

Pravdou k životu.

Katolické vodítko.

Upravil

František Synek.

Část I.

Knih „Dědictví Svatojanského“ číslo 117.

Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1911 čís. 4.

Cena 1 K.

V Praze 1911.

Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny v Praze.

Pravdou k životu.

Katolické vodítko.

Upravil
František Synek.

—
Č á s t I.
.....

Knih „Dědictví Svatojanského“ číslo 117.
Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1911 čís. 4.

V Praze 1911.
Tiskem k. a. knihtiskárny v Praze.

Imprimatur.

Z kněž. arcib. Ordinariátu v Praze, dne 20. dubna 1910.

Dr. Jan Sedlák, gen. vikář.

I.

Náboženství vůbec. — Zjevení přirozené.

1. Náboženství.

Náboženství jest úcta člověka k Pánu Bohu čili oslava Boží. Jest to nejvyšší a nejčestnější povinnost člověka a vyznamenání před ostatními tvory.

I kdyby nebyl Bůh slíbil člověku po smrti věčnou blaženost, přece byl by člověk zavázán k úctě a oslavě Boha jakožto Tvůrce a Pána svého. Jestliže k člověku se tulí tvář nemá jako ke svému pánu, připomíná mu, aby jako rozumný tvor vzpomněl nejvyššího Pána a vděčně a důvěrně se k němu vinul jako dítko k Otci svému.

Všickni národové jsou si vědomi povinnosti, ctíti Boha. Již pohan Plutarch píše: »Projdi svět, najdeš města, která nemají hradeb, králů, domů, bohatství, peněz, škol, divadel, ale města bez chrámů, bez Boha, města, kteréž by neužívalo modliteb, přísah, věšteb, které by pro dosažení dobrých věcí obětí nepřinášelo, svatými obřady zlé odvrátiti se nesnažilo, ještě nikdo neviděl«. Cicero dí: »Není národa tak surového, kterýž, byť i nevěděl, jakého boha míti sluší, přece by nepoznával, že nějakého míti je třeba«. Velikost a krása přírody také pohanu praví: povinností tvojí jest, abys ctil Tvůrce svého.

Náboženství je život dle vůle Boží. Bůh zjevil lidem pravdy věčné, před nimiž mají pokorně skloniti rozum svůj. Zjevil člověku vůli svou, před níž má člověk skloniti pokorně vůli svoji. Podle pravd Bohem zjevených a zákona Božího má člověk spořádati myšlení svoje, žádosti srdce svého, svoje řeči a skutky. Toť příkaz Božského Spasitele: »Miluj Boha z celého srdce, z celé duše, ze vší mysli a ze vší síly«.

Náboženství je následování Ježíše Krista, vtěleného Syna Božího. Člověk má kráčet ve světle nejsvětějšího života Kristova. »Já jsem světlo světa; kdo jde za mnou nebloudí«, praví Pán Ježíš. Bez lásky k Božskému Spasiteli a následování jeho příkladu nelze dojiti spasení. »Nikdo nepřijde k Otci, leč skrze mne«, praví Kristus Pán. »Já jsem cesta, pravda a život«.

K následování zve Pán Ježíš slovy: »Kdo chceš ke mně přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne«.

Náboženství musí býti vyznááno slovem a skutkem. Toho žádá již přirozenost lidská. Duše lidská působí na tělo a tělo působí na duši. Radost, vděčnost, lítost duše se jeví i na těle. Podobně musí přirozeně úcta k Bohu, vděčnost k Bohu, důvěra k Bohu se jevit i zevně, veřejně. Pohané posvěcovali výkony náboženskými nejenom život rodinný, nýbrž i veřejný. Veřejná shromáždění začínali modlitbou a oběťmi, před válkou i po válce přinášeli bohům oběti. Kdo chce omeziti náboženství jenom na komůrku srdce lidského, ten ukazuje, že náboženství vůbec nemá. Duše člověka, jehož ústa jsou něma, když mají víru vyznati, jehož ruce se nespínají k modlitbě

a kolena nesklánějí, nemá náboženského života, je pro Boha mrtva.

Veřejnou bohoslužbou se oživuje a sílí náboženské přesvědčení v duši člověka. Víra ze slyšení, slyšení pak skrze slovo Kristovo (k Řím. 10, 11); kterak však mohou slyšeti, nejdou-li na služby Boží? Mimo chrám Páně, bez služeb Božích, něžná květina náboženství neroste.

Náboženství je největší povinností lidstva. Povinnosti musí býti zjevně osvědčovány. Či spokojí se rodiče a představení, když jich děti ujišťují, že k nim mají v srdci úctu, ale před lidmi se k nim nehlásí a mlčky poslouchají urážky rodičů svých a představených? Děti musí povinnosti k rodičům konati. Či spokojil by se císař ujišťováním poddaných, že jej v srdci ctí, kdyby daní platiti nechtěli a vojsko na obranu vlasti dáti se vzpírali? Musí-li povinnosti k lidem vyznávány býti slovem a skutkem, pak zajisté největší povinnost, ctíti Boha, nesmí se omezovati na úctu vnitřní.

Ježíš Kristus přikázal veřejné vyznání náboženské slovy: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem nebeským; kdo mne zapře před lidmi, toho zapřu i já před Otcem nebeským«. Vyznal nás veřejně ve svém životě a v přehořkém utrpení svém, a proto právem žádá, abychom také my za všecku lásku jeho veřejně se k němu hlásili a jej vyznávali.

Pán Ježíš ustanovil na zemi církev svatou, která se veřejně šířila a veřejně působila. V církvi svaté se veřejně hlásá slovo Boží, veřejně se koná oběť mše sv., veřejně se udělují svaté svátosti. Poněvadž Božský Spasitel přikázal, aby se stal

každý členem církve svaté, této veřejné společnosti, a poněvadž přísně přikázal, aby křesťané církve poslouchali, slovy: »Kdo pohrdá církví, buď tobě jako pohan a veřejný hříšník«, jest každý povinen veřejně účastnovati se katolické bohoslužby v neděle a svátky a posvěcovati duši svou přijímáním svatých svátostí. Kdo toho nečiní, pohrdá církví a jejím zakladatelem Ježíšem Kristem. Člověk je členem veliké rodiny lidské, jejížto společným Otcem jest Bůh. Všickni se modlí: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« Prosí, aby jméno Boží bylo ode všech velebeno, aby království Boží na zemi se šířilo, aby totiž živou vírou, nadějí a láskou kraloval Bůh v srdci a životě lidstva. A právě životem křesťanským, křesťanským příkladem se účinně povzbuzují bližní k oslavě Boží. Slova hnou, příklady táhnou. Proto praví Ježíš Kristus: »Tak svíť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, který jest v nebesích«. Čím výše kdo postaven, tím více působí příklad jeho v náboženském životě. Ukazují-li mylně kapesní hodinky, mylí se jednotlivci; ukazují-li však věžové hodiny nesprávně, jest omyl a zmatek v celé obci.

Zanedbávání náboženských povinností jest pro bližní špatným příkladem, pohoršením. Táhne se, proč ten nebo onen nejde v neděli do chrámu Páně, proč nepřijímá svatých svátostí, když přece jest náboženství a vyznání náboženské přirozenou povinností člověčenstva a nad to výslovně uloženo Spasitelem světa slovy: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho já vyznám před Otcem nebeským. Kdo mne zapře před lidmi, toho zapru před Otcem nebeským«. Zapírání Ježíše Krista zanedbáváním služeb Božích jest pohoršením a o pohoršení dí

Kristus Pán: Běda tomu, skrze koho pohoršení přichází!

Bez vyznávání náboženství skutkem by se nebylo křesťanství rozšířilo. Život a svatý příklad prvních křesťanů vzbudily obdiv pohanů, kteří naň ukazovali a říkali: Vizte, jak se křesťané milují!

Bez vyznávání náboženství skutkem by se nebyly k nebesům pozvedly velebné svatyně svědkové zbožnosti předků našich.

Bez vyznávání víry skutkem by nebyla zbudována díla křesťanské lásky k bližnímu, nemocnice, chudobince, sirotčince a vůbec všechny útulky trpících a nešťastných.

Bez vyznávání víry skutkem by se nebyla povznesla Evropa na ten stupeň vzdělanosti, na němž jest dnes.

Bez náboženského smýšlení a veřejného vyznávání jeho neobstojí státy. »Spíše by mohlo býti město bez základů, země bez slunce, nežli lid bez náboženství«, pravil pohanský mudřec. Pohan (Cicero napsal: »Znič v srdci člověka úctu k Bohu a zkazíš pořádek a všecek řád!« To píše pohan. Císař Napoleon I. zakázal šíření protináboženských spisů z toho důvodu, že, jak pravil, nemá dosti síly vládnouti lidu bez náboženství.

* *

Mudrc jeden pravil: »Šlechtný muž poznává, že nejkrásnější část jeho života a nejlepší konání ctnosti a nejjistější cesta k blaženosti spočívá v tom, že modlitbou a obětí a každým způsobem bohopocty s Bohem ve spojení trvá t. j. svoje náboženství vyznává«.

* *

Slavný jeden muž napsal zlaté pravidlo: »Máš-li něco činiti, obrať se k Bohu o pomoc. Ať se nesnese večer spánek na víčka tvá, dokud jsi vše nezpytoval, co jsi ve dne učinil. Čím jsem zhřešil? Co vykonal? Co opomenul? Počni životem od časného rána a sleduj jej až do večera. Z dobrého díla se těš, zlých činů lituj«.

* *

K sv. Simplicianovi, příteli sv. Ambrože a potom nástupci jeho na biskupském stolci v Miláně, přišel jednou za noční temnoty slavný řečník římský Viktorin jako kdysi Nikodém k Ježíši Kristu, a pravil: »Četl jsem Písmo sv. a přesvědčen jsem v srdci o pravdě křesťanství. Věz tedy, že jsem křesťanem«. Než sv. Simplician mu pravil: »Já ti nevěřím a nebudu tebe za křesťana považovati, dokud tě neuvidím v kostele«. Slavený řečník se zamyslel a odešel. Brzo však přišel opět, a to za bílého dne a prosil sv. biskupa, aby s ním šel veřejně do chrámu. Tam veřejně před lidem shromážděným vyznal víru. A co jej k tomu přimělo? Výrok Kristův, který četl v Písmě svatém: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám před Otcem nebeským«. Viktorin se ulekl, že by jej na věčnosti zapřel, to jest odsoudil Ježíš Kristus, kdyby jej na zemi zbaběle zapíral.

* *

V japonské provincii Bungo se dal pokřtiti vznešený šlechtic se svou rodinou a netajil se tím. Král jej chtěl pohnouti k zapření víry sliby a hrozbami, ale marně. Tu dal král zavolati jeho devítiletého syna a snažil se odvrátiti jej od víry. Chlapec byl neústupný jako skála. Za dva dny

přišel posel k otci a oznamoval, že syn byl pro svou tvrdošijnost zardousen. Spolu sdělil králův rozkaz, že má poslati ku králi čtrnáctiletou dceru Martinu. »Jdi, pravil jí otec, a ukaž, že víra nečiní rozdíl v letech a pohlaví.« V krátkosti bylo otci oznámeno, že byla Martina umučena, i zavolán byl její starší bratr Šimon. V několika dnech uslyšel otec, že i Šimon je obětí své stálosti ve víře a že týž trest stihne rodiče, nezřeknou-li se křesťanství. Konečně povoláni byli před krále. Slibováno jim, vyhrožováno, již k umučení přípravy konány, ale rodiče byli pevní a klidní. Tu otevřel král vedlejší komnatu a z ní vyšly děti, jichžto smrt -- ač v pravdě jim ublíženo nebylo -- rodičům král dal oznámiti, aby je zkoušel. Král se přiznal svým vysokým úředníkům, že jej taková stálost ve víře naplnila úctou a obdivem.

2. Náboženství je všeobecným zjevem.

Všickni národové před Kristem Pánem měli náboženství. Assyrové, Babyloňané, Egypťané, Řekové, Římané ctili božské bytosti, stavěli jim chrámy a přinášeli oběti.

Všickni národové po Kristu Pánu mají náboženství, modlí se, mají chrámy, kněze, oběti, přísahy. U všech se jeví vědomí závislosti na nejvyšší bytosti.

I ti národové, kteří jsou nejméně vzdělaní na př. Křováci, Hottentoti, Eskymové mají náboženství. Myslili sice někteří cestovatelé, že oni národové jsou bez náboženství, ale když déle mezi nimi prodleli a bedlivěji život jejich pozorovali, přesvědčili se, že pohané před nimi tajili jako poklad svoji úctu k bohům svým.

Náboženství je tedy známkou člověka všeobecnou, jest přirozeností člověka. Člověk je tvorem náboženským, je proto stvořen, aby vědomě, rozumně a svobodně Boha uctíval.

Pohrdají-li někteří lidé náboženstvím, je to zjev nezdravý, odporující přirozenosti lidské. Pohrdání náboženstvím neplyne z přesvědčení rozumného, nýbrž velmi často ze strachu. Ti lidé mají příčinu, proč tak činí. Přejí si, aby Bůh nebyl, namlouvají si, že netřeba Boha ctíti.

Pokoje v srdci nemají. Není pokoje v srdci těch, kteří chtějí žítí bez Boha. Sv. Augustin praví: »Srdce lidské jest nepokojné, dokud nespočine v Bohu«.

Ti, kteří pohrdají úctou k Bohu, podobají se nedbalým a nepozorným žákům. Neumějí aneb nechtějí čísti v knize tak jasně a moudře napsané, v přírodě.

Snižují se k tvorům nerozumným, neznajícím Tvůrce svého.

Jim praví Písmo svaté: »Řekl nesmyslný v srdci svém: Není Boha«. (Žalm 13, 1.)

3. Různá náboženství na světě, kolik mají vyznavačův.

Všeho obyvatelstva na světě jest 1563,446.000.

1. *Křesťané*: římsko-katolíci, řecko-východní křesťané, protestanti. Všech křesťanů dohromady jest 558,861.500, tedy asi třetina všeho lidstva jest křesťanskou.

a) Římských katolíků je 272.638.000 duší.

b) Řecko-východních křesťanů je 120,157.000 duší.

Křesťany východni odtrhli od Říma dva ctižádostiví mužové v Cařihradě. Focius v 9. století roztržku počal z příčin malicherných, a v 11. století ji dokončil Michal Cerularius. Oba byli biskupové Cařihradští. Římu vytýkali, že učí o Duchu svatém, že nevychází jenom z Otce, nýbrž i ze Syna, že nedovoluje každému knězi biřmovati a jiné. Církev řecká se podobá větvi od stromu ulomené.

c) Protestantů je 166,066.500 duší.

Ve století šestnáctém dali na západě křesťanům veliké pohoršení a způsobili odpadnutí celých zemí od katolické církve čtyři mužové, a to: v Německu Luther, odpadlý řeholník a kněz; ve Švýcarsku Kalvín a Zwingli; v Anglii král Jindřich VIII. Zavrhl nejvyšší hlavu církve a podrobili se i v náboženských věcech hlavě světské, zavrhl mši sv., svaté svátosti mimo křest a »večeři Páně«, učení o dobrých skutcích a odpustcích, úctu k Panně Marii a svatým.

2. *Brahmaismus* v Indii čítá 209,659.000 vyznavačův. Učení jeho jest: Jest jedna nejvyšší bytost, z níž se vše vyvinulo a to tak, že z ní vyšel nejprve bůh Brahma a z Brahmy vyšly ostatní bytosti až k zvířeti a rostlině. Mimo Brahma jsou ještě nižší bohové, kteří řídí přírodu. Jim jsou podrobeni řady duchův. Proviní-li se člověk, jest duše jeho odsouzena, aby se vtělila do nižších tvorů. Proto nesmějí Indové zabíjeti zvířata.

Aby se duše očistila, vystupuje skrze vyšší tvory k svému původu, Brahmovi, až s ním splyne. Kněží Brahmovi slují brahmíni. Ctí je složitými obřady. Požívají veliké úcty. Dle učení jejich jest ctnostným ten, kdo se zdržuje radosti a žije odloučeně a hloubá o náboženství.

3. *Buddhismus* na Ceyloně, v Tibetu, Číně, Japonsku, zadní Indii a ostrovech sundských; má 137,935.000 přívržencův. Kolébkou buddhismu je Indie. V 6. století před Kristem Pánem hlásal v Indii Buddha nové učení. Původ světa prý nikdo nepochopí mimo Buddhu. Život na světě je utrpením a bolestí. Vyvážnutí je možno jenom proměněním vědomého bytí v úplnou nicotu, to jest ve stav, v němž vůle zanikla, a jehož blaha nelze vysloviti (nirvana). Nejvyšší hlava buddhismu sídlí ve Lhasse u Tibetu. Jmenuje se Dalai-lama, o němž buddhisté myslí, že se Buddha do něho vtěluje. Buddha učí tichosti, zdrženlivosti, milosrdenství.

4. *Konfutsiáni* v Číně počtem 231,816.000.

Konfutse, čínský učitel, ve století šestém před Kristem Pánem, přijal staročínské náboženství a na základě jeho poučoval a vzdělával lid mravně kleslý. Učení jeho zní: Jest nejvyšší bytost, která vše učinila a moudře řídí. Příroda je oduševněna duchy, kteří člověka u nejvyšší bytosti zastupují. Duchy třeba ctíti. Duše trvají po smrti. Číňané měli v domech síně předkův. Nejvyšší bytosti obětovali zvířata určité barvy. Tuk spálili a maso požili přítomní. Konfutse kladl důraz na zdokonalení člověka, na soulad vnitřku se zevnějškem.

Urovnal poměr mezi mužem a ženou, mezi otcem a synem, vladařem a poddaným, mladším a starším, mezi přáteli. Žádá úctu k rodičům. Z úcty k nim ctí duchy předkův.

5. Starší vrstevník Konfuciův, *Laotsi*, učí, kterak možno vyléčiti zlé náklonnosti srdce. Nejlepší prostředek je osvětlení člověka. Cesta k správnému jednání je Tao. Tao je pramenem všeho dobrého. Tao je vzorem dobrého.

Úkol člověka je potlačení náruživosti. To se děje nápodobením Taa.

Nyní je taoismus sektou kejklřů, kteří hledají nápoj nesmrtelnosti a tonou v hrubé pověrčivosti.

Taoismus čítá v Číně 50 milionů stoupencův.

6. *Šintoistů* je v Japonsku 24,900.000. Jest to mnohobožství. Přírodní síly jsou zosobněná božstva. Hory, řeky, stromy, větry, mají svá božstva. Mezi bohy čítají duchy předkův. Císařové jsou potomci bohův.

Nejvyšších bohů jest pět. Chrámy šintoistů jsou jednoduché. Uvnitř je kovové zrcadlo (obraz bohyně slunce) a bílá hůl ozdobená bílým papírem. Jsou v něm papírové ozdoby. Nejvyšší kněz je císař. Bohům i duchům se obětuje maso, ryby, rýže, nejvíce však rýže, voda, kadidlo.

Duše lidská je nesmrtelná. Jest nebe, příbytek bohův. Podsvětí je tmavé.

7. *Fetišismus*. Fetiš = kouzlo. Západoafričtí černoši ctí kameny, stromy, hole a j. V každém předmětu je duch aneb bůh. Předmět oduševnělý sluje fetiš. Černoši fetiše prosí, smiřují, hrozí jim.

Počet ctitelů-fetišistů je 157,069.000.

8. *Mohamedánů* je 216,630.000. Zakladatelem náboženství mohamedánského neboli islamu jest Mohamed, jenž pocházel z kmene arabského Korejšitů, narodil se r. 570 po Kristu Pánu v Mekce. Tvrdil, že se mu zjevil anděl Gabriel a učinil jej prorokem. Učení své čerpal ze židovství, křesťanství a pohanství. Učil, že člověkem vládne neúprosný osud (fatalismus). Ti, kteří padnou v boji pro učení jeho, vejdou prý do ráje a požívají

smyslných rozkoší. Ukládá modlitby, posty a pouť k hrobu Mohamedovu.

Nauka jeho obsažena jest v knize »Koran« (Zjevení). Mohamed umřel r. 632 po Kristu Pánu.

9. *Židů* je 11,222.000. Věří v jediného Boha. Očekávají posud příchod Vykupitele.

10. Přívrženců jiných menších vyznání jest dohromady asi 15,352.000.

4. Naděje na Vykupitele.

První lidé byli od Boha stvořeni ne jako slabé, nerozumné dítky.

Bůh je stvořil k svému obrazu jako bytosti dokonalé, ozdobené milostí posvěcující. Měli dokonalý rozum, poznávali Tvůrce svého a všecko tvorstvo a chápali svůj úkol na zemi.

Hříchem stali se nešťastnými; rozum jejich se zatemnil, vůle se naklonila ke zlému, stali se hodnými věčného zavržení.

Bůh se smiloval a slíbil jim pomoc, Vykupitele.

Naděje na Vykupitele byla v lidstvu zachována jako drahé dědictví.

Kdo doufal ve Vykupitele před příchodem jeho, nebyl zavržen.

Zvláště v národě židovském byla vřelá touha po Vykupiteli, byvši živena praotci a proroky. Židovský národ se stýkal s ostatními národy, a tak byla naděje na Vykupitele probouzena i u těch národů, kteří klesli do ohavné modloslužby. Z onoho styku čerpali pohanští národové poznání mnohých pravd, které však znetvořili svou kleslou obrazotvorností.

5. Příroda jest knihou velikou, v níž čteme o moci, moudrosti a dobrotě Boží.

Svět tento jest jako obecné všem knihy jakési, ježto jsou psány Boží rukou, to jest mocí Boží a moudrostí, a každé stvoření obzvlášť jest jako slovo těch knih . . . A jakož bývá, že neučený, když uzří knihy, vidí slova psaná, ale nerozumí, co které míní, tak i člověk nemoudrý, ježto jen jde podle obyčeje nerozumné zvěři a myslí k Bohu nepřiloží, vidí sice věci stvořené, ale co je proč, tomu nerozumí; ale duchovní člověk, ježto vše uvažuje, v té sličnosti, která jest ve stvoření zřejma, poznává, jak jest divná a veliká moudrost Boží, jež to vše tak ozdobně spořádila.

Tomáš ze Štítného.

* * *

Synu! mnoho již v tomto světě ode všech zavrženo, co kdys od mudrců slavných za pravdu jest drženo. Mnoho v knihách temných věků za ctnost bylo vydáno, co ve světle jasných časů hříchem bylo shledáno. Jest však jedna stará kniha, kteráž ještě nelhala, kniha, v nížto Boží ruka věčné pravdy napsala. Sláva této moudré knihy i odpůrce přesvědčí; kdo v ní dobře čísti umí, ten jest mudrlec největší. Jestliž jedna velká kniha bez omylu, bez vady, a ta velká, svatá kniha jesti — kniha přírody. Čítej pilně v knize této, máš-li srdce citelné; písmo její jest sic těžké, ale přece čitelné. Boleslav Jablonský.

6. Svět.

Vše, co jest, jest bytost. Všecky bytosti jsou učiněny od nejvyšší bytosti, Pána Boha. Kterak

byly učiněny, nepochopí náš rozum. Malíř, básník a jiní umělci tvoří díla, která napřed byla pouze v duchu jejich.

Všecky bytosti se mění. Bytost, od níž jsou, musí býti beze změny. Tak pějeme v písni »Bože chválíme Tebe« : »Když se vše v světě mění, Ty sám jsi bez proměny«.

Bytosti by býti nemusily. Nejvyšší bytost býti musí, je nutna. Bytost nejvyšší, která vše učinila, která se nemění a je nezbytna, jest Bůh.

Všecky bytosti jsou rozděleny ve tři říše : v říši nerostů, rostlin a živočichův.

Říše ony jsou od sebe odděleny. Není přechodu z jedné do druhé. Z kamene není rostlina, z rostliny není zvíře, ze zvířete není člověk.

Kdo roztřídil bytosti? Síla? Síla pracuje slepě, jednotvárně. Kdyby se bylo vše vyvínovalo slepou silou, byl by vývin buď skončen, a vše by musilo býti člověkem, který je na zemi nejlepší ze všech bytostí, aneb by vývin ještě trval, a tu bychom musili zřítí, kterak se kámen přeměňuje v rostlinu, rostlina v zvíře atd. Toho není.

Svět se pohybuje, je ohromným strojem, v němž každá část má svoji určitou váhu a svoje určité místo. Kdyby nebyl ve veškerém stroji světovém určitý, přesný počet, přesná váha a určité místo, jímž se všechny části jeho pohybují, bylo by veta po všem.

I v malém světě, v člověku, jest zřítí podivuhodný soulad. To vše zajisté není a nemůže býti účinkem slepé síly, účinkem hmoty!

Či počítá, váží slepá síla a hmota?

»Kde hrubá síla nevědomě vládne, tam dílo lépe nestvoří se žádné« — tak pravi básník Schiller v »Písni o zvonu«.

Vše jest ve světě i ve člověku a v každém i nejmenším tvorů přizpůsobeno k cíli, jenž má býti dosažen. Jak podivuhodně je sestrojeno oko lidské, aby vidělo, a ucho, aby slyšelo!

Člověk poznává dobré a zlé. Má v sobě napsaný zákon; to čiň, onoho se chraň! Jest tudíž nejvyšší zákonodárce a soudce. Člověk poznává krásu, jmenuje věci krásné, krásnější, nejkrásnější. Musí tudíž býti krása a dobro nejvyšší, Bůh, jehož obrazem je lidský duch.

Člověk poznává Pána Boha, může se přesvědčiti o jsoucnosti jeho.

Příčiny nevěry nejsou v rozumu, ale v srdci zkaženém.

7. Slunce.

Mocně k nám volá slunce skýoucí,
že jest Pán Bůh, Tvůrce všemohoucí.

Slunce jest ohromná žhavá koule. Je obklopena hustou vrstvou vroucích plynův.

Průměr slunce jest 1,388.600 km.

Objem 4,342.620 km. Jízda rychlíkem, jenž ujede za hodinu 37 km., by trvala kolem slunce 14 let.

Obsah slunce jest tak obrovský, že by v sebe pojalo 1,280.000 zeměkoulí.

Abychom měli pojem o vzdálenosti země od slunce, představme si, že by jel na slunce ze země rychlovlak. Na slunce by dojel za 588 let.

Veliké jsou účinky slunce. Svou přitažlivostí působí na oběžnice čili planety a řídí jejich oběh, tak že se v drahách ellipsovitých kolem slunce přesně pohybují.

Zvlášť pro naši zemi a život na zemi je význam slunce neocenitelný.

Nejenom že zemi k sobě poutá a udržuje v pohybu na dráze vytknuté samým Tvůrcem, nýbrž jest naší zemi zdrojem všeho života.

Darem slunce jest světlo, k němuž květinka obrací květ svůj, a po němž touží tvorstvo.

Účinkem paprsků slunečních je teplo, jež vykouzluje květy na luzích a broučka volá z úkrytu. V záři slunečních paprsků vznáší se skřivánek prozpěvuje Tvůrci libezné své písně.

I do lidského srdce vnášejí zlaté paprsky sluneční naději novou, útěchu a veselí.

Všecka síla na zemi, pohyb, změny, jsou dílem slunce. Tím, že slunce na různých místech zeměkoule svými paprsky nestejně zahřívá vzduch, působí jeho vlnění, proudění čili větry, které zemi obcerstvují.

Slunce činí, že voda se mění v páry, které do výše vystupují, ve výši se ochlazují a houstnou a zase na zem padají a ji svlažují.

Bez slunce by nebylo par, mrakův. Bez slunce by vyschly prameny, zhynuly by travička i strom, vymřel by na zemi všecek život.

Také teplo spalováním uhlí vyvozené jest vlastně dílem slunce, které před věky ony rostliny, které v zemi jsou nyní nahromaděny, světlem a teplem svým živilo.

Slunce jest ohromný stroj, který určuje přesně léta, dny, hodiny, a to již tisíce let.

Zjev slunce a jeho síla tak mocně působily na mysl pohanů, že je ctili jako boha.

Nám křesťanům jest slunce dílem nekonečně dokonalé bytosti, pravého Boha. Zjevuje nám jeho moc, moudrost a dobrotu.

*

*

*

Básník německý Goethe pravil r. 1832 svému příteli: »Mne dojímá slunce. Jest zjevem Nejvyššího, a to nejmocnějším, na nějž nám pozemčanům patřiti dáno. Jeho světlo a síla hlásá nám moc toho, v němž žijeme a jsme«.

* * *

Kdysi vstoupil Israelita do chrámu perského. Kněz tam zapaloval posvátný oheň. »Vy se klaníte ohni?« ptá se Israelita. »Oheň nám značí světlo a teplo slunce!« odpovídá Peršan. »Vy se tedy klaníte slunci? Vždyť jest to dílo Boha«, namítl Israelita. »Víme, že jest učiněno od toho, jenž jest neviditelný a nepochopitelný«, odvětil Peršan, »oheň, slunce jsou nám jeho obrazy«. A připojil otázku: »Kterak vy jmenujete onoho nejvyššího?« A Israelita odpověděl: »Jméno jeho jest Adonai, Pán, který byl, jest a bude«. »Toť veliké, hrozné jméno«, divil se Peršan. »A kterak vy křesťané nazýváte nejvyšší bytost?« tázal se Peršan přítomného křesťana. »My jej vzýváme slovem Otče«. I zalíbilo se toto jméno Peršanu i Israelitovi. Oba spolu s křesťanem vzhledli k nebi a zbožně zvolali: »Otče náš«.

8. Země.

Země jest částí soustavy sluneční.

Sluncem jest přitahována a kolem slunce se pohybuje od západu k východu. Kolem slunce se otočí za 365 dní, 5 hodin, 48 minut a 48 sekund.

Na své dráze není vždy stejně vzdálena od slunce, neboť se nepohybuje v kruhu, nýbrž v ellipse.

Největší vzdálenost země od slunce je 151 millionů kilometrů, nejmenší je 146 millionů kilometrů.

Člověk, jenž by vždy celý den bez ustání šel, přišel by ze země na slunce za 6000 let.

Rychlík by dorazil na slunce teprve za 588 let nepřetržité jízdy. Vstupenka druhé třídy rychlíku by byla asi za 10 millionů korun.

Váha těles nebeských jest úžasná. Země jest svou vzdáleností od slunce třetí oběžnicí, jest jedna z nejmenších oběžnic a přece váží 6.031 trillionů kg. Jiné oběžnice jsou mnohokrát větší než země, tak že slabý rozum lidský není s to, aby si představil jejich váhu.

Osa země je k dráze sluneční nachýlena. Tím vznikají roční počasí.

Za 24 hodin se otočí země jednou okolo své osy. Tak vznikají den a noc.

Povrch země jest 509,950.714 čtvercových kilometrů.

Moudrost a prozřetelnost Boží lze patrně viděti v rozdělení vody a suché země.

Kdežto pevniny jest asi 26 procent, to jest 135,490.765 čtv. km., jest asi 73 procent vody, to jest 374,459.949 čtv. km. Nerovným rozdělením souše a vody jest umožněn a uchován bohatý a rozmanitý život na zemi.

Kdyby bylo pevniny třikrát více než moře, byla by země z největší části smutnou pouští, život ústrojný by byl na ní znemožněn.

Ze země se zvedají k nebesům veliké hory, které volají k lidem: »Vzhůru srdce!« A člověk nezkaženého srdce odpovídá: »Máme pozvednuté srdce k Pánu!«

Roviny jsou posety vesnicemi a městy. Všude práce a přičinění o chléb vezdejší.

V útrobách země jsou poklady, jichž horník dobývá a na povrch země vyváží. Tak vzkvétá průmysl a tím vzdělanost a blahobyť.

Mocně působí na člověka moře. Básník německý Goethe praví, že nemá o světě pojmu a představy o velikosti a velebnosti díla Božího ten, jenž ještě neviděl moře.

Nesmírné hlubiny moře vzbuzují v nás vzpomínku na slova sv. apoštola Pavla (k Řím. 11.): »Ó hlubokosti bohatství, moudrosti i vědomosti Boží! Jak jsou nevyzpytatelní soudové jeho a nevystižitelné cesty jeho! Nebo kdo poznal smysl Páně? aneb kdo byl rádcem jeho? Anebo kdo prve dal jemu a bude mu zase odplaceno? Neboť z něho a skrze něho a v něm jsou všechny věci; jemu čest a sláva na věky«.

Moc a síla vln mořských naplňuje člověka bázní.

Všecka příroda, zvláště však moře praví k člověku: »Poznávej moudrost a moc Tvůrce! Pokoř se před ním! Klaň se mu!«

* *

Bože, požehnaný jsi, jenž patříš na propasti a trůníš nad Cherubíny!«

* *

Jako sněhu pýří kolem Pána víří serafínů zjev:
Jemu dav ten hustý, křídel jejich šusty,
světů kolos vírný, vesmír přenesmírný,
prostory a časy, všeho tvorstva hlasy,
Jemu všechno kolem rozkoší a bolem
hřímá, hučí, šeptá, jásá, kvílí, reptá věčný chvalo zpěv.

Svatopluk Čech.

Tvůrci světa.

Tajen jsi ty oku smrtelnému,
Tvůrce světa, Tvůrce přírody!
zjevuješ se však přec tvorů mdlému,
zkoumá-li jen tvoje výplody.

Tebe vidím, když se na východě
purpurová brána otvírá,
když tvé slunce v krystalové vodě
na obraz své tváře pozírá.

Tebe vidím, když tu v lidském těle
velebná se duše zjevuje,
když sok líbá svého nepřítelě,
i když láska lásku celuje.

Tebe slyším, v oblačném když moři
hrůzoploďný hlahol hrochotá,
když se skály, hory, země boří,
i když slavík hájem klokotá.

Boleslav Jablonský.

Buď vůle tvá!

Buď vůle Tvá! Ty, jenžto přesahuješ
s nadhvězdňích stanů světa koruny.
a lásky okem po nich obživuješ
i valnou šíř i tajné hlubiny,
ty, jenž přebýváš v moci neskonalé,
opásav svých se slunci jasností,
ty, jenž tvorů všech řady dokonalé
svatou, nestihlou řídíš moudrostí,
buď věčně vůle tvá!

Fr. L. Čelakovský.

9. Člověk.

Člověk je na zemi bytost nejlepší. Liší se
od ostatních tvorů již na pohled svým tělem,

svou přímou postavou. Tělo lidské a ústroje jeho krevní, zažívací a dýchací jsou velemoudře sestaveny.

Člověk liší se i od tvora sobě nejpodobnějšího, totiž opice. Jinak je stvořena noha a ruka lidská. Velmi se liší lebka, tvář a ústa.

Výraz tváře lidské dává na jevo to, co se děje v nitru. V tváři lidské se zrcadlí láska, hněv, závist . . . ; u zvířat toho není.

Pohled člověka značí mnoho, bývá již rozkazem. Z oka zřítí vznešenost člověka.

Člověk si připravuje pokrm, zvyká si na každé podnebí i nejstudenější i nejteplejší, ovládá přírodu, zvíře však nikoliv.

Člověk si připravuje šat, ale zvíře je má od svého Tvůrce.

Na výsost vyniká člověk nad ostatní tvorstvo svým duchem.

Činnost člověka dokazuje, že musí býti v těle duch.

Člověk myslí. Myšlenky nejsou plodem mozku. Mozek je hmota, myšlenky jsou nehmotné, nedají se vážit, dělit, vidět. Mozek je nástroj duše.

Člověk si tvoří představy, pojmy, hmota nikoliv.

Pojem se tvoří pozorováním částí a slučováním v celek, čehož hmota schopna není.

Člověk chce i to, čeho tělo jeho nechce, co jest jeho tělu odporo. Kdyby byla vůle činností hmoty, nebylo by něco podobného naprosto možno.

Člověk chce svobodně to neb ono.

Člověk si je sebevědom. Hmota se mění, ale člověk zná stále sebe, své „já“. V hmotě těla lidského jest svobodný duch.

Člověk má schopnosti náboženské, povznáší mysl i srdce k Bohu a miluje jej, ale u zvířat toho zjevu není.

Člověk má vlohy mravní, je v něm zákon: To čiň, onoho se varuj! Zvíře mravnosti nezná.

Člověk pronáší slovy svoje myšlenky. Zvíře nemluví. Zvuky, které vydává zvíře, byvši dříve cvičeno (dressura), nejsou mluvou. Člověk se dá velice zdokonaliti, zvíře ne.

Člověk vyniká uměním, stále pokračuje, kdežto ostatní tvorstvo zůstává stále na témž stupni. Pták si staví stále stejně svoje hnízdo, včela pracuje stále stejně svoje plásty atd.

Duch, jenž řídí tělo, jest rozumný, svobodný a nesmrtelný.

Nelze mysliti, že by nejmoudřejší Bůh obraz svůj v člověku, duši lidskou, kterou stvořil, opět zničil.

Nelze mysliti, že by nejlaskavější Bůh nesplnil touhy po štěstí, po němž duše lidská prahne, ale na zemi v údolí slzavém ho nedochází.

Nelze mysliti, že by nejspravedlivější a vše-vědoucí Bůh nechal bez odměny ctnost na zemi často zneuznanou a zneuctěnou a bez trestu nechal ty, kteří ušli na světě zaslouženému trestu, ba snad ještě světem oslavováni byli.

* * *

První lidé byli od Boha stvořeni dokonalí. Bůh je nesmírně milostí svou vyvýšil a jako dítky své miloval.

V člověku prvním byl nejkrásnější soulad. Tělo podrobena bylo duši, duše poddána a oddána Pánu Bohu, příroda poslušna člověku. Hříchem

nastal obrat. Člověk se stal nešťastným, a v nešťěstí uvrhl i své potomstvo, jež v něm bylo zastoupeno. Člověk byl hříchem porušen. Ač v srdci jeho jsou vlohy dobré, přece jest schopen i činů zlých, zvrhnouti se může tak, že budí odpor a hrůzu, jak učí dějiny a zkušenost.

Hřích člověka zavinil bolesti, svízele, nemoci, smrt.

Z neskonaleho milosrdenství Božího dochází kleslý člověk smíření s Bohem v Ježíši Kristu, vtěleném Synu Božím, který se stal dítkem lidským, aby člověk státi se mohl dítkem Božím. Co Adam zkazil, Kristus Pán napravil.

Ježíš Kristus jsa Bohem a spolu člověkem pozvedl a povznesl člověka.

Křtem svatým vtěleným Synem Božím ustanoveným se duchovně člověk obrozuje, stává se dítkem Božím a dědicem slávy věčné.

Rozum křesťana osvěcuje světlo pravdy Kristovy.

Vůli křesťana sílí milosti plynoucí ze zdrojů milosti, sv. svátostí.

Příklad Kristův jest mu cestou k životu věčnému.

Nemoci a strasti po pádu člověku sice zůstávají, ale snáší-li je dle naučení a příkladu Božského Spasitele, bude oslaven na věčnosti: »Kdo chceš ke mně přijíti«, praví Kristus Pán, »zapři sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne!«

Pokušení rozličná jsou zkoušky, za něž bude člověk, obstojí-li, slávou korunován.

I tělo bude vzkříšeno v den soudný, aby účastno bylo slávy, jako bylo účastno na zemi činů dobrých, Bohu milých.

10. I pohané poznávají, že jest Tvůrce viditelného světa.

Kdysi kázali missionáři pohanům v dálné krajině. Mnoho pohanů přijalo sv. křest. Jeden křesťan z průvodu missionářů divil se jejich dřívější zaslepenosti. Pokřtěný pohan pravil: »Ovšem, žili jsme v temnotě, nežli jste k nám přišli; neznali jsme pravého Boha a svého Spasitele; neměli jsme nikoho, kdo by nás poučil. Nemysli však, že jsme o tom nepřemýšleli. Já sám, když jsem plul po vodě, takto jsem rozjímal: Lodička, v níž pluji, se sama neučinila. Oč uměleji učiněn jest nepatrný ptáček, jehož žádný člověk vytvořiti nemůže. A což člověk ! Jest lepší, než ostatní tvorstvo. Kdo jest původcem člověka ? Má svoje rodiče a tito mají opět svoje rodiče a tak dále. Odkud jsou první rodiče ? Snad jsou ze země ? Proč nyní ze země nevycházejí ? Odkud je země ? Odkud moře, slunce, měsíc a hvězdy ? Musí býti Ten, jenž vše to učinil a musí býti mocnější a moudřejší, nežli nejschopnější člověk. Musí býti, jak z dala jeho lze souditi, nejvyšší dobrotivý. Tak jsem rozjímal, nežli jste nám velikého Boha zvěštovali«.

11. Jméno Boží.

Každý národ má zvláštní výraz pro nejvyšší bytost.

Alexander Veliký (žil od r. 356—323 před Kristem Pánem).

Byl králem mnoha říší a národů.

Vládl v Makedonii, Řecku, Malé Asii, Syrii, Egyptě, v Persii, v Babylonii, v Indii. Snažil se podmaněným národům vštípit řeckou vzdělanost.

Jednou byl v Babyloně. Dal svolati kněze z každé země a národa, které si byl podmanil. Sešlo se jich mnoho.

Král posadiv se na trůn tázal se: »Uznáváte všickni a ctíte bytost nejvyšší neviditelnou?« Všickni odpověděli: »Ctíme«. »Jak ji jmenujete?« táže se král. Kněz indický praví: »Národ indický jí říká Brahma, t. j. Velikost!«

Perský kněz dí: »U nás ji nazýváme Ormuzd, t. j. počátek světla!«

Judský kněz: »My ji vzýváme slovem Jahve, Adonai, t. j. Pán, jenž byl, jest a bude!«

Kněz babylonský: »Anu, t. j. bůh nebes, jest jméno její!«

Každý kněz pronesl jméno boha v řeči národa svého.

Alexander se rozhorlil řka: »Ode dneška budete všickni jmenovati nejvyšší bytost tak, jak se v Řecku nazývá, totiž Zeus!«

Kněži se zarmoutili a pravili: »Národové, které zde zastupujeme, jmenují od dětinství oněmi jmény bytost nejvyšší. Toho nelze změnit!«

Král se rozhněval.

Krále doprovázel starý, moudrý jeho rádce. Předstoupil a pravil: »Dovol mi, mocný králi, abych k přítomným promluvil.«

A když od krále obdržel dovolení, otázal se kněží: »Svítlí u vás slunce?«

Všichni odpověděli »Svítlí!«

»Jak nazýváte v zemích vašich slunce?« ptal se dále. Všichni jmenovali slunce ve svých jazycích.

A tu moudrý rádce obrátil se ku králi a řekl: »Přeješ si, králi, aby všickni ode dneška nazývali slunce týmž jménem? Ať je jmenují Helios!«

Král se zastyděl a pravil: »Ať si jmenuje i dále každý národ svým zvláštním názvem bytost nejvyšší. Poznávám, že podstata bytosti nejvyšší ve jméně nezáleží«.

12. Kterak zbožně smýšleli slavní mužové, kteří zkoumali přírodu a síly její.

»Nejenom chlebem živ jest člověk, ale také slovem Božím«, dí Božský Spasitel.

Třeba se starati o potřeby těla a ducha. Práce a ukájení potřeb hmotných jsou zdmi budovy společenské, krovem pak jejím jsou náboženství a věda.

Náboženství a věda mají vznešený úkol umravňovati a zdokonalovati člověka. Jenom tehdy je národ silný a šťastný, jenom tehdy se těší ze svobody a bratrství, jsou-li pěstovány nejen hmotné zájmy, nýbrž i duchovní, totiž náboženství a věda. Náboženství hlásá pravdy Bohem zjevené, je to moudrost Boží, světlo s nebe, které rozum lidský osvětluje.

Věda je dílo rozumu lidského. Věda je výsledek, souhrn a jednotné sestavení zkušeností a poznání, kterých lidé nabyli pozorováním a zkoumáním zjevův a zákonů přírodních.

Věda přírodní zkoumá přírodu. V přírodě je mnoho zjevů, mnoho těles; proto má věda přírodní několik odvětví.

Fysika a chemie se obírají látkami a ději v přírodě a zkoumají je.

Technika učí, jak lze látek a zákonů přírodních upotřebiti v životě.

Mechanika pozoruje pohyby těles a síly při pohybu působící.

Důslednost a přesnost v určování nabytých zkušeností podporuje matematika.

Neživou přírodou se zabývá astronomie, mineralogie a geologie.

Astronomie popisuje tělesa nebeská, sleduje jejich pohyb a změny.

Mineralogie pozoruje nerosty, jich tvar, složení a třídění.

Geologie učí, jak se tvořila kůra zemská.

Živou, ústrojnou přírodou se zaměstnává zoologie, která popisuje živočišstvo, a botanika, která popisuje rostlinstvo.

Vnitřní život v živočišstvu zkoumá fyziologie zvířat.

Vnitřní život v rostlinstvu zkoumá fyziologie rostlin.

Vnitřní život v člověku zkoumá fyziologie člověka.

Změny v nemocném těle zkoumá lékařství.

Mezi náboženstvím a vědou nesmí a nemůže být sporu. Obojí, náboženství i věda, musí vést k Bohu, Tvůrci a dárci života, poslední příčině všeho. Bůh vše stvořil a ustanovil zákony v přírodě. Bůh obdařil člověka rozumem, světlem, jímž by Tvůrce a dílo jeho poznával.

Bůh osvětlil člověka svým zjevením, velikými božskými pravdami.

Je tu možný spor? Buď věda prohlašuje něco za pravdu, co pravdou není, aneb nezná pravého smyslu nauky náboženské a tak neprávem aneb zlomyslně ukazuje na spor, kterého ve skutečnosti není. Prohloubená věda vede k Bohu.

Povrchní, polovičatá věda činí pyšným a domýšlivým.

Hluboká věda činí pokorným. Dokazuje to život velikánů vědy.

Linneé, švédský přírodovědec († 1778 v Upsale) věnoval se pozorování a zkoumání rostlin. Mnoho cestoval. Jest zakladatelem nynějšího soustavného rostlinopisu dvěma spisy: »Rody a druhy rostlin«. Určil 1100 rodův a 7000 druhů rostlin a pojmenoval je.

O zbožnosti srdce jeho svědčí jeho výrok: »Viděl jsem věčného, vševědoucího a všemohoucího Boha zběžně, z daleka přejíti a žasl jsem. Nalezl jsem stopy jeho i v nejmenších věcech stvořených a divil jsem se, jaká je všude moc, moudrost a dokonalost Boží!«

Ampère, výtečný matematik a přírodovědec. Obíral se pilně botanikou, lučbou a fysikou. Byl professorem fysiky v Paříži. † 1836.

Se svým přítelem Ozanamem uctivě mluvil o Bohu. V pohnutí volával: »Jak veliký jsi, Bože, jak veliký jsi; a naše vědění jest ničím proti tvé moudrosti!« Náboženství katolické bylo jeho útěchou ve zkouškách životních. Založil sdružení, jehož členové se měli zdokonalovati v poznání křesťanství.

Známo jest o něm, že uměl z paměti krásnou knihu sv. Tomáše Kempenského »Následování Krista«.

Lyell, Angličan († 1875 v Londýně). Pozoroval proměny povrchu zemského. Vysvětloval změny ve vrstvách zemských. Pozoroval rušivou a tvořivou činnost vody, klesání a zvedání pevnin, vysvětloval, kterak povstaly kužely sopečné.

Lyell pravil: »Nechť badáme kterýmkoliv směrem, všude nalézáme důkazy tvůrčího důmyslu, prozřetelnosti, moudrosti a moci«.

Ritter Karel († 1879 v Berlíně), vedle Humboldta největší zeměpisec nové doby, pronesl slova: »Svět je plný všude slávy Stvořitelovy«.

Alexander Volta († 1827), objevitel elektrického proudu, byl hluboce zbožný. Rád se obíral základy, na nichž spočívá náboženství katolické, jak o něm píše jeho životopisec. Pokorně věřil a plnil svoje povinnosti. Nábožensky byl velmi vzdělaný. Bez ostychu a světské bázně se účastňoval veřejných pobožností. Katechismu velice si vážil a veřejně dětem vysvětloval. Denně chodíval na mši sv. a modlíval se rád sv. růženec. O katolické církvi pravil: »Ctím katolickou církev jako jediné pravou a neomylnou«.

Liebig Justus, německý chemik († 1873 v Mnichově), pěstoval lučbu a budil v Německu zájem pro onu vědu, takže jeho přičiněním studium chemie velice vzkvetlo. Pěstování chemie se stalo zdrojem blahobytu Německa.

Liebig měl v Giessenu vzornou pracovnu, v níž soustavně žáky vyučoval a k práci nabádal. Byl nazýván kufžetem chemiků. Napsal tato slova: »Veliká cena a vznešenost poznání přírody spočívá v tom, že vede ku křesťanství!« — »Poznání přírody vede nás k obdivu Stvořitele. Příroda nám skýtá názorné prostředky o velebnosti Boží!«

Kepler Jan, slavný německý hvězdář (zemřel 1630 v Řezně). Byl to muž zbožný a šlechtý. S velikým úspěchem zaměstnával se matematikou a hvězdářstvím. Napsal více než 30 spisů. Jeden má nadpis: »Soulad světa«. Ku konci píše: »Děkuji ti, můj Stvořiteli a Pane, že jsi mi dopřál radovati se z Tvého stvoření a diviti se dílu rukou Tvých. Pokud můj slabý rozum mohl po-

chopiti, odhaloval jsem lidem velebnost Tvého díla. Řekl-li jsem něco, co by Tebe bylo nedůstojno aneb ozvala-li se ve mně žádost cti a slávy — odpusť mi milostivě. Blízký jest den, v nějž čistá pravda poznávána bude v knize přírody a v knize Písma sv.«

Koperník Mikuláš, hvězdář († 1543 ve Frauenburku) byl kanovníkem ve Varminu.

Newton († 1727), přírodopysmec, objevitel zákona přitažlivosti (gravitace), vynálezce prvního zrcadlového dalekohledu a j., nikdy nevyslovil jména »Bůh«, aniž by neobnažil hlavy své. Na smrtelné posteli pravil: »Bože, zkoumal jsem pokorně dílo Tvé. Poznal jsem kapečku z moře moci a moudrosti Tvé — ocean pravdy jest ještě přede mnou!«

Angelo Secchi († 1878), slavný hvězdář, byl členem řádu Tovaryšstva Ježíšova (Jesuitů). Učinil ve hvězdářství tolik výzkumů, že se zdají býti prací učené společnosti a ne dílem jednotlivce. Spektrální analýsí pozoroval 6000 stálic. Byl vyznamenán téměř ode všech evropských panovníků.

II.

Zjevení nadpřirozené.

13. O víře.

Věřiti znamená míti za pravdu, co nám praví věrohodný člověk, jenž pravdu zná a říci ji chce.

Věřiti křesťansky znamená míti za pravdu, co nám zjevil a církvi svou hlásá vševědoucí a nejvyšší pravdomluvný Bůh.

Všecek život společenský spočívá na víře. Dítě věří otci, matce, bratrům a sestrám. Rodiče věří dětem svým.

Žák věří svému učiteli a jenom tak nabývá potřebných vědomostí. Vyučování dějepisu by bylo nemožno, kdyby se nevěřilo dějepisci. Kdo se chce naučiti vyšším počtům, musí jednoduše jisté poučky základní přijmouti za pravdu čili věřiti. Žák se učí o těle jednotlivých tvorů, ale těla vlastně nevidí, pozoruje jenom jeho vlastnosti, jeho zevnějšek; podstaty těla nepoznává. Země přitahuje k sobě tělesa. Co je to přitažlivost? Přírodopysk Newton praví: »Znám zákony přitažlivosti; otázke-li však se kdo, co přitažlivost je, nemám odpovědi«.

V životě obecném věří člověk úředníku, lékaři, obchodníku atd. a sám dochází víry. Bez víry by všecek společenský život byl bez základu,

jistoty. Majetek, dědictví a pod. bez víry v ústní aneb písemné svědectví bylo by ohroženo.

Poněvadž všecek život vezdejší spočívá na víře ve slovo lidské, a jelikož jest člověk nucen vyznati, že nejvíce vědění nabyt věrou, pak můžeme říci, že již v životě obyčejném, každodenním člověk z víry jest živ.

Vyšší život, pro nějž je člověk stvořen, je nadpřirozený. I tento život, a to ještě vyšší měrou, spočívá na víře ve slovo Boží, takže dí božský Spasitel: »Kdo uvěří, spasen bude; kdo neuvěří, bude zavržen«.

Spravedlnost a dokonalost člověka plyne z víry: »Spravedlivý z víry žije«.

Víra ve slovo Boží, v pravdy křesťanské je nanejvýš rozumná a odůvodněná. Pravdy křesťanské jsou naukou Toho, jenž pravil: »Já jsem Syn Boží!« Krása jejich ať vzhledem k Bohu, o němž nás tak vznešeně poučují, ať vzhledem k člověku, kterého povznášejí, ať vzhledem ke všemu světu, který paprsky svými osvětlují, je nám dostatečnou zárukou, že jest původce a dárce jejich — nejvyšší moudrý, vševědoucí Bůh. Tajemství křesťanská jsou pečeti božského původu pravdy křesťanské, ony prošly jako zlato ohněm nejhorších pronásledování a vyšly čisty a neporušeny. Velicí duchové pravdy křesťanské s úctou a obdivem přijímali a zbožně žili. Slavný státník německý Windhorst napsal tato slova: »Smýšleti opravdu katolicky je nejvyšší vědou; všickni professoři vysokých škol, kteří stojí mimo katolickou církev, nevědí tolik, kolik obsahuje náš malý katechismus«.

Jest povinností Bohem uloženou věřiti křesťansky.

Nevěra je hrozným hříchem. Nevěrec, ač rozum jeho je slabý a již ve světě viditelném omezený jen na jistou míru vědění, opovažuje se nevěřiti vševědoucímu a nekonečně moudrému Bohu. Nevěra je hrozným rouháním Bohu, jehož pravdomluvnost a svatost popírá.

Proto hrozí Syn Boží nevěrcům věčným zavržením: »Kdo neuvěří, bude zavržen«. »Kdo nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří v jedno-rozeného Syna Božího«. Jan 3.

Není tudíž pravdou, že nezáleží na víře, jak rouhavě mnozí tvrdí. Není poctivým, kdo v Boha a Ježíše Krista nevěří. Velice zhřešili Sodomští. Město jejich bylo vyhlazeno. A přece dí Pán Ježíš, že nevěrec hůře hřeší. »A kdožbykoli nepřijal vás, aniž uposlechl řečí vašich: vyjdouce ven z domu neb z města toho, vyrazte prach z nohou svých. Amen, pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný, nežli městu tomu«. Mat. 10.

Příčinou nevěry není důvod rozumný. Nevěra nemá sídla v rozumu, nýbrž ve zkaženém srdci. Od té doby, kdy člověk se prohřeší proti některé pravdě víry aneb proti Božímu přikázání, počíná vlašněti ve víře, ač jest-li se v čas neobráti a pokání nečiní.

V srdci nevěrce je nepokoj. V neštěstí a v hodinu smrti jest bez útěchy a obyčejně si zoufá. Smrt nevěrce je hrozná. Strašně skončil život svůj nevěrec Voltaire. V hlavě nevěrce je tma. Na největší otázky, odkud je a proč je na zemi, nemá odpovědi.

Pán Ježíš přikazuje žítí dle víry. »Ne kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského,

ale kdo plní vůli Otce nebeského, ten vejde do království nebeského«.

Sv. apoštol Jakub píše: »Co prospěje, bratři, praví-li někdo, že má víru, ale nemá skutkův. Zdaž jej bude moci víra sama spasiti?«

Ježíš Kristus přikazuje vyznávati víru: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám před Otcem nebeským; kdo mne zapře před lidmi, toho zapru před Otcem nebeským. Nesmí tedy křesťan nikdy zapřítí svoji víru.

Jest pravda, že někdo »nic nevěří«?

Není. Každý věří. Buď věří rozumně aneb nerozumně. Buď věří tomu, co zjevil Ježíš Kristus, Syn Boží, aneb věří tomu, co mu praví omylní lidé. Katolík věří rozumně, jeho víra je »služba rozumná«. Víru svou snadně odůvodní a obhájí. Odvolá se na velikost Boží, jak se jeví v jeho díle; odvolá se na Ježíše Krista, jeho svatost, zázraky, proroctví; odvolá se na krásu pravd křesťanských nad perly vzácnějších a na milliony těch, kteří pravdy ony do duše přijali a se posvětili.

Kdo praví, že »nic nevěří«, nemá pro svou řeč rozumného důvodu. Ukazuje buď nevědomost svou aneb hříšnost svoji. Ostatně takový člověk věří i největším nesmyslům, které se zrodily ve zkažené mysli. »Co vše musí nevěrci věřiti, aby nevěřili!«, říkával sv. Klement Hofbauer.

14. Zázraky.

Zázraky jsou viditelné skutky neobyčejné, převyšující lidskou přirozenost, sílu. Jsou to skutky všemohoucího, vševědoucího Boha.

Bůh stvořiv vše, dal bytostem jisté síly, dal dílu svému zákony. Dle oněch zákonů roste rostlina, zvíře se pohybuje a žije, člověk myslí, mluví, žije.

Hvězdy se pohybují kolem slunce. To je přirozený řád.

Mnové zjevy o řádě přirozeném jsou obdivuhodné, ale přece jich nenazýváme zázraky, protože je stále vidíme. Hlubším zkoumáním shledáme, že nevybočují z řádu přirozeného. Semeno v zemi klíčí, roste, množí se. Keř v zimě mrtvý na jaře se zelená a rozkvétá. Housenka se zapřádá a z kukly vylétá krásný motýl. Vše to je přepodivné, ale přece přirozené.

Kdyby však někdo rozmnožil kousek chleba, aby se tisíce lidí nasytilo, tu děje se již něco neobyčejného, mimo řád přirozený, jest to něco nadpřirozeného.

Lékař snímá nástrojem jemným povlak s oka slepce. To je přirozené. Kdyby však pouhým dotekem jej uzdravil, bylo by to nadpřirozené.

Co se děje nad řád přirozený, je nadpřirozené.

Bůh jest všemohoucí Pán a ředitel světa. Může učiniti výjimky v řádě přirozeném. Takové neobyčejné, nadpřirozené skutky čili výjimky od řádu přirozeného jsou zázraky. Konati je může pouze Bůh.

Bůh je Tvůrcem, dárce síly, zákonův o řádě přirozeném; může učiniti výjimku, aby dokázal svou neomezenou moc.

Zázraky se staly. Otevřme sv. evangelia! Jsou věrohodna. Kdo čte staré spisy Řeků, Ří-

manů jakožto věrohodné, musí s tím větší úctou čísti sv. evangelia. Vše líčí očiti svědkové, nezatajují ani svých slabostí.

Sv. evangelia četli židé a pohané, uvádějí výroky sv. evangelii ve svých spisech, avšak nepopovážili se nazvati evangelisty lháři.

Podstatnou částí sv. evangelii jsou zázraky tam líčené. Bez nich by se nebylo evangelium ujalo, tím méně se šířilo. Bez nich by nebyli křesťané krev vylévali, nebyli by se zapírali, nebyli by se přemáhali; křesťanství bez zázraků by se nebylo rozšířilo, když bylo tak ukrutně pronásledováno. Rozšíření křesťanství bez zázraků bylo by největším zázrakem na světě. Kristus Pán konal mnohé veliké zázraky. Zástupové jej viděli. Někdy je pojala bázeň. Žasli, když Kristus Pán bouři utišil, a ptali se: »Kdo je to, že jej větrové a moře poslouchají? Když vzkřísil mládence Naimského, zvěst o tom se bleskem roznese. Když rozmnožil 5 chlebů, nastalo v zástupech podivení a nadšení. Chtěli jej učiniti králem.

Nepřátelé vidouce vzkříšeného Lazara radili se: »Co učiníme, neboť tento člověk činí mnohé divy? necháme-li jej, všickni v něj uvěří.« Jan 11. 47.

Ježíš Kristus své skutky — zázraky — nazval důkazy Božské moci své. »Jděte k Janovi a řekněte, co jste viděli! Slepi vidí, hluchí slyší, malomocní se očišťují, mrtví jsou vzkříšeni . . .« pravil Pán Ježíš k učedníkům Janovým. Farizeům pravil: »Nevěříte-li slovům, že jsem Syn Boží, věřte skutkům, které to dokazují!«

Apoštolové byli přesvědčeni o Božské moci mistra svého.

Nikodém, učitel židovský, pohnut zázraky Páně vyznal: »Přišel jsi od Boha, neboť nikdo nemůže činiti skutků, které ty činíš, není-li Bůh s ním«. Jan 3. 2.

Zázraky Páně nelze popřít; svědčí o jich pravdě učedníci Páně, židé i pohané.

Zázraků Páně nelze přirozeně vyložit. Kdo je chce přirozeně vysvětliti, ať se pokusí je učiniti: ať vzkřísí slovem mrtvého, ať uzdraví slepce, chromého atd. Dnes jsou v přírodě tytéž zákony jako za času Krista Pána. Co je dnes nemožno přirozeně vykonati a vysvětliti, to nebylo možno přirozeně ani před 1900 lety.

Největší zázrak Páně jest jeho slavné vzkříšení.

Kristus Pán je předpověděl: »Zbořte chrám tento, já jej ve třech dnech vzdělám! Jako Jonáš byl tři dny v břiše ryby, tak bude Syn člověka tři dny v lůně země«.

Předpovědění své splnil.

Viděli jej nepřátelé. Vojíní, kteří hrob Páně střežili, zděšení zvěstovali krajanům, že vstal Ježíš Kristus z mrtvých.

Přátelům se zjevoval Kristus Pán 40 dní, až se svými smysly přesvědčili, že opravdu Pán z mrtvých vstal.

V srdci apoštolů se stala změna. Bázeň ustoupila odvaze a neohroženosti.

»Co jsme viděli, slyšeli, o čem jsme se přesvědčili, to vám zvěstujeme«, tak odůvodňovali kázání svá.

Trpěli potupy, rány a radovali se, že trpí pro jméno mistra svého. Umírali odhodlaně, jsouce jisti, že jich přijme v slávu svou Spasitel vzkří-

šený a oslavený, který pravil: »Já jsem vzkříšení a život. Kdo pro mne ztratí život, lepší nalezne«.

Šavel slyší hlas oslaveného Ježíše Krista, mění se, z vlka se stává beránek. Trpí pro Krista. Hlásá jej neunavně a touží po něm: »Žádám býti rozdělen a býti s Kristem!«

Za prvních dob křesťanských dalo se více zázraků. Jimi byl útlý strom církve zaléván, až vzrostl a větve rozepjal do končin světa. Nyní je církev svatá všem, kteří chtějí viděti a mysliti, velikým zázrakem.

Křesťanům možno říci: »Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte, a uši, které slyší, co vy slyšíte!«

Než přece i později v každé době staly se zázraky. Jsou to dokázané skutky. Roku 484 dal král Vandalů Hunnerich množství křesťanům v městečku Tipasa v Africe (v nynějším Defessed) vyřezati jazyky až u kořene, poněvadž vyznávali a zapřítí nechtěli víru v Božství Ježíše Krista. Podivno! Křesťané oni zmrzačení, jazyka zbaveni přece mluvili i potom. Přišli do mnohých měst říše římské, přišli do Cařihradu; pohané i křesťané i židé se přesvědčili o pravdivosti zázraku. Spi-sovatelé oné doby pravdu onu dosvědčují a za-
znamenávají.

Císař Justinián zapsal onu událost do sbírky zákonů říše římské v tak zvaném corpus iuris civilis (občanský zákonník).

Pán Bůh oslavil sv. Jana Nepomuckého tím, že jazyk jeho neporušený zachoval.

Mnoho zázraků se stalo v Lurdech u zázračného pramene na přímluvu Panny Marie.

Zázraky lurdské jsou tamnějšími lékaři za-
znamenávány a zkoumány. Uzdravují se i děti

z těžkých nemocí, děti, které se ještě neumějí modlití, a jenom vroucností modliteb rodičův a příbuzných na přimluvu Matky Boží docházejí uzdravení.

Lékař Fleury z Cloyes píše odpůrci Lurd: »Konečně znám jeskyni Lurdskou . . . a prohlašuji, že Lurdy jsou pravým dobrodiním lidstva. Máme toho důkaz ve své rodině. Jeden z mých synů, když mu byla 4 léta, byl tak nemocen, že jsem k němu povolal 11 vynikajících lékařů-professorů. Všichni prohlásili, že mu není pomoci, že musí zemřít. Ale můj synáček nabył náhlého a úplného uzdravení v Lurdech. Nyní jest mu již 29 let a jest lékařem. Zničte Lurdy, pane, pomocí svého neblahého tisku, ale z mého srdce nevyrvete nikdy uznání Té, která v Lurdech pozdravila mého syna, kterého věda opustila a k smrti odsoudila«.

Zázračných uzdravení nemocí lidskou pomocí nezhojitelných děje se v Lurdech mnoho.

Lékař Henry Helle v Paříži píše: »Zavření jeskyně Lurdské považuji (kdyby se stalo) za zločin na lidstvu, neboť tím by se zamezilo uzdravení četných nemocných, kteří v Lurdech uzdravení bývají.

Železniční poštovní úředník Gargam byl ve službě své smrtelně zraněn. Na uzdravení dle soudu lékařského nebylo pomýšlení. Železniční společnost byla odsouzena, aby platila nebožákovi 6000 franků renty a vyplatila 60.000 franků kapitálu. Byl v nemocnici v Angoulême. Příbuzní jej namáhavě dovezli do Lurd. Vědomí pozbýval. Téměř bezduchý ležel na nosítkách u jeskyně. Nemodlil se; snad se již zapomněl modlití; dávno již nevěřil v Boha, ani ve věčnost, jak se přiznal po svém uzdravení. Když se ubíral průvod s Nejsv.

Svátostí mimo něj, a tisíce zbožných srdcí vzývalo Boha, najednou vstává Gargam zcela zdrav, chválí Boha a Pannu Marii. Špatné noviny si tropily z onoho zázraku smích. Když Gargam přišel do nemocnice, v níž před tím ležel, vystrčili jej a zamkli dvěře.

»I kdyby kdo z mrtvých vstal«, pravil Kristus Pán, »neuvěří«. Neuvěří, protože nechtějí, aby nemusili žítí ctnostně a se zapíratí.

Roku 1892 byl v Lurdech nepřítel katolické církve, francouzský spisovatel Zola. Přijel, aby viděl zázraky, ale již napřed si umínil a prohlásil, že pravdy psátí nebude. Byl svědkem dvou uzdravení. Marie Lemaršan byla vyléčena z mnohých ran v tváři a na těle. La Grivotte byla uzdravena ze souchotin.

Když vystoupila Marie Lemaršan z koupele Lurdské, byly rány její zahojeny, tvář byla ještě zarudlá, ale rány zaceleny. Byla uvedena do síně, kde byli lékaři a zpravodajové časopisů. Lékaři potvrdili, že rány jsou úplně zahojeny v tváři i na noze. Kůže na místě bolesti byla červená a lesklá.

Lékař Boissarie, předseda kanceláře, pravil Zolovi: »Vizte tu dívku! Rány její dříve tak patrné jsou zaceleny«.

Zola toho nemohl popřít, bylo mu úzko. Pravil: »Nechci ji vidět, jest příliš ošklivá!«

Ve svém románu píše o uzdravení a líčí, jak byla uzdravená dívka v tváři ošklivá a ohydná.

R. 1893 konal lékař Boissarie přednášku v Paříži. Přednášel o Lurdech a o Zolově románu.

Když četl místo, v němž Zola líčí, kterak Marie Lemaršan byla v tváři ošklivá, pravil Bois-

sarie k přítomné Marii Lemaršan: »Pojďte, milé dítě, a ukažte, co Panna přesvatá z vás učinila«.

Ze zástupu vyšla dívka krásná v černém šatě. Přítomní žasli. Dívka plakala slyšíc, že ji Zola líčí v románě jako ohyzdu. Byla zahanbena.

Marie Lemaršanová byla úplně zdravá, sličná, a mladistvá.

Zázraky dokazují pravost víry. Nevěrec proto popírá zázraky, aby nebyl vyrušován ze svého hříšného života. Zázraky prostě popírá. Volá: »Ukažte mi zázraky!« A když je vidí, převrací, lže.

15. Písmo svaté

je sbírka knih, které vnukáním Ducha svatého sepsány a od církve svaté za slovo Boží uznány byly.

Knihy sepsané před Kristem Pánem nazývají se Zákonem starým. Obsahují Zjevení Boží od stvoření světa až po Krista Pána. Jest jich 45, a to 21 dějepisných, 7 naučných a 17 prorockých.

Dějepisné jsou: 5 knih Mojžíšových, kniha Josue, kniha soudců, Ruth, 4 knihy královské, 2 knihy Paralipomenon (jimiž se doplňují Knihy královské), kniha Ezdrášova, kniha Nehemiášova, kniha Tobiášova, Judith, Esther, 2 knihy Makka-bejské.

Sedm knih poučných: kniha Jobova, Žalmy, Přísloví, Kazatel, Velepíseň, kniha moudrosti, kniha Sirachova.

Sedmnáct prorockých knih: čtyři velcí proroci (Isaiáš, Jeremiáš s Baruchem, Ezechiel, Daniel) a dvanáct menších proroků (Oseáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Aggeus, Zachariáš, Malachiáš).

Nový Zákon v 27 knihách obsahuje Zjevení Boží, které Bůh učinil lidstvu Ježíšem Kristem a sv. apoštoly.

Knihy Nového Zákona jsou: 4 evangelia, to jest život Ježíše Krista, sepsaná od sv. Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše, a sv. Jana; skutky apoštolské sepsané od sv. Lukáše; 14 listů sv. Pavla (1 k Římanům, 2 ke Korintským, 1 ke Galatům, 1 k Efesským, 1 k Filipenským, 1 ke Kolossenským, 2 k Soluňským, 2 k Timoteovi, 1 k Titovi, 1 k Filemonovi, 1 k Židům); 7 listů jiných apoštolů: 1 sv. Jakuba, 2 sv. Petra, 3 sv. Jana, 1 sv. Judy Tadeáše; kniha Zjevení sv. Jana.

Starý Zákon byl psán většinou hebrejsky, Nový Zákon byl sepsán řecky.

Knihy Starého Zákona byly přeloženy asi r. 300 před Kristem za krále egyptského Ptolemaea do řečtiny.

Knihy Starého i Nového Zákona přeložil do latiny sv. Jeronym († 420). Pracoval o překladu 12 let.

1. Pozoruhodná jest jednota všech knih Písma sv. Ač byly psány od 40 spisovatelů v době asi 1600 let, přece všechny obsahují jedno náboženství. Všecky učí stejně o Bohu, světě, člověku. Není mezi nimi sporů, takže jsou vlastně knihou jedinou. To jest vysvětlitelno pouze tím, že všechny ony muže v různých dobách žijící povzbuzoval, osvětčoval a řídil týž věčný, nezměnitelný Duch svatý.

2. Obsah Písma svatého jest převzácný a ušlechťující. Pravdy, které obsahuje o Bohu, člověku, světě, jsou vznešeností svou nepřekonatelné.

Na nich zbudována jest křesťanská vzdělanost, na nich budovala věda a umění.

Obsah Písma sv. jest nevyčerpatelný. Čím častěji je čteno, tím více vyniká jeho krása a bohatství. Z čistého zdroje Písma svatého napájeli ducha svého a občerstvovali nesčetní spisovatelé, jichž díla zdobí knihovny.

3. Písmo sv. je psáno od mužů pravdymilovných, kteří nezatajují chyb a poklesků svého národa ani svých vlastních křehkostí. Otevřeně líčí židovští spisovatelé zločin, jehož se dopustil král David, národní hrdina.

Proroci kárají neúprosně hříchy a tvrdošijnost národa israelského. Spisovatelé knih novozákonních se upřímně přiznávají ku svým chybám. Prostě vypravují o sobě dobré i zlé. Nevěděli bychom, že opustili Božského Mistra svého, když byl jat, a že sv. Petr zapřel Krista Pána, kdyby toho nebyli sami o sobě napsali.

Jak pokorně píše svatý Pavel o své smutné minulosti, než byl zázračně na víru obrácen! Spisovatelé, kteří otevřeně sdělují svoje skutky dobré i zlé, jsou zajisté věrohodní.

4. Spisovatelé Písma sv. mohli pravdu napsati, neboť byli většinou svědky toho, co zaznamenali. Co píše Mojžíš v první své knize, jest zjevení, kterého se dostalo od Boha prvním lidem, a které bylo v několika pokoleních od prvních lidí až k Mojžíšovi jako poklad zachovááno. Mojžíš podání otců svých z vnuknutí Božího zaznamenal. Že psáti mohl již v tak dávné době, není divno, uvážíme-li, že Egypťané a Babyloňané již 2000 let před Mojžíšem psáti uměli.

Zprávy Mojžíšovy potvrzují nejnovější výzkumy a nálezy egyptské, assyrské a babylonské.

Spisovatelé Písma svatého pravdu napsati musili, poněvadž knihy jimi napsané byly veřejně čteny, mohli tedy býti z nepravdy snadno u-svědčeni.

Židé a pohané se neodvážili vytýkati spisovatelům Nového Zákona, jichž knihy četli, že nepiší pravdy. Ba naopak spisovatelé židovští a pohanští potvrzují líčení Písma sv. Tak píše židovský spisovatel Josef Flavius o Ježíši Kristu: »Toho času živ byl Ježíš, člověk moudrý, ačli ho vůbec možno zvatí člověkem. Konalť zázračné skutky a byl učitelem lidí, kteří rádi pravdu přijímají. Když byl Pilátem na smrt vydán a ukřižován, nestali se mu nevěrní ti, kteří před tím mu byli oddáni, neboť zjevil se jim třetího dne zase živý. A až podnes neustávají křesťané nazývati se dle něho«.

Pro události v Písmě svatém líčené podstoupili smrt tisícové lidí, kteří pravdu jich zkoumati mohli. Jsou tedy zázraky, o nichž čteme v Písmě sv., pravdivy, neboť jinak by bylo daleko větším zázrakem, že tisícové lidí, kteří je mohli zkoumati, apoštolům uvěřili a pro víru se dali umučiti. Za Nerona se dalo umučiti »nesmírné množství« pro víru a Krista. Tak píše Tacitus, římský spisovatel.

5. Židé ctili knihy Starozákonní jako knihy svaté. O knihách Mojžíšových se nikdo neodvážil pochybovati. Samaritáni mají 5 knih Mojžíšových od židů království israelského, kteří se od království judského r. 975 př. Kr. P. odtrhli.

Židé počítali verše, slova, ano i písmeny Písma svatého.

Josef Flavius svědčí, v jaké úctě bylo u židů Písmo sv.: »Všecek svět vidí, jakou důvěru máme

v Písmo svaté. Ačkoliv tak dlouhá doba uplynula, přece se nikdo neodvážil něco do Písma sv. přidati aneb vypustiti aneb změnit; všichni židé s neochvějným přesvědčením knihy ony považují za Božské výroky, při nich trvají a kdyby bylo třeba, jsou odhodláni i radostně pro ně zemřít. Proto také nedávno přemnozí dali se raději umučiti, nežli by byli něco promluvili proti zákonům aneb proti svatým knihám.

Když ukrutný král syrský Antiochus v letech 175—163 př. Kr. P. poroučel židům, aby vydali Písmo sv., raději se dali umučiti.

Podobně ochraňovali první křesťané proti pohanským císařům poklad Písma sv. a umírali pro ně jako mučedníci. V Katáně na Sicilii byl r. 304 jáhen Euplus, u něhož byla nalezena evangelia, přiveden k pohanskému soudci. »Proč jsi nevydal těchto spisů, když to císař poručil?« tázal se soudce ukazuje na Písmo svaté.

Euplus odpověděl: »Poněvadž jsem křesťan a nesměl jsem jich vydati. Lépe jest umřít než je vydati. V nich je život věčný«. Evangelium mu bylo uvázáno na krk a Euplus byl mučen. V mukách vyznával stále svoji víru.

Sv. Felix, biskup v Tubzaku v Africe, byl vyzván mistodržitelem Magnilianem, aby vydal Písmo svaté.

»Raději se dám spáliti, než abych vydal na oheň knihy svaté«, pravil Felix.

Byl hrozně mučen, potom v okovech na lodi vezen do Sicilie, načež do Italie.

Ve Venusii v Apulii byl tážán soudcem pohanským, proč nechce vydati Písma svatá.

Odpověděl, že jich vydati nesmí a nemůže. Byl veden na popravu. Před smrtí se modlil:

»Díky Tobě, Bože! Srdce čisté jsem si zachoval, evangelium chránil a víru jsem kázal. Pane nebes i země, Ježíši Kriste, Tobě odevzdávám duši svou; Tobě čest a sláva na věky!«

6. Katolická církev, která sahá zpět až k císaři Tiberiovi, za jehož vlády zemřel Pán Ježíš, přijala knihy Nového Zákona od jejich spisovatelů. Spisovatel římský Tacitus píše o křesťanech, že byli již za Nerona v Římě velikou společností, a původcem jich že je Kristus, který byl za císaře Tiberia od místodržitele Piláta k smrti odsouzen a umučen.

Žáci svatých apoštolův uvádějí výroky Písma svatého.

Sv. Justin, mučedník (r. 150) připomíná, ve své obraně křesťanů císaři Antoniovi podané »památky apoštolů, zvané evangelia«.

Ireneus († 202) píše: »Sv. Matouš napsal svoje evangelium u židů, když sv. Petr a Pavel v Římě kázali. Sv. Marek napsal v Římě kázání sv. Petra. Sv. Lukáš, průvodce sv. Pavla, napsal jeho evangelium. Konečně napsal sv. Jan v Efesu svoje evangelium«.

Bludaři již za časův apoštolských i později neodvážili se říci svaté církvi: »Tvoje knihy nejsou pravé!« Naopak brali zbraně svoje proti církvi z Písma svatého. Pohan Celsus kul svoje zbraně proti křesťanům ze »spisův učedníků Ježíšových«.

7. Židé uznávají pouze Starý Zákon. My křesťané je upozorňujeme na to, že všechna proroctví Starého Zákona jsou vyplněna v Ježíši Kristu. Jediné vyhnutí bylo by Židům možné, kdyby prohlásili, že knihy Starého Zákona nejsou pravé a neporušené. Toho však neprohlásí nikdy.

Mnozí židé přijali křest svatý, když srovnali knihy prorocké se životem Pána Ježíše a viděli, že se vše splnilo v Ježíši Kristu.

Krásným příkladem jest život vídeňského slavného kazatele Dra Emanuele Veitha. Byl synem židovských rodičů, narozen roku 1787 v Čechách. Již doma čítával s otcem hebrejský Starý Zákon, pro nějž jevil živý zájem i později. Studoval na universitě v Praze. Často poslouchal s katolickými studenty přednášky o katolickém náboženství.

Jedenkrát s podivením naslouchal proroctvím Starozákonním, která professor předčítal a vysvětloval. Divil se, že jich nikdy v bibli otcově nečetl. Když přišel Veith na prázdniny domů, hned první večer sáhl dychtivě po staré bibli a hledal proroctví, která četl v Praze professor a která sobě Veith poznamenal. K velikému svému překvapení našel ony listy, na nichž byla psána významná proroctví, slepeny. I běžel k otci svému a ukazoval mu na bibli a ptal se, proč jsou některá místa nečitelná. Odpovědí byl políček, který dal otec snaživému a bádavému synovi. Tím se však jinoch nedal odstrašiti. Bádal dále a přesvědčil se o pravdě křesťanství. Dne 4. května r. 1816 přijal Veith ve Vídni svatý křest.

Znameníť Ješuita P. Roh za svého pobytu ve Frýburku ve Švýcarsku spřátelil se s řeholníkem, jehož bratr byl professorem na universitě v Paříži a dal výhost víře svaté proto, že prý se nesrovnává s vědou.

Jednoho dne ukazoval řeholník knihu, kterou mu bratr z Paříže poslal. Nápis její byl: »Rukověť pro zemězpytce«. Ku konci knihy bylo

psáno: »To jsou výsledky nejmladší ze všech věd, zemězpytu. Každému myslícímu musí býti nápadno, že tytéž výsledky jsou zaznamenány v nejstarší knize světa, v první knize Mojžíšově. Zřejmě jest, že nečerpal Mojžíš svých vědomostí z vědy, která tehdy ani dle jména nebyla známa. Byl tedy zajiště osvěcen od Ducha, jenž zná všecek svět, a Duch onen jest Duch svatý«. Bratr, professor, přiložil list, v němž napsal: »Milý bratře! Již 32 roky jsem krácel jinou cestou, nežli ty. Nemodlil jsem se vůbec. Věda polovičatá mne naplnila pýchou a vyrvala mi blahou víru, kterou mi zbožná matka do duše vštíplila. Důkladné studium mne z nevěry vyléčilo. Včera jsem se zpovídal a přijal Tělo Páně. Děkuj Bohu, neboť jsme zase bratry, jako jsme kdysi byli v domě otcovském«.

16. Vznešenost Pisma sv.

Císař Čínský zaslal ke konci 6. století, když se v Japonsku ujímalo křesťanství, vladaři a národu Japonskému list. Stalo se to s velikou slávou. List byl vezen na zlatém voze taženém dvojspřežením. Provázelo jej mnoho úředníkův a zástupů lidu. Slavně jej přijali též Japonci.

Oč větší úcty hoden jest list Bohem daný lidem, totiž Písmo sv.!

S nemalou slávou dostalo se k lidem. Starý Zákon zjeven byl za hřmění a blesku a prorokům jej vložil v ústa sám Bůh.

Nový Zákon Syn Boží, Ježíš Kristus, s nebe přinesl, a svatí apoštolové, mučedníci, vyznavači a panny jsou takoruka nádherným průvodem tohoto Božského listu Kristova.

Na znamení úcty káže sv. Církev při mši sv. knihu, z níž se čte sv. evangelium, okušovati a líbat. Přísahá-li kdo veřejně, klade ruku na sv. evangelium a praví: »Tak mi pomáhěj Bůh a jeho svaté evangelium«.

17. Potřeba ústního podání.

»Přišel jsem«, vypravuje jeden katolický kněz, »k evangelíku a rozmlouval jsem s ním o jisté věci. Evangelík odbočil do náboženství a plnými ústy zavrhoval ústní podání.

»Podejte mi, pane«, pravím mu, »Písmo sv.; chci vás poučiti, kterak souvisí Písmo sv. s ústním podáním čili tradicí«.

I podal mi bibli. Já však vzav knihu do ruky a obrátiv několik listů vracel jsem mu ji a v tváři jsem dával na jevo podiv a nevoli. »Chtěl jsem Písmo sv. a nikoli tuto bezcennou knihu, kterou jste mi podal«, pravil jsem evangelíkovi.

Rozhněván odvětil: »Ustaňte, toť kniha všech knih, kniha Božského původu, obsahující Starý a Nový Zákon«.

«A odkud víte«, táži se, »že to není kniha vymyšlená, porušená anebo podvržená?« »Vím to, poněvadž naši otcové o tom svědčí. Oni zachovali po staletí knihu tuto neporušenu«, odpověděl evangelík.

»Nuže«, pravím mu, »vy se odvoláváte na ústní podání otcův, a přece se snažíte prohlašovati bibli za jediný zdroj víry, a ústní podání, jak je hlásá církev katolická, zavrhuje. Nejste důslední«.

18. Žalm 18.

Bůh se zjevuje světem viditelným i svatým Svým zákonem.

Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou Jeho (moc Jeho) zvěstuje obloha.

Den dni vypravuje slovo to, a noc noci oznamuje to umění (moc).

Nejsou to mluvení ani řeči, jichžto by hlasové nebyli slyšáni (jimžto by nebylo rozuměti).

Po vší zemi vyšel zvuk jejich: a až do končin země slova jejich.

V slunci postavil stánek Svůj (zjevuje Svou moc a dobrotu); a ono jest jako ženich vycházející ze svatebního pokoje svého (jasně a vesele): zplesalo jako obr cestou (o závod) běžeti maje.

Od končin nebes východ jeho: a běh jeho až do končin jejich: aniž jest, kdo by se ukryl před horkostí jeho. Zákon Hospodinův jest neposkrvněný, jenž obrací duše: věrné jest svědectví Hospodinovo, jenž dává moudrost maličkým.

Spravedlnosti Hospodinovy jsou přímé a obveselují srdce: přikázání Hospodinovo jest světlé a osvěcuje oči.

Bázeň Hospodinova jest svatá, trvající na věky věkův: soudové Hospodinovi jsou praví, ospravedlnění sami v sobě.

Žádoucnější nad zlato a nad množství drahého kamení: a sladší nad med i nad strdí.

Služebník Tvůj zajisté ostříhá jich a v ostřihání jich odpłata mnohá.

Ale proviněním kdo rozumí (je ví)? Protož od tajných mých (mi nepovědomých) očist mne: a cizí odpust služebníkmu svému. Nebudou-li pánovati nade mnou, tehdaž neposkrvněný budu:

a očištěn budu od provinění nejtěžšího (od pýchy, kteráž jest hlavou hříchův a pochází z nepoznávání křehkostí a provinění svých).

I budou řeči úst mých, že se zalíbí Tobě: a myšlení srdce mého bude před obličejem Tvým vždycky. Hospodine, ochránce můj a Vykupiteli můj!

19. Žalm 32.

Povzbuzuje jím král David k oslavě Boží.

Veselte se spravedliví v Hospodinu: upřímným přísluší oslava.

Oslavujte Hospodina harfou: na žaltáři o desíti strunách prozpěvujte jemu.

Zpívejte jemu píseň novou: velebnou pějte píseň jemu hlasem zvučným.

Nebo pravé jest slovo Hospodinovo a všickni skutkové jeho jsou věrní.

Miluje milosrdenství a soud: milosrdenství Hospodinova plná jest země.

Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou: a dechem úst jeho všecka moc jejich (hvězdy nebeské).

Kterýž shromažďuje jako v láhvi vody mořské (v jednom místě): chová jako v pokladnicích propasti (drží moře v březích jeho).

Boj se Hospodina všecka země; třeste se před ním všickni obyvatelé okršku země! Nebo on řekl, a všecky věci učiněny jsou: on rozkázal a a stvořeny jsou.

Hospodin rozptyluje záměry národů: zamítá pak myšlení lidská, a zavrhuje obmysly knížat.

Ale rozhodnutí Hospodinovo zůstává na věky: myšlení srdce jeho od pokolení do pokolení.

Blahoslavený národ, jemuž Hospodin jest Bohem jeho; lid ten, ježž on sobě vyvolil za dědictví (totiž lid israelský).

S nebe shlédl Hospodin, viděl všecky syny své. Z připraveného příbytku svého popatří na všecky, kteříž bydlí na zemi.

Jenž stvořil srdce jednoho každého z nich: a rozumí všem skutkům jejich.

Nebývaf zachován král mocí velikou: a obr nebude zachován v množství síly své.

Nespolehlivý jest kůň ke spáse: v hojnosti pak síly své nebude vysvobozen (k vítězství nelze na sílu koně spoléhati).

Ejhle oči Hospodinovy nad těmi (milost Boží s těmi), kteří se ho bojí: a na ty, kteří doufají v milosrdenství jeho.

Aby vyprostil od smrti duše jejich: a živil je v čas hladu.

Duše naše očekává Hospodina: poněvadž jest pomocník a obránce náš.

Zajisté veseliti v něm se bude srdce naše: a ve jménu jeho svatém doufáme.

Budiž milosrdenství Tvé, Pane, nad námi: jakož doufáme v Tebe.

20. Bůh jest duch.

Ježíš Kristus pravil Samaritánci: »Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klaní, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti«. Jan 4.

Bohoslužba národa židovského, četné obřady obětní, byly pouze obrazem bohoslužby pravé, opravdové, kterou jest oslavován Bůh v Zákoně Novém. Nejdokonalejší oslava Boží děje se mší svatou, jejíž vznešenost předpověděl prorok Mala-

chiaš, a pak sv. svátostmi. Křesťanská bohoslužba musí býti konána s duší věřící a kořící se tajemstvím Božím. Tak se děje v duchu a v pravdě.

Sv. Pavel píše: »Kterýž přebývá ve světle nepřístupném, jehož nikdo z lidí neviděl, aniž také viděti může, kterémuž čest a sláva na věky«. 1. Tim. 6, 16.

Opět na jiném místě praví sv. Pavel: »Pán Duch jest«. II. Kor. 3, 17.

Vyobrazuje-li se přece Bůh, děje se tak proto, aby se lidé k Neviditelnému mohli snáze povznést. Oko Boží značí Boží vševidoucnost; ruka moc; ucho vševědoucnost.

Písmo sv. vypravuje, že se Bůh zjevoval praotcům a že vyvolení budou patřiti na tvář Boží.

Ve způsobě tělesné se zjevoval všemohoucí Bůh praotcům. Byli sobě vědomi, že k nim mluví, ač jej neviděli tak, jak jest. Myšlenka, aby byla slyšena, odívá se zvukem. Zvuk slyšíme, ale víme, že to není sama myšlenka.

Duch lidský v nebi oslavený bude Boha lépe znáti, a z toho poznání se radovati, jako když dobré, vděčné dítě pohlíží s radostí v tvář a oko otce svého. »Tvář v tvář patřiti«, značí tedy lepší, radostné poznání.

Bůh jest duch: klaňme se Mu v duchu a v pravdě. Při modlitbě, při mši sv., při přijímání sv. svátostí budiž duše naše proniknuta vroucí úctou k Bohu.

* * *

Jestliž jedna velká hlava
v oboru nebeských těl,
my vidíme její divy,
jí však nikdo neviděl.

Jestliž jedno jasné oko
v oboru nebeských těl,
my to víme, že nás vidí,
je však nikdo neviděl.

Jestliž jedno bystré ucho
v oboru nebeských těl,
my tušíme, že nás slyší,
je však nikdo neviděl.

Jsoutě jedna moudrá ústa
v oboru nebeských těl,
my slyšíme, že k nám mluví
je však nikdo neviděl.

Jestliž jedno mocné rámě
v oboru nebeských těl,
my cítíme, že nás vodí,
je však nikdo neviděl.

Jestliž jedno velké srdce
v oboru nebeských těl,
my slyšíme jeho tlukot,
je však nikdo neviděl.

Jestliž jedna svatá noha
v oboru nebeských těl,
my vidíme její stopy,
jí však nikdo neviděl.

Jestliž jeden veškerenstvem
svobodně vanoucí Duch,
my cítíme jeho vládu
a nazýváme jej Bůh.

B. Jablonský.

21. Bůh jest věčný;

nemá počátku ani konce, vždy byl a vždy bude.

»Jáť jsem Alfa a omega, počátek i konec,
praví Pán Bůh, kterýž jest a byl, a kterýž při-
jítí má, všemohoucí« Zjev. 1. 8.

»Jedno pak toto nebuď vás tajno, nejmilejší, že jeden den u Pána jest jako tisíc let, a tisíc let jako jeden den« II. Petr. 3.

Slabý rozum lidský věčnosti nechápe. Představme si nesmírné moře. Mysleme si, že by vždy za tisíc let přilétl ptáček a kapku z moře odnesl v zobáčku. Jak dlouho by to trvalo, než by vybral vodu z moře! A přece nebyla by to věčnost.

Boha věčného miluj! »Svět pomíjí a žádost jeho, ale kdož činí vůli Boží, zůstává na věky«. 1. Jan 2.

»Marnost nad marnost, všecko jest marnost, leč toliko Boha milovati a jemu samému sloužiti«, praví Tomáš Kempenský.

»Vše na čas, Bůh na věky«.

22. Bůh jest všudy přítomen, jest na nebi i na zemi.

»Zdaliž nebe i zemi já nenaplňuji? dí Hospodin«. Jer. 23.

»Kamž půjdu od Ducha tvého? a kam před tvář svou uteku? Jestliže vstoupím na nebe, tam jsi; pak-li vstoupím do pekla, přítomen jsi. Vezmu-li křídla svá na úsvitě a bydliti budu v končinách moře: i tam ruka tvá dovede mne, a držeti mne bude pravice tvá«. Žalm 138.

Jakub na cestě do Háran odpočíval v širém poli. Ve snu měl zvláštní vidění. Bůh mu pravil: »Já jsem Hospodin, Bůh Abrahamův a Isákův. Zemi, na které spíš, dám tobě a semeni tvému«. Procitnuv Jakub pravil: »V pravdě Hospodin jest na místě tomto a já jsem nevěděl! Jak hrozné jest místo toto, není tu jiného, jediné dům Boží a brána nebeská«. 1. Mojž.

Bůh jest všudy. Nemluv, nečiň, nemysli zlého! I ve skrytu čiň dobře!

23. Bůh jest vševědouce,

ví všecko, minulé, přítomné i budoucí, ví i naše nejtajnější myšlenky.

»Já Hospodin, který zpytuji srdce a zkouším ledví, kterýž dávám každému podle cesty jeho...« Jer. 17.

»Všecky věci jsou jasné a odkryté očím jeho.« Žid. 4, 13.

Job opuštěn od ženy své a přátel svých zvolal: »Bůh je svědek můj. Posmívají se mně přátelé moji, ale k Bohu slzí oko mé.« Job. 16.

Všecek svět jest oko Boží. Čiň dobře, i když tě lidé nevidí! Trpíš-li nevinně, těš se, že Bůh je svědkem tvé nevinny.

Král polský Boleslav IV. nosil stále na krku obrázek otce svého. Před každým důležitým skutkem patřival na obrázek, polibil ho a říkal: »Ničeho nepravého neučiním, otče, před tváří tvou!«

Vševědoucnost Boží naplňuj tě všude svatou bázní před zlem!

24. Žalm 138.

opěvuje všudypřítomnost a vševědoucnost Boží.

Hospodine, zpytuješ mne a dokonale jest vědomí tvé. Ty znáš sednutí mé i povstání mé.

Porozuměl jsi myšlením mým zdaleka: chození i odpočívání mé vyzkoumal jsi.

A všecky cesty mé předzvěděl jsi: nebo není slova na jazyku mém (o němž bys nevěděl).

Ejhle, Hospodine, ty jsi poznal všecky věci, nejnovější i staré: tys stvořil mne a vložil's na mne ruku svou (abys mne opatroval).

Divná jest známost tvá o mně, vyvýšena jest a nebudu moci k ní (rozumem ji dostihnouti). Kamž půjdu od ducha tvého a kamž před tváří tvou uteku?

Jestliže bych vstoupil na nebe, tam jsi ty: pakli bych sestoupil do pekla, přítomen jsi.

Byť bych vzal křídla svá na úsvitě a bydlil v končinách moře: i tam ruka tvá provodila by mne a držela by mne pravice tvá.

I řekl jsem: Snad tma přikryje mne, a noc bude mi světlem v rozkošech mých.

Však ani tma nebude tmavá před tebou a noc jako den světlá před tebou bude: jako tma jeho tak i světlo jeho (není u Boha rozdílu mezi dnem a nocí).

Nebo tys opanoval ledví má (vnitřnosti mé), jsem od narození tvůj.

Sláva a díky tobě z hrozného divu toho! ano divni jsou skutkové tvoji a duše má zná je výborně.

Neníť skryta ani jediná kost má před tebou, kterouž jsi učinil skrytě: víš, jaký jsem byl prve než jsem se narodil.

Ještě nedokonalého mne viděly oči tvé, a v knize tvé dnové mi uložení zapsáni byli, když ještě žádného z nich nebylo.

Jak nepochopitelné jsou mi myšlenky Tvé, ó Bože, jak jest jich nesčíslný počet!

Chtěl-li bych je sčítati, více jich jest než písku; procituji (z unavení) a jsem vždy ještě před Tebou.

Kéž bys, Bože, zahubil nešlechtníka; muži vražední odstuptež ode mne, kteří vyslovují jméno tvé úmyslem lstivým, kteří je vyvyšují v marné lži, kteří jsou nepřátelé tvoji.

Zda bych neměl v nenávisti míti ty, kteříž tebe v nenávisti mají; zdaliž by mne mrzeti neměli, kteří povstávají proti tobě?

Úhlavní nenávist jejich nenávidím a mám je za nepřátele.

Vyzpytuj mne, ó Bože, a poznej srdce mé; zkus mne a poznej myšlení má.

Aj popatři, chodím-li já cestou odpornou tobě, a vediž mne cestou věčně pravou (vediž mne vždy po cestě své).

25. **Bůh jest nejvýš moudrý;**

vždy má nejlepší úmysl a vždy ho dosahuje nejvhodnějšími prostředky.

»Moudrost Boží dosahá mocně od konce do konce a řídí všecko líbezně«. Moudr. 8.

»Ó hlubokosti bohatství, moudrosti a umění Božího!« Řím 11.

Bůh moudře řídil život Noëma, Abrahama, Josefa Eg. atd. Moudře řídil národ israelský. Moudře řídil a řídí církev svatou.

Ž krásného pořádku v přírodě souditi nezbytno, že má moudrého řiditele. Slunce jest od země v určité vzdálenosti; jinak by přestal život na zemi. Rostlinka, ptáče, každý tvor hlásá moudrost Boží.

Ve štěstí i neštěstí se podrobuj a důvěřuj moudrosti Boží: »Mně nejlépe jest přidržeti se Boha; pročez skládám naději v Hospodina, velebím všechny skutky jeho«. Žalm 73.

Děj se vůle Boží! Kdo se Boha nespustí, Bůh ho neopustí.

26. Bůh jest všemohoucí;

vše stvořil, vše může učiniti.

»Cožkoli chce Hospodin, to činí na nebi i na zemi, v moři i ve všech propastech«. Žalm 135.

»On řekl a učiněna jsou, on přikázal a stvořena jsou«. Žalm 32.

Neustále hlásá příroda, že Bůh jest všemohoucím stvořitelem.

Písmo sv. na každé stránce nás poučuje o všemohoucnosti Boží.

Vzpíral se Bohu tvrdošijný král egyptský nechtěje židů propustiti. Velikými zkouškami zstrašen chvěl se před mocí Boží.

Miluj Boha! Když Bůh je s námi, kdo proti nám? Komu Pán Bůh pomáhá, ten vše přemáhá.

Zbožný dánský král Kanut nerad slyšel lichocení svých dvořanů.

Když jej jedenkrát nazval jeden z nich králem králů, pánem země a moře, dal si zanést trůn svůj k moři, posadil se naň a pravil: »Moře, já jsem tvým pánem! Tak mne nazval můj služebník. Nuže, přikazuji ti, abys na břeh nevystupovalo!« Najednou se přihnala vlna — byloť moře právě nepokojno — k trůnu královu, takže král byl všecek promočen. Povstal, poodešel a pravil dvořanům: »Poznali jste moji moc nad mořem. Zdaž mne uposlechlo? Čím jsou tedy i nejmocnější králové proti všemohoucímu Bohu!«

27. Žalm 8.

Chvála všemohoucnosti, moudrosti a dobroty Boží.

Hospodine, Pane náš, jak předivné (slavné) jest jméno Tvé po vší zemi! Neb vyvýšena jest velebnost Tvá nad nebesa.

Z úst nemluvnátek a kojenátek dokonal jsi chválu pro nepřátele své, abys k mlčení přivedl nepřátele a mstivce. (Děti u Židův a u národů východních vůbec kojeny byly až do třetího roku věku svého. Mohly již tedy mluvit a Boha chváliti a zahanbiti tak mnohého dospělého, který chvály Bohu upírá.)

Nebo patřím-li na nebesa Tvá, dílo prstů Tvých: na měsíc a hvězdy, kteréž's Ty založil: což jest člověk, že jsi naň pamětliv? aneb syn člověka, že navštěvuješ jej?

Učinils ho málo menším andělů, slávou a ctí korunoval jsi jej:

a ustanovil jsi jej nad dílem rukou svých.

Všecko jsi položil pod nohy jeho, brav i skot veškerý, nadto i zvěř polní.

Ptactvo nebeské i ryby mořské, jež procházejí stezkami mořskými!

Hospodine, Pane náš, jak předivné jest jméno Tvé po vší zemi!

28. Bůh jest nejvyšší svatý;

dobré chce a miluje, zlého nenávidí.

»Bůh jest světlo a temnosti v něm není žádné«.

1. Jan 1, 5.

»Ohavností jest Hospodinu cesta bezbožného, ale kdo následuje spravedlnosti, milován bývá od něho«. Přís. 15.

Syna svého nejsvětějšího vydal v nejpotupnější smrt, aby shlazená byla nepravost lidu, aby lid Bohu svatě sloužil.

Bůh jest svatý! Chraň se hříchu a hříšných lidí!

Sv. Blanka vložila do srdce svého syna **Ludvíka IX.** již v útlém věku jeho takový odpor ku hříchu, že se vždy hříchu úzkostlivě chránil. Pamatoval si slova matčina: »Dítě! velice tě miluji; ale věř mi, kdybych věděla, že těžce zhřešíš, přála bych si, abys nyní čistý a svatý zemřel!«

29. Bůh jest spravedlivý,

dle zásluhy dobré odměňuje a zlé tresce, ne-li na tomto světě, jistě na věčnosti.

Čteme v Písmě sv.:

»Já Hospodin, kterýž dávám každému podle cesty jeho a podle ovoce skutků jeho«. Jer. 17.

»Bůh odplatí každému podle skutků jeho: těm zajisté, kteří trpělivě v dobrém skutku slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným: těm pak, kteří nepovolují pravdě, ale věří nepravosti, hněvem a nemilostí«. Řím 2.

Bůh tresce proto, že je dobrý; chce polepšení hříšníka.

Nábožní lidé bývají soužením čistění a zdokonalování, aby tím větší radost měli na věčnosti.

Jak soudí Pán Bůh po smrti, vypravuje Kristus Pán: Byl boháč, jenž se skvostně odíval a hodoval každodenně. Na Boha a spásu duše své zapomínal. Byl zbožný žebrák, Lazar, pln bolesti. Prosil boháče, aby mu dal aspoň drobtý spadlé se stolu, ale nedostal jich. Umřel žebrák a duch jeho v průvodu andělů vešel na místo, kdež nebylo bolesti. Umřel boháč a pohřben jest v pekle.

Konej horlivě a trpělivě, co Bůh velí. »Varuj se zlého a konej dobré a zůstaneš na věky, neboť Hospodin miluje spravedlnost a neopouští svatých

svých: na věky v stráži jeho budou; símě pak bezbožníků bude vyplněno«. Žalm 36.

30. Bůh jest nejvyšš dobrotivý;

tvorům svým dává vše dobré.

»Nic zlého neb hříšného, ale toliko všeliké dání výborné a každý dar dokonalý s hůry jest, sestupující od Otce světla«. Jak. 1.

»Bůh láska jest, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm«. 1. Jan 4.

»Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jedno-rozeného dal, aby kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný«. Jan 3.

Bůh dobrotivý postavil člověka do ráje rozkoše, aby jej vzdělával a v něm blažen byl.

Duši jeho obdařil darem nejvyšším, milostí posvěcující. Lidi miloval jako laskavý Otec dítky své a chtěl přijmouti do blaženosti věčné.

Bůh připravil lidem na zemi mnoho čistých radostí. Lidé si však svými hříchy radost kalí.

Utrpení, kterému se člověk nemůže vyhnouti, přemění se v radost, je-li člověk do vůle Boží odevzdán. Chvalme a vebme dobrotu Boží!

»Milujme Boha, neboť Bůh prve miloval nás«. 1. Jan 4, 10.

* * *

Zvony zovou k pobožnosti;
tamo člověk k nebi zří,
ve svatém pak zanícení
Tvůrce světa velebí.

Onde stojí člověk jiný, —
nemodlí se, — neklečí, —
ale slovy rouhavými
Bohu svému zlořečí!

Bůh pak světlem svojí lásky
stejně oba odívá,
a tak mlčky k tobě volá:
»Člověče, buď jako já!«

Jablonský.

* * *

Kdysi kázali missionáři Japoncům o lásce
Boží a bolestech Ježíše Krista.

Pohané byli k slzám pohnuti.

Missionáři kázali, že dobrý Bůh přikázal,
aby jej lidé milovali, a že hrozí věčnými tresty
těm, kteří jím pohrdají.

Nad tím posluchači ustrnuli. Konečně slyšíce,
že jsou skutečně lidé, kteří Boha nemilují, trpce
si zasteskli: »Ó ten nevďěčný lid!«

31. Bůh jest nejvyšší milosrdný.

Odpouští lidem hříchy. Netrestá ihned hříšníků,
nýbrž poprává jim času k polepšení a pokání, volá
je k sobě rozličným způsobem a poslechnou-li
hlasu jeho, mile jim odpouští a k sobě přijímá.
Spravedlnosti Boží teprve tehdy zakoušejí hříšníci,
když o pokání a polepšení nechtěli slyšeti a když
míra hříchů jejich je naplněna.

Útěchy plná pravda, že Bůh odpouští hříchy
lidem, jest zjevena. Jinak bychom se nebyli o ní
nikdy dověděli.

V písmě sv. ubezpečuje Bůh člověka svým
milosrdenstvím: »Pakli by bezbožný činil pokání
ze všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by
všech přikázání mých a činil by soud a spravedl-
nost: životem živ bude a nezemře«. (Ezech. 18, 21.)

»Obraťte se a činite pokání ze všech nepravostí svých, a nebude vám ku pádu nepravost vaše.« (Ezech. 18, 30.)

I největší hříchy chce Bůh odpustiti. »Umyjte se, čistí buďte, odejměte zlost myšlení vašich od očí mých: přestaňte převráceně činiti; učte se dobře činiti: hledejte spravedlnosti, přispějte ku pomoci potlačenému, suďte sirotku, zastaňte vdovy. Budou-li hříchové vaši jako šarlat, jako sníh zblílení budou: a budou-li červení jako červec, jako vlna bílí budou«. (Is. 1. 16—18.)

Milosrdný byl Bůh k prarodičům. Milosrdný byl ku kajícímu městu Ninive. Milosrdný byl všem, kteří hříchů svých litovali.

Těžce zhřešil David král. Poznal však vinu svou. Plakal dnem i nocí nad hříchem svým, až slyšel od proroka Nathana, kterého mu Bůh poslal, že jest mu odpuštěno.

Všemu lidstvu všech věků učinil Pán Bůh nemírné milosrdenství tím, že mu dal Spasitele. Vtěleným milosrdenstvím Božím byl Ježíš Kristus. Ochotně odpouštěl i největším hříšníkům. Odpuštění došla Maria Magdalena, Zacheus, šlakem poražený, Petr kající, Šavel kající, lotr kající na kříži a j.

Milosrdenství Boží klade za vzor světu slova: »Buďte milosrdní jako Otec váš nebeský milosrdný jest«. (Luk. 6.)

V krásných podobenstvích líčí Pán Ježíš Boha milosrdného, jenž hledá duši hříšníka jako pastýř ovečku zbloudilou, jako žena ztracený peníz.

Milosrdenství Boží zjevuje Kristus Pán v podobenství o služebníkovi nemilosrdném, o milosrd-

ném Samaritánu a nejdojemněji v podobenství o synu marnotratném.

Otec měl dva syny. Byl dobrý a laskavý k synům svým. Oplýval bohatstvím, tak že bylo blaze v domě jeho. Jednou pravil mladší syn směle otci svému: »Otče, dej mi část jmění, která mi náleží. Odejdu do světa«. Otec se zarmoutil. Syna napomínal, ukazoval na jeho nezkušenost, na dálku a neznalost cesty, na nebezpečí zlých společností atd.

Synem nepohnula výstraha otcova. Vzal jmění z ruky otcovy a opustil rodný dům. Čím více se otcovskému domu vzdaloval a čím dále vcházel v kraje posud neznámé, tím více zapomínal na lásku a starostlivost otcovu. Vyhledal si přátele lehkomyšlné, hýřil s nimi, až vše promarnil. Přátele jej opustili. V cizině daleké byl osamocen.

Trápen hladem doprošoval se pomoci, ale nevzbudil soustrasti. I vstoupil do nízké, nedůstojné služby. Pásl vepře. Cítil svoje ponížení, viděl svoji mravní i hmotnou bídu.

Tak se děje i podnes. Otec jest Pán Bůh. Starší syn je část lidí, kteří Boha milují, jsou rádi v domě jeho, je jim milá církev sv. atd.

Mladší syn v podobenství jsou lidé lehkomyslní. Promarnují milosti svatého křtu a svátostí, které již přijali, zbavují se lehkovážně zásluh, kterých si získali v době, kdy s čistou duší dobře činili z lásky k Bohu.

Jak šťastni byli po křtu sv. ! Jak šťastni byli, když s čistým srdcem pronášeli slova: »Otče náš, jenž jsi na nebesích !«

Jak blaze bylo jim, když klekávali jako andělé čistí před svatostánkem a požívali Beránka Božího v Nejsvětější Svátosti!

Zapomněli na všecku lásku Otce svého. Opustili jej. Vábila je zlá společnost, zlý svět.

Slyšeli napomenutí otcovo, viděli slzy matčiny, svědomí se mocněji ozývalo, kazatel a zpovědník varoval před následky hříchu, leč nedbali. Vše prohýřili ve světě, v němž je žádost očí, žádost těla a pýcha života. Přestane-li člověk se modlit, neslyší-li slova Božího, nepřijímá-li Těla Páně, olupuje duši po Bohu toužící, o pokrm jí přiměřený, neboť není živ člověk dle slov Páně jenom chlebem, ale také slovem Božím.

Duše zbavené pokrmu Bohem daného, chápe se ďábel, vede ji do radovánek, nečistoty, nestřídmosti. Duše od zdroje života a pravdy a dobra, totiž od Boha odvrácená koná nízké a potupné služby.

Syn poznal svou vinu. Vzpomínka na dobrého otce jej dojala k slzám. Činí krok rozhodný. Opouští službu a vrací se k otci svému.

Hříšník musí uznati vinu svou. Nesmí stále přehlášovati svědomí, které mu činí trpké výčitky. Uznati vinu, jí litovati a vrátiti se k Otci — to jest třeba hříšníku.

Otec syna laskavě přijímá. Často naň myslil. Ptal se cestujících, zdali o něm nevědí. Nyní vidí jeho pozorné oko přicházeti otrhaného člověka.

Upírá naň oko své a poznává syna svého. Jde mu vstříc. Syn padá na kolena. Otec jej zvedá a tiskne na prsa. Slyší slova: »Otče, zhřešil jsem.« Nedává mu domluvit, vede jej domů, odívá jej šatem novým, připravuje hostinu a zve přátele, aby se s ním radovali.

Onen otec je Otec nebeský. Sotva by se jiný otec zdržel výčitek marnivému synu.

Otec nebeský je nejvyšš milosrdný. Své milosrdenství vepsal v rány na rukou a nohou a srdci svého jednorozeného vtěleného Syna, Ježíše Krista. Ježíš Kristus dí: »Já jsem pastýř dobrý«, a jde na poušť hříchu a volá ovečku zbloudilou. Běře ji na ramena svá a nese do ovčince svého.

Na útěchu kajících hříšníků praví Kristus Pán, že je v nebi veliká radost nad hříšníkem pokání činícím.

Svatou zpověď — soud milosrdenství — na zemi ustanovil Božský Spasitel, aby kajícím bylo odpuštěno.

»Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se; komu zadržíte, zadrženy jsou.« To pravil k sv. apoštolům a jich nástupcům.

32. Bůh jest nejvyš pravdomluvný a věrný.

Mluví vždy pravdu. Co slíbí aneb čím hrozí, vždy splní.

»Věrný jest Hospodin ve všech slovech svých a svatý ve všech skutcích svých.« Žalm 144.

»Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou.« Mat. 24.

Prarodičům slíbil Vykupitele a slib svůj splnil.

Jerusalemu tvrdošíjnému hrozil trestem a hrozbu splnil.

Bůh slibuje věčný život blažený těm, kteří jej milují!

Hrozí věčnými tresty, kteří jej lehkomyšlně urážejí.

»Ani oko nevidělo ani ucho neslyšelo ani srdce nepocítilo, co Bůh připravil těm, kteří jej milují«, dí sv. Pavel.

33. Boží prozřetelnost.

Bůh svět zachovává, řídí a spravuje. Tělesa nebeská se ubírají drahou, kterou jim určil tvůrce. Příroda se řídí Božími zákony. Všemmu tvorstvu udílí Bůh plodnost a potravu.

»Všecky věci jim učiněny jsou, všecky jim trvají.« Kol. 1.

»On dává všechněm život a dýchání.« Sk. 17.

»Oči všech v tebe doufají, Hospodine, a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný. Otevíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.« Žalm 144.

Zvlášt' o člověka otcovsky pečuje.

»Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek, a jeden z nich nepadne na zemi bez vůle Otce vašeho? Vaši pak i vlasové na hlavě všickni sečtení jsou. Protož nebojte se: však vrabců lepší jste vy.« Mat. 10.

»Poněvadž Bůh trávu polní, kteráž dnes jest a zítra do pece vhozena bývá, tak odívá: čím více odívati bude vás, vy malověrní?« Mat. 6.

Proč tedy stíhají svět rozličné pohromy, proč pak lidé často bědují na zemi? Odkud zlo?

Nemoci, smrt uvalili na sebe a své potomky naši prarodičové hříchem.

Mnohá zla zaviňují lidé svými hříchy. Okoušejí, jak hořko jest opustiti Boha svého.

Jiná zla jsou jenom zdánlivá. I jed bývá lékem.

Některá zla prospívají duši. Nemoc již mnohé na duchu vyléčila a k Bohu přivedla.

Chudoba chrání mnohého v ctnosti. Kdyby oplýval bohatstvím, snad by hýřil a zahynul by.

Nerovnost majetku pobádá k práci a k bádání a prospívá všeobecnému blahu.

Proč pak Bůh nezabrání hříchu?

Protože dal člověku vzácný dar, svobodnou vůli.

»Hle, předložil jsem tobě život i dobré, smrt i zlé. Vyvol sobě život, abys živ byl ty i símě tvé.«

5. Mojž.

Proč pak dobří bývají na zemi často souženi?

Možno, že nejsou tak dobří, jak se zdají. Bůh zná hříchy jejich tajné. Trpí tedy za své poklesky.

Jsou-li však opravdu svatí, pak jim platí veliké přislíbení Páně: »Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.« Mat. 5.

Proč pak jsou bezbožní šťastni? Nemyl se zevnějškem! Pod krásným rouchem hlodá v srdci červ zlého svědomí, neboť bezbožní nemají pokoje. Všecky radosti, kterých okouší bezbožný, zůstávají v srdci hořkosti.

Jen uvaž s hrůzou slovo Boží: »Vedou v dobrých věcech dny své, a v okamžení do pekel sestupují.« Job. 21.

Bůh je prozřetelný. Ve štěstí i v neštěstí se mu koř!

»Nepokoušej Pána Boha svého.« Mat. 4.

»Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho« . . . Mat. 6.

»Boha vzývej, sám ruky přikládej!«

»Koho Bůh miluje, toho křížem navštěvuje.«

»Bůh tresce dobré, aby zlí se káli.«

V neštěstí volej s Jobem: »Jak se Bohu líbilo, tak se stalo!«

Moudří rodičové odpírají dětem, co jim škodí. Nedbají, že proto děti pláčí. Podobně činí otec nebeský.

Člověk, jenž nezachovává zákona Božího, a vše svým slabým rozumem posuzuje a odsuzuje, podobá se muži, který vešel do dílny řemeslníka a prohlížeje nástroje vytýkal jim chyby. Řemeslník se přesvědčil, že onen člověk nemá o jeho práci a jeho nástrojích ani ponětí a vyvedl jej ven z dílny s rozhořčením.

34. O cíli člověka.

Člověk je stvořen, aby Boha poznával a ctil, jej miloval a jemu sloužil a na věky byl spasen.

1. Určení věcí poznáváme z jejich vlastností. Pozorujme rybu! Její útvar, plouťve, ústroje dýchací praví nám, že je stvořena, aby žila ve vodě. Vytažena z vody je nepokojná, dokud se do vody nevrátí, aneb zhyne.

Vizme ptáče! Křídla jeho dokazují, že je určeno pro vzdušný živel.

Pozorujme člověka! Může mysliti. Ptá se, proč je to neb ono? Odkud je svět? Proč je? Kdo dal tak přesné zákony světu? Myslí-li člověk, dospěje k závěru, že má svět a vůbec vše svého Tvůrce. Poznává dále ve světě všemohoucnost, moudrost a dobrotu Stvořitelovu.

Z poznání Boha plyne úcta k Bohu, láska a poslušnost. Úcta k Bohu čili náboženství je vlastností všech národův.

Rozum člověka, jenž hledá příčinu a původ všeho v Tvůrci, je důkazem, že hlavní úkol člověka na zemi je poznání Boha a oslava Boží.

2. Cíl člověka musí býti takový, aby ho každý člověk dojíti mohl. Slávy světské, bohatství a požitků všichni dojíti nemohou, na př. dítě nemocné, stařec; proto nemohou býti cílem lidstva.

3. Cíl musí člověka blažiti a upokojiti. Toho o časných věcech říci nelze. Srdce lidské v nich nenabývá trvalého pokoje. Po všech radostech světských konečně cítí zármutek a hořkost.

Vše pozemské jest pomíjitelné, jednou vše člověk opustí, avšak přece jeho srdce touží po štěstí trvalém.

4. Pán Bůh člověku cíl jeho, který již rozumem poznává, také výslovně zjevil. Pán Bůh k lidstvu mluvil.

Není jako otec, který se o dítko nestará. Bůh svořil dokonalého člověka, ozdobil jej svou milostí, rozum jeho osvětlil, tak že Boha, svůj cíl a vše stvoření dobře poznával.

Bůh často a mnohými způsoby mluvil k lidem, naposledy vtěleným Synem Božím.

Ježíš Kristus praví o cíli člověka: »To jest život, abyste poznali Boha a kteréhož poslal, Ježíše Krista.«

»Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno! Tedy poznati Boha a Ježíše Krista, pečovati o život věčný a žíti tudíž spravedlivě, svatě, dle vůle Boží, jest nejvyšším úkolem člověka na zemi.

Pravdy zjevené, napsané v Písmě sv. musí člověk přijmouti, chce-li Bohu mile žíti. V Písmě svatém jsou poklady moudrosti životní.

Jeden mudrc na smrtelné posteli pravil: »Poznal jsem mnoho soustav mudrců lidských, ale katechismus všecky převyšuje«.

Čím lépe člověk zná Boha, jak se zjevil, tím více jej miluje, ne snad jenom citem, ale upřímnou oddaností k zákonu jeho, jak Kristus Pán dí:

»Kdo mne miluje, zachovává má přikázání.« »Miluj Boha z celého srdce, z celé duše, ze vši mysli a ze vši síly!«

»Ty nepatříš sobě, nýbrž Bohu, který tě stvořil; slušno tedy, abys pro jeho slávu žil«, praví sv. Augustin.

Kdo neoslavuje svého Tvůrce, je jako strom, který ani ovoce ani listů nemá a proto vyfat bývá a na oheň uvržen.

Zapomíná-li člověk na čest Boží, zapomíná tím na své blaho a na svou čest.

Sv. Basilius se stal r. 370 biskupem v Cesarei. Byl vzorným a láskyplným pastýřem stáde svého. Poblíž Cesaree vystavěl velkolepý ústav pro chudobné a nemocné a všemožné pečoval o jeho rozkvět. Lid obecný svého otcovského biskupa miloval.

Císař východořímský Valens marně se namáhal, aby svedl Basilia k bludu arianskému popírajícímu Božství Kristovo.

I hrozil svatému biskupu vyhnanstvím. Rádostně zvolal sv. Basilius: »Všecka země jest mi vyhnanstvím; nebe jest pravou vlastí mojí.«

»Ale skřípec!« hrozil císař. »Málo se bojím«, odvětil biskup, »mé tělo jest tak vychudlé a útlé, že prvním rázem bude učiněn konec mukám i životu mému«.

»A co smrt?« tázal se císař.

»Té se ještě méně bojím, ta jest pro mne milostí, neboť mne spojí s Bohem.«

Císař neohrožeností svatého biskupa překvapen upustil od svého úmyslu a nedal jej mučiti, ani do vyhnanství ho neposlal. Sv. Basilius zemřel 379, došel cíle svého, který měl vždy na paměti.

35. Život věčný.

»Spravedliví vejdou do věčného života«.

»Hříšníci vejdou do věčného ohně«, dí Ježíš Kristus.

Po životě pozemském jest život nekonečný, věčný. Spravedliví, bohabojní lidé budou se v něm nevýslovně radovati. Hříšníci v něm budou nevýslovně bédovati.

* * *

1. Všickni národové jsou přesvědčeni, že člověk, když se smrtí rozloučí s tímto světem, odchází do života nového, v němž je dle skutků svých buď odměněn aneb potrestán.

Řekové věřili, že duše vyšedši z těla přichází v neviditelnou říši boha Háda, kterou hlídá mnohohlavá obluda Kerberos, a duše že tam přes řeku Létu převáží Charon.

Ctnostná duše dle víry Řeků jde do Elysia, hříšná do Tartaru.

Nebožtíkovi dávali do úst peníz, aby zaplatil za převoz, a věci, které mu byly na světě milými.

V Indii, zemře-li muž, volí žena smrt, aby s ním odešla do života posmrtného. Číňané ctí zemřelé, stavějí jim oltáře.

Víra národů ve věčný život je důkazem, že život věčný skutečně jest.

Vše na zemi je proměnlivé, pomíjitelné; kterak tedy možno, že lidé přece chovají tak velikou myšlenku, že bytost jejich bude trvati věčně? Jediné tím je zjev ten vysvětlitelný, že duch lidský, rozumný a svobodný, je od Boha určen pro věčný život.

2. Každý člověk touží po štěstí, a to štěstí stálém, dokonalém. Splněno-li jedno přání, ihned se ozývá v srdci jiné.

Touha lidská po blaženosti je všeobecná. Má ji král i žebrák, člověk učený i prostý. Jest od tvůrce do srdce vštípena a proto musí býti ukonjena, poněvadž je tvůrce láska a spravedlnost nejvyšší. Nelze mysliti, že by nejvyšší dobrotivý Stvořitel vložil do srdce lidského touhu proto, aby se jí člověk marně těšil, aby nikdy nebyla splněna.

Zvíře má pudy. Ukojí-li je, je pokojno. Člověka však neupokojí ani požitky smyslné, ani sláva ani učenost, leč na krátko.

Šalomoun mocný a moudrý všeho okusil a sklamán zvolal: »Marnost nad marnost a vše je marnost!«

César vším oplýváje zvolal: »To je vše?«

Alexander Veliký, který tolik vítězství dobyl, smutně si posteskl: »Jsou ještě říše, kterých jsem nepokoril!«

Statky pozemské, sláva světská, radosti vezdejší neutiší touhy srdce lidského. Musí tudíž býti věčnost, kde člověk dojde pravého blaha v poznání a milování Boha, moře pravdy, dobroty a krásy.

V životě lidstva se potvrzují slova sv. Augustina: »Ty jsi, Bože, stvořil člověka pro sebe, a srdce lidské je nepokojné, dokud nespočine v tobě!«

3. Na zemi jsou mezi lidmi často křiklavé nesrovnalosti. Zlý člověk oplývá zdravím, štěstím; dobrý je stíhán protivenstvím a neštěstím. Hříšník tu dochází slávy a vyznamenání, kdežto ctnostný žije skrytě, nepoznán.

Podvodník, zločinec, kteří potají zlo páchali, ušli trestu lidskému, svět je slavil a postavil jim pomníky, kdežto mnohý nevinný úpí v žaláři, omylný soud lidský mu vtiskl znamení viny a hanby. Tyto nesrovnalosti volají po vyrovnání a rozřešení.

Veliký jest rozdíl mezi ukrutníkem Neronem a mučedníky svatými.

Veliký jest rozdíl mezi vrahem a lupičem a milosrdnou sestrou dlící dnem i nocí u lůžka trpících.

Hřích musí býti potrestán. Ctnost musí býti odměněna. Na světě se tak neděje vždy a úplně, musí býti tedy spravedlnosti na onom světě zadost učiněno.

4. Bez víry ve věčnost mizí všechn pořádek mezi lidmi, hyne mrav. Právo, povinnost, zákon, poslušnost, trpělivost jsou jenom bezvýznamná slova tomu, který pozbyl víry v posmrtný život a dal se hříchem ovládnouti.

Bez víry ve věčnost člověk se obrací jenom k tomuto světu a má jenom jedno přání, aby totiž co nejvíce užíval. Slepě se žene za rozkoší nedbaje cti, života svých bližních. Rozerván, nešťasten, umírá buď sebevraždou aneb na popravišti. Hrozná vina padá na ty, kteří mu rouhavým slovem aneb tiskem víru ve věčnost vyrvali.

Pro řád společenský je víra ve věčnost tak důležitá, že bez ní nemůže společnost obstáti. Musí tedy věčnost býti.

5. Duše lidská je rozumná, svobodná, jednoduchá, nedělitelná, tedy nesmrtelná. Božský Spasitel praví: »Nebojte se těch, kteří vraždí tělo, ale

duše nemohou zavraždit; bojte se Boha, jenž může duši i tělo uvrhnouti do věčného ohně«.

Opět praví: »Já jsem vzkříšení a život. Kdo ve mne věří, živ bude na věky«.

Jindy dí: »Spravedliví půjdou do života věčného, hříšníci půjdou do věčného ohně«.

Kdyby nebylo věčnosti, byl by všecek život lidský nerozluštitelnou hádankou. Člověk by byl tvorem nejnešťastnějším. Ježíš Kristus by nebyl tak hrozných bolestí a potupné smrti podstoupil.

Karel Burgundský byl od Švýcarů poražen. Prostý voják našel po boji na bojišti drahokam. Myslel, že je to obyčejné sklo. Prodal je židovi v Basileji za několik desetiníkův. Jak se však podíval dověděl se, že je to drahokam ceny nesmírné. Bylo však již pozdě.

Duše pro věčnost stvořená je nejdražší drahokam. »Co pomůže, kdyby člověk všecken svět získal, ale na duši měl škodu«, dí Kristus Pán. Šťastná duše bez hříchu, ozdobená rouchem milosti posvěcující.

Je-li člověk v nemilosti, třeba, aby poznal svoje hříchy, jich litoval, z nich se vyzpovídal a napravil se. Ujišťuje kající hříšníky milosrdenstvím svým Bůh slovy: »Živ jsem, že nechci smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl«.

Soud milosrdenství ustanovil na zemi Kristus Pán řka sv. apoštolům: »Komu odpustíte hříchy, odpustí se; komu zadržíte, zadrží se«.

III.

Božská důstojnost a moudrost Ježíše Krista.

36. Ježíš Kristus.

Ježíš Kristus se narodil v Betlemě ve chlévě za panování císaře římského Augusta. Přišel na svět jako chudičké dítě, jak předpověděl prorok Isaiáš. Panenská matka jeho Maria jej ovinula plénkami a položila do jesliček. Anděl zvěstoval narození Páně pastýřům. I přišli a klaněli se mu. Podle zákona Mojžíšova byl božský Spasitel obřezán osmého dne a Ježíš nazván. Čtyřicátého dne po svém narození byl v chrámě obětován. Prorok Simeon nazval tehdy Krista Pána slávou národa israelského a světlem na osvětlení národův.

Neobyčejná hvězda přivedla k Pánu a Spasiteli z dalekého východu svaté tři krále, kteří před ním sklonili hlavy své a kořili se mu jako králi světa a dali mu významné dary: zlato, aby vyznali, že jest králem, kadidlo, aby vyznali, že je Bohem, a myrhu, aby vyznali, že jest také člověkem.

Herodes, král židovský, strojíł úklady Božskému dítěti, ale marně, ač mnoho dětí betlemských dal povraždit. Svátý Josef, pěstoun Páně, prchl s Božským dítětem a Pannou Marií do Egypta.

Když Herodes pro své nepřátelství ku Kristu Pánu a ukrutnosti své bídě zahynul, vrátil se sv. Josef s Kristem Pánem a panenskou matkou jeho do země židovské a žili v Nazaretě.

Jako mládeneček dvanáctiletý putoval Pán Ježíš s Pannou Marií a svatým pěstounem svým do Jerusalema na velikonoční slavnost. Po slavnosti zůstal v chrámě bez vědomí Panny Marie a sv. Josefa, a když ho po třech dnech spatřili uprostřed zákonníkův a vyslovili, s jakou bolestí jej hledali, odpověděl, že se tak stalo z vůle Otce nebeského.

Až do třicátého roku žil tiše v domě Nazaretském pomáhaje sv. pěstounu svému při práci tesařské.

Krátce před tím, než Kristus Pán veřejně vystoupil, způsobil sv. Jan Křtitel veliké vzrušení v národě židovském. Lidé v zástupech přicházeli k řece Jordánu, kde kázal sv. Jan, a slyšeli ohnivá slova, jimiž budil lítost nad hříchy. Dojati přísným životem sv. Jana tázali se ho, není-li slíbeným Vykupitelem. A sv. Jan odpověděl: »Já nejsem Kristus, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte. Tenť jest, jenž po mně přijde, ač přede mnou byl; a já nejsem hoden, abych rozvázal řeménky u obuvi jeho«. Ty, kteří litovali hříchů, křtil v řece Jordáně.

Jednou bylo opět veliké množství lidu u sv. Jana. Tu přišel i Pán Ježíš a žádal, aby byl také pokřtěn. A když byl pokřtěn, vystoupil z řeky a modlil se; a hle, nebe se otevřelo, nad hlavou Páně se vznášela bílá holubice, a s nebe zazněl hlas: »Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo«.

Čtyřicet dní prodlel Pán Ježíš na poušti. Modlil se a postil se. Dábelské pokušení třikrát odmítl.

Potom vystoupil Pán Ježíš veřejně a úkol svůj vytkl slovy: »Syn člověka přišel hledat, co bylo ztraceno a spasit, co bylo zahynulo«. Kristus Pán hlásal pravdu, sebe nazýváje světlem světa, cestou, pravdou a životem.

Účel života lidského je obsažen ve slovech Páně: »To jest život, abyste poznali Boha, a kterého poslal, Ježíše Krista«. Rozumný tvor má Boha poznávati a milovati. Největší přikázání Kristovo jest: »Miluj Boha z celého srdce, z celé duše, ze vši mysli a ze vši síly«. »Miluj bližního jako sebe«. Jenom tak dojde nesmrtelný duch oslavy nebeské, a tělo slavného vzkříšení v den poslední. Pravdu učení Páně dokazovaly zázraky, které konal v přírodě, na lidech a na sobě, a jichž svědky byli zástupcové, kteří lnuli ke Kristu Pánu.

Tím byla vzbuzena závist farizeův a zákoníkův. Čím více rostly zástupy posluchačů Páně, a čím více se zvyšovala úcta a láska jejich k Němu, tím více se stupňovala zloba nepřátelův, až se umluvili, že jej usmrtí. Zradou Jidášovou podařilo se jim v noci zajmouti Ježíše Krista. Rychle byl konán nejnespravedlivější soud. Svědci křivě svědčili. Výrok Páně pronesený pod přísahou, že jest opravdu Synem Božím, nazvala rada židovská rouháním a vyřkla nad Kristem ortel smrti ukřižováním. Slaboch Pilát hrozbami židův zastrašen, rozsudek potvrdil. V den Velikého Pátku byl Kristus Pán na kříž přibit a tři hodiny pněl na něm v nejhroznějších bolestech, až přesvatou duši svou vypustil.

Jásali nepřátelé, ale ne dlouho. Vstal Kristus Pán v neděli ráno z mrtvých, jak byl předpověděl. Čtyřicet dní se zjevoval sv. apoštolům a jiným svým věrným. S hory Olivetské vstoupil na nebesa a odtud přijde soudit živých i mrtvých (dobrých i zlých) v den poslední. .

37. Svědectví sv. Jana, miláčka Páně, o Ježíši Kristu.

Svatý Jan z Betsaidy v Galilei byl žákem sv. Jana Křtitele. Uslyšev, že »Ježíš je Beránek Boží, který snímá hříchy světa«, následoval Pána Ježíše. Viděl proměnění Páně na hoře Tábor, byl svědkem zázraků Krista Pána, slyšel nebeské pravdy Božským Spasitelem hlásané.

Při poslední večeři spočinul na srdci svého Božského mistra.

Smrtelná úzkost Páně naplnila sv. Jana velkým zármutkem.

Na cestě křížové provázel sv. Jan Krista Pána až na Kálvarii, kde u kříže s Matkou Páně vytrval. Po seslání Ducha Svatého působil v Malé Asii, zvláště v Efesu. Ukrutný Nero ho vypověděl na ostrov Patmos, kde měl vidění. Navrátiv se do Efesu napsal sv. evangelium proti bludařům. Dokazuje, že je Ježíš Kristus Syn Boží.

Jako orel vznesl se sv. Jan k slunci věčné pravdy, Ježíši Kristu. Píše: »Na počátku bylo Slovo (Syn Boží), a Slovo bylo u Boha, a Bohem bylo Slovo. To bylo na počátku u Boha. Všecky věci skrze ně učiněny jsou, a bez něho nic není učiněno, co učiněno jest. V něm byl život, a život byl světlo lidí, a světlo ve tmě svítí, a tma ho neobsáhla. Byl člověk poslaný od Boha, jemuž jméno bylo

Jan. Ten přišel na svědectví, aby svědectví vydal o Světle, aby všickni věřili skrze něho. On nebyl světlem, nýbrž aby svědectví vydal o Světle. Bylo pak Světlo pravé, které osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět. Na světě bylo, a svět skrze ně učiněn jest, ale svět ho nepoznal. Do vlastního přišel, a svoji ho nepřijali. Kolikož pak koli přijali ho, dal jim moc býti syny Božími, těm, kteří věří ve jméno jeho, kteří se zrodili ne z krve ani z vůle těla ani z vůle muže, ale z vůle Boha. A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi; i viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy*.

Ježíš Kristus je pravý, věčný, všemohoucí Syn Boží. Jest světlem osvěcujícím duše lidské. Kdo přijímá světlo Kristovo, kdo věří pevně, jest dítkem Božím.

38. Ježíš Kristus jest Syn Boží.

Vznešená budova našeho sv. náboženství spočívá na základní pravdě, že Ježíš Kristus jest Syn Boží. Tato pravda základní jest jistou, dokázanou.

1. Božský Spasitel se dal pokřtiti v Jordáně sv. Janem Křtitelem. Vystoupil z řeky a modlil se. A hle! otevřelo se nebe. Nad hlavou Páně vznáší se holubice. Zástupové na břehu stojící slyší hlas s výšin nebeských: »Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo. Toho poslouchejte«.

2. Ježíš Kristus stále se nazýval Synem Božím a konal zázraky, aby svůj výrok potvrdil. Jednou uzdravil slepce. Uzdravený člověk se vrací

a děkuje. Tu táže se ho Spasitel: »Znáš Syna Božího?« »Neznám«, dí člověk onen. I dí mu Pán: »Ten, s nímž mluvíš, je Syn Boží«. Uzdravený padl na kolena a klaněl se Ježíši Kristu.

3. Slyšme sv. apoštoly, svědky skutků Páně a učení jeho! »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého«, vyznal ve jménu všech sv. Petr. »Pán můj a Bůh můj«, volá pokorně sv. Tomáš, vida vzkříšeného a oslaveného mistra svého. A miláček Páně, který spočinul na srdci Páně při večeři poslední a byl svědkem přebolestné smrti a oslavení Ježíše Krista, napsal významná slova: »Viděli jsme slávu jeho, slávu jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy«.

4. Šavel sotřtě hněvem proti křesťanům, slyšel hlas Krista Pána: »Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?« Tato výčitka zdrcuje pyšného Šavla. Z vlka dychtícího po krvi křesťanské stává se rázem tichý beránek. Stává se apoštolem. Taková láska k Ježíši Kristu hárala v srdci jeho, že v zánícení a roztoužení volával: »Žádám býti rozdělen a býti s Kristem«. Všickni apoštolové kázali neohroženě to, co viděli a slyšeli, a vyznávali, že jest Ježíš Kristus Bohem. Toto vyznání zpečetili svou smrtí mučednickou.

5. Božství Páně hájili s toužou věrností a rozhodností nástupci apoštolů, biskupové. Roku 325 sešlo se 300 biskupů v městě Niceji. Mnozí biskupové tam přítomní měli na svém těle rány, které pro víru sv. trpěli. A proč se tam shromáždili? Aby hájili proti smělému a nebezpečnému bludaři Ariovi článek víry, že Ježíš Kristus je Syn Boží. Arius byl poučen, a poněvadž se nechtěl bludu odříci, byl slavně odsouzen a z církve

svaté vyloučen. Jako jedněmi ústy bylo vyřknuto pravé učení: »Věříme v Ježíše Krista, Syna Božího, Boha z Boha, světlo ze světla, Boha pravého z Boha pravého«.

6. Křesťanství bylo ukrutně pronásledováno. Po 300 let proudila krev nevinných křesťanů, kteří se provinili pouze tím, že se klaněli Ježíši Kristu, Bohu svému. Víra svatá se však přece šířila. Tento zjev by byl nevysvětlitelným, kdyby nebyl Ježíš Kristus Bohem. Ano, zázračné rozšíření křesťanství je důkazem, že hlavní článek víry, na němž vše ostatní spočívá, jest pravdou, že Ježíš Kristus jest Syn Boží.

7. Kde zaseto símě slova Kristova, tam nastal utěšený život. Nadšení jsouce učením Páně odkládali mnozí chyby své a zamilovali si ctnosti křesťanské. Všickni národové křesťanští stvrzují pravdu, že Ježíš Kristus jest Syn Boží. Nuže, tato pravda základní ať nám tane na mysli a v srdci žije po všecken život náš. Nezapomeňme slov Páně: »Já jsem cesta, pravda a život. Kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude na věky. Kdo mne vyzná před lidmi, toho já vyznám před Otcem nebeským«.

39. Pozdrav křesťanský.

Protestantský básník Klopstock píše v listě svém k Denisovi toto: »Pamatuji se, kterak jsem na své cestě Švýcarskem byl pohnut křesťanským pozdravem. Byl krásný den. Naše společnost vystoupila z vozu. Já jsem šel opodál za společností samotén. Potkával jsem lidi, kteří zdaleka volali: »Pochválen buď Ježíš Kristus!« Nevěděl jsem, že jest to pozdravení a neznal jsem na ně

odpovědi. Byl jsem velmi dojat, když jsem zvěděl, jak se k pozdravu tomu odpovídá. Divil jsem se velice, že jsem sám na odpověď tu nepřipadl při prvním pozdravu. Na pozdrav: »Pochválen buď Ježíš Kristus!« nelze jinak krásněji odpovědět než: »Na věky Amen!«

40. Ježíš Kristus jest Syn Boží, Spasitel světa.

Před 1900 lety žil v Palestině Ježíš Kristus. Privil o sobě, že jest slíbeným Vykupitelem, kterého lid dávno již očekává: »Přišel jsem, abych hledal, co bylo ztraceno a zachránil, co bylo zahubeno«. »Kdo věří ve mne, živ bude na věky«. »Nikdo nepřijde k Otci, leč skrze mne«.

Výslovně se nazýval Synem Božím. »Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jediného dal, aby kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný«.

Přijímá a chválí víru sv. apoštolů, kterou projevil sv. Petr: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého«.

Má vlastnosti Božské. Praví: »Co činí Otec, činí Syn«. »Jako Otec mrtvé křísí, tak i Syn«. »Prve než byl Abraham, já jsem«.

Uzdravenému muži od slepoty pravil: »Já jsem Syn Boží« a dovolil, aby se mu klaněl.

Hlásal veřejně posud neslýchané pravdy a konal veliké zázraky. Lid jej s nadšením poslouchal a následoval.

Vůdcové lidu, nejvyšší kněží, zákoníci a fari-seové, zaslepeni závistí, lid od něho odvraceli. Messiáš prý musí se zjevit v lesku slávy pozemské a musí prý vítězně setřásti s národa vyvo-leného nenáviděné jho pohanské moci římské.

Lidu připomínali zákon, dle něhož každý, kdo svádí k úctě bohů cizích, má býti usmrcen.

Kristus Pán vida, kterak mu nepřátelé strojí úklady, tázal se: »Mnohé dobré skutky jsem vám ukázal, pro který mne kamenujete?« Jan 10. Odpověděli: »Pro dobrý skutek tě nekamenujeme, nýbrž pro rouhání, že ty jsa člověk Bohem se činiš«.

Když se modlil v noci v zahradě Getseman-ské, byl od nepřátel spoután a veden před židovský soud, veleradu. Velekněz židovský se tázal slavnostně před veškerou radou židovskou Pána Ježíše: »Zapřisahám tě při Bohu živém, abys nám pověděl, jsi-li Syn Boží?« Božský Spasitel odpovídá slavně a rozhodně: »Ty jsi řekl, já jsem Syn Boží«. Přísahou stvrdil pravdu, že jest Bohem, a předpověděl, že přijde jako mocný král všeho světa v poslední den v oblacích nebeských soudit všechny lidi. Velekněz roztrhl roucho své na znamení zármutku a rozhořčení nad urážkou Boha, jíž prý se Kristus Pán dopouští, čině se Bohem. »Co se vám zdá?« praví velekněz k členům rady, »slyšeli jste rouhání z úst jeho«. Všichni odpovídají: »Hoden jest smrti, neboť se rouhal Bohu«.

Rada židovská žádala vladaře římského, Piláta, aby potvrdil rozsudek smrti, a když Pilát váhal nenalézaje viny na Něm a čtyřikrát prohlásil Jeho nevinu, odůvodňovali židé žalobu svoji a smrt Páně žádali slovy: »Máme zákon a podle toho zákona musí zemřít, poněvadž se činí Synem Božím« (Jan 19. 7.). Pilát zastrašen hrozbami svedeného lidu, dal Pána Ježíše ukřižovati.

Jako tichý beránek kráčel na smrt Ježíš Kristus. S kříže se modlil za nepřátele své: »Otče,

odpusť jim, neboť nevědí, co činí!« Umiráje odporučil duši svou Otci svému: »Otče, v ruce tvé poroučím duši svou«. Ježíš Kristus byl za císaře římského Tiberia a vladaře Piláta v Jerusalemě na Kalvarii ukřižován proto, že se nazýval Synem Božím.

Ježíš Kristus mluvil pravdu. Dokazuje to vznešená nauka jeho, přesvatý život jeho, svatý život křesťanů, mučedníkův a vyznavačů, vzdělanost národů přijavších křesťanství. Učení Páně o Bohu, člověku, světě, je světlem dle slov Kristových: »Já jsem světlo světa«. Vyniká hloubkou, krásou a jistotou nad moudrost lidskou. »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou«. Jest skvělou soustavou, řetězem pravd. Řeší všecky otázky, všecky záhady. Otevírá zrakům našim nové, věčné světy. »Já jsem cesta, pravda, život«. Nauka Kristova zkrátka jest tato: Trojjediný, věčný Bůh svou všemohoucí vůlí stvořil vše, co jest, k slávě své. Člověk, duší nesmrtelnou od Boha obdařený, má ho milovati jako dítko Otce svého z celého srdce, duše, mysli a síly. Zlem největším, z něhož se rodí všecko zlo na světě, jest přestoupení vůle Boží čili těžký hřích. Trest za těžký hřích je věčné zavržení. Ale Bůh je milosrdný, odpouští hříchy těm, kteří věří ve Spasitele pro hříchy světa ukřižovaného a činí pokání. V den soudný vzkřísí Pán Ježíš i těla lidská, aby byla účastna dle svých skutků buď slávy věčné aneb trápení věčného. Hlasatel tak vzácného učení že by nevěděl, kým jest? To je nemožno! To mysliti je rouháním. Učení Páně obsahuje mnohé pravdy, kterých rozum lidský nechápe. To jsou tajemství. A to je příčina, proč se pyšní lidé vzpírají a praví: »Čeho nechápu, v to nevěřím«, a

přece jest rozum lidský omezený, konečný, kdežto Bůh jest nekonečný. Učení Boží musí mít pečeť, že opravdu od Boha jest. Pečetí tou jsou tajemství. Mnohým se nelíbí slova Páně: »Zapři sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne!« Proto se zpěčují přijímati pravdy křesťanské. Brojí proti nim, pátrají, co by mohli na nich vytknouti, ale nadarmo. Učení Kristovo je nerozborné. V křesťanství jest neúprosná důslednost. Učení křesťanské je věčnou pravdou a dle ní musí člověk žít, chce-li býti spasen. — Díla lidská mizí, dílo Boží trvá. Nauky mudrců lidských pominuly, moudrost Kristova trvá již věky a na věky potrvá.

Učení lidská na př. Sokratovo, Platonovo, nemohla pozvednouti lid na mravní výši, vytrhnouti jej z temnoty, bludu a z kalu hříchu. Vizme však dílo Kristovo! Naukou jeho se mění život jednotlivcův i národův. »Kdo učení mé zachová, praví Pán Ježíš, a plní vůli Otce mého, pozná, že je od Boha« (Jan 7. 17.). Život Ježíše Krista jest bez poskrvny. Nepřátelé jej střežli okem závistivým, rádi by byli jej usvědčili z nejmenšího poklesku, ale otázáni: »Kdo z vás mne může vinit ze hříchu?«, mlčeli. Vyznavačům svým prikazuje svatost a dokonalost: »Buďte dokonalí, jako Otec váš dokonalý jest«. »Buďte svatí, jako já svatý jsem«. Prikazoval upřímnost a pravdomluvnost: »Řeč vaše budiž ano, ano, ne, ne!« Učil tichosti, milosrdenství, kajícínosti, čistotě. Tak svatý a dobrotivý Pán by neřekl pravdy? Káral pokrytectví a úskoky farizeův, a sám by byl neupřímný? Dítky a jich upřímnost miloval a kladl je za vzor posluchačům: »Nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského« a sám

by neřekl pravdy? Toho si nelze mysliti bez veliké urážky Ježíše Krista. Rouhal by se Bohu, kdo by nevěřil slovům Páně: »Já jsem Syn Boží«. Nazývají-li někteří lidé, kteří svůj rozum vyhlásují za nejvyšší soudcovskou stolicí a pravidlo pravdy, Krista Pána největším prorokem, mužem nejdokonalejším, zakladatelem mravních zásad, pak ať jsou důslední a nezapomínají, že se Ježíš Kristus nazývá Synem Božím. Jak by ho mohli zvatí největším prorokem a nejdokonalejším mužem, kdyby pravdy nemluvil? Život Páně se stkví mezi všemi svatými jako slunce mezi hvězdami na obloze nebeské! Tak nikdo ještě nežil a žítí nebude.

Lidstvo očekávalo Vykupitele. Obraz jeho byl vyznačen ve Starém Zákoně. Proroctví v ráji: »Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, ona potře hlavu tvou, a ty budeš úklady činiti patě její«, zachováno bylo v lidstvu jako drahá útěcha. Obraz Vykupitele byl vždy určitěji od proroků malován. Vše se splnilo na Ježíši Kristu.

Ježíš Kristus konal zázraky. Zázraky jsou skutky převyšující schopnosti a síly lidské. Když na př. mrtvý slovem »vstaň« oživne, je to zázrak. Toho člověk nemůže učiniti. Když se rozmnoží málo chlebův a nasytí se tisíce, je to zázrak. To může jenom Bůh. Někteří lidé se hrozí zázrakův, ale neváhají věriti malichernostem a pověrám, bojí se čísla »13«, dávají si vykládati karty a j.

Nanejvýš rozumno je věriti v Boha, Tvůrce všeho, a nanejvýš rozumno je věriti, že má moc činiti výjimku v zákonech, které dílu svému dal. Tato výjimka je zázrak, jímž Bůh dokazuje svou neobmezenou moc.

Člověk není nejvyšší bytostí. Moc jeho má meze. Nad ní je moc Boží. Bůh, dárce života, může mrtvému život vrátiti, jej vzkřísiti. Bůh, Tvůrce všeho, může chléb rozmnožiti. Kristus konal zázraky v nerozumné přírodě: utišil bouři, rozmnožil chleby, pokynul Petrovi, a ten, ač dříve marně se byl namáhal, vylovil množství ryb atd. Činil zázraky na lidech: nemocné uzdravoval, mrtvé křísil. Zázraky konal sám na sobě: proměnil se, kráčel po moři, vstal z mrtvých. Zázraky konal veřejně. Lid žasl. Když vzkřísil Pán Ježíš Lazara, sešla se židovská velerada a radila se: »Co učiníme, neboť činí mnohé veliké zázraky. Necháme-li jej, uvěří v něj všechen lid«. (Jan 11. 47, 48.)

Přirozeně zázraků Páně nelze vyložit. Myslí-li to a vykládají-li to pyšní lidé pod rouškou učenosti, nuže, ať uzdraví slepce tím, že mu potrou oči slinou, ať vzkřísí mrtvého pouhým slovem a j. Když chtějí přirozeně vyložit zázraky Páně, ať je bez dlouhých výkladův jednoduše před zástupy lidu učiní jako činil Pán Ježíš. Toho ovšem nedokáží.

Ježíš Kristus veřejně konal veliké zázraky, je všemohoucí Bůh.

41. Ježíš Kristus jest nejvyšším a neomylným učitelem lidstva.

První lidi stvořil Bůh obdařené milostí posvěcující a mnohými dokonalostmi. Rozum jejich byl osvěcen. Znali jako děti otce svého Pána Boha a poznávali též dobře dílo jeho.

Než hříchem se jejich rozum zatemnil. Potomci jejich klesli tak hluboko, že se klaněli vě-

cem stvořeným. Vystupovali sice mezi lidmi učitelé, ale nemohli je poučiti o největších otázkách života: odkud jsem? proč žiji? co mne čeká?»

Na nehet by se dalo napsati, kolik pravd oni lidští učitelé objevili a kolik bludů odstranili. Čemu jeden učil, druhý popíral. Čím se jeden chlubil, tomu se druhý smál. Něčeho přece dosáhli a dosahují učitelé lidští, spoléhající ve všem jenom na rozum svůj a odmítající zjevené pravdy Boží. Čeho dosahují? Budí v lidstvu pochybnosti, smazují rozdíl mezi pravdou a lží, mezi ctností a hříchem.

Jakmile však národ uvěří takovým učitelům a pochybuje o nejvyšších pravdách, nemůže se dlouho udržeti, kořen jeho života jest podřat. Člověk a národ nábožensky nevzdělaný, byť měl sebe více jiných vědomostí, v těch otázkách, které jsou základními a nejdůležitějšími, jest nevědomým a ztemnělým. Na štěstí mají národové knihu, která šíří jasné světlo na všechny otázky, na které mudrcové lidští nemohli odpověděti. Není životní záhady, již by katechismus jasně neřešil.

Čím jest slunce přírodě hmotné, tím jest učení Pána a Spasitele našeho duším lidským. To plyne ze slov Páně: »Já jsem světlo světa; kdo jde za mnou, nebloudí«. A sv. Jan, miláček Páně praví, že slovo Boží osvětluje každého člověka přicházejícího na tento svět.

Učení Páně převyšuje všecku moudrost lidskou určitostí a jasností. Učít Kristus Pán jakožto Syn Boží a praví, že slova jeho nepominou. Kdo jest dobré vůle, jest ve své snaze poznati pravdu úplně spokojen.

Svatý Justin, slavný obhájce prvních křesťanů, líčí upřímně, kterak jej pudila touha po pravdě do škol mudrců pohanských, ale přiznává se, že duch jeho ve školách oněch zůstal zcela nespokojen. Teprve nauka Kristova osvětila rozum jeho tak jasně, že se nerozpakoval hájiti jí ve dvou spisech císaři zaslaných a že neváhal krví svou zpečetiti pravdu Kristovu.

Další předností učení Kristova nad moudrostí lidskou jest všeobecnost jeho. Neuzavírá se v jistém kruhu žáků, jak činili učitelé pohanští Sokrates, Plato a jiní, nýbrž jest pro všechny lidi a pro všechny národy bez výjimky. Dle vůle Páně rozešli se svatí apoštolové do veškerého světa, aby se všem lidem dostalo pravého světla. Zvěštovali evangelium králům i poddaným, vznešeným i nuzným. Pravda Kristova dále nejenom osvěcuje ducha, ale dává mu nový život. Právě totiž Pán Ježíš: »Ne samým chlebem živ jest člověk, ale také slovem Božím«. »Já jsem cesta, pravda a život«. Slovo své přirovnává k semenu. Semeno má v sobě život, vloženo do země klíčí, vzrůstá a přináší užitek, skýtá chléb pro život. Tak i slovo Boží. Přijato do duše působí křesťanský život, dává nadpřirozený pokrm duši, která jest obrazem Božím«.

Čím jest všecka lidská moudrost, která se vyvyšuje nad nauku Boží? Prskavkou aneb nejlepší bengálským ohněm, který na okamžik oko oslní, ale srdce zůstává nedotčeno, chladno.

Vážme si tudíž světla Kristova a života dle učení jeho!

Katechismus, v němž je učení Kristovo obsaženo, buď nám vítaným a milým.

Té knize zlaté protivil se svět pohanský tři sta let. Chtěl ji zničiti. Konečně však byl sám přemožen pravdami v knize té obsaženými. Divoci, suroví národové chtěli zahladiti onu knihu, ale katechismus spoutal vášně jejich a zvítězil.

Odpadlíci Luther, Zwingli, Kalvín chtěli změnit katechismus katolický a pak vnutiti jej svedeným. A co se stalo? Katechismus katolický trvá nezměněn v rukou katolické církve, kdežto katechismus protestantský jest k nepoznání převrácen. Již mnozí kazatelé protestantští nevěří ani v božství Ježíše Krista.

Z protestantství se zrodilo tak zvané rozumářství. Od roku 1750—1780 vytáhli do pole proti katechismu rozumáři francouzští; zlehčovali jej nízkým způsobem, pronásledovali po deset let a smrtí trestali každého věřícího katolíka. A přece je katechismus podnes knihou, kterou ctí milliony a o pravdě její jsou přesvědčeny. Jediným nepřítelem katechismu je nevědomost a neznalost jeho. Čím více nevzdělanců a nevědomců neznajících katechismu, tím více je lidí kleslých a všeho zlého schopných.

Bez znalosti nauky Kristovy klesají lidé v temnotu pohanskou a mravně hynou.

42. Výroky Ježíše Krista, které svědčí o jeho Božské velebnosti, Božské moci, lásce, svatosti a spravedlnosti.

Já a Otec jedno jsme. (Jan 10, 30.) — Prve než byl Abraham, já jsem. (Jan 8, 58.) — Cožkoli činí Otec, to činí podobně i Syn. Jako Otec mrtvé křísí a obživuje, tak i Syn, kteréhož chce, obži-

vuje. Aniž pak Otec soudí koho; ale veškeren soud dal Synu, aby všickni ctili Syna jako ctil Otce; kdo nectí Syna, nectí Otce, jenž ho poslal. (Jan 5, 19.) — Jestli Otec můj, kterýž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest, a nepoznali jste ho, ale já jej znám: a řeknu-li, že ho neznám, budu podobný vám lhář. (Jan 8, 54.)

Jáť jsem, jenž svědectví vydávám sám o sobě: a svědectví vydává o mně ten, který mne poslal, Otec. (Jan 8, 18.) — A žádný nevstoupil na nebe, jedině ten, který sestoupil s nebe, Syn člověka, který jest v nebi. A jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka; aby žádný, kdo v něj věří, nezhynul, ale měl život věčný. (Jan 3, 13. 14. 15.) Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něj věří, nezhynul, ale měl život věčný. (Jan 3, 18.) — Nebo neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil (odsoudil a trestal) svět, ale, aby spasen byl svět skrze něj. (Jan 3, 17.) — Odnestež to odsud (pravil Pán Ježíš k prodavačům v síni chrámové), a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým. (Jan 2, 16.) — Začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, to učiním, aby oslaven byl Otec v Synu. (Jan 14, 13.) — Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých. (Mat. 18, 35.) — Chválím tě, Otče, Pane nebes i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým. (Mat. 11, 25.)

Můj pokrm jest, abych plnil vůli toho, který mne poslal, bych dokonat dílo jeho. (Jan 4, 34.) — Mé učení není mé, ale toho, který mne poslal. Bude-li kdo chtíti vůli jeho činiti, pozná o učení

mém, zda-li z Boha jest čili já sám ze sebe mluvím. (Jan 7, 16. 17.) — Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou. (Mat. 24, 35.) — Amen, amen pravím vám: uzříte nebe otevřené a anděly Boží vstupující a sestupující na Syna člověka. (Jan 1, 51.) (Ukazuje tím Pán Ježíš na své zázraky). — Když spatřil Ježíš (uzdraveného od slepoty), řekl jemu: »Věříš v Syna Božího?« On pak řekl: »Kdo jest, Pane, abych v něj věřil?« A řekl mu Ježíš: »I viděl jsi ho, a ten, kterýž mluví s tebou, tenť jest«. Uzdravený řekl: »Věřím, Pane«, a padnuv klaněl se jemu. (Jan 9, 35—37.) — Co jest snáze říci: Odpouštějí se tobě hříchyvé tvoji, či říci: Vstaň a choď? Abyste viděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštěti hříchy, tedy dí ochrnulému: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého. (Mat. 9, 5. 6.) — I otázal se Ježíš fariseů: Co se vám zdá o Kristu? či jest Syn? Řkou jemu: Davidův. Dí jim: Kterakž pak ho David v duchu (pro-rockém) nazývá Pánem řka: Řekl Pán Pánu mému: Sed' na pravici mé, až položím nepřátele tvé za podnoží nohou tvých. Poněvadž tedy David Pánem ho nazývá, kterakž jest jeho Synem? (Mat. 22, 42—45.) — Pakli já Duchem Božím zlé duchy vymítám, jistě přišlo k vám království Boží. (Mat. 12, 28.) — Kdo z vás může mne viniti ze hříchu? (Jan 8, 46.) — Šimon Petr řekl: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého. A odpovídaje Ježíš řekl jemu: Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův; nebo tělo a krev nezjevilo tobě, ale Otec můj, kterýž jest v nebesích. A já pravím tobě, že ty jsi Petr (skála), na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: a cožkoli bys svázal na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli bys rozvázal na zemi, bude

rozvázáno i na nebi. (Mat. 16, 17—19.) — Pán Ježíš kázal ve škole nazaretské. Rozvinuv knihu nalezl místo, kdež bylo psáno: Duch Páně nade mnou, pročez pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat skroušených srdcem, zvěstovat jatým propuštění, slepým vidění, propustit soužených na svobodu, zvěstovati vzácného léta Páně a dne odplaty. A svinuv knihu vrátil ji služebníku a posadil se. A oči všech ve škole byly obráceny naň. I počal mluvit k nim: Dnes se naplnilo písmo toto v uších vašich. (Luk. 4, 18. 21.) — Musím býti křtěn křtem a kterak jsem soužen, dokud se nevykoná. (Luk. 12, 50.) (Touha Páně po vykoupení lidstva bolestnou smrtí na kříži.) — A já, když budu povýšen od země, všecko potáhnu k sobě. (Jan 12, 32.) — Syn člověka přišel, aby život svůj dal na vykoupení za mnohé. (Mat. 20, 28.) — Sestoupil jsem s nebe, ne abych činil vůli svou, ale vůli toho, kterýž mne poslal. (Jan 6, 40.) — A tato jest vůle Otce mého, kterýž mne poslal, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něj, měl život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. (Jan 6, 40.) — Zbořte tento chrám a já jej ve třech dnech zase vzdělám. (Jan 2, 19.) — Jako byl Jonáš tři dny a tři noci v břiše ryby, tak bude Syn člověka tři dny a tři noci v lůně země. (Mat. 12, 40.) — Kámen, který zavrhli stavitelé, učiněn jest hlavou úhelní. A kdožby padl na ten kámen, rozrazí se; a na kohož spadne, toho setře. (Mat. 21, 42. 44.) (Kdo se Kristu a církvi zlovcně protíví, hyne.) — Já jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé: nebo beze mne nemůžete ničeho činiti. Jestliže kdo ve mně nezůstává, vyvržen bude jako ratolest i uschne, a seberou ji a uvrhnou na oheň a hoří. Zůstanete-li

ve mně a slova má zůstanou-li ve vás, cožkoli budete chtít, budete prosit a stane se vám. V tom oslaven jest Otec můj, abyste mnoho užitku přinesli a byli mými učedníky. (Jan 15, 5—8.) — Já jsem chléb života (chléb živý a obživující na věky); kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy. (Jan 6, 35.) — Já jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky, a chléb, který já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa. (Jan 6, 51. 52.) — V rozmluvě se Samariťánkou): Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět: ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, nebude žízniti na věky; ale voda, kterouž já dám jemu, bude v něm studnicí vody skákající do života věčného. (Jan 4, 13. 14.) (Kristus Pán mluví o živé vodě t. j. pramenité na rozdíl od vody v cisterně. Duchovně se rozumí živou vodou pramen milostí Spasitelových, které duši člověka očišťují, posvěcují, oblažují. Žena rozuměla slovům Páně slovně, podobně jako Nikodém do slova přijímal »znovuzrození«, jehož jest třeba ke vstupu do království Kristova.) — Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život svůj za ovce své. Ale nájemník a kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká, a vlk lapá a rozhání ovce. Nájemník pak utíká, nebo nájemník jest a nemá péče o ovce. Já jsem pastýř dobrý a znám své a znajíť mne mé. Jako mne zná Otec i já znám Otce a život svůj dávám za ovce své. Mámeť i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince, i ty musím přivést, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. (Jan 10, 11—16.) — Já jsem cesta, pravda a život. Žádný nepřichází k Otcí, než skrze mne. (Jan

14, 6.) — Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nechodí ve tmě, ale bude mít světlo života. (Jan 8, 12.) — Já jsem jako světlo přišel na svět, aby žádný, kdo ve mne věří, nezůstal ve tmě. (Jan 12, 46.) — Oheň přišel jsem pustit na zemi a co chci, jediné, aby se zapálil. (Luk. 12, 49.) (Přišel svět osvětit světlem svého učení a srdce zahřát ohněm své lásky.) — Amen, amen pravím vám, že kdo slyší slovo mé a věří tomu, který mne poslal, má život věčný a nepřijde na soud, ale přešel ze smrti do života. (Jan 5, 19.) — Kdo věří v něj, nebude souzen: ale kdo nevěří, již jest odsouzen, nebo nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího. (Jan 3, 18.) — Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. (Mat. 10, 39.) — Tento pak jest soud, že světlo přišlo na svět a milovali lidé více tmu nežli světlo, nebo skutky jejich byly zlé. (Jan 3, 19.) — Amen pravím vám, že vy, kteří jste následovali mne, při druhém narození, když seděti bude Syn člověka na stoličce velebnosti své, i vy seděti budete na dvanácti stolicích soudíce dvanáctero pokolení israelských. (Mat. 19, 28.) — Ještě maličký čas jsem s vámi a odejdu k tomu, který mne poslal. (Jan 7, 33.) — Amen, amen pravím vám, že přichází hodina a nyní jest, kdyžto mrtví uslyší hlas Syna Božího, a kteří uslyší, živi budou. Nebo jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, a dal jemu moc činiti soud, nebo Syn člověka jest. Nedivtež se tomu, neboť přichází hodina, v kterouž všickni, kteří v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího, i půjdou, kteří dobře činili, na vzkříšení života; kteří pak zle činili na vzkříšení soudu. (Jan 5, 19—29.) — Syn člověka přijde v slávě Otce svého s anděly svými, a tehdaž odplatí jednomu kaž-

dému podle skutků jeho. (Mat. 16, 27.) — Jako blesk od východu slunce vychází a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka. Tehdy ukáže se znamení Syna člověka na nebi, a tehdy budou kvílití všecka pokolení země: a uzří Syna člověka v oblacích nebeských s moci velikou a velebností. A pošle anděly své s troubou a hlasem velikým a shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich. (Mat. 24, 30. 31.) Když přijde Syn člověka ve velebnosti své a všickni andělé s ním, tedy posadí se na trůnu velebnosti své: a shromáždění budou před něj všickni národové. I rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlův. Tehdy dí král těm, kteří na pravici jeho budou: Pojdte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. (Mat. 24, 34.) — Potom řekne i těm, kteří na levici budou: Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. (Mat. 24, 41.) — A když se přiblížil vida město (Jerusalem, při svém slavném vjezdu) plakal nad ním řka: Ó kdybys bylo i ty poznalo a to alespoň v tento den svůj, co tobě jest ku pokoji, ale nyní jest to skryto před očima tvýma. Nebo přijdou na tebe dnové a obklíčí tě nepřátelé tvoji náspem a oblehnou tě a souží tě se všech stran a porazí tě na zemi i syny tvé, kteří v tobě jsou, a neostaví v tobě kámen na kameni, protože jsi nepoznal času navštívení svého. (Luk. 19, 41—44.) — Jerusaleme, Jerusaleme, kterýž zabiješ proroky a kamenuješ ty, kteří k tobě posláni jsou: kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé jako slepice shromážďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi! Aj, zanechá se dům váš pustý (chrám i město). Neboť pravím vám, neužříte mne od této chvíle,

až i díte: Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně. (Mat. 23, 37—39). - Kníže pak Kaifáš řekl jemu: Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží? Dí jemu Ježíš: Ty jsi řekl. Ale pravím vám: od tohoto času uzříte Syna člověka sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských. (Mat. 26, 65. 66.) — A přistoupiv Ježíš mluvil jim (sv. apoštolům po svém vzkříšení): Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce učte všechny národy křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávatí všechno, cožkoli jsem přikázal vám: a aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa. (Mat. 28, 18—20.) — A vzav chléb díky činil a lámal a dával jim říka: Toto jest tělo mé, kteréž se za vás vydává; to čiňte na mou památku. Tak i kalich, když povečeřel, říka: Tentof jest kalich, nová úmluva v krvi mé, která bude za vás vylita. (Luk. 28, 19—20.)

43. Výroky Páně, v nichž je hluboká moudrost životní.

Jednohoť jest potřebí. (Luk. 10, 42.) (Člověk je stvořen pro věčnost. Život vezdejší je přípravou na věčnost. Pro starosti časné nemá býti zapomínáno na věčnost.) — Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti. (Jan 4, 24.) (Bohoslužba, kterou koná křesťan bezmyšlenkovitě a bez citu, jest buď pramalé aneb žádné ceny.) — Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší. (Jan 8, 47.) (Jako vděčný syn s radostí slyší o dobrém Otci svém, tak řádný křesťan, který v Boha pevně věří, rád slyší o svém Otci nebeském.) — Ne samým chlebem živ jest člověk,

ale každým slovem, které vychází z úst Božích. (Mat. 4, 4.) (Tělu jest potřebí chleba hmotného, duši chleba duchovního.) — Nemůžete Bohu sloužiti a mammoně. (Mat. 6, 24.) (Mammona byl u pohanů bůh bohatství. Mammoně sloužiti je nezřízeně pečovati o bohatství jako o nejvyšší dobro. Tato nerozumná honba za bohatstvím se nesrovnává s pravou službou Boží.) — Kdo vztahuje ruku svou k pluhu a ohlídá se nazpět, není způsobilý ku království Božímu. (Luk. 9. 62.) (Bůh má býti nade vše milován. V službě Boží má býti člověk upřímný a rozhodný). — Žádný, rozsvítiv si svíci nestaví ji v skryši ani pod kbelec, ale na svícen, aby, kteří vcházejí, světlo viděli. Svíce těla tvého jest oko tvé. Bude-li oko tvé prosté, všecko tělo tvé bude světlé: pakli bude nešlechtné, také i tělo tvé tmavé bude. (Luk. 10, 33. 34.) (Čistým okem rozumí se dobrý úmysl při veškerém jednání křesťana, jímž jest sláva Boží a spása duši). — Dobrý člověk z pokladu dobrého vynáší dobré, a zlý člověk z pokladu zlého vynáší zlé. (Mat. 12, 35.) (Čím srdce naplněno, tím ústa přetékají.) — Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne. (Mat. 16, 24.) — Jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké. (Mat. 11, 36.) (Náboženství křesťanské, je-li věrně zachovááno, je zdrojem spokojeného života zde a blaženého na věčnosti.) — Chceš-li vjíti do života, zachovávej přikázání, (Mat. 19, 17.) (Úcta k zákonu Božímu jest podmínkou řádného života časného a blaženého věčného.) — Oheň přišel jsem pustit na zemi, a co chci, jedině aby se zapálil. (Luk. 12, 49.) (Učení Kristovo nabádá a rozohňuje k činům nejkrásnějším.) — Kdo není se mnou, proti mně jest: a kdo neshrožďuje se mnou, rozptyluje. (Mat. 12,

30.) (Opravdu lhotejným ku Kristu Pánu není nikdo. Buď se řídí naukou Páně a miluje ji, aneb se jí neřídí a v srdci jí pohrdá a proti ní brojí. Zachovává-li učení Páně, shromažďuje poklad v nebi, pohrdá-li jím, vrhá se v nebezpečí záhuby věčné.) — Co platno člověku, byť všecek svět získal a na své duši škodu trpěl? Jakou dá člověk výměnu za duši svou? (Mat. 16, 26.) Od každého, komu jest mnoho dáno, bude mnoho požádáno: a komu mnoho poručili, od toho více požádají. (Luk. 12, 48.) (Čím vyšší úřad a větší statky kdo má, tím těžší je jeho zodpovědnost před Bohem.) — Kdo se povyšuje, bude ponížen; a kdo se poníží, bude povýšen. (Luk. 14, 11.) (Pýcha předchází pád.) — Kdo v nejmenším jest věrný, i ve větším věrný jest: a kdo v mále jest nepravý, i ve větším nepravý jest. (Luk. 16, 10.) (I malých věcí třeba si všímati. Děje veliké bývají z nepatrných začátků.) — Není nic skrytého, co by nebylo zjeveno, ani co tajného, jež by nebylo zvědíno. (Mat. 10, 26.) (Vyjde pravda na jevo, jako olej nad vodu.) — Zůstanete-li v řeči mé, právě učedníci moji budete a poznáte pravdu a pravda osvobodí vás. (Jan 8, 31. 32.) (Kde je duch Kristův, tam je pravá svoboda. Kde je duch protikřesťanský: tam je poroba a násilí.) — Každý zajisté, kdo činí hřích, služebník jest hříchu. (Jan 8, 34.) (Opravdu svoboden jest, kdo slouží Bohu dle nauky a příkladu Kristova. Kdo pohrdá náboženstvím a hlásá svobodu, jest sám otrokem hříchův a vášní svých a zotročuje druhé.) — Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli trestáni skutkové jeho. (Jan 3, 20.) — Kdo činí pravdu, jde k světlu, aby zjevení byli skutkové jeho, protože v Bohu učiněny jsou. (Jan 3, 21.)

(Vrah, lupič, zloděj se skrývá, aby ušel spravedlnosti, které nenávidí. Hříšník brojí proti světlu víry křesťanské, poněvadž mu svítí na jeho zlé činy a připomíná mu Boží spravedlnost a trest.) — Zloděj nepřichází, než aby kradl, zabíjel a hubil. (Jan 10, 10.) (Vždy pozoruj a vypátrej, jaký jest člověk, jenž žádá tvoji důvěry a přátelství aneb ti svoje služby nabízí. Mnohdy přichází v rouše ovčím vlk hltavý.) — Synové tohoto světa jsou opatrnější v pokolení svém nežli synové světla. (Luk. 16, 8.) (Dobří lidé by měli pro věc dobrou tak horovati a pracovati, jako zlí pracují pro věc špatnou.) — Každé království rozdělené proti sobě spustne, a každé město neb dům proti sobě rozdělený neobstojí. (Mat. 12, 25.) (Svorností malé věci rostou, nesvorností i největší se rozpadávají.) — Povede-li slepý slepého, oba do jámy padnou. (Mat. 15, 14.) (Kdo nezná náboženství křesťanského a znáti ho nechce a odvrací od něho lidi, jest nešťastným slepcem a činí nešťastnými ty, které svedl.) — Všelike štípení, jehož neštípil Otec nebeský, vykořeněno bude. (Mat. 15, 13.) (Práce bez Boha a jeho požehnání je marna pro čas i věčnost) — V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými. (Luk. 21, 19.) (Kdo žije dle víry a vytrvá až do smrti, bude spasen. Kdo vytrvá až do konce, spasen bude.)

44. Povzbuzení a napomenutí Páně.

Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno bude vám přidáno. (Mat. 6, 33.) (O život časný jest třeba svědomitě pečovati, ale nesmí býti zanedbávána péče o spásu duše.) — Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez

a mol kazí, a kdež zloději vykopávají a kradou: ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí, a kdež zloději nevykopávají aniž kradou. (Mat. 6, 19. 20.) — Buďte dokonalí jako i Otec váš nebeský dokonalý jest. (Mat. 5, 48.) — Tak sviť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích. (Mat. 5, 6.) — Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského. (Mat. 7, 21.) — Bďte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. (Mar. 14, 38.) — Budte opatrní jak hadové a prosti jak holubice. (Mat. 10, 16.) — Viztež, abyste nebyli svedeni; nebo mnozí přijdou ve jménu mém řkouce: „Já jsem to“ a „Čas se přiblížil“; protož nenásledujte jich. (Luk. 21, 8.) (Kdo odvrací od Krista a církve jeho, není dobrý vůdce ani spasitel lidu, nýbrž svůdce a podvodník.) — Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabiti: než bojte se raději toho, který může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně. (Mat. 10, 28.) — Vcházejte těsnou branou, nebo široká brána a prostranná cesta jest, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Jak těsná brána a úzká jest cesta, která vede k životu a málo jest těch, kteří ji nalézají. (Mat. 7, 13. 14.) — Buďte bedra vaše přepásaná a svíce hořící v rukou vašich, a vy podobní lidem očekávajícím Pána svého, až by se vrátil ze svatby. (Luk. 12, 35.) (Povzbuzení k zdrženlivosti a sebezapření.) — Jestli oko tvé pravé tě pohoršuje, vylup je a vrz od sebe; neboť užitečnější jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. A jestli ruka tvá pravá pohoršuje tě, utniž ji a vrz od sebe; nebo

užitečnější jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj; než aby všechno tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. (Mat. 5, 29. 30.) (Je-li ti věc anebo osoba milá jako oko v hlavě aneb tvá pravá ruka, a jest pro tebe příležitostí ke hříchu, ochraň se jí, byť bys tím sobě bolest, zármutek způsobil.) — Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím. (Mat. 11, 28.) — Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete odpočinutí duším svým. (Mat. 11, 29.) — Žíznil-li kdo, pojd' ke mně a napij se. (Luk. 7, 37.) (Jediné pravda Kristova upokojuje duši lidskou po pravdě prahnoucí.) — Varujte se kvasu farizeů, jenž jest pokrytství. (Luk. 12, 1.) — Když dávaš almužnu, ať neví levice, co činí pravice. (Mat. 6, 1.) — Modlíš-li se, vejdi do pokojíka, zavři dvěře a modli se k Otci v skrytě a Otec tvůj, který v skrytě vidí, odplatí tobě. (Mat. 6, 6.) — Postíš-li se, pomaz hlavy své a tvář svou umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otci tvému, který vidí v skrytě, a Otec tvůj odplatí tobě. (Mat. 6, 17. 18.) — Proste a bude vám dáno: hledejte a naleznete: tlucte a bude vám otevříno. (Mat. 7, 7.) — Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje ani žne, ani shromážďuje do stodol: a Otec váš nebeský živí je: zdaliž vy nejste dražší nežli ono? (Mat. 6, 26.) — Nesuďte, abyste nebyli souzeni: nebo jakým soudem souditi budete, takovým budete souzeni: a jakou měrou měřiti budete, takovou bude vám zase odměřeno. (Mat. 7, 1. 2.) — Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a v oku svém břevna nevidíš? Pokrytče, vyvrz nejprve břevno z oka svého a tehdy prohlédneš, abys vyvrhl mrvu z oka bratra svého. (Mat. 7, 3. 4.) — Všecko tedy, co chcete, aby vám lidé činili,

i vy číňte jim. Toť zajisté zákon i proroci (toť učení Písma svatého). (Mat. 7, 12.) — Milujte nepřátele své a dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám: abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích; jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé; a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Nebo milujete-li toliko ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? zdaliž i publikáni toho nečiní? A budete-li pozdravovati toliko bratří svých, což více činíte? zdaliž i pohané toho nečiní? (Mat. 5, 44—47.) — Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci jej mezi sebou a jím samým. Uposlechně-li tebe, získal jsi bratra svého. Pakli tě neuposlechně, přijmi k sobě ještě jednoho aneb dva, aby v ústech dvou neb tří svědků stálo každé slovo. Pakli jich neuposlechně, pověz církvi: jestliže pak ani církev neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán. (Mat. 18, 15—17.) — Řeč vaše budiž: ano, ano, ne, ne: což pak nad to více jest, to od zlého jest. (Mat. 5, 37.) — Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. (Luk. 6, 26.) — Číňte sobě přátele z mammony nepravosti, aby, kdybyste zhynuli, přijali vás. (Luk. 16, 9.) (Povzbuzení k skutkům milosrdným. Mammonou nepravosti nazývá Pán Ježíš bohatství, poněvadž ho často lidé neprávě nabývají.) — Když činíš hody, povolej chudých, mdlých a kulhavých a slepých a budeš blahoslavený; neboť nemají, čím by oplatili tobě; ale bude tobě oplaceno při vzkříšení spravedlivých. (Luk. 14, 13. 14.) — Dávejte císaři, co jest císařovo, a co jest Božího, Bohu. (Marek 12, 17.) — Nechte dítek a nebraňte jim ke mně jíti, nebo takových jest království nebeské. (Mat. 19, 14.)

45. Útěchy plná příslibení a chvála od Ježíše Krista věřícím křesťanům, kteří milují Boha a zákon Boží plní.

Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude. (Mar. 16, 16.) — Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný. (Jan 6, 47.) — Kdo slyší slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému, kterýž vystavěl dům svůj na skále: i spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům a nepadl; nebo založen byl na skále. (Mat. 7, 24. 25.) — Blahoslavený, kdož se nebude horšiti nade mnou. (Mat. 11, 6.) (Ač jest Pán Ježíš králem nebes i země, přece z lásky k člověku se zjevil lidstvu jako chudičké dítě, v chudobě žil a vykonav svůj úřad učitelský umřel na potupném dřevě kříže). — Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám před Otcem nebeským. (Luk. 12, 8.) — Kdožbykoli činil vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, tenť jest bratr můj i sestra má i matka má. (Mat. 12, 50.) — Vy jste přátelé moji, učiníte-li, co přikazuji vám. (Jan 15, 14.) — Kdo má přikázání zachovává, tenť jest, kterýž mne miluje. A kdo miluje mne, milován bude od Otce mého: i jáť budu jej milovati a zjevímu jemu samého sebe. (Jan 14, 21.) — Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati buďe, a Otec můj bude jej milovati a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme. (Jan 14, 23.) — Kdo slyší slovo mé a věří tomu, kterýž mne poslal, má život věčný a nepřijde na soud (odsouzení), ale přejde ze smrti do života. (Jan 5, 24.) — Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ošťihají ho. (Luk. 11, 28.) — Zůstanete-li v řeči mé, právě učedníci moji budete a poznáte pravdu, a pravda osvobodí vás. (Jan 8, 31. 32.) —

Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás, cožkoli budete chtít, budete prositi, a stane se vám. (Jan 15, 7.) — Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich. (Mat. 18, 20.) (Spolčují-li se křesťané k dlu dobrému na oslavu Boží a spásu a blaho bližního, žehná jim Bůh). — Budete-li zač prositi ve jménu mém, to učiním. (Jan 14, 14.) — Začkoli prositi budete Otce mého ve jménu mém, to učiním; aby oslaven byl Otec v Synu. (Jan 14, 13.) — Slouží-li mi kdo, následujž mne: a kdež jsem já, tuť i můj služebník bude. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí ho Otec můj. (Jan 12, 26.) — Nermutiž se srdce vaše. Věřte v Boha, i ve mne věřte. V domě Otce mého jsou mnozí příbytkové. Kdyby nebylo tak, byl bych pověděl vám; neboť jdu, abych vám připravil místo. Ale když odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě samému, abyste, kde jsem já, i vy byli. (Jan 14, 1. 2. 3.) — Každý, kdo opustí dům nebo bratry nebo sestry neb otce neb matku neb manželku neb syny neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude. (Mat. 19, 29.) — Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude. (Mat. 24, 13.) — Blahoslavený služebník ten, kteréhož přijda Pán jeho nalezne an tak činí (vůli jeho). (Mat. 24, 25.) — To dobře, služebníče dobrý a věrný: že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím, vejdiž v radost Pána svého. (Mat. 25, 21.) — A vzav pacholátko postavil je uprostřed nich; kteréžto když byl objal, řekl jim: Kdožbykoli jedno z takových pacholátek přijal ve jménu mém, mne přijímá: a kdožbykoli mne přijal, ne mne přijímá, ale toho, který mne poslal. (Mar. 9, 35. 36.) — Kdož-

bykoli dal vám píti čiší vody ve jménu mém, protože jste Kristovi: amen pravím vám, neztratí odplaty své. (Mat. 9, 40.) — Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky: a chléb, který já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa. (Jan 6, 52.) — Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. (Jan 6, 55.) — Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. (Jan 6, 57.) — Pravímť vám, že tak bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím (větší), nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání. (Luk. 15, 7.) (Jako pastýř naleznuv ovci zbloudilou se raduje, tak se raduje Otec nebeský a andělé nad pokáním hříšníka). — Blahoslavení chudí duchem, (kteří nezřízeně nelnou k statkům pozemským): nebo jejich jest království nebeské. Blahoslavení tiší, nebo oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající: nebo oni potěšeni budou. Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti: nebo oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní: nebo oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce: nebo oni Boha viděti budou. Blahoslavení pokojní: nebo oni synové Boží slouti budou. Blahoslavení, kteří protivensství trpí pro spravedlnost: nebo jejich jest království nebeské. Blahoslavení jste, když vám zlořečiti a protivensství činiti a všecko zlé o vás lhouce mluviti budou pro mne: radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích. (Mat. 5, 2.—11.) — Přichází hodina, v kterouž všickni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení života: kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu. (Jan 5, 28. 29.) —

Když přijde Syn člověka ve velebnosti své, a všickni andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své, a shromáždění budou před něj všickni národové. I rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlův a postaví ovce zajisté na pravici své, kozly pak na levici. Tehdy dí král těm, kteří na pravici jeho budou: Pojdte požehnaní Otce mého. vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Nebo lačněl jsem, a dali jste mi jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste mne; bez oděvu jsem byl, a přioděli jste mne; nemocen jsem byl, a navštívili jste mne; v žaláři jsem byl, a přišli jste ke mně. Tehdy odpovědí jemu spravedliví: Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tebe? a žíznivého a dali jsme ti nápoje? kdy pak jsme tě viděli hostem a přijali jsme tebe? aneb bez oděvu a přioděli jsme tebe? aneb kdy jsme tě viděli nemocného aneb v žaláři a přišli jsme k tobě? A odpovídaje král dí jim: Amen pravím vám: pokudž jste to učinili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste to učinili. Mat. 25, 34.—40. — Půjdou spravedliví do života věčného. Mat. 25, 46.

46. Výstrahy Páně.

Nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli zákoníkův a farizeů, nevejdete do království nebeského. (Mat. 5, 20.) (Farizeové na oko horlili pro chválu Boží, v skutku však vše činili pro chválu lidskou). — Všeliký strom, který nenese ovoce dobrého, vyřat bude a na oheň uvržen. (Mat. 7, 19.) (Ovocem pevné a živé víry jsou bohumilé, záslužné skutky. Víra bez skutků je mrtva. Bez víry

(živé) se nelze líbiti Bohu). — Nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete. (Luk. 13, 3.) (Do nebe je dvojí cesta: buď nevinnosti aneb pravé kajícínosti.) — Běda vám, kteří se nyní smějete; nebo kvíliti a plakati budete. (Luk. 6, 25.) (Kristus Pán blahoslaví lkající, to jest ty, kteří jsou vždy pamětlivi vážnosti a důležitosti života časného pro život věčný a chrání se nemírných a rozpuštělých radostí.) — Kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učedníkem. (Luk. 14, 27.) (Kříž, t. j. všeliké utrpení má každý pravý křesťan nésti v duchu Kristově a dle jeho příkladu). — Bdětež tedy, neboť nevíte dne ani hodiny. (Mat. 25, 13.) (Příprava na šťastnou smrt a soud Boží je nejdůležitější.) — Pravím vám: z každého slova prázdného, které mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný. (Mat. 12, 36.) — Kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by řekl bratru svému racha (hanlivé slovo), hoden bude rady (většího trestu). A kdožby řekl: blázne (bezbožníku), hoden bude pekelného ohně. (Mat. 5, 22.) — Pakli neodpustíte lidem (urážek), ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich. (Mat. 6, 15.) (I když hledá křesťan u soudu dostiučinění za urážky a hájí svoji čest a dobré jméno, má býti přece vždy k smíru nakloněn a nemstíti se.) — Běda světu pro pohoršení! Ačkoliv to musí býti, aby přicházela pohoršení (poněvadž jsou lidé k zlému nakloněni): ale běda člověku tomu, skrze nějž pohoršení přichází. (Mat. 18, 7.) — Kdožbykoli pohoršil jedno z těchto maličkých věřících ve mne, lépe by mu bylo, aby byl zavěšen na hrdlo jeho žernov osličí, a vržen byl do moře. (Mar. 9, 41.) — Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hřichu by neměli: ale nyní nemají vý-

mluvy z hříchu svého. Kdo mne nenávidí, i Otce mého nenávidí. Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků, jichžto žádný jiný nečinil, neměli by hříchu; ale nyní i viděli i nenáviděli i mne i Otce mého. (Jan 15, 22—24.) (Slovo Kristovo, zá-
 zraký jeho, svatost života jeho, jsou nezvratné
 důkazy pravosti víry křesťanské. Nevěřci nedba-
 jící oněch důvodů jsou neomluvitelní a trestu-
 hodní.) — Amen, amen pravím vám: nenarodí-li
 se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže
 vjíti do království nebeského. (Jan 3, 5.) (Potřeba
 svatého křtu buď vodou aneb touhou aneb krví).
 — Amen, amen pravím vám: Nebudete-li jísti
 těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti
 v sobě života. (Jan 6, 54.) (Tělu jest třeba k životu
 tělesnému potravy hmotné, duši však k životu
 duchovnímu pokrmu duchovního: Slova Božího
 a Těla Páně.) — Amen, amen pravím vám, že
 bohatý nesnadno vejde do království nebeského.
 Snáze jest velbloudu uchem jehly (tak zvané nízké
 vchody do zdí městských, které v čas nebezpečí
 bývaly zavalovány kamenem) projíti, nežli boha-
 tému (nenasytnému) vjíti do království nebeského.
 (Mat. 19, 23. 24.) — Pilně se varujte falešných pro-
 roků, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, vnitř
 pak jsou vlci hltaví: po ovoci jejich poznáte je.
 Zdaliž sbírají s trní hrozny aneb s bodláčí fíky?
 Nebo každý strom dobrý dobré ovoce nese: zlý pak
 strom zlé ovoce nese. Nemůžeť dobrý strom zlého
 ovoce nésti; ani strom zlý ovoce dobrého vydá-
 vati. (Mat. 7, 17. 18.)

47. Soud Boží a trest, jimž hrozí Kristus Pán nevěřícím a hříšníkům vůbec.

Kdo nevěří, již jest odsouzen, nebo nevěří
 ve jméno jednorozeného Syna Božího. (Jan 3, 18.)

— Kdo jest nevěřící Synu, neužrší života, nýbrž hněv Boží zůstává v něm. (Jan 3, 36.) — Kdo neuvěří, bude zavržen. (Mar. 16, 16.) — Kdo mne zapře před lidmi, ten bude zapřen před anděly Božími. (Luk. 12, 9.) — Každý, kdo slyší slova má a nečiní jich, podobný bude muži bláznu, který vystavěl dům svůj na písku: i spadl příval a přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům a pád jeho byl veliký. (Mat. 7, 26. 27. —) Pošle Syn člověka (na konci světa) anděly své, i vyberou z království jeho všechna pohoršení a ty, kteří činí nepravost, a uvrhnou je do pece ohnivé. Tamť bude pláč a skřípění zubů. (Mat. 13, 41. 42.) — Takť bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé z prostředku spravedlivých a uvrhnou je do pece ohnivé: tam bude pláč a skřípění zubů. (Mat. 13, 49. 50.) — Když pak přijde Syn člověka ve velebnosti své a všickni andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své: a shromáždění budou před něj všickni národové. I rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlů: a postaví ovce zajisté na pravici, kozly pak na levici. Potom řekne těm, kteří na levici budou: Odejděte ode mně zlořečení do věčného ohně, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho. Neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti; žíznil jsem, a nedali jste mi píti; hostem jsem byl, a nepřijali jste mne; bez oděvu jsem byl, a neoděli jste mne; nemocen a v žaláři jsem byl, a nenavštívili jste mne. Tehdy odpoví jemu i oni řkouce: Pane, kdy jsme tebe viděli lačného nebo žíznivého aneb jako hosta nebo bez oděvu neb nemocného aneb v žaláři a neposloužili jsme tobě? Tehdy odpoví jim: Amen, pravím vám: Pokud jste toho neučinili jednomu z nejmenších těchto,

ani mně jste neučinili. I půjdou tito do trápení věčného. (Mat. 25, 41—46.)

48. Ježíš Kristus je králem věčným, nepřemožitelným.

Kdo se bouří proti němu, pravdě a zákonu jeho, zahyne na věky. Pravda ta jest obsažena v žalmu druhém, složeném od krále Davida. Doslovně se týká žalm ten krále Davida, v duchovním smyslu se vztahuje na Ježíše Krista. V horlivosti o slávu Boží svolává trest, pomstu Boží na nepřátele dle tehdejšího vojenského a národního zvyku.

Žalm 2. (Píseň Davidova.)

Proč se bouří národové, a lidé proč smýšlejí marné věci?

Postavili se králové země, a knížata sešla se v jedno proti Hospodinu a proti Pomazanému jeho:

Roztrhejme svazky jejich a vrzme od sebe jho jejich!

Jenž přebývá v nebesích, směje se jim, a Hospodin posmívá se jim.

Tehda mluvití bude k nim v hněvu svém a v prchlivosti své zkormoutí je.

Já pak ustanoven jsem králem od něho na Sionu, hoře svaté jeho, jenž ohlašuji příkázání jeho.

Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.

Požádej ode mne, a dám tobě národy v dědictví tvé a ve vladařství tvé končiny země.

Spravovati je budeš prutem železným a jako nádobu hrnčířskou roztrčíš je.

A nyní králové srozumějte: učte se, kteříž soudíte zemi.

Služte Hospodinu v bázni: a s třesením plesejte jemu.

Chopte se kázně, aby nerozhněval se někdy Hospodin, a vy nezhynuli jste (uchýlivše se) z cesty pravé.

Neboť snadno může se rozpáliti hněv jeho; blahoslavení všickni, kteří doufají v něho.

49. Hymnus o sv. kříži.

(„Vexilla Regis prodeunt“ v překladu
Xavera Dvořáka.)

Hle, prapor Králův zavívá,
tajemství kříže v záři vlá,
jímž život smrti dán je v plen
a smrtí život vykopen.

Jenž tvrdým kopí ocele
jest zraněn na smrt v boku svém,
by obmyl nás vše od viny.
krev, vodu tryskl z hlubiny.

Hle splněno, co David pěl
v své písni důvěrné, ó žel,
když lidstvu pěl, pln věštných tuch,
že s dřeva kralovat má Bůh.

Ó strome krásný, vznešený,
purpurem Krále zdobený
za hodna zvolen pro tu čest,
na kmeni svaté údy nést.

Ty blahý, na tvých ramenech
visela cena světů všech,
tys váhou těla stal se dnes
a kořist Tartaru jsi nes'.

Ó kříži, zdráv buď, naděj všech,
v těch hořkých umučení dnech,
víe lásky zbožným v srdce lij
a hříšných viny vlídně smyj!

Trojice, spásy prameni,
duch všecken slav tě v nadšení,
vítězství kříže dala's jim,
odměnu přidej spaseným: Amen.

50. Vrchové.

Kdys pravil Rigi: »Kdo z vás, bratři, ze všech,
můž' slávou mně se rovnati?
Co rok vidíte, aby zapomněli
žalosti, které dole přetrpěli,
tisíce na můj vrchol vstoupati.
A rozvinu-li nejkrásnějších
před nimi hojnost obrazů,
tož v pohledu se rozkochají
podivem rajských úkazů«.

Tu Rudohora štýrská provolala:
»Ješitna je tvá sebechvála!
již tisícetl uplynulo,
jak nitro mé se lidstvu odemknulo:
z mých pokladů se utvořuje,
co v domácnosti, na bojišti,
a v umění a na tržišti,
v rozličných tvarech přáním vyhovuje;
z mých látek kolej dálné země pojí,

mé lázně tělo zmalátnělé hojí,
a nikdy neubývá zásoby,
vždy množí se plodnost mé útroby —
byť krása byla sebe větší,
ji užitečnost daleko předčí«.

Pak Vesuv mluví se jal:
»Co užitečnost, krása! Moc světem vládne:
ten první, komu ji osud dal.
A hnu-li jen obrovskými údy,
tetelení nastane všudy,
a všechno se shroutí a hrůzou padne«.
I počal supati a řvati,
a jasné slunce zakrýváti,
a skrze prostor zatemnělý
svých blesků metat žhavé střely,
a ze své tlamy strašlivé
chrliti kovy ohnivé,
že moře zděšením se vypínalo,
a městy a kraji to kolem zatřásalo.

Tu pravrch Himalaja řek':
»Jen zvolna, zvolna! K čemu ten jek?
mně přece nenaženeš strachu,
mnou přece nezaklátíš, brachu!
a daleko nade tvé temnosti
mé tůmě strmí k modré výsosti,
neb králem jsem nad vámi všemi rodem.
U paty mé za nejdávnějších věků
ráj zkvetl s celým výborem svých vděků,
i s člověkem, s tím divomocným plodem.
Nad vaši slávu má se stkvět;
kdo z vás se takou honosit smí?«

Ted' slova se chopil Ararat:
»Čest budiž dána, komu se má dát;
leč ceň a veleb, jak libo sebe,

mé místo přec je vedle tebe.
 Neb když z svých mezí moře vystoupilo,
 a všechnu zemi zaplavilo,
 já co tvrz spásy vzhůru čněl.
 Kdybych já nebyl archy zadržel,
 po lidském pokolení veta bylo;
 mou pomocí se znova urodilo«.

Tu Parnas ozval se:

»Než rcete, co na lidském žití,
 jestliže člověk snažením
 něžným a vznešeným se neroznítí?
 Toť s vrcholu mého se vyprýštilo
 a vůkol po světě se rozšířilo.
 Já v člověku bohy usadil,
 mu slastmi nadzemskými život osladil,
 ho poučuje, se kráse kořiti.
 Kdo z vás tou zásluhou se může chlubiti?«

»Aj,« Kapitolín v odvet dal,
 »čin nejslavnější
 s vršiny mé se vykonal!
 pastýřů jen hrstka,
 již na obranu se mečem opasují —
 a ejhle! národy podmaňují,
 a říší dobývají,
 a korunami
 a trůny si hrají,
 a nesmírné kořisti květ a třešň
 v gigantských palácích ukládají,
 a jásot jich, jímž vzduch se duje,
 vítěze nad světem oznamuje,
 a hlásá jemu na věky věkův,
 co rozum dovede a síla pravých rekův«.

A byl by se pyšnil ještě dále snad,
 kdyby mu Sinai nebyl do řeči vpadl.

Ten čněl, zastřen jsa v oblakův tmavotu,
 a hřímal při slnčím blesků leskotu:
 »Jak vysoko jste vynikli v minulosti,
 jak vysoko vynikáte v přítomnosti,
 poslyšte: Jednomu Bohu se tvorstvo klaní,
 a ten dal na mně svá přísná přikázání!«
 Tak řek', a vrchové všichni mlčeli,
 jakoby hrůzou byli zněměli.

Jen jeden vrch, ne vrch však, jenom vršek,
 jen pahorek z hlíny a kamení,
 jenž maličko jen vystupoval,
 jsa pokorného vzezření,
 jen ten se odvážil teď promluvití,
 když všude byla tichost nastala,
 ten pravil: »Jednomu Bohu se tvorstvo klaní,
 leč láska jesti jeho přikázání
 a svrchovaná láska na mně skonala«.

Tak řek', a slovu vítězství dáno,
 a tudíž Rigi a Rudohora,
 a mohutný Vesuv s útrohou žhoucí,
 a Himalaja postavy stkvoucí,
 a také Ararat,
 pocitem největší úcty jat,
 a Parnas a Kapitolín,
 a všichni ostatní tisíce,
 skalnými údy až k slunci strmíce,
 ti všichni se před vrškem klaněli,
 až v prachu se před ním prostřeli,
 i také Sinai velebný
 neváhal vršek ctíti,
 se hluboce mu pokloniti,
 a jako vlnobití
 široko daleko znělo to:
 »Ó Golgoto! Ó Golgoto!

Josef Wenzig.

51. Z mrtvýchvstání Páně.

Z mrtvýchvstání Páně je největším zázrakem Páně. Na tomto zázraku spočívá veškerá vznešená budova pravd křesťanských jako na svém základu. Síla a nepřemožitelnost křesťanství v množství lýtých bouří věků minulých jest důkazem, jak pevná a nezvratná jest pravda, že ten, který křesťanství založil, mocí vlastní přemohl smrt a slavně z mrtvých vstal. Věřícímu křesťanu, jehož rozum a srdce není zaslepeno vášní, stačí zajisté slovo Kristovo, jeho předpovědění, že vstane z mrtvých.

Hned na počátku svého úřadu učitelského vcházel jednou Pán Ježíš do chrámu židovského a ze síně chrámové vymítl ve svatém rozhorlení ziskuchtivé prodavače. I tázali se se ho někteří: »Jakým právem to činíš? Zde v chrámě mají moc kněží a rada židovská. Ukaž, dokaž nějakým znamením, že máš k tomu moc! I pravil Pán Ježíš patře do budoucna na všecek svůj život a smrt a vzkříšení své: »Zbořte tento chrám a já jej ve třech dnech vystavím«. (Jan 2, 19.) Veliké to proroctví! Tělo svoje umučené vzkřísí Pán a Spasitel!

Jednou rozmlouvali farizeové a zákonníci s Pánem Ježíšem a plni jízlivosti žádali od něho zázrak, aby mohli uvěřiti: A co odpověděl Kristus Pán? »Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení a nebude mu dáno, jediné znamení Jonáše proroka. Nebo jako byl Jonáš v břiše velryby tři dny a tři noci, tak bude i Syn člověka v srdci země a třetí den vstane z mrtvých«. (Mat. 12, 39. 40.)

Když vstupoval jednoho dne do Jerusalema, pravil o sobě: »A vydají ho ku posmívání, bičo-

vání a ukřižování a třetího dne vstane z mrtvých«. (Mat. 20, 19.)

A když kráčel se svými apoštoly po večeři poslední na horu Olivetskou, pravil: »Ale když z mrtvých vstanu, předejdu vás do Galileje«. (Mar. 14, 28.)

Tak předpovídá Božský Spasitel, že se splní, co bylo o Vykupiteli řečeno králem Davidem: »Nezanecháš těla mého v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení«. Slova Páně jsou zřejmá a uvážíme-li, že Pán Ježíš konal veliké zázraky, že vzkřísil mrtvé, mládence Naimského, dceru Jairovu, Lazara, který již tři dny v hrobě byl a již zápach z hrobu jeho vycházel, pak nelze než pevně věriti v Jeho zmrtvýchvstání. Než katolíci musí víru svoji často hájiti proti zlomyslným útokům a úskočným námitkám nepřátelův.

Až do konce osmnáctého století všecek svět byl přesvědčen o tom, že Ježíš Kristus na hoře Kalvarii na kříži umřel. V tom byli svorní pohané, židé, křesťané. Teprve ku konci 18. století se zrodila v hlavách »rozumářů« námitka, že prý Kristus Pán byl jenom zdánlivě mrtev, v hrobě prý se probudil a hrob sám opustil. Křesťané, kteří zradili církev svou a pustili se v proudy lidských domněnek a výmyslů pod jménem svobody a pokroku, rádi opakují onu nejapnou námitku proti vzkříšení Páně.

Nuže, co o tom souditi? Jak námitku vyvrátiti? Smrt Páně skutečnou na kříži dosvědčují svatí evangelisté a všickni spisovatelé pohanští, židovští, křesťanští, kteří psali o Kristu Pánu. Až do 18. století se nikdo neodvážil tvrditi opak.

Dříve než bylo snato tělo Kristovo s kříže, přesvědčili se vojíní na rozkaz představených, zda

jsou již ukřižovaní mrtvi. Dvěma lotrům spřeráželi kosti jejich a tím smrt jejich urychlili. Na Kristu Pánu již známky života neviděli. Aby však byli úplně jisti o smrti jeho, jeden voják probodl kopím prsa přesvatého těla a rozřízl ranou nejsladší srdce Páně, z něhož pak vytekla voda a krev. Kdyby byl býval Kristus Pán ještě živ, jistě by rána do srdce jeho zasazená byla smrt způsobila. V srdci byla rána tak velká, že mohl říci apoštol Tomáš: »Nevloží-li prstu v bodení hřebův a ruku svou v bok jeho, neuvěřím«.

Skutečnou smrt Páně úředně stvrdil římský setník, který byl smrti Páně přítomen a po vykonání popravý mistodržiteli Pilátovi a představeným podrobné zprávy podával.

Zástup zvědavého lidu neopustil dříve hrozného jeviště, dokud Pán a Spasitel nezemřel. Když pronesl umírající Spasitel slova: »Dokonáno jest! Otče, v ruce Tvé poručím ducha svého«, a hrůzyplná znamení provázela jeho smrt, utíkal lid v divokém zmatku s hory Kalvarie.

Zarputili nepřátelé Kristovi, fariseové a zákonníci, jimž záleželo na smrti Páně, jistě se přesvědčili, že je mrtev, a ke hrobu potom postavili stráž.

Přátelé Páně, Josef a Nikodem, kteří tělo s kříže snášeli, něžná matka Páně, Panna Maria, již na klín nejdražší tělo položili, sv. Jan, ženy nábožné, všichni o smrti Spasitelově byli přesvědčeni. Tělo Páně bylo od krve očištěno, položeno naň drahé vonné masti, potom ovinuto drahým plátnem tak, jako se dítky malé zavíjejí (ruce byly těsně k tělu položeny). Hlava ovinuta zvláštním rouchem. Bylo položeno do úzké kamenné

rakve přikryté kamenným vikem, a na otvor skály, v níž byl hrob, byl položen velký kámen a zapečetěn. Ku hrobu postavena silná stráž.

Kdyby byl tak pohřben zdravý člověk, silák, obr, udusil by se vůní velkého množství vonných mastí.

Smrt Páně jest tedy dokázaná svědectvím přátelův i nepřatelů jeho a způsobem pohřbení jeho.

Židé namítají, že apoštolové mrtvé tělo Kristovo z hrobu vzali a pak řekli, že vstal z mrtvých. Od koho to vědí? Od spících svědkův?! Spící vojáci u hrobu viděli, kterak apoštolové tělo odnášejí?! »Když jsme spali, přišli apoštolové a odnesli tělo«, pravili vojíni. A kdo jim to poradil? Židé. Když vojíni zděšení přiběhli ráno v neděli od hrobu Spasitelova a oznamovali, že slavně vyšel z hrobu, tu Židé jako bleskem zasažení dávají jim peníze, podplácejí je, aby řekli, že u hrobu usnuli a viděli, kterak odnášejí apoštolové tělo Kristovo. Ale lež má krátké nohy. Kdo pak bude věřiti spícím svědkům? Komu pak není divno, že by vojíni nechali klidně apoštoly odejít?

Vojíni, kteří na stráži usnuli a tak těžce se proti kázni vojenské provinili, nejsou od Židů trestáni, ano dostávají od nich úplatek. Námitka Židů je příliš směšná.

Byli by se apoštolové podobného činu odvážili? Při zajetí Mistra svého utekli, sv. Petr před služebnou dívkou zapíral, že ho nezná, a potom by byli šli ke hrobu střeženému silnou stráží, zavalenému velikým kamenem, aby odnesli mrtvé tělo? Byli by snad ušli pozornosti hlídek vojenských, jichž bylo mnoho, a byli by nenápadně mohli

projítí množstvím stanů, v nichž byli nesčetní poutníci do Jerusalema na slavnost příšedší?

Co by počali s mrtvým tělem? Chtěli by svět klamati? A proč? Kynul jim snad prospěch? Nikoliv! Věděli, že budou pro Ježíše Krista tupeni, pronásledováni, mučeni. Proto by se byli dopouštěli podvodu? Toť víře nepodobno.

Nečteme nikde, že bylo poručeno apoštolům, aby tělo odnesené vydali. Nečteme, že bylo pátráno, kam je ukryli, Židé jim zakazovali o Kristu kázati a bičovali je za to. Židé sami nevěřili tomu, k čemu penězi vojíny pohnuli.

Vzkříšení Páně dosvědčují sv. apoštolové. Viděli ho, slyšeli, jedli s ním, ruce naň položili. Sv. Jan píše: »Co jsme slyšeli, co jsme svýma očima viděli, a čeho se naše ruce dotýkaly, o tom svědčíme a zvěstujeme vám«. (1 Jan 1, 1—2.) Čtyřicet dní se zjevoval sv. apoštolům vzkříšený Spasitel. V životě jejich se stala veliká změna. Zmizela bázeň lidská. Neohroženě vytýkali Židům, že ukřižovali svého Spasitele, hlásali vzkříšení jeho, a hrozili trestem, který stihne zatvrzelé. Smrti se nelekali. Všickni mimo sv. Jana, jemuž Kristus Pán předpověděl, že smrtí násilnou nezemře, skonali jako mučedníci v hrozných bolestech pro svědectví, které vzkříšenému Pánu vydávali.

Kdo něvěří tak věrohodným svědkům, kteří výroky své krví zpečetují, komu chce věřiti? —

Ježíš Kristus se zjevil Šavlovi a učinil z něho velikého svého apoštola, který neunavně o Kristu kázal a toužil po spojení s ním slovy: »Žádám býti rozdělen a býti s Kristem«. (K Filip. 1, 23.) Kristus vstal z mrtvých, jest Bohem, jest Vykupitelem, učení jeho je věčná pravda. Věř! Duši tvou drazé vykoupil. Pečuj o spásu její!

52. Sekvence velikonoční.

Velikonoční této oběti
 křesťané ať chvály posvěti.
 Beránek se za své ovce dal,
 aby hříšné s Otcem smířoval.
 Smrt a život v divném zápase:
 mře Pán žití, živ král stává se.
 Maria, ó pověz věrně nám,
 co jsi na své cestě zřela tam?
 Hrob tam živoucího Krista byl:
 přede mnou sám v slávě zazářil.
 Jako svědky zjevy anděla,
 roucha, potní šat jsem viděla.
 Vstalť jest Kristus, moje naděje,
 předejde vás do Galileje.
 Víme, vstalť jest Kristus v pravdě zas:
 Králi vítězi, ó vzpomeň nás!
 Amen. Alleluja.

(Přel. Xav. Dvořák.)

53. Hymnus velikonoční.

Jitřenka nebe zardívá,
 jest ether zvlněn chválami;
 svět jásá všecken v triumfu,
 jen Tartar chví se hrůzami.
 Král onen nejudatnější
 z hlubokého smrti úkrytu,
 hle, zástup Otců svobodný
 vyvádí v plese k životu.
 Jehožto hrob byl strážemi
 znamenán, kámen pečetí

ten vítěz nyní v triumfu
smrt v hrob svůj jímá v zajetí.

Dost smutku a dost budiž slz,
dost všelikého trápení,
hle, vstalť jest smrti ničitel,
andělské volá zjevení.

Tu radost velkonoční nech,
Ježíši, v srdci věčně plát,
od hříchu smrti hrůzné nás
rač obrozené zachovat!

(Přel. X a v. D v o ř á k.)

54. Výrok Napoleonův o Ježíši Kristu.

Ke konci století osmnáctého byla Francie jevištěm hrozných bouří a násilných převratův. Ve společnosti francouzské byly mnohé zlořády. Lid byl přetížen daněmi. Zákony božské a lidské byly porušovány. Mravnost klesala. Nespokojenost lidu rostla. Král Ludvík XVI. neměl dosti síly, aby v čas vykonal opravy.

Nápravy se chopili spisovatelé, kteří se posmívali víře v Boha a svými spisy vnášeli do lidu bezbožectví a hmotařství. V čele jich stál Voltaire († 1778). Četbou spisů vášnivě psaných byla v lidu rozněcována touha po násilném převratu.

R. 1789 se sešli v Paříži tři stavy: šlechta, duchovenstvo a 600 zástupců lidu, kdežto šlechta a duchovenstvo měli dohromady také 600 poslancův. Lid strhl moc na sebe. Nazval se »národním shromážděním«, v němž nabyli vrchu rozvášnění a násilničtí lidé. Krále zbavili moci. Uvěznilí jej a r. 1793 jej popravili.

Ve Francii nastala hrůzovláda. Mírnější lidé, kteří převratů neschvalovali, byli popravováni hromadně. Náboženství chtěli ubozí šílenci z kořene vyvrátiti. Neděle a svátky odstranili, chrámy zavřeli, zakázali věřit v Boha a nesmrtelnost duše. Místo Boha prohlásili ctění rozumu; tak vnucovali lidu modlářství.

Brzo zhrozili se následkův. Krev tekla proudem. Opět byla nařízena víra v Boha a nesmrtelnost duše. Francie se zapletla ve válku s Evropou. Štěstí válečné přálo Francii, zvláště když v čelo vojska se postavil Napoleon Bonaparte. Dobyl mnohých vítězství. Libovolně rozdával koruny panovnické. Opojen štěstím sáhl i na nejvyšší hlavu církve. Papeže Pia VII. dal odvézt do Savony a pak do Fontainebleau, kde jej donutil, aby se vzdal svého státu, a za to mu chtěl dávat roční plat. To se stalo r. 1810. Kdo však sáhne na náměstka Kristova na zemi, neujde trestu.

Hvězda slávy Napoleonovy rychle hasla. Byl poražen u Lipska r. 1813, zbaven všeho panství a byl odvezen na ostrov Elbu.

R. 1815 zvěděv o nespokojenosti, kterou vzbudil král Ludvík XVIII. obnovováním řádů před bouřemi společenskými ve Francii, opustil Elbu, přistál ve Francii a zkusil ještě jednou štěstí válečného. Byl však poražen u Waterloo, zajat od Angličanův a odvezen na ostrov sv. Heleny. Tam r. 1821 zemřel.

Ve svém zajetí vzpomínal slávy své a uvažoval o vrátkosti štěstí pozemského. Hovořival o náboženství důmyslně a uctivě. Dítky cvičil v katechismu. Když jednou průvodcové jeho na-

zvali Krista Pána jenom největším veleduchem, geniem, dokazoval jim duchaplně, že musí býti Kristus Pán Bohem. Pravidl: »Největší zázrak Kristův jest, že jest milován v srdcích millionův. Podařilo se mu povznést srdce lidská a nadchnouti k největším obětem. Tato obětovná láska jest poutem zlatým mezi nebem a zemí!«

»Všickni, kteří věří v Krista, cítí v sobě podivnou, vyšší lásku. Svatý oheň lásky zapálil na zemi Kristus a čas vše ničící nemůže zhasiti ohně lásky ku Kristu v srdcích lidských. Tomu se nejvíce divím. O tom jsem mnoho přemýšlel. To dokazuje jistě božství Kristovo«.

»Rozplamenil jsem vojny své. Umírali pro mne. Ale Bůh mne chraň, že bych chtěl přirovnati nadšení svých vojnů ku křesťanské lásce. Tu je rozdíl veliký. K nadšení vojnů bylo třeba mojí přítomnosti, mého pohledu, slova . . . Mám kouzelnou moc, již jsem na vojny působil, ale nemohu ji nikomu sdělit, žádný z mých generálů ji ode mne nepřijal ani se jí nenaučil; tím méně mohu jméno své a lásku k sobě zvěčnit v srdcích lidských a divy v nich působiti bez pomoci hmoty«.

»Nyní, kdy jsem na ostrově sv. Heleny, přikován na tuto skálu, kdo se pro mne chápe meče, kdo mi dobývá říši? Myslí na mne? Hýbe kdo prstem pro mne v Evropě? Kdo pak mi zůstal věren v mém neštěstí? Ano, vy dva, tři, vy mne těšíte ve vyhnanství!«

»To jest úděl velikých mužů, Césara a Alexandra; zapomene se na ně, a jméno dobyvatele i císaře jest pouze thématem pro školní úlohu! Naše hrdinství je libovolně chváleno aneb haněno. Jak rozdílně se soudí o Ludvíkovi XIV.? Sotva

vypustil ducha, byl v tiché osamělé komnatě ve Versailles sám zůstaven. Nedbali ho více jeho dvořané, ba snad si z něho smích tropili. Již to nebyl jejich pán! Byla to mrtvola. Byla vložena do rakve, spuštěna do hrobu, aby se tam v prach rozpadla«.

»Ještě málo okamžikův a úděl Ludvíkův stihne i mne. Umru, moje tělo bude odevzdáno zemi a bude pokrmem červů. To je blízký osud velikého Napoleona . . . Jaká propast mezi mojí velikou bídou a věčnou říší Krista, který je hlásán, chválen, milován, jemuž se lidé klanějí a jenž žije a žíti bude ve veškerém světě . . .«

55. Tvá, Jezu, sladká památka . . .

(Od sv. Bernarda † r. 1153.)

Tvá, Jezu, sladká památka
mé duši pravou radost dá ;
než nad med a vše, co svět má,
slast větší přítomnost je Tvá.

Nic nepěje se liběji,
nic neposlouchá mileji,
nic nevzpomíná raději,
než Tvá-li jména zavznějí.

Ó Jezu, naděj kajícím,
jak dobrotiv jsi prosícím,
jak milý Tebe ždajícím,
což teprv Tebe majícím!

Rtům nelze toho vyslovit
a písmem nelze naznačit,
kdo zkusil, může uvěřit,
co Ježíše je v srdci mít.

Bud, Ježíši nám radosti,
mzdou, již nás nebe uhostí,
čest naše plyň z Tvé milosti,
teď — u věčné jak věčnosti!

(Přel. J a k u b P a v e l k a.)

IV.

Blahoslavená Panna Maria.

56. Blahoslavená Panna Maria.

Bohabojným rodičům, Joachymovi a Anně svěřil Pán Bůh dítě. Radost jejich byla nevýslovná. Osmého dne se konala rodinná slavnost. Sešli se přátelé, vzdali chválu Pánu Bohu modlitbou a blahopřáli šťastným rodičům. Dítě pojmenováno Maria.

Maria znamená milou a dobrotivou paní ; královnu ; hvězdu mořskou, k níž obracíme zrak v bouřích života ; moře hořkosti, které velice zakoušela ; osvícená a osvěžující, poněvadž září lidstvu Svým svatým, vznešeným životem.

Rodiče pečlivě dítěto vychovávali. Záhy probouzeli v útlé duši jeho lásku k Bohu, pěstovali poslušnost, pravdomluvnost a stydlivost dítěte svého. Úzkostliví o blaho Marie dali ji zbožní rodičové do ústavu při chrámu Jerusalemském. V onom ústavě byl sbor panen a zbožných vdov, které život službě Boží výhradně zasvětily. Toužebně kráčela Maria s rodiči svými k Jerusalemu. Svatou žádostí puzena lehce vystoupila po patnácti velkých stupních na vrch Moria ku chrámu Šalomounovu.

Ve svatyni se poklonili Otci nebeskému, a Maria se slavně Bohu obětovala. Se zalíbením

patřil Bůh na tuto obět. Andělé plesali nad oslavením krále věčného.

V ústavě byl přísný pořádek. Panny byly přítomny ráno a večer obětování beránka, při slavnostech velebily Boha písněmi, v určité hodiny se společně modlily a ostatní čas pracovaly. Tkaly, předly, šily roucha kněžská, koberce a opony chrámové. Maria pro svou zbožnost, pokoru a pílí byla ode všech ctěna a milována.

Z písma svatého poznáváme, že tehda Panna Maria učinila slib věčného panenství. To byl čin neobyčejný. U židů každý vstupoval v manželství. Panna Maria věděla, že se tím uchyluje od obyčeje celého národa. Přece však srdce své celé oddala Bohu.

V ústavě žila 12 let. Tu ji stihla rána úmrtím drahých rodičův. Doba výchovy byla skončena.

Maria se stkvěla nevidanou krásou. Podle zákona Mojžíšova se měla zasnoubiti s příbuzným rodu svého. Zdělila po rodičích skrovné asi jmění, a tu přikazoval zákon, aby zasnoubením s příbuzným rodu jmění bylo zachováno témuž rodu. Maria byla na zákon upozorněna, ale nevyjevila slibu svého, který se nesrovnával s obyčejí a zákony národa israelského. Podrobila se zákonu, pevně doufajíc v Otce nebeského, že se jí dostane muže svatého a spravedlivého, který bude ochranou panského srdce jejího. Zasnoubení se konalo asi takto :

Mládenci z rodu Davidova a příbuzní se shromáždili v předsíni chrámové. Přítomna byla i Maria a nábožné ženy.

Mezi mládenci byl jeden chudobně oděný, ruce jeho upracované. Byl již starší než ostatní,

Jméno jeho bylo Josef. Přišel z poslušnosti k zákonu. Po modlitbě bylo rozhodnuto losem, komu měla býti přečistá Panna zasnoubena.

Losem, jenž Bůh řídil, byl vyvolen Josef, mládenec zbožný a pokorný.

Maria svolila. Slyšela v duši hlas, že jí bude ochráncem slibu, který Pánu učinila.

Pokorně předstoupil sv. Josef a podal panně přečisté na prst prostý prsten na znamení neoblomné věrnosti.

Svatba slavena po několika měsících slavně podle tehdejšího obecného zvyku. Nejkrásnější ozdobou slavnosti byly čisté a svaté duše panské choti Marie a panického muže sv. Josefa.

Řádným sňatkem Blahoslavené Panny se sv. Josefem bylo její nebeské mateřství jako závojem zastřeno. Jinak by byl lid Pannu Marii, kdyby matkou byla a muže neměla, ukamenoval, nedbaje vysvětlení a ujištění jejího.

Sv. Josef byl živitelem Božského Spasitele a ochráncem v mnohých nebezpečích.

Božský Spasitel chtěl míti nejen něžnou matku na zemi, ale též pěstouna, který ho s otcovskou láskou živil a opatroval.

Rodina křesťanská má vznešený obraz života v rodině nejsvětější. Rodina nejsvětější stkví se všemi ctnostmi a svítí jasně a mile otci, matce, dětem. Blahoslavená Panna zjevila muži svému slibu, který v chrámě byla učinila. Sv. Josef se z toho radoval. Život jejich v Nazaretě byl životem andělů; v srdcích jejich hořela čistá láska k Bohu.

Přesvatá Panna modlitbami a rozjímáním o milosrdenství Božím, o veliké ceně duše lidské

připravovala duši svou na příchod Vykupitele a toužila vroucně po Něm. Ve svatých hovorech otevírala srdce své planoucí touhou po Spasiteli svatému Josefu.

Okamžik, na který tisíce let bylo čekáno, nastal. Anděl Gabriel byl poslán k Panně Marii od Pána Boha.

»Zdrávas« praví anděl. — Hříchem prarodičů bylo porušeno důvěrné otcovské obcování Otce nebeského s lidmi. Milosrdný Bůh chce lidstvu odpustiti; pozdravuje přečistou Pannu. »Zdrávas Maria«, pronášejí ústa millionů radostně a vděčně. Třikrát denně připomínají zvony pozdrav onen a vzývají k modlitbě.

»Milosti plná.« Duše Panny Marie byla od prvního okamžiku života svého ozdobena největším darem Božím: světlem milosti Boží. Jako sluneční světlo prozařuje drahokam, tak zářila v duši Panny Marie milost Boží. Ani okamžik nebyla poskvrněna ani hříchem dědičným ani osobním. Byla bez hříchu počata a bez hříchu žila.

»Pán s Tebou. Požehnaná Ty mezi ženami.« Od věčnosti byla vyvolena matkou Boží. Bůh byl s ní. Láskou mateřskou spojena byla s Božským Spasitelem, ani v utrpení Ho nepustila, pod křížem stála. Nyní jest s Božským Synem Svým v nebesích.

Důstojností převyšuje P. Maria všechny dcery lidské a jest jim čistotou svou panenskou, věrností manželskou a láskou mateřskou krásným vzorem.

Písmo sv. vypravuje dále: »Anděl pravil: Neboj se Maria! neboť jsi našla milost v Boha. Počneš a porодиš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.

Bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude: a dá Jemu Bůh trůn Davida, otce Jeho a kralovati bude v domě Jukubově na věky a království Jeho nebude konce Duch svatý sestoupí v Tebe a moc Nejvyššího zastíní Tebe, a proto, co se z Tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží. I Alžběta příbuzná Tvá, počala v starobě své, neboť u Boha není nic nemožno«. (Luk. 1, 30—37.) Ve slovech anděla jsou obsaženy veliké pravdy. Před osmi sty lety prorokoval prorok Isaiáš: »Aj panna počne a porodí Syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel t. j. Bůh s námi.« Nyní praví anděl k P. Marii: »Počneš a porodíš Syna a nazveš jméno Jeho Ježíš« t. j. Vykupitel nebo Spasitel. Dobrotivý Bůh plní svá příslibení. Syn Panny Marie bude Veliký a Synem Nejvyššího slouti bude, tedy jest Bůh. Vykupitel bude také člověkem. Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk.

Královskou důstojnost Vykupitele naznačují slova: »dá jemu Bůh trůn Davida, Otce jeho«.

Velekněžský úřad znamená výrok: »Kralovati bude v domě Jakubově na věky.« Jakub ve St. Zákoně měl zvláštní vidění: andělé sestupující s nebe a vystupující na nebe. Nejvýše byl Pán Bůh. Na místě vidění pomazal kámen olejem a místo nazval domem Božím. Kámen onen jest obrazem oltářů křesťanských, na nichž se obětuje ustavičně Ježíš Kristus. K oběti této sestupují andělé a koří se Beránku Božímu a vystupují k nebesům a přednášejí prosby naše u trůnu Božího. »Království Jeho nebude konce.« Říše Kristova, církve svatá, byla hrozně pronásledována a přece nezahynula. Až vejdou věrní křesťané z církve bojující na zemi a z církve trpící

do církve vítězné v nebesích, nebude mítí království Kristovo na věky konce.

Bůh se stane člověkem zázračným způsobem: »Duch svatý sestoupí v Tebe a moc Nejvyššího zastíní Tebe«.

Kristem Pánem vzejde lidstvu nový život. Jako při stvoření světa a prvního člověka tak nyní, kdy chce Bůh obnoviti lidstvo, ukazuje Svou všemohoucnost a lásku. Žena první, matka lidstva, byla stvořena z panického těla Adamova. Neměla matky.

Otec nového lidstva s Bohem smířeného a Boha milujícího, Ježíš Kristus, přijímá tělo z přečisté panny. Nemá Otce pozemského. Panna dává tělo Spasiteli a zůstává neporušena, podobně jako lilie bělostná a vonná stínem na ni padnuvším netknuta zůstává.

Když slyšela Panna Maria z úst andělských pozdrav, ulekla se. Pokorné dívce se zdála chvála ona velikou.

Přemýšlela a uvažovala o poselství andělském. Vyslovila andělu svoji obavu: Kterak se to stane, poněvadž jsem Bohu slíbila panenství?

Přijavši od anděla poučení a vysvětlení pronesla slova, v nichž se zračí pokora, poslušnost a odevzdanost do vůle Boží: »Aj, dívka Páně, staniž mi se podle slova Tvého!«

Anděl zmizel, Maria ještě dlouho klečela cítíc rozkoš, jakou asi oplývá zbožná duše křesťanská, přijavši Nejsvětější Tělo Spasitele v Nejsv. Svátosti Oltářní.

Brzo po zvěstování andělském chvátala vyvolená Matka Boží k tetě své sv. Alžbětě do Hebronu oznámit jí neskonale štěstí své.

Duchem Božím osvícená opakovala sv. Alžběta slova andělova: »Požehnaná Ty mezi ženami« a pokračovala »a požehnaný plod života tvého. Od-kud mi ta čest, že matka Pána mého přichází ke mě? Blahoslavená jsi, že jsi uvěřila, neboť co ti řečeno od Pána, stane se.«

Maria plesajíc nad milosrdenstvím Božím a duchem prorockým patříc do budoucnosti zapěla velebný chvalozpěv »Magnifikat«: 1. Velebí duše má Hospodina, 2. a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém, 3. že shlédł na ponížení služeb-nice své, neboť aj, od této chvíle blahoslaviti mne budou všechna pokolení. 4. Neboť veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný a svaté jméno jeho 5. a milosrdenství jeho trvá od pokolení do pokolení těm, kteří se ho bojí. 6. On učinil mocné věci ramenem svým: rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich, 7. sesadil mocné s trůnu a povýšil nízké. 8. Lačné nakrmil dobrými věcmi a bohaté propustil prázdné. 9. Ujal se Israele služebníka svého, aby byl pamětliv svého milosrdenství, 10. jakož byl mluvil k otcům našim, k Abraha-movi a potomstvu jeho na věky.«

V prvním verši vyslovuje Panna Maria kterak chápe úkol života svého, velebiti totiž Boha duší svou, rozumem jej poznávati, vůlí milovati a poslouchati. Oslava Boží jest účel všeho tvorstva, zvláště člověka. 2. Služba Boží jest zdrojem čistých a trvalých radostí, duch lidský k obrazu Božímu stvořený plesá v Bohu Spasiteli, když pozná moře moudrosti a lásky jeho. 3. Maria se raduje, že Bůh poníženou dívku vyvolil, že shlédł na ni milo-stivě, kdežto tak mnozí zaslepeni sebeláskou, svými přednostmi, zapomínají, že z Boží lásky a milosrdenství žijí. 4. Největší milosrdenství Boží jest, že Syn Boží přijal tělo a duši lidskou, aby smrtí svou padlé lidstvo na věky spasil. Vtělení se Syna Božího a Panna Maria spolu úzce souvisí, tak že P. Maria všude jest slavena a vzývána,

kde se národové klanějí Pánu a Spasiteli. 5. Veliké věci učinil Pán Bůh Marii, že ji uchránil hříchu; veliké věci jí učinil, že ji pozdravil andělem; největší věci jí učinil, že ji vyvolil Matkou Syna svého. 6. Milosrdným byl Pán Bůh k padlým prarodičům, slíbiv jim Vykupitele. Milosrdným byl, že proroky svými budil útěchu a naději na Vykupitele. Milosrdným jest, že jej seslal. Kdo miluje Spasitele a bojí se hříchu, může čerpati ze sedmerého pramene svatých svátostí. Milosrdný jest Bůh všem, kteří se ho bojí. 7. 8. 9. Poníženy národ israelský vyvedl Bůh z poroby egyptské a ponížil pyšného tvrdošijného krále egyptského. Lid vyvolený živil podivným chlebem na poušti a uvedl jej do země zaslíbené. Prázdné, nepokojné jest srdce člověka, který Boha nemiluje, byť i oplýval statky tohoto světa, ale ti, kteří lační a žízní po spravedlnosti a svatosti, jsou šťastni, nasyceni. 10. Pro milosrdenství, které slíbil Abrahamovi, že v potomku jeho budou požehnáni všichni národové, a které vyplnil, bude na věky Pán Bůh veleben.

Tři měsíce žila Panna Maria u sv. Alžběty a ochotně jí sloužila při narození sv. Jana Křtitele. Potom se vrátila do Nazareta a oddala se v domě svém práci a modlitbě.

Sv. Josef posud nevěděl o vysoké důstojnosti Panny Marie. Dostalo se mu tedy poučení od anděla. Úcta jeho k Marii byla tím vroucnější.

I židé byli podrobeni světovládným Římanům. Tehdy vládl v Římě císař Augustus. Jednak proto, aby oslavil panování své, jednak proto, aby se daně od poddaných pro doby míru i války přesně vybíraly, poručil, aby se sčítali podaní říše římské. Židé měli zřízení kmenové a rodové. I musil se každý k zápisu přihlásiti v místě, odkud pocházel jeho praotec.

Sv. Josef a Panna Maria byli z rodu Davida, který kdysi u Betlema pásával stáda a později se stal králem. Do Betlema tedy putovali z Nazareta. Cesta byla daleká a obtížná.

Dne 24. prosince na večer vešli do Betlema. Pro chudobu svoji nedostali přístřeší. Byli upozorněni na jeskyni Davidovu, když pravili, že jsou z rodu jeho. Byla za Betlemem. Za nepohody zaváděli pastýři do ní svá stáda.

Svatý Josef a Panna Maria vešli do jeskyně a tam odpočívali.

V noci se narodil Vykupitel. Panna Maria vroucně Božské dítě líbala, ovinula je plénkami a položila do jesliček. Poklekla se sv. Josefem a klaněla se Spasiteli světa. Divili se lásce a moudrosti Boží. Viděli, kterak se splnilo proroctví Micheáše, který před 700 lety označil Betlem místem narození Páně: »A ty Betleme Efrata, v zemi judské, nejsi nejmenší mezi knížecími městy; z tebe vyjde vévoda, který spravovati bude lid můj israelský, jehož východ od počátku, od věčnosti.« (Mich. 5, 2.)

Chudobní pastýři našli Božské dítě v jesličkách tak, jak jim to anděl zvěstoval. Klaněli se Spasiteli světa a uctili Matku jeho.

Kristus Pán se podrobil zákonu obřízky, která se konala osmého dne po narození. Dítě nazváno bylo při tom Ježíš.

Panna Maria byla bez poskvrny hříchu. Přece však nesla dítě své, když mu bylo 40 dní, do chrámu a podrobila se zákonu očišťování. U brány chrámové zvané »brána Nikanorova«, byla pokropena od kněze krví a podala jako oběť dvě holoubátka. Božské dítě bylo podrženo mezi dvěma hořícími svícemi a tak obrazně Bohu obětováno jako zápalná oběť. V tu chvíli přinesla Panna Maria oběť velikou Bohu. Modlila se asi takto: »Bože, vím, že dítě mé jest Spasitel světa. Víím, jak hrozně bude trpěti. Miluji dítě své nejvřeleji;

budu s ním trpěti. Staň se vůle Tvá!« V chrámě byl stařec Simeon, muž spravedlivý a bohabojný. Povzbuzen a osvěcen duchem svatým přijal Božského Spasitele do náručí a velebil Boha: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji, neboť viděly oči mé spásu tvou, kterou jsi připravil před očima všech národů, světlo k osvěcení pohanův a k slávě lidu svého israelského.« Blahopřál potom Matce Spasitele slovy, která jako meč pronikla srdce její: »Aj, tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati a tvou vlastní duši pronikne meč.« Maria viděla v duchu moře bolestí a utrpení Syna svého. V moře ono ponořila čistou duši svou.

Matko bolestná! Díky tobě, že jsi tak dlouho snášela bolesti z lásky k člověčenstvu!

V chrámě byla stařenka Anna. I ona s radostí pozdravila Spasitele světa a vypravovala o příchodu Jeho všem, kteří po spáse toužili.

Z dalekého východu přišli svatí králové vedeni hvězdou dosud nevidanou a klaněli se Kristu Pánu, králi svému, a obdarovali ho. Sklonili hlavy své před panenskou matkou jeho. Jak plesalo srdce její, když viděla, že Božský Spasitel přišel na svět, aby oblažil všechny lidi, všechny národy!

Před ukrutným Herodesem zachránila se svatá rodina útekem do Egypta. Zdržela se krátce v městě Heliopolis, rodišti Mojžíšově. Byl tam značný počet Židův usazen. Měli svůj chrám dle vzoru chrámu Jerusalemského. Dějepisec Sozomenus vypravuje, že v chrámě pohanském v onom městě při příchodu Božského Spasitele padly modly na zemi a rozbily se. Svatá rodina

se usadila v Matarei t. j. městečku vody. Zváno tak bylo proto, že mělo pramen nejlepší pitné vody v Egyptě. Panna Maria pracovala krásné a jemné ruční práce pro zámožné rodiny blízkého města Heliopolis a tak mírnila starosti pracovitého pěstouna Páně, sv. Josefa. Maria svou přívětivostí a tichostí si dobyla úcty a přízně žen tamějších, kteréž rády slyšely z úst Panny Marie poučení o účtě pravého Boha a o slíbeném Spasiteli. Símě, které tam zasela Panna Maria, přineslo hojný užitek. Poušť Thebaiská v Egyptě byla později obydlena tisíci mužů, kteří z lásky k Ježíši Kristu a k duši své všeho se zřekli a do samoty se uchýlili.

Po smrti Herodesově vrátila se svatá rodina do Betlema a odtud šla do Nazareta, kdež zůstala. Něžně pěstovala blahoslavná Panna Božského Spasitele a slyšíc z úst jeho sladké slovo „matka“, oplývala rozkoší nadzemskou.

Ačkoliv nebyla zákonem vázána, přece každoročně putovala Panna Maria se sv. Josefem na slavnosti do Jerusalema. Božský Spasitel vykonal pouť onu poprvé podle zákona židovského v dvanáctém roce věku svého. Slavnost trvala týden. Bůh byl oslavován modlitbami, zpěvy a obětmi. Kristus Pán byl spolu se svatým Josefem a pannou Marií všem pobožnostem vzorně přítomen a klaněl se Otci svému nebeskému. Po slavnosti se vraceli poutníci domů v určitém pořádku. Muži šli pospolu ve skupinách a rovněž tak ženy. Dítky se připojily buď k mužům aneb ženám. Při večerním odpočinku se rodiny shledaly. Také směrem k Nazaretu odcházeli z Jerusalema zástupy poutníkův. S muži šel sv. Josef, se ženami Panna Maria. Když ušli den cesty, s úžasem po-

znala Panna Maria, že s nimi není Pán Ježíš. Cestou myslila, že se vrací se sv. Josefem, kdežto sv. Josef se domníval, že Božský Spasitel ubírá se k domovu pod ochranou Panny Marie. Bolest jejich byla nesmírná. Vrátili se do Jerusalema. Vešli do chrámu, kdež v jednom oddělení zasedalo tak zvané synedrium t. j. sbor zákoníků, kteří vysvětlovali zákon Mojžíšův. Poblíž zákoníků seděli učeliví mladíci israelští, v zadu byli dospělí. Uprostřed mladíků, kteří se směli učitelů tázati, seděl Ježíš Kristus, mládeneček dvanáctiletý. Zraky učitelův a všech přítomných byly upřeny na Krista Pána. Všichni žasli nad moudrostí, s jakou se učitelů tázal a jim odpovídal. Svati rodičové Páně naslouchali slovům Božského Spasitele s velkým pohnutím v srdci svém. Pokorná a moudrá Panna přistupuje k dítěti svému a táže se něžně: »Synu, proč jsi nám to učinil? S bolestí jsme Tě hledali.« Kristus Pán odpovídá, že to byla vůle Otce nebeského: »Zdaliž jste nevěděli, že musím býti v tom, co jest Otce mého?«

Svatá rodina se vrátila do Nazareta.

Život Krista Pána od dvanáctého až do třicátého roku vyznačují slova: »Byl jim poddán. Prospíval moudrostí a milostí u Boha i u lidí.«

Panna Maria chovala v srdci svém slova, která z úst Krista Pána v chrámě slyšela. O nich rozjímal. Věděla, že syn její tři léta od ní bude odloučen a potom hrozně umučen.

Tichý život svaté rodiny jest příkladem všem rodinám křesťanským. Zbožná, pracovitá, pokorná Matka Páně svítí svým životem křesťanským matkám. Starostlivý, spravedlivý, pracovitý pěstoun Páně jest vzorem křesťanským otcům. Kristus

Pán, prospívající moudrosti a milostí a poddaný panenské matce své a sv. pěstounu svému, jest příkladem křesťanským dítkám.

Blaženě skončil sv. Josef v náručí Páně a Panny Marie. Dokonal již vznešený úkol pěstouna Páně. Panenská choť se sklonila před vůlí Boží. Tišila bolest srdce svého naději, že odpočine nyní čistá duše sv. Josefa v místě spravedlivých, v předpekli, a že bude ušetřen pohledu na trpícího Spasitele.

Konečně nadešel pro Marii bolestný okamžik, když se s ní loučil Kristus Pán a za všecku mateřskou lásku jí děkoval a opustil zátíší v Nazaretě. Přijav křest Janův v Jordáně, při němž zástupu lidu zjeveno Bohem, že jest Ježíš Kristus jeho milým Synem, a připraviv se modlitbou a postem čtyřicetidenním na poušti vystoupil Kristus Pán veřejně a konal svůj učitelský úřad.

Zajisté myslila Panna Maria stále na syna svého a toužebně přijímala zprávy od těch, kteří jej viděli a slyšeli. Radostným bylo shledání nejlepší matky a nejlepšího Syna na svatbě v Káni Galilejské. Na přimluvu přesvaté Matky své vykonal tu Pán a Spasitel první zázrak a zjevil moc svou lidem. Tento případ jest jediný, že byla Panna Maria předmětem pozornosti a úcty lidu, jakožto matka všemohoucího Syna. Než přece byl to jenom lidský soukromý příbytek. Ve veřejnosti, kdež obklopovaly Pána zástupy naslouchající slovům jeho a žasnoucí nad mocí jeho, a když sláva Božského Syna před tisíci mohla ozářiti Matku jeho, Maria nevystoupila. Ba zdá se, že v pokoře své prosila Syna svého, aby odvrátil od ní veřejnou pozornost. Tak lze si mysliti z výroků Páně. Jedenkrát vymítl Pán Ježíš zlého ducha z člověka posedlého,

a fariseje, kteří jej nařkli ze spojení s knížetem ďáblů, jehož pomocí prý zázrak učinil, odpověděl Pán Ježíš tak moudře, že umlčel nepřátele. A tu jedna žena ze zástupu pronesla svůj podiv a svoji úctu slovy: »Blahoslavený život, který Tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval«. Žena ona chválí Matku Páně, ale Maria ze zástupu nevystupuje a snad není ani přítomna. Kristus Pán nepopírá té chvály a přidává vlastně další pochvalu své přemilé Matce, ale způsobem takovým, že chválí všechny, kteří jako Matka jeho slovo Boží slyší a zachovávají: »Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostrihají je«.

Podobně když jednou Božský Spasitel vyučoval v synagoze a zvěstováno mu, že Matka jeho a přátelé přišli, odpověděl tak, že chválil matku svou, ale vztahoval chválu na všechny, kteří jako Panna Maria plní vůli Otce nebeského. Pravit: »Kdo jest matka má a bratři moji?« Vztáhl ruce své na učedníky a pravit: »Hle, moje matka a moji bratři. Neboť kdo plní vůli Otce mého nebeského, ten jest bratr můj, sestra má a matka má« (Mat. 12.) — Jinak však bylo, když Pán Ježíš veřejně trpěl. Tu bylo matku jeho vždy viděti. Na příklad tehdy, když Kristus Pán zjevil Nazaretským v synagoze na základě Písma svatého, že jest slíbeným Vykupitelem a lidé nevěřící ho vyvedli, aby ho svrhli se skály strmé, přispěchala úzkostlivá a zarmoucená matka jeho. Než nemohli nepřátelé úmyslu svého vykonati. Ježíš Kristus odešel prostředkem jich. Ještě nepřišla hodina jeho. Bezprostředně před utrpením svého Božského Syna dlela Maria v Bethanii půl hodiny od Jerusalema v domě Marie a Marty a bratra jejich Lazara, kterého Pán Ježíš krátce před tím vzkřísil.

Nelze pochybovati, že byla v Jerusalemě na blízku, když byl Pán Ježíš jat. Hrozná byla pro ni noc se čtvrtku na Veliký pátek, v níž suroví pochopové zasypávali výsměchem a potupou pekelnou drahého Syna jejího. Moře bolestí však cítila něžná duše její na Veliký pátek. Plnou měrou si zasloužila názvu »královna mučedníkův«. Přišla s bolestným srdcem k domu Pilátovu, kde hřišníci soudí a odsuzují Syna jejího nejsvětějšího. Slyší hrozný křik nepřátel: »Ukřižuj ho«. Tu spatřuje srdcervoucí obraz. Pilát přivádí zbičovaného Ježíše, v posměšný šat oděného, trním korunovaného a snaží se vzbuditi soustrast v zástupu. Co při pohledu onom pocítilo srdce Panny Marie!

Již vidí Syna svého obtíženého těžkým křížem vycházeti z domu Pilátova. Ubírá se všeka sklíčena za množstvím nepřátel a zvědavců touž cestou, kterou skrání nejčistší krví svou Božský Syn její na smrt vedený.

Průvod se zastavuje. Zástup spatřuje bolestnou Matku Marii, která se přiblížila, a než vojín zabrániti mohl, objala a políbila Syna svého a hořce zaplakala, tak že nastalo na okamžik pohnutí v zástupu. Než již ji necitelný voják odtrhuje a vyvádí z průvodu.

Odsouzení byli přivedeni na Kalvarii. Ihned konány přípravy k ukřižování. Pánu Ježíši sňali vojáci roucho, položili jej na kříž a ruce i nohy přibili ostrými hřeby. Žádný mučedník netrpěl takové muky, jaké Panna Maria, když byl Pán Ježíš na potupné dřevo kříže přibíjen. Každá rána se dotkla nejbolestněji srdce jejího. Kříž byl postaven, a Božský Spasitel pněl mezi nebem a zemí v hrozných mukách uprostřed dvou zločincův.

Sv. Jan píše: »Pod křížem stála matka jeho a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena«. Svatý Jan píše jako očitý svědek umučení Páně.

Maria viděla nesčetné bolesti na těle Pána Ježíše, viděla, kterak vojáci metali los o roucho, které s láskou velikou byla připravila Božskému Spasiteli v Nazaretě, slyšela potupný smích nepřátel a volání: »Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!« V tomto moři bolesti mohla Maria říci: »Pozorujte a vizte vy všickni, kteří máte srdce soucitné, je-li bolest jako bolest má?« Božský Spasitel s kříže promluvil k Matce své. Neoslovil ji však něžným slovem »matka«, aby nezvýšil bolesti její.

Po třech hodinách plných nejhorších útrap duševních a tělesných zvolal Pán Ježíš: »Dokonáno jest« a vydechl ducha svého. Stala se tma, země se třásla, skála Kalvarie se rozpukla, tak že vojín, který stál u kříže, zvolal: »Opravdu, tento je Syn Boží!« Spasení lidstva bylo dokonáno. To bylo útěchou Marii Panně v hoři jejím. Vždyť chtěla trpěti s Božským Spasitelem proto, aby lidé mohli dojítí života věčného.

Svaté tělo Páně bylo s kříže sňato a do blízkého hrobu ve skále vytesaného neseno zbožnými muži Josefem z Arimathie a Nikodémem. Doprovázely je nábožné ženy, sv. Jan, miláček Páně a zarmoucená matka Spasitele Božského.

Již mnoho hrobů na zemi pojalo v sebe celé světy nadějí a lásky, než žádný z nich nedá se ani srovnati s hrobem oním, do něhož položen ten, v němž jest život náš a naděje na blaženost věčnou, a u něhož klečela přesvatá Matka Boží Panna Maria. Těžce se rozloučila s místem sva-

tým a kráčela v temnu nočním přes horu Kalvarii zpět do města branou, kterou se dopoledne ubíral Pán Ježíš. Doprovázely ji nábožné ženy a sv. Jan, miláček Páně.

Mimo milost Boží, již se stkvěla duše Panny Marie, sílilo bolestnou Matku přesvědčení, že Ježíš Kristus vstane z mrtvých. Jistěji než trpělivý Job mohla zvolati: »Vím, že můj Vykupitel žije«.

Třetí den zaplesala Panna Maria, když spatřila vzkříšeného a oslaveného Spasitele. Čtyřicátý den po vzkříšení Páně patřila na hoře Olivetské se svatými apoštoly na Božského Syna svého slavně vstupujícího na nebe. Při seslání Ducha svatého dlela uprostřed svatých apoštolů jako matka věřících.

Poslední léta svá trávila v městě Efesu, kde byl sv. Jan biskupem. Obec křesťanská v Efesu ctila velice Matku Boží.

V témže městě r. 431 obhájil církevní sněm učení církevní, že jest Panna Maria Matkou Boží.

Krátce před smrtí svou zatoužila Panna Maria po Jerusalemě, a po cestě obtížné, provázena sv. Janem, šťastně přišla do svatého města, kdež ji zbožní křesťané s biskupem svým sv. Jakubem s nadšením přijali. V Jerusalemě dokonala svatý svůj život. Její smrti byli přítomni všickni svatí apoštolové a přijali od ní požehnání. Přesvaté tělo Marie pochováno sv. apoštoly v údolí Josafat. Po tři dny a noci zaznívaly u hrobu jejího modlitby a zpěvy sv. apoštolův a zbožných křesťanův. Třetího dne otevřeli hrob, aby ještě popatřili na tvář své matky a královny, — než z úst sv. apoštolů zavzněl výkřik radosti a údivu. Maria Panna vzkříšena byla z mrtvých a vzata byla na nebe!

Nebylo možno, aby v hrobě tělo nejčistější Matky Boží porušeno bylo. Všeobecně bylo věreno od časův apoštolských po všecky věky, že Maria Panna pro vznešenou důstojnost a svatost svou jako Matka Boží, s tělem i duší slavně vzata na nebe a oslavena králem nebes i země, Ježíšem Kristem. U trůnu Božího se přimlouvá za ty, kteří ji ctí a důvěrně vzývají.

Od časův apoštolských byla ctěna a vzývána blahoslavená Panna Maria jako Matka Boží. O úctě Mariánské prvních křesťanů svědčí hojné a výmluvné památky z katakomb. Ji oslavovali svatí Otcové. Sv. Jan Zlatoústý, patriarcha Cařihradský († 407), v kázáních svých se zápallem mluví o důstojnosti Panny Marie. »V pravdě, bratři«, píše sv. Jan, »velikým zázrakem byla blah. Panna Maria. Mezi všemi tvory viditelnými i neviditelnými nemůže býti nalezen vznešenější a světější«.

R. 431 se shromáždili biskupové v Efesu a odsoudili bludaře Nestoria, který se opovážil tvrditi, že Maria jest matkou člověka, že se může nazývati matkou Kristovou, ale nikoli matkou Boží. Jednohlasně byl proto odsouzen. Zbožný lid v Efesu jásal. Město bylo dlouho do noci osvětleno. Všude se ozývaly chvály Bohorodičky. Druhého dne se shromáždili věřící v chrámu Páně, v němž dne minulého až do pozdního večera konán byl posvátný sněm církevní. Na kazatelnu vystoupil nejslavnější tehdy kazatel a promluvil k lidu: »Čtu v tvářích vašich radostné nadšení, které jest znamením vaší zbožné a něžné úcty k blahoslavené Panně a Matce Boží Marii. Všechn mrak zármutku, kterým smělý útok bludařů na důstojnost Matky Boží duši moji obklíčil, rozpla-

šuje pohled na tak mnohé úctyhodné a svaté muže. Nyní jest chvíle, v níž se plní slova královského proroka: Jak dobré a příjemné jest, když bratři svorností jsou spojeni! Chvála a čest Tobě, přesvatá Trojice, která jsi nás v této svatyni Panny nejsvětější shromáždila. A Ty, Maria, Matko Boží, buď vždy blahslavená; ty jsi předrahý poklad všeho světa, přejasná svíce nikdy nehasnoucí; ty jsi koruna panen, žezlo pravé víry, neporušitelný chrám, příjemný stánek nejvyššího svatého Pána, ty jsi Panna a Matka zároveň; tys nebe i zemi radostí naplnila; tys lidem bránu nebes otevřela, dávši nám Vykupitele; Tvým prostřednictvím dostalo se pohanům světla a milosti křtu svatého; Tvou pomocí je všude evangelium zvěstováno a církev na světě rozšířena«. Jásot ctitelů Mariánských v Efesu došel radostného ohlasu v celé církvi svaté. Staříčkový papež slyše o slavnosti v Efesu ronil slzy radosti a volal jako druhdy stařec Simeon: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji!«

Umění stavitelské, malířské, sochařské atd. závodilo v oslavě Bohorodičky. Jak krásné jsou obrazy Paňny Marie, které vytvořil nesmrtelný Rafaël!

Hudební skladatelé Mozart († 1791) a Haydn († 1809) byli ctiteli Marie Panny. Mozart se modlil denně sv. růženec. Když jednou skladba jeho v Paříži byla hrána a posluchače uchvátila, Mozart projevil radost a dík svůj tím, že se modlil růženec.

Z lásky k Matce Boží králevic polský, sv. Kazimír (n. 1458, † 1484) denně zpíval krásnou píseň »V každé době chvály tobě, Maria, má dušu přej . . .«

Lod' objevitele Ameriky, Krištofa Kolumba, měla nápis: »Svatá Maria bez poskvrny počatá«. Na lodi pělo mužstvo denně »Zdravas královno«. První ostrov, na němž přistál, nazval Kolumbus: San Salvador (Nejsv. Spasitel), druhý: La Conception (Neposkvrněné Početí).

Balboa, Španěl, r. 1513 na své výzkumné cestě, provázen 190 Španěly a 600 Indiány, dal v čele nésti Marianský prapor. Když vstupoval až po kolena do Jižního moře, které objevil, držel v jedné ruce meč a v druhé prapor s obrazem Matky Boží.

Ferdinand Cortez, Španěl, přistál r. 1519 s několika missionáři na břehu Mexika a město Tabasco, které přijalo vládu španělskou, nazval »Maria Vítězná«.

57. Modlitby na svátky Marianské.

1. 8. prosince: Neposkvrněného Početí Panny Marie.

V početí svém, Panno, neposkvrněná jsi byla
Pros za nás Otce, jehož Syna jsi porodila.

Modlitba.

Bože, jenž jsi neposkvrněným početím Marie Panny milému Synu svému důstojný stánek připravil, dejž, abychom, kteří umčením a smrtí Krista Pána posvěceni jsme, na její laskavou přimluvu v čistotě a nevinnosti před Tebou chodili a potom k Tobě do nebeského království se dostali. Amen.

2. 2. února. Očišťování Panny Marie.
(Hromnic).

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se:

Všemohoucí, věčný Bože! Účastni přímlov a zásluh nejčistější a nejblahoslavenější Marie Panny, nepokorněji velebnost Tvou prosíme, uděl nám milosti, abychom, jako jednorozený Syn Tvůj v podstatě těla našeho tohoto dne v chrámě obětován byl, tak i my s očištěnou myslí Tobě někdy představeni byli. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

3. 25. března. Zvěstování Panny Marie.

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se:

Bože, jenž jsi chtěl, aby Tvé věčné Slovo, Syn Tvůj, na zvěstování andělské z přechistého života nejsvětější Marie Panny tělo lidské na se přijal; uděl nám pokorně prosícím, abychom, kteří ji opravdu Matkou Boží býti věříme, pro její orodování pomoci od Tebe došli. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

4. V pátek před květnou nedělí: Panny Marie
bolestné.

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko, abychom hodni učinění byli zaslíbení Kristových.

Modleme se:

Bože, při jehož Syna umučení podle proctví Simeona srdce blahoslavené Panny Marie meč bolesti pronikl, dejž milostivě, abychom pa-

mátku bolestí Matky Jeho slaviče na přimluvu její spasitelných účinků z jeho utrpení došli. Pro Krista, Pána našeho.

5. 15. srpna: Nanebevzetí Marie Panny.

Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko, abychom hodni byli učinění zaslíbení Kristových.

Modleme se:

Odpusť nám, prosíme Pane, služebníkům a služebnicím svým hříchy naše, abychom, ježto skutky svými zalíbení Tvého nezasluhujeme, na přimluvu Rodičky Syna Tvého a Pána našeho věčné blaženosti došli. Pro Krista, Pána našeho.

6. 8. září: Narození Panny Marie.

Narození jest dnes svaté Panny Marie, jejížto život spanilý všecku církev ohveseluje.

Modleme se:

Dejž, prosíme, Pane, služebníkům a služebnicím svým dar milosti nebeské, aby nám slavnost narození blahoslavené Panny Marie, s jejížto panenským mateřstvím spasení naše počalo, k rozhojnění ctností a pokoje prospěla. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

7. V neděli po svátku Narození Panny Marie:
J m é n a P a n n y M a r i e.

Modlitba.

Všemohoucí Bože, dejž věřícím svým pod ochranou a jménem blahoslavené Marie Panny se radujícím, abychom pro její mocné orodování ode všeho zlého zde na zemi osvobození v nebi věčných radostí požívatí mohli. Pro Krista, Pána našeho.

58. Stála matka zarmoucená.

(„Stabat Mater“ od Jakoubka z Todi; † 1306.)

Stála Matka zarmoucená
podle kříže uslzená,
když Syn její na něm pněl,
v jejíž duši sténající,
sklíčenou a bědující
přeostrý meč prudce vjel.

Ó jak smutná, bolem sklána
byla ona požehnaná
Jednorozeného Máť,
ježto lkala, naříkala,
na muky když pozírala,
v nichž je Synu umírat.

Kdo se zaplakati stydí,
Kristovu když Matku vidí
takým bolem sklíčenou?
Kdo se může nermoutiti,
Matku Páně maje zříti
pro své dítě ztrápenou?

Ježíšovu vidí bídu,
pro nepravost jeho lidu
když ho katan bičoval.
Přemilého vidí Syna,
opuštěn an, v mukách hyna,
ducha Otci odevzдал.

Nuže, Matko, lásky zdroji,
dej, ať cítím bolest tvoji,
soucitně ať s tebou lkám!
Dej, ať srdce moje hoří,
ať se Kristu Bohu koří,
v lásce jeho slast svou mám.

Učiň, svatá Máti Pána,
 Ukřižovaného rána
 ať se vtiskne v srdce mé;
 Syna tvého raněného,
 z lásky ke mně zmučeného
 tresty sdílím bolestné!

Dej mi s tebou zbožně lkáti,
 zmučeného litovati,
 dokud v těle budu živ.
 Podle kříže s tebou dlíti,
 s tebou stále sdružen býti
 v slzách jsem žádostiv.

Nade všechny slavná Panno,
 bez odporu buď mi přáno
 ve soustrasti zaplakat.
 V každé době roven tobě,
 Kristovu smrt nosit v sobě
 ať smím a ran vzpomínat.

Ať jsem protknut jeho ranou,
 krve, které z boku kanou,
 krůpějemi opojen.
 Nechať ohněm lásky planu,
 skryt tvou, Panno, pod ochranu,
 bezpečen jsem v soudný den.

A když vyjdu v světy jiné,
 pro Tvou Matku ať mi kyne,
 Kriste, palma vítězná.
 Až smrt tělo moje schvátí,
 račiž, Pane, duši dáti
 v nebesa vjít líbezná.

(Přel. Jak. Pavolka.)

59. Hvězdo mořská, zdrávas!

(Hymnus církevní z IX. nebo X. stol.)

Hvězdo mořská, zdrávas,
Matka Boží pravá's,
ustavičně Panna,
šťastná k nebi brána!

S Gabrielem s nebe
pozdravujem tebe.
Dej mír, zapuď hněvy,
proměň jméno Evy*).

Zbav nás hříchů mraku,
uděl slepým zraku,
odvrať od nás strasti,
vypros pravé vlasti.

Ukaž, že jsi máti,
rač se přimlouvati,
by nás k nebi vodil,
jenž se z tebe zrodil.

Panno přespanilá,
nade všecky milá,
v duši hříchu prosté,
pros, ať cudnost roste.

Duši chraň nám čistou,
cestu připrav jistou,
bychom Krista zřeli,
radost věčnou měli.

Sláva Bohu Otci,
Synu stejné moci,
rovná s nimi sláva
Duchu ať se vzdává.

(Přel. Jak. Pavelka.)

*) „Eva“ obrácením písmen mění se v „Ave“, t. j. „Zdrávas“.

60. V každé době chvály tobě . . .

Sv. Kazimír (narodil se roku 1458; syn krále polského Kazimíra IV., bratr krále českého Vladislava; zemřel 4. března 1484) měl tuto píseň velice rád; opis její dán mu byl do hrobu. Někteří míní, že ji sám složil, jiní však tvrdí, že pochází od sv. Anselma.

V každé době chvály tobě,
Maria, má duše pěj,
tvoje činy prosté viny
nejvroucněji uctívej!

Její kráse ve úžase
duch se zbožně podivuj,
Pannu krásnou, matku šťastnou
světu hlásej, rete můj!

Cti ji, zpívej a ji vzývej,
by tě hříchů sprostila,
vášní víru, pochyb stínu
by tvé srdce chránila.

Z této panny jsou nám dány
všechny nebes milosti,
z této kněžny světu něžný
rozvil se květ radosti.

Z vás, má ústa, nechať vzrůstá
Matky-Panny sláva, čest,
jež nás smutné s země rmutné
dává Synem v blaho vést.

Bez ustání světa Paní
zpívej vroucí chvalozpěv,
v lásky žáru jejích darů
velikost vždy světu jev!

Smysly moje bez úkoje
vzdávejte jí vřelý dík;
s její chválou v paměť stálou
neskrbte ni okamžik.

Není dosti výmluvnosti
v širém světa prostoru,
jež by zcela pověděla
její moc a pokoru.

Všichni přejte, poctu vzdejte
Matce Boží panenské,
nad vší snahu, nad námahu
vznešenější v kráse své.

Přes to pěji k chvále její,
pokud jenom dostačím,
co je možné mysli zbožué,
že to k spáse, dobře vím.

(Přel. J a k. P a v e l k a.)

V.

Vznešenost katolické církve.

61. Vzdělání a rozšíření církve katolické.

Dle podobenství Páně vzrostl strom církve svaté ze zrna hořčičného (z malých začátků) a rozšířil se do končin světa.

Věrní učedníci Páně byli shromážděni v domě a uzamčeni z bázně před židy. Modlili se. Příchodem Ducha sv. nabyli odvahy. Kázali veřejně a neohroženě o Ježíši Kristu, takže v ten den 3000 lidí přijalo svatý křest. Zázračné uzdravení chromého sv. Petrem pohnulo 5000 lidí k přijetí sv. křtu.

Radu židovskou pojala hrůza nad tímto zjevem; zakazovala kázati a hrozila sv. apoštolům, dala je bičovati a vězniti. Nicméně rostl počet křesťanův. Svatí apoštolové símě slova Božího roznegli a zaseli do dalekých končin. Sv. Bartoloměj a Matouš pronikli až do Ethiopie a Indie a založili tam obce křesťanské. Ve větších městech byly záhy obce křesťanské, v největších městech sídla biskupská!

Kdo byli apoštolové? Prostí rybáři, které si vyvolil Ježíš Kristus. Co kázali? Vznešené pravdy a sebezapření. Komu kázali? Lidu oddanému smyslům rozkošem. A přece se křesťanství ujímalo a šířilo. Každý rozumný člověk uzná, že dšlo jejich

by se nebylo dařilo bez pomoci Boží a požehnání Božího.

Ke konci století čtvrtého bylo křesťanství známo většině národů v Evropě, Asii a Africe. Obhájce křesťanů Tertullian pravil pohanům: »Od včerejška jsme a vše jsme vyplnili. Pouze chrámy vám necháváme. Kdybychom od vás odešli, žasli byste vidouce opuštěné dílny a pozorující v zemi hrobové ticho.« Pohan Plinius, místodržitel, táže se císaře Trajana, co si má počítí s množstvím křesťanův? Žaláře by prý jich všech nepojaly; stěžuje si, že se křesťanství velmi šíří a oltáře bohů pohanských jsou prý opuštěny.

Nesčetní křesťané prolili svou krev, která byla semenem nových křesťanův. Co nástrojů mučednických vymyšleno! A křesťané? Trpěli tiše. V největších bolestech velebili Boha. Jako se sletují včeličky k úlu, tak se hlásili stále noví křesťané a umírali srdnatě. Pouze za Diokleciána bylo umučeno 17.000 křesťanův. A pronásledování trvalo asi 300 let. Mnohým, ač si toho přáli, nedostalo se koruny mučednické. Ti slují vyznavači. I jich byl počet veliký.

Zdaž je možno, vysvětliti si přirozeně vzrůst církve sv. ? Kolik tu bylo překážek! Kolik úkladů nepřátelských!

Církev svatá vystoupila z temnot podzemních a jevila čilý život. V lůno své pojala národy. V 5. století získal sv. Patricius všecek národ irský víře křesťanské. Založil v Irsku kláštery a školy, z nichž vyšlo do Evropy mnoho věrověstův. Národ irský vždy vynikal živou vírou.

Asi r. 500 obrácen na víru křesťanskou národ Frankův. Vévoda jejich, Chlodvik, zvítěziv pomocí

pravého Boha, kterého vyznávala manželka jeho Klotilda, přijal na Boží Hod vánoční v Remeši sv. křest. Jej následovalo asi 3000 šlechticův a v krátké době všecek národ.

Anglie se stala křesťanskou v 6. století. Rozdělena byla na 7 menších říší: Kent, Essex, Sussex, Westsex, Nortumbrie, Ostanglie a Mercie. Papež Řehoř I. poslal do Anglie sv. Augustina a 40 mnichův. V Kentu byli ochotně přijati. Hlásali svobodně sv. evangelium. Pohané se divili slavným obřadům bohoslužebným. Na slavnost svatodušní r. 595 se dal pokřtiti král Ethelbert a později 10.000 lidí. Král horlivě šířil a podporoval křesťanství.

Národ srbský a chorvatský přijal křesťanství v 7. stol. Sídlem biskupským byl Split.

Rovněž Slovinci v Korutanech, Krajině a Štýrsku pokřtěni byli v 7. století.

V 8. století apoštoloval zdárně sv. Bonifác v krajinách německých. Stavěl kostely a kláštery. Nejvíce proslul klášter ve Fuldě. Sv. Bonifác sjednotil kmeny německé. R. 722 byl od papeže Řehoře II. posvěcen na biskupa říše německé. Řehoř III. jmenoval jej arcibiskupem a poslal mu pallium. Sv. Bonifác zakládal v Německu biskupství a světil biskupy. Sídlem sv. Bonifáce (metropoli) byla Mohuč. R. 755 byl od Frízů sv. Bonifác umučen. Tělo jeho pochovali mnichové z kláštera ve Fuldě ve svém klášteře.

V 9. století působil blahodárně ve Švédsku a Dánsku sv. Ansgar. Sídlem jeho byl Hamburk. Když byl Hamburk spálen od loupeživých Normanů, přesídlil sv. Ansgar do Brém. R. 852 byl sv. Ansgar na sněmě národním ve Švédsku a pohnul krále Olafa dary a výmluvností, že ve své zemi připustil

křesťanství. Byl štědrým, pečoval o chudobné, nemocné a opuštěné.

V 9. století vstoupil do lůna církve sv. národ český. R. 863 přišli na Moravu svatí bratři Cyrill a Methoděj, a Čechové ochotně přijímali křesťanství slyšíce v řeči své mateřské hlásati blahou nauku Kristovu. Papež vysvětil oba svaté bratry na biskupy. Sv. Cyrill umřel v Římě a tam jest pochován. Sv. Methoděj se vrátil na Moravu. Sídlem biskupským byl Velehrad. Tam pokřtil českého knížete Bořivoje. Sv. Methoděj působil v Čechách, na Moravě a Slovensku.

V 10. století zvítězilo křesťanství v Polsku. Vévoda Mečislav pojal za manželku kněžnu českou Doubravku a přijal sv. křest. Biskupství bylo založeno v Poznani. Mimo to byla biskupství v Hnězdně, Krakově, Kolobřehu, Smogravě.

Maďaři přijali křesťanství přičiněním sv. Štěpána, krále, kterého pokřtil sv. Vojtěch, biskup Pražský. Biskupské sídlo první bylo v Ostrihomě.

Národ ruský byl pokřtěn v 10. a 11. století. R. 955 dala se v Cařihradě pokřtiti kněžna Olga. Mnoho lidí tím bylo povzbuzeno k přijetí sv. křtu Vnuk její Vladimír uvedl do lůna církve sv. všecek národ. Syn jeho Jaroslav dílo otcovo utvrdil. Sídlem biskupa byl Kyjev. Ohniskem vzdělanosti na Rusi byl od 11. stol. klášter jeskyňový (Pečerskoja lavra).

Tak sjednotila církev sv. všecky národy jako bratry veliké rodiny, jejíž Otcem jest Pán Bůh. Národové divocí sklonili šije své pod sladké jho Kristovo.

Byly to skvělé doby, kdy evropští národové ctili a poslouchali společného Otce křesťanstva,

nejvyšší hlavu církve. Církev svatá pečovala o blaho národův a jejich vzdělání, pěstovala vědy a umění.

Velikou bouři způsobil v Německu v šestnáctém století Luther, odpadlý mnich. Pyšně a vášnivě zamítal nepohodlné mu pravdy křesťanské! Lidu dal veliké pohoršení. Svoje odpadnutí od víry a mravů křesťanských nazval reformací. Odpadlíci o závod tupili církev sv. a hlavu její, papeže a chlubitě předpovídali konec její. Než jásalí předčasně. Mnozí odpadlíci byli zmatky a bouřemi vyléčení a vrátili se do pravé církve. Za ostatní bylo získáno mnoho duší v Americe.

Církev sv. jeví stále svěží sílu. Šíří se. V Římě je ústav (de propaganda fide), kde se vychovávají misijnáři pro všechny národy. Mnohé řady církevní výhradně se obírají obracováním národů pohan-
ských na víru křesťanskou. Členové jejich obětují vše i život pro spásu duší a slávu Boží.

62. Nepřemožitelnost církve sv.

Jednou vstoupil Pán Ježíš se svými apoštoly do lodičky Petrovy. Pluli po moři. Pán Ježíš usnul. Nastala veliká bouře. Sv. apoštolové se báli a prosili Pána Ježíše o pomoc. Pán Ježíš pravil: »Proč se bojíte, malověrní?« Pokynul a bouře se stišila.

Lodička Petrova je obraz církve svaté. I na církev svatou dorážely bouře, ale nezahynula. Božský Spasitel, zakladatel její, slíbil: »Ty jsi Petr t. j. skála, na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.«

Židé se třikráte pokusili, zničití církev Páně. Vraždili učedníky Páně, ukamenovali sv. Štěpána,

stali sv. Jakuba, uvěznili sv. Petra, aby jej druhého dne již usmrtili. Zvláště Šavel lačněl po krvi křesťanův. Církev svatá přestála ony bouře. Šavel se stal Pavlem, velikým apoštolem.

Tři sta let pronásledovali mocní pohanští císařové římskou katolickou církev, vymýšleli nejhorší mučidla, jimiž by křesťany vyhubili aneb odstranili. Jak hrozně zuřila tehdy bouře proti církvi svaté, posouditi možno, že asi 10 milionů mučedníků křesťanských spečetilo krví víru svou a mnoho jich pohřbeno byl v podzemních pohřebištích pod městem Římem. Pronásledování zuřilo ve veškeré ohromné říši římské. Čítá se obyčejně deset velikých pronásledování. Zvláště se stali pověstnými ukrutností svou až zvířecí tito císaři: Nero, Domicián, Mark Aurelius, Decius, Dioklecián. Dioklecián si dal na peníze vyrýti nápis: »Vyhubitel křesťanstva«. Jak se mýlil!

Po třistaletém boji zavlál prapor Kristův, kříž sv., nad městem Římem. Krev mučedníků byla semenem křesťanův. Když prohlásil r. 313 Konstantin svobodu křesťanů, již bylo rozšířeno křesťanství ve veškeré říši, a ve jmenu Ježíše Krista vzdávána byla čest Otci nebeskému.

Po bouřích pronásledování krvavého vzešel jiný, horší nepřítel — bludaři. Pýchou zaslepeni chtěli měniti učení Páně. Jako vlna vlnu, tak stihala se bludařství. Působila zmatky. Svedla mnohé. Zvláště blud Ariův strhl tolik lidí, že se zdál všecek svět býti arianským. Arius popíral božství Ježíše Krista. Než bouře pominula. Jméno Ariovo jest pouze zapsáno jako jméno nešťastného bludaře. Jméno Ježíše Krista však jest chváleno a velebeno od millionů, kteří se mu klanějí.

V V. století se valili z Asie do Evropy divocí národové. Vše plenili. Chrámy křesťanské olupovali a zneuctívali. Nejvíce řádili Hunnové. Sedm set tisíc jezdců vedených Attilou působilo všude hrůzu a zmatek. Mnoho lidu odvedeno do zajetí, mnoho kněží a biskupův umučeno, ale církev ani tenkrát nezahynula. Papež Lev Veliký vyšel vstříc Hunnům a pohnul Attilu, aby ušetřil Říma. Roku 451 potřeni byli Hunnové na polích Katalaunských. Divocí národové konečně přijali sladké jho křesťanství.

Nebezpečí nové hrozilo církvi, když ji chtěl vyhubiti Mohamed. Svým přívržencům vložil do srdce smrtelnou nenávist ku křesťanům, poručil jim, aby mečem a ohněm hubili křesťany, místo křížů vztyčoval na uloupené chrámy křesťanské půlměsíc. Asie a Afrika byly hrozně spustošeny. Ale církev bouři onu přečkala.

Ve středověku bylo církvi dopřáno poměrně nejvíce klidu. Rozvinula svoji blahodárnou činnost. Oblažila národy. Hájila právo a svobodu národů, pečovala o jich vzdělání zakládáním škol od nejnižší až do nejvyšší. Kláštery byly sídly umění a vzdělanosti.

Na začátku šestnáctého století způsobil bouři odpadlý mnich z kláštera sv. Augustina, Luther. Tvářil se, že chce opravovati církev, ale opravdu ji chtěl zničiti. Mnoho lidu a knížat strhl s sebou k odpadnutí od pravé církve. Lid se jí posmíval, kněží Lutherem svedeni ji zrazovali. Knížata ji olupili. Ale přece zůstala skála církve nepohnuta. Život křesťanů byl obnoven, vzpružen. Na sněmu tridentském 1545—1563 vyložena soustavně vznešenost a krása pravd Lutherem napadených a zavržených.

Pokoj dlouho netrval. Ve Francii na sklonku XVIII. století vypukla hrozná bouře. Ve jménu osvícenosti chtěli zvrhlí lidé vyhubiti nejen křesťanství, ale vůbec všechno náboženství! Zákonem zakázali víru v Boha a v nesmrtelnost duše. Vraždili kněze a věrné katolíky, hanobili chrámy, ženu špatnou postavili na oltář a ctili ji jako bohyni. Až se brodili v lidské krvi a sami nebyli životy svými jisti, vzpamatovali se a odvolali bezbožný, nelidský zákon a nařídili víru v Boha a v nesmrtelnost duše.

Nyní zase mnozí pod pláštíkem tak zvaného »pokroku« bojují proti církvi a upírají jí práva Bohem jí daná. Slovem i tiskem ji zlehčují. Jisto jest, že i tyto bouře pominou a skončí zahánbením nepřátel Kristových. Litovati jest však těch, kteří jsouce svedeni brojí proti církvi, a hynou časně i věčně. Jestli církev svatá skálou, o niž se tříští zloba nepřátel. Ani útoky světa ani útoky pekla proti církvi svorně podnikané nezničí církev. Hrozná však »běda« těm, kteří podněcují bouře proti církvi Bohem založené a pohoršují mnohé a zaviňují neštěstí jejich časné a věčné. Ježíš Kristus pravil sv. apoštolům a jejich nástupcům: »Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pohrdá mnou, pohrdá tím, který mne poslal, Otcem nebeským.«

63. Zkáza Jerusalema.

Když národ židovský pozbyl své samostatnosti, vystřídalo se v zemi židovské několik cizích vlád. Židům vládli Peršané, potom král Macedonský, králové syrští a naposled Římané. Jho cizí vlády bylo Židům nesnesitelné. Považovali za ne-

důstojné, aby jakožto vyvolený národ pohanům byli poddáni. Ochotně dopřávali sluchu podvodníkům, kteří se vydávali za pravé Messiáše a svobodu národu slibovali. Židé by byli rádi se sebe setřásli jho římské. Sotva se však o to pokusili, byli vždy od Římanů krutě ztrestáni.

Podmětem k všeobecnému odboji Židů byla urážka, která se jim stala od Řeků v Césarei, a za niž se jim nedostalo dostiučinění. Římský místodržitel Florus, jenž byl nakloněn Řekům, prchl před vzbouřeným lidem. Posádka římská v Jerusalemě byla porubána. Místodržitel římský v Syrii, Gallus, přitáhl s vojskem zkrotit lid židovský, ale byl odražen.

Židé nepozbývali odvahy, ani když slyšeli, že se blíží velké vojsko římské vedené Vespasiánem. Nejprve bylo zoufale bojováno v Galilei. V tvrzi Jotapata se Židé srdnatě bránili vedeni Josefem Flaviem. Zradou však podlehli. Čtyřicet tisíc jich padlo. Pouze 40 se jich ukrylo, a když viděli, že jsou vypátráni, navzájem se pobili, aby nevešli do rukou římských. Dvěma se přece podařilo prchnouti. Jeden z nich byl Josef Flavius, který v Římě napsal dějiny svého národa. Celkem zahynulo v Galilei asi 70.000 židův. Zatím byl Vespasián od vojska prohlášen císařem a vrátil se do Říma.

Vojsku velel syn jeho Titus. Obklíčil Jerusalem r. 70. po Kr. P. Vyzval Židy ke smíru a sliboval jim odpuštění. Ale Židé hrdě smír odmítli spoléhající na silné opevnění města. Byl Jerusalem chráněn trojí pevnou zdí. Židé byli nadšeni. Teprv tehdy pojala je tíseň, když se jim nedostávalo pokrmův. Zásoby potravin byly vyčerpány, a v městě

vypukl strašný hlad, tak že Židé požívali i odpor-
ných věcí. Tak byl otupen lidský cit, že i matky
jedly své děti. Titus slyše to zhrozil se a opět
nabízel mír a odpuštění. Leč nadarmo. Pět měsíců
trvalo obležení. Konečně město bylo dobyto. Na
ulicích sveden byl zoufalý boj. Krev tekla potoky.
Vítězství Římanů bylo rozhodnuto. Na ulicích
byl zoufalý boj. Krev tekla potoky. Vítězství Ří-
manů bylo rozhodnuto, a přece Židé v chrámě u-
zavření vzdáti se nechtěli. Titus by byl rád chrámu
ušetřil a poručil vojsku, aby chrámu neničilo.
Než Kristus Pán předpověděl, že bude i chrám
Jerusalemský zbořen. Nejprve se vzňal zevnějšek
chrámu. Titus vešel do vnitř mysle, že bude
chrám přece zachráněn. Zbraňoval vojínům, hro-
zil, ale marně. Vztek jejich byl větší než úcta
k vojevůdci. Jeden vojín vrhl do vnitř pochodeň
a vzňal se vnitřek. Titus a vojsko musili vyjít.
Zatím vojsko loupilo a vraždilo, ani dítek ne-
šetříc. Praskot ohně, nárek Židův a křik Římanů
mísily se v hrozný hřmot. Půda kolem chrámu
byla poseta mrtvolami. Klenotnice, v níž bylo
mnoho šatstva a pokladů, byla spálena. Mimo
chrám byla stavba, v níž se ukrylo asi 6000 lidí.
Vojsko ji zapálilo. Všickni Židé tam ukrytí zahy-
nuli. U brány chrámové, která ještě stála, vztý-
čilo vojsko římský prapor. Sedm kněží židov-
ských puzeň hladem přišli k Titovi prosit o mi-
lost. Titus odpověděl: »Nemáte chrámu, není tedy
již potřeba ani kněží«, a dal je stíti.

Ještě bylo třeba dobýt horního města na
hoře vystavěného a chráněného mohutnými vě-
žemi. Židé se tu bránili, ale marně. Nepřítel byl
silnější. Židé prchali do tvrze Akra. Římané vy-
stoupili na hradby a vztýčili prapory. Nenadáli se

že tak lehce města dobudou. Vešli do domův. Byly plné mrtvol hladem zemřelých. Vše zapálili. Koho zastihli živého, zavraždili ho. Ulice byly pokryty mrtvými.

Když Titus vešel do horního města a spatřil tři silné věže, které Židé bez boje vydali, pravil a svým přátelům častěji opakoval: »Bez Boží pomoci bychom nebyli zvítězili«. Věže ony ponechal na památku.

Ještě bylo mnoho Židů na živu. Titus poručil pouze ty utratiti, kteří se stavěli na odpor. Mnoho jich bylo přibito na kříž. Ostatních ušetřil. Silní mladíci byli vybráni na vítězoslavný vjezd Titův do Říma. Ti, kteří měli více než 17 let, byli posláni do Egypta, aby tam v horách pracovali.

Titus vcházel vítězně do Říma. V průvodu se ubírali spoutaní zajatci židovští, a neseny byly nádoby z chrámu Jerusalemského a svícen sedmiramenný. Titovi byla postavena slavobrána, která je podnes zachována.

Tak ztrestán byl národ, který nepřijal Spasitele svého a ani slzami jeho se nedal obměkčiti. Úsilovně žádal smrti jeho a krev jeho svolával na sebe voláním: »Krev jeho na nás a na naše syny«. Stalo se, jak si přáli. Není více národa židovského. Nemají krále. Nemají svatyně s archou úmluvy. Nemají kněží. Jejich chrámy jsou bez obětí. Mají jenom modlitebny. Jsouce roztroušeni ve světě hlásají a potvrzují národům křesťanským pravdu, že Ježíš Kristus jest Syn Boží, že pravdou jest slovo jeho. Ani majetek veliký, kterého se zmocnili, jim nenahradí štěstí, jehož se zřekli a zříkají neuznávajíce Ježíše Krista svým Spasitelem. Ježíš Kristus pravil: »Já jsem

Syn Boží; kdo věří ve mne, bude spasen«. A sv. Pavel, jenž vytržen byl ze zaslepenosti židovské, pravil: »Není jména pod nebem lidem daného, v němž bychom mohli dojítí spasení, mimo jméno Ježíš«.

64. **Církev katolická je neomylná.**

Neomylný je sbor biskupů katolického světa s nejvyšší hlavou církve, papežem, když o víře a mravech pro celou církev rozhodují.

Neomylný je papež sám, když jako nejvyšší učitel církve o víře a mravech pro veškeru církev rozhoduje.

Člověk jest stvořen, aby Boha poznával a vůli Boží plnil. Za svoji věrnost bude věčně odměněn. Bůh žádá, aby člověk věřil pevně slovu Božímu, aby neváhal pro pravdu Boží, kdyby třeba bylo, i život položit. »Kdo ztratí život pro mne, nový nalezne«. »Kdo věří, spasen bude« . . . dí Ježíš Kristus.

Jest tudíž třeba, aby měl člověk o pravdě Boží a zákoně Božím pevnou jistotu, aby byl o nejsvětější povinnosti své, totiž o víře v pravého Boha a vůli Boží bezpečně poučen. Ve velikých životních povinnostech svých nesmí býti člověk zmítán větrem lidského učení.

Té jistoty se dostává křesťanu v církvi katolické, kterouž Ježíš Kristus, Syn Boží, proto založil, aby lidi pravdě Boží učila a zákon Boží lidu hlásala. U nekatolíků, kteří mají Písmo svaté bez úřadu učitelského, jenž by ji neklamně vysvětloval, jest zmatek, nejistota ve víře; kolik hlav, tolik smyslův.

Svatí apoštolové přijali od Ježíše Krista před jeho nanebevstoupením veliký úkol: »Jděte do celého světa, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učte je zachovávat, co jsem vám přikázal. Já s vámi jsem až do konce světa«. Nepřikázal jim, aby psali Písmo sv. a vložili je do rukou věřících, aby si z něho sami čerpali, co mají věřit. I Písmo svaté musí mítí věrohodného vykladače. Jsou tam místa těžká, ne každému jasná. Ostatně Písmo sv. jest věrohodné jenom v rukou učitelky národů — církve katolické.

Kristus Pán ustanovil za učitele národův o pravdě Boží pouze svaté apoštoly a jejich nástupce. Tedy práva a moci, pravdě Boží učit, nemá každý člověk, nemá ho král, nemá ho sbor zákonodárný, nemají ho spisovatelé, novináři.

Lidé spoléhající pouze na svůj rozum mohou se mýlit a mohou býti klamáni. Knihy se mohou ztratiti aneb býti porušeny. A přece pravdu Boží mají všichni lidé jistě poznati.

Kristus Pán slíbil ochranu sv. apoštolům a jich nástupcům v úřadě učitelském řka: »Já s vámi jsem až do konce světa« (Mat. 28.). S kým jest Ježíš Kristus, věčná pravda, cesta, pravda a život, tam jest vyloučen omyl a blud.

Učitelský úřad církve jest neomylný. Tato pravda plyne také ze slov Páně k sv. apoštolům: »Prositi budu Otce a dá vám Utěšitele, Ducha pravdy, aby s vámi zůstával na věky« (Jan 14.). Duch pravdy se nesrovnává s duchem lži a bludu.

Církev je neomylna v učení o víře a mravech. »Brány pekelné jí nepřemohou«, praví Kristus Pán o své církvi (Mat. 16.).

Neomylnost církve jest důvodem, proč nepodlehla útokům světa a pekla.

Svatý Pavel nazývá církev svatou »sloupem a utvrzením pravdy«.

První křesťané věřili v neomylnost církve sv. a proto kladli životy své pro pravdu Boží. Všichni potomní věkové věřili v neomylnost církve sv. Co vždy věřeno, slavně prohlásil sněm Vatikánský r. 1870. Neomylný je papež, když pro celou církev jako nejvyšší učitel o víře a mravech rozhoduje. Neomylní jsou biskupové spolu s papežem, když o víře a mravech rozhodují.

Za sv. Petra a jeho nástupce modlil se Pán: »Modlil jsem se za tebe, Petře, aby nezhylnula víra tvá«. Zhřešil sice sv. Petr, ale jako hlava církve byl neomylný strážce nauky Kristovy. Ostatním apoštolům a jejich nástupcům udělil Pán dar neomylnosti jenom, jsou-li s papežem spojeni na př. na sněmech církevních, v nichž sboru biskupů předsedá papež aneb jím splnomocněný zástupce.

Nepraví se, že se papež v ničem nemýlí, nýbrž jenom ve víře a mravech, rozhoduje-li pro všecku církev sv. Nepraví se, že papež nemůže zhřešiti. I papež se modlí, se zpovídá, musí s bázní a třesením pečovati o spásu svou.

Papež a biskupové nejsou snad darem neomylnosti zbožňováni, nýbrž jsou ctěni jako neomylní hlasatelé pravdy Boží. Vyslanec královský sdělující vůli krále není proto králem, ač ho poddaní poslouchají jako krále.

Církev katolická nikdy se nemýlila ani v jediné pravdě křesťanské ani v zákoně mravním. Bludaři a nevěrci toho dokázati nemohou. Ani

Luther toho neučinil. Několik let před svou smrtí pravil Luther: »Ústa církve jsou ústa Boží. Bůh nemůže lháti, tudíž ani církev«.

Popírati neomylnost církve znamená popírati slib Páně, to jest pochybovati a rouhati se.

Někteří papeži nežili sice svatě, ač daleko nebyli přece takovými, jak je líčí zlomyslní lidé. A přece ani oni papežové nepobloudili ani v jediné pravdě. Ba podivno! Papež Alexandr VI., na kterého nepřátelé církve často poukazují, byl přísným v úřadě svém a vydal mnohá prospěšná ustanovení.

Podrobme neomylné církvi ve víře a mravech rozum svůj i srdce své! Víme, komu věříme. Papež je náměstek Kristův; biskupové jsou nástupci apoštolův. Jim slíbena a po všechny věky skýtána ochrana Pána a Spasitele, aby pravdu a zákon Jeho neklamně lidstvu zvěštovali. Nedejme se mýlit lidmi, kteří pod rouškou učnosti, osvěty a svobody brojí proti této pravdě slovem i písmem. Kde je duch Boží, tam je svoboda. Kde duch nevěry a bludu, tam je poroba a otroctví. Nelekejme se ani protivenství pro víru svou! Víme, komu věříme.

65. Církev svatá zachovávala a zachovává učení Páně čisté a neporušené a hájila je vždy proti bludařům.

Kdo popírá některé zjevené pravdy aneb si sám vykládá dle rozumu svého nesprávně některou pravdu křesťanskou, je bludař. Odmítá-li poučení a napomenutí církve katolické a trvá-li v bludu svém a snad jej i šíří, jest tvrdošíjným bludařem čili kacířem.

Takových bludů vyrostlo jako jedovatých hub v lese.

Svatá církev vždy pozvedla svého hlasu, poučovala, napomínala, varovala, konala církevní sněmy (20).

Za času sv. apoštola Jana žil v Efesu muž Cerinth. Popíral křesťanskou pravdu o Ježíši Kristu. Ježíš prý byl pouhý člověk, při křtu v řece Jordáně se prý s ním spojil Kristus (Syn Boží) a před utrpením jej opustil.

Sv. Jan napsal proti Cerinthovi sv. evangelium, které začíná slovy: »Na počátku bylo Slovo (Syn Boží), a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo«.

Bludaři zvaní *Dokéti* bludně učili, že všechno zlo je z hmoty. Proto prý Kristus Pán neměl hmotného těla, nýbrž jenom zdánlivé (*dokei* = zdá se). Svatí apoštolové blud ten potírali. Ježíš Kristus měl skutečné tělo. Spočíval v jesličkách. Vzrostl v Nazaretě. Chodil po sv. zemi. Požíval pokrmu a nápoje. Trpěl nevýslovně. Tělo jeho bylo pohřbeno Josefem a Nikodémem v hrobě ve skále vytesaném. Třetího dne vstal Pán Ježíš z mrtvých a svatí apoštolové dotýkali se oslaveného těla jeho.

V městě Samaří kázal sv. Filip. V Samaří žil muž Šimon, který se nazýval »mocí Boží« a lid sváděl kejkly. Sv. apoštolové Petr a Jan vzkládali na křesťany Samařské ruce (biřmovali). Při tom se daly zázraky. Šimon si chtěl takovou moc koupiti od sv. apoštolův. Sv. Petr jej přísně pokáral a odsoudil.

Gnostikové (osvícenci) učili, že je věčný Bůh a věčná hmota. Hmota je prý původ zla. Z Boha vyplynuli duchové a rozmnožili se a

porušili se. Jeden z těch duchův učinil z věčné hmoty svět a člověka. Svět je pro lidi žalářem. Na vysvobození lidí poslal prý Bůh velkého ducha (Vykupitele). Sv. Jan a sv. Pavel dokazovali nesmysl nauk gnostických. — Pravda křesťanská jest: Bůh jest věčný. V čase stvořil říši duchův a viditelný svět. Naposled učinil tělo člověka z hlíny a vdechl mu nesmrtelnou duši. Člověk byl podroben snadné zkoušce, ale neobstál v ní. Místo blaha věčného stal se hodným věčného zavržení. Bůh se však smiloval a slíbil lidem Vykupitele, jenž v čase přišel, a smrtí svou lidstvu otevřel bránu nebeskou.

Manicheové nazvaní dle Manesa, bludaře v Persii. Dle Manesa jsou dva bohové, dobrý a zlý. Dobrý žije v říši světla s blaženými duchy. Zlý žije v říši tmy se zlými duchy. Mezi oběma říšemi je prázdná prostora. Duchové zlí jsou nesvorní, stále se potýkají. V jedné půtce část duchů zlých byla vytlačena na kraj temné říše a tu spatřili říši světla. Smířili se navzájem a vpadli do říše světla a ukořistili částice světla. Duch dobrý vydal ze sebe ducha živého a nařídil mu, aby ze hmoty se světlem smíšené učinil svět. Na svět postaven člověk Adam. Člověk je hmota zlá a v ní je částice světla ukradeného. Světlo třeba vysvoboditi. Vysvobození se stěžuje množním lidstva, poněvadž se ukradené světlo rozptyluje. Kristus přišel poučit lidi, kterak by se mohli do říše světla vrátiti. Kristus seslal lidem těšitele Manesa. Manicheové zapovídali manželství, víno, maso, mléko. Přísnost se zvrhla v prostopášnost, kterou páchali ve shromážděních. — Byli poučováni a napomínáni, až se bludu zřekli.

Montanisté byli bludaři svedeni Montanem ve Frygii. Montan se vydával za nástroj Ducha sv., za proroka. Tvrdil, že ústy jeho mluví Duch sv., a že mu zjevuje nové pravdy, aby křesťané dokonale žili. Zavrhoval učené bádání, přikazoval přísný půst, některé hříšníky na vždy vylučoval z církve; nedovoloval uzavíratí druhé manželství. Učení katolické je: Zjevení je dovršeno. Duch osvěcoval pouze svaté apoštoly, aby mohli neomylně vysvětlovati pravdy křesťanské. Duch svatý řídí a všeho bludu ve víře a mravech chrání církev učící, totiž sbor biskupů katolických s nejvyšší hlavou, papežem.

Protitrojičníci (Antitrinitáři) bloudili v učení o Nejsv. Trojici domnívajíce se, že je pouze Bůh Otec, jenž se v Kristu Pánu zjevil a za nás trpěl. Jiní tvrdili, že Syn a Duch sv. jsou božské síly, jimiž se zjevil Bůh.

Kristus Pán výslovně pravil, že jsou tři božské osoby, přikazuje sv. apoštolům: »Jdouce do celého světa učte všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učte je zachovávatí, co jsem vám přikázal!« »Přišel jsem od Otce a jdu k Otci«. »Budu prositi Otce a pošlu Vám Utěšitele, Ducha pravdy«.

Donatisté. Ve 4. století povstali v Africe bludaři Donatisté. Původcem jich byl Donát. Nesprávně tvrdili, že církev je společností jenom svatých lidí, a že ti, kteří zhřeší, musí býti z církve navždy vyloučení. Zuřili proti katolíkům. Ve svém šílenství tropili bouře. Proti vojsku císaře Konstantina se chopili zbraní. Kdo se k nim z katolíků přidal, toho znovu křtili. Teprve za 100 let byli vymaněni z nebezpečného bludu přesvědči-

vými důvody sv. Augustina, biskupa v Hippo. Poučení byli, že jest církev svatá polem, na němž je vedle pšenice i koukol, že Bůh hříchy křesťanům odpouští ve sv. pokání, že dle slov Spasitele andělé se radují v nebi nad hříšníkem pokání činícím.

Ariáni. Velmi zhoubný blud zasel ve 4. století Arius, kněz v Alexandrii. Opovážil se učit, že Ježíš Kristus není Synem Božím, nýbrž jenom nejlepším tvorem Božím. Biskup Alexander v Alexandrii jej napomenul a poučil. Arius neuposlechl. Byl vyloučen z církve, ale šířil blud dále a sváděl mnoho lidí. R. 325 se shromáždilo v městě Nicei více než 300 biskupův, aby jasně vytkli učení apoštolské, že jest Ježíš Kristus pravým Synem Božím. Shromáždění biskupů předsedali vyslanci staříckého papeže Sylvestra I. Bylo úcty hodné. Mnozí biskupové měli na těle rány z pronásledování, které pro svou víru v božství Ježíše Krista od pohanů vytrpěli. Císař Konstantin prý líbal rány jejich. Jedněmi ústy pronesli učení apoštolské: »Ježíš Kristus je Syn Boží«. »Je téže podstaty s Otcem«. Vyznali víru svou opakující apoštolské vyznání víry, v němž po slovech: »věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho« připojili: »Boha z Boha, světlo ze světla, Boha pravého z Boha pravého«. Nejvíce vynikl na sněmě odražením útoku arianského na Božskou osobu Ježíše Krista jáhen sv. Athanáš. Slovem i pérem porážel blud Ariův.

Ariáni se sněmu nepodrobili.

Obelhali císaře, že prý se jim děje křivda a naklonili si jej. Obsadili tři stolce biskupské, a to v Antiochii, Cařihradě, Alexandrii. Svatého Athanáše zuřivě pronásledovali. Nařkli jej z ohavných

skutkův, ale světec skvěle dokázal svoji nevinu. Několikrát se jim podařilo, že byl sv. Athanáš poslán do vyhnanství; i papež Liberius byl vypovězen. Potom se rozdvojili v mínění svém, a blud klesal. Část popírala božství Krista Pána, část tvrdila, že Kristus sice není roven Otci, ale že jest mu podoben. Císař Valens na východě vnutil blud arianský Gotům, a tak se udržel onen blud až do VI. století.

R. 381 byl konán v Cařihradě na rozkaz papeže Damasa druhý církevní sněm. Shromáždění biskupové zavrhlí trojí bludy: a) Blud Macedonia, biskupa Cařihradského, že Duch sv. není osoba božská, ale pouze síla Boží. b) Blud Marcella, biskupa v Ancyře a žáka jeho Fotina, zvaný blud adoptianský, že Ježíš Kristus je pouhý člověk, ale zjevila prý se v něm síla Boží; proto jej Bůh přijal za svého syna pouze na čas. c) Blud Apollináře, biskupa v Laodiceji. Apollinář rozeznával v člověku tělo, duši (jako mají ostatní tvorové) a ducha lidského rozumného, jímž se člověk liší od ostatních tvorův. Apollinář učil rouhavě, že Ježíš Kristus neměl ducha lidského; místo ducha prý zaujal Syn Boží. Dle toho by Ježíš Kristus byl ne člověkem, nýbrž nižším tvorem a s tímto nižším tvorem by byl spojen Syn Boží. To je rouhání. — Učení katolické: Duch sv. je třetí božská osoba, pravý Bůh. Ježíš Kristus je pravý Syn Boží. Syn Boží přijal v čase lidskou přirozenost, tělo a duši a tak se stal člověkem.

R. 431 konán v Efesu třetí sněm církevní. Papeže zastupoval a sněmu předsedal sv. Cyrill, biskup Alexandrinský, upřímný ctitel Matky Boží.

P. Marie. Sněm efesský odsoudil blud Nestoria, biskupa Cařihradského, podle něhož Maria Panna je matkou pouhého člověka a nemá býti zvána »Bohorodička«, nýbrž »člověkorodička«. Dle Nestoria syn P. Marie v dospělejším věku nějaký čas v sobě nosil Boha, tak že by byly v Ježíši Kristu dvě osoby: člověk, syn to Panny Marie, a Syn Boží.

Pravé učení křesťanské zní: Ježíš Kristus je pravý Bůh a pravý člověk, má dvojí přirozenost: božskou a lidskou, ale jest jenom jednou a to druhou božskou osobou. (Člověk určitý, osoba lidská, v sobě spojuje duši a tělo v jedné osobě lidské). Maria Panna je matkou Ježíše Krista, Syna Božího, a proto se nazývá Matkou Boží.

R. 451 slaven sněm církevní v Chalcedoně. Zavržen byl blud Eutycha, opata kláštera blíže Cařihradu. Eutyches správně sice hájil, že jest v Ježíši Kristu jedna osoba božská, že je Syn Boží, ale pobloudil tím, že prý je v Ježíši Kristu také jenom jedna přirozenost, totiž božská, ve které lidská přirozenost Ježíše Krista zmizela jako kapka vína v moři. — Učení katolické: V Ježíši Kristu, Synu Božím, v jedné božské osobě, jsou nerozlučně, ale nepomíšeně spojeny přirozenosti dvoje: božská a lidská. Na sněmě byl přečten list papeže Lva, v němž pravé učení objasněno. Biskupové vyslechnuvše list zvolali: »Tak učili apoštolové; Petr mluví ústy Lva«.

R. 553 byl v Cařihradě pátý sněm církevní. Zamítnuty tam byly troje spisy bludné: spisy Theodora z Mopsvestie, které četl bludař Nestorius; spis Theodoreta z Cyru a spis

Iby z Edessy. Ony tři spisy zvány byly »tři kapitoly«. Byly již na sněmě v Chalcedonu zkoumány a za bludné uznány, ale poněvadž jich spisovatelé blud svůj uznali a ho litovali, sněm ze šetrnosti a lásky křesťanské jich slavnostně neodsoudil. Eutychiáni popuzeni tím, že byl tvrdšíjní bludař Eutyches na sněmě v Chalcedonu odsouzen, žádali, aby tři kapitoly byly jako bludné odsouzeny, aby tím klesla vážnost onoho sněmu. Poštvali císaře Justiana, který si pročetl ony tři kapitoly a císařským ediktem je zavrhl. Biskupům poručil, aby podepsali edikt. Aby byl zjednan klid, svolal papež Vigilius obecný sněm církevní. Proti tomu se postavili Eutychiáni i císař. Vojsko císařovo ohrožovalo život papežův. Vniklo za ním až do chrámu sv. Petra, kamž se s kněžími utekl. Suroví vojáci vztáhli ruce své na kněze, kteří papeže obklopili, potom strhli k zemi staříckého papeže a zranili jej. Teprv, když se lekli vzbouření lidu, vyšli vojáci z chrámu. Justinián a Eutychiáni konečně se srovnali s vůlí papeže, aby se sešel 5. sněm církevní, jak svrchu praveno.

Blud monotheletů, kteří tvrdili, že je v Pánu Ježíši jenom jedna vůle (božská). Patriarcha Cařihradský Sergius, Alexandrijský Cyrus, Antiochenský Macarius bludně učili, že v Pánu Ježíši je pouze božská vůle. Jerusalemský patriarcha Sofronius v oběžníku poslaném biskupům blud onen odsuzoval. Císař Heraklius se mísil do sporu a uveřejnil »nařízení o víře«, v němž zakazuje o jedné aneb dvou vůlích mluvit. Totéž zakázal nástupce jeho Konstans II. r. 648. Papeže Martina I., který mu odporoval, dal odvléci do Cařihradu a tak ztýrati, že brzo zemřel. R. 680 byl v Cařihradě slaven šestý sněm církevní

za císaře Konstantina Pogonata a papeže Agathona. Biskupové za předsednictví vyslanců papežových vyslovili pravé učení víry, že jest v Ježíši Kristu dvojí vůle nerozlučná a nepomišená a že vůle lidská není na odpor vůli Božské, nýbrž jí podrobena a ve všem sjednocena. Všichni bludaři se podrobili, mimo Makaria patriarchu Antiochenského. Posud jsou bludaři Monotheleti (jednovolníci) v Syrii. Také se nazývají Maronité dle osady své na Libanonu poblíž kláštera sv. Marona.

Pelagiáni, bloudící v nauce o milosti Boží. Pelagius a Celestius, mnichové angličtí, přišli na začátku pátého století do Říma, potom do Karthaga a Palestýny. Šířili tento blud: Člověk může bez milosti Boží konati bohumilé, záslužné skutky. Člověk není zkažený hříchem Adama. Přichází na svět takový, jaký byl Adam než zhřešil. Hřích uškodil jenom Adamovi. Biskupové afričtí se sešli r. 412 v Karthagu a blud odsoudili. Svatý Augustin, biskup v městě Hippo, pravdu katolickou přesně a jasně vyložil. »Bůh stvořil prvního člověka v svatosti a dokonalosti. V Adamovi bylo zastoupeno všechno lidstvo. Jeho hřích uškodil všem lidem. Po pádu Adamově přichází člověk bez milosti Boží v duši své na tento svět, rozum je zatemněný, vůle ke zlému nakloněná. Ježíš Kristus smrtí svou dobyl nám milosti Boží, již se dostává člověku ve svatých svátostech. Bez milosti Boží nemůže člověk záslužných, bohumilých skutků činiti, aniž spasení dojíti.

Obrazoborci (Ikonomasty). Císař řecký, Lev Isaurský, chtěl se zalíbiti mohamedánům ohrožujícím trůn a říši jeho, zakazoval ctiti obrazy a dal je ničiti. Mohamedáni totiž nazývali úctu

k obrazům modlářstvím. Ještě hůře si počínal syn a nástupce jeho Konstantin, který dal mnichy mučiti a zohavovati těla jejich, protože obrazy malovali. Dal bořiti kláštery a spáliti krásné knihovny. Císařovna Irena obrazouctu zase obnovila. — R. 787 byl všeobecný církevní sněm (7.) v Nicei. Dokázáno, že jest dovoleno obrazy dělati a ctíti. Úcta se vždy vztahuje na toho, kdo je zobrazen. Ještě tři císařové brojili proti účtě obrazův, až r. 842 bouře utichly. Na památku ustanovena slavnost pravověrnosti.

R. 869 konal se 8. všeobecný sněm v Cařihradě, na němž odsouzen úskočný Focius, který se přízní zkaženého císařského dvoru v Cařihradě vetřel na stolec patriarchy cařihradského, vypudiv svatého biskupa Ignácia. Focius si počínal jako druhý papež v Cařihradě. Činil římské církvi neoprávněné výčitky. R. 874 bylo v Cařihradě shromážděno 380 řeckých biskupův. Focius předsedal a zval se »všeobecným patriarchou«, vyslance papežovy potupil. Papež Focia vyobcoval z církve. Od té doby potrvala jednota církve východní s Římem až do polovice 11. století. Tehdejší patriarcha, Michaël Cerularius, způsobil úplnou roztržku. Časem se podařilo získati některé obce a připojiti je ke hlavě křesťanstva, papeži v Římě. Ty obce slují církví sjednocenou řeckou.

Bludy Viklefovy. Viklef byl professorem na universitě v Oxfordě. Upadl v tyto bludy: Na světě se děje v životě lidském vše nutně, protože to Bůh od věčnosti ustanovil. Část lidí určil Bůh k zavržení a ti musí býti zavrženi, byť i dobré konali. Část určil ke spáse, a ti opět musí býti

spaseni, byť i hřešili. Ježíš Kristus prý není ve Svátosti Oltářní přítomen. Zavrhl svatou zpověď a poslední pomazání. Papež prý není hlavou církve. Císař, král a každý představený vůbec hříchem těžkým pozbývá vlády. — Roku 1382 svolal arcibiskup Kanterburský biskupy a kněze do Londýna, kdež bylo 24 bludných článků Viklefových odsouzeno. Viklef bludy odvolal. († 1384.).

Bludy Husovy. Spisy Viklefovy četl a překládal a bludy jeho hlásal na universitě pražské professor Jan Hus. Byl odsouzen na sněmě Kostnickém 1415, a dle tehdejšího přísného trestání zatvrzelých bludařův upálen. Tehda zákon světský ustanovoval na kacíře trest smrti spálením.

Bludy Lutherovy. Luther byl odpadlým mnichem Augustiniánem v Erfurtě. Stal se professorem na universitě ve Wittenberku († 1546).

Bludy Lutherovy:

1. Člověk je naprosto zkažený; marná námaha, aby se polepšil.
2. Víra sama stačí k spasení. Luther pronesl slova: „Statečně hřeš, statečněji věř!“
3. Zavrhoval odpustky, ale přiznal se později, že nevěděl, co odpustky jsou.

Učení katolické:

1. Člověk je po hříchu k zlému nakloněný, ale pomocí milosti Boží může býti i svatým, dokonalým.
2. Víra bez skutků jest mrtva. „Ne, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého, ten vejde do království nebeského.“
3. Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které církev po odpuštění viny hříchů mimo svátost pokání uděluje. Podmínky: přijetí svatých svátostí a vykonání předepsaného dobrého skutku (modlitby, almužny).

4. Pramenem víry jest Písmo svaté; Luther sám však měnil smysl Písma sv. List sv. Jakuba nazval slaměným, poněvadž učí o potřebě dobrých skutků. 5. Zavrhl svaté svátosti mimo křest a „večeři Páně“. 6. Zavrhl mši sv. a rouhavě o ní mluvil. 7. Vypověděl poslušnost papeži a pozdravovával svoje přivržence slovy: „Bůh vás naplní nenávistí k papežstvu“.	4. Pravidlem víry jest učitelský úřad katolické církve (papež s biskupy). Zdrojem učení je Písmo svaté a ústní podání, jak je zachovává čisté neomylný úřad učitelský v církvi katolické. 5. Sv. svátostí jest sedm. Udělují se již od časů apoštolských. 6. Mše sv. jest nekrvavá oběť Nového Zákona. Táž jako na kříži. Ustanovil a přikázal ji konati Syn Boží, Ježíš Kristus. Koná se od časů apoštolských. 7. Svatý Otec v Římě jest náměstek Kristův. Ke sv. Petru řečeno Kristem Pánem každému papeži: „Ty jsi skála, na té skále vzdělám církev svou...“ „Pas beránky mé a ovečky mé“. Proto má býti papež ctěn a milován.

Bludy Zwingli-ho. Zwingli byl farářem v Glaru ve Švýcarsku, nějaký čas v poutním místě Einsiedelu, konečně kazatelem v Curychu r. 1517.

Bludy Zwingli-ovy:

1. Popíral hřích dědičný.
2. Svátost oltářní není tělem Páně, ale „znamená je“.

Učení katolické:

1. Každý člověk přichází na svět poskvrněný hříchem dědičný.
2. Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní skutečně přítomen. Pravidlo: „Toto jest Tělo mé!“ nikoli: „Toto znamená Tělo mé!“

3. Bůh působí v člověku i zlo. 4. Zavrhl ústní podání. Církev katolickou nenáviděl. Čerpal dle své vůle zlé a choutek svých z Písma sv., co se mu líbilo.	3. Bůh je láska. Chce, aby člověk byl svatým. Dává mu spasitelná vnuknutí. Udílí mu milosti. 4. Církev katolická je Bohem ustanovená učitelka národův. Kdo ji pohrdá, pohrdá tím, jenž ji ustanovil, totiž Bohem.

Zwingli padl v bitvě u Kappelu roku 1531, v níž Zwingliáni Cuřišští byli odrazeni a poraženi od Švýcarů z několika kantonů, které Zwingliáni chtěli násilím donutiti k zradě od víry předků svých.

Bludy Kalvínovy. Kalvín byl právníkem v Ženevě. Ale místo povolání svého slovem a písmem šířil svoje zhoubné bludy.

Bludy Kalvínovy:

1. Bůh zavrhl od věčnosti část lidí na věky. Nutí je ke hříchu. Adama ke hříchu donutil.
2. Ve svátosti oltářní není Ježíš Kristus. Pouze v okamžiku přijímání chleba přijímá křesťan sílu, pomoc od Krista, který je v nebi.

Učení katolické:

1. Bůh nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl. Bůh chce, aby všichni lidé pravdu poznali a spaseni byli.
2. Ježíš Kristus je skutečně a podstatně pod způsoby chleba a vína přítomen.

Kalvín zavedl v Ženevě hrůzovládu. Pravidl: »Ti, kteří s učením mým nesouhlasí, musí býti smrti trestáni«. Lékaře Serveda dal upáliti. Kalvinisté se zvali »reformátory« (opravci).

Vyznání víry (náboženská přísaha) s n ě m u Tri dents ké ho (1545—1563), vyhlášené obecně papežem Piem V. roku 1564: »Věřím v jednoho

Boha, Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země, všech viditelných i neviditelných věcí. A v jediného Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, z Otce zrozeného přede všemi věky, Boha z Boha, Světlo ze Světla, Boha pravého z Boha pravého, zplozeného, neučiněného, s Otcem stejné podstaty, skrze něhož všecky věci učiněny jsou; kterýž pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil s nebes, působením Ducha svatého z Marie Panny se vtělil a člověkem se stal. Ukřižován také pro nás pod Pontským Pilátem, trpěl, a pohřben jest; třetího dne vstal z mrtvých podle Písem. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce; a zase přijde se slávou soudit živých i mrtvých, jehožto království nebude konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a Obživujícího, kterýž z Otce i Syna vychází, jemuž s Otcem i Synem stejná božská čest a oslava se děje, kterýž mluvil skrze proroky. Věřím v jednu svatou, všeobecnou a apoštolskou církev, vyznávám jeden křest na odpuštění hříchův a očekávám vzkříšení z mrtvých a život budoucího věku. Amen.

2. Apoštolské a církevní podání (tradici) i veškeré řády a ustanovení této církve přijímám a za pravé mám.

3. Písmo svaté беру dle toho smyslu, který chovala a chová církev, matka svatá, která má právo souditi o pravém smyslu a výkladu Písma svatého, a nikdy je jinak, leč dle jednomyslného usnesení Otců nepřijmu a vykládati nebudu.

4. Taktéž vyznávám, že svátostí Nového zákona právě a vlastně jest sedm, od Ježíše Krista, Pána našeho, ustanovených a k spasení lidského pokolení (ač ne všech jednomu každému) potřeb-

ných, jmenovitě: křest, biřmování, svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský; že v těchto svátostech milost Boží se uděluje, a že křtu, biřmování a svěcení kněžstva vícekrát než jednou bez svatokrádeže přijmouti nelze. Obřady při slavném posluhování nadřečenými svátostmi církví svatou uvedené a stvrzené přijímám a za pravé mám.

5. Cokoli vůbec a zvlášť na svatosvatém sněmu tridentském o hříchu prvotním a o ospravedlnění ustanoveno a určeno jest, přijímám a za pravé mám.

6. Vyznávám také, že se ve mši svaté Bohu obětuje pravá, vlastní oběť smíření za živé i za mrtvé, že v nejsvětější svátosti oltářní jest přítomno pravdivě, skutečně a podstatně tělo a krev spolu s duší i s božstvím Pána našeho Ježíše Krista, a že se děje proměna celé podstaty chleba v tělo a celé podstaty vína a krev, kteroužto proměnu církev katolická proměnou podstaty čili přepodstatněním nazývá.

7. Vyznávám také, že i pod jednou toliko způsobou (chleba neb vína) celý a nerozdělený Kristus a pravá svátost se přijímá.

8. Pevně též věřím a vyznávám, že jest očištec a že duším v něm se nalézajícím modlitby věřících prospívají.

9. Podobně vyznávám, že svaté, kteří s Kristem Pánem kralují, ctíti a vzývati máme, že za nás svatí u Boha se přimlouvají, a že ostatky jejich v uctivosti míti sluší.

10. Pevně též vyznávám, že obrazy Krista Pána, jakož i Rodičky Boží Panny Marie a jiných svatých míti dovoleno, a že obrazy tyto v náležité vážnosti a uctivosti chovati se mají.

11. Též za pravé mám, že Kristus Pán církvi své zůstavil pravomoc udělovati odpustky a že užívání jich křesťanskému lidu velmi prospívá.

12. Svatou, katolickou, apoštolskou církev Římskou za matku a učitelku všech církví (jednotlivých osad biskupských) uznávám.

13. Římskému biskupu jakožto nástupci sv. Petra, knížete apoštolův, a jakožto náměstků Ježíše Krista příslušnou poslušnost slibuji a přisáhám.

14. Podobně všecko, co církevními zákony, všeobecnými sněmy, zvláště pak svatosvatým sněmem tridentským ustanoveno, určeno a prohlášeno jest, beze vší pochybnosti přijímám; cožkoli pak tomu na odpor jest, jakož i všeliká od církve svaté zamítnutá, odsouzená a zavržená učení kacířská i já odmítám, odsuzuji a zavrhuji.

15. Tuto pravou katolickou víru, bez kteréžto nikdo spasení dojíti nemůže, a kteroužto nyní dobrovolně vyznávám, a při které v pravdě trvám, míním s pomocí Boží až do posledního vzdechnutí života svého v úplnosti a neporušenosti zachovati a vyznávati, jakož i o to dle možnosti péči míti, aby i od těch, kteří mi podřízeni jsou, aneb jichž správa mocí úřadu mi přináleží, zachována, vyučována a hlásána byla«.

66. **Zákonodárná moc církve katolické.**

Církev katolická má svaté právo a moc přímo jí udělenou vtěleným Synem Božím, Ježíšem Kristem, Spasitelem světa, dávatí lidstvu zákony a přikázání.

Slavně odevzdal Ježíš Kristus sv. apoštolům a nástupcům jejich, biskupům, všelikou moc slovy:

»Jako mne poslal Otec, já posílám vás . . . Přijměte ducha svatého . . . Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Jděte do celého světa, učte všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učte je zachovávatí co jsem vám přikázał. Já s vámi jsem až do konce světa. Cožkoli svážete na zemi, bude svázáno na nebi; cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno na nebi.

K nejvyšší hlavě církve (sv. Petru a nástupcům) pravil Božský Spasitel: »Ty jsi skála, na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. Tobě dám klíče království nebeského, co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi, a co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi«. »Pas mé beránky, pas mé ovečky«. Kdo neuznává zákonodárné moci církevní tak zřejmě ustanovené, není možno, aby vážně a opravdově uznával jinou moc zákonodárnou.

Zákony církevní zavazují všechny lidi bez rozdílu stavu. Jsou závaznými ve svědomí každého člověka, poněvadž jejich účelem je posvěcení duše lidské pro život věčný. Účelu toho by zákony církevní nedosáhly, kdyby se člověk v duši své ochotně jim nepodrobil.

Neposlušnost a pohrdání zákony církevními je těžkým hříchem. Praví Pán Ježíš: »Kdo neposlechne církve, budiž tobě jako pohan a veřejný hříšník«; »Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pohrdá mnou, pohrdá tím, který mne poslal«.

Zákony církevními není člověk ponižován, leč před Bohem, a za to jej jednou Bůh povýší. Zákony církevními není člověk omezován, leč ve své náklonnosti ke zlému, za to však se zdoko-

naluje a již zde na zemi jest odměněn sladkým pokojem srdce.

Ti, kteří v církvi svaté zákony dávají a hlásají, papež, biskupové a jim podřízení kněží, se nevyvyšují nad zákony, nýbrž se jim musí sami svědomitě podrobiti.

Zákony církevní, ač především se týkají blaha duše, přece zasahují do života vezdejšího a podporují blaho vezdejší. V rodině pořádají vztah mezi rodiči a dětmi. Ve veřejném životě pořádají vztah mezi vrchnostmi a poddanými, chrání život, majetek, čest.

Zákony církevní nezastiňují zákonů světských, vždyť předmětem obou mocí, církevní i světské, je člověk a blaho jeho.

Církev i stát mají svorně o blaho lidstva pečovati a se navzájem podporovati.

Nejenom církev, ale i stát musí míti při veškeré činnosti své zákonodárné, soudní a trestní na mysli pravdu, že člověk v tomto životě se má připravovati pro život věčný. Proto je na zemi moc ustanovena Bohem samým a jmenuje se mocí otcovskou. Moc otcovskou vykonává církev, otec rodiny a stát. Církev hlásá zákon Boží, káže dobré a před zlým varuje. Otec rodiny a matka vedou dítky své slovem i příkladem k dobrému, pro život věčný je připravují. Stát zákony spravedlivými dobro podporuje, aby lidé snáze cíle svého došli.

Otci v rodině, církvi a státu jest zdrojem moci společným: Bůh; cílem společným: příprava člověka pro život věčný; pravidlem společným: zákon Boží.

Dbá-li toho otec, dbá-li toho stát, plní úkol vznešený. Nevidí-li otec, stát v člověku tvora Božího, určeného pro věčnost, nejsou si vědomi a také nemohou splniti velikého úkolu svého.

Uteč, církev, stát se musí vzájemně podporovati.

Trhati církev od státu by znamenalo odlučovati tělo od duše. V člověku působí navzájem tělo i duše, ve společnosti působí vzájemně církve a stát.

Jest v zájmu státu, když dbá zákonů církevních a zjednává jim platnost. Tím alespoň se odměňuje církvi za vznešené učení, jímž v srdcích poddaných staví trůny úcty a poslušnosti k zákonitým vrchnostem. Stále napomíná církve poddané slovy mateřskými: »Buďte poddáni vrchnostem netoliko ze strachu, ale z lásky k Bohu, od něhož je všechna moc; ctěte krále a knížata; plaťte jim daně; řiďte se zákony jimi vydanými, nejsou-li proti zákonu Božimu; ale i tehdy jich ve všem ostatním poslušni buďte; toť vůle Boží, toť blaho vaše; i nespravedlivá vláda je lepší nežli bezvládní (anarchie)«.

První křesťané ctili krále a císaře, platili jim daně, sloužili ve vojsku císařském, ale zákazův, aby nesloužili pravému Bohu, dbáti a poslouchati nesměli. Svědomí jejich a úcta k Bohu jim pravila: »Více sluší Boha poslouchati a církve Boží, nežli lidí.« Proti vůli pohanského státu zvítězila pravda křesťanská a zákony církevní nabyly platnosti a oblažily lidstvo.

67. Katolická církev je samospasitelná.

Ježíš Kristus založil na zemi společnost a nazval ji »církev«. Představenými církve ustanovil svaté apoštoly a nejvyšší hlavou sv. Petra. Představeným církve přikázal, aby hlásali učení jeho všem národům, aby udělovali svaté svátosti, jimiž se duši lidské milost Boží uděluje, a aby učili

lidi zachovávatí to, co přikázal. »Jděte, učte všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učte je zachovávatí, co jsem vám přikázal. Já s vámi jsem až do konce světa«: pravil Ježíš Kristus svatým apoštolům.

Jediná církev Kristem založená jest církev katolická. Představení její, nástupci apoštolů, biskupové a od biskupů posvěcení kněží hlásají tytéž pravdy a udílejí tytéž svátosti a obětují tutéž oběť na oltáři jako apoštolové.

Ptej se kněze, který tě vyučuje, kdo jej ustanovil, i odpoví ti: biskup můj. Ptej se biskupa, kdo jej ustanovil, i odpoví ti: papež. Ptej se papeže, a ukáže ti řadu nepřetržitou svých předchůdcův až k svatému Petru. A kdo pravil sv. Petrovi: »Pas beránky mé, pas ovečky mé«? Kdo řekl sv. Petrovi: »Ty jsi skála, na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné jí nepřemohou; tobě dám klíče království nebeského; cokoli svážeš na zemi, bude svázáno na nebi, cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi?« Tak mluvil k sv. Petrovi Pán a Spasitel světa, pravý Syn Boží, o jehož věčné pravdě a všemohoucnosti přesvědčen byl sv. Petr a vyznal ji, řka ke Kristu Pánu: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého«.

Kdo poznal pravou církev Kristovu a přece ji neposlouchá, hřeší veřejně a spasen nebude. Božský Spasitel dí: »Kdo neposlechne církve, buď tobě jako pohan a publikán«.

Katolická církev jest si vědoma božského svého původu, je si vědoma toho, že pouze ona zvěstuje lidem čistou pravdu Kristovu a sv. svátostmi jim uděluje milost, bez níž duše spaseny býti nemohou,

je si vědoma příkazu Kristova, kterým jsou lidé vázáni k poslušnosti církve, a v tom vědomí a přesvědčení praví: mimo katolickou církev není spásy. Katolická církev Kristem založená je řádný prostředek, řádná cesta k spáse věčné.

Kdyby v každé náboženské společnosti bylo možno býti spasenu, nebyl by Kristus Pán zajisté církve katolické založil. Byl by schválil jednoduše rozličné soustavy náboženství pohanského a synagogu židovskou a ponechal lidem na vůli, ku které se chtějí přikloniti. Toho však Božský Spasitel, věčná pravda, neučinil a učiniti nemohl, poněvadž přišel osvobodit lidi z temnoty bludu a pověry a naučit jich pravému, Boha i člověka důstojnému náboženství.

Kdyby v každé náboženské společnosti mohl člověk dojiti spasení, byli by zpozdile jednali svatí mučedníci, kteří pro příslušnost k církvi katolické kladli svoje životy, a byli by se velmi provinili jejich pastýřové, že jich od mučednické smrti neodvrátili.

Již tedy zdravý rozum praví, že správnou je věta: mimo církev katolickou není spásy. Jestliže ona jediná Kristem ustanovená jako řádný prostředek k spasení.

2. Tuto pravdu hájili v dávné době svatí otcové církevní. Církev srovnávali s archou Noémovou; jako tehda z potopy se zachránili jenom ti, kteří vstoupili do archy, tak také jenom ti budou spaseni, kteří v potopě lidských domněnek a špatných příkladů hledají útočiště v církvi svaté, učitelce věčné pravdy Kristovy a rozdávatele milostí jeho. Krásně píše sv. Augustin: »Nikdo nebude spasen, komu není hlavou Ježíš

Kristus; nikdo však nemá hlavou Ježíše Krista, kdo není údem tajemného těla jeho, církve svaté«. Sv. Jeronym píše: »Pravíme, že každý, kdo chce býti spasen, jenom v církvi spásy dochází«. Sv. Cyprian píše: »Kdo se odtrhne od církve a přidá se k odpadlíkům, jest zbaven všech blahých příslibení, které dal Ježíš Kristus církvi své! Na věčnosti nedojde takový nešťastník odměny Kristovy. Ani mučednictví mu neprospěje, může býti sice usmrčen, ale nebude korunován. Jest cizincem, tupitelem a nepřítelem Božím: neboť ten nemůže míti Boha Otcem, kdo nemá církve matkou. Nebude spasen, tak jako na živu nezůstali v potopě ti, kteří nebyli v arše Noemově«. Sv. Ireneus: »Pán bude přísně souditi ty, kteří jsou mimo pravdu (mimo církve)«.

Pravdu, že mimo církve katolickou není spásy, hájili biskupové všech časů na církevních shromážděních (sněmech). Biskupové afričtí r. 412 v Zirtě shromáždění prohlásili: »Kdokoli se odloučí od katolické církve, právě proto, že se odlučuje od jednoty s Kristem, i když si snad myslí, že chvalitebně žije, nebude míti života, nýbrž hněv a soud Boží jej stihne«. Biskupové na sněmě Lateránském r. 1215 potvrdili slavně tutéž pravdu slovy: »Mimo církve není spásy, neboť jenom jedna jest církev věřících, mimo níž nikdo spasen nebude«.

3. »Mimo církve není spásy« neznamená, že každý již proto, že se jmenuje katolik, bude spasen. Býti pokřtěnu a zapsánu v křestní knize stačí k spáse dítěti nemluvňátku, které po křtu sv. umírá, ale nikoli křesťanu, kterého Bůh na živu zachovává. Křesťan musí býti dle víry živ. »Ne

kdo mně říká Pane, Pane, vejde do království nebeského«, praví Spasitel, »ale kdo plní vůli Otce mého, ten vejde do království nebeského«.

Zdravý rozum praví, že křesťané jenom dle jména, kteří neplní křesťanských povinností, ba snad tupí a zrazují církev, v níž se zrodili, proto, že se jmenují křesťany, spasení nebudou. Hroznější bude smrt a soud jejich, nežli těch pohanů, kteří církev nepoznali.

4. »Mimo církev není spásy« neznamená, že každý, kdo není v církvi, bude zavržen a odsouzen. Toho církev svatá netvrdí. Církev svatá odsuzuje blud a musí tak činiti, ale zdržuje se soudu nad těmi, kteří k ní nenáleží. Soud ponechává Bohu, věčnému soudci. Láska a snášlivost církve k osobám jinověrců je podobná lásce mateřské k bloudícím synům.

R. 1820 se vrátil do lůna církve svaté státník a spisovatel protestantský Karel z Hallerů. Po svém návratu psal svým přátelům: »Stěžujete si, že církev odsuzuje vás (protestanty), a že tvrdí, že nelze doufatí spásy leč v lůně jejím. Ach, moji přátelé, jak málo znáte bezměrnou lásku této dobré matky, od níž jsme se tak nerozvážně odtrhli, jistě k větší škodě své, než její. Neodsuzuje vašich osob, nýbrž vaše bludy a špatné zásady, které se vám hlásají. Nechová k vám nenávisti, nýbrž miluje vás; a ačkoliv jste se z ní vzdálili, přece vás zve bratry, vás, kteří tímto přátelským jménem katolíků nepojmenujete. Denně se za vás modlí u oltáře, želi ztráty tolika dětí vidouc, kterak vydány jsou na pospas vlkům t. j. kterak jsou zbaveny prostředků milosti a v bludech vedeny«. Bývalý protestant poučuje bratry své,

kterak rozuměli větě, že mimo církev není spásy. Církev svatá neodsuzuje šmahem jinověrce, ale pouze jejich blud, který se s pravdou Kristovou nesrovnává.

5. »Mimo církev není spásy« neznamená, že by nebylo naprosto možno, aby byl jinověrec spasen. Boží milosrdenství jest veliké. Pouze ti, kteří tvrdošíjně v bludu trvají a nekajicně umírají, vzdávají se naděje na život věčný. Ti však jinověrci, kteří jsou vůle dobré a podle svého svědomí žijí a rádi by pravou církev poznali a do ní vstoupili, takoví mohou dojít spásy způsobem mimořádným.

Poněvadž církev svatá je Kristem založeným ústavem spásy na zemi, v níž svítí lidem světlo nauky Kristovy a zahřívá srdce oheň lásky jeho, jest svatou povinností katolíkům, aby radostně a vděčně a upřímně lnuli k církvi své. Opustiti církev katolickou jest nepochopitelnou lehkomyšlností, jest činem vášně ano šílenství, poněvadž člověk se vrhá v hrozné nebezpečí zavržení věčného, kdež bude trápení a soužení nevýslovné. Odpadlík od církve katolické jest marnotratný syn, jenž opouští dobrého otce a matku starostlivou, hýří a bloudí v cizině, až opuštěn ode všech bídne zahyne.

Povinností katolíka jest, aby modlitbou, dobrými skutky, dobrým slovem a příkladem působil a k tomu přispíval, aby bližní jeho bloudící poučení byli a do pravé církve vstoupili.

68. Štěstí, jehož pocítili ti, kteří se vrátili do pravé katolické církve.

Bývalý protestantský kazatel, professor Jan Jakub Maximilian Oertel vrátil se r. 1840 v New-

Yorku do církve katolické. O návratu svém píše: »Děkuji Bohu, že nyní pevně věřím, že svatá, římská, katolická církev jest jediná pravá církev na zemi; že pevně věřím vše, čemu římsko-katolická církev učí, a s Boží pomocí chci jí býti ve všem poslušen. Ano, jest mou pevnou vůlí žíti jako věrný úd katolické církve a svým příkladem povzbuditi všechny, aby opustili bludné stezky a došli pokoje a útěchy v lůně jejím. Doufám a důvěřuji se pevně, že zemru v lůně jejím. Prosím vás, bratři, modlete se za mne a radujte se se mnou, že jsem našel dům živého Boha«.

Roku 1809 24. září učinila vyznání víry katolické a v týž den přijala Tělo Páně vznešená Američanka Anna Setonová. Radost svoji líčí slovy: »Jest to pravdou, můj Ježíši, zdroji všech radostí? Jsi Ty to, ježž jsem dnes do srdce svého přijala? Jak blažící to myšlenka, plná přecistého a posvátného štěstí! Jest to možno? Ježíš, mé všecko se snížil ke mně, aby vešel do mého ubohého srdce, aby se mnou mluvil a zval mne dítětem svým. Nechce, abych byla dále zbloudilou ovcí; vzal mne na ramena svá, přinesl zpět ku stádcí svému, abych v pokoji odpočinula na prsou jeho! Věčné chvály, věčné díky by nestačily, aby ocenily plnost smilování, že mne k pravé katolické církvi, k pravé víře povolal. Památný jest den, v nějž nezlomná vůle má, v této víře vytrvati až do smrti, zpečetěna jest předrahým Tělem a krví jeho«.

Učený anglikánský kazatel Tomáš Vilém Allies nabyt stálým bádáním pevného přesvědčení, že církev katolická, jejíž nejvyšší hlavou jest papež, není dílem lidským, nýbrž Božským. Píše: »Pisatel následujících řádků se přesvědčil, že

všecek rozdíl mezi církví římskou a církví anglikánskou a východní (ruskou) se otáčí kolem otázky, je-li svrchovanost papeže v církvi původu božského čili nic. Je-li původu božského, pak jsme povinni pod ztrátou věčné spásy naší autoritě Říma se podrobiti«. Allies se podrobil a radost svou projevil takto: »Kam se mám obrátiti, ne-li k tobě, ó slavná římská církev, již Bůh dal dvojnásobný dar: učití národy a řídití je? Jediné tobě jsou dány klíče Petrovy a meč Pavlův. Ty jediná hlásáš učení, jež oni krví svou zpečetili. Pozdě jsem tě našel, ač bych si přál, abys již v dětství mém mne byla živila mlékem pravdy Boží a v mládí mém duši mé vtiskla milou pečeť svou; přál bych si, abys mne byla vzdělala v říších pravdy. Dříve nežli jsem tě pochopil, mohl jsem se ti diviti; nežli jsem nároky tvoje uznal, mohl jsem viděti onoho neohroženého ducha, který se zřiká všeho mimo dědictví Kristovo; tvoji nadlidskou moudrost, se kterou nejvyšší duchovní vůdce v Římě potopou lidských domněnek si razí stezku na suchou zemi. Ó dlouho hledaná církev a pozdě nalezená, kéž by mi dopráno bylo zbytek života mého dokonati pod ochranou tvojí! Trůn nejvyššího pastýře tvého jest mi „stínem skály v zemi pusté“ (Isaiáš 32, 2)«.

Slavný malíř Bedřich Overbeck se vrátil z rozháranosti protestantské do jediné pravé církve. O svátcích svatodušních r. 1813 vyznal v Římě víru katolickou spolu se sochařem Rudolfem Schadowem a bratrem jeho Vilém. Schadowem, malířem a ředitelem umělecké akademie v Düsseldorfě. Overbeck psal malířce Emilii Linderové, která se též vrátila do katolické církve: »Ó kéž by všickni poznávali, že církev katolická jest jejich matkou

a na prsou jejích ssáli mléko čistého učení a oživující milosti Boží, která jako krev proudí v žilách jejích. Ona jest poutem lásky a kdo mimo ni shromažďuje, rozptyluje, tak jako rodinu ruší, kdo ji mimo otcovský dům sjednotiti chce. Církev jest rodným domem, v němž všickni svorně jísti mají beránka, a mimo dům onen není dovoleno beránka požívat; jest archou úmluvy, v níž zákon Boží se chová; jest chrámem, v němž Bohu poklona se vzdává v jedné víře, v jedné naději a jedné lásce. Jest jediným oltářem, mimo nějž není dovoleno jiný stavěti.

Hollandský protestantský advokát van der Hoeven píše o svém obrácení na víru katolickou a končí slovy: »Čtenář nyní ví, čím jsem byl a čím jsem nyní. Byl bych ještě nebyl pravým následovníkem Kristovým, přece jsem se velmi pozvedl z mravní porušenosti. Jest to dílem milosti Boží v Kristu. Té milosti se mi dostalo církví, jejíž hlavou viditelnou jest nástupce sv. Petra a králem jejím Ježíš Kristus. Jest divno, že ji ze vši síly duše své miluji, když mne všemu vyučila a vše mi dala? Římsko-katolická církví, svatá matko! Bůh tě chraň a řiď! Bůh ti skýtej útěchu v tvé strasti, sílu v tvém utrpení! Ať zvítězíš nad nepřátely, ať svítí světlo tvé ve veškerém světě, ať jsou v tobě spojeni všickni praví křesťané!«

Jan Daniel Stub z Norvéžska, který se stal katolíkem a řeholníkem Barnabitou, píše o slasti, kterou jej naplnilo přijetí svatých svátostí: »Díky Bohu! Při návratu svém do církve katolické měl jsem čistý úmysl, že budu následovati hlasu milosti Boží a pečovati o spásu svou; ani cíl pozemský ani naděje na lepší budoucnost na světě,

ani přátelské styky s katolíky mne nepohnuly ku kroku mému. Věděl jsem, že se svým návratem vylučuji z úřadu konsula v Janově, jehož jsem se mohl v brzku nadíti, zůstanu-li protestantem; věděl jsem dobře, že jest bez odporu pohodlnějším žítí jako protestant, nežli jako katolík. Jistě bych byl nerad zarmoutil matku moji, kdybych nebyl myslil na Boha, na Ježíše Krista, na evangelium. Za ztrátu časnou byl mi náhradou pokoj svědomí a prostředky milosti, které má pravé náboženství; byl jsem tichým a spokojeným; svátosti jsem přijímal pln víry a důvěry. Nikdy nezapomenu na rozkoš, které mi dopřál Pán, když jsem se poprvé zpovídal ze hříchů svých, došel rozhrěšení a přijal Svátost Nejsvětější. Pán můj ve mně a já v Pánu mém! To byl den nebeské rozkoše! a po něm mi vzešly jiné podobné slavnostní dny pro duši mou. Za mnoho, nevýslovně mnoho mám Bohu děkovati. Všickni andělé a vyvolení Boží v nebi oslavujte Pána, ježž já na zemi veleším.

Spisovatelka německá Ida hraběnka Hahn-Hahnová jako protestantka marně hledala pokoj srdce na svých dalekých cestách světem. Patřila na nebetyčné hory, plula po nesmírném moři, vkročila na poušť arabskou a jinde se kochala bujnou zelení a pestrým kvítím, byla dojata myšlenkou na Tvůrce, ale srdce pokoje nemělo. Když se stala katoličkou, všecka šťastna napsala: »Blažení vy všickni, kteří jste se v lůně církve svaté zrodili a od kolébky své přivtělení jste do tajemného těla jejího! Blažení jste, kteří jste vyrůstali zbožně na stupních jejích oltářův a nikdy svatyni neopustili. Blažení vy všickni, jimž se dostalo v církvi pravidla života a milosti, abyste

se jím řídili, takže v bouřlivé plavbě životní jste měli veslo a pomoc, jakmile jste ruce vztáhli. Ale šťastna jsem nyní též já, kteráž jsem v okamžiku byla obdařena tím, čeho se vám dostávalo po všecek život váš. A je-li pro vás předností, že jste mohli čerpati ze zdrojů milosti od svého dětství, tož jest pro mne předností, že jsem nyní s plným vědomím tolik milostí přijala — a to jest asi tak, jako kdyby žebračka se stala královnou«.

69. Úcta k církvi svaté.

Tomáš Morus, kancléř krále anglického Jindřicha VIII., překonav mnohé pochybnosti a mnohá pokušení přilnul celým srdcem k církvi katolické.

O církvi katolické napsal tento úsudek: »Jediné pravá církev, tys jediná cesta životem a stánek tvůj jediná záštita v tomto zmatení jazykův! Odpočiň sobě duše má v stínu svatých tajemství твоjích, stejně vzdálena jak od nevěrců jejich ztmělosti se posmívajících, tak od nesmyslných věřících, kteří na hlubokosti tajemství se urážejí«.

Raději volil smrt, nežli by se zřekl matky své, církve svaté. Byl proto úřadu zbaven a uvězněn. Manželka jeho navštívila jej v žaláři, padla mu do náručí a prosila jej, aby šetřil svého života, aby pamatoval na své děti, své jmění a svou vlast. I tázal se Morus, jak asi dlouho dle úsudku jejího by žíti mohl? »Alespoň dvacet let«, odpověděla.

»A já bych měl«, pravil on, »pro tak krátký čas obětovati život věčný? Nikoliv, toho neučiním; raději umru, než bych odstoupil od víry katolické«.

70. Dvě matky.

Nedivte se, moji milí,
já že mám dvě matinky!
Ano mám a nedal bych je
ani za svět celinký.

Jedna máti, ta mne v lásce
v náručí svém nosila,
ta mne Boha a mou druhou
matku znáti učila.

A ta druhá, slavná máti —
mnoho ještě synů má;
každý však ji nechce znáti,
mnohý si jí nevšímá.

Ty, ó Bože, na nebesích,
mé dvě matky opatruj! —
miluji je celou duší,
dávám za ně život svůj.

Jan Loštický.

71. Církev katolická potrvá do skonání světa.

Sv. Polykarp, biskup Smyrnenský v Asijské Jonii, odešel, když vypuklo pronásledování křesťanů, se svým věrným učedníkem Krescenciem na venkov. Jednou večer vyšel před dům a spatřil Krescence, kterak sedí pod stromem a pláče. Velebný stařec přistoupil k němu a otázal se: »Synu můj, proč pláčeš?« Krescenc pozvednuv hlavu odvětil: »Jak bych neměl truchliti a plakati, když pozoruji království Boží na zemi? Strašlivé bouře se na ně ženou a hrozí mu záhubou v počátcích jeho. Mnozí vyznavači již odpadli a zpronevěřili se, Proto truchlím a slzím«.

Svatý biskup jej potěšil takto: »Milý synu! království nebeské je podobno stromu, jejž rolník vychoval. Vložil símě do země a odešel. Símě vzklíčilo, vzrostlo ve strom a trní zastínilo. Strom mohutněl a větrové silně hučíce jím potřásali. Kořeny se stále šíře v zemi rozkládaly a větve stromu výše k nebi vypínaly. Bouře strom upevnily. Když pak strom znamenité výše dosáhl a stínové jeho daleko se šířily, rostl opět pod ním koukol a trní. Toho však strom ve své výši nedbal a stál tiše a pokojně«. Tak promluviv sv. Polykarp podal žáku svému ruku a pravil přívětivě: »Patříš-li na vrchol stromu, nermuť se pro koukol, jenž se plíží u kořenů jeho. Nezapomeň na moc Toho, jenž strom církve svaté zaštípil«. Slovy oněmi byl Krescenc potěšen a povzbuzen.

72. Kterak si vysvětliti útoky proti svaté církvi? Proč jsou útoků ušetřena ostatní náboženství?

Byla snad církev lidstvu na škodu? Nikoliv! Vždyť vytrhla lid z otroctví a laskavě se ho ujímala. Či zatemňovala lid? Kterak to, když hlásala nejvyšší pravdy Kristovy, které osvěcují člověka, a když zakládala horlivě školy všeho druhu na vzdělání lidu.

Snad rozsévala rozbroje? Což nehlásala zákon lásky, dle něhož se lidé mají bratrsky milovati a dobře si činiti? Či rozumí někdo rozbrojem boj církve za svobodu a práva jednotlivce i národův? aneb ustavičné burcování hříšníka, aby se zřekl zlých návykův a potlačoval zlé vášně? Velikou jest církev svými dějinami, velikou a slavnou

svým velebným učením, úctyhodnou svou mravoukou. Proč tedy nepřátelství? proč útoky proti ní? Vysvětlení je obsaženo v jediném slovíčku: sebezapření.

Věrna vůli Ježíše Krista církev napomíná, prosí, aby lidé nezapomněli učení Kristova: »Kdo chceš za mnou přijíti, zapři sebe sama, vezmi kříž svůj a následuj mne!« Kdyby nebylo slovíčka »sebezapření« a »kříže« v nauce církevní, věru, že by jí ubylo mnoho nepřízně a protivenství. Než církev svatá trvá věrně v učení Kristově jako sloup a utvrzení pravdy.

Církev svatá přikazuje člověku, aby sklonil slabý rozum svůj před moudrostí Boží Kristem nám zjevenou a pyšný člověk se vzpírá a chce volnost myšlenky, ač na druhé straně v myslí své chová čiré nemožnosti.

Katolická církev zasahuje člověku až do svědomí, aby je dobře spořádal a vždy dbal zákona vševědouceho a spravedlivého Boha — a pyšný člověk se odvolává na »svobodu« (nevázanost) a setrášá se sebe sladké jho, které je zárukou pravé svobody.

Odtud tedy nepřátelství. Církev svatá volá: »Přemáhěj sebe!« Hříšníka vyrušuje z klidného spánku, po němž by následovala smrt věčná. Vlažného nabádá k horlivosti. Spravedlivého napomíná k setrvání a k snaze ještě po vyšší dokonalosti.

Zvláště dvou bolavých míst se dotýká, na nichž je člověk nedůtklivý a k hněvu popudlivý. Jsou to nepravá samoláska člověka čili pýcha a náklonnosti smyslné tělesné zvané nečistota. Pokoř se, pyšný člověče! Buď mravně neúhonný! Toto volání je mnohým kamenem úrazu.

Pozorujme ostatní náboženství! Lidské samolásky, zlých náklonností se nedotýkají aneb jim dokonce lichotí a slouží. To je ovšem člověku příjemné. Nepřemýšlí o původu lidských náboženství, nezkoumá jejich oprávněnost, je s nimi spokojen a smířen.

Každé náboženství ukládá člověku jisté povinnosti a oběti, ale nekaždé krotí pýchu a křičuje tělo člověka.

Brahmíni mají hrozný zvyk, že s mrtvolou muže na hranici se spaluje žena vdova, krev dětí svých lijí na pole, nejedí masa, šetří zvířat i hmyzu, a přívrženci jejich to vše trpí, jenom když jim ponechána největší kluzkost v mravech.

Turci se několikrát denně modlí, postí se, vína se zdržují, ale za to pýcha a pomsta může planouti v duši jejich a smyslnosti bráněno není.

Protestanté? Kazatelé jejich zasévají jim do srdcí zášť proti katolíkům a jejich obřadům a snad se asi sami děsí výroku původce protestantismu Luthera, který pravil: »Hřeš, jak chceš, ale ještě více věř!«

Náboženství ostatní mimo katolické i s.ětskou hlavu nad sebou uznávají a stávají se jejími služkami. Taková náboženství jsou ovšem v míru s mocnými tohoto světa, a ti zase jsou navzájem s nimi spokojeni.

Všecky útoky a námitky, které lidská pýcha a smyslnost proti katolické církvi vzbudila, byly bezmocny a dějí se již od časů Kristových. Kdyby se bylo podařilo alespoň jeden tmavý bod, jednu nesprávnost nalézt a učení církve katolické vytknouti, tu by byl nastal jásot, církev by se byla musila smlouvat i ústupky a povolností ve víře míru si vykupovati. Než nikdy se nepodařilo a ne-

podatři do skalopevné hradby víry katolické průlom učiniti. Odtud si vysvětlíme, že přes všechny potupy a posměchy veliká většina věrně lne k církvi svaté, kdežto bychom dle obyčejného běhu věci očekávali právě opak. Patrna tu ochrana Páně a plnění slibu: »Já s vámi jsem až do konce světa«.

Útoky nepřátel se nesmí dáti katolík mýliti, ani snad pozbývati lásky k víře pravé proto, že neměl dosti zbraně, aby útok důstojně odrazil.

Námítky se činí lehko. Pochybnost se může vzbuditi snadno. Snadnější je bořiti aneb zapáliti, nežli dům zbudovati.

Obhájce víry svaté má úlohu těžší. Pravdy křesťanské jsou vznešené, hluboké. Kdo chce poznati soustavu a vztah jejich vzájemný a k životu lidskému, ten se musí pilně učit, úsilovně přemýšleti a pak s trpělivostí a obětavostí jiné přesvědčovati. Obhájci víry jest potřebí širokého a hlubšího vzdělání. Proto jest obhájců víry poměrně k těm, kteří potupou, smíchem, vtipem a pochybnostmi bojují, počet malý.

*

*

*

Nepřítelkyní církve svaté je vášeň, která tak zaslepuje, že nepozoruje, že kámen, který vrhá na církev svatou, padá zpět na hlavu její. Vášni zaslepení lidé tupí církev z nepřátelství k pokroku, a sami chtějí strhnouti lid v temnotu a divokost mravů pohanských. Církev viní z omezování svobody a hlásají bezuzdnost a svévoli, která člověka ničí. Církev nazývají nepřítelkyní lidu a sami jsou nejhoršími škůdci, olupující lid o poklad víry v Boha a věčnost. Křičí, že prý

církev pro blaho vezdejší nepracuje — a všude, kde mohou náboženství křesťanské ze života vypuzují. Opravdu, vašeň zaslepuje a nevidí, že na sebe žaluje hříchy a neřesti svoje, když útočí na církev svatou.

Nepřítelkyní církve svaté je smyslnost a nečistota. Svatý Pavel poučoval místodržitele Felixu o víře svaté. Polian pozorně poslouchal. Zdálo se, že přijme křest svatý. Když však mluvil sv. Pavel o spravedlnosti, čistotě a soudu, trásl se Felix a propustil sv. Pavla řka: »Odejdi, až později tě opět povolám«. — Jindřich VIII., král anglický, dokud sebe přemáhal, ctil církev svatou, obhajoval pravdy její, takže byl poctěn názvem »obránce víry«. Jakmile však se dal ovládnouti vášní a zapudil řádnou manželku a marně žádal od papeže schválení jednání svého, odtrhl se od církve svaté a zuřivě pronásledoval katolíky.

Nepřítelkyní církve svaté je nevědomost. Přírodopysce Darwin byl kdysi tázán, kterak smýšlí o Kristu Pánu. Odpověděl: »Padesát let jsem se obíral zkoumáním červův a neměl jsem času přemýšleti o Kristu«. — R. 1853 umíral francouzský přírodopysce Arago. Přátelé jej připravovali na cestu do života věčného. Nemocný se přiznal, že po všecek život svůj na život po smrti nepamatoval. — Jak mohou učenci v náboženství nevzdělání o náboženství mluvit? Jak se může někdo odvolávati na slova muže, který náboženství nezná a proti náboženství mluví? Professor Arnošt Häckel z Jeny představoval si katolíky jako lidi, kteří se klanějí starým rouchům a voskovým soškám a bezmyšlenkovitě odříkávají modlitby.

Nepřítelkyní církve sv. je p ý c h a. Professor na mnichovské universitě, Döllinger se cítil uraženým a zneuznaným, že nebyl pozván na sněm Vatikánský 1870. Pýchou zaslepen odpadl od Říma a mnohé svedl. Na smrtelné posteli pravil příteli, který mu radil, aby se vrátil do církve, tato slova: »Co by tomu řekli lidé?« Myslil tím ty, kteří se jím dali k odpadnutí strhnouti a učenost jeho velebili.

Nepřítelem církve svaté je špatný příklad, jímž mnozí jsou sváděni a rádi se naň odvolávají. Básník německý Grillparzer píše, že byl jako dítě zbožný a toužil po stavu kněžském. Jednou měli v domě hosta, který promluvil v hovoru sotcem dítěte pohoršlivá slova: »Kdo ví, je-li po tomto životě jaký život«. Všickni se zamlčeli. V duši dítěte posud zbožného oněmi lehkomyšlnými, nerozumnými slovy dospělého muže byla vzbuzena pochybnost. Grillparzer píše, že od toho okamžiku čítá nejsmutnější dny svého života. Běda tomu, kdo pod rouškou učenosti pohoršuje maličké a prosté a svým špatným příkladem vkládá jim do duše pochybnost, vlažnost a netečnost k nej-světějšímu daru Božímu, k víře svaté.

Příčiny nepřátelství k církvi svaté nesmějí býti hledány v rozumu, nýbrž ve zlých náklonnostech a vášních lidských, ne v rozumu, nýbrž ve zkaženém srdci.

VI.

Důležitost pravého náboženství.

73. Jediné náboženství jest pravé.

Všickni národové mají náboženství. Všecka náboženství nejsou stejná. V jedné a téže věci se nesrovnávají a odporují sobě, proto nemohou býti všechna pravdivá. To již zdravý rozum poznává.

Pozorujme náboženství a srovnávejme je v tom, jak pohlíží na nejsvětější osobu Ježíše Krista. Při tom nezapomeňme výroku Páně: »Já jsem Syn Boží. Kdo věří ve mne, spasen bude. Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřijde k Otci, než skrze mne«.

Nuže, čím jest Pán Ježíš pohanům? Pohoršením. Čím jest židům? Bláznovstvím. Židé podnes očekávají Messiáše mocného a slavného. Čím jest Turkům? Pouhým mudrcem. Mohameda nazývají nejvyšším prorokem, kdežto křesťané jej viní z podvodu, násilí a ukrutnosti. Šíří své učení mečem a ohněm. Čím jest Pán Ježíš nám křesťanům? Synem Božím. Klaníme se Mu jako Pánu svému a budoucímu soudci.

Než i mezi křesťany jest rozdíl. Katolíci uznávají papeže jakožto nejvyšší hlavu církve a ctí jej jako náměstka Kristova. Křesťané-prote-

stanté a evangelíci se od nejvyšší hlavy církve odtrhli a uznávají i v náboženských věcech světského vladaře za nejvyšší hlavu svou. Katolíci přinášejí ustavičně Bohu nejčistší obět chvály, díků, prosby a smíru, totiž mši sv., kterou Ježíš Kristus ustanovil. Křesťané nekatolíci mši sv. zavrhnli.

Katolíci věří, ujištění jsouce věčnou pravdou, že Ježíš Kristus je přítomen ve statostánku; křesťané-nekatolíci té víry nemají.

Katolíci se zpovídají z hříchů svých, aby jim byly odpuštěny, svým kněžím a biskupům, jimž Pán Ježíš takovou moc odevzdal, kdežto kazatelé protestantští té moci nemají.

Pánu Bohu nemůže býti lhostejno, zda člověk se klaní jemu aneb dřevu či kamenu, jak činí pohané. Ani mu není stejně milo, zda se mu obětuje obět nejmilejší, jak činí katolíci, aneb se zavrhuje, jak činí protestanté.

Jenom jedno je pravé náboženství — to, které nám dal Ježíš Kristus, a které katolická církev od Ježíše Krista založená čisté a neporušené zachovává. Hlava církve nejvyšší jest náměstek Kristův, totiž papež; biskupové jsou nástupci sv. apoštolův. Ať řeknou nekatolíci, od kterého apoštola odvozují původ svůj.

Na Luthera, Zwingliho, Kalvína, Jindřicha VIII. se odvolávati nestačí. Oni mužové měli nejvíce příčiny, aby opravili sebe a zkrotili své vášně a ne aby »opravovali« nauku Kristovu tak, až z toho vzešly hrozné bouře a děsná krveprolití.

Nám jest Kristus Pán pravdou věčnou a nemýlnou a církev katolická hlasatelkou a učitelkou pravdy křesťanské.

Sv. Pavel nazývá církev »sloupem a utvrzením pravdy«.

Jest správně říci, že na víře nezáleží, že stačí jen poctivost? Jest to nerozumno. Jak kdo věří, tak také žije. Z víry jeho plyne mravnost jeho. Jest urážkou Boha a rouháním říci, že na víře nezáleží. Proč se zjevil světu Ježíš Kristus? Proč přikázal, aby národové jej poznali a v Něj věřili? Proč hrozil nevěřícím: »Kdo neuvěří, bude zavržen?« Snad proto, aby dokázal, že na víře nezáleží? Vždyť i pohané i židé měli svá náboženství. Proč jich Pán Ježíš nenechal při jejich náboženství? Nač zatvrzelými židy, kteří pravdy jeho nepřijali, plakal a trest jim předpověděl.

* * *

Snad je dobře, když se nechá každý při svém přesvědčení? Má-li dobré přesvědčení, ať při něm setrvává. Má-li nepravé, ať se poučí. — Nevěrec, vrah, lupič, ti všickni mají přesvědčení, ale přesvědčení zhoubné nejen pro ně samy, nýbrž — i pro společnost lidskou. Lze jich ponechat při jejich přesvědčení? Nikoliv.

R. 1893 vrhl v Paříži Vaillant pumu, jíž chtěl zničiti mnoho životův. Byl chycen a souzen. Tvrdil a omlouval se takto: »Jenom anarchie zachrání lidstvo. To je moje přesvědčení«. Bylo jeho přesvědčení ctěno? Nebylo. Byl popraven.

Má snad správné přesvědčení a chvalitebné ten, který poznal Ježíše Krista a pohrdá jím? Toho se týkají slova Páně: »Kdo nevěří, bude zavržen«.

* * *

»V čem se zrodí, v tom se hodí«. Tak mluvívá mnohý pošetilý člověk. Pravda musí vy-

jíti na jevo. Pán Ježíš by byl marně kázal a zemřel, sv. apoštolové by byli zůstali židy a pohané pohany. Jeden kníže protestantský pravil hraběti Stolbergovi, když se vrátil do katolické církve: »Nemám rád ty, kdož náboženství mění«. »Já take ne«, odvětil hrabě. »Kdyby byli předkové moji nezměnili víru, nemusil bych vraceti se do církve katolické. Protestant, stane-li se katolíkem, nemění víry, nýbrž se vrací k víře svých otcův«.

74. Význam svatého náboženství pro pokoj a blaho společnosti lidské.

**Spravedlnost (zbožnost) zvyšuje národ,
hřích činí národy bídnými. Přís. 14.**

Ku blahu a pořádku společnosti lidské jest nezbytna úcta k zákonu Božímu, který vepsán jest do duší lidských a znám jest také pohanům (zákon přirozený), a k zákonu Božímu slavně danému národu israelskému desaterem přikázání, která Ježíš Kristus potvrdil a doplnil.

Jako se řídí příroda zákony a tím pořádek v přírodě se zachovává, tak musí i lidstvo dbáti zákona Páně nejen z úcty a lásky k Bohu, ale i ve svém vlastním zájmu, aby pokoj a řád ve společnosti byl udržen. Pohrdání zákonem Božím čili hřích činí bídnými jednotlivce, rodiny, národy. Hřích je krutý vládce, je-li mu člověk oddán.

Dějiny poučují o záhubě národů, jakmile se stali otroky hříchův.

Nejvzdělanější národové starověcí Řekové a Římané klesali s vrcholu slávy své, když přestali zachovávat zákon Bohem vepsaný do duše, a tak

klesli, že k počtě bohův a bohyň i ohavné neřesti páchali.

Dobami slávy jsou pro každý národ ony doby, kdy ochotně se skláněl před zákonem Božím, ale doby ponížení a zmatků jsou ony, v nichž odvrhl národ, sveden falešnými proroky, sladké jho svého Pána.

Kdo tudíž proti hříchu bojuje, koná dílo pro společnost neocenitelné. To činí církev sv. snažíc se hříchy vymýtiti z kořene tím, že zapovídá ve jménu Božím i zlé myšlenky a žádosti.

V adventě povzbuzuje ku kajícnosti a ukazuje, v jaké hrozné tmě pověr a neřestí tápalo pohanstvo hříchem zotročené, a varuje lidstvo, aby s výše, k níž je povznesl Kristus Pán, nevrhlo se v hroznější propast, než pohané, kteří Krista neznali.

Slovy sv. Pavla napomíná jako matka dítky své: »Odvrzte skutky temnosti a oblect se v Pána Ježíše« t. j.: tak smýšlejte, tak žádejte, tak se žítí snažte jako Pán, jenž pravil: »Kdo z vás mne může viniti z hříchu?«

Zvěstujíc příchod Spasitele jako slabého dítěte, vybízí církev sv. člověka k pokoře: »Hle Syn Boží stal se z lásky k tobě dítětem. Odlož pýchu, buď dítětem pokorným před Bohem, abys byl spasen«. Ve svatém postě rozrývá církev srdce hříšníků, rozjímajíc o hrozných bolestech a potupné smrti vtěleného Syna Božího. Ukazuje hrůzu hříchů, pro něž zraněn Nejsvětější z lásky k nesmrtelným duším. Varuje i před následky, a to nejen zde na zemi, ale i po smrti. Smrt hříšníka jest hrozná. Soud hříšníka po smrti je hrozný, neboť hrozné jest upadnouti v ruce Boha spravedlivého.

Trest hříšníka nekajícího po smrti jest zavržení na onom místě, kde je pláč, nářek a stálé výčitky svědomí.

Jako zbraň proti hříchu odporoučí církev sv. neustále modlitbu a bdělost: »Bděte a modlete se!«

Jako výborný lék proti hříchu odporoučí církev svatá svaté svátosti.

Blaze národu, jenž ctí zákon Boží!

2. K pořádku společenskému jest nezbytna úcta a poslušnost k rodičům a představeným. Tato úcta je zlatým poutem lidstva. Je-li pouto ono přetrháno, není lidstvo a necítí se společností, ale jest množstvím jednotlivců, kteří se vzájemně potírají. Náboženství ozařuje neobyčejným leskem rodiče a představené učíc, že Boha zastupují.

»Každá duše mocností vyšším poddána buď; neboť není mocností, leč od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. Protož kdo se mocností protiví, zřízení Božímu se protiví: a kteříž se protiví, odsouzení sobě dobývají« (Řím. 13.). Při tom nesmí býti zapomenuto, že zákonitá vrchnost sama dává dobrý příklad poddaným úctou a láskou k zákonu Božímu a církevnímu a oblažuje národy křesťanskou spravedlností.

Tím, že církev hlásá tak velebné učení o představených, koná dílo pro společnost ceny nesmírné.

3. Zdrojem, z něhož přibývají a vzrůstají dobří údové společnosti a pramenem ctností krásných jest křesťanská rodina. Vysýchá-li tento pramen, hyne společnost lidská.

Kdo horlí pro zachování a rozkvět života rodinného, prospívá velice společnosti, a to činí

sv. náboženství. Hájí svazek manželský jako jednotný (mezi jedním mužem a jednou ženou) a nerozlučitelný ničím leč smrtí.

Těm, kteří chtějí svazek ten rušiti pod rozličnými záminkami, buďto že jsou mezi manželi různice, aneb že nějaký kříž je navštívil, odpovídá: »Modlitba a svaté svátosti poskytují manželům dosti síly, aby svoje kříže trpělivě nesli. Ať tedy žijí jako křesťané«. »Pojďte ke mně, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím«, volá k nim Božský Spasitel.

Nedbají-li křesťanství, pak by rušením svazku manželského neštěstí a bídu jenom množili. Kde patří rodiny na vzor svůj, totiž na rodinu nejvyšší v Nazaretě, kde v rodinách je duch křesťanský, tam je blaho a pokoj. Takové rodiny jsou štěpnicí, v níž vzrůstají nadějní občané a nadějní křesťané, kteří zachovávají slova Páně: »Kdo mne vyzná před světem, toho vyznám před Otcem nebeským«.

4. K řádu společenskému patří i nedotknutelnost soukromého majetku. Čeho si kdo poctivě, prací těla aneb ducha, neb jiným poctivým způsobem dobyl, jest jeho; toho mu nesmí nikdo bráti. Jinak by byla šlapána svoboda člověka, mizela by všecka ochota a snaha pracovati.

Nejistota a ohrožená bezpečnost majetku soukromého by ochromovala všecken život.

Pokus zrušiti soukromý majetek buď násilím aneb nespravedlivými zákony, by rozpoutal bouře společenské a způsobil by krveprolití. Pouhé lidské zákony a hrozby zlodějům a lupičům nestačí, aby se ohavných činů chránili.

Aby majetek byl chráněn, třeba vštípiti již do duší dítek úctu a bázeň k Bohu, který přikázal: »Nepokradeš!« Třeba vychovati člověka tak, aby vždy a všude pamatoval, že jej oko Boží vidí, a že nezůstane bez trestu sebe menší porušení vůle jeho.

V tom smyslu učí církev svatá lid. Varuje před krádeží a loupeží, lichvou, podvodem. Kdo se provinil, ukládá mu, aby vrátil cizí věci a učiněné škody nahradil. Neposlušným odepírá udělení svatých svátostí. —

Náboženství odvrací od hříchu, zdroje všeho zla. Hlásá úctu a lásku k představeným.

Chrání a povznáší rodinu.

Chrání majetek.

Člověk dobré vůle, který není vášněmi zaslepen, ocení význam náboženství.

75. Náboženská lhostejnost.

Lidé, kteří neplní povinností náboženských, chtějí se omluviti vytáčkou, že nezáleží na náboženství, jen když prý člověk dobře žije.

Řeč taková jest zpozdlá a rozumného člověka nedůstojná. Snad myslí takový člověk dobrým životem to, že pracuje, že šetří, že je střídavý, že nikomu neublíží, že se stará o svou rodinu. To vše je krásné a chvalitebné, jestliže tak opravdu žije a neklame-li, ale tím není omluven a ospravedlněn ze své náboženské netečnosti. I mraveček pilně pracuje, i nerozumní tvorové shromáždují na zimu, i nerozumní tvorové zachovávají míru v pokrmu a nápoji, i nerozumný tvor pečuje o svá mláďata a opatřuje je. A člověk, koruna tvorů, bytost rozumná a svobodná, by se

měl s tím spokojiti, co konají i nerozumní tvorové!?

Bez poznávání Boha a úcty k němu není člověk moudrým a dobrým.

Či je rozumno, poznávati viditelný svět, věci vůkol sebe a nevzpomenouti Toho, který všecko to, od písečného zrnka až do jasného slunce, mocí svou učinil?

Čte-li kdo krásnou knihu, rád by znal spisovatele, jenž ji napsal. Knihou nejkrásnější jest příroda, v níž lze čísti o moci a slávě Boží.

Člověk rozumný svojí nevšímavostí k Tvůrci svému jest bídnejší, než nepatrný červ, který rozumu nemá. Kdyby znal člověk sebe více věcí, kdyby jazyky všech národů mluvil, nehlásí-li se k Tvůrci svému, je-li jazyk jeho němý k chvále Boží, není moudrý.

Bez úcty k Pánu Bohu není člověk dobrý a dokonalý, protože zanedbává největší svoji povinnost k svému Tvůrci. A nemá-li úcty k všemohoucímu, vševědoucímu Pánu, zdaž ctí slabé, omezené lidi? Co zdrží jeho a zkrátí jeho zlé náklonnosti a vášně? Jisto jest, že jsou v člověku náklonnosti zlé a že musí býti přemáhány, má-li býti člověk užitečným členem společnosti lidské.

Jisto také jest, že ani rozum lidský sám na sebe spolehajíc, ani napomínání a trestání lidská bez zření na pravdu Kristovu, která rozum člověka osvětluje, a bez zření na zákon Boha, soudce vševědoucího a spravedlivého, nepotlačí náklonnosti zlých a vášní v člověku. Pro těžké zkoušky života, jichž bývá málokdo ušetřen, musí míti člověk mocné pohnutky k dobrému, musí míti v duši živou víru v Boha vševědoucího a spravedlivého.

Bez Boží bázně není kázně. Bez bázně Boží propukají vášně a ničí vše jako divá bouře. Rozvážněnému nic není draho, ani život, ani čest, ani majetek. Bez náboženství byl by svět rejdištěm lupičův a vrahů, dí sv. Augustin.

Ve Francii zpozdlí lidé, zkažení špatnou četbou, zakázali zákonem víru v Boha a v nesmrtelnost duše. A následek? Lidé se brodili v krvi, až vystrážlivěli a zákonem přikázali opět víru v Boha a nesmrtelnost duše.

»Myslil jsem«, dí Francouz Rousseau (Russó), že i bez náboženství může býti člověk poctivý, ale z toho bludu jsem již vyléčen«.

Básník německý Goethe praví: »Nezištné a úcty hodné povahy jsem našel jenom tam, kde jsem našel zakořeněný život náboženský«.

Bez náboženství není člověk šťastný. Nestačí mu sláva, bohatství, radosti světa. Srdce jeho jest nepokojné, dokud nespočine v Bohu.

Rozum člověka je vzácným darem. Jím může člověk a má poznati, že jest Bůh, a jím má poznati také zjevení Boží. Než rozum lidský sám sobě ponechán jest slabý. Již v poznávání přírody cítí svou slabost. Nechápe vzrůstu rostlin ze seménka, listu, květu, vůně atd.

Ještě více poznává lidský rozum svoji nedostatečnost v životních otázkách: odkud jsem? proč jsem na světě? proč se vede často dobrým zle a zlým dobře? odpustí mi Bůh, když jsem zhřešil? a jiné.

K těmto otázkám nesmí býti člověk lhostejným. Dobrotivý Bůh člověka poučil. Mnoho mu oznámil, o čemž by člověk dlouho namáhavě přemýšleti musil a přece by potom ještě neměl jasnosti a určitosti, po níž touží srdce lidské.

Bůh se zjevil člověku. Zjevení Boží je v knize Písma sv., v knize to úcty hodné a vážené, a v ústním podání. Slovo Boží, tuto obsažené, stvrzují zázraky a proroctví, která se všechna splnila na Ježíši Kristu.

Zjevení Boží potvrzuje Ježíš Kristus svým svatým životem, stvrzují je zázraky apoštolů, mučednická smrt millionů křesťanů, rozšíření církve svaté, od židův a pohanů krutě pronásledované, stvrzuje je změna v mravech a životě národův.

Člověk jest povinen přijmouti vděčně zjevení Boží a jím osvítiti rozum svůj v nejtěžších otázkách života svého.

76. Jest náboženství zbytečno?

To může říci pouze člověk, který nedbá své lidské důstojnosti. To může říci pouze člověk, jehož život je v křiklavém odporu proti zákonu Božímu.

Takových slov se hrozí člověk dobrý, který si zachoval zdravý rozum a čisté srdce. Božský Spasitel praví: »Jednoho jest nejvíce potřebí! Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní bude vám přidáno«. To znamená: Pečujte o nesmrtelnou duši svou, aby spravedlivou a svatou byla podle vůle Boží, pak také práce vaše v životě vezdejším budou požehnány a po smrti dojdete oslavy věčné. Důležitost života zbožného plyne ze slov Páně: »Co pomůže, kdyby člověk všechnen svět získal, ale na duši měl škodu?«

Společnosti lidské jest náboženství nejvyš potřebno. Professor národního hospodářství Emil de Laveley píše: »Může společnost lidská trvale ob-

státi bez náboženství? Jest mravnost bez víry v Boha a v nesmrtelnost duše pravou mravností? Rozhodně nikoliv! Bez těchto dvou pravd není ničeho, co by člověka rozumně a účinně zdržovalo, aby svého prospěchu a požitku nehledal na úkor svých bližních... Mohu-li se obohatiti a obejítí zákon, proč bych to neučinil? Lesk zlata zaslepuje oko, takže nevidí skvrn v povaze člověka. Neznám rozumného důvodu, proč bych se zdržel špatného činu, věrolomnosti ano krádeže, doufám-li, že zůstanu bez trestu, mám-li jenom z toho užitek... Čest? Co na ní záleží člověku, který rozkoš vyhledává! Svědomí? Bez Boha není svědomí! Bez náboženství by byl návrat v pohanstvo nevyhnutelný*.

Španělský ministr Alexandr Pidal y Mon pravil ve shromáždění katolíků r. 1899: »Učenec, který si vyhrazuje právo na moudrost, se stolce svého hlásá: ‚Není Boha‘. S údivem to slyší vrchnost a přeloží si to pro svoje svědomí a praví: ‚Není spravedlnosti‘. Slova učence vniknou k sluchu zločince a ten si praví: ‚Není viny‘. Uslyší je ohnivý mladík a soudí: ‚Není ctnosti‘. Slyší je poddaný a uvažuje: ‚Není zákona‘. Slova učence přijme svedený neuvědomělý dav, a teče krev a za hřmění děl slyšeti výkřiky vzbouřených davů: ‚Pryč s Bohem, nebem a věčností! Věda dokázala, že jsou klamem. Chceme peklo a požitky, které mu předcházejí‘*.

Že je nevěra nebezpečna člověku, vyznal hlasatel nevěry Voltaire (Voltér). Jednoho dne hodoval s přátely svými D'Alembertem a Diderotem, kteří počali posměšně a rouhavě mluvit o náboženství. Voltaire jim řekl: »Počkejte, až odejdou sluhové; nechci býti od nich v nejbližší noci zardousen*.

77. Je náboženství věcí soukromou ?

Potud jest soukromou věcí, pokud jest každý člověk povinen již jako soukromá osoba býti nábožným, to jest, milovati a ctíti Tvůrce svého, Pána života i smrti. Od této povinnosti Pán Bůh neosvobodil nikoho. Každý bude hned po smrti souzen při soudě soukromém z myšlenek, žádostí, slov a skutkův. Věrný křesťan bude spasen, nevěrný bude na věky zavržen. Tak pravil Pán náš, Spasitel světa.

Než na konci světa bude konán také veřejný soud nejvyšším Soudcem a Králem nad veškerou lidskou společností. Božský Spasitel chce býti ode všech národů veřejně uznáván a ctěn jako světlo světa, jako cesta, pravda a život, chce býti ode všech milován jako nejhlavnější král, jenž si lásky svým hořkým utrpením nejvyšší měrou zasloužil.

K sv. apoštolům dí, ať jdou ku všem národům, ať je vyučují, křtí a učí zachovávat, co přikázal.

Veřejnou úctu žádá Pán Ježíš: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám já před Otcem nebeským. Kdo mne zapře před lidmi, toho zapru i já před Otcem nebeským«.

Veřejný ústav, církev svou, kterou každý snadno poznati může, založil Kristus Pán a chce, aby všickni národové do ní uvedeni byli, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř. Hlavě nejvyšší, sv. Petrovi a jeho nástupcům odevzdal slavný úřad nejvyššího pastýře: »Pas ovečky mé, pas beránky mé«!

Všem národům bylo a jest náboženství nejen soukromou povinností jednotlivce, nýbrž veřejnou povinností každého jakožto úda společnosti, v níž žije.

Obsah.

I. Náboženství vůbec. — Zjevení přirozené . . .	3
II. Zjevení nadpřirozené	33
III. Božská důstojnost a moudrost Ježíše Krista .	79
IV. Blahoslavená Panna Maria	132
V. Vznešenost katolické církve	159
VI. Důležitost pravého náboženství	209

Oprava.

Strana 22. ř. 12. zdola místo „koruny“ čti: „končiny“.

Dědictví sv. Jana Nep. v Praze, založené r. 1835, jest ústav k vydávání dobrých knih českých pro lid. Rokem 1907 počínajíc vychází nákladem tohoto Dědictví každého roku knih několik.

Údem Dědictví se stává, kdo složí jednou pro vždy **20 K.** Rod, škola, obec, spolek nebo knihovna stávají se **údy**, složí-li jednou pro vždy **40 K.** Vklad možno též splatiti **ve dvou ročních lhůtách** po **10 K** (u rodů, spolků atd. po **20 K**).

Příhlášky nových údů přijímá Ředitelství Svatojanského dědictví v Praze-IV., Hradčany. Nově přistouplý člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě darem některé **starší** knihy, dle ustanovení ředitele »Dědictví«.

Za nepatrný obnos 20 K, u rodů atd. 40 K, jednou pro vždy složený, dostávají údové každého roku několik knih **zdarma**.

Jak veliká to výhoda, již by každý k svému vlastnímu prospěchu měl užítí!

Přistupujte hojně k našemu „Dědictví“ a jiné k tomu povzbuzujte!

Ředitelem »Dědictví Svatojanského« jest praelát Dr. **Josef Tumpach**, metropol. kanovník u sv. Víta na hradě Pražském.

Rukopisy pro »Dědictví« přijímá Dr. **Ant. Podlaha**, metrop. kanovník u sv. Víta v Praze-IV., redaktor »Dědictví Svatojanského«.

Pravdou k životu.

Katolické vodítko.

Upravil

František Synek.

Část II.

Knih „Dědictví Svatojanského“ číslo 120.

Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1912 čís. 2.

Cena 1 K.

V Praze 1912.

Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny v Praze

Pravdou k životu.

Katolické vodítko.

Upravil

František Synek.

Část II.

Knih „Dědictví Svatojanského“ číslo 120.

Podíl údů „Dědictví Svatojanského“ na rok 1912 čís. 2.

V Praze 1912.

Tiskem kníž. arcib. knihtiskárny v Praze.

Imprimatur.

Z kněž. arcib. Ordinariátu v Praze, dne 5. dubna 1911.

Dr. Jan Sedlák, gen. vikář.

VII.

Blažící působení křesťanství.

78. Úpadek života pohanského před příchodem Ježíše Krista.

Řím byl středem světovládné říše římské. Dokud Římané ctili bohy své a zachovávali přirozené ctnosti, lásku k vlasti, věrnost a čistotu v životě rodinném a zdrželivost v požitcích smyslných, dotud zkvétala moc jejich a odolávala nepřátelům. Jakmile však otrávení spisy řeckými, v nichž posměch z bohů tropen, pohrdali úctou k bohům svým, klesala moc jejich.

Když sv. Petr přišel do Říma, spatřil nesmírnou nádheru. V Římě bylo nahromaděno bohatství ze všech konců ohromné říše, Řím byl středem věd a umění. V palácích boháčů byl oslňující přepych a rozmařilost. A přece všecka nádhera byla pouze pozlátkem vnitřní zkaženosti.

Kleslost mravů se již ukazovala tím, že ve chrámech páchány byly nepravosti na počest bohův. V divadlech byl lid špatnými kusy kažen a sváděn. Sochami na místech veřejných a v zahradách byl stud urážen. Svazky života rodinného byly trhány. Věrnost manželská byla vzácnou a řídkou ctností. Manžel dle libosti zapudil manželku. Vraždění nemluvňat aneb odkládání jich v lesích, skalách, kde byly potravou dravé zvěře, bylo obyčejným zjevem.

Důstojnost lidská jim byla neznáma. Boháč a vznešený, urozený člověk měl čest, právo, moc, kdežto chudáš, dělník, řemeslník, byl pohanům tvorem nižším, otrokem. Otrok byl beztrestně bičován, trýzněn i usmrčován. Často dal boháč z bujnosti a rozmaru utratiti sta otrokův. Nikomu nebyl zodpovědným.

Královna egyptská Kleopatra chtěla viděti účinky jedu. Otrok musil jedu požití a umíral před zraky ukrutnice.

Císař Kommodus jako 12letý hoch dal uvrhnouti otroka do rozpálené pece proto, že mu připravil poněkud teplejší lázeň.

Vznešené Římanky byly obklopeny otroky-němi, které pozorovaly bedlivě sebe menší pokyn své paní. Pro maličkost je paní bodala jehlicí do těla.

Pro nepatrné věci byli otroci v domech pánů mučeni. Tato ukrutnost byla živena v divadlech, kdež se scházeli muži, ženy, starci i děti. Tam se bavili pohledem na zápas dravé zvěře aneb člověka s dravou zvěří aneb lidí navzájem. Otroci a zajatí ve válkách musili se vraždit na pobavení divákův. Čím více krve proudilo z ran zápasících, tím více diváci tleskali. Bylo-li již cítiti lidskou krev, byla půda pokropena voňavkami. V římském divadle Kolosseu se scházelo ke hrám až 80.000 divákův.

Většina císařů římských svými nepravostmi urychlovala zkázu všeobecnou. Císař Antonius zapudil bezdůvodně šlechetnou svou manželku Oktavii s dětmi. Císař Kaligula dal vraždití zajatce a krmil jimi ryby. Známe jest výrok jeho: »Kéž by měl římský lid jednu hlavu, abych mu ji mohl jednou ranou stíti«. Koně svého jmenoval nejvyšším státním

úředníkem, vystavěl mu mramorovou stáj a krk mu zdobil drahokamy. Konečně byl císař od vojínů svých zavražděn. Císař Klaudius byl otrokem vášní svých. Oddával se nestřídmosti a bezúzdnému životu.

Nejhůře řádl Nero. Přestrojen za herce chodil v ulicích římských, potom zasedal k soudu a dával zákony národům. Aby si představil hořící město Troju, dal v noci Řím na několika místech zapáliti. Když bylo všecko město v plamenech, bavil se takovým divadlem.

Zkáza říše byla neodvratna. Pomoc lidská tu byla marna. Jediné pomoc Boží mohla svět zachrániti. Toto přesvědčení pronášeli šlechetní mužové, jichž byl počet nepatrný.

Když hříšnost dostoupila vrcholu a lidé si nevěděli rady, splnil milosrdný Bůh příslibení v ráji učiněné a poslal Vykupitele. Ježíš Kristus přinesl na svět nový život. Zvěstoval jednoho Otce nebeského a ukázal cestu k Němu. Chudása postavil na roveň boháči a ženě vrátil důstojnost. Dítky nevinné a pokorné kladl za vzor dospělým. Hříšníkům odpouštěl a zarmoucené těšil. Nadějí na věčný život rozechřál srdce lidí, takže nadšeně přijímali učení jeho a odhodlaně pro přesvědčení své i hrozné muky a smrt trpěli. Příchodem Ježíše Krista vzešel lidstvu nový život.

79. Ježíš Kristus položil základ k pravé vzdělanosti lidské svým učením o důstojnosti a ceně člověka.

Vzdělanost té které doby se posuzuje dle toho, zač jest považován člověk, jak se pohlíží na lidi chudobné a trpící. Známkou opravdové vzdě-

lanosti jest úcta a účinná, nezištná láska k slabším, nemocným a trpícím. Známkou kleslosti mravní a barbarství jest pohrdání člověkem a šlapání jeho důstojnosti lidské. Pravá vzdělanost a osvěta vychovává lidi obětavé a nezištné. Nepravá vzdělanost plodí sobce, egoisty, kteří mimo sebe nikoho neuznávají, s nikým necítí, nemají-li z toho prospěchu. Sobec miluje pouze sebe. Z bližního kořistí. Hledá ve všem jenom svou čest, svůj prospěch, svůj požitek. Sobectví má svůj kořen v srdci lidském. Kdyby člověk byl ponechán sám sobě v nevědomosti o původu a cíli svém, kdyby rozum a srdce jeho nebyly ušlechťeny pravdou a milostí Boží, pak by se klonil pouze k zemi a požitkům vezdejšímu a propukaly by v něm žádosti zlé. Jest tedy velmi důležité, aby byl člověk již v mládí svém poučen o původu a cíli svém, totiž o jediném pravém Bohu, který jej stvořil k slávě své. Hned v mládí jest člověku třeba, aby v srdci jeho byla pěstována touha po věčném blaženém životě. Jenom ta vzdělanost je pravá a společností prospěšná, která dbá s úctou a šetrností velikých otázek o původu a cíli člověka. Poněvadž pak Ježíš Kristus všecky otázky o člověku důstojně rozřešil a člověka ozářil světlem svého božského učení, váží si pravá vzdělanost nauky křesťanské. Kristus Pán položil základ k pravé lidské vzdělanosti.

Při příchodu Páně na tento svět byl život pohanů nanejvýš žalostný. Hrstka boháčů zakládala si svůj blahobyt a svou svobodu na ponížení a utlačování nesčetného množství otroků, jimž upírala duši lidskou a všechna práva lidská. V Athenách dvaceti tisícům svobodných občanů bídně otročilo 400.000 ubohých otrokův. Mudrci

athenští zcela vážně pravili, že se otrok neliší od zvířete ničím jiným, nežli svou postavou. Ještě hůře bylo v Římě. Zákon římský byl tak bezohledný a krutý, že dle znění jeho nebyli otroci snad nějakými nepatrnými bytostmi, nýbrž ničím. Pán si mohl dle zákona dovoliti vše proti otrokům. Zvířata usmrcovati zakazoval zákon, ale otroky beztrestně usmrtiti dovoloval. Zemřel-li pán římský násilnou smrtí vinou jediného otroka, byli podle zákona usmrceni všichni otroci zemřelého pána. Zavraždění Pedania Secunda odpykalo 400 otroků svou smrtí. Neméně nelidské byly obyčeje římské, dle nichž otroci a zajatci na jevišti pro zábavu tisíců diváků v zápase krváceli a umírali aneb od dravé zvěře roztrháni byli. Politováníhodné byly ženy. Muž byl jim tvrdým pánem. Ubohé byly děti, které byly dle libosti otcovy odkládány a usmrcovány.

Svět pohanský by byl bídně zahynul v kalu své zkaženosti, kdyby nebyl Kristus Pán přišel a pozvedl a vzdělal jej naukou svou o člověku. Kristus Pán zvěstoval světu tuto vznešenou pravdu: »Každý člověk i nejslabší a nejchudobnější i slabé dítě je tvorem Božím, obdařeným nesmrtelnou duší a tedy obrazem Božím. Pro spásu člověka vylil Božský Spasitel svou nejsvětější krev, jest tudíž člověk majetkem Kristovým, jest údem tajemného těla jeho, takže službu, která se stane nuznému a slabému, přijímá Kristus Pán tak, jakoby jemu byla učiněna. Totéž platí o křivdě na slabém člověku spáchané. »Co jste jednomu z nejmenších mých učinili, to jste mně učinili«, dí Pán Ježíš. (Mat. 25.)

Ti, kteří bližním dobře činili, uslyší v den soudu radostná slova věčného soudce: »Pojďte

vyvolení do království Otce nebeského. Lačněl jsem, dali jste mi jísti; žíznil jsem, dali jste mi pítí; hostem jsem byl, a přijali jste mne; bez oděvu jsem byl, a přioděli jste mne; v žaláři jsem byl, a navštívili jste mne; nemocen jsem byl, a navštívili jste mne.« Tehdy tázati se budou spravedliví: »Pane, kdy jsme to vše tobě učinili?« I odpoví jim král: »Amen, pravím vám, co jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.« I číše vody žíznivému podaná bude odměněna. Přísný soud vykoná nad těmi, kteří k bližním byli nemilosrdni.

Dítky, k nimž pohané tak necitelní byli, přijímal Kristus Pán a na ochranu jich pronesl slova: »Nechte maličkých ke mně přijít a nebraňte jim, neboť jejich jest království nebeské. Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského. Kdo přijímá jedno z těchto maličkých ve jménu mém, mne přijímá. Běda tomu, kdo pohorší jedno z maličkých těchto . . . Lépe by mu bylo, aby mu byl kámen uvázan na hrdlo jeho a byl pohroužen do hlubokosti mořské.«

I ženu pohanstvím zneuctěnou povýšil Kristus Pán a ji oporou spořádaného života učinil. Žije-li jako panna, pak jest její andělský život před Bohem záslužný. Žije-li jako manželka a matka v rodině, pak se má dle rozkazu Pána a Spasitele těšiti věrnosti a lásce muže svého, a to tak něžné a čisté, jako Kristus miluje církev svou.

Clověku jest svobodno žíti buď jako panice aneb v manželství. Zvolí-li však manželství, pak smí míti dle vůle Boží jenom jednu manželku a jí býti nezlomně věrným a ji milovati tak, jako Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni.

Aby pravda o ceně člověka se v srdcích lidských ujala, bylo třeba mocné pohnutky a neobyčejného povzbuzení mysli a srdce. I to učinil Božský Spasitel. Zjevil světu věčný blažený život jako odplatu všem i nejmenším, kteří Boha a bližního milují. Ti, kteří jsou ozdobeni rouchem milosti a lásky k Bohu a bližním, budou požívatí radostí, jichž na zemi oko nevidělo, ucho neslyšelo a srdce nepocítilo.

Lidé bez lásky k Bohu a bližnímu budou uvrženi na místo bolestí věčných, kde bude pláč a skřípění zubův. Souzení a trestání budou i králové, jestliže nedbali spravedlnosti a nespatořovali v člověku svého bližního a bratra.

Slyšme výstrahu, již jim dává Bůh: »Nachylte uši svých, vy, jenž vládnete nad množstvím a libujete sobě v houfích národův. Nebo dána jest vám moc od Nejvyššího, který tázati se bude na skutky vaše, zpytovati bude myšlení vaše: poněvadž, jsouce služebníci království jeho, nesoudili jste právě, aniž jste ostříhali zákona spravedlnosti, aniž podle vůle Boží chodili jste: hrozně a brzo ukáže se vám: nebo nejtvrdší soud na těch, kteří představeni jsou, vykonán bude. Chátrnému zajisté propůjčuje se milosrdenství, ale mocní mocně muky trpěti budou. Nevyjmeť Bůh osoby nižádného, aniž se ostýchatí bude něčf velikosti: nebo malého i velkého on učinil a jednostejně pečuje o všechny.« Kniha moudrosti 6.

Pravda Kristova o povolání člověka a věčném životě vešla do srdcí lidských a vzdělala je. Nový člověk Kristem osvícený a vzdělaný klaněl se pravému Bohu, krotil vášně své, ve statečích vezdejších spatořoval prostředky, jimiž by Boha oslavil a věčné blaženosti si zasloužil. Bez onoho

světla Kristova, které osvětluje člověka, jej šlechtí a povznáší, je pravá vzdělanost nemožnou.

80. Moc svaté víry.

Svatý Justin, mudrc pohanský, stav se křesťanem, hájil ve dvou obranných spisech, císaři podaných, náboženství křesťanské. Mimo jiné píše: »Dříve nalézali jsme radost v hanebném hýření, nyní milujeme samu čistotu. Jindy hledávali jsme, čím bychom se obohatili, nyní skládáme své statky do společnosti aneb podržíme-li je, stává se to proto, abychom je sdíleli s nuznými. Mstivý duch, jenž druhdy panoval nad námi, proměnil se v ducha lásky k samým nepřátelům, za něž se nyní modlíme a k nimž se přátelsky chováme.«

81. Život prvních křesťanův.

Mile se čte, co píše Skutkové apoštolští o prvních křesťanech: »Všecko množství věřících bylo jedno srdce a jedna duše: aniž kdo něco z toho, co měl, pravil býti svým, ale všecky věci jim byly společné.« Sk. apošt. 4. 32. »Aniž pak byl mezi nimi kdo nuzný. Nebo kolikkoli bylo těch, kteří měli pole nebo domy, prodávajíce přinášeli peníze za ty věci, které prodávali, a kladli je k nohám apoštolův. I rozdělovalo se jednomu každému, jak bylo potřebí.« Sk. apošt. 4. 34. 35. Odkud ona láska bratrská, nezištná? I majetek měli společný!

Vysvětlení pravé rovnosti a bratrství onoho nám podává další zpráva: »Trvali pak v učení apoštolském a v sdílnosti lámání chleba a na modlitbách«. Sk. ap. 2. 42. »Všichni také, kteří

věřili, byli pospolu, a měli všecky věci obecné.« Sk. ap. 2. 44. »Prodávali majetky a statky a dělili je mezi všecky, jakž tomu potřebí bylo.« »A na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce po domích chléb, přijímali pokrm s veselím a prostotou srdce, chválíce Boha a majíce milost u všeho lidu. Pán pak nad to rozmnožoval na každý den ty, kteří měli spasení býti.« Skut. ap. 2. 45. 46. 47.

Slova ta mluví jasně. Život opravdu křesťanský ušlechťoval život všecek. To ať uváží ti, kteří sní o ráji na zemi a odvolávají se na první křesťany. Jenom tam, kde je živá láska k Bohu, jeví se účinná láska k bližnímu. Bez lásky k Bohu mizí obětavost a útrpnost a bují hnusné sobectví.

První křesťany oživovala skálopevná víra v Boha a Spasitele Ježíše Krista, těšila je pevná naděje v život věčný a v srdcích jejich hořela vroucí láska k Bohu. Dle příkazu Páně se milovali jako bratři a sestry. Světlo jejich života svítilo před světem, takže i pohané velebili Otce nebeského a přijímali křest svatý. Lásku osvědčovali vzájemně radou, útěchou, ale zvláště skutkem. Chudobným, nemocným a sirotkům věnovali srdečnou lásku a pozornost. Bohatší přinášeli sv. apoštolům dary pro nuzné spolubratry. V neděli při službách Božích byly obětovány dary pro chudobné. V závěti bohatých zůstavovány chudobným nejen peníze, nýbrž i domy a pozemky. V křesťanské obci v Římě bylo před r. 250 za papeže Kornelia živeno 5000 chudobných. V Antiochii se denně poskytovalo 3000 lidí pokrmu. Podobně i v jiných městech. Mnozí křesťané všecek svůj život zasvětili službě trpících.

V Římě vzbudila podiv pohanů vznešená Římanka, Fabiola. Byla chloubou křesťanův. Za své poklesky činila přísné pokání. Jednoho dne stála s kajicníky v síni chrámu sv. Jana v Lateráně. Byla oděna rouchem smutečním. V tváři blede byla zřejma lítost nad hříchy. Její zjev dojal lid přítomný k slzám. Biskup ji opět přijal do společnosti křesťanů, z níž byla pro hříchy vyloučena. Od té doby odložila všecek lesk a nádheru, již paní římské nosívaly. Prodala svůj majetek a postavila v Římě nemocnici. V krátkém čase byl dům naplněn ubožáky stíženými rozličnými nemocemi. Fabiola je těšila, léky jim podávala, rány i nejhnusnější čistila. Často nesla na svých ramenou lidi plné nečistoty, které opuštěné na ulici nalezla. I z Říma vycházela a dobře činila chudobným. Touha spatřiti Boží hrob vedla ji do Jerusalema, kdež nějaký čas kajicně pobyla. Když byla Palestina ohrožena divokými Hunny, vrátila se Fabiola do Říma. Vykonal ještě jeden záslužný skutek. V přístavě, který vystavěl císař Trajan tím, že prohloubil pravé rameno řeky Tiberu, jímž se vlévá do moře, postavila ústav ku přijetí, ošetření a občerstvení cizincův. Štěrností a obětavostí dobyla si srdce všech obyvatelů Říma. Slavný byl pohřeb této milosrdné paní. Zástupové doprovázeli schránku těla jejího ke hrobu. Milosrdný Bůh duši její oslavil.

Svatý Řehoř chválí štěrnost a milosrdenství své sestry Georgiány, nazývá je ji okem slepých, berlou chromých a matkou sirotkův.

Křesťané udělovali almužny jenom těm, kteří jí byli hodni. Zahaleč není hoden podpory, není hoden ani jména křesťan. Zvláště horlivě sloužili křesťané nemocným. Navštěvovali je a slovem

i podporou mírnili bolest jejich. Nuzné nemocné přijímali do domů a ošetřovali je jako své bratry.

Příkladem budiž aspoň to, co vypravuje svatý Dionýs, biskup Alexandrijský, o křesťanech v Alexandrii. V městě řádl hrozný mor. Úmrtí bylo veliké. Zármutek a úzkost všecky svírala. Kdežto pohané se lekali, nakažené z domu vynášeli, odkládali a opouštěli, křesťané zachovávali klid a byli odevzdáni do vůle Boží. Vyhledávali nemocné a dnem i nocí jim sloužili. Budili v nich důvěru v Boha. Kněží je posilovali sv. svátostmi. Když nemocný dokonal, zatlačili mu oči, tělo umyli, oděli a pochovali. Stížení konečně sami nákazou s tváří radostnou Bohu poroučeli duše své. Jevili nemenší hrdinství a lásku, než mučedníci.

Láska obětovná stavěla nemocnice a nestavěly-li, byly chrámy proměněny v nemocnice. Na řádnou obsluhu nemocných byli biskupem každého města voleni a jím řízení ošetřovatelé a opatrovnice. Počet jich byl veliký.

Svatý Basil, biskup v Caesarei († 379), postavil poblíž města ústav zvaný Basiliás, jenž budil obdiv všeho východu. Ústav obsahoval nemocnici, chudobinec, útulnu pro pceštné a dílny pro všecka řemesla k rozkvětu ústavu potřebná. V ústavě bydleli lékaři.

Od čtvrtého století byly stavěny pro větší kraje obecné nemocnice a opatrovány vším, čeho nemocným bylo potřebí. Pro dělníky byly zvláštní dílny.

V Římě bylo v IX. století 24 domů, v nichž konány skutky lásky a milosrdenství.

Byl-li křesťan pro víru svou vězněn, navštěvovali jej ostatní, vykupující sobě přístup do ža-

láře, těšili jej, okovy líbali a prosili za přimluvu v modlitbách.

Kněží podávali uvězněným spolubratrům svaté svátosti. I mši sv. v žaláři sloužili. Na vykoupení zajatých nešetřili obětí ano i sebe sami nabízeli, aby jiné vysvobodili. Křesťané v Kartágu v Africe sebrali a poslali na vykoupení zajatců do Numidie asi 7000 zl. Příklad Spasitele božského, jenž nás nejdražší krví z moci ďáblovy vysvobodil, je pobádal, aby své bratry křesťany z moci nepřátel sv. kříže vysvobozovali. Pocestní bývali ochotně přijímáni a hostěni. Při jídle mívali první místo. Část almužny vyhražena byla na uctění pocestných. Později byly stavěny rozsáhlé útulny pro pocestné. Dobojoval-li křesťan život vezdejší, bylo tělo jeho uctivě pohřbeno.

Věřili křesťané, že tělo lidské jest schránkou nesmrtelné duše, obrazu Božího, vykoupené krví Spasitele světa. Věřili, že těla věřících v den poslední mocí Boží vzkříšena budou k slávě a radosti. Zvláštní pocty se dostávalo tělům mučedníkův. Papež, biskup a zbožní muži je nosívali na loktech svých a kladli je do hrobu. Úcta křesťanů k zemřelým i nekřesťanům byla tak veliká, že ji obhajcové křesťanství uváděli na obranu víry křesťanské. Jako na obsluhu nemocných podobně byli na pohřbení zemřelých ustanovováni zvláštní sluhové církevní, jimž se říkalo hrobaři (fossore). Sirotci po mučednících byli přijímáni do rodin a vychováváni. Tak byl na př. slavný Origenes, když mu byl otec Leonidas umučen a majetek rodinný odňat, vychován bohatou zbožnou křesťankou. Také vdov se láska křesťanská vždy ujímala. Sv. Jan Zlatoústý († 407) veřejně a ostře káral tvrdost srdce a nespravedlnost císařovny

Eudoxie, která zbavila chudobnou ženu násilím pole jejího.

82. Katakomy

jsou podzemní pohřebiště prvních křesťanův a místa, kde v čas pronásledování konali křesťané bohoslužby.

Zákon římský prikazoval, aby zemřelí byli pochováni mimo město za hradbami. Hřbitovy byly zákonem chráněny. Této ochrany použili také křesťané. Sdružili se v spolky zvané »ctitelé Slova« a zakládali za městem pod zemí pohřebiště, kdež pochovávali těla zemřelých jako schránky duší nesmrtelných, jimž předpověděno Kristem Pánem vzkříšení v den poslední. Založení těchto pohřebišť dalo se tím způsobem, že bohatí vznešení křesťané si dali vykopati hrobku na svém pozemku, kdež byla uložena těla jejich. Z hrobky pak byly vysekány ve skále různými směry dlouhé úzké (zřídka 1 *m* široké) chodby, v jejichž stěnách byla vyhloubena místa pro jiné věřící křesťany. Tak vystavěla hrobku Domicilla z císařské rodiny Flaviův a Priscilla v I. století. Podzemní chodby a hroby vysekávali muži zvaní fossores. Konali práci velmi obtížnou. Práci a náhrobní nápisy řídili kněží. Pro slavné mučedníky a papeže byly vykopány kaple.

Chodby ony věncem ovíjejí pod zemí město Řím a jest jich tolik, že by délka jejich, kdyby se rozvinuly, byla asi 900 *km*. Pochováno jest v nich asi 6 milionů křesťanův. Mnohé chodby jsou zasypány, neboť křesťané vyplnivše chodbu těly zemřelých, zasypávali ji hlínou vykopanou z chodby nové, jednak byly zasypány smetím z města vyvezeným.

Ona místa zvali křesťané místy spánku (dormitoria), v něž těla jsou pohřžena, až je Kristus jednou probudí. Obvyčně slují katakomby. Tak se původně jmenovala pouze jedna hrobka, v níž byl pochován sv. Šebastián, poblíž cesty »Appia«. Jméno katakomby z hrobky sv. Šebastiána bylo přeneseno na všechny ostatní.

Až do III. století byly katakomby útlkem křesťanů, kdež nebyli stíháni zlobou pohanskou. Potom se zuřivost nepřátel obrátila i na ona posvátná místa. Pohané vyslídivše, kde jsou křesťané shromážděni v katakombách, sypali na ně otvory vzduchovými písek a kamení.

R. 285 sestoupilo mnoho křesťanů do katakomby, ve které byli pochováni mučedníci Chrysantus a Daria, aby oslavili modlitbami a obětí mše svaté výroční den jejich umučení. To se dověděli pohané. Starosta Numerian dal zazditi vchod do katakomby a otvorem vzduchovým sypati na shromážděné křesťany písek a kamení, takže všichni byli udušeni.

Jindy vnikli ozbrojení pohané do katakomb a vraždili křesťany přítomné. Roku 258 jednoho dne v srpnu byli křesťané shromážděni pod zemí nedaleko cesty »via Appia«. Stařec papež Sixtus III., oděný rouchem bohoslužebným, sílil věrné své stáde slovem Božím a podával jim Nejsvětější Tělo Páně. Najednou byli vyrušeni z pobožnosti své divokým křikem a řinkotem zbraní. Pohané vrazili do shromáždění. Staříčkový papež loučí se s bratry svými a povzbuzuje je. Jde vstříc pohanům a prosí, aby šetřili křesťanův. Sám s dvěma jáhny umírá na témž místě smrti mučednickou. Totéž stalo se i ostatním křesťanům.

Ve století čtvrtém se přestalo obecně v katakombách pochovávat. Křesťané navštěvovali s úctou ona místa. Svatý Jeronym za svého pobytu v Římě denně sestupoval do katakomb k modlitbě. Velmi poškozeny byly katakomby od Gotů roku 410 vedených Alarichem. V bouřích za stěhování národů byly olupovány a pustošeny.

Papežové chtějice uchrániti těla svatých mučedníků před zneuctěním, dávali je z katakomb přenést do kostelů římských.

Katakomby byly poněmáhle zapomenuty. Teprve po dlouhé době r. 1578 objevením katakomb Priscilly vzbuzen živý zájem učencův o tato památná posvátná místa.

Muž Anton Bosio v XVII. století zasvětil svůj život prozkoumání katakomb. Napsal spis »Řím podzemní«.

Ve století XVIII. byly mnohé hroby v katakombách otevřeny a vyprázdněny. Nejvíce se proslavil objevy v katakombách Říman de Rossi († 1894). Na pátrání a badání v katakombách věnoval papež Lev XIII. ročně 18.000 frankův. Poutníci římstí neopomíjejí sestoupiti na místa, kde pochováno mnoho věrných křesťanův, jimž byla nade vše láska k Ježíši Kristu, kteří umyli roucha svá v krvi beránka, přijali palmy nesmrtelnosti a jichž jména věčně budou žíti.

Katakomby jsou městem mučedníkův, jeviště trpělivosti, víry a lásky prvních křesťanův. Nejenom jako hřbitovy prvních křesťanův, ale i jako místa bohoslužby křesťanské mají pro nás katakomby význam veliký. V nich se ukrývali křesťané před zlobou pohanskou a tam slavili svatá tajemství své víry. Některá místa v katakombách byla upravena k bohoslužbě. Jsou to počátky

křesťanského stavitelství. Místo k bohoslužbě určené bylo ozdobeno klenbou. Na hrobě mučedníků byla položena mramorová deska a tak připraven oltář. Byla tam sedadla pro biskupa a kleriky a lavice pro věřící.

Již prvním křesťanům byla mše svatá nekrvavou obětí Nového Zákona, ve které se Ježíš Kristus pod způsoby chleba a vína za nás obětuje Otci svému. Hlavní částky mše sv. byly jako nyní. Ano i některé modlitby mešní byly tytéž jako nyní. Ač nebezpečí veliké i smrt hrozila prvním křesťanům, přece přicházeli na mši svatou a zbožně jí byli přítomni a to nejen v neděle a svátky, ale i ve dny všední. Když se křesťané shromáždili u hrobu mučedníka, přistoupil biskup aneb kněz a počal mši svatou modlitbami přípravnými, při nichž věřící klečeli. Modlitby končily voláním k Bohu za smilování: »Pane, smiluj se! Kriste, smiluj se!« (Stupní modlitby. Kyrie.) Potom zapěl biskup chvalozpěv, v němž stojící lid pokračoval. (Gloria.) Po chvalozpěvu konal biskup delší modlitby. Prosil, aby Bůh pohнул nevěřící k obrácení života, katechumenům (těm, kteří se připravovali k sv. křtu) vyprošoval upřímnou žádost sv. křtu, věrným křesťanům pak milost setrvání. Lid přítomný po každé modlitbě biskupově zvolal: Amen! (Staň se!) (Sebrané modlitby čili kolekty.) Podjáhen četl část listův apoštolských aneb skutkův apoštolských. Když dokončil, zvolal lid: »Bohu díky!« (Epištola.) Jáhen četl část sv. evangelia, již mu poznačil biskup. Při tom byla rozžata světla na vyznačení, že světlem lidstva je Kristovo evangelium. Po přečtení řekl lid: »Chvála Tobě, Pane Ježíši Kriste, králi slávy věčné!« (Evangelium.) Na základě pře-

čtené částky evangelia promluvil biskup k věřícím a povzbuzoval je zvláště v pronásledování k neohroženému vyznání víry. (Kázání.) Potom započala mše sv. věřících, při níž směli býti pouze ti, kteří již svatý křest přijali. Všichni se hlasitě modlili »Věřím v Boha« a na konci se požehnali svatým křížem. (Věřím v Boha. Credo.) Nastalo obětování (Offertorium). Věřící přistupovali k oltáři a obětovali dary: chléb a víno ku sv. přijímání potřebné. Tež obětovali mouku, olej, mléko, peníze. Část darů byla spotřebována při bohoslužbě, část obětována chudobným, třetí část pak kněžím. (Obětování.) Jáhen položil na misku (patenu) chléb a do kalicha nalil vína a maličko vody. Obojí podal biskupovi, jenž vykonal modlitby k obětování. Po obětování rozepial biskup ruce a tiše se modlil za přítomné i všechny věřící vyprošuje jim milosti Boží na přímluvu Marie Panny a mučedníkův. (Vzpomínka na živé.)

Nadešel nejsvětější okamžik, totiž »Proměnění chleba a vína v Tělo a Krev Páně«. Biskup pronesl tiše slova Páně při poslední večeři pronesená: »Toto je Tělo mé« nad chlebem, »Toto je Krev má« nad vínem. Lid klečel vroucně se koře Spasiteli svému. (Proměnění.) Tehdy se Tělo a Krev Páně nepozdvihovalo po proměnění, jak se děje nyní. Obyčej ten zaveden v 11. století v jižní Francii (proti bludaři Berengarovi popírajícímu přítomnost Ježíše Krista pod způsobou chleba) a rozšířil se v církvi římské. Po proměnění byla modlitba za zemřelé, jichž jména byla hlasitě přečtena a za zemřelé věřící vůbec. (Vzpomínka na zemřelé.) Potom společně s biskupem hlasitě se všichni modlili »Otče náš« (Pater noster). Zvali ji »zákonitou modlitbou«, poněvadž Pán

Ježíš uče sv. apoštoly »Otčenáši«, přikázal: »Tak se budete modliti.« Zvali ji také »modlitbou nebeskou« a »jádnem evangelia«.

Na důkaz bratrské lásky a jednoty ve víře dávali si křesťané »políbení pokoje«. Jáhen zvolal: »Pozdravte se navzájem políbením pokoje«. Biskup políbil přítomné kněze a sluhy oltáře, věřící se políbili, ženy se ženami, muži s muži. V tu chvíli bylo slyšeti povzdechy a tlumený pláč. Věděliti, že mnozí z těch, kteří nyní na znamení pokoje a lásky bratrské dávají políbení, snad již druhý den budou ukrutně od pohanův umučeni. Byl tedy onen okamžik také loučením se bratrů s bratry. Biskup hlasitě přál všem pokoje Páně: »Pokoj Páně budiž se všemi vámi!«

Před svatým přijímáním zvolal jáhen: »Svaté svatým!« Tělo Páně přijal nejprve biskup. Potom podal kněžím a jáhnům, konečně věřícímu lidu. Poněvadž tehdy křesťané žili svatě, přijímali Nejvyšší Svátost při každé mši svaté, již byli přítomni. Po druhé zvolal jáhen: »Svaté svatým!« Lid pravil: »Svatý Pán náš Ježíš Kristus, Syn Boží, jemuž čest a sláva na věky věkův!« Věřící klečeli majíce oči sklopeny. Biskup jim podával Tělo Páně řka: »Tělo Kristovo!« Svatá hostie byla položena křesťanům na pravou dlaň pokrytou bílým šátečkem. Sami ji z ruky své požíli. Po požití Těla Kristova jim byl podán i kalich s krví Páně. Přijímaly i malé dítky. Při svatém přijímání zpívali kněží a lid žalm 33. a 144.: »Dobrořečiti budu Hospodinu každého času: vždy bude chvála jeho v ústech mých. Okuste a vizte, jak libý jest Hospodin: Blahoslavený člověk, který doufá v něj«. »Oči všech doufají v Tebe, Hospodine, a Ty dáváš jim pokrm v čas příhodný.

Otevíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.« Na konec udělil biskup klečícímu lidu požehnání. Křesťané odcházeli k hrobům svých drahých aneb k hrobům slavných mučedníkův. Pomodlivše se opouštěli opatrně katakomby, aby nebyli zpozorováni od pohanův.

Nemocným bylo zanešeno Tělo Páně do jejich příbytkův. I farářům římským zanesli jáhnové po mši svaté Nejsvětější Svátost, aby tím byla naznačena jednota kněží s biskupem. Útěchou a posilou víry jest křesťanu vědomí, že mše svatá byla již před 1800 lety slavena tak jako nyní a že křesťané první věřili pevně a krví svou zpečetovali ty pravdy, které má i nyní křesťan přijímatí a uznávati. Dokladem živé víry a života zbožného, jenž i u pohanů obdiv vzbuzoval, jsou křesťanské malby a nápisy v katakombách. Často se objevuje v katakombách obraz dobrého pastýře, Ježíše Krista, v němž jest spása duše. Duše, které došly oslavy věčné, jsou znázorněny pannami, modlícími se s rukama pozdviženýma. Radost věčnou značí hostina a záruku spásy naznačuje požívání Těla Páně, jehož obrazem je zázračné nasycení 5 tisíců na poušti. Mojžíš tlukoucí do skály a z ní vodu vyvádějící jest obrazem Spasitele, jenž vede věrné své do ráje nebeského. Na deskách náhrobních vyrývali křesťané rybu, kotvu, holubici s větví olivovou a vzkříšení Lazara. Křesťané zobrazovali také utrpení a oslavení Páně. Jest tam též obraz, kterak odevzdává Ježíš Kristus sv. Petrovi nejvyšší úřad v církvi své. Na hroby připevňovali křesťané lampičky aneb je stavěli do výklenků aneb na podstavce u hrobů. Lampičky osvětlovaly chodby, ale zároveň znamenaly věčné světlo. Tak souditi lze z nápisů na hrohě:

»Budeš patřiti na nové světlo!« »Kristus ti jest světlem.«

V katakombách nalezeny nádoby, v nichž byly silné vonné látky na osvěžení vzduchu. Také skleničky s krví mučedníků se vyskytují, které křesťané do hrobův uschovali. Nápisů jest v katakombách ohromné množství. De Rossi jich sestavil v Lateráně několik tisíc. Náписы z I. a II. století jsou ozdobnější, než pozdější. Ze začátku druhého století se vyskytuje hojně znamení ryby, jež značí Ježíše Krista Syna Božího Spasitele (I. Chr. S. B. S.), řeckými písmenami (Ι. Χ. Θ. Υ. Σ.). Z doby Kon-

stantina Velikého zachován monogram Kristův

($P = r$, $X = ch$) aneb α ω t. j. Kristus

jest počátek a konec všeho. Nápis: »Ve jménu Boha« dokazuje jejich víru v jediného Boha. Nápis: »V Bohu Pánu Kristu« dokazuje jejich víru v Božství Ježíše Krista. Nápis: »Žij v Duchu svatém« dokazuje jejich víru v Božství Ducha sv. Přesvědčení prvních křesťanů o životě věčném vysvitá z nápisu: »Žiješ v Kristu Bohu se Svatými«. Víra v muka očišcová jest obsažena v nápise náhrobním, jímž nebožtík prosí za přímluvu: »Kdo z vás, bratři, nápis čísti bude, pros Boha, aby čistý a svatý duch byl k Bohu přijat.« Naděje ve vzkříšení těla plyne z nápisu: »Zde odpočívá, odtud povstane, až duše se do těla vrátí, hodna věčných statků zásluhou Kristovou«. Rovněž zřejmou jest v nápisech víra v moc a milost, čerpanou ze sedmi svátostí Kristem ustanovených. Pokřtěný jest zván dítětem.

Že potřebí ku spasení obrozenou býti křtem svatým, o tom byli přesvědčeni. Na náhrobku,

v němž odpočívá dítě mající jeden rok, jest nápis: »Byl milován od stařenky své, která vidouc, že mu hrozí smrt, prosila církev, aby jej očistila křtem svatým, aby jako věřící opustil tento svět.« Věřili v hříchů odpuštění. Nápis: »Činil pokánf dvacet let a dvě a žil v pokoji 65 let.« Věřili v přítomnost Ježíše Krista v Nejsv. Svátosti Ol-tářní. Nápis: »Víra mne vedla a poskytla mi po-krmu nesmírně velikého, čistého, kterýž nepo-skvrněná panna vzala a přátelům jísti dala.« Věřili, že jenom v církvi katolické lze spásy dojíti. Když bludaři Donatisté působili rozkol v církvi, psali křesťané na cihly ku stavbě chrámů svých: »Věříme v svatou katolickou církev.« Jak ctili panenství, o tom svědčí nápis: »Eusebie, dívka Bohu se zasvětivší dle vzoru opatrných panen si zasloužila nebeského ženicha Krista«.

Čistotu, věrnost a něžnost křesťanských manželstev značí nápis: »Platius Tertius a Faustina, služebníci Boží, náhrobek tento sobě učinili v pokoji Kristově.« Hrob Aurelie Martiny, »velmi čisté a cudné manželky«, zdobí nápis, jímž ji chválí manžel její: »Kteráž nikdy se mnou rozepří neměla, poněvadž byla věrnou křesťankou.«

Památky nalezené v katakombách, nápisy a malby, jimiž hroby a místa k bohoslužbě určená křesťané zdobili, svědčí, jak jim drahá byla víra křesťanská, jak proniknutí byli pevnou nadějí v život věčný, a jak vroucí láska k Bohu a Spasiteli Ježíši Kristu plápolala v čistých a svatých srdcích jejich.

83. Požehnání, které plyne z křesťanství.

1. Nevýslovnou milost nám prokázal Ježíš Kristus, že za nás na kříži zemřel. Proč to učinil?

Odpovídá sám: »Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak bude povýšen Syn člověka, aby, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby, kdo v Něj věří, nezahynul, ale měl život věčný.« Toť první nesmírná milost, že ti, kteří věří v Ježíše Krista a milují jej, dojdou věčné blaženosti.

2. Pravdy křesťanské osvěcují vše na světě, řeší všecky záhady. Odkud je vše? Proč je vše? Odkud zlo na zemi? Na tyto největší otázky jasně a určitě odpovídá náš Pán, který dí o sobě: »Já jsem světlo světa. Kdo jde za mnou, nebloudí.« Vše stvořil věčný, všemohoucí Bůh ku své slávě. Člověka stvořil k obrazu svému; dal mu nesmrtelnou, svobodnou, rozumnou duši, aby jej poznávala a milovala. Odměnou jí bude věčný život v nebesích. O pravdě učení svého ujišťuje slovy: Amen, amen pravím vám: Nebe a země pominou (proměněny budou), ale slova má nepomnou (jsou nezvratnou pravdou).

3. Z víry svaté plyne naděje. Křtem svatým, dle ustanovení Kristova, stává se člověk dědicem slávy věčné, ve svatém přijímání požívá pokrm nebeský, který jest zárukou blaženosti nebeské a slavného vzkříšení. »Kdo jí mé Tělo, má život věčný, a já jej vzkřísím v den poslední«, praví Pán a Spasitel náš. Přislíbení Páně jsou věřícímu křesťanu útěchou v utrpení. Trpí z lásky k Pánu Bohu a těší se na šťastný život na onom světě. »Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani srdce nepocítilo, co Bůh připravil těm, kteří Ho milují«, dí sv. Pavel. Již na zemi vyplňuje víra svatá prázdnotu srdce, jehož ani bohatství, ani sláva, ani rozkoše ukojiti nemohou. Trpícímu a umírajícímu staví

na oči ukřižovaného Spasitele, který pro hříchy lidské vytrpěl moře bolestí.

4. Pravdou jest, že křesťanství pozvedá zrak člověka k nebesům, kde bude za věrnost svoji v životě bohumilém odměněn. Myšlenka na blaho věčné pobádá každého rozumného člověka k věrnému plnění povinností, k trpělivosti a stálosti ve zkouškách krátkého pozemského života. Než velikou předností křesťanství jest, že jest také zdrojem pokoje a blaha zde na zemi, je-li v životě zachovááno. Bez náboženství nemůže obstáti společnost lidská. »Náboženství a mravnost«, praví president Spojených států severoamerických Washington, »jsou nezbytné opory lidského blahobytu. Není synem vlasti dobrým ten, který podkopává tyto dva mocné pilíře lidského štěstí. Rozum a zkušenost učí, že mravnost bez náboženství nemůže obstáti.« A Napoleon pravil: »Co by bylo ze světa bez náboženství? Lidé by se vraždili pro nejkrásnější ženu a pro nejšťavnatější hrušku.«

Roku 1789 napsal švýcarský dějepisec Jan Müller slova prorocká: »V Evropě pocítí národové, jaké následky bude mítí úpadek víry a dcery její, mravnosti, v životě lidském.«

Křesťanství chrání Božím zákonem jako pevnou hradbou statky člověku nejdražší. Příkázáním: »Nezabiješ!« chrání život a zdraví lidské. Příkázáním: »Nesesmilníš!« hájí čistotu těla i duše. Zákonem: »Nepokradeš!« zaručuje poctivě nabytý majetek. Zákonem: »Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému!« vztahuje ochrannou ruku i na čest a dobré jméno člověka. Kdo nedbá zákona Božího, nedbá ani lidského a ohrožuje život společenský. Křesťanství oblažilo národy zákonem lásky: »Milujte se jako dítky jednoho Otce!« Tento

zákon kouzelně působil na život lidstva. Láska křesťanská slavila na zemi triumfy. Pohané neznali nemocnice, chudobinců, sirotčinců a jiných dobročinných ústavů. Starce zabíjeli a dítky odhazovali, jak podnes činí Číňané. Církev svatá se ujala opuštěných a trpících jako milující matka dítko svého. Chudobince, sirotčince, nemocnice jsou dílem jejím. Školy od nejnižší až do nejvyšší jsou dílem jejím. Křesťanství zlomilo pouta ubohých otrokův. Dříve bývaly hony na otroky. Křesťanství proti tomu rozhodně bojovalo. S úctou vyslovujeme jméno světce Petra Klavera, jenž život svůj svobodě otroků zasvětil. Křesťanství povzneslo ženu. U pohanů žena otročila, muž ji mohl dle libosti zapuditi aneb prodati.

Křesťanství však úctou k Bohorodičce povzneslo ženu a postavilo jí po boku muže jako družku života. Běda ženě, kde je dovoleno mnohoženství! Proto křesťanství zakazuje mnohoženství a hájí nerozlučitelnost manželství. Raději oželela církev svatá ztráty Anglie, než by byla králi Jindřichovi VIII. dovolila, aby zapudil řádnou svou manželku.

Křesťanství podporovalo vědy a umění, podávalo jim látku. Je obrem, na jehožto ramenou mnozí křičí, že je víra proti vědě. Víra je vědou nejslavnější, odpovídajíc na největší otázky, odkud a proč vše je učiněno. Je světlem světa dle slov Kristových. Víra svatá vychovala světu pravé velikány vědy. Jak by mohla býti proti vědě? Je pouze proti lidským domněnkám, vzešlým z pýchy aneb vášně lidské a namířeným beze všeho důvodu proti pravdě Bohem zjevené. — Podivno, že mnozí tak zvaní vzdělanci rádi ukazují na učení Indů, Budhismus! Ukazují dobrá zrnečka, ale za-

mlčují nízkosti v něm obsažené. Nyní jsou již známa všechna náboženství, pečeť s nich jest stržena, a kdo se o nich poučí, odvrátí se a obrátí se vděčně k zlaté nauce Kristově. Ta lidstvo povznesla a jenom ona zachrání svět od pádu do starého pohanstva.

84. Ježíš Kristus povznesl lidstvo.

Ježíš Kristus povznesl a ušlechtil lidskou důstojnost. Povznesl národy a dal jim nový život. Jeho přesvatou naukou vzešlo vše krásné, vědy a umění.

Příčinou toho, že se jeví v životě křesťanů mnohé slabosti a nedostatky, jest, že není ono blažící učení přesně zachováváno, ano že mnozí je beztestně urážejí a snižují. Svedeni lichými domněnkami lidskými a zaslepeni pýchou svojí a hříšností svojí, tak hluboko klesají, že místo skálopevných, věčných pravd Kristových se dychtivě chápou a přidržují výmyslů lidských. A přece by měli uvážiti slova Kristova, Boha, Spasitele: »Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebloudí.« A přece jest slavný výrok Páně, jenž by je měl vyburcovati z opovážlivosti a smělosti jejich: »Kdo věří ve mne, živ bude na věky. Kdo neuvěří, bude zavržen na věky.« Tak může mluvit jenom Bůh.

Nejlepší lidé, kteří si zachovali čisté srdce a zdravý rozum, si křesťanství velmi vážili. Miliony mučedníků pro ně vylily krev. Pro blud by nebyly miliony umíraly. Miliony křesťanů by nebyly slepě věřily. Než věděly, komu věří. Bály se spravedlnosti Toho, jenž pravil: »Nebojte se lidí, kteří vraždí tělo, ale duše nemohou zavraždit, ale bojte

se toho, který může duši i tělo zavrhnouti do věčného ohně.« Kojili se pevnou nadějí, že se na nich vyplní příslibení Páně: »Kdo ztratí život svůj pro mne, život věčný nalezne.«

Není možno, že by se mužové vynikající, osvičení, byli mýlili, přijavše dobrovolně křesťanství. Není možno, že by se byli mýlili národové vstoupivší do pravé církve Kristovy. Není možno, že by na základě bludu byl zkvetl krásný, ctnostný život milionů, kteří se stkví dokonalostí života. Na bludu by nebyla vyrostla vzdělanost evropských narodův a jejich převaha nad ostatními by byla nevysvětlitelná.

* * *

V přírodě vyšší tvorstvo zdokonaluje a povznáší tvorstvo nižší. Rostlina přijímá v sebe ze země látky, vytváří krásné květy a vydává vůni a plod. Zvíře požívá rostlinu, ji přetváří v krev, kosti, maso, mléko. Povznáší ji.

Člověk, koruna stvoření, požívá nižší tvorstvo, je tak povznáší tím, že v osobě lidské spojuje přirozenost nižších tvorů s přirozeností vyšší, duchovní. Člověka prvního v milosrdenství svém nevýslovně povýšil Bůh, že vštípil mu život vyšší, nadpřirozený, že mu dal milost posvěcující. A když člověk klesl, pozvedl jej milosrdný Bůh tím, že Syn Boží přijal přirozenost lidskou, tělo a duši, a tak stranu lidského pokolení zušlechtil. V Kristu je lidstvo povýšeno. On jest hlavou nového pokolení lidského. Proto má býti Kristus dle slov sv. Pavla »chloubou křesťana«.

VIII.

Zásluhy katolické církve.

85. Zásluhy katolické církve o národy.

Národové evropští a křesťanští vůbec vynikají nad národy nekřesťanské. Příčinou toho je povznášející blahodárná nauka Kristova.

1. Křesťanství chrání zdroj života spořádaného a šťastného, totiž rodinu křesťanskou. Dle víry svaté pojí rodiče a děti vzácné pouto. Rodiče spatřují v dítěti poklad Bohem jim svěřený, za nějž budou Bohu jednou klásti účet. Proto dítky vychovávají, to jest vedou je k Bohu, vštěpují jim do útlých srdcí úctu k zákonu Páně a tak z nich vychovávají i řádné členy společnosti lidské. Dítky zdárné, zbožné ctí v rodičích zástupce Boží a po Bohu největší dobrodince, je milují, poslouchají a za ně se modlí.

Tento krásný život rodinný je možný jenom tam, kde jsou rodiče spolu spoutáni svazkem nezlomné věrnosti a lásky až do smrti. Tak má býti dle vůle Boží a ustanovení Ježíše Krista. Jednoho muže a jednu ženu stvořil Pán Bůh na počátku a požehnal jim. Svazek muže a ženy povýšil Pán Ježíš na svátost a přikazuje nerozlučitelnost: »Muž přidrží se manželky své a budou dva v jednom těle.« (Mat. 19.) Nerozlučitelnost jest dobrem pro ženu. Žena jest slabší. Muž ji

má býti živitelem a ochráncem. Nerozlučitelnost je dobrem pro dítky. Dítky nejlépe vzrůstají u rodičů v rodině. To je možno, když rodiče věrně plní úkol svůj, až dítky dorostou. Tento krásný úkol, vychovati dítky pro život časný i věčný, zabírá všecek život rodičů. Svým dobrým příkladem mají rodiče dětem svítiti a vštípití vzor svůj na památku radostnou do duší svých dítek.

I nerozumní tvorové setrvávají spolu tak dlouho, až se mláďata sama užíví. Jak něžně je opatrují a střehou! Měl by snad člověk, král tvorstva, býti jimi zahanben?

Rozloučení rodičů musí býti pro dítky hrozným pohoršením. Aby manželé těžký úkol věrně plnili, jest jim nevyhnutelně třeba, aby od Boha si vyprošovali síly a požehnání svých prací, čili aby jako praví věřící křesťané také žili, zvláště aby do svých duší vroucně přijímali přesvaté Tělo Pána, jenž dí: »Pojďte ke mně, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.«

V dobrých rodinách visí obraz Rodiny Nejvyšší, aby ctnosti, které jsou podmínkou blaha a spokojenosti rodinné, byly pěstovány. Církev svatá vždy hájila neústupně jednotu a nerozlučnost manželství a tím i svobodu a práva ženy a výchování dítek. Z dobré zbožné rodiny se obrozuje a občerstvuje společnost lidská. Z křesťanské rodiny vycházejí dobří křesťané a občané.

2. Církev svatá hájila důstojnost a svobodu lidskou. K pořádku a blahu společenskému jest lidem potřeba svobody. Ale svobodou se nesmí rozuměti nevázanost a bezuzdnost. Proto musí míti společnost nad sebou řádnou vrchnost (moc, zvanou »autorita«, která bdí, aby se svoboda nezvrhovala v bezuzdnost. Bez svobody je kruto-

vláda. Bez autority nevázanost, revoluce). Učení křesťanské napomíná poddané k poslušnosti. Vrch-
 nostem káže, aby spravedlivě vládly a pamato-
 valy, že i ony mají nad sebou pána v nebesích,
 který je souditi bude. Naukou křesťanskou, že
 jsou všickni lidé dítkami jednoho Otce v nebesích
 a vespotek bratry a sestrami a učením, že za
 všechny lidi vylil krev nejčistší Spasitel světa, aby
 je na věky spasil a konečně naukou, že nečiní
 člověka velikým jeho bohatství, není-li ctnostný,
 a že práce a chudoba není pro člověka hanbou,
 jak myslii pohané, kdyžtě ji pozvedl a posvětil
 vtělený Syn Boží, touto vznešenou naukou zasa-
 zena rána smrtelná pohané tyranii a pohan-
 skému otroctví. V životě lidstva způsobilo kře-
 ťanství ohromný převrat. Učení křesťanské po-
 nenáhlu působilo, až bylo otroctví zcela zlomeno.

3. Církev svatá pěstovala a ušlechtovala všechny
 prospěšné činnosti a schopnosti lidské. Když usa-
 dila divoké národy, učila je vzdělávati půdu a
 provozovati řemesla. Na místech pustých, močálo-
 vitých, v lesích byly založeny kláštery. Brzo se
 kolem kláštera tvářnost země utěšeně změnila.
 Kolem klášterů se usazoval lid. Známy jest výrok,
 že řád Benediktinův oním způsobem vzdělal Evropu.
 Pravdy křesťanské, skálopevné staly se vodítkem
 a oporou všem, kteří zkoumali veliké dílo Stvo-
 řitelovo a jeho zákony a síly. Vědám dalo kře-
 ťanství vzlet a rozkvět. Z bohatého zdroje kře-
 ťanství čerpali umělci, malíři, sochaři, stavitelé
 velkolepé myšlenky, obrazy, nadšení. Pohané sice
 vytvořili krásná díla, ale díla jejich nemají odu-
 ševnění a posvěcení jako díla křesťanských umělcův.
 Církev svatá zachránila pohané památky. Pape-
 žové je pilně shromažďovali, jak o tom svědčí

bohaté římské sbírky. Třeba vděčně uznati snahy církve svaté o vzdělání všeho lidu. Vzdělávala všechen lid a to bezplatně. Pohanští učitelé žádali od žáků značný plat. Podle církevního zákona všude, kde byl postaven chrám, byl kněz učitelem lidu. Při chrámě byla založena škola. Kněz byl učitelem. Později byli ustanoveni zvláštní učitelé. Z těchto škol obecných vzešly školy vyšší: střední a vysoké (gymnasia a university).

Velikou nespravedlností a urážkou je obvinění, že církev sv. nepřije pokroku. Taková řeč prozrazuje srdce zlé aneb velikou neznalost dějin. I v Asii a Africe jsou lidé, mají schopnosti, mají rozum a vůli; proč jsou daleko za ostatními národy, stačí-li jenom rozum k vzdělání člověka? Církev vede jako matka národy k pravému vzdělání. Rozumu dává svou naukou vzlet, světlem křesťanství šíří osvětu, zákonem spravedlnosti a lásky skýtá sílu a vytrvalost. Ať se množí vědomosti, ať se zpřijemňuje a usnadňuje život ve zdejší, ať se vzмáhá časné blaho; tomu křesťanství nebrání, k tomu mocně přispívá. Pouze výstražně volá, aby nebylo pro starosti časné zapomínáno cíle věčného dle slov Páně: »Co to pomůže, kdyby měl člověk všecek svět, ale na duši škodu?«. Špatným šířitelem pokroku je ten, kdo pohrdá křesťanstvím a smích si tropí z křesťanských ctností pokory, tichosti, sebezapření. Věru, toť nejhorší zpátečnictví do temnoty pohanské. Špatným hlasatelem pokroku je ten, kdo praví k druhému: »Tobě nemá kdo poroučeti.« Tak boří úctu k rodičům, vrchnosti, k Bohu. Člověk je přece podroben Tvůrci svému a zákonu jeho a z vůle Boží rodičům a představeným a vrchnostem, jak toho žádá zdar pozemského života. Nectíti

církve jest urážkou vznešené matky lidstva, je černým nevděkem k pečlivé matce národův.

86. Církev a ústavy vzdělávací.

Božský Spasitel přikázal sv. apoštolům: »Jděte do celého světa, učte všechny národy...« Poslušni rozkazu Páně hlásali sv. apoštolové a jimi ustanovení biskupové a kněží pravdu Boží všem národům.

Aby se snadněji a důkladněji dalo vzdělání ve víře křesťanské, založila církev svatá pro lid školy katechumenské, v nichž se dospělí i mládež cvičili od kněží, především ve svatém náboženství a pak i v ostatních potřebných vědomostech. Kněží pro tyto školy byli vzděláváni na školách katechetických. Katechetické školy byly na východě v Asii a Africe ve všech větších městech. Sluší jmenovati z měst asijských: Antiochii, Edessu, Caesarei; z měst afrických: Alexandrii; z evropských: Řím a Milán. Učitelem školy alexandrijské v druhém století byl výtečný muž Pantenus, jenž svým žákům vykládal Písmo svaté přesvědčivě a účinně. Jeho nástupcem byl slovutný Klemens. Učeností, bystrostí a výmluvností svou přivábil k sobě mnoho pohanských žákův a získal je Kristu Pánu. Napsal tři spisy. V prvním spise »Provolání k pohanům« poučuje pohany o pravosti víry křesťanské. V druhém spise »Vychovatel« poučuje pokřtěné o životě křesťanském. V třetím spise »Koberce« křesťany již vycvičené snaží se vyvésti na vrch dokonalosti křesťanské.

Nejslavnější učitel školy alexandrijské byl Origenes. Již v domě otcovském čítal pilně Písmo

svaté. Otec jeho Leonidas byl pro víru umučen a všeho majetku zbaven. Matka Origenova s dětmi svými zakoušela velikého nedostatku. Origenes byl ustanoven od biskupa učitelem na škole katechetické. Duchaplnými a lahodnými přednáškami poutal své žáky k sobě. I matka císaře Alexandra Severa a jeden arabský kníže navštěvovali školu jeho. Byl velmi střídmy a na sebe přísný. Sv. Jarolím dí o něm, že více napsal, než někdo za života svého přechísti může. Veliké a učené jedno jeho dílo je »hexapla«, to jest spis, v němž srovnává v šesti sloupcích překlady Písma svatého. Byl mučen za Decia pro víru r. 250. Ranám podlehl roku 254.

Ve IV. a V. století se rozšířily na východě kláštery, jež na vzdělání lidu blahodárně působily. Podnět k zakládání klášterů dal sv. Antonín. Žil na poušti v Egyptě oddán modlitbě a práci. Jeho příkladu následovali mnozí jiní. Vystavěli si na poušti na místech, kde žil sv. Antonín, poustevny a zvolili si jej vůdcem a rádcem duchovním. Poněvadž žili odloučení od hluku světského, nazývali se samotáři = monachi = mniši. Pachomius zdokonalil život egyptských poustevníků (mnichů) tím, že je rozdělil ve více spolků čili bratrstev, z nichž každé bratrstvo bydlelo společně v jednom domě podle určitého pravidla čili regule. Odtud je název takového života řehole a členů řehole řeholník. V životě řeholníků se střídaly modlitba a práce. Řeholní život poznal v Egyptě sv. Hilarion († 370) a zavedl jej do Syrie a Palestýny, odkudž se rychle na východě rozšířil. Sv. Basilius, biskup v Césarei († 379), zdokonalil řehole na východě a uložil jim mimo práci a modlitbu také zaměstnání vědecké.

V klášteřích se vzdělali velicí mužové jako sv. Athanáš, sv. Jan Zlatoústý, sv. Jarolím a j. Na západě se proslavily svou blahodárnou činností kláštery sv. Benedikta, jenž v Itálii v krajině Subjako vystavěl několik klášterů a konečně v Kampanii na hoře »Monte Cassino« památný klášter, který se stal mateřincem ostatních klášterů benediktinských. Sv. Benedikt zemřel r. 542. Benediktini měli den přesně rozdělený na dobu modlitby a práce. Konali práci řemeslnou i polní. Pracovali vše, čeho bylo pro dům třeba. Kassiodor doplnil řeholi sv. Benedikta tak, aby byly kláštery nejen ústavy zbožnosti a pracovitosti, ale též sídly věd a umění. Býval vysokým královským úředníkem. Na svém statku v Bruttii (v Itálii) založil spolu s papežem Agapetem klášter a nazval jej »školou moudrosti a vědy křesťanské«. V něm se měla mládež učit krásnému řečnictví a vzdělávati se ve vědách světských. Ústav bohatě obdaroval. Dal mu zahrady svlažované potoky, rybníky, lázně, mlýny. Obdařil jej krásnou knihovnou a obstaral mu knihaře. Opatřil jej také lampami a hodinami. Zdá se, jakoby byl tušil, že kláštery zachovati mají od zkázy a záhuby památky a vědy starověké. Napsal několik knih. Dává pokyny pro život duchovní a pěstování věd světských a učí pravidlům pravopisu. Těm, kteří neměli záliby v učení, doporučoval zahradnictví a hospodářství. Nejvýše cenil práci vědeckou. »Milé jest«, tak pravil, »pocestného ovocem občerstviti, hladovému ryby, med předložiti, ale nejmiřejší jest mi, knihy opisovati.« Mnichům, obsluhujícím nemocné, radil, aby četli spisy starých řeckých a latinských lékařů. Všecky kláštery sv. Benedikta dle návodu Kassiodorova horlivě pěstovaly vědy

a tím svoje zásluhy a význam svůj daleko zvýšily.

V VI. a VII. století byly kláštery v Evropě značně rozšířeny. Byly ohnisky vzdělanosti. V Německu jsou památné zvláště tři: Korvey-ský na severu, Fulda ve středu země a sv. Havel na jihu. Řeholníci vzdělávali půdu, pěstovali révu, provozovali řemesla, pěstovali vědy a cvičili mládež. Školy biskupské čili katedrální se zakládaly při sídlech biskupských. Veliké podpory došly od Karla Velikého. I školy klášterní i biskupské se dělily na nižší a vyšší. V nižších bylo vyučováno mimo náboženství též psaní, čtení, počítání a zpěvu. Ve vyšších školách se učilo sedmi svobodným uměním. Vyučování svobodným uměním trvalo pravidelně 8 let. Učilo se: 1. mluvit i psát latinsky mimo jazyk mateřský (grammatika), 2. správně a uhlazeně mluvit (rhetorika), 3. pozorovati věci a tvořiti jich pojmy (dialektika), 4. vyšším počtům (arithmetika), 5. pozorování země a návod k zhotovení mapy (geometrie), 6. pozorování hvězd, jejich běhu, změny počasí (astronomie), 7. hudbě (zpěvu a hře na nástroje [musika]). Potom teprve si vyvolil žák některý obor svým povoláním, na př.ologii (bohosloví), lékařství, právnictví a j.

Biskupové a papežové pečovali o rozkvět škol. Působením jejich se mnohé školy klášterní a biskupské povznesly na školy vysoké (university). Papežové jim dávali »zakládající listiny«. Ředitelem (vysoké školy [university]) býval duchovní. Volba jeho se konala v chrámě. Žáci nosili zvláštní šat. Povyšování bývali slavnostně v chrámě. Slavnost končena bývala mší svatou a chvalozpěvem »Tě Boha chválíme«. Před reformací (vystoupením Lutra) bylo 70 universit; a to v Italii, Francii,

Anglii, Portugalsku, Španělsku, Polsku, Uhrách. V Praze byla založena universita roku 1348, ve Vidni r. 1360, v Lipsku r. 1409 atd. Řím byl sídlem věd a umění zásluhou papežův. Universita, kterou založil v Římě r. 1244 Innocenc IV., měla za papeže Lva X. (1513—1551) 88 professorův. Universita Řehořem XIII. (1572—1585) založená v Římě má dnes 900 žákův. Papežové zakládali knihovny a musea. Knihovna Vatikánská, založená Mikulášem V. a rozmnožovaná ode všech papežův až do Pia IX., má mimo nesčetné množství knih 25.000 rukopisův. Je všem přístupna. Svědčí o veliké lásce papežů k vědám a uměním.

Farní školy byly zakládány ve farnostech. Vedle kostela byla postavena škola. Vyučoval farář aneb jinoši, které si zvláště vycvičil. Později byly založeny ústavy (semináře), v nichž se schopní jinoši připravovali k stavu učitelskému. Farní školy poskytovaly též vzdělání obchodního a průmyslového, čímž přispívaly k rozkvětu měst. Vyučování všecko obstarávala a na ně dozor měla církev. Nejvyšší dozor měl stát, jenž vyučování církvi ponechával. Na hmotné povznesení učitele a kněze vlivu církev neměla. I kněz i učitel žili velmi skrovně, a svorně jako bratři pracovali na vzdělání lidu. Děkani, vikáři, konsistoře stále líčili na vyšších, rozhodujících místech těžký život učitele, prosili za ulevení a zlepšení, ale marně.

Církev obstarávala vyučování, dozírala na ně, ale na hmotné zlepšení vlivu neměla. Tak ušetřil ovšem stát na školství mnoho peněz a vydal je na jiné věci, ale rodiny učitelské žily velmi skrovně. Dozor nad školstvím měla církev. Svolení k vyučování dávala též církev. Ve válce třicetileté školství mnoho utrpělo. Po míru Westfalském

(r. 1648), jímž dozor na školu uznán jako záležitost církevní, obnovila církev školy staré a zakládala nové.

Nově založené řády vzdělávaly lid. Řád Ješuitský měl své výborné školy v každém větším městě. Jesuité vynikali učeností a způsobem vyučování. O školství pečovali dále: Theatini, Oratoriáni, Piaristé a j. Až do XVIII. století byl církvi dozor na školy ponechán a všeobecně uznáván. Jisto tedy jest, že církev mocí Božskou, udělenou jí od Božského Spasitele, národy vyučovala. Dějiny svědčí, že církev je matkou vzdělanosti. Založila školy katechetické, klášterní, biskupské, farní a školy vysoké (university). Jisto jest, že církev až do konce XVIII. století na školu dozírala a že právo její bylo všeobecně uznáváno.

Člověk jest stvořen od Boha a pro Boha. Jest proto živ, jest proto tvorem rozumným a svobodným, aby Boha miloval a po smrti věčně byl spasen. Toto učení hlásal Ježíš Kristus, Syn Boží. »To jest život, abyste poznali Boha a kteréhož poslal, Ježíše Krista.« Milujte Boha z celého srdce, duše, mysli, síly.« »Kdo plní vůli Otce nebeského, vejde do království nebeského.« Člověk musí býti od maličkosti veden, aby zákon Boží vždy a všude zachoval a tak cíle věčného došel. Toto vedení a nabádání člověka dle zákona Božího k věčnému cíli jest vychování člověka. Vůle Boží musí býti základem výchovy člověka. Již do útlého srdce dětského musí býti zaseto dobré símě pravd Božích. Nesmí se odkládati, až se v srdci jeho vzmůže zlá náklonnost, zlý návyk, zlá vášeň. To by bylo tak zpozdlé, jako kdyby hospodář odkládal se vzděláním a zasetím dobrého semene, až bude pole zarostlé trním a bodláčím, a do takové půdy

teprv zaséval: Clověk jest od Boha stvořen a cílem jeho není krátký život na zemi, nýbrž život věčný. Na cíl člověka a zákon Boží mají stále pamatovati rodiče a vychovatelé dítěte.

Slavný vychovatel, Moravan Jan Amos Komenský († 1670 v Amsterodámě), ve svém spise »Didaktika« (způsob vyučování) hlava 24. píše: 1. Péče vštěpování nábožnosti ať počíná v útlém dětství. 2. Tedy od prvního užívání očí, jazyka, rukou, nohou, ať se učí k nebi vzhledati, ruce vzhůru spínati, Boha a Krista oslavovati, před neviditelnou velebností kolena skláněti a ji ctíti. 3. Když pak pro věk cvičeny již býti mohou děti, třeba jim především vštěpovati, že pro tento život zde nejsme, nýbrž že k věčnosti směřujeme, tímto životem jenom že průchod jest, bychom náležitě připraveni jsouce, hodně vstoupili v sídla věčná. 5. Potom učení buďtež, že dvojí jest život, do kterého odtud berou se lidé, blažený s Bohem a bídný v pekle; a obojí že věčný. 10. Nechať pak se učí od mladistvého věku co nejvíce zanášeti se tím, co přímo k Bohu vede, čtáním Písem sv., cvičeními bohoslužebnými a zevnitřními dobrými skutky. 11. Protož Písmo svaté budiž ve křesťanských školách alfou a omegou (a a z). 13. Víře, lásce, naději ať učeno bývá ke skutkům. 16. Bohoslužbě vnitřní a zevnitřní by velmi nábožně se oddávali, k tomu vedeni nechať jsou všichni; by vnitřní bez zevnitřní nechladla, zevnitřní bez vnitřní nezvrhla se v pokrytectví. 19. A napomínány dívky buďtež, že nejbezpečnější cestou jesti cesta kříže, i že proto po ní napřed šel vůdce cesty Kristus, že na ni zve jiné, že po ní vede ty, kterým nejlépe přeje. 20. pravidlo: Prohlédati pak k tomu, aby když tomu všemu učeno bude, nic odporných příkladů

se nenalézalo, aby znamenali, kamkoli se obracejí, úctu k božství, šetrnost k náboženství, ostříhání svědomí.

Cvičí-li se rozum, musí se současně šlechtiti vůle a srdce. Vyučování musí býti spojeno s vychováváním čili umravňováním, což jest možno jenom na základě náboženském. »Čiň dobře,« praví vychovatel, »Bůh to chce.« »Bůh tě bude souditi, Bůh tě odmění.« To jsou jediné mocné a trvalé pohnutky k mravnému životu. Mravnost bez náboženství jest dům na písku. Přijdou přívaly a bouře pokušení a těžkých zkoušek a neslyšel-li člověk než planá hesla, prázdná slova, není-li zakotvena duše jeho v lásce a bázni Boží, klesá a neleká se činů nejhorších. Vyučování bez vychování nestačí. Více uškodí, než prospěje. Lepší jest člověk zbožný, mravný bez učenosti, než bezbožný, nesvědomitý učenec. Běda rodině, obci, v níž je chytrá hlava se špatným srdcem! Běda národům, kde množí se pokolení chytráků se špatným srdcem. Takoví lidé působí spoustu, potopu národům lži, podvodem, na cti utrhaním, převrácením událostí, prohlašováním pravdy za lež a lži za pravdu. Chytrák, který dobře počítá a bázně Boží nemá, tím spíše obelstí a olichváří bližního. Nesvědomitý chytrák znající silozpyt a chemii tím hůře škodí na životě a majetku svých bližních.

Vychování dítěte jest svatou povinností rodičů, Bohem jest jim svěřeno, Bohu jsou za ně zodpovědni. Mají na své dítě právo, ale právo omezené velikými, svatými povinnostmi, vésti dítě k Bohu, vychovávati je pro život věčný. Nechtějí-li vznešené této povinnosti plniti, mohou býti k tomu donuceni. Neboť na vychování dítek má zájem také obec a stát. Nesmí býti společnosti lidské

lhostejno, když vinou rodičů vyrostou lidé, ohrožující čest, majetek a život svých bližních.

Moudří rodiče vedou děti své od útlého mládí k Bohu a poučují o nejkrásnějším vzoru života lidského, který všem lidem dal Pán a Vykupitel světa Ježíš Kristus, jenž pravil: »Nechte dítek ke mně jíti a nebraňte jim, neboť jejich jest království nebeské.«

87. Sv. Josef Kalasanský, zakladatel řádu Piaristů. † 1648.

Sv. Josef Kalasanský narodil se r. 1556 na hradě Petralta v Arragonii. V domě otcovském měl v útlém věku dobré učitele, kteří vzdělávali rozum i srdce nadějného dítěte. Aby nabyl vyššího vzdělání, poslán byl do města Leridy. Vynikal zbožností a čistotou mravův. Spolužáky své povzbuzoval k bohabojnosti a pilnosti. Když se vzdělával ve vyšších školách, přál si otec jeho, aby se oddal službě státní. Než Josef toužil po důstojnosti kněžské. Bylo mu překonati mnohé překážky, než touha jeho byla splněna. R. 1583 byl posvěcen na kněze. Osm let pracoval neúnavně v duchovní správě a zveleboval náboženský život lidu sobě svěřeného. Konal obtížné cesty do odlehlých hor pyrenejských a poučoval tamější pastýřský mravně spustlý lid. Práce jeho byla požehnána. I o časné blaho lidu se staral. Stavěl obilnice, v nichž se uložila zásoba obilí pro čas neúrody. Ujímal se vdov a sirotkův. Po čase zatoužil po městě Římě. Majetek svůj rozdal chudobným a odešel do Říma. Klečel na hrobech knížat apoštolských sv. Petra a Pavla, navštívil místa krvi prvních křesťanů posvěcená a byl tak mocně dojat a upoután těmi

památkami, že již Říma nikdy neopustil. V městě věčně kázal v chrámech i na místech veřejných. Chodíval do nemocnic a sloužil nemocným. Když v Římě zuřil mor, donášival sv. Josef nemocné do nemocnic, sloužil jim a pochovával zemřelé. S bolestí pozoroval, že ulicemi města se potuluje mnoho chudobných, zanedbaných dětí. Vyrůstaly v nevědomosti a zahálce. Sv. Josef se rozhodl, že se ubohých oněch dětí ujme. Prosil nejprve, aby byly přijaty do veřejných škol městských. Odpověděno mu, že se ve školách oněch bezplatně nevyučuje. Žádal tedy světec městskou radu, aby platila školné za dítky chudobné. I tu byl odmítnut. Umínil si, že s pomocí Boží bude sám cvičiti a vychovávat zanedbanou mládež. Najal si dvě světnice a otevřel školu v Římě r. 1597. Na pomoc si vyprosil dva kněze. Přihlásilo se 100 žákův. Byli zdarma vyučováni. Dostalo se jim zdarma učebních pomůcek, šatstva a pokrmův. Dítky se učily základům vědomostí světských a cvičeny byly v lásce k Bohu a životě křesťanském. Učitelé se s nimi modlili, vodili je do chrámu Páně. Dítky přijímaly častěji sv. svátosti. I mimo vyučování bděli učitelé nad dětmi, aby se špatnými příklady nekazily.

Škola utěšeně zkvétala. Žáci prospívali vědomostmi a mravností. Veřejnost uznala a chválila záslužné dílo sv. Josefa, a dobrodinci přispěli tolika dary, že sv. Josef koupil dům, kde již se shromažďovalo 700 žákův. Školy vzkvétaly a tím i čest sv. Josefa. Nabízen mu úřad biskupský, později důstojnost kardinálská, ale sv. Josef pokorně odmítl vyznamenání, aby všechny své síly obětovati mohl prospěchu svých škol. Roku 1612 koupil za 12.000 tolarů palác vedle chrámu sv.

Pantaleona a upravil jej za školu. Tehdy měl již 1200 žákův. Byl jim učitelem, vůdcem, otcem. Školy své nazval »pobožnými školami«, aby zdůraznil náboženské vzdělání dítek. Aby měly školy pobožné dosti schopných učitelův, založil sv. Josef »bratrstvo pro pobožné školy«. Byla to společnost obětavých, milosrdných mužův, kteří společně přebývali a pravidla dokonalého života zachovávali. Slibovali chudobu, čistotu a poslušnost a připojili čtvrtý slib, že budou vyučovati bezplatně a vychovávat chudobné děti. Papež bratrstvo nové, čili řád, zvaný Piaristé, potvrdil. Prvním představeným, čili generálem řádu byl sv. Josef Kalasanc. Do řádu vstupovali i učené a vzácní muži. Školy pobožné zakládány v celé Italii i za hranicemi Italie. Také v Čechách a na Moravě založili Piaristé několik škol. Všude působily školy ty blaze na mládež i dospělé.

Padesát a dvě léta pracoval o vzdělání mládeže sv. Josef Kalasanský, pamětliv slov Spasitelových: »Nechte dítek ke mně přijíti a nebraňte jim, neboť jejich jest království nebeské.« Zloba a nepřázeň několika lidí pronásledovaly i tohoto světce, aby jako zlato byl zkoušen. Všem mile odpustil. Jako stařec devadesátiletý těžce onemocněl. V nemoci přijímal denně Nejsvětější Svátost. Když se přiblížila smrt, promluvil ještě k bratřím, aby byli papeži oddáni, aby vzývali vždy Pannu Marii, aby v lásce žili a své povinnosti plnili. Dal si naposledy čisti utrpení Páně a vysloviv jména nejsladší »Ježíš, Maria, Josef« vydechl duši svou, aby ji Bůh v nebi oslavil. † 1648.

Pamětihodna jsou některá napomenutí sv. Josefa Kalasance: »Kdo chceš býti ctnostným, přemáhej tělesnost. Kdo chceš Bohu sloužiti, buď

pánem svých náruživostí a poslouchej představených.« »Jaký učitel, takový žák. Přemýšlejte o svém povolání, poznejte cenu jeho a buďte pamětlivi, že v rukou vašich spočívá časné i věčné blaho mládeže vám svěřené. Běda tomu, skrze koho pohoršení přichází, a věčná kletba svůdci! Jste odpovědni nejen za sebe, ale i za svěřenou sobě mládež, pročez připravujte se na soud Boží, na němž bude od vás žádán počet ze skutků vašich.« »Kdo se modlí za bližního, dobře dělá, kdo však mu sám pomáhá, lépe činí.« »Vystřihej se každý prvního poklesku, neboť v zápětí mu jdou další poklesky, a posléze se dostaví hříšná zvyklost. Nezkoušejme nikdy sladkého jedu, byť i v zlaté nádobě nám se podával, neboť neodvratným účinkem jeho je smrt.«

IX.

Zásluhy papežův.

88. Papežové — otcové národův.

Ježíš Kristus jest králem národův, králem králův, protože jest všemohoucí, věčný, spravedlivý Syn Boží. Údy království Kristova jsou ti, kteří se klanějí Ježíši Kristu jakožto Synu Božímu a veřejně před lidmi jej vyznávají. Rozum jejich osvětluje světlo učení Páně, a duše jejich posvětluje milost Boží, proudící sedmerým pramenem svatých svátostí. Kteří jsou věrnými vyznavači Kristovými na zemi, vejdou po smrti do jeho království nebeského a plesati budou na věky.

Kristus Pán si vyvolil sv. apoštoly a jim svěřil vládu v království svém na zemi. Před svým nanebevstoupením je shromáždil a pravil pouze k nim: »Dána jest mi všechna moc na nebi i na zemi; proto jděte do celého světa, učte všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učte je zachovávat vše, co jsem přikázal vám. Já s vámi jsem po všechny dny až do konce světa. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo neuvěří, bude zavržen.« Největší úkol byl již dříve odevzdán sv. Petrovi. »Ty jsi skála,« pravil mu Kristus Pán, »na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. Tobě dám klíče království nebeského; co svážeš na zemi,

bude svázáno na nebi; co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.« Sv. Petr a jeho nástupcové měli a mají býti skálopevni ve víře, mají býti nepřemožitelní strážcové víry svaté v moři lidských domněnek a výmyslův; jimi nemají otrásti ani sliby ani hrozby. Rozkazem: »Pas mé beránky a pas mé ovečky«, uloženo králem věčným sv. Petrovi a jeho nástupcům, aby jako nejvyšší pastýři s láskou a bdělostí vedli národy k životu věčnému. Zdaž dostáli papežové úkolu svému? Zdaž byli vždy skalami a dobrými pastýři v úřadě svém? Dějiny řádné a poctivé vydávají nejlepší svědectví papežům. Počneme sv. Petrem.

Když vstoupil Kristus Pán na nebe, řídil sv. Petr církve sv. Nařídil volbu apoštola místo Jidáše. Při seslání Ducha sv. vystupuje sv. Petr první a řečí svou o království vzkříšeného Krista uchvacuje shromážděný lid, tak že tři tisíce přijímají sv. křest. První zázrak děje se na prosbu jeho ve jménu Ježíše Krista. U dveří chrámových uzdravuje chromého. Pět tisíc lidí přistupuje pod prapor Kristův, dává se pokřtiti. Než již přicházejí starší lidu, a sv. Petr jest veden k výslechu před veleradu židovskou, aby se zodpovídal z činů svých. Týž Petr, který zapřel před služkou Pána svého, týž Petr, který se tehdy bál a chvěl, přichází nyní před tutéž veleradu, která nad Mistrem jeho vyřkla: »Hoden jest smrti!« Než jaká tu změna! Sv. Petr přichází klidně a zmužile. Započal výslech. »Čí moci, aneb ve kterém jméně jste to učinili?« táže se rada židovská. Slyšme odpověď! Slavnostně vědom jsa sobě velikého úřadu mluví sv. Petr, jak také jeho nástupci mluví budou i ku králům i k národům. »Knížata a starší lidu, slyšte! Známo buď vám a všemu lidu israelskému:

Ve jménu Pána našeho, Ježíše Krista, kterého jste vy ukřižovali a který z mrtvých vstal, stojí tento před vámi zdráv. Ježíš jest kámen, kterýž zavržen jest od vás stavitelův, kterýž však učiněn jest hlavou úhelní. A není v žádném jiném spasení; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.« Základem duchovní budovy, společnosti lidské totiž, základem života jednotlivcův i národův, má-li býti spořádaným, jest jedině úcta a láska k Ježíši Kristu, bez Něhož, jak pravil, ničeho Bohu milého, velkého a trvalého, lidé činiti nemohou. Veliké naučení tu dává sv. Petr: »Není jména pod nebem, v němž bychom mohli dojíti spasení, mimo jméno Ježíš.« Rada židovská tou odpovědí jest překvapena. Jest na rozpacích. Co učiniti Petrovi? Radí se. Zázrak se stal; nelze toho zapřít. Co učiniti proti pravdě? Nesmí se hlásati. Pohrozi jim.

Po úradě zakazují sv. Petrovi, aby o Ježíšovi nemluvil a ve jménu jeho neučil. Ale sv. Petr přijal rozkaz od Pána: »Jděte, učte všechny národy!« Proto odpovídá: »Nemůžeme nemluvit, co jsme viděli a slyšel!« Hrozte nám, bijte nás, mučte nás! To můžete. Ale mlčeti nesmíme. Sv. Petr byl velmi milován od lidu. Proto rada bojí se trestati sv. Petra. Pouze hrozí, aby nekázal. Jsou bezmocni. Bojí se lidu.

Království Kristovo se šířilo, rostlo. Údové jeho byli jedno srdce, jedna mysl. Vše jim bylo společné. Nebylo mezi nimi nuzného. Bohatí přinášeli dary apoštolům, a oni je rozdělovali chudobným. To je pozoruhodné. Zámožní křesťané dávali sv. apoštolům peníze, aby dobré činili. Později byla papežům darována území, aby jimi zcela neodvisle vládli. Majetek, který věřící papeži

z úcty a lásky darovali, jest nedotknutelný. Nikdo nemá práva, ani národ ani král, mu jej brátí.

Manželé Ananiáš a Safíra prodali pole a rozhodli se, že všechny peníze za pole ono přijaté dají sv. Petrovi. Ale dopustili se podvodu a bezpráví. Sv. Petrovi odevzdali jenom část peněz a tvářili se, jakoby nebyli více přijali. Podrželi si peníze, které dříve, než se rozhodli, že je dají sv. Petrovi, byly jejich majetkem. Byli ztrestáni náhlou smrtí. Oč větší hřích mají ti, kteří papeži berou to, co nikdy jejich nebylo!

Sv. apoštolové neúnavně kázali a konali mnohé zázraky. Lidé vynášeli nemocné, aby je sv. apoštolové uzdravili. Ano stínem sv. Petra mnozí byli uzdraveni. Není divu, že křesťanů velmi přibývalo. I rozkázal velekněz, aby byli sv. apoštolové uvrženi do žaláře. Stalo se tak. Jak však užasl velekněz a rada židovská, když bylo vězení ráno prázdné a když slyšeli, že sv. apoštolové v chrámě vyučují. Ihned byli zjišťováni a přivedeni. Velekněz řekl: »Zdaliž jsme vám přísně nepřikázali, abyste ve jménu tom více neučili? A aj, naplnili jste všecek Jerusalem učením svým.«

Snad se apoštolové bojí, snad slibují, že příště dbáti budou zákazu rady židovské? Nikoliv! Velekněz nového zákona, sv. Petr, odpovídá klidně a důstojně veleknězi starého zákona: »Více sluší poslouchati Boha než lidi.« A opakuje Kaifášovi to, co lidu kázali: »Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kteréhož jste vy usmrtili, a povýšil ho za kníže a Spasitele, aby Israel pokání činil a odpuštění hříchů došel.« Rada židovská zuřila hněvem a nevěděla v hněvu svém jiné rady, než usmrtiti sv. apoštoly. Ale člen rady Gamaliel varoval před činem tak násilným a pravil: »Je-li

to dílo lidské, pomine; je-li však to dílo Boží, nezrušíte ho. Hleďte, abyste snad neodporovali samému Bohu!» Přisvědčili mu a spokojili se tím, že dali apoštoly zbičovati a přísně jim přikázali, aby nemluvili ve jménu Ježíšově. Pronásledování křesťanů započalo.

Sv. apoštolové poslušni svého Pána radostně kázali v domech i v chrámě. Rada židovská je bezmocna. Ukrutným skutkem chce odstrašiti křesťany. Dává ukamenovati sv. Štěpána. Ale sv. Petr jako bdělý strážce poučuje, napomíná, těší své ovečky. Šimona, který si chce koupiti moc duchovní, tresce. Pohany přijímá do církve. Králem židovským se stal cizinec Herodes. Rada židovská pozbyla své moci. Umučením Páně a pronásledováním apoštolů chtěla si pojistiti moc svou nad lidem, ale marně. Herodes dal stíti sv. apoštola Jakuba. Tichost a trpělivost křesťanů mu dodala odvahy. Dal uvězniti sv. Petra. Křesťané se horlivě modlili za nejvyššího svého pastýře. V určený den měl býti sv. Petr umučen. V noci však před oním dnem anděl vyvedl zázračně sv. Petra ze žaláře. Bíděně skončil život svůj Herodes, který si dal vzdávati božskou poctu.

Sv. Petr působil v Jerusalemě a v Antiochii, městě asijském. Do Alexandrie v Africe poslal svého žáka, sv. Marka. Konečně se uchýlil do světovládného Říma, odkudž řídil církev svatou 25 let. Na rozkaz ukrutného císaře Nerona byl 29. června r. 67 ukřižován hlavou dolů. Sv. Pavel byl štat. Nero usmrtil prvního papeže. Za rok byl svržen s trůnu. Hanbou a výčitkami svědomí trápen probodl se.

Boží prozřetelností se stalo, že sv. Petr si zvolil Řím za sídlo své a 25 let tam působil. Prostý

rybář kázal pyšnému, hříšnému městu učení ukřižovaného Spasitele. Hříšnému obyvatelstvu pohan-skému hlásal pokoru, čistotu, milosrdenství, spravedlnost. Konečně zvítězil svatý kříž. Pohanské chrámy, v nichž byla páchána ohavná modloslužba, proměněny byly ve svatyně křesťanské. Nad Římem se zastkvěl svatý kříž. Řím, druhdy sídlo pohanské pověry a bludův, stal se skálou pravdy, o níž se rozbíjejí vlny nepřátelství. Mnoho tu trpěli papežové, mnoho krve nevinné bylo od zuřivých římských císařů prolito za dobu 300 let. Nejhorší muka byla vymyšlena na trýznění křesťanův. Býti křesťanem bylo zločinem. Křesťané byli na skřipec natahováni a tak těla jejich roztrhána. Bývali rozsápáni železnými drápy. Pochodněmi byli páleni. Na železných rožních byli pečení. Do kotlu naplněného vroucím olejem byli vrháni. Na kolo špičatými hřeby opatřené přivazováni. V divadle byli házeni dravým šelmám a před zraky diváků rozsápáni. Nelze všech muk ani vypočísti.

Císařové Nero, Domicián, Trajan, Hadrian, Mark Aurel, Decius, Dioklecián závodili v pronásledování nevinných křesťanův. A přece krev mučedníků byla semenem křesťanův. V oné hrozné době od r. 42—314 vládlo celkem 32 papežův. První sv. Petr, poslední sv. Miltiades. Byli všickni ozdobeni korunou mučednickou mimo sv. Eusebia, který umřel ve vyhnanství. Všickni byli stálí, neohrožení. Tiše trpěli a za nepřátele se modlili. Pevně doufali, že církev na skále vzdělané ani útoky pekla nepřemohou. Konečně zvítězili. Nepřemožená vyšla církev z bojův oněch. Opustila skryše podzemní, zvané katakomby, a vztýčila na zemi znamení spásy, sv. kříž. Ve znamení kříže

zvítězil Konstantin nad Maxenciem. Křesťanům dal svobodu.

* * *

Od r. 314—440 vládlo 12 svatých papežův. První byl sv. Silvestr, poslední z nich sv. Sixtus III. Důstojně se řadí ku svým předchůdcům. Jeví se nám v krásném světle. K ubohým pohanům byli mírní, láskou jich chtěli vyvésti z temnoty pohanství. Byli však přísní k těm, kteří útočili na nauku Kristovu a chtěli převracet pravdy křesťanské. V oné době totiž vyslalo peklo nové voje proti církvi Kristově, totiž bludaře. Útočili na nejzákladnější pravdy křesťanské: tajemství Nejsvětější Trojice a vtělení Syna Božího. Než papežové byli bdělými strážci, dobrými pastýři. Mařili všechny nástrahy bludařův, varovali ovečky před vlky dravými v rouše beránčím. Biskupové tehdejší svorně hájili čistotu pravd křesťanských spolu s papeži. Pravdy Boží zůstaly nezměněny a čisty, jak je zjevil Ježíš Kristus. Pouze poznání a porozumění vznešených pravd pokročilo; duch lidský vnikl více v nevyčerpatelné hlubiny pravd Božích. V době oné i císařové někteří se vměšovali jako rozhodčí v bojích bludařů proti církvi, stranili bludařům. I bylo úlohou papežův, dobrých pastýřův, aby upozornili, že moc duchovní a světská mají svorně pečovat o blaho časné a věčné lidu, a že moc světská nemá práva, zasahovati rušivě do práv a moci církve Bohem založené. Všem lidem jsou řečena slova Páně: »Kdo církve neposlechne, budiž tobě jako pohan a veřejný hříšník.«

Od roku 440—590 zdobilo trůn papežský 19 papežův. První byl sv. Lev Veliký, poslední sv. Pelagius. Byli všickni světci. Prvních 300 let

zápasili papežové se státem pohanským. Zápas byl o život církve. Život její byl uhájen. Dalších 100 let byli sice císařové již křesťany, ale většinou nebyli církvi příznivi. Těch 100 let hájili papeži čistotu nauky křesťanské. V době 440—590 udeřili na stát i církve divocí národové. Stát podlehl, kdežto církve odolala nárazům oněm. Stát římský byl ještě v základě pohanským. Římané většinou pohané. Nevážili si však ani svých bohů pohanských a Kristu Pánu se rouhali. Štítili se práce. Ponechávali ji otrokům. Oddávali se hrám a zábavám. Půda byla zanedbána. Lid z venkova se stěhoval do měst. V zemi byl nedostatek obilí. Dováželo se z ciziny. Úředníci vykořisťovali lid. Lid neměl lásky k vlasti. Na obranu vlasti se vojsko najímalo. Divocí národové blížili se k Římu jako divoké bouře, ale Římané se klidně v divadlech bavili. Záhuba pohanského Říma byla neodvratná. Hrozná bouře vyvrátila spráchnivělý strom pohanstva z kořene.

Roku 410 vtrhli do Říma Gotové vedeni Alarichem a vykonali hrozný soud na zatvrzelém, nemravném pohanstvu. Jeden dějepisec praví, že nelze se ubrániti slzám, čte-li kdo, jakých ukrutností se Gotové dopouštěli! A podivno! Křesťanů šetřili a zvláštní úctu jevili k svatyním křesťanským. Chrámy křesťanské byly křesťanům bezpečným útočištěm. Ano, vojíní gotští sami dbali o bezpečnost křesťanův. Roku 453 tahl k Římu Attila, vůdce divokých Hunův. Papež Lev Veliký v rouchu papežském vyšel Attilovi vstříc a prosbami jej pohnul, aby Říma ušetřil. Attila se obrátil do nížin uherských.

Římu hrozilo nové neštěstí. Vandalové z Afriky vedeni Genserichem blížili se k Římu. Genserich

se divil, že se nikdo nestaví na obranu. Jediný papež Lev se snažil zachrániti Řím. Ozdoben rouchem a odznaky důstojnosti své a doprovázen kněžstvem přistoupil ku Genserichovi a prosbami svými došel toho, že Genserich slíbil, že šetřiti bude životů lidských a města nespálí. Slib svůj sice splnil, ale město oloupil o zlato, stříbro, ozdoby a památkv. V bouřích oněch stát římský byl konečně zničen r. 476. Země skýtala smutný pohled. Počet obyvatelstva velmi klesl. Papežové položili nyní nový základ lidstvu, a to spravedlnost a lásku křesťanskou. Na tomto základě upravován život dobrými zákony. Otroctví mizelo. Práce povznesena. Práci polní i řemeslnické cvičeno. Mniši dávali v té příčině lidu nejlepší příklad.

Od r. 590—715 řídilo lodičku církve svaté opatrně a moudře 25 papežův. Deset z nich se proslavilo svatostí života, ostatní ničím neposkvřili veliký svůj úřad. Hájili čistotu učení Kristova proti úskočným Řekům a chránili nejvyšší moc svoji v církvi proti ctižádostivým patriarchům cařihradským, podporovaným císaři východořímskými. Lidu římskému a italskému, zuboženému vpády nepřátel, byli tehdejší papežové ochránci práv a svobody a štědrými podporovateli. Lid se k nim s důvěrou utíkal. Nej památnějším dílem oněch papežův bylo šíření víry sv. v Evropě. Do všech končin vysílali věrozvěsty a žehnali jim. V Irsku apoštoloval sv. Patrik pod ochranou papeže. Irsko se stalo ostrovem svatých a školou, z níž vyšlo do Evropy mnoho missionářův. Do Anglie poslal sv. Řehoř Veliký opata sv. Augustina a 39 mnichův. Mniši sv. Benedikta vydatně podporovali šíření víry a pravé vzdělanosti. Kdekoliv se usadili, změnili tvářnost krajiny. Kolem

klášterů vymýtili lesy, vysušovali močály, vzdělávali půdu a cvičili pilně lid, jenž odkládal meč a chápal se pluhu. Tak vzešly kolem klášterův obce, ano i města. Císařové římsští druhdy zneprátelevali národy a podmaňovali si je; papežové národy sbližovali, spojovali jako velikou rodinu jednoho Otce v nebesích a tak je činili svobodnými.

V době 715—858 následovalo po sobě 17 papežův. Světců z nich bylo devět. Sv. Řehoř II. vládl od r. 715—731. Panování jeho bylo plno útrap. Císař Lev IV. v Cařihradě dal ničit obrazy svatých v chrámech a příbytcích. Sochy ze zlata a stříbra a kostelní nádoby si přivlastňoval. Císařští vojíní páchali ukrutnosti. Císař Lev IV. žádal papeže, aby jeho jednání pochválil. Papež listem poučil císaře o bezpráví, jehož se dopouští tím, že neprávem zasahuje do práv církevních a kterak se prohřešuje, nazýváje úctu k obrazům svatých modloslužbou, ačkoliv mu jasně vyložil biskup cařihradský, svatý Germanus, že křesťané se neklanějí obrazům, nýbrž je ctí pouze proto, že jim připomínají příklad a ctnosti svatých. I svatý Jan Damascenský hájil proti zaslepenému vladaři úctu obrazů svatých. Císař však poslal biskupa Germana do vyhnanství a na laskavost a mírnost papeže odpovídal hrozbami a násilím. Poslal do Říma úředníka, aby papeže zavraždil. Římané však chránili milovaného papeže a přísahali mu věrnost. Také kníže Frankův, Karel Martell, slíbil papeži ochranu. Vážnost a moc císaře I. va IV. jeho pohoršením tak klesala, že Římané a města italská chtěli nového císaře zvoliti. Pouze přimluva papeže je zdržela.

Moc císařů cařihradských klesala, ale vážnost papežů byla tak veliká, a péče jejich o lid tak

otcovská, že byli vyzýváni a žádáni lidem, aby přijali také korunu královskou a konali moc, kterouž císař zanedbává. Jest opravdu s podivem, že lid římský a papež tak dlouho snášeli nesnesitelné jho císařů cařihradských. Jest to veliká nespravedlnost, vytýkají-li nepřátelé papežům ctižádost a vládychtivost. Poctivé dějiny poučují, že papežové ctíli zákonité vladaře; pouze proti přehmatům se bránili a hájili čistotu víry a svobodu církve sv., jíž je k blahu lidstva potřebí. Památnou událostí doby oné jest založení velké křesťanské říše v Evropě, říše Frankův, korunovací Karla Velikého. R. 800 na Boží Hod vánoční postavil papež Lev III. v chrámě sv. Petra v Římě Karlovi Velikému na hlavu korunu, při čemž lid provolal: »Karlovi, Bohem korunovanému, císaři římskému, vítězství a dlouhý život.« Karel pravil: »Karel, Boží milostí král říše francké, uctivý obhájce církve sv. a ve všem pomocník trůnu apoštolského.«

Od r. 847—855 byl papežem Lev IV. a po smrti jeho v krátkosti byl zvolen Benedikt III. (855—858). Zlomyslní lidé čtyři sta let později si smyslili na potupu papežův, že po Lvu IV. byla papežkou jakási »Johanna«. Čtyři sta let o tom nikdo nevěděl. Nevěděl toho zarytý nepřítel církve Focius, muž lstivý a pyšný, který pomocí zkaženého dvora císařského se vetřel na stolec biskupský v Cařihradě vypudiv řádného biskupa Ignáce. Chtěl se státi papežem v Cařihradě. Papeži jizlivě vytýkal, že se v Římě v sobotu nepřikazuje půst, že půst 40denní je tam o týden kratší a j. Jistě by byl zasypal Řím nejhoršími urážkami, kdyby pravdou bylo, že byla žena papežem. Vždyť žil v téže době, v níž dle výmyslu nepřátel prý žena řídila církve, totiž v IX. století. Na potupení církve

svaté přijímají nepřátelé nejapné lži a směšné výmysly.

* * *

Karel Veliký byl přesvědčen, že císař a papež musí svorně spolupůsobiti, má-li býti kázeň mravů zachována a blaho lidu prospívati. Za jeho vlády říše kvétala. Syn jeho Ludvík Pobožný neměl dosti síly, aby spravoval velikou říši. Synové jeho se proti němu vzbouřili. Po smrti Ludvíka Pobožného byla říše francká rozdělena na tři části: Francii, Německo a Itálii. Vévodové a markrabata bažili po koruně císařské. Vědy a mravy klesaly. Mocné rodiny vévodské zasahovaly do volby papežův, aby byl zvolen z rodu jejich. Zvláště se jmenují vévodové Toskanští a Tuskulanští. Nešťtili se ani násilím zbaviti se nepohodlného papeže. Tím se vysvětluje, že v IX. a X. stol. se stali papeži někteří lidé méně hodní. Nedopustili se však oněch činů, o jakých pší nepřátelé, kteří pouštějí uzdu své zkažené cbrzdnosti.

Ze 27 papežů v letech 858—964 asi pět pochybilo ve svém soukromém životě. Vždyť byli i oni křehkostem podrobeni. Byli církvi násilím vnuceni. Ale k jejich cti a k útěše katolíků budiž uváženo, že jako papežové svůj úřad dobře kovali. Také oni hájili čistotu nauky a mravův. Bůh ve své prozřetelnosti dopustil i onu neblahou dobu, aby potomní věky byly poučeny, že není církve dílo lidské. Jako klesají světská království, mají-li nehodné panovníky, tak by byla zahynula i církev v oné době, kdyby byla od lidí založena.

V letech 964—1073 bylo papežů dvacet pět. Z nich byl vášním zlým oddaný Benedikt IX (1032—1044). Byl to sedmý papež z mocné rodiny Tus-

kulův. Jakmile se mohla volba papeže konati svobodně, stali se papeži muži vynikající. To se stalo, když se v Německu ujali posloupně vlády panovníci z rodu saského a franckého: Otto I., Otto II., Otto III. a Jindřich II. Roku 1049 zvolen papežem biskup toulský, Bruno, který byl spřízněn s nejvznešenějšími rodinami v Německu. Putoval do Říma a bosý vešel do sv. města. Lid jej s jásotem přijal. Jest to svatý Lev IX., první papež z národa německého. S sebou do Říma přivedl mnicha z kláštera Clugny, muže svatého a neoblomného, ozdobu řádu. Jmenoval se Hildebrand. Muž tento blaze působil na papeže Lva IX., Viktora, Štěpána, Mikuláše a Alexandra. Sv. Lev IX. nastoupiv vládu, oznámil, že bude neúprosně trestati simonisty t. j. ty osoby duchovní, které přijmou za peníze od světských knížat úřad duchovní. Bylo zlozvykem, že knížata světská biskupství, opatství těm dávali, kteří nejvíce peněz nabídli. Tak se vloudili do církve muži často velmi nehodní a vnesli nemravnost do života duchovenstva. Knížata odevzdávala biskupství tím, že biskupu novému podávala berlu a prsten. Tím vzbuzena u lidu domněnka, že biskup závisí také jako učitel a pastýř duší lidských od osob světských, a že knížata světská mají moc i ve věcech duchovních rozhodovati. Bylo tedy úkolem papežův odstraniti ona zla, totiž prodávání církevních hodností a uvádění v ně podáním prstenu a berly, odznaků to moci duchovní.

Vzplanul zápas za svobodu církve. Nejvíce v něm vynikl papež Řehoř VII., dříve Hildebrand zvaný. Vládl od r. 1073—1085. Po něm bylo ještě 18 papežův až do r. 1198. Roku 1074 obnovil Řehoř VII. zákony, jimiž měl býti povznesen

mravní život duchovenstva. R. 1075 ustanovil: »Kdo přijme úřad duchovní od osob neduchovních, budiž sesazen. Kdo z knížat světských uvede v duchovní úřady berlou a prstenem, bude vyloučen z církve.« Jindřich IV., císař německý, dlouho se vzpíral lstí a násilím rozkazům papeže, ale konečně, když byl vyobcován z církve, a německá knížata chtěla zvoliti nového krále, činil Jindřich IV. na oko pokání. Řehoř VII. trpce zklamán Jindřichem IV. a pronásledován vojskem jeho umřel ve vyhnanství r. 1085. Poslední slova jeho byla: »Miloval jsem spravedlnost a nenáviděl jsem bezpráví; proto umírám ve vyhnanství.«

Jindřich V. pokračoval v boji proti papeži. Dopouštěl se násilí na papežích. Když však viděl, že se v Německu množí nepokoje, smířil se s papežem Kalixtem r. 1122. Dle smlouvy měla se díti volba duchovních představených svobodně podle zákonů církevních.

Křesťané v Palestině byli od Turků sužováni a tupeni. Turci hrozili vpádem do Evropy. Křesťané v Evropě pod vedením a vlivem papežův se vzchopili k činu velkolepému. Pod praporem kříže táhla vojska křesťanská osvobodit svaté země z moci nevěřících. Vojska zvaná křižáci. R. 1099 dobyt byl Jerusalemský. Bohumír, statečný vůdce vojska křesťanského, byl prvním králem. Bylo třeba proti útokům Turků království uchovati. Po druhé táhla vojska křesťanská do Palestiny r. 1147. Třetí tažení bylo r. 1188. Čtvrté došlo jenom do Cařihradu a zmocnili se říše východní a nazvali ji císařstvím latinským r. 1204. Potrvalo ono císařství až do r. 1261. Páté tažení bylo r. 1228. Šesté r. 1248 bylo poslední. Nesvorností knížat se stalo,

že se Turci opět zmocnili Jerusalema a veškeré Palestiny.

Za válek křižáckých založeny rytířské řády. Mimo chudobu, čistotu, poslušnost slibovali členové řádu, že budou bojovati proti nevěřícím za svobodu víry křesťanské. Byli to Johanité, kteří měli černý plášť a na něm bílý kříž. Templáři nosili bílý plášť a na něm kříž červený. Řád německý, jehož odznakem byl bílý plášť s křížem černým. Řády rytířskými poskytnuta bojechtivým pánům a rytířům příležitost, aby tasili meč pro věc svatou, pro svobodu a právo národů křesťanských proti svereposti turecké.

Páni se sblížili s poddanými a byli k nim laskavější a spravedlivější jako ke svým bratrům. Národové evropští se sblížili ve válkách křižáckých, poznali se navzájem a podali si ruce k společnému blahu. Poznáním nových krajín rozšířil se duševní obzor a rozhled národův evropských, plavba po moři zdokonalena, a tak dán podnět k objevení světů nových. Zkvetl obchod, města bohatla. Byť nebylo dosaženo hlavního cíle tažení křižáckých, osvobození Svaté Země, přece moc turecká byla ochromena a postup výbojný zadržen. Památným zůstane pro všechny věky nadšení a zápas křižákův za svatou věc. Tisíce padli v oněch bojích jako hrdinové křesťanští a přijali odměnu od spravedlivého Boha.

Velikou zásluhou papežův jest, že krotili přílišnou vládychtivost a pánovitost knížat a králů ne snad ze ctižádosti své, ale z lásky k lidu a z péče o mír a pokoj. Jenom tak se správně jeví spravedlivý zápas papeže Řehoře VII. proti věrolomnému králi Jindřichovi IV., který se neostýchal přes všechny prosby a výstrahy papeže obchodo-

vati s úřady duchovními, a jenž k národu saskému byl nemilosrdným a ukrutným. Papežové pečovali o to, aby knížata a národové se milovali jako synové jednoho Boha a dítky jedné vlasti.

Nejslavnější doba v dějinách papežův jest od r. 1198—1303, v níž vládlo 18 vynikajících papežův od »křesťanského Augusta«, Innocence III. až do Bonifáce VIII († 1303). Národové spatřovali v papežích náměstky Krista, proto je ctili, vůli jejich se podrobili a ochrany práv svých u nich hledali. Papežové použili vynikajícího postavení a vlivu svého jenom k obecnému blahu. Stavěli se na odpor bouřím a vzpourám národův, ale volali také mocné vládce k zodpovědnosti a připomínali jim důrazně křesťanskou spravedlnost a lásku. Papežové bděli, aby lidu nebyla ukládána břemena nesnesitelná; aby knížata výpůjčkami nezaprodávala poddaný křesťanský lid židům. Vykořisťování lidu a vydírání lichvou bylo přísně zakázáno a trestáno. Velikými a citelnými tresty hrozeno lupičům, kteří kupce přepadali. Pečováno o stavby mostův a silnic, aby styk obchodní mezi národy byl živější. Utiskování a pronásledování docházeli ochrany u papežův. Zakázáno bylo nutiti židy k sv. křtu aneb jim jakkoliv bezpráví činiti. Jsouce sami vysoce vzdělání šířili papežové obecné vzdělání. Jejich přičiněním a podporou nabyly školy, zvláště vysoké, velikého rozkvětu (Řím, Paříž, Praha, Bologna, Oxford). Uspořádali péči o chudobné v Římě a všemožným způsobem projevovali svoji dobročinnost.

Doba od r. 1198—1303 byla dobou velikého pokroku a rozkvětu života vezdejšího. Nebylo však zapomínáno na věčný život. Založeno množství řádův, kamž se uchýlovali ti, kteří lásku

k Bohu a k bližnímu hrdinsky osvědčovali. I ostatní ve světě žijící se zdobili zbožností a horlivostí v dobrém. Řády tehdy působící: Benediktini, Cisterciáci, Kartusiáni, Premonstráti, Karmeliti, Trinitáři, Dominikáni, Františkáni.

Doba odboje knížat proti trůnu papežskému je v létech 1303—1455. Od papeže sv. Benedikta (1303—1304) až do Mikuláše V. (1447—1455) řídilo církev sv. patnáct slavných papežův, kteří horlivě pečovali o čistotu a rozšíření pravé víry, dbali o mír a bezpečnost Evropy. Bohužel knížata křesťanská se snažila seslabiti moc papeže. Kdežto posud trůn papežský byl prvním, jakožto nejvyšší Kristem ustanovený a duchovní, měl první místo nyní zaujmouti trůn světský. O to pracoval král francouzský, německý, anglický. Francouzskému králi se podařilo, že byla stolice papežská přenesena do Avignonu a teprv po 70letém zajetí »babilonském« vrácena do Říma. A jaké byly následky vzpoury světských knížat proti nejvyšší duchovní moci na zemi? Moc a sláva světská jim z toho nevzešla. Ba naopak říše jejich klesaly, v lidu byl živěn odpor a odboj proti světským vladařům. Když je dovoleno knížeti bouřiti se proti papeži, myslil si lid, pak musí býti také nám volno pozvednouti se proti knížeti. Francie se zapletla do stoleté války s Anglií. Německo bylo rozerváno a seslabeno. V Anglii povstaly zmatky, zlořády. Knižata evropská seslabiti se snažila moc papeže a zatím seslabila svoji moc a říši, a nepřítel křesťanstva zakládal na východě říši svou a ujařmoval národy křesťanské.

Od papeže Kalixta III. (1455—1458) až do Innocence X. (1644—1655) vládlo 28 papežův. Papežové zachránili Evropu a její vzdělanost před

ukrutností a barbarstvím tureckým. Bez ustavičné bdělosti a bez velikých obětí papežů na odražení útoků tureckých by byl na svatyních a velechrámech sv. Štěpána ve Vídni, sv. Víta v Praze a na dómech v Německu vyvýšen půlměsíc místo kříže. Největší zásluha o to, že sveřepí Turci nespáchali na křesťanských národech v Evropě to, co spáchali na křesťanech v Asii a v Africe, patří papežům. R. 1571 poraženi Turci úplně v námořní bitvě u Lepanta. A kdo vyslal voje křesťanské, kdo nejvíce k vítězství přispěl skutkem a modlitbou? Papež Pius V.! Spojil vojsko španělské a benátské s vojskem svým a poslal je na obranu křesťanstva proti Turkům. Křesťanské národy vyzval k vroucí modlitbě za vítězství zbraní křesťanských a sám v ony dny takoruka stále klečel na kolenou a vzýval nebes královnu. A hle! Jak slavné bylo vítězství křesťanův! Klemens VIII. poslal do Uher proti Turkům na pomoc dvanáct tisíc vojákův a milion dolarův.

Innocenc XI. si dobyl zvláštních zásluh o vítězství nad Turky u Vídne r. 1683. A přece v době velikého nebezpečí tureckého v Německu bouře působili bludaři protestanti. Protestanté odtrhli od pravé církve celé země a knížatům světským dávali moc nejvyšší v duchovních věcech, ač jí sami neměli a poslání pravého také neměli. Proti bludům oněm a na obranu víry a mravů vzbudil Bůh slavný řád jezuitský, založený sv. Ignácem z Loyoly. Řád vynikal učeností, svatostí, neohrožeností a proto byl postrachem bludařův a od nich nenáviděn.

Doba bouřlivých odbojů čili revolucí a válek od r. 1655—1907. Papežů panovalo v době této dvacetjeden. Od Alexandra VII. (1655—1667) až

k Piu X. (1903). Protestanté se vzbouřili proti papeži a podnítili tak bouře a války občanské. Dějiny tomu uči. V Anglii byla krvavě potlačena církev katolická, moc papežská násilím zlomena. Než bludaři neuznávali ani světské moci. R. 1648 vedli angličtí odpadlíci krále Jakuba I. jako zločince na popravu. Bludař Kromvell se zmocnil vlády. Aby bylo zřejmo světu, že katolíci na popravě krále účasti neměli, dal je Kromvell hrozně mučiti. Odpadnutí od pravé církve způsobilo úpadek všeho života mravního, úpadek vědy a umění. Dějepisec Menzel praví: »S výše dějinného badání viděti úpadek evropských národů s oné jasné výše, k níž je povzneslo křesťanství.« Tento světoznámý úpadek jest to, co novi pohané a židé jmenují »pokrokem«. Zlý strom zlé nese ovoce. Na stromě odbojů proti církvi svaté uzrály plody bouří a válek. Kdežto se ukazují zmatky a bouře v táboře nepřátel církve svaté, roste v pravých synech jejích sebevědomí a láska k Bohu a bližnímu. I v dobách bouřlivých založeny významné řády: milosrdný řád sv. Vincence z Pauly, jenž koná divy lásky a obětavosti, řád sv. Alfonsa z Liguori (Redemptoristé), jenž pěstuje kázáními a horlivým udlílením svatých svátostí pobožnost a ctnost dospělých a »školní bratři«, kteří pro Boha a vlast vzdělávají mládež.

89. Sv. Lev Veliký, papež,

spravoval lodičku církve svaté v dobách nebezpečných od r. 440—461.

Již papežové Coelestin (422—432) a Sixtus III. (432—440) svěřovali Lvovi, který byl jáhnem stolice apoštolské, důležité úkoly. R. 440 byl poslán

do Gallie smířít vojevůdce Aëtia s místodržitelem Albinem, což se mu zdařilo. V týž rok po smrti Sixta III. byl zvolen papežem. Po volbě konal k lidu nadšené kázání. Uznával pokorně svoji slabost a vyznával svoji důvěru a odevzdanost do vůle Boží. Lid prosil, aby byl svého velepastýře pamětliv v modlitbách. Bděl nad čistotou a ry-
zostí víry svaté. Bludaře Manichejce, kteří se utekli z Afriky před ukrutnými Vandaly do Říma a po městech italských se roztrousili, svoji horlivostí uvedl do lůna církve svaté. Manichejští se pro-
zrazovali tím, že nepřijímali pod způsobou vína, považující víno za plod ďáblův. Proti bludařům ve Španělech zvaným »Priscillianisté« svolal sněm španělských biskupů do Toleda r. 447, kdež byl blud jejich zavržen. Priscillianisté ctili hvězdy, věřili v slepý osud a páchali čarodějství. Největší zápas podnikl proti bludu Eutycha, opata kláštera blízko Cařihradu. Eutyches učil, že Ježíš Kristus jest jenom Bohem a ne spolu člověkem, měl prý jenom tělo zdánlivé. Popíral, že jest Panna Maria Matkou Boží. Lev Veliký poslal cařihradskému arcibiskupovi Flaviánovi dlouhý list, v němž vy-
světluje, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh a spolu člověk, že má přirozenost božskou a lidskou, a že Panna Maria jest Matkou Boží. List Lva Vel. byl čten v slavném shromáždění biskupů v chrámě sv. Eufemie v městě Chalcedonu r. 451. Bylo pří-
tomno 520 biskupův, jimž předsedali vyslanci pa-
peže. Když byl list přečten, jedněmi ústy zvolalo shromáždění: »Petr mluvil ústy Lva«.

Mnoho vykonal veliký papež pro zachování jednoty církve svaté. Připoutal k sobě církve v Africe, přitůžil svazek Říma s církví v Illyrii a biskupa arelatského v Gallii Hilaria, který pře-

kročoval práva svá, poučil o jeho závislosti na stolci papežském. Nejvyšší moc a právo papeže bylo obecně uznáváno od císaře, biskupův a lidu. Císař Valentinian III. píše: »Je očividno, že pro Nás a říši Naši jest oporou víra a náboženství křesťanské. Kdo by se odvážil vzpírat se důstojnosti svaté Stolice, kdyžtž jednotlivé církve jenom tehdy mají pokoj, uznávají-li hlavu svou nejvyšší? To se dělo nepřetržitě až podnes. Proti tomu, jak jsme se dověděli od ctihodného papeže Lva, se provinil biskup Hilarius v Arelatech tím, že bez souhlasu římského biskupa si osoboval právo světit biskupy...« Také ochráncem Říma se stal a poslancem míru. Tehdy plenili Evropu Gotové a Hunové. Císařové Valentinian III. a Theodosius II. byli proti ukrutnému nepříteli bezmocni. Nad to byli ovládáni na škodu říše svými dvořany. R. 451 vtrhli Hunové do Francie. Byli však u města Chalonsu poraženi. Vůdce Attila, jenž se nazýval »metlou Boží«, obrátil voje své do Italie. Kudy táhly divoké hordy, všude působily zděšení. Cestu značili Hunové krví zavražděných obyvatel a spustošením měst a krajin. R. 452 vyvrátili Akvileju, spálili Veronu, Mantuu, Kremonu, Brescii a Bergamo. Jako mraky valili se nepřátelé k věčnému městu, zůstavující za sebou trosky a mrtvoly a před sebou budíce strach a hrůzu. V strašném nebezpečí lid římský a císař Valentinian se utekli pod ochranu papeže. Lev nepozbyl odvahy. Posílněn modlitbou, ozdoben rouchem velekněžským, ozbrojen berlou pastýřskou a doprovázen kněžstvem vyšel vstříc divokému vůdci a u Mantue vstoupil před něj u vědomí své důstojnosti. Domlouvá v delší řeči ukrutníkovi, aby ušetřil Říma. Dí mu: »Jenž jsi vše přemohl, přemož nyní sebe!« A hle! Attila

se sklání před velebným zjevem. Dojat domluvou papeže slibuje, že učiní mír a dí papeži: »Buď si kdo buď, člověk nebo anděl, Řím a Italie budou tobě povděční za své zachování. Tys v okamžení nemnohými slovy dokázal, čeho nedovedl císař se všemi vojsky svými. Děkuj Bohu, jemuž sloužíš. Attila jemu a tobě vítězství přiznává.« Attila se s vojskem svým vrátil a za krátko zemřel r. 453. Římané přijali s jásotem Lva, svého ochránce.

R. 456 přitáhl k Římu král Vandalův, Genserich, s velikým vojskem. Divil se, že nikde ne-
nalezl odporu. Opět mu vyšel vstříc bezbranný papež Lev a pohnul jej, že ušetřil města a životů lidských, nemohl však zabrániti, aby Vandalové neoloupili město a chrámy o nejvzácnější poklady. Lev všemožně o to pečoval a mnoho obětoval, aby nádoby chrámové Vandy uloupené novými nabrzeny byly. Z řečí jeho církevních, jimiž si pojistil památku jako slavný řečník, je zachováno 96. Mimo to 173 psaní, z nichž poznati lze víru a mrav doby oné. Chudobným lidem byl laskavým a stědrým otcem. Církev jej ctí jako světce, dějiny nazývají jej Velikým, sněmy církevní doby oné jej jinenují skálou Církve. Památka sv. Lva Velikého se koná 11. dubna.

90. Řehoř VII.

byl papežem od roku 1073—1085. Než se stal papežem, slul Hildebrand.

Byl z chudobné rodiny v městečku Saona v Toskánsku. Vzdělal se v Římě ve škole při Lateráně. Studie svoje dokončil v Německu v Kolíně. Touha po dokonalosti vedla jej do proslaveného kláštera kluniackého. R. 1048 dlel ve Vormsu

a zbožností a učeností svou upoutal na sebe pozornost biskupa Brunona z Toul, jenž byv za krátko zvolen papežem jakožto Lev IX., vzal s sebou Hildebranda do Říma r. 1049. Hildebrand byl muž moudrý a rozvážný, pokorný, laskavý a velmi svědomitý. Znal dobře zákony církevní. Rady jeho si vážili čtyři papežové po sobě následující: Lev IX., Viktor II., Mikuláš II. a Alexander II. (1048—1073). Jako papežský vyslanec (legát) konával cesty do Francie a Německa a poznal vady v životě křesťanstva, které ducha jeho plnily zármutkem. Po smrti papeže Alexandra II. byl zvolen papežem. Nazval se Řehoř VII. Byl si vědom, jak těžký úřad přijímá a předvídal boje a utrpení, které mu bude pro pravdu a právo podstoupiti. Dvě veliké myšlenky tanuly ve velkém duchu jeho, a to mravní síla, ctnostný život kněžstva a svoboda církve svaté. Tyto dvě myšlenky byly cílem jeho prací, jeho bojův a utrpení. R. 1074 obnovil staré příkazy církevní o kněžském bezženství. Neposlušným pohrozil zákazem výkonů kněžských. Věřící lid podporoval snahu papeže tím, že se odvracel od kněží, kteří nežili ctnostně a bezúhonně.

Pramenem porušení mravů byla tak zvaná simonie t. j. prodávání duchovních úřadů (biskupství, opatství) knížaty světskými a odevzdání jich podáním berly a prstenu. Od pradávna volilo kněžstvo s lidem biskupy. Než již za panovníků franckých z rodiny Merovingů měla knížata světská na volbu biskupů vliv. Za panovníků »Karlovců« se onen vliv ještě zvýšil, až konečně si panovníci a knížata světská osobovali právo biskupy jmenovati. Dokud světští panovníci dbali prospěchu církve svaté, jmenovali biskupy muže schopné a vzorné. Když však mocnářové světští jenom zisk

svůj vyhledávali, tu zadávali biskupství a opatství svým milcům a těm, kteří nejvíce peněz nabízeli. Tak se stalo, že se biskupy stali mužové, kteří nebyli vzory života křesťanského. Statky s biskupstvím spojené odevzdávali mocnářové podáním prstenu a berly a při tom říkali: »Přijmi tento chrám!« Než tytéž odznaky důstojnosti biskupské se podávaly při odevzdávání úřadu biskupského. Tím byl lid uváděn v omyl, jakoby také kníže světský odevzdával úřad biskupský. Podání prstenu a berly knížetem jmenovanému biskupu bylo zváno »investitura«.

Řehoř si umínil vytnouti onen kořen zla a učiniti volbu biskupů svobodnou, na moci světské nezávislou. Chtěl na zemi uskutečniti království Boží, tak aby všickni křesťané i králové zachovávali zákony spravedlnosti a lásky, jak jim učí sv. evangelium. Králové měli nad sebou uznávati krále nejvyššího, Ježíše Krista, Pána nebes i země. Od něho jsou jim svěřena království. Jemu budou klásti účty. Nejvyšší mezi knížaty pozemskými jest náměstek Kristův na zemi, papež. Papeži tedy přísluší bdíti, aby zákony spravedlnosti a lásky křesťanské byly plněny nejen od lidu, nýbrž i od králův. Proviní-li se proti nim lid aneb král, patří nejvyšší soud a rozhodnutí papeži. Tak veliký cíl měl Řehoř VII. Mýlil by se a křivdil by velikému papeži, kdo by myslil, že tak smýšlel snad ze ctižádosti a panovačnosti. Bylať veliká jeho pokora. Zdráhal se po volbě těžký úřad papeže přijmouti. R. 1075 ustanovil Řehoř toto: »Kdokoli úřad duchovní z rukou nekňeze přijme, má býti sesazen, a knížata světská, která v takové úřady uvedou podáním prstenu a berly, mají býti z církevního obcování vyloučena.«

Řehoře VII. oduševňovala horlivost pro čest Boží a spásu duší a pro pořádek a pokoj v říši křesťanské. Papež jako náměstek Kristův měl býti strážcem práv lidu poddaného, aby jich král svévolně nerušil, a měl zároveň hájiti práva králův, aby poddaní bez příčiny proti nim se nebouřili. Toť zajisté vznešené smýšlení a pravý názor, jak by mír a pokoj zachován a blaho národů kvésti mohlo. V tom smyslu psal Řehoř VII. králi Olafovi Norvěžskému r. 1078: »Ty, králi a lid tvůj bydlíte na nejzazší hranici země, vy jste poslední, kteří do království Božího přijati byli. Dbejte toho, přičiňte se, aby ta slova na vás se plnila, že cílem vaším jest víra, láska, naděje. Stále ať vám tane myšlenka, že pomine sláva světa, a že správa říše vám ukládá těžké závazky. Moc svou konejte tak, aby utiskovaní došli u vás pomoci; vdovy a sirotci se těšili vaší ochraně; abyste soudili spravedlivě, nejenom když vám není odporováno, ale i tehdáž když vám hrozí nebezpečí. Budete-li kráčet cestou takovou, vejdete z říše pozemské v říši nebeskou, z klamného lesku časné slávy do věčných radostí.«

Řehoř VII. kráčel za cílem vytknutým v plném vědomí svých povinností k církvi a Božskému Spasiteli, jenž církev založil. Opatovi kláštera Kluniackého Hugonovi píše: »Přál bych ti, abys znal strasti, které svírají srdce mé a starosti, které jako hory na mne padají. Srdce tvé by mne litovalo, a ty bys vyléval za mne prosby k Pánu, králi všehomíra, aby mi podal pravici svou a mne ubohého laskavě vysvobodil . . .«

Veliké strasti a hořkosti způsobil Řehořovi císař německý Jindřich IV. Bylť Jindřich sice muž velmi nadaný, ale nad míru lehkomyšlný a náru-

živý. Slechetnou svou manželku utiskoval a konečně od sebe zapudil. Úřady biskupské a opatství prodával. K poddaným zvláště k Sasům byl bezohledný a ukrutný. Papež jej laskavě napomenul. Jindřich uznal svoje viny a sliboval, že se polepší. Tak uplynula dvě léta. Zatím se množily žaloby na Jindřicha papeži zaslané. Zvláště Sasové hořce si stěžovali papeži, jak hrozně jich Jindřich utiskuje. Biskupství rozdával Jindřich za peníze jako dříve. Obklopen špatnými rádci dával lidu životem svým veliké pohoršení. Na počátku roku 1076 vyzval papež Jindřicha zvláštními posly, aby v pondělí v druhém týdnu svatopostním se dostavil do Říma a ospravedlnil se z těžkých obvinění a žalob naň přednesených. Svatokupectví a cizoložství, z něhož byl Jindřich obžalován, patřilo před soud církevní. Papež chtěl jednati zákonitě. Jindřichovi bylo též oznámeno, že bude z církve vyobcován, jestli se do Říma nedostaví.

Než Jindřich se dopustil skutku odvážného a neslýchaného. Rychle svolal biskupy a opaty sobě oddané. Sešlo se jich 24. ledna 1076 ve Wormsu 26. Shromáždění zasypali papeže urážkami, nazývali jej »špatným mnichem Hildebrandem«, prohlásili jej zbaveným trůnu papežského a poslali do Říma k papeži zvláštního posla, který mu odevzdal list od Jindřicha, nadepsaný: »Hildebrandovi, špatnému mnichu«. List se hemžil urážkami papeže a končil: »Já Jindřich, král z Boží milosti, volám ti se všemi svými biskupy: Sestup dolů, sestup dolů!« Královský posel přišel do Říma právě k shromáždění církevnímu v druhém týdnu svatopostním. Přítomno bylo 110 biskupů s nejvyšší hlavou svou, papežem. Sotva bylo shromáž-

dění zahájeno, vystoupil poseř a předčřtal list Jindřichův. Vzbudil bouři nevole a odporu. Musil prchnouti.

Potom papeř za souhlasu všech biskupů vyřkl nad Jindřichem pro jeho zločiny klatbu a vyobcoval jej z cirkve. Moc královskou bylo Jindřichovi zakázáno vykonávati, pokud se trestu nezbaví. Poddaní byli po ten čas sproštěni poslušnosti k němu. Jindřich se z počátku smál klatbě církevní. Ale za nedlouho zvážněl. Přátelé jeho jej ponenáhlu všickni opustili. Knížata německá se shromáždila r. 1076 v měsíci říjnu v Triburu a oznámila Jindřichovi, že s ním z cirkve vyobcovaným přerušují všechny styky. Ať jde do Spýru a očekává, až se v únoru 1077 svolá do Augšpurku říšský sněm, tam že se dostaví i papeř, a že se rozhodne, má-li déle vládnouti. Zatím že nesmí královské moci vykonávati. Nebude-li zbaven klatby do roka, že tím podle starého říšského zákona ztrácí královskou hodnost. Vyzvali jej, aby se papeři podrobil.

Jindřich vše přislíbil. Knížata to oznámila papeži a prosila, aby jistě zavítal na říšský sněm v Augšpurce a tak ukončil zmatky v Německu. Papeř slíbil, že přijde na říšský sněm. Jindřich tušil veliké nebezpečí. Obával se, že na sněmě budou naň přednešeny nescetné žaloby, že knížata, která jej nenávidí, budou usilovati o to, aby byl sesazen a jiný král zvolen. Rozhodl se tudíž Jindřich, aby se vyhnul rozsudku sněmu říšského, k tomuto skutku. Před vánocemi r. 1076 opustil Špýr a provázen manželkou svou a synem Konrádem a věrným sluhou přešel z Burgundska přes Mont Cenis do Italie, aby jej papeř klatby sprostil.

Řehoř se již ubíral do Německa. Slyše, že Jindřich přichází, zůstal na hradě Kanosse. Jindřich se dověděl, že již více biskupů německých sem přibýlo a odpuštění došlo. Papež se zdráhal Jindřicha připustiti proto, že se mělo o něm rozhodovati na sněmě říšských knížat. Dále se obával jeho neupřímnosti a věrolomnosti. Konečně jej připustil. Jindřich se před papežem přetvařoval. Dobrovolně konal pokání. Oděn prostým šatem stával chvílemi v ohradí pod širým nebem bosý, maje hlavu nepokrytou. Učinil to sám dobrovolně, jak to bylo v oné době zvykem. Ještě horší pokání si ukládali někteří králové. Královská moc tím nebyla snad od papeže snížena a potupena. Vždyť králové, kteří se provinili a pokání činili, se pokořovali před Bohem, ježž hříchy svými urazili. Zneuctil-li kdo v Kanosse důstojnost královskou, byl to sám král Jindřich, který si hrál na kajícího, ne aby se smířil s církví, nýbrž aby zvítězil nad knížaty německými.

Papež nejásal nad vítězstvím. Naopak byl naplněn obavou, že Jindřich způsobí nové boje a horší obtíže. Jindřich slíbil papeži v Kanosse pod přísahou, že vyslechne v Augšpurku žaloby naň vznesené, že do té doby se zdrží vlády, že se podvolí rozsudku papeže, že se zříká špatných rádcův, že se bude varovati přehmatů do práv církevních. Nedostojí-li svému slibu, že nebude platným sprostění klatby církevní. Potom sloužil papež mši svatou a podal Jindřichovi na znamení smíru a pokoje Nejsvětější Tělo Páně.

Trzo se však ukázalo, jak odůvodněna byla obava papeže, že Jindřich upřímně nesmýšlí. Ze všeho, co pod přísahou slíbil, ničeho nesplnil. Sotva se octl v severní Itálii, zaujal proti papeži

hrozivé stanovisko. K Jindřichovi se přidružili staří přátelé jeho a omlouvali jej, že jej německá knížata dohnala k cestě k papeži, že se Jindřich za to krutě pomstí. Za nedlouho měl Jindřich v Lombardii kolem sebe značné vojsko.

V březnu r. 1077 se sešla německá knížata ve Forchheimě a zvolila císařem německým vévodu Rudolfa Švábského a ustanovila, aby příště syn králův nikoli dědičně, nýbrž volbou králem se stal. Papež, kterému Jindřich cestu do Německa v severní Itálii zamezil, snažil se posly svými odvrátiti knížata od volby nového krále. Zpráva o tom jej roztrpčila. Papež sám uznával královská práva Jindřichova až do roku 1080. Mezi Jindřichem a Rudolfem Švábským vypukla válka občanská. Čím více přálo štěstí válečné Jindřichovi, tím více rostla pýcha jeho. Ač papež roku 1078 nejprísněji světským osobám zapověděl investituru, nedbal toho Jindřich a libovolně zadával biskupství. Papež se stále těšil nadějí, že se neblahé spory a zmatky v říši německé urovnají na sněmě říšském.

Když však občanská válka neustále zuřila a Jindřich uzavíral papeži přístup do Německa, a mimo to německá knížata papeži vytýkala váhavost, tu r. 1080 na shromáždění 100 biskupů prohlásil Řehoř, že je Jindřich pro veliké zločiny své zbaven trůnu, a králem německým zákonitým prohlášen Rudolf Švábský. Jindřich svolal do Brixenu 30 biskupů německých a lombardských, dal »sesaditi« papeže a zvoliti papežem biskupa z Raveny Guiberta, jenž se nazval Klemens III. Jindřich chtěl s vojskem uvésti Klementa do Říma a tam se dáti od něho korunovati. R. 1081 překročil Alpy. Za nedlouho byl u Říma. Římané

však uzavřeli brány a střežili je. I odešel Jindřich domů s nepořízenou. Ani roku následujícího nepodařilo se mu zmocniti se Říma. Teprve třetího roku (1083) podplativ Římany vešel do města. Papež se uzavřel ve hradě Andělském. Nepravý papež Klemens korunoval ve velikonoční svátky Jindřicha za krále. Papeži přispěl na pomoc vévoda z Apulie Robert Guiskard a osvobodil jej. Uvedl jej na horu Monte Kassino a potom do Salerna, kdež papež 25. května 1085 umřel. Umíraje pravil: »Miloval jsem spravedlnost, nenáviděl jsem nepravost, proto umírám ve vyhnanství.« Všickni poctivi dějepisci se srovnávají v tom úsudku, že byl Řehoř VII. mužem velikým a slavným. Jednal jako papež, vědom sobě velikého svého úřadu a těžké zodpovědnosti. Největší mužové věku toho, na př. Petr Damiani, kardinál a biskup v Ostii, Anselm, arcibiskup v Luce, Anselm, arcibiskup v Kanterbury, Hugo, opat v Kluni, schvalovali a velebili blahodárné skutky Řehořovy.

Nástupcem Řehoře VII. byl Viktor III. a potom Urban II. (1088—1099). Jindřich táhl proti němu s vojskem, ale musil ustoupiti před vojskem měst lombardských, která se proti němu spojila. Proti Jindřichovi IV. povstali jeho dva synové Konrád a Jindřich. V Ingelheimu byl král donucen odevzdati vládu synovi Jindřichu (1105), odtud uprchl do Kolína a odtud do Luttichu, kdež zemřel r. 1106. Syn jeho Jindřich V. pokračoval dle příkladu otce svého v boji proti papežům: Paschalovi, Gelasiovi, až konečně za papeže Kalixta II. (1119—1124) byl učiněn smír, zvaný smlouva Kalixtova, ve Vormsu r. 1122 (konkordát vormský). Papež svolal r. 1123 do Lateránu všeobecný sněm a tam byla smlouva potvrzena. Obsah její byl

tento: »Císař odevzdává Bohu, sv. Petru a Pavlovi a katolické církvi veškerou investituru berlou a prstenem a dovoluje, aby se volba biskupův a opatů všude svobodně konala dle zákonů církevních. Papež svoluje, aby se preláti němečtí volili u přítomnosti císaře bez simonie (svatokupectví). Zvolení mají v Německu před, v Itálii a Burgundii po vysvěcení přijati léno (statky) ne prstenem a berlou, ale žezlem císařským a zaplatiti, čeho třeba.«

91. Papež Innocenc III. (1198—1216.)

Innocenc III. se narodil r. 1161 v městečku Anagni z hraběcí rodiny Konti. Vzdělával se v Římě, v Paříži, Boloni. Vynikal ve vědách svatých i světských. Roku 1198 po smrti papeže Celestina byl zvolen papežem, ač mu bylo teprve 37 let. Vláda jeho byla slavná. Neúprosným hájením práva a spravedlnosti dobyl Innocenc sobě a úřadu svému neobyčejné úcty a důvěry nejenom lidu, nýbrž i knížat a králův. Národové toužili po míru a pokoji a proto předkládali papeži rozepře své a spory, aby jich spravedlivě rozhodl. Knížata a králové svěřovali ochraně papeže svoje říše. Innocenc vychoval otcovsky Bedřicha, osiřelého syna císaře německého Jindřicha VI. a jeho manželky Konstancie. Když dospěl Bedřich roku čtrnáctého, odevzdal mu papež jeho dědictví, Sicilii.

Pečlivě hájil práva zákonitých královských dědiců všech zemí. Rozsoudil rozepře o trůn v Uhrách a Norvéžsku, uhájil právo Boleslava III. na trůn polský. Statečný král aragonský Petr a kníže dalmatský dobrovolně si zvolili papeže svým ochráncem a odváděli mu poplatek. Král český

Otakar a knížata bulharský a valašský přijala od Innocence koruny své. Utiskovaným byl Innocenc bezpečným útlukem proti mocným. Nedbal papež na osobu. Když král francouzský Filip August zapudil svou manželku Ingeburgu, kněžnu dánskou, byla v zemi cizí ode všech opuštěna. Jediný papež se jí ujal a donutil krále, že ji opět přijal a práva její uznával. Nejstkvěleji obhájil spravedlnost v říši anglické. Král Jan Bezzemek popudil proti sobě lid anglický. Ruce své poskvrnil bratrovraždou. Král francouzský Filip August se zdarem podnikl válečné tažení do Anglie a dobyl značné části země. Papež slyšel s žalostí o hrůze válečné a utrpení lidu. I nařídil mír. Filip August schoval meč do pochvy a smířil se s králem Janem. Když vypukla válka po druhé, Jan Bezzemek odevzdal korunu svou pod ochranu papeže a přísahal mu věrnost a poslušnost. Moc úřadu papežského zářila jako slunce všemu světu.

Na vyzvání papeže konána výprava křížová r. 1202. Křížáci nedospěli cíle svého. Dobyli říše křesťanské, císařství řeckého. R. 1203 udeřili na zemi i na moři na město Cařihrad a dobyli ho. Zřídili tam latinské císařství, které trvalo 57 let. Papež uslyšev to velmi se zarmoutil a hrozil jim klatbou. Pozvání jejich, aby svolal do Cařihradu sněm církevní a sám se ho účastnil, odmítl. V Itálii a jižní Francii ohrožovali všecek řád bludaři Albigenští a Valdenští. Byli pro společnost morovou ranou. Zuřivě pronásledovali katolíky. Velmi účinně působili na obrácení bludařů řády sv. Dominika a sv. Františka, které papež potvrdil r. 1210.

Innocenc III. žil velmi skrovně. Z úspor konal skutky milosrdenství. Když vypukl v Itálii hlad,

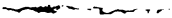
obětoval vše pro trpící. Po osm měsíců živil denně osm tisíc nuzných. Lid k němu lnul srdečně. Veliká nemocnice v Římě podnes hlásá milosrdenství a lásku k chudině svého zakladatele Innocence. Posledním velkým činem jeho vlády byl sněm církevní, který svolal r. 1215 do Lateránu. Bylo přítomno 1500 účastníkův, z nichž bylo 412 biskupův a 900 opatův. Sněm rokoval o kázni církevní a zavrhl bludy Albigenských a Valdenských. R. 1216 v červnu vydal se Innocenc na cestu, aby smířil dvě obchodní svobodná města Janov a Pisu. Na cestě zemřel v Perugii dne 16. června 1216.

X.

Vzdělanost středověku.

92. O vzdělanosti středověké.

Až do císaře Konstantina Velikého zápasilo křesťanství s pohanstvím. Boj byl nerovný. Na straně pohanstva veliká moc, císařové, úřady, pohanské modloslužebné kněžstvo, peníze a hrozné mučednické nástroje; na straně křesťanů chudoba, tichost a andělská trpělivost, ale též pravda a milost Boží. Krev křesťanů byla semenem nových vyznavačův. Pravda Kristova zvítězila. Konstantin Veliký r. 313 dal křesťanům svobodu a sám byl křesťanům nakloněn. Křesťanství se stalo dle slov svého božského zakladatele duchovním kvasem v lidské společnosti. Doba, ve které křesťanství osvědčilo svoji obrozující sílu a blažící účinky na život lidský, jest středověk od císaře Konstantina Velikého až do XVI. století, ve kterém byly celé krajiny násilím od církve svaté odtrženy. Mnozí ovšem buď z nevědomosti aneb zlé vůle tupí středověk jako dobu mravů hrubých a nevědomosti. Vše dobré a krásné, co v středověku zásluhou církve vykonáno, zamlčují a zatemňují a pak nazývají středověk »temným«. Zvlášt se vyznamenali tupením středověku ti, kteří od církve katolické odpadli, totiž protestanté. Rádi by dokázali, že pravá vzdělanost počíná dobou, v níž nešťastný

katolický kněz a řeholník Luter zradil matku svou, církev katolickou.

Nejlepší obranou středověku jsou velkolepé děje doby oné, velebné postavy mužů slavných a svatých. Středověk se honosí utěšeným rozkvětem života lidského v každém směru. Zrakům našim se objeví veliký rozdíl, srovná-li se začátek středověku a konec jeho. Tam viděti starý svět v troskách, zde spatřujeme státy spořádané na základě křesťanské spravedlnosti a lásky, země pečí církve svaté vzdělané a čilý styk mezi národy. Objevena Amerika, s Asií navázány obchodní styky, a tak národům evropským otevřen daleký a široký rozhled. Před rokem 1517 bylo v Evropě 66 universit, které pěstovaly v duchu zdravém křesťanskou vědu. Bohověda čili theologie byla tak prohloubeně a přesně a přesvědčivě pěstována, že její vznešenost lze přirovnati k nebytným dómům doby oné.

 Spisy sv. Anselma, sv. Tomáše Akvinského, sv. Bonaventury, Alberta Velikého a jiných velíkanů svědčí o všestranném vzdělání a bystrosti ducha, se kterou se ponořovali i do největších tajemství naší svaté víry. Snažili se pravdy křesťanské co nejvíce osvětliti a vědecky dokazovati. Jmenují se scholastikové. Jiní pojímali pravdu Boží zase více srdcem a citem, snažili se sílu a krásu její vycítiti. Jmenují se mystikové. Mezi nimi stkví se sv. Bernard, vroucí učitel lásky Boží. Později září mezi mystiky sv. Tomáš Kempenský († 1471). Jeho zlatá knížka o »Následování Krista« stala se vedle Písma svatého nejmilejší četbou všech, kteří toužili po dokonalosti. Mezi básníky středověkými vyniká Dante Alighieri (Florenčan, jenž žil od r. 1263—1321). Dantovo básnické vele-

dílo »Božská komedie« skládá se ze tří dílů: pekla, očištění a ráje. Básník stojí na stanovisku křesťanském. Pilně četl spisy sv. Tomáše Akvinského a velice jej ctil. V »Božské komedii« je bohatství obrazův a myšlenek. Způsobem uchvacujícím píše o Synu Božím jakožto Spasiteli světa. Naráží na události souvěké a bez milosti odsuzuje vůdce nehodné v místo zavržených. Nemilosrdně tepe kacíře, kteří pustoší vinici Páně. Papeže ctí jakožto náměstka Kristova a proto důstojného papeže pozdravuje a vítá v ráji. Vzory života jsou mu sv. František z Assissi, sv. Dominik, sv. Bonaventura, sv. Tomáš Akvinský. Zbožný Torkvato Tasso v náboženském zanícení opěvoval osvobození hrobu Božího. Petrarka ve svých spisech nezatajil bolesti své nad strastmi, které svíraly církev • svatou, když zchytralý král francouzský Filip IV. Sličný došel toho, že papežové z Říma přesídlili do francouzského města Avignonu r. 1309 a tam jako v zajetí šest papežů po sobě přebývalo. Neblahá ona doba, »zajetí babylonské«, trvala 70 let.

Jako básnictví rozkvetlo na půdě křesťanské také umění stavitelské a malířské. Jenom živá víra a láska k Bohu byly s to, aby zbudovaly velkolepé domy románské a gotické, které svou výší volají člověku: Vzhůru srdce! Z křesťanství čerpali látku slavní malíři: řeholní bratr Angeliko z Fiesole, nesmrtelní mistři Leonardo da Vinci, Michel Angelo, Rafaël Sanzio a j. Křesťanství jim skýtaloby obrazy nejnežnější, na př.: Pannu Marii s děťátkem. Podávalo jim děje úchvatné z utrpení a smrti Páně, poslední soud a hrůzy jeho.

Umění křesťanské ve středověku je čisté, rozněcuje nadšení náboženské, vlévá do srdce lásku k ctnosti a povznáší nad všednost k výšinám

nebeským. Ku konci středověku byl vzbuzen zájem o starověké památky. Mužové, kteří se památkami starověkými obírali, sluli humanisté. Byli to většinou věrní synové katolické církve. Z Řecka přinášeli zbožní Řekové, zvláště mniši, do Říma staré památky. Nejvíce z nich jest znám Bessarion, který se stal později kardinálem. Osvícený a svatý tento muž založil v Římě akademii a v určitou dobu shromažďoval okolo sebe horlivé muže a vědecky se bavili.

Nejznamenitějším humanistou jest papež Pius II. (Eneáš Silvius). Povzbudil zbožného muže Vavřince Vallu, aby spisy řecké překládal. Na začátku XVI. století proslul mezi humanisty papež Lev X. Poslal hraběte Jana Laskarisa do Řecka, aby skupoval rukopisy starořeckých spisovatelův a spisy řeckých otců církevních. Povolal do Říma nadané řecké jinochy, kdež se řecky vzdělávali, štědře podporoval muže o vědu zasloužilé. Ve Španělech podporoval humanismus zbožný kardinál Chimenes. V Anglii byl humanistou znamenitý biskup Fisher, o němž král anglický s chloubou vyznal, že žádný panovník na světě nemá tak učeného a svatého biskupa. Založil dvě kollegia, kde se pěstovala studia památek starověkých. Jména evropského si získal Tomáš Morus, vysoký úředník krále anglického Jindřicha VIII., svým krasocitem a jemným vkusem. Oba jmenovaní mužové stali se obětí smyslností tělesnou zaslepeného a rozvášněného krále Jindřicha VIII. Stali se mučedníky.

Tak mnozí sní o době řecké, kdy bohové sídli na Olympu, kdy prý krásné bylo svatým a podobně, a zapomínají, že ani řecké, ani římské pohanství nepochopilo, že otroctví je zločinem na člověku páchaným. Pohanům bylo otroctví při-

kazem jejich bohův a věcí prý zcela rozumnou. Tuto pošetilost zrušilo křesťanství. Hlásalo svaté evangelium a nebe otevíralo všem i chudobným a slabým. Pomalu se mírnilo otroctví v mírnější život, nevolnictví. I nevolnictví prolomila církev svatá nemohouc je najednou zrušiti. Nevolnictví mírněno účinně důstojností kněžskou.

Církev udílela důstojnost kněžskou člověku, ať si byl posud svoboden aneb nevolníkem a vy-
nutila na pánu, který pohrdavě pohlížel na tře-
souceho se nevolníka, úctu, že ctil kněžskou dů-
stojnost, kterou bývalý nevolník byl ozdoben a
nad pána svého vyvýšen. Krásným příkladem toho
zjevu jest nám setkání se císaře Bedřicha Rudo-
vouseho s papežem Hadriánem. Císař Bedřich také
uznával pouze rytíře a nevolníky. I Milanští byli
mu jenom nevolníky. S pohrdavým úsměvem po-
hlížel na polohladové měšťany z Fortony o milost
prosící. A hle! Tento tvrdý a pyšný císař se sklání
před důstojností papežskou v osobě Hadriána.
Nejmocnější panovník západu dvakráte podržel
třemen u koně, na nějž vsedal papež, a to napřed
pravý, potom levý. A kdo byl Hadrián? Syn ubo-
hého, pohrdaného nevolníka z kmene Anglosasů,
kteří tehda úpěli pod těžkým jhem normanských
baronův. Byl povýšen pro velikost ducha svého
k nejvyšší důstojnosti na zemi, totiž papežské.
Lidem schopným otvírala církev dráhy široké.
Pečlivě jako matka milující vedla lidstvo na vý-
sluní pravé vědy a lidské moudrosti. Vzdělání
činila všeobecným. Veliký úkol vzdělávací mezi
lidem měly kláštery.

Církev uvedla v život slova Páně: Buďte mi-
losrdní! Z pohanské mravouky vyšel přísný Kato,
z křesťanství sv. Vincenc z Pauly a milosrdné

sestry. Pohanství neznalo milosrdenství. Pohané živilo ve veřejných ústavách gladiatory, ale jenom proto, aby se později kochali krvelační diváci pohledem na umírající, ubohé gladiatory v divadle římském. Církev svatá hlásala evangelium i chudobným. Od bohatých žádala část přebytku pro chudobné a trpící. Na ochranu slabých nařídila pro polovici týdne tak zvaný »Boží mír« (klid zbraní) a vymohla si poslušnost hrožíc tresty církevními. Středověké dějiny svědčí, že církev svatá je matkou věd a umění, matkou lásky a milosrdenství.

XI.

Bohem nadšení mužové.

93. Sv. Augustin.

Sv. Augustin, veliký učitel a okrasa církve katolické, narodil se r. 355 v Tagaste v Africe. Otec Patricius byl pohan. Matka Monika byla zbožná křesťanka. Augustin se vzdělával v Kartágu a tam ve společnosti lehkomyšlných mladíků porušil své mravy. Sv. Monika se proto velice rmoutila.

Augustin odešel do Říma, kdež se stal slavným řečníkem. Pro svůj řečnický věhlas byl od císaře povolán jako učitel řečnictví do Milána. V témž městě žil veliký biskup a výmluvný kazatel, sv. Ambrož. Augustin naslouchal kázáním sv. Ambrože nejprve ze zvědavosti, potom však z touhy po pravdě Boží. Svatá Monika se stále modlila za syna svého. V úzkosti své odpůlula z Afriky, přišla do Milána a vyhledala syna svého. Radostí pookřála vidouc změnu v jeho smýšlení. Augustin měl dobrou vůli státi se pravým křesťanem, ale obával se, že snad nepřekoná zlých návykův a náklonností. Když však viděl jiné, kterak se polepšili a Boha milují, rostla jeho důvěra a říkal: »Když mohli oni nad sebou zvítěziti, proč bys nemohl ty?«

Jednoho dne se zamyslel nad dosavadním svým životem. V lítosti nad hříchy svými vrhl se na zemi a rozplýval se v slzách. Tu uslyšel slova: »Vezmi a čti!« I otevřel Písmo svaté, které měl u sebe a četl slova sv. Pavla: »Jako ve dne poctivě chodíme, ne v hodování a opilství, ne v smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, ale oblect se v Pána Ježíše Krista«. Rozhodl se, že bude žítí svatě; že bude věrně spolupůsobiti s milostí Boží.

Srdce zbožné jeho matky plesalo. Augustin se dal od sv. Ambrože pokřtiti. Po křtu svatém zapěl se sv. Ambrožem chvalozpěv: »Tě Boha chválíme!«

Z Milána se vrátil do Afriky. V Ostii zemřela svatá matka jeho. V Africe se uchýlil do samoty a tři léta byl oddán modlitbě a rozjímání o pravdách Božích. Aby napravil pohoršení, která dříve dával, uveřejnil knihu »Vyznání Augustina«, v níž se veřejně vyznává z hříchův a jich lituje.

Biskup v Hippo jej posvětil na kněze. Svatý Augustin sdružil vůkol sebe více kněží a žili společně dle určitých pravidel. Sepsal mnoho spisův, v nichž vysvětluje učení církve svaté. Horlil proti bludařům. Zemřel jako biskup v Hippo r. 429, když Vandalové obléhali město. Tělo jeho bylo pohřbeno v Hippo, potom převezeno na Sardinii, konečně do města Pavie, kdež odpočívá. Láska jeho k Bohu se vyznačuje na obraze hořcím srdcem, které drží v ruce.

Jak vroucně Boha miloval a po něm toužil, poznati z jeho výroku: »Ty jsi, ó Bože, stvořil srdce naše pro sebe a srdce naše je nepokojné, dokud nespočine v tobě!« Člověk, obraz Boží, pro věčnost stvořený, aby věčně Boha velebil, nespo-

koji se trvale věcmi pozemskými. »Lito mi, Bože, že jsem tě již v mládí svém vroucně nemiloval«, říkával sv. Augustin, neboť čas života neposvěcený láskou k Bohu je pro věčnost ztracen. Roznícen láskou k Bohu volával: »Kéž by bylo mé srdce lampou a tělo mé a kosti mé staly se olejem, ježž by ztrávily plameny lásky mé k tobě, o Bože!«

94. Sv. Cyril a Metoděj, apoštolové slovanští.

Vlastí svatých bratří jest úrodná Macedonie severně od Řecka, obydlená posud z velké části Slovaný. Rodným městem svatých bratří jest Soluň, staroslavné město, v němž kázal sv. Pavel na své druhé apoštolské cestě, a kamž poslal dva listy »k Soluňanům«. Sv. Cyril a Metoděj byli z rodiny zbožné, bohaté a vznešené. Zbožný jejich otec Lev byl vysokým důstojníkem vojenským. Oba bratři byli oddařeni od Boha vzácnými dary ducha i těla, kteréž se utěšeně rozvíjely.

Cyril vynikal nevšední pamětí a bystrostí ducha. Již v útlém věku miloval vřele Boha. Vzorem zbožnosti a vzdělání si vyvolil velikého církevního učitele, sv. Řehoře Nazianského. Na stěně své jizby si nakreslil sv. kříž a napsal pod ním modlitbu k sv. Řehoři: »Ó Řehoři! Tělem jsi člověk, ale duchem zdáš se mi andělem býti, neboť ústa tvá jako Seraf oslavují Boha a osvěcují výkladem viry všecek svět. Přijmiž tedy s láskou i vírou i mne za svého učně a buď mi učitelem a osvětitelem.« Ve spisech sv. Řehoře pilně čítal a jimi se vzdělával.

Maje 12 let byl Cyril r. 839 přijat do školy císařské v Cařihradě, kdež nabyt všestranného

vzdělání. Učil se společně se synem císaře Theofila, Konstantinem. Cvičil se v počtářství, měřictví, hvězdářství, hudbě, řečnictví a četl spisy slavných řeckých spisovatelův. Byl ozdobou školy císařské nejenom pro svou učenost, nýbrž i pro svou zbožnost a nevinost, kterou si uprostřed mravní porušenosti svých spolužákův uchoval. Když dospěl, byl mu nabízen státní úřad, ale nepřijal ho. Zasvětil totiž život svůj službě Boží. Patriarcha Cařihradský Ignác udělil mu čtvero nižších svěcení. Chtěje se Konstantin (Cyril) připravit na stav kněžský, odešel potají z Cařihradu do blízkého kláštera a žil tam skrytě šest měsícův. Vrátiv se do Cařihradu vyučoval krajany své i cizince křesťanské moudrosti.

R. 850 byl vysvěcen na kněze. Důmyslně hájil poctu obrazů Svatých proti kacíři Janu Grammatikovi, bývalému patriarchovi cařihradskému. Saraceny, kteří se považovali za potomky Israële, syna Abrahamova a dle matky jeho Agar se zvali Agarjany, a kteří rouhavě mluvili o tajemství Nejsvětější Trojice, v náboženské půtce konané v městě Melitě na přání panovníka Saracénův a řeckého císaře Michala, překonal a zahanbil. Z pomsty jej chtěli otrávit, ale z nebezpečí šťastně vyvázl. Také vyvrátil blud svého bývalého učitele Focia o vyšší a nižší duši.

Bratr Konstantinův Metoděj spravoval spravedlivě a lidumilně slovanskou krajinu Strumskou v horní Macedonii. Marně však se namáhal, aby břemena lidu ukládaná byla zmírněna. Pro přepych, neřesti a nespravedlnosti císařských dvoránů vzdal se světského úřadu a vstoupil do kláštera řehole sv. Basila na hoře Olympu na hranicích Macedonie a Thessalie, a byl po zbožné přípravě

na kněze posvěcen. Do téhož kláštera vstoupil sv. Cyril. Leč nežil dlouho v zátíší klášterním. Král (kagan) polodivokých Kozarů, kteří měli mohutnou říši mezi mořem Azovským a Černým a řekou Volhou, požádal císaře řeckého Michala III. za učené křesťanské věrověsty, aby se zbavil dotěrných Židův a Saracenův, kteří Kozarům svou víru vnucovali.

Císař vyvolil k úkolu tomu sv. Cyrila, jenž ochotně se vydal do Kozarska pravděpodobně se svým bratrem Metodějem a jinými průvodci. Po Moři Černém pluli na poloostrov Taurický (Krim) a přistáli v městě přístavním, Chersonu. V Chersonu kvetl čilý obchod. Stýkali se tam obchodně Židé, Saraceni arabsky mluvící, Kozari a Slované. I dána tak sv. Cyrilovi vítaná příležitost naučiti se kozarsky a hebrejsky (židovsky). Rozmlouval snadně s Rusy a četl sv. evangelia a žalmy rusky psané.

Sv. Cyrilovi bylo dobře známo, že třetí papež sv. Klemens, byl císařem Trajanem vypovězen na poloostrov Taurický a r. 100 umučen. I pátral po hrobě sv. Klementa, až na ostrůvku poblíž Chersonu v sutinách chrámu nad hrobem sv. Klementa vystavěném a za bouřlivého stěhování národů spustošeném našel ostatky sv. Klementa a nástroj jeho smrti mučednické, kotvici. Drahé ostatky přinesl na své hlavě na loď a přivezl do Chersonu, kdež byly v hlavním chrámě vystaveny a uctěny. S dovolením arcibiskupa Chersonského nosil sv. Cyril ostatky svatého papeže-mučedníka na svých cestách jakožto krásný doklad úcty k nejvyšší hlavě církve svaté a své pravověrnosti.

Po moři Azovském připlul sv. Cyril ku břehům říše Kozarské. Od krále byl vlídně s prů-

mnohé kamenné kříže na Moravě, které posvětili svatí bratři. Vypravuje se, že v Telči, Třešti a ve Starém Petříně na Znojemsku jsou kazatelny, s nichž svatí apoštolové lidu kázali.

Jsouce věrní synové církve katolické ctili sv. bratři knížata apoštolská, sv. Petra a Pavla. Na Petrově v Brně posvětil sv. Metoděj chrám sv. Petra, v Olomouci chrám sv. Petra a Pavla.

Nejprve konali bohoslužbu obřadem a jazykem řeckým. Brzo však pojali úmysl konati bohoslužbu jazykem slavanským se svolením papeže. Proto překládali řecké církevní knihy na jazyk slovenský, a to čtení ze sv. evangelií a epištol při mši sv., čtení ze Starého Zákona, kněžské hodinky (Časoslov), mešní knihu (Služebník), obřadní knihu (Trebník) a zpěvník sv. Jana Damascenského.

Tři léta a tři měsíce působili svatí apoštolové blahodárně na Moravě, když jich věhlasný papež Mikuláš I. (858—867), poučen od Rostislava zvláštním listem o jejich spásonosné činnosti, zval do Říma. Papež schvaloval činnost sv. bratrů a přál si mocné slovanské říše občansky i církevně svobodné, na biskupech německých nezávislé, aby mu byla oporou proti přehmatům panovačných panovníků německých a na nich závislých biskupův. Pozvání papežovo bylo svatým bratřím velmi vítaným. V průvodu četných žáků vydali se na cestu do Říma r. 867 nesouce tělo sv. Klementa a církevní knihy slovanské. Pět měsíců se zdrželi u knížete Kocela na hradě Blatně a kázali pod ochranou jeho slovo Boží v území jeho. Kocel i lid jeho byli nadšeni kázáními v jazyku slovanském a oblíbili si písmo a církevní knihy slovanské. Na rozkaz Kocelův učilo se asi padesát žáků písmu slovanskému. Od Kocela pokračovali na své cestě úze-

ské jemu srozumitelné, vzýval v chrámě Boha za osvícení a potom sestavil písmo slovanské a překládal na jazyk slovanský knihy bohoslužebné.

R. 863 vydal se se svým bratrem, sv. Metodějem a průvodci na Moravu. Ubírali se Bulharskem, kdež krátce se zdrželi u knížete Borisa. Putovali knížectvím Kocelovým a Svatoplukovým a v červnu zavítali k Rostislavovi na Velehrad.

Cesta sv. bratří z Cařihradu na Moravu jest poznačena svatyněmi sv. Klementa a to v Bosně u Jajců, v Chorvátsku v Kelemenu, u jezera Blatenského, v Kostetelci mezi Budínem a Ostrihomem a v Močonku před Nitrou, sídle Svatoplukově.

Lid moravský vyšel s Rostislavem svatým bratřím v ústřety slyše, že přicházejí z čisté lásky k Bohu a bližnímu hlásat slovo Boží jazykem slovanským. Požívající důvěry lidu působili svatí věrověstové s patrným požehnáním. Hlásali slovo Boží, vyučovali mládež potřebným vědomostem, kácely modly a vedli lid slovanský k zbožnému životu.

Na vychování horlivých kněží moravských založili svatí bratři klášter v Osvětimanech a u Kyjova, na jehož udržování platili daň obyvatelé mezi Cáhnovem a Trenčínem z rozkazu Rostislava. Podnes prý se vybírá na Slovensku daň sv. Klementsá, čtyřicet haléřů z hlavy ročně.

Památny jsou chrámy sv. Klementa v Horním Břečkově na Znojemsku a ve Špičkách u Kelče. Zachovány jsou také studánky některé, kde udíleli sv. apoštolové slovanští svatý křest. Tak na př. studánka »Cyrilův důl« na Velehradě, studánka »Apoštolka« v Přibicích u Hustopeče, »Svatá voda« u Stínavy na Plumlovsku, studánka v podzemní kapli Cyrilce v Podivíně a j. Z doby oné jsou

vali právo bez svolení papeže, odvolávajíce se na to, že kněží němečtí v krajinách slovanských hlásali křesťanství. Než lid slovanský nepoznal křesťanství, které mu kázali nezvaní kněží němečtí jazykem nesrozumitelným. Nad to nepřicházeli kněží němečtí ve jménu Kristově, nýbrž ve jménu zemělačných panovníků německých, kteří pod rouškou křesťanství s národy slovanskými krutě válčili a jich sobě podrobovali. Což divu tedy, že křesťanství takovým způsobem proti duchu Kristovu šířené a vnucované v dobrém a svobodymilovném Slovanstvu se neujímalo, ano že mu bylo odporováno?

Slovanskému lidu bylo potřebí kněží, kteří by s ním cítili a řeči jemu srozumitelnou, tedy slovanskou, jej poučovali. Toho si přála knížata slovanská Rostislav, Svatopluk a Kocel vzkazující posly svými císaři Michalovi III. v Cařihradě toto: »Lidé naši odstoupili od pohanství a zachovávají křesťanský zákon, nemáme však učitele takového, který by nám vyložil pravou víru křesťanskou jazykem naším, aby i jiné země vidouce to následovaly nás. Pošli nám tedy učitele takového, neboť od vás vychází vždy na všechny strany dobrý zákon!«

Císař povolal sv. Cyrila a pravil mu: »Vím, že jsi unaven, filosofe, ale jest záhodno, abys tam šel, nebo nikdo jiný mimo tebe nedovede toho vykonati. Vezmi tedy bratra svého Metoděje a jdi, neboť oba jste Soluňané, a všickni Soluňané hovoří čistě po slovansku!« Sv. Cyril vyslyšel přání císařovo. Slyše, že Moravané nemají knih bohoslužebných ve své řeči a věda ze zkušenosti nabyté v Kozarsku, kterak důležité a prospěšno jest mimo ústní poučení podati lidu též spisy nábožen-

vodci svými přijat a hostěn. Na dvoře královském konána učená náboženská pře mezi křesťanským věrověstem a Židy a Saracény. Král a rádcové jeho byli uchvácení jasnými důkazy sv. Cyrila. Židovským učencům i mohamedánským pravil král: »Host náš (Cyril) porazil s Boží pomocí pýchu židovskou a rovněž zvrátil vaši nadutost mohamedánskou. Jen křesťanům dal Bůh víru dokonalou a mimo ni nedojde nikdo života věčného. Budiž z toho Bohu chvála na věky.« Dvě stě velmožů kozarských přijalo ihned svatý křest. I v lidu kozarském, jež svatý apoštol v jazyku kozarském poučoval, ujímalo se křesťanství utěšeně.

Položiv pevné základy křesťanství a zůstaviv kněze v Kozarsku chystal se sv. Cyril na návrat do Cařihradu. Zlata a stříbra, jež mu král z vděčnosti podával, nepřijal. Vyprosil si pouze osvobození 200 řeckých zajatcův a s nimi se vracel do své vlasti. Šťastný návrat sv. apoštola a poklad převzácný svatých ostatků vzbudil v Cařihradě radost velikou. Krátký čas působil sv. Cyril jako kněz při chrámě sv. apoštolů v Cařihradě. Bolesti jej plnily zlořády a pikle na dvoře císařském. Tajemník císařův Focius, pochlebník a pokrytec, zmocnil se úskokem stolce arcibiskupského a zapudil řádného biskupa sv. Ignáce. Možno, že proto sv. Cyril, nechtěje býti svědkem pohoršlivých činů Fociových, odešel do Bulhar kázat sv. evangelium, ale pouze na krátko.

V tu dobu poslala tři slovanská knížata, a to Rostislav, kníže moravský, Svatopluk, kníže Nitranský a Kocel, kníže Blatenský, poselství k papeži a císaři cařihradskému, chtějice se domoci církevní nezávislosti na biskupech v Solnohradě a Pasově, kteří si na Moravu a Pannonii osobo-

sv. Metodějovi. Arcibiskup Solnohradský Adalvín tupil světce slovy »vetřelec«, »rušitel míru« a j. a bouřil proti němu kněžstvo a lid. Kníže Kocel byl slabý proti protivníkům, a Rostislav moravský se nemohl rázně zastati svatého arcibiskupa; byl totiž zapleten ve válku s králem Ludvíkem. Štatně odrážel Rostislav útoky nepřátel, až konečně zradou synovce svého Svatopluka byl jat a do Němec odvezen. Ludvík dal statečného Rostislava oslepti a zavřítí v klášteře, v němž bídně zemřel.

Zrádný Svatopluk se stal knížetem moravským. Ve skutečnosti však vládli v zemi vůdcové němečtí. Svatopluk vzbudil nedůvěru cizincův, kteří jej r. 871 do Řezna odvezli a uvěznili. Brzo však jej propustili a postavili jej v čelo vojska německého, které mělo pokořiti vzbouřené Moravany proti vetřelcům. Svatopluk přitáhl s vojskem německým k Velehradu. Tu však se zhrozil myšlenky, že bojuje proti svému lidu moravskému. Dorozuměl se s Moravany a přešel k nim a Němce porazil na hlavu. Vítězil i v létech dalších, až r. 873 učinil král Ludvík mír.

Za válek oněch byl sv. Metoděj bez ochrany knížat slovanských. Bylo mu mnoho příkoří vytrpěti od biskupů německých, kteří nedbajíce toho, že jest posvěcen papežem a papežem poslán na Moravu, zajali násilně sv. Metoděje a v Němcích v tuhém žaláři věznili od podzimku r. 871 až do jara r. 874. Jako zločince soudili jej před králem Ludvíkem. Dopustili se skutků hrozných. Nebylo jim dosti, že jej zneuctili nadávkami, arcibiskup Solnohradský Adalvín a biskup Pasovský Hermanrich jej bili do hlavy, k zemi jej porazili a jím smýkali. Kdyby nebyl Ludvík zabránil, byl by Hermanrich svatého Metoděje bil bičem na koně.

nonským. Tím obnovil papež zaniklé arcibiskupství Srémské v jižní Pannonii, kudy teče řeka Sáva. Prvním srémským biskupem byl prý sv. Andronik, žák sv. Pavla. Ku konci IV. století bylo biskupství srémské povýšeno na arcibiskupství a podřízeno mu bylo šest biskupství: Bělehrad, Ptuj, Sisek, Ošek, Stridon a Cibale. Arcibiskupství srémské zaniklo v bouřích pátého století. Papež je nyní obnovil a svěřil sv. Metodějovi. Moravu a ostatní země slovanské svěřil sv. Metoději jakožto vyslanci svému a missionáři slovanskému. Velepastýřský svůj úřad směl konati sv. Metoděj zcela nezávisle na biskupech německých, kteří si proti právu osobovali duchovní vládu na Moravě i Pannonii. Veškeré služby Boží směl konati sv. Metoděj se svolením papeže jazykem slovanským. Pouze nařídil papež, aby sv. evangelium a epištola při mši svaté byly nejprve čteny latinsky a potom slovansky.

Zvláštním listem žádal papež slovanská knížata Rostislava, Svatopluka a Kocela, aby podporovala a chránila sv. Metoděje v díle jeho vznešeném a končil list svůj takto: »Kdyby pak někdo . . . opovážil se jinak sváděti vás haně knihy jazyka vašeho, budiž vyobcován a na soud církvi vydán, až se napraví, neboť to jsou vlci a nikoliv ovce, jež sluší po ovoci jejich poznati a jich se chrániti. Vy ale, synové nejmilejší, poslouchejte učení Božího a nezapomínejte rozkazů církve, abyste stali se pravými ctiteli Boha, Otce našeho nebeského se všemi svatými!«

Po návratu z Říma dlel svatý Metoděj nějaký čas v zemi Kocelově. Lid chvátal s radostí na slovanské bohoslužby a odvracel se od kněží cizincův. Proto se rozhořčili němečtí kněží proti

Svatý Cyril v Římě ochuravěl. Nemocen jsa dal se obléci v roucho řeholní v klášteře benediktinském při chrámě sv. Klementa v Římě. Žil tam jenom 40 dní. Čtyřicátý den se přiblížila hodina smrti jeho. Poslední chvíle života jeho byly velmi dojemné. Na loži smrtelném pozvedl ruce své a pronášel modlitbu chvějícím se hlasem: »Hospodine, Bože můj, vyslyš modlitbu mou a zachraň věrného stáda svého, k němuž jsi byl ustanovil mne, nezpůsobilého a nehodného služebníka svého. Zbav všechny všeliké bezbožné a pohanské zloby i všelikého mnohomluvného a rouhavého kacířstva, a rozmnož velice svoji církev a shromáždi všechny v jednomyslnosti a stvoř lidi vzácné smýšlející jednotejně o pravé víře tvojí a vdechni v jich srdce slova učení svého. Když jsi přijal nás nehodné ku hlásání evangelia Krista svého, odevzdávám ti všechny od nás pravdě získané. Opatruj je silnou pravicí svou a pokrývej je krovem svých křídel, aby všickni chválili a slavili jméno tvé!« Zbožně přijal svaté svátosti. Pohnutým hlasem prosil svatého Metoděje, aby se vrátil k dobrému lidu na Moravu řka: »Hle, bratře, až posud byli jsme oba spřeženi jednu brázdou táhnouce. A nyní já padám na líše den svůj ukončiv. Vím, že miluješ velmi horu (klášter Olympský), ale nechtěj pro horu opustiti učení svého na Moravě. Zůstaň u toho dobrého lidu a vyučuj ho pravdě Boží!« Svatý Cyril zesnul blaženě 14. února r. 869. Pohřeb jeho byl slavný. Papež chtěl, aby byl pochován v chrámě sv. Petra v jeho hrobě, ale na prosbu sv. Metoděje svolil, aby uloženo bylo tělo jeho v chrámě sv. Klementa, jehož ostatky sv. Cyril do Říma přinesl.

Sv. Metoděje učinil papež arcibiskupem pan-

mím Slovincův. Památkou na působení sv. apoštolů v oněch krajinách jsou chrámy sv. Klementske v Suchdole v děkanátu Kamnickém, v Bukovšici v děkanátu Lóckém, v Tupaliči v děkanátu Radovljickém a v Mojstráně na Sávě pod Triglavem, v Kalech u Horní Krky a ve sv. Klementě u Selč. Ve Furlandsku obydleném Slovinci kázali v Povoletě. V Benátkách jim činili latinští kněží výtky a námitky proti slovanským bohoslužebným knihám. Sv. Cyril poučil své odpůrce důkazy z Pisma Svatého a osvědčil se jako výborný řečník.

Papež Mikuláš I. zemřel před příchodem sv. bratří do Říma v listopadu 867. Nástupcem jeho byl Hadrian I., jenž vyšel v slavném průvodu vsříc sv. apoštolům. Ostatky sv. Klementa byly uloženy v chrámě sv. Klementa. S velikým povděkem vyslechl papež zprávu o jejich činnosti a prosbu slovanských knížat, Rostislava, Svatopluka a Kocela, aby na Moravě a Pannonii zřídil samostatná slovanská biskupství, kteráž by přímo papeži podrobena byla. Papež prosbě vyhověl. Po zralé úvaze schválil též knihy slovanské církevní. Přijal je z rukou sv. apoštolův a položil je na oltář Panny Marie u jesliček a posvětil tak slovanský jazyk bohoslužebný.

V chrámě sv. Petra sloužili sv. bratři mši sv. v jazyku slovanském. Přítomni byli papež, biskupové a kněží římsí. Na rozkaz papežův byli při oné mši sv. posvěceni někteří žáci sv. apoštolů na kněze od vlašských biskupů Formosa a Gauderika. Druhý den byly konány bohoslužby slovanské v chrámě sv. Petronilly, třetí den v chrámě sv. Ondřeje, čtvrtý den v chrámě sv. Pavla. Dne 6. ledna r. 869 posvětil sám papež Hadrian II. sv. bratry na biskupy přesvědčiv se o jejich pravověrnosti.

Marně se odvolával světec na papeže, jenž jej poslal do země, která přímo přísluší náměstku Kristovu. Byl odvezen do žaláře a biskup frisinský Hanno jej věznil až do r. 874 a jej sužoval.

Sv. Metodějovi se podařilo poslati z vězení zevrubný list papeži Janovi VIII., který nastoupil r. 872 po papeži Hadriánovi II. Papež Jan VIII. nařídil arcibiskupovi Solnohradskému, aby osvobodil sv. Metoděje a uvedl jej do sídla jeho arcibiskupského do Pannonie. Nejen že neuposlechl papeže, nýbrž napsal s biskupy bavorskými papeži list, v němž si osoboval právo na země slovan-ské a sv. Metoděje zval »jakýmsi Řekem a vetřelcem«. Papež vyslal svého vyslance Pavla, biskupa jankýnského, aby sv. Metodějovi zjednal práva a dostiučinění za neslýchané potupy.

Arcibiskupu Solnohradskému Adalvínovi pro-nesl papežský vyslanec toto: »Bez církevního roz-
sudku trestali jste biskupa od apoštolské stolice
poslaného; žalářovali a spoličkovali jste jej, a za-
pudivše ho ze sídla jeho odlučovali jste jej tři
léta od svatého úřadu, an dovolával se mnohými
podáními a listy Stolice apoštolské«. Adalvín byl
zbaven na tři roky práva konati služby Boží.
Zemřel za nedlouho r. 873.

Biskupu Pasovskému Hermanrichovi napsal papež toto: »Na oplakávání tvé nepravosti nesta-
čil by věru leč tok slzí proroka Jeremiáše. Od-
vážlivost tvá překonala vzteklost tyrana ba di-
vokost šelem, když jsi bratra a spolubiskupa na-
šeho Metoděje vězením týral a pod širým nebem
po delší dobu krutostí nejostřejší zimy a nepo-
hody trýznil, od řízení církve jemu svěřené ho
vzdaloval a v zběsilosti své tak pokročil, že když
on do schůze biskupů zavlečen byl, chtěl jsi ho

koňským bičem sešlehati, kdyby jiní toho nebyli zabránili. O běda biskupu, jenž takto vystupuje proti biskupovi a to posvěcenému rukou náměstka Kristova a mocí jeho poslanému!« Hermanrich byl zbaven práva konati služby, vyloučen byl od stolu Páně a povolán byl k výslechu do Říma.

Biskupu frisinskému Haanonovi napsal papež toto: »Drzost a opovážlivost tvá převyšuje oblaka i sama nebesa. Uchvátil jsi práva Stolicе apoštol-ské, osobil jsi sobě po způsobu patriarchy soud nad arcibiskupem, ano, což ještě trestuhodnějším jest, choval jsi se k bratru svému Metodějovi spíše tyransky než kanonicky (dle práva církevního)!«

Všichni čtyři biskupové, kteří se těžce prohřešili proti svatému Metodějovi, v krátkosti zemřeli.

Sv. Metodějovi doporučil papež, aby konal bohoslužbu latinsky aneb řecky, aby se tak vyhnul obviňování kněží německých, že pod rouškou jazyka slovanského šíří bludy. Papež tak učinil ve srozumění se Svatoplukem, který nekladl na slovanskou bohoslužbu důraz takový, jako strýc jeho Rostislav. Než vyslanec papežský vida prospěšnost slovanské bohoslužby oznámil to papeži, a tak se konaly služby Boží slovansky dále od žáků sv. Metoděje.

Když byl sv. Metoděj vysvobozen ze žaláře, pečoval otcovsky o stádo sobě svěřené, od něhož byl násilně odloučen. Zakládal a budoval chrámy, stavěl školy pro mládež a neúnavně poučoval lid slovanský.

Poněvadž na Blatně po smrti Kocelově vládl Karloman, nepřítel Slovanův, jenž svatému Metoději mnohá protivenství učinil, vyvíjel sv. Metoděj svoji působnost hlavně v Čechách a na Moravě. Pro

Čechy bylo významno pokřtění knížete českého Bořivoje od sv. Metoděje na Velehradě.

R. 874 přišel Bořivoj, jehož sestru měl Svatopluk za manželku, na Velehrad s četnou družinou, byl od sv. Metoděje vyučován pravdám křesťanským a s průvodci svými pokřtěn. Od té doby se křesťanství v Čechách rychle šířilo. Sv. Metoděj zavítal do Prahy, pokřtil kněžnu Ludmilu a mnoho lidu, hlásal slovo Boží na více místech a posvětil mnohé svatyně, mimo jiné chrám na Levém Hradci. Služby Boží konány v Čechách jako na Moravě, totiž slovansky. Cestu sv. Metoděje do Prahy značí sv. Klementske chrámy a to v Litomyšli, v Hradci Králové, v Dobřenicích mezi Chlumcem a Hradcem Králové, v Sadské a v Praze. Také v Slezsku, Polsku, Rusku a mezi Slovany polabskými působil jednak sv. Metoděj sám, jednak žáci jeho. Všickni Slované ctí právem sv. Metoděje jako svého apoštola.

Biskupové bavorští nepřestávali strojiti úklady sv. Metodějovi. Osočovali jej ošemetně u knížete Svatopluka tak dlouho, až i on pochyboval o pravověrnosti svatého arcibiskupa a vyslal k papeži Janovi VIII. kněze Jana z Benátek, aby tam přednesl jeho pochybnosti a žaloby německých kněží na sv. Metoděje. Papež povolal sv. Metoděje do Říma, aby se hájil osobně. Světec se těšil, že mu dopřáno bude činnost svoji i utrpení svoje vyličití náměstkou Kristovu. Poradil Svatoplukovi, aby říši svoji odevzdal ochraně Stolicе apoštolské a putoval s dvořanem Zemižiznou od Svatopluka vyslaným do Říma.

Papež se přesvědčil o pravověrnosti sv. Metoděje a ustanovil jej řádným arcibiskupem moravským. Prikázal, aby všechno kněžstvo moravské

svatého Metoděje bylo poslušno. Svatoplukovi nařídil, aby zpurní kněží jakožto rozsévači koukolu ze země moravské byli vypuzeni. I Bohoslužbu slovanskou schválil papež. Svatoplukovi bylo ponecháno na vůli, chce-li slyšeti slovansky aneb latinsky slouženou mši svatou. Na pomoc sv. Metodějovi byl posvěcen na biskupa dvořan Svatoplukův, ošemetný Viching, a sídlem biskupským mu byla určena Nitra. Podřízen byl arcibiskupu moravskému. Druhým biskupem sv. Metodějovi podrobeným se stal žák jeho, Moravan Gorazd.

Viching ztrpčoval život sv. Metodějovi. Nešťít se prostředků ničemných. Nalhal Svatoplukovi, že jest od papeže ustanoven, aby sledoval činnost Metodějovu a o ní papeži zprávu podával, poněvadž mu papež nedůvěřuje. Předložil také Svatoplukovi padělaný list papežský. Sv. Metoděj se otázal zvláštním listem papeže, byly-li dány Vichingovi podobné tajné rozkazy, a psal, že jest ochoten přijíti ještě jednou do Říma, vzdáti se úřadu arcibiskupského a tam dokonati život svůj. Papež jej ujistil, že Vichingovi nijakých tajných ani veřejných rozkazů nedal, litoval sv. Metoděje a těšil jej. Zdá se, že bylo poručeno Vichingovi, aby se dostavil na soud do Říma. Viching usvědčen z kláusků neodvážil se více ničeho proti sv. Metoději, jenž alespoň poslední tři léta života svého klidně pracoval.

Posledním činem velikého apoštola a spolu důkazem lásky jeho k Slovanům byl překlad Písma sv., jež dokončil na svátek sv. Demetria, patrona chrámu soluňského a velechrámu srěmského. Překladem oním povznesen byl jazyk slovanský a položen byl základ k písemnictví slovan-

skému. Svatý Metoděj pracoval mezi Slovy od r. 863—885. Maje 60 let cítil, že ubývá síla jeho. I svolal kněžstvo svoje a vyslovil vroucí přání, aby nástupcem jeho v úřadě arcibiskupském se stal milovaný žák jeho Gorazd, biskup moravský. Dne 4. dubna r. 885 sloužil naposledy sv. Metoděj mši svatou v stoličném chrámu Páně na Velehradě a rozloučil se s kněžstvem a lidem. Třetí den, totiž 6. dubna 885 na úsvitě umřel. Umíraje poroučel ducha svého Bohu říka: »V ruce Tvé, Pane, poroučím ducha svého!« Smrt jeho oplakával všecek lid moravský. Tělesná schránka svatého apoštola byla uložena s velikou slávou v stoličném chrámu Páně velehradském po levé straně ve zdi za oltářem Panny Marie.

95. Svatý Václav,

český kníže, dědic a ochránce české země.

Svatý Václav narodil se r. 903. Otec jeho byl český kníže Vratislav I. a matkou jeho byla kněžna Drahomíra. Snahou otce svého a zbožné stařenky své Ludmily byl svatý Václav nábožně vychováván. Když povyrostl, přijal v chrámu Panny Marie na hradě pražském svátost biřmování a postřižiny vlasův. Obřad onen vykonal jeden ze čtyř slovanských biskupův, které poslal na žádost knížete Mojmir II. papež Jan IX. r. 899 na Moravu, a kteří po pádu říše Moravské byli odtud vypuzeni. Biskup sloužil mši svatou, potom před oltářem vykonal nad pacholíkem Václavem modlitby a konečně mu postříhl vlasy. Obřad tento (postřižiny) přijali Slované (od svatých apoštolů Cyrila a Metoděje na víru obrácení) dle obyčeje v církvi řecké. V jazyku a písmě slovanském a v cír-

kevních knihách slovanských vycvičil sv. Václava na hradě pražském slovanský kněz Pavel. V latině a církevních knihách latinských se vzdělával sv. Václav na hradě Budči nedaleko Prahy. Již jako jinoch vzbuzoval nejkrásnější naděje, že bude panovníkem dobrým. K lidu byl laskavým, k chudobným byl milosrdným a všem byl vzorem zbožnosti.

Po smrti otce svého r. 921 byl sv. Václav ještě nezletilý. Zatím spravovala zemi kněžna Drahomíra. Sv. Václav se vlády též účastňoval a za radu žádal svou stařenku, sv. Ludmilu. Drahomíra závistí zaslepena dala sv. Ludmilu na hradě Tetíně zardousiti. Žalost sv. Václava nad ohavným tím skutkem byla nesmírná. Za vlády Drahomířiny klesla úcta a moc trůnu knížecího. Mnozí vladykové, kteří vládli jednotlivým kmenům v zemi, snažili se panství své rozšířiti na újmu knížecího panujícího rodu Přemyslovcův a nešťíteli se volati na pomoc cizince.

Vlastizrádný vévoda zlický Radislav rozněcoval vzpouru proti Přemyslovcům a volal na pomoc vévodu bavorského Arnulfa, úhlavního nepřítele Čechův. Nebezpečí bylo veliké. Sv. Václav ujal se vlády r. 923. Bylo mu dvacet let. Osvědčil se jako panovník moudrý a rázný a zachránil zemi od záhuby. Odbojného Radislava, který kul pikle a zmatky v zemi, bylo třeba pokořiti. I vytáhl proti němu sv. Václav s vojskem. Již stála vojska k boji připravena. Tu zželelo se svatému knížeti lidu nevinného. I vyzval Radislava na souboj, jímž by se rozhodlo, kdo má v zemi vládnouti. Radislav přijal, ač nerad, vyzvání na souboj, jenž skončil vítězstvím Václavovým. Radislav se smířil, ale jenom na oko. Podporoval totiž vpád císaře Jin-

dřicha I. Ptáčníka a Arnulfa do Cech. Jindřich I. postupoval výbojně proti polabským Slovanům, zvláště proti braniborským Luticům a lužickým Milčanům. Chtěl si podmaniti i Cechy. Vtrhl do Cech. Sv. Václav se udatně bránil. Ale hrozné přesile nemohl odolati. Nepřátelé oblehli Prahu. Moudrý a opatrný kníže Václav vyjednával s mocným nepřitelem a pohnul jej k míru zavázav se, že ročně bude odváděti 500 hřiven stříbra a 120 volův. Tím odvrátil od země české velikou pohromu, ne-li úplnou zkázu. Za nedlouho sprostil Jindřich sv. Václava smluveného poplatku dojat jeho velikou zbožností.

Sv. Václav si byl dobře vědom, že na zachranu říše jeho jest nezbytno, aby křesťanství bylo v zemi upevněno. Jinak by byli dobývační sousedé činili vpády do země, jak činili do jiných krajín slovanských pod záminkou, že chtějí šířiti křesťanství. Nejprve se pokoušel sv. Václav vyžádati si od papeže zřízení slovanského biskupství v Praze. Proto se chystal na cestu do Říma. Než úmyslu svého nemohl vykonati pro nástrahy a pletichy pánů českých. Kněží bylo lidu českému potřebí. Slovanské kněžstvo domácí vymíralo a nového nepřibývalo, poněvadž neměly Cechy biskupského zřízení. Aby se lidu českému dostalo duchovenstva a církevního zřízení, nezbývalo moudrému knížeti Václavovi nic jiného, než poslati poselství k biskupovi řezenskému Tutoňovi a učiniti s ním svazek přátelský. Biskup Tuto schválil dvojí úmysl sv. Václava: přenesení ostatků svatě Ludmily a stavbu nového chrámu Páně na hradě pražském.

Roku 929° bylo tělo sv. Ludmily přeneseno z Tetína do chrámu sv. Jiří na hradě pražském.

Ku stavbě nového chrámu na počest sv. Víta položil svatý Václav základ mezi chrámem Panny Marie, zbudovaným od knížete Bořivoje I. a chrámem sv. Jiří, vystavěným od syna Bořivojova Vratislava I. Chrám sv. Víta byl posvěcen až po smrti sv. Václava r. 945 od biskupa řezenského Michaěla. Sv. Václav horlil pro zakotvení a zvelebení křesťanství v Čechách. Na hradech stavěl chrámy a školy a pečoval o dobré kněze a učitele. V den posvěcení chrámu přijížděl na hrady, byl přítomen zbožné mši svaté a příkladem svým vznešeným povzbuzoval poddané. Z úcty k Nejsvětější Svátosti a k oběti mše svaté přisluhovával často knězi při mši svaté a připravoval (dle zbožné pověsti) ke mši svaté dary obětní, chléb a víno. Se sluhou svým Podivenem chodil i v noci do chrámu klanět se svému Spasiteli.

Nikterak však neopomíjel plniti své povinnosti vladařské. Pilně dbal, aby se každému dostalo práva a spravedlnosti, trestal zločiny a nepravosti. K lidu byl laskavý a přívětivý, k trpícím byl milosrdným. Způsob vlády Václavovy se mnohým nelíbil. Lpěli ještě na zlozvycích pohanských. Obětovali tajně bėsům a skřítkům, v hájích pohanským bohům zasvěcených pochovávali zemřelé a ctili hadače a čaroděje.

Zvláště mnozí vladykové nebyli s vládou sv. Václava spokojeni. Bažili po cti, zábavách a bohatství, ale sv. Václav nehověl choutkám jejich. I nenáviděli ho a podněcovali proti němu prudkého a ctižádostivého bratra jeho Boleslava, který vládl v území Pšovánů, z jehož části utvořil novou župu, zvanou Boleslavskou (Kameneckou). V nové župě vystavil Boleslav po způsobu tvrzí římských v Podunají pevný hrad chráněný vysokou zdí

s věžemi. Pro tvrdou povahu byl Boleslav zván již tehdy Krutým. Boleslav se dal svéstí pochlebováním ošemetných pánův a uvěřil smyšlenkám jejich, že jej chce Václav usmrtiti. Smluven hrozný plán, dle něhož měl Boleslav pozvati sv. Václava na hrad svůj Boleslav ve výroční den posvěcení chrámu sv. Kosmy a Damiana a pomocí spiklencův úkladně jej zavraždit. Sv. Václav přijal pozvání od bratra svého. Přijel se svojí družinou do Staré Boleslavi a byl 27. září přítomen službám Božím. V týž den se chtěl vrátiti do Prahy. Než na žádost bratrovu, aby s nimi pohodoval a na hradě jeho přenocoval, odložil sv. Václav odjezd svůj na druhý den. Spiklenci se uradili v domě dvorana Boleslavova Hněvsi, že zavraždí knížete, až půjde ráno na jitřní mši svatou. Někdo varoval sv. Václava, ale světec výstraže nevěřil.

V pondělí dne 28. září r. 935 časně ráno se zvonilo na služby Boží. Sv. Václav modle se vykročil ze své komnaty a ubíral se do chrámu. V bráně paláce dostihl ho bratr Boleslav. Vlídne mu děkoval sv. Václav za pohostinství. Než Boleslav vytasil meč a ťal jím svatého Václava. Václav uchopil ho za ruku a vytrhl mu meč řka: »Pro Bůh, bratře, co zamýšlíš? Odpusť ti to, bratře, Bůh!« Na volání Boleslavovo přiběhli spiklenci. Jeden z nich ťal světce mečem do ruky. Václav utíkal do chrámu. U vchodu ho dostihli Česta a Tira, strhli jej k zemi a Hněvsa mu vrazil meč do prsou. Potom tělo jeho rozsekali a družinu umučeného knížete povraždili. Drahomíra se zachránila útekem ku své dceři Přibyslavě v území Charvatů v severovýchodních Čechách. Tělo svatého Václava odnesli kněží do chrámu sv. Kosmy a Damiana, v němž je slovanský kněz Pavel pochoval.

Boleslav pospíšil do Prahy a zmocnil se knížecího stolce. Bratrovražda jej velmi tížila. I činil pokání. Syna svého, který se mu narodil v čas posvícení boleslavského, obětoval Bohu. Stal se mnichem v klášteře sv. Jimrama v Řezně. Nejmladší dcera Mlada vstoupila rovněž do kláštera a byla první představenou v klášteře u sv. Jiří v Praze. Boleslav se stal jedním z nejlepších panovníků českých. Tělo sv. Václava dal Boleslav přenést do Prahy. Nedaleko Libně u potoka Rokytnice očekával Boleslav průvod a s pláčem doprovázel tělesnou schránku svatého mučedníka, kteráž byla 4. března r. 938 uložena na hradě pražském v chrámě sv. Víta.

Hned po smrti své byl ctěn sv. Václav jako světec a mučedník. Čechové jej vzývali za přímluvu u Boha. Zvali jej dědicem a ochrancem země české. Jméno jeho razili na mince a úřední pečeti a válečné korouhve. Táhnouce do boje pěli píseň k sv. Václavu. Svoji víru, svůj jazyk, svůj stát, svoji korunu, vše, co Čechům draho a milo, zvali svatováclavským. Kéž žije vznešený příklad sv. Václava v srdcích Čechův! Kéž jsou všickni velikou rodinou svatováclavskou!

96. Sv. Václav.

Tmavá noc; ve chrámě u oltáře,
lampa jasně hoří; pod ní klečí
český vévoda prost zemských péčí
skroušeně se modle ze žaltáře.

Jakým stkví se leskem jeho tváře,
lidskou nelze vylíčiti řečí,
a co v srdci cítí, o tom svědčí
svatá oka andělského záře.

Půlnoc již! on nedbá na pohodlí,
a za blaho národa a vlasti
s pohříženou se tu duší modlí!

Nad ním vznášeje se sluha Páně
dává prosby ty do zlaté bány
a pak letí před Boha je klásti.

Skládej nyní sám, ó svatý kníže,
za dědictví své tam u Boha
prosby vroucí, by vlast ubohá
statně nesla osudů svých tíže.

By v ní prospívala víra kříže,
což tvá byla milá úloha,
dřív než přijala tě obloha,
abys stál u trůnu Páně blíže.

Miluj ještě tam své české plémě,
jehož zbožným jsi byl vévodou,
a buď strážným andělem své země.

Tať se darmo tebou nehonolí,
velikouť jí jest to výhodou,
že tak slavný za ni Svatý prosí.

Fr. Jar. Kamenický.

97. Svatý Tomáš Akvinský.

Sv. Tomáš Akvinský stkví se jako jasná hvězda mezi učiteli církevními. Spisy jeho jsou pokladem posvátné vědy. Nejvíce z nich vyniká veliké dílo »Soujem Bohovědy«, kteréž bylo na sněmu tri-dentském položeno vedle Písma sv. na stole onoho sálu, v němž byl sněm konán. Mimo hlubokou učenost byl ozdoben andělskou nevinností, pokorou a tichostí.

Narodil se r. 1226 v království Neapolském na hradě otcovském v Rokkasekka. Otec jeho slul-hrabě Landulf z Akvino. Prvního vzdělání nabyl u zbožných mnichů benediktinů na hoře Monte Kassino, kamž byl poslán jako pětiletý chlapec. Za 5 let odešel na vyšší učení do Neapole.

Uprostřed mravní porušenosti mládeže zachoval si Tomáš květ nevinnosti. Tehdy zkvétal řád sv. Dominika. Sv. Tomáš si onen řád zamiloval a vstoupil do něho, když šťastně překonal veliké překážky, které mu činila rodina jeho, aby jej od úmyslu jeho odvrátila. V klášteře v Neapoli složil sliby. Z Neapole byl poslán do Říma a odtud do Kolína, kdež dovršil svoje vzdělání poslouchaje přednášky mistra Alberta Velikého.

Když dospěl 25. roku, byl posvěcen na kněze a ustanoven učitelem a kazatelem na vysoké škole v Paříži. Deset let zdobil onu školu svojí učeností a výmluvností. Sláva jeho se daleko rozšířila. Papež Urban IV. nabízel mu veliké důstojenství, ale pokorný mnich je od sebe odmítal. Papež Klement IV. jej učinil arcibiskupem v Neapoli, ale vida zármutek Tomáše odvolal bullu.

Sv. Tomáš byl celým srdcem oddán vědě. Krátký čas dopřával odpočinku a posile těla. Všecky ostatní chvíle věnoval neúnavně bádání, přednášení a spisování. Než počínal psáti, poklekl vždy k modlitbě. Zvláště vroucně se kořil Nejvyšší Svátosti.

Dvacet let bádal a spisoval. Napsal tolik spisův a tak bohatých, že jich nelze ani bystrému učenci důkladně poznati v tak krátké době, v které sepsány byly. Na poučení a obrácení Židův a Maurů ve Španělech sepsal »Summa contra gen-

tiles« (»Soujem proti pohanům«). Výtečným dílem jeho je výklad evangelií, který je nadepsán »Catena aurea« (Zlatý řetěz). Jest to řetěz výroků sv. Otcův uměle sestavených. Pro slavnost Božího Těla, která tehdy byla ustanovena, sestavil »hodinky na slavnost Božího Těla« (modlitby při mši sv. a breviáře o Nejsv. Svátosti Oltární). Na oslavu Nejsvětější Svátosti napsal píseň: *Lauda Sion* (Chval, Sione, Spasitele). Největší dílo jeho je: »*Summa theologiae*« (Soujem Bohovědy); první díl dokončen r. 1267, když učil Tomáš v Bononii. Potom vyučoval v Paříži. Vrátil se opět do Bononie r. 1271 a dokončil druhý díl »*Summy*«.

Od r. 1270 překládal spisy veleducha starověkého Aristotela (384—322 př. Kr. P.) z řečtiny do latiny. Síly jeho tělesné ustavičnou námahou ochabovaly. Ku konci prosince r. 1273 padal do mdlob. Zbožně se připravoval k smrti, která brzo následovala.

R. 1274 se konal sněm církevní v Lyoně. Papež Řehoř X. si přál, aby byl přítomen také sv. Tomáš. Ač nemocen přece se vydal světec na cestu z Neapole do Lyonu. Došel však pouze do kláštera cisterciáckého »*Fossa nova*«, kdež jej stihla smrt.

Nelze se ubrániti slzám, čteme-li, jak přijímal na smrtelném lůžku sv. svátosti. Spatřiv svatou hostii v rukou kněze pravil: »Přijímám Tebe, ceno spasení duše mé, pro jehož lásku jsem se namáhal, bděl, pracoval; Tebe jsem kázal, o tobě vyučoval, a nikdy ničeho nevyřknul proti Tobě. Ale já nestojím tvrdošijně ve smyslu svém; pakli bych byl kdy neprávě o této svátosti pověděl, zůstavuji to k opravě sv. církvi římské, jížto poslušen nyní se s tohoto světa ubírám!«

Úmrtí jeho dojalo všecek svět křesťanský. Všeobecně byl zván svatým. Papež jej prohlásil svatým r. 1323.

Papež Pius V. jej jmenoval r. 1567 učitelem církve svaté. Tělo jeho je pochováno v Toulouse (Tulú).

XII.

Křesťanství je zdrojem uměleckého nadšení.

98. Jan Angeliko (andělský).

Narodil se r. 1387 nedaleko Florencie v Itálii. Doma byl zbožně vychován. Jako mladík dvacetiletý vstoupil s bratrem svým do kláštera sv. Dominika ve Fiesole, městě na svahu Apennin. Byl zbožným a pokorným mnichem. Jak smýšlel, lze posouditi z jeho výroků: »Snadnější a jistější je poslouchati než poroučeti«. »Nehledám cti, než abych se hříchu uchránil a věčného cíle došel«. »Kdo se oddává umění, třeba, aby žil tiše a radostí světských se vzdaloval«. »Kdo chce zobraziti život Krista, musí Jej milovati«. Měl veliké nadání malířské. Pilně se cvičil. Maloval pouze náboženské obrazy, které svědčí o jemném vkusu jeho a něžném citu. Než vzal štětec do ruky, požehnal se sv. křížem. Ježíše Krista a Pannu Marii maloval kleče, a slzy z očí jeho kanoucí svědčily, jak pohnut jest v srdci, zvláště když zobrazoval utrpení Páně. Svaté nadšení však zářilo v tváři jeho, když maloval, kterak Panna Maria přijímá poselství andělské, kterak oplývá mateřskou radostí vidouc sv. krále klaněti se Božskému Spasiteli; kterak do nebe se vznáší, kterak anděly obklopena přijímá korunu od Božského Syna svého.

Jak bohatým a vzácným zdrojem umění malířského jest naše křesťanské náboženství!

Veliký malíř Michelangelo spatřil jednou v chrámě sv. Dominika ve Fiesole obraz »Zvěstování Panny Marie«, který maloval Angeliko. Podivil se kráse a pravil: »Člověk by nemohl svatých osob tak namalovati, kdyby jich nebyl viděl duchem svým v nebi. Jan je andělský malíř!« Dominikáni ve Fiesole měli klášter na pustém, skalnatém místě za městem. Město jim dovolilo vystavěti budovu. Za pozemek nebylo tehdy nic žádáno. Jednoho dne šel starosta (podesta) města mimo klášter. Zastavil se u zahrady a patřil na krásné růže, které pěstoval bratr Simplicius, aby jimi zdobil oltář v chrámu Páně. »Je to možno?« pomyslí si starosta, »aby na tak skalnatém místě růže se dařily?« Zamyšlen vrátil se domů.

Druhého dne přišel do kláštera. Dal zavolati představeného a pravil: »Vzpomněl jsem, že pozemek, na němž bylo dovoleno stavěti klášter, není ještě zaplacen. Nežádám peněz. Našemu kathedrálnímu chrámu jest třeba obrazu na hlavní oltář. Bratr Jan je slavný malíř. Snad tím způsobem se vše vyrovná«. Představený svolil. Vešel k bratru Janovi a pravil: »Přerušte nyní svoji práci a vykonejte dílo pro čest Boží a ve prospěch domu našeho. Výměnou za půdu klášterní máme dáti městu obraz Panny Marie pro kathedrálu. Chcete model?« Jan bratr ukazuje rukou k nebi odvětil: »Vzor jest tam!« Bratrovi Simpliciovi poručil představený, aby Janovi přinesl, čeho potřebí, aby mohl nepřetržitě pracovati. Bratr Jan se uklonil a odešel do své dílny. Padl na kolena a modlil se. Tvář jeho se vyjasňovala, zářila.

Úchopil štětec a počal pracovati. Cím dál určitěji a velebněji jemnými barvami vykouzloval štětec jeho nebeskou postavu Panny Marie. Bylo, jakoby se zálibou patřila na zbožného Jana. Obraz byl dokončen. Bratři řeholní se táží Simplicia, jaký je obraz? »Andělský!« odpovídá Simplicius. Bratři se sešli. Tak byli dojati obrazem, že poklekli a zapěli: »Zdrávas Maria!« Starosta přivolán zvolal: »Andělské dílo!«

Druhý den měl býti obraz slavně odnešen do chrámu. Kněžstvo, představenstvo, lid města sešli se v klášteře. Bratr Simplicius otevřel sál, v němž byl obraz. Než jaký úžas pojal přítomné! Ruka Panny Marie na obraze byla probodena a tam zastrčena krásná růže. Simplicius myslil, že k celku patří také jeho růže. Ozvaly se výkřiky nevole a hrozby. Angeliko chránil Simplicia svým pláštěm. Obraz zdobil oltář. Rána zůstala. Angeliko chtěl později obraz opravit, ale zemřel r. 1454 v Římě, kamž jej papež Eugen IV. povolal, a kde vykonal krásné fresky.

Sestárlý starosta ve Fiesole na místo, kde byla v obraze růže od Simplicia zastrčena, vložil krásný smaragd, který mu byl kdysi darován a obraz je zván: Madonna se smaragdem.

99. Leonardo da Vinci.

1452—1519.

Leonardo da Vinci se narodil r. 1452 ve Vinci v Itálii. Již v mládí jevil veliké vlohy malířské, počtářské a hudební. Otec jej dal k malíři Verrocchiovi do Florencie, kde se vzdělával i v sochařství a stavitelství. Mistr jeho se záhy pře-

svědčil o schopnostech Leonardových a svěřoval mu brzo některé práce.

Jednou maloval Verocchio křest Páně. Leonardovi dal na obraze onom malovati anděla. Leonardo pilně a pozorně pracoval. Mistr přišel a mlčky patřil na obraz. Pak pravil: »Žák překonal učitele!« Odložil štětec a cítě se uraženým v pýše své již více nemaloval.

Leonardo zůstal ve Florencii. Byl ctěn. Jeho krásná postava, jemné mravy, jemný vtip jej činily všude milým a vítaným. R. 1487 odešel z Florencie do Milána. Kníže Sforza jej učinil vychovatelem syna svého a představeným akademie věd a umění.

Nejkrásnější obraz Leonardův jest večere Páně na stěně jídelny v klášteře dominikánském v Miláně. Zobrazuje dojem, který učinila na sv. apoštoly slova Krista Pána: »Jeden z vás mne zradí!« Uprostřed obrazu jest Kristus Pán maje hlavu lehce skloněnou. Na levici jsou dvě skupiny apoštolů, z nichž se tři obracejí k Mistru svému, ostatní živě mezi sebou mluví. V tvářích jejich je vylíčena pochybnost, zármutek, úžas. Po pravici Krista Pána lze čísti v tvářích apoštolů překvapení a otázku, kdo že by mohl tak dobrého Mistra zraditi? V první skupině je zrádce Jidáš držící sáček s penězi. Překvapením nepozorovaně převrhl nádobku soli na stole. Táže se: »Já jsem to, mistře?« Obraz byl bouřemi válečnými a vlhkostí místa poškozen. Leonardo byl pilný malíř. Neunavně se cvičil. Upoutal-li některý předmět pozornost jeho, ihned si jej načrtl do knihy. Na sklonku života žil na dvoře krále francouzského, Františka I. Zemřel r. 1519 v St. Cloud.

100. Rafaël Santi.
1483—1520.

Narodil se v Urbino v Italii. Otec jeho byl malířem a básníkem. Synáčkovi svému dal na křtu svatém jméno Rafaël, tuše jeho slávu v umění. Již jako osmiletý mládeneček maloval obrazy. Rodiče mu záhy zemřeli. Dvanáctiletý Rafaël byl sirotkem. Strýc jeho ujal se ho a dal jej k malíři Vanuccimu v Perugii. Vanucci maloval vzácné obrazy pro chrámy, kaple i domy světské. Načrtl obyčejně obraz a dal jej vypracovati žákům svým.

Ze všech žáků vynikl Rafaël. Mnohé obrazy Rafaělovy z oné doby jsou v Perugii. Tehdy vykonal obraz »Zasnoubení Panny Marie«, který maloval dle téhož obrazu mistra svého, ale pracoval již samostatněji.

Osm let prodlel v Perugii. Potom odešel do sídla umění, do Florencie. Tam spatřil obrazy Leonardovy. Byl prý jako bleskem zasažen, spatřiv obrazy Leonardovy. Nadchnul se pro Leonarda. Vliv Leonardových maleb na ducha Rafaělova jevil se v 4 obrazech Panny Marie, které ve Florencii maloval. Byl ve Florencii asi 2 roky. Krátký čas byl v rodišti svém Urbino u svého strýce. Pro něj vymaloval Rafaël sám sebe. Jest to krásný obraz. Zdá se, že nemožno, aby tak krásná tvář pozbyla někdy svých vnaď a své mladistvosti. V letech 1506—1508 působil ve Florencii. S pílí neobyčejnou pracoval obraz, kterak tělo Páně do hrobu kladeno, jimž vzbudil obdiv mistrů Florentinských. Radostně opouštěl r. 1508 Florencii a odešel do Říma se svými žáky, kamž ho povolal uměnímilovný papež Julius II.

Za 12 let jeho života v Římě vynikl jeho veleduch. Vytvořil díla krásy nedostižitelné a pojistil si slavnou památku v lidstvu. Papežové Julius a Lev svěřili mu těžký úkol. Rafaël vyzdobil čtyry sály ve Vatikáně duchaplnými, významnými obrazy. V prvním sále ozdobil strop obrazy značícími boho- vědu, filosofii, básnictví a právnictví; stěny ozdobil třemi obrazy znázorňujícími: církev bojující a trpící, Parnass a školu athenskou. Druhý sál je vyzdoben obrazy: vypuzení zločinného Heliadora z chrámu Jerusalemského, mše Bolsenská*), osvo- bození sv. Petra ze žaláře a odvrácení Attily od Říma. Ve třetím sále jsou výjevy ze života Lva III. a IV.; mimo jiné, kterak papež křížem v ruce tiší oheň v budově poblíž chrámu sv. Petra. Další obraz je korunovace Karla Lvem III. a přísaha

*) Mše Bolsenská V Lutichu v Nizozemí žila v 13. století zbožná řeholnice Juliána, vroucí ctitelka Nejsvětější Svátosti Oltářní Klečívajíc před Nejsvětější Svátostí a rozjímajíc o lásce Spasitele k slzám bývala pobnuta a přála si a prosila Pána Ježíše o milost, aby mohla k oslavě Jeho přispěti Ježíš Kristus jí zjevil přání, aby Nejsv. Svátost v jeden den veřejně oslavena byla Na prosbu Juliáninu byla zavedena v Lutichu kardinálem Hugonem r. 1252 a brzo rozšířena po Luttišské diecési.

Papež Urban IV. uvažoval o tom, má-li slavnost „Božího Těla“ slavenou v biskupství Luttišském rozšířiti po celé církvi Byl r. 1264 v Orvieto. V sousedním mě- stečku „Bolsena“ ukápla jednomu knězi při mši sv. z ka- lichu při svatém přijímání kapka krve Páně na roucho, na němž kalich při mši svaté stojí a Tělo Páně se klade (zvané korporale). Kněz rychle složil roucho. Než k úžasu svému viděl na rouchu červené krvavé skvrny v zřetelné podobě sv. hostie O pravdě události oně se papež na blízku dící sám přesvědčil a na uctění Nejsvětější Svá- tosti slavnost „Božího Těla“ ve veškeré církvi konati po- ručil. Podnes se chová památné roucho ono v katedrále v Orvieto.

jeho v chrámě sv. Petra a porážka Saracenů v přístavě Ostii. Ve čtvrtém sále je vymalováno vítězství Konstantina nad Maxenciem.

K oněm nádherným sálům jsou chodby zvané loggie, které Rafaël ozdobil 52 obrazy z Písma svatého od stvoření světa až do poslední večere Páně. Všecka díla jmenovaná jsou pouze částí práce Rafaelovy v Římě. Pracoval pro chrámy, paláce a domy v Římě. Vznešení Římané si přáli mítí dílo knížete malířů.

Světověznámý jsou jeho obrazy: sv. Cecilie, vidění proroka Ezechiela, sv. Rodina, Kristus nesusící kříž a Navštívení Panny Marie. Korunou prací jeho jsou Sixtinská Madona a Proměnění Páně. Obíral se též zdárně sochařstvím, zkoumal staré památky v Římě, vyměřoval, kreslil a dle nich stavěl. Od r. 1514 řídil osobně stavbu velechrámu sv. Petra. Od lidí byl ctěn, neměl nepřítelů, od žáků byl milován.

V sídle svém nádhrou knížecí slynoucím přijímal návštěvy mužů slavných. Města o závod jej vyznamenávala a k sobě zvala. »Proměnění Páně« je poslední obraz jeho. Nedokončil ho. Zkoumaje památky starého Říma nachladil se. Zachvátila jej horečka a za 5 dní zemřel. Papež jej těšil v nemoci. Všude byl soucit s milovaným umělcem, a když se rozšířila zpráva o smrti jeho, byl smutek všeobecný. Nad rakví v bytě byl nedokončený obraz »Proměnění Páně«. Oslavoval malbami svého Spasitele, oslavil jej Spasitel Božský v slávě Svě!

101. **Michelangelo.**

1475—1564.

Narodil se v Caprese v Toskáně. Jako dítě přišel s rodiči do Florencie, sídla umění malířského a sochařského, kterémuž umění se věnoval. Přál mu bohatý kníže Medici. V jeho okolí poznal Michelangelo veliké umělce. R. 1496 odešel z Florencie do Říma. První dílo jeho v Římě byla socha Panny Marie Bolestné, držící v klíně tělo s kříže sňatého Syna svého. Z jediného kusu mramoru vytesal velikou sochu krále Davida.

Papež Julius II. si od něho vyžádal nákres náhrobku. Dle nákresu umělcova byl by náhrobek onen překonal všechny pomníky starověké. Práce byla několikrát přerušena, rozsah náhrobku byl zmenšován, až konečně byl postaven v chrámě sv. Petra v okovech. Jest to skupina obrovských postav, v níž vyniká socha Mojžíše patřícího na lid modloslužbě oddaný. V rozhorlení vrhá desky zákona na zemi. Asi 22 měsíce maloval Michelangelo obrazy na stropě kaple Sixtinské. V kapli sv. Vavřince ve Florencii jest mistrovské jeho dílo, náhrobek Vavřince z Medici. Rakve jsou ozdobeny postavami dne, noci, úsvitu ranního a soumraku večerního. V Sixtinské kapli, požádán papežem Klementem VII., vymaloval poslední soud. Obraz jest 19 metrů vysoký. Roku 1546 pokračoval ve stavbě chrámu sv. Petra. Po jeho smrti byla dostavena ohromná bání (kopule) chrámová. Stavěl více nádherných paláců v Římě. Z prací malířských jest nejvelkolepější obraz posledního soudu v Sixtinské kapli. Jest to celek: stvoření světa, hřích, vyhnání prarodičů z ráje, potopa, vyvolení národu israelského, proroctví, poslední soud. Mi-

Michelangelo miloval vzlet, výši, aby vzbudil obdiv. Vrstevníci nazývali díla jeho »hroznými«.

Michelangelo žil tiše, nemiloval společnosti. Umění zval svým nejmilejším přítelem, díla svá svými dětmi. Byl dobročinný a k nepřátelům velkomyšlný. Zemřel jako devadesátiletý stařec. Papež Pius IV. jej okázale pochoval v chrámě sv. apoštolův. Potom byl tajně od rodiny Medici přenesen do Florencie a v rodinné hrobce knížecí uložen.

XIII.

Obcování člověka s Pánem Bohem.

102. Obcování člověka s Pánem Bohem děje se modlitbou, rozjímáním a svatým přijímáním.

Mnoho se píše a mluví o slušném obcování s lidmi a je to správné. V životě společenském jest třeba dbáti slušnosti v mluvě i v jednání. Smutným však zjevem jest, že tak mnohý, který klade velikou váhu na obcování s lidmi, zapomíná na mnohem důležitější obcování člověka s Bohem.

Čím jest život vezdejší proti věčnému? Čím jsou všechny radosti na zemi? Mráčkem, jenž se objeví na obloze nebeské a za krátko se rozptýlí. Jest tudíž převráceností, žije-li člověk mnohý tak, jakoby věčně na zemi zůstatí měl a zapomíná-li na Tvůrce svého a na věčnost.

Jistý Angličan cestoval v Arabii. Jednoho rána spatřil Araba, kterak se obrátil k vycházejcímu slunci a sklonil se k zemi. Angličan se přiblížil, dotekl se ho a ptal se: »Ty se modlíš? Ke komu? Odkud víš, že jest Bůh a že se máš k němu modlití?« Arab se vzpřímil, zahořel hněvem a pravil: »Netvore v lidské podobě! Odkud jsi přišel? Ty se mne tážeš, odkud vím, že jest Bůh? Viz ty stopy v písku otisknuté; nepoznáváš, že se tudy ubírala karavana? Pohled' vůkol sebe, pohled' k slunci, k hvězdám, pohled' sám do svého nitra,

nevidíš všude stopy všemohoucího Tvůrce? Ty se opovažuješ uprati čest tak velikému Pánu?*

Zdaž nezahanbuje onen syn pouště mnohých křesťanův? Úcta k Pánu Bohu je povinností největší, zavazuje všechny lidi bez rozdílu, rodiny, národy a státy. Není větší cti a vyznamenání pro člověka, než když povznáší mysl a srdce své k Pánu nejvyššímu při modlitbě. Zároveň není nic tak blažícího v tomto slzavém údolí jako modlitba. Vždyť zve Kristus Pán a slibuje občerstvení slovy: »Pojďte ke mně, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím.« Ano, ještě více činí Pán Ježíš. Duši osvěcuje a posvěcuje ve svatém rozjímání.

Po vzkříšení Páně se ubírali dva učedníci jeho z Jerusalema do Emaus. Mysl jejich byla skličena nejistotou, zda jest pravda, že vstal Ježíš Kristus z mrtvých. Viděli v duchu Krista ukřižovaného, hlavu zraněnou, ruce zbodené, srdce kopím otevřené, slyšeli smích nepřátel — srdce jejich bylo mocně dojata. Ó kéž by pravdou bylo, že vstal z hrobu! A hle! Pán jest jim blízko, přidružuje se k nim jako poutník k poutníkům, mile k nim mluví, otevírá jim poklady moudrosti a spravedlnosti Boží, kterak hřích jedině poslušností až k smrti kříže mohl býti smazán, kterak pokora zvítězila nad pýchou, kterak láska přemohla závist. V duši jejich vchází blažící světlo, srdce jejich jsou zanícena láskou k Bohu. »Zdaž nehořela srdce naše, když mluvil k nám a otevíral Písma?« Tak mluvili plni radosti.

Podobně se děje duši, která srdečně a vděčně přemýšlí o nesmírné lásce Boží a pravdách věčných nám Bohem zjevených. Kdežto v modlitbě mluví duše k Pánu Bohu chválíc jej, prosíc jej,

děkujíc jemu, tož v rozjímání důvěrně obcuje Bůh s duší naší. Obcování s Bohem nabývá svého vrcholu ve svatém přijímání. Kdo zbožně Tělo Páně přijímá, poznává, jak dobrý jest Bůh a jak pravdiva jsou slova Páně: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, přebývá ve mně a já v něm. Má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední.* Ve svatém přijímání vine se srdce lidské k nejsvětějšímu srdci Spasitelovu a čerpá z tohoto zdroje milostného útěchu a požehnání.

Svatý František z Regis již jako chlapec navštěvoval po večerní modlitbě svého Spasitele ve svatostánku a dlouho tam prodléval; ostatní jinoši to ohlásili představenému. Ale představený pravil: »Nerušte obcování anděla ve společnosti andělů s Pánem Bohem. Nemýlím se snad, dím-li, že Františka ctíti a vzývati budeme jako světce.« Tak se stalo. Obcování s Bohem ve svatém přijímání skutečném i duchovním povznáší duši a posvěcuje.

103. Modlitba.

V širším smyslu jest modlitbou každé povznešení ducha a schopností jeho, totiž paměti, obrazotvornosti, rozumu, citu k Bohu. Modlitbou jest vroucí vzpomínka na moc a lásku Boží, jak ji zjevuje všecek svět. Modlitbou jest představení si v duchu s radostí a vděčností vtěleného Syna Božího, jeho skutky a zázraky. Modlitbou jest zbožně uvažovati o pravdách Bohem zjevených a objasňovati je a odůvodňovati. Modlitbou jest cit lásky a vděčnosti k Bohu.

V užším smyslu je modlitbou povznesení ducha a srdce lidského k Bohu buď, aby byl

chválen a veleben, aneb aby Bohu byly vzdány díky aneb přednešeny naše prosby. Modlitbou chvály jest, když lidský duch uznává a velebí nekonečnou velebnost Boží. Koří-li se Bohu jako svrchovanému Pánu svému a uznává-li svoji nicotu před Bohem, jest jeho chvála, kterou Bohu vzdává, zároveň klaněním se Bohu. Modlitbou díky a prosby jest, když člověk za přijatá dobrodiní Bohu děkuje aneb prosí za nová dobrodiní pro tělo i pro duši.

1. Modlitba jest pro člověka velikou ctí. Ze všeho viditelného tvorstva jest jediný člověk vyznamenán schopností, že může mluvit k Tvůrci svému a jako dítě k otci důvěrně se utíkat. Modlíci se člověk přidružuje se k blaženým duchům nebeským, kteří oslavují ustavičně Boha svého. Člověk, který se modlí, byť byl sebe nepatrnější dle úsudku tohoto světa, jest daleko úctyhodnější, než boháč, jenž modlitbu zavrhl. Svátí otcové oplývají chválou modlitby. Přirovnávají ji k nástroji hudebnímu, který vydává libé zvuky.

2. Modlitba jest naší svatou povinností. Ježíš Kristus výslovně přikazuje modliti se: »Třeba vždy se modliti a neustávati. Bděte a modlete se. Proste a bude vám dáno; tlučte a bude vám otevřeno; kdo prosí, bere a kdo tluče, tomu se otvírá.« Slovo své potvrzuje Pán náš příkladem. Modlil se neustále. I v noci dlel na modlitbách. Proto naučil své apoštoly »Otčenáši«, že chtěl, aby se lidé modlili. Modlitba jest podmínkou dosažení milostí. Bůh tak v moudrosti své ustanovil. »Proste a bude vám dáno«, praví Ježíš Kristus. Jako hospodář musí nejprve pole vzdělati a oseti a pak Boha prositi za požehnání, tak musí křesťan v životě duchovním vzdělávati srdce své city

lásky k Bohu, chvály Boží, lítosti nad hříchy, důvěry v Boha, a prositi za milosti.

3. Modlitba je útěchou v utrpení. Nemocného člověka svírají bolesti těla. K nim se pojí bolesti duše. Patří do minulosti a vidí své hříchy. Pohlíží do budoucna a je naplněn obavou a nejistotou. V bolesti své spíná ruce a zbožně vzdychá k Marii, matce milosrdenství a v duši jeho zasvitne paprsek blahé útěchy a naděje. Nejen v nemoci, chudobě, ve smrti, nýbrž i v nepokoji svědomí, který působí hřích, je modlitba milou útěchou.

»Kéž bych se mohl modlití«, tak pravil jednou německý básník Schiller, když byl v srdci svém znepokojován neklidem a výčitkami. Německý mudrc Schopenhauer v těžké nemoci volal Boha: »Ó Bože, můj Bože!« Upozorněn byv lékařem na dřívější své nevěrecké a rouhavé projevy pravil: »V bolestech nestačí moudrost bez Boha«.

4. Modlitba je člověku potřebna. Ač mnoho lze člověku vykonati, ač je možno blesky zachytiti hromosvody, ač lze zkrotiti dravé šelmy, ač lze širé moře brázdit atd., přece je a zůstane člověk závislým na vyšší moci: »Nebude-li Pán stavěti domu, nadarmo stavitelé se namáhají.« Od Boha jest zdar a požehnání. »Ne ten jest něco, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, který dává požehnání.« Strom čerpá kořeny potravu a sílu. Bez kořenů by zahynul. Kořeny ssají vláhu, kteráž vystupuje do kmene a působí život, působí listy, květy, ovoce. Čím jsou kořeny stromu, tím jest modlitba člověku. Modlitbou nabývá milostí, která působí krásný, bohumilý život křesťanský. Modlitba je účinným prostředkem, jímž člověk potlačuje a krotí náklonnosti zlé a odráží pokušení zlá. Když kdysi

byl žádán Kristus Pán, aby vypudil zlého ducha, pravil: »Tito duchové se jinak nevymítají než modlitbou a postem.« Štítem, jímž se odrážejí střely duchů zlých, je dobrá modlitba, která se koná pokorně, důvěrně a vytrvale. Svatá Monika dlouho se modlila za pobloudilého syna svého, až došla vyslyšení.

104. Žalm 50.

Vzor kajicné modlitby.

Žalm Davidův, když mu prorok Nathan vytýkal hřích jeho. Smiluj se nade mnou Bože podle velikého milosrdenství svého: a podle množství slitování svých shleď nepravost mou. Více (dokonale) obmej mne od nepravosti mé a od hříchu mého očist mne. Nebo nepravost svou já poznávám a hřích můj proti mně jest vždycky (mám jej na mysli). Tobě samému jsem zhřešil a zlé před Tebou učinil; abys spravedliv shledán byl v řečech svých a zvítězil, když posuzován býváš. (Ty znáš hřích můj, Ty mne proto tresceš a ukazuješ spravedlnost svou; ukaž i své milosrdenství a odpusť mi kajícímu!) Nebo, aj, porušen jsem (hříchem dědičným) a ku zlému se kloním. Nebo, hle, pravdu zamíloval jsi, neznámé a skryté věci moudrosti své oznámil jsi mi (miluješ upřímné vyznání a milost svou jsi mi často oznámil; osvědč ji i teď a odpusť!) Pokropíš mne yzopem a očistěn budu: obmyješ mne a nad sníh sbílen budu. (Očistování dělo se pokropením krví nebo vodou a místo kropáče bral se svazeček yzopu.) Sluchu mému dáš radost a veselí: a splesají kosti ponížené (po dosaženém odpuštění oznámeném od Nathana). Odvrát tvář svou od hříchů mých: a vymaž všechny

nepravosti mé. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha přímého obnov v útrokách mých (říd' ducha mého, aby se nikdy již ke lžíchu neuchýlil). Nezamítej mne od tváře své a ducha svatého svého neodnímej ode mne (abych neklesal na mysli nemaje naděje na odpuštění). Navrať mi radost spasení svého: a duchem statečným utvrď mne. Vyučovati budu nepravé cestám Tvým: a bezbožní obrátí se k Tobě. Vysvoboď mne z krve (z pomsty krevní pro vraždu na Uriášovi spáchanou), Bože, Bože spasení mého: a s veselím prozpěvovati bude jazyk můj o spravedlnosti Tvé. Pane, rty mé otevřeš: a ústa má zvěstovati budou chválu Tvou (vyslyš mne a chváliti budu dobrotu Tvou). Nebo kdybys byl chtěl obět, byl bych ji dal ovšem: ale zápalů nelibuješ sobě. Obět Bohu příjemná, duch zkor-moucený: srdcem skroušeným a pokorným, Bože, nepohrdneš! Dobrotivě učiň, Hospodine, v dobré vůli své Sionu: aby vzdělány byly zdi jerusalemské (netrestej jich pro hřích můj). Tehdáž (až bude vystavěn Sion a utvrzen Jerusalelem a vzdělán tam oltář) přijmeš obět spravedlnosti (obět díkůčinění za přijaté milosti Boží na rozdíl od obětí za hřích): tehdáž klásti budou na oltář Tvůj oběti slavné a Tobě líbezné.

105. Chvalozpěv (modlitba chvály)

tří mládenců: Sidracha, Misacha, Abdenaga, kteří byli proto, že se neklaněli zlaté modle v Babyloně, uvržení do pece ohnivé, ale zá-zračně zachráněni. (Daniel, 3.)

• Dobrořečte všickni skutkové Páně Pánu: chvalte a nade všechno vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte andělé Páně Pánu: chvalte a nade všechno

vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte nebesa Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte vody všechny, kteréž nad nebesy jsou, Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte všechny mocnosti Páně Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte slunce a měsíc Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte hvězdy nebeské Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte všeliký přívál i rosa Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte všickni duchové Boží Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte oheň i vedro Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte studeno i horko Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte rosy i jíní Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte mráz a zima Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte ledové a sněhové Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte noci i dnové Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte světlo i tma Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte blýskání a oblakové Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořeč země Pánu: chval a nade všecko vyvyšuj ho na věky. Dobrořeč hory a pahrbkové Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte všechny rostliny na zemi Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte studnice Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte moře i řeky Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte velryby a všecko, což se hýbe ve vodách, Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky.

Dobrořečte všickni ptáci nebeští Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte všechna zvířata i hovádká Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte synové lidští Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořeč Israel Pánu: chval a nade všecko vyvyšuj ho na věky. Dobrořečte kněží Páně Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte služebníci Páně Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte duchové a duše spravedlivých Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte svatí a pokorní duchem Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Dobrořečte Ananiáši, Asariáši, Misaeli Pánu: chvalte a nade všecko vyvyšujte ho na věky. Nebo z pekel vytrhl nás a vyprostil z ruky smrti a vysvobodil nás z prostřed hořícího plamene a z prostřed ohně vytrhl nás. Chválu vzdávejte Pánu, neboť dobrý jest, neboť na věky trvá milosrdenství jeho. Dobrořečte všickni nábožní Pánu, Bohu bohův: chvalte a vychvalujte ho, neboť po všechny věky trvá milosrdenství jeho.

106. **Chvalozpěv a modlitba diků starce Simeona,**

jemuž dopřáno bylo přijmouti na lokty své
Spasitele Božského, když jej Panna Maria
v chrámě obětovala.

Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji podle slova svého; nebo viděly oči mé spasení tvé, kteréž jsi připravil před obličejem všech lidí, světlo k zjevení pohanům a k slávě lidu svého israelského.

107. Chvalozpěv Zachariáše, kněze israelského,
který zapěl, když mu dal Bůh syna (Jana Křtitele).

Zachariáš pak, otec jeho, naplněn jsa Duchem svatým, prorokoval, řka: »Požehnaný buď Pán Bůh israelský, že navštívil (lid svůj) a učinil vykoupení lidu svého. I vyzdvihl nám roh spasení v domě Davida, služebníka svého; jakož mluvil ústy svatých proroků svých, kteříž jsou od věkův: o osvobození z moci nepřátel našich a z rukou všech, kteříž nenávidí nás; aby učinil milosrdenství s otci našimi a rozpomenul se na svatou smlouvu svou, na přísahu, kterouž přísáhl Abrahamovi, otci našemu, že nám to dá, abychom z ruky nepřátel našich vysvobození beze strachu sloužili jemu v svatosti a spravedlnosti před ním po všechny dny své. A ty, dítě, prorokem Nejvyššího slouti budeš: nebo půjdeš před tváří Páně připravovat cesty jeho, aby dáno bylo umění spasitelné lidu jeho na odpuštění hříchů jejich pro srdečné milosrdenství Boha našeho, v němžto navštívil nás vyšed z výsosti; aby posvítil těm, kteříž ve tmě sedí a v stínu smrti: k zpravení nohou našich na cestu pokoje«.

**108. Velekněžská modlitba Ježíše Krista. Prosba
za učedníky jeho.**

Evangelium sv. Jana hlava 17.

1. To pověděv Ježíš pozdvihl oči k nebi a řekl: Otče, přišlať jest hodina, oslaviž Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe:

2. jakož jsi dal jemu moc nade vším tělem (lidmi), aby všechněm, kteréž jsi dal jemu, dal život věčný.

3. Tentot jest pak život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha, a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista.

4. Jáť jsem tě oslavil na zemi: dokonal jsem dílo, které jsi mi dal, abych je činil.

5. A nyní oslaviž mne, Otče, u sebe samého slávou, kterouž jsem měl u tebe, prve nežli byl svět.

6. Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvojiť byli, a mně jsi je dal, a řeč tvou zachovávali.

7. Nyní poznali, že všechny věci, kteréž jsi mi dal, od tebe jsou:

8. nebo slova, kteráž jsi mi dal, dal jsem jim: a oni je přijali a poznali právě, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, žes ty mne poslal.

9. Já za ně prosím: ne za svět prosím, ale za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou.

10. A všechny věci mé jsou tvé, a tvé jsou mé, a já jsem oslaven v nich.

11. A již nejsem na světě, ale oni jsou na světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je, které jsi mi dal, ve jménu svém, aby byli jedno jako i my.

12. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém. Kteréž jsi mi dal, zachoval jsem: a žádný z nich nezahynul, než syn zavržení, aby se naplnilo Písmo.

13. Ale nyní jdu k tobě: a toto mluvím na světě, aby měli radost mou naplněnou v sobě.

14. Já jsem jim dal řeč tvou, a svět je měl v nenávisti, neb nejsou ze světa, jakož ani já nejsem ze světa.

15. Neprosímť, abys je vzal ze světa, ale aby je zachoval od zlého.

16. Nejsouť ze světa, jakož ani já nejsem ze světa.

17. Posvětiť jich v pravdě své. Řeč tvá jest pravda.

18. Jakož jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět.

19. A já posvěcuji (obětuji) sebe samého za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě (pro pravdu i smrt podstoupili).

20. Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne;

21. aby všickni jedno byli, jako ty Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli: aby uvěřil svět, že ty jsi mne poslal.

22. A já slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim: aby byli jedno, jakož i my jsme jedno.

23. Já v nich a ty ve mně: aby dokonání byli v jedno: a aby poznal svět, že jsi ty mne poslal, a žes miloval je, jakož jsi i mne miloval.

24. Otče, chci, aby kde jsem já, i oni, které jsi mi dal, se mnou byli: aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal; nebo jsi mne miloval před ustanovením světa.

25. Otče spravedlivý, svět tebe nepoznal: ale já jsem tebe poznal, i tito poznali, žes ty mne poslal.

26. A známo jsem jim učinil jméno tvé a známo učiním: aby milování, kterýmž jsi mne miloval, bylo v nich, i já v nich.

109. Chvalozpěv svatého Ambrože, arcibiskupa Milánského († 379).

Sv. Ambrož konal svatě a neohroženě svůj úřad pastýřský. Pohané a bludaři arianští brojili proti němu a byli podporováni, zvláště Ariáni,

dvorem císařským. Svatý Ambrož trpěl mnohá příkoří a protivenství. V nebezpečí velikém se utekl do chrámu, kdež se shromáždil i věrný lid křesťanský a dnem i nocí ho opatroval. Sv. Ambrož zpíval s lidem střídavě písně, které sám složil.

Takovou písní jest také chvalozpěv sv. Ambrože, který byl zpíván při křtu sv. Augustina.

• Tě Boha chválíme, Tě Pána vyznáváme. Tě věčného Otce všechna země velebí. Tobě všickni andělé, Tobě nebesa i všechny mocnosti, Tobě Cherubíni a Serafini nepřestávajícím hlasem prozpěvují: Svatý, Svatý, Svatý, Pán Bůh zástupů. Plná jsou nebesa i země velebnosti slávy Tvé. Tě slavný apoštolský kůr, Tě proroků chvalitebný počet, Tě mučedníků stkvoucí zástup chválí. Tě po okršku země svatá církev vyznává, Otce nesmírné velebnosti, velebného Tvého pravého a jediného Syna, též i Utěšitele Ducha svatého. Ty jsi králem slávy, Kriste. Ty Otce věčný jsi Syn. Ty na vykoupení naše člověkem jsi se stal. Ty zvítěziv nad ostnem smrti otevřel jsi věřícím království nebeské. Ty na pravici Boží sedíš v slávě Otce. Věříme, že přijdeš soudit všech lidí. Protož, prosíme tě, abys pomohl služebníkům svým, kterých jsi předrahou krví svou vykoupil. Dej, ať jsme připočteni k Svatým Tvým v slávě věčné. Spasiž lid Svůj, Pane, a požehnej dědictví Svému. A spravuj je a povyš je až na věky. Po všechny dny dobrořečíme Tobě. I chválíme jméno Tvé na věky i na věky věkův. Rač, Pane, dne toho bez hříchu nás ostříhati. Smiluj se nad námi, Pane, smiluj se nad námi. Budiž milosrdenství Tvé, Pane, nad námi, jakož jsme doufali v Tebe. V Tebe, Pane, jsem doufal: nebudu zahanben na věky.

110. Rozjímání pravd věčných.

Duše nábožná přemýšlí o pravdách věčných
a činí spasitelná předsevzetí.

Bůh stvořil člověka k slávě své, aby jej na zemi poznával a ctil, miloval a poslouchal a věčně byl spasen.

1. Boha musíš oslavovati. Od povinnosti této tě nemůže nikdo osvoboditi, poněvadž Bůh nekonečně dokonalý všecko stvořil k slávě své. Snad se odvoláváš, že jsi svoboden, že můžeš činiti, co chceš? Nezapomeň však, kdo ti vzácný dar svobody dal a uvaž, jak hrozná jest to opovážlivost, když svobody zneužíváš k neposlušnosti a vzdorovitosti. Boha musíš oslavovati. Buď tak činíš dobrovolně a ochotně tím, že zachováváš přikázání jeho anebo jej oslavuješ nuceně proti své vůli tím, že se na tobě zjeví spravedlnost jeho, kterou svoláváš na sebe svými hříchy. »Oslavovati budeš Boha,« praví sv. Augustin, »buďto plněním jeho vůle, anebo trpěním jeho trestů.«

2. Boha oslavují také zavržení ve věčném trápení. Třesou se před neúprosnou spravedlností jeho, která je stihla, protože na zemi milosrdenstvím Božím pohrdali. Hrozná muka pekelná vynucují zavrženým uznání všemohoucnosti a moudrosti a svatosti Boží. »Kdo zná mocnost hněvu Tvého a pro bázeň Tvou kdo může hněv Tvůj vypravit?« Žalm 89. 11.

3. Uvaž, kterým způsobem je lépe Boha oslavovati? Zda lépe Boha chváliti, milovati a jednou v nebesích věčně plesati, anebo Boha zapíratí a urážeti a jednou věčně trpěti? Který způsob se ti zdá lepší? Jsi svoboden, vyvol sobě.

Tím nebo oním způsobem musíš Boha oslaviti. Co cítí srdce tvé při takových myšlenkách, srdce, které pro Boha stvořeno jest a nemá pokoje, dokud v Bohu nespočine. »Dej mi znáti, Hospodine, konec můj a počet dnů mých, jaký jest, abych věděl, čeho se mi nedostává.« Žalm 38. »Buď činiti budeš, co Bůh chce, nebo trpěti budeš, co nechceš.« (Sv. Augustin.)

Věčný cíl člověka.

Před nějakým časem jsi nebyl živ. Bůh tě k obrazu svému stvořil bez tvé zásluhy. Proč tě stvořil? Abys jej poznával a ctil, jej miloval a poslouchal. Bůh měl svobodu, tebe stvořiti nebo nestvořiti. Když tě stvořil z lásky své, pak cíl, pro nějž jsi stvořen, jest Bůh sám. Bůh jest tvůj počátek a tvůj cíl. Z jeho vůle žiješ, máš tedy pro něj žíti. Jako není možno, abys byl člověkem bez duše a těla, tak není možno, abys slul člověkem, nejsa povinen Bohu sloužiti. Není potřebí, abys byl na zemi boháčem, ale nezbytno jest, abys sloužil Bohu, jenž je cílem tvým. Není třeba, abys byl na zemi v důležitém úřadě nebo vznešeném stavu, ale žádoucno je, abys v povolání svémездеjším jakémkoliv Bohu sloužil, pro nějž jsi stvořen. Bůh věčný musí býti cílem tvých myšlenek a řečí a skutkův. Mnozí umírají, kteří sobě cíle svého vědomi nebyli, vážně naň nepomýšleli. Mnozí vědí o věčném cíli svém, ale žijí tak, jakoby nevěděli. Ptej se často, proč jsem živ? Který cíl mi vytkl Bůh? Žij tak, abys cíle věčného došel. »Boj se Boha a jeho přikázání zachovávej, neboť to jest celý člověk.« Sir. 12. »Toť pravá služba Boží, která se z lásky k Bohu koná.« (Sv. Augustin.)

Starost o spásu duše.

Co pomůže člověku, kdyby všecek svět získal, ale na duši utrpěl škodu? Aneb jakou dá záměnu člověk za duši svou? Stará-li se člověk o pomíjitelné věci vezdejší, má z toho prospěch jenom nějaký čas. Z práce jeho a statku jeho se budou po jeho smrti jiní těšiti. Dobře jest pozorovati statky vezdejší a pohlížeti na starosti a námahy svoje ve svitu svíce hromničné. Stará-li se však člověk o nesmrtelnou duši svou, prospívá sobě, prospěch jeho mu potrvá i po smrti, na věky. •Nebo co bude člověk sítí, to bude i žíti. Nebo kdo rozsévá v těle svém, z těla i žíti bude porušení: ale kdo rozsévá v duchu, z ducha žíti bude život věčný.* Gal. 6. To znamená: Kdo seje v duchu, kdo žije duchovně, křesťansky, bude žíti z ducha život věčný. Když se modlíš, postíš, přemáháš zlé, všecek zisk z toho bude tvůj a sice zisk veliký. Starati se o duši jest, žíti tak, aby nás smrt nepřekvapila. Starati se o duši jest, varovati se hříchu a příležitosti k němu. Starati se o duši jest, pečovati o ni, jako o důležité věci pozemské. Uvaž, jak důležité pro tebe a věčnost tvou, abys o duši pečoval. Nelekej se námahy a obtíže s tím spojené. Pohlédni, co podnikají lidé pro časný zisk! Buď moudrý! Co budeš sítí, to budeš žíti.

Následování Ježíše Krista.

Musíme věriti, čemu Ježíš Kristus, Syn Boží učil a co krví svou zpečetil. Máme jednati, jak náš Pán jednal. Nemůžeme chybiti, následujeme-li Ho, poněvadž jest pravdou věčnou. Ani zblouditi nemůžeme, následujeme-li Ho, poněvadž jest vůd-

cem a spolehlivou cestou. »Já jsem cesta, pravda a život,« dí o sobě. Veliká část lidí dbá více výroků světa, než pravdy Kristovy. Pravidlem jednání si činí příklady domýšlivých lidí a na vzor Páně nepatří.

2. Lidé, kteří pravdu Boží zavrhnou, jsou nazváni světem. A takový svět lidí není dobrým vůdcem. Běda světu a těm, kteří ho následují. »Nechte jich«, praví o nich Kristus Pán, »jsou slepí a vůdcové slepých: a povede-li slepý slepého, oba do jámy upadnou.« Mat. 15. Varuj se vůdce slepého, chraň se rady bezbožných!

3. Neříkej: Musím se řídit, co činí svět. Toť nesprávný úsudek. Proto, že mnoho lidí činí nějakou věc, nemusí býti proto dobrá. Taž se, zdali se srovnává to, co činí druzí, s vůlí Boží. »Počet bláznů je veliký«, praví Písmo sv. Kazat. 1. Širokou cestou mnozí kráčí k své záhubě. Úzká cesta vede do života. Život a příklad Kristův budiž cestou tvého života! »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sama, vezmi kříž svůj a následuj mne.« Mat. 16. »Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nebude kráčet ve tmách.« »Nekráčej po jiné cestě než po té, kterou Kristus sám kráčet; kamenitá jest to sice cesta, ale jediné jistá.« (Sv. Augustin.)

Hřích smrtelný.

1. Člověk by se vyvaroval hříchu, kdyby častěji uvážil zlobu jeho. Aby poznal člověk ohavnost hříchu, musí uvážiti, kdo jest Bůh, kterého hříchem uráží. Nekonečná dokonalost Boží jest jediným měřítkem velikosti hříchu. Jako Bůh jest největší dobro, tak jest hřích největší zlo. Jako Bůh jest lásky nejhodnější, tak jest hřích všeho

opovrzení nejhodnější. Jako Bůh sám sebe miluje, tak má hřích v ošklivosti.

2. Bůh se věčně miluje. Věčně také nenávidí hřích. Bůh se nezbytně miluje, poněvadž jest Bohem. Nezbytně nenávidí hřích a musí jej nenáviděti, poněvadž jest hřích odporem proti Bohu. Jako se Bůh neskončeně miluje, tak také nesmírně hřích nenávidí. Jak tedy lze člověku milovati hřích, když Bůh hřích tak velice nenávidí?

3. Bůh tresce hřích nezbytně, věčně. Tak žádá jeho nekonečná spravedlnost. Neměli bychom se před ní trásti? Zaslepený jest, kdo bezstarostně klesá do hříchu! Uvaž, jak odporuje hřích dokonalosti Boží, jak tudíž Bůh hřích má v ošklivosti! I ty musíš hřích nenáviděti, chceš-li býti Bohu milým. Pros Boha, aby ti dal poznati hřích a utvrdil v tobě odpor ku hříchu.

Vzpomínka na smrt.

Většina lidí se bojí smrti a proto se hrozí již vzpomínky na smrt. Tím však smrti neujdou. Čím méně na smrt myslili, tím je pro ně horší. Častější vzpomínka na smrt poučuje o pomíjitelnosti radostí vezdejších, krotí zlé náklonnosti a nabádá k dobrým skutkům. Duch svatý napomíná člověka: »Pamatuj na smrt a nezhřešíš.« Dobrá smrt je největší umění. Co prospěje člověku všecka lidská učenost v hodinu smrti, nepřestoval-li také vědu, kterak lze šťastně zemřít? Pokusy se smrtí nelze člověku konati. Jenom jednou umírá a od toho, jak umírá, závisí jeho věčnost. Jenom jeden jest krok do věčnosti. Je-li chybný, jest člověk na věky nešťastný. Není možno, aby se vrátil a krok svůj napravil.

Jak důležité tudíž pamatovati na smrt, tak rozhodující krok do věčnosti. Kdyby bylo lze ujíti smrti častou vzpomínkou, jistě by jí lidé byli pamětlivi. Smrti však nikdo neujde. Smrt dobrá, na níž se člověk připravoval, jest branou do věčné blaženosti. Proč tedy se lekati vzpomínky na smrt? Pozdě by bylo na onom světě litovati lehkomyšlnosti, že zapuzoval člověk, dokud žil na zemi, spásitelné myšlenky o smrti. Vzpomínejme denně na smrt! Ráno si pomysleme, že se snad večera nedočkáme. Večer povzdechněme, že snad z lože ráno nepovstaneme. »Ve všech skutcích svých pamatuj na poslední věci své a na věky nezhrěšíš.« Sir. 7. 40. »Blahoslavený, kdo hodinu smrti své vždy před očima má.« (Násl. Krista 23. hlava.)

111. 0 sv. zpovědi.

Sv. zpověď je zkroušené vyznání hříchů po křtu svatém spáchaných knězi ku zpovídání splnomocněnému, abychom došli rozhřešení. Jest ustanovena od Boha. Křesťané od prvních časů se vždy zpovídali. Zpověď je pramenem pokoje a útěchy pro hříšníka a veškero lidstvo.

Hřích jest nevýslovná urážka nekonečného Boha, již se člověk dopouští. Bůh nám zjevil, že odpustiti hříchy chce. »Nechci smrti hříšníka (věčného zavržení), ale aby se obrátil a živ byl,« dí Pán Bůh. Poněvadž jest Bůh uražen a odpustiti chce, má pouze Bůh právo určiti podmínky odpuštění, které hříšný člověk má pokorně přijmouti a splniti. Nejvyšší milosrdný Bůh učinil podmínkou odpuštění kající vyznání hříchův. Vtělený Syn Boží Ježíš Kristus učinil za všecko

člověčenstvo svým utrpením zadost Boží spravedlnosti. Poklad svých zásluh odevzdal své církvi. Z pokladu Kristových zásluh čerpají pouze ti, kteří přijímají svaté svátosti, které Pán Ježíš ustanovil a své církvi svěřil. Po svém vzkříšení pravil Kristus Pán sv. apoštolům: »Komu odpustíte hříchy, odpuštěny jsou: komu zadržíte, zadržány jsou.« Tím dána sv. apoštolům a jejich nástupcům moc odpouštět hříchy. Ježíš Kristus nežádal od těch, jimž odpouštěl, vypočtení hříchů, poněvadž znal srdce lidská. Tak řekl šlakem poraženému: »Odpouštějí se ti hříchové tvoji!« Podobně Samaritance, Marii Magdaleně, lotrovi na kříži a j. První křesťané se zpovídali. Očistovali úzkostlivě svá svědomí, aby důstojně přijali Nejsvětější Svátost oltářní, ano za jisté velmi těžké a pohoršlivé hříchy se zpovídali i veřejně. »Zkusiž pak sebe člověk (zpytuj svědomí a zpovídej se) a tak z onoho (nebeského) chleba jez a z kalicha pij, neboť kdo nehodně jí a pije, odsouzení sobě jí a pije, poněvadž nerozsuzuje Těla Páně (od obyčejného pokrmu)«, napsal sv. Pavel prvním křesťanům. Poněvadž první křesťané svaté svátosti horlivě přijímali, nebylo třeba jich napomínati. Toho bylo potřebí v pozdějších dobách, když mnozí křesťané byli vlašnými. Sněm Lateránský r. 1215 nařídil, aby křesťan alespoň jednou za rok svaté svátosti přijal, jinak že se vylučuje z církve svaté. Tímto ustanovením nezavedena zpověď, nýbrž na srdce důrazně připomenuta povinnost křesťanská Bohem uložená.

Mnozí mluví a píší o sv. zpovědi urážlivě buď z nevědomosti anebo zlomyslnosti. Je prý vynálezem kněží. Ale nemohou říci a nevědí, kdy, kde a kterým knězem byla vynalezena. Kdo

poněkud zná křesťanské náboženství, něčeho takového nenamítne. Vyznání hříchů je pro člověka sebezapřením a pokořením. Je možno, že by si lidé dali mlčky takové břímě na sebe uvaliti pouze proto, že si to nějaký člověk vymyslí? A jaký smysl by měl takový vynález pro kněze, když jsou jím právě knězi uloženy veliké oběti a obtíže? Musí často dlouho zpovídati, zpovídá i těžce nemocné, stížené nakažlivou nemocí atd. Lze si vůbec mysliti, že by kněží vynalezli to, čím by se sami nejvíce potrestali?

Všickni kněží, biskupové i papež se zpovídají, a to častěji, než ostatní věřící, a dokazují tak, že svatá zpověď jest od Boha ustanovena pro všechny bez rozdílu. Podle učení Ježíše Krista bude ten, kdo jí Nejsvětější Tělo Jeho, živ na věky; kdo ho nepožívá, nemá v sobě nadpřirozeného života. Aby však důstojně a hodně přijato bylo Tělo Páně, třeba, aby se duše svědomitě očistila sv. zpovědí. Ze slov Páně k svatým apoštolům: »Komu odpustíte hříchy, odpustí se; komu zadržíte hříchy, zadrží se,« plyne, že sv. zpověď jest soudem, před nímž se hříšník z vin svých vyznává. I největší hříchy mohou býti člověku ve sv. zpovědi odpuštěny. Bez vyznání lítostného není odpuštění. Řádným vyznáním hříchů vchází pokoj a mír do srdce. »Jestli se budeme vyznávati z hříchů svých, věrný a spravedlivý jest Bůh, aby nám odpustil.« Tak napsal sv. Jan.

Sv. Klement, třetí nástupce sv. Petra, napomínal křesťany takto: »Vloudí-li se ti hřích do srdce, nestyď se, jsi-li o svou spásu starostliv, zpovídati se představenému církve a budeš slovem Božím a spasitelnou radou uzdraven.«

Sv. Augustin píše: »Bůh náš dobrotivý a milosrdný chce, abychom vyznávající se z hříchů v tomto životě nebyli pro ně zahanbeni v životě budoucím. Neboť, když my vyznáváme, On odpouští; když my uznáváme, On promíjí.« »Dlužno však, aby se hříšník podrobil rozsudku toho, kterého Hospodin učinil místodržitelem svým.« »Zpověď je spása duší, záhuba nepravosti, zavírá bránu pekla, otevírá bránu rajskou.« (Sv. Augustin.)

V Hamburku žil bohatý kupec, křesťan, nekatolík. Onemocněl těžce. Paní radí, aby byl zavolán pastor a poskytl mu náboženské útěchy. Muž svolil. Když přišel pastor a u lůžka nemocného se posadil, pravil kupec: »Blíží se konec mého života. Víím, že budu po smrti souzen. Svědomí mé je hříchy poskvřeno. Můžete mi odpustiti hříchy?« Pastor byl nepokojný. Radil nemocnému, aby hodně doufal v milosrdenství Boží. Nemocný se opět ptá: »Můžete mi hříchy odpustiti?« Pastor pravil: »Nemohu.« »Vy mne v těžké této chvíli neuspokojujete,« řekl nemocný pastrovi. Čtu v Písmě sv., že Pán Ježíš dal sv. apoštolům moc, odpouštět hříchy.« Pastor odešel rozčileně. Nemocný si stěžoval manželce, jak tíží jej nepokoj vnitřní, kterak se bojí vejíti tak do života věčného, a požádal, aby mu byl zavolán kněz katolický z blízkého chrámu. Kněz ihned přišel. Nemocný jej přivítal a otázal se: »Můžete mi odpustiti hříchy?« »Mohu!« dí kněz, »ale musíte učiniti, čeho k odpuštění třeba.« »Milerád vše učiním. Vy mluvíte jasně, určitě, pravdu,« řekl nemocný. Vyznal před dvěma svědky, že se vrací do pravé církve, vyzpovídal se, přijal Tělo Páně a posilu nemocných, po-

slední pomazání a potom vděčně stiskl pravici odcházejícímu knězi. Maje klid a pokoj vnitřní, pravil své manželce: »Tento okamžik je nejsladším v mém životě. Jsem smířen s Bohem. Jsem šťasten.«

Kdyby se lidé zpovíдали, bylo by více míru v srdcích, pokoje v rodinách a ve společnosti.

Jesuité si vyžádali r. 1610 povolení krále španělského, aby směli pod svrchovaností vlády španělské založiti mezi Indiány v Paraguay v Americe svobodné křesťanské obce dle vzoru prvních křesťanův. Stěžovali si na ukrutnosti, jichž se Evropané na Indiánech dopouštěli, zne- možňující tak obrácení ubohého indianského lidu. Proto prosili Jesuité krále, aby přístup ziskuchtivým Evropanům do svobodných obcí indian- ských v Paraguay byl zakázán. Jesuité láskou svou otcovskou a nezištnou si lid naklonili. Usa- dili jej, naučili jej práci polní a řemeslům. Lid poznal křesťanství, přijímal svaté svátosti a vy- nikal krásnými ctnostmi. Soudů, žalářů tam ne- bylo. Zpovědnice uchovávaly blahý mír a pokoj a chránily čest a majetek. Sv. zpověď jevila svoje blahé účinky na život.

Jeden pán pronášel před domácími svoji ne- libost nad tím, že je přikázáno zpovídati se. Byl čas velikonoční a svědomí jeho se ozývalo. Do světnice vstoupil kněz a odevzdával pánovi 300 zl. jakožto náhradu, již mu někdo posílá. — Pán poznal cenu svaté zpovědi i pro život vezdejší a nikdy již o ní neuctivě nemluvil.

112. Nejsvětější Svátost Oltářní.

Nejsvětější Svátost Oltářní jest pravé Tělo a pravá Krev Pána našeho Ježíše Krista pod

způsobami chleba a vína. Svátost Oltářní jest dílem neskonale lásky a moudrosti a moci Ježíše Krista. Člověk by nebyl nikdy mohl vymyslet, ba ani by se nebyl mohl odvážiti mysliti, že jest všemohoucí Spasitel, Syn Boží, Pán nebes i země, přítomen mezi námi pod nepatrnými způsoby chleba a vína na oltáři. Svátost Oltářní převyšuje slabý, omezený rozum člověka; jest tajemstvím tak jako jest tajemstvím Nejsvětější Trojice a vtělení Syna Božího. Povinností člověka jest, aby věřil v toto tajemství a pevnou vírou dobýval si zásluh pro život věčný. Víra v Nejsvětější Svátost Oltářní spočívá na neomylném, všemohoucím slově Ježíše Krista, Syna Božího.

Tímž slovem, jímž stvořen svět, tímž slovem, jímž Ježíš Kristus vodu ve víno proměnil a chleby rozmnožil a bouři utišil a mrtvé křísil, se koná Nejsvětější Svátost Oltářní.

Svátost Oltářní Ježíš Kristus slíbil rok před smrtí svou. Když zázračně nasýtil na poušti tisíce lidí, uchýlil se do Kafarnaum. Druhého dne přišel zástup lidí z pouště k Pánu Ježíši. I slíbil jim Kristus Pán pokrm vzácnější, nežli na poušti požívali dne minulého; vzácnější než byla manna, kterou otcové jejich na poušti jedli. Slíbil jim chléb, jímž nasycení na věky žítí budou. Prosí-
cím za onen zázračný chléb pravil: »Já jsem chléb živý, kterýž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky, a chléb, který já dám, tělo mé jest za život světa.« (Jan 6., 51., 52.)

Že židé slovům Páně dobře rozuměli, jest patrné z toho, že se počali hádati vespolek řkouce: »Kterak nám může dáti tělo své k jedení?« A Pán Ježíš slyší hádku jejich, vidí, kte-

rak se horší pro slova jeho, a přece jich neodvolává ani neopravuje, nýbrž důrazně a slavně stvrzuje, řka: »Amen, amen pravím vám, nebudete-li jisti těla Syna člověka a pítí jeho krve, nebudete mítí života v sobě. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný; nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Ne jako otcové vaši jedli mannu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.«

Slyševše řeč onu učedníci pravili někteří: »Tvrdá jest řeč ta, kdo jí může slyšeti?« Pán Ježíš ani tehdy neodvolává slov svých. S bolestí pozoruje, že jej, pravdu věčnou, mnozí učedníci opouštějí proto, že slíbil, že dá lidem požívati tělo své a krev svou, ale nevykládá jinak slov svých ani nevolá zpět odcházející učedníky. Obrací se k svým apoštolům a táže se: »Zdaliž i vy chcete odejiti?« V souvislosti řeči znamená otázka Páně toto: Kdo chce býti se mnou, musí pevně věřiti i když slabým svým rozumem nepochopuje slov mých. Kdo přijímá za pravdu pouze to, co vidí okem a slyší uchem, kdo pouze věří, že nemocné uzdravuji, mrtvé křísím, lačné sytím, ale nevěří toho, co zjevují jako Bůh, nemá pravé víry, nemůže dojíti spasení.« Svatý Petr odpověděl: »Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že jsi Kristus, Syn Boží!« Jan 6. 69. Kdo věří v Ježíše Krista, Syna Božího, nepochybuje o slovech Jeho, věří pevně v moc a moudrost Jeho.

Ve chvíli vážné a památné, večer před svým utrpením, splnil Pán Ježíš svůj slib. Vzal do svých svatých rukou chléb, požehnal jej a pravil: »Toto jest tělo mé!« a vzal kalich s vínem a

požehnal víno řka: »Toto je krev má!« Aby pak nebylo pochybnosti, že jest pod způsobami chleba přítomno pravé, živé tělo jeho, připojuje k slovům: »Toto je tělo mé!« další slova »které za vás bude vydáno«. Aby nebylo pochybnosti, že pod způsobami vína jest přítomna živá krev Jeho, připojuje k slovům: »Toto je krev má!« další slova nového zákona: »Která za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.« Jako na kříži bylo umučeno pravé tělo Páně a vylita byla pravá jeho krev, tak jest pravé jeho tělo a pravá krev jeho v Nejsvětější Svátosti Oltářní pod způsobami chleba a vína. Svatým apoštolům a jich nástupcům dal Pán Ježíš rozkaz: »To čiňte na mou památku!«

Z toho zřejmě plyne, že svatí apoštolové tak jak přijali z nejsvětějších rukou Páně pod způsobami chleba a vína Tělo a Krev jeho, podobně na rozkaz jeho měli věřícím podávati nebeský onen pokrm k životu věčnému. Vůli Páně věrně plnili. Aby se plnila vůle Páně až do konce světa, odevzdali moc, kterou přijali od Ježíše Krista, svým nástupcům, biskupům a kněžím.

Od časův apoštolských se slavi oběť mše svaté a při ní biskupové a kněží pronášejí nad chlebem a vínem slova Páně: »Toto je tělo mé!« a »Toto je krev má!« a Ježíš Kristus způsobem tajemným jest přítomen pod způsobami chleba a vína. Svatá církev vždy hlásala a hájila, že jest Ježíš Kristus v Nejsv. Svátosti Oltářní přítomen opravdu, skutečně a podstatně. Bludy Zwingliovy, Luterovy a Kalvínovy, kteří se opovážili převraceti jasná slova Páně: »Toto je Tělo mé!« a »Toto je Krev má!« rozhodně odsoudila a na sněmě v Tridentě slavně vyřkla: »Kdo by tvrdil,

že v Nejsv. Svátosti Oltářní opravdově, skutečně a podstatně není obsaženo Tělo a Krev spolu i s duší a s Božstvím Pána našeho Ježíše Krista a tedy celý Kristus, nýbrž by řekl, že jest v ní jen jako v znamení . . . a že Kristus ve svaté večeři podáváný jen duchovně se požívá a nikoli svátostně a skutečně, budiž v kletbu dán.« (Sněm Trid. sez. 13. hl. 1.) Svátost Oltářní zve církev svatá svátostí nejsvětější, nejdůstojnější, večeří Páně, pokrmem duchovním, chlebem andělským, pokrmem na cestu do věčnosti, eucharistií t. j. dobrou milostí a díkučiněním, poněvadž jest zdrojem všech milostí. Na počest Nejsv. Svátosti Oltářní budovány velebné svatyně. Před svato- stánkem ustavičně hoří tak zvané »věčné světlo«. Znajíce zřejmé ustanovení Nejsvětější Svátosti Oltářní a poučení církví svatou o vznešenosti této Svátosti klaňme se jí pokorně a vroucně jí přijímejme jakožto pokrm duše pro život věčný.

113. **Neděle.**

Neděle jest den Páně. Třetím přikázáním »pomni, abys den sváteční světil«, vyhradil si Pán Bůh neděli k oslavě své. Máš sice křesťan dle napomenutí Páně »modlete se ustavičně« i ve dny všední svými pracemi a modlitbami Boha uctívati, ale v neděli jest povinen vzdáti Tvůrci svému, dárce všeho, řiditeli všeho světa, čest a chválu způsobem nejdůstojnějším, totiž zbožnou přítomností svou při oběti mše svaté, v níž se Ježíš Kristus za lidstvo Otci svému daruje.

Nedbati Božího přikázání a buď zlovolně anebo lehkomylně opomíjeti mše svaté v neděli, je hříchem těžkým. Pohoršení, které se tím dává

bližnímu, vinu ztěžuje. Ten člověk, který přestupuje směle třetí Boží přikázání a odvolává se na svou svobodu, dává na jevo, že nerozumí svobodě, kterouž jej Bůh nad zvíře povýšil, a ze své svobody činí bezuzdnost a nevázanost. Nad to jest jednání jeho černým nevděkem k Otci nebeskému.

Neděle jest den klidu a odpočinku. Tím jest pro člověka, život a zdraví jeho, velice významným dnem. Pán Bůh, který stvořil člověka a nejlépe tedy zná síly jeho, otcovsky a moudře ustanovil, aby šest dní pracoval a v den sedmý odpočinul a na duchu i na těle pookřál a nových sil načerpal. Rušení řádu Bohem stanoveného a prodlužování dnů pracovních přináší dříve nebo později ovoce zlé. V revoluci francouzské určili dnem odpočinku den desátý, ale po smutné zkušenosti se vrátili ku dni sedmému, Bohem stanovenému.

Neděle jest dnem mravního povznešení člověka a ochranou a oporou jeho důstojnosti lidské a křesťanské. Pěstováním mravnosti chrání se důstojnost pracujícího a svoboda jeho. Přetěžováním prací a zanedbáváním vzdělání mravního klesá pracující a vrací se k pohanskému otroctví. Právě proto, že o umravnění otroků pohanských se nikdo nestaral, upěli v těžké porobě a nebyli považováni za lidi. Mudrcové pohanští pochybovali, že by otrok měl duši, a největší z nich, Aristoteles, napsal: »Jest malý rozdíl mezi službami, které skýtají otroci a zvířata; příroda sama chce otroctví tím, že utváří jinak těla svobodných než těla otroků, dávajíc otrokům těla silná ku práci jejich, svobodným těla štíhlá a jemná.«

Zákon Boží, který přikazuje klid nedělní a svěcení neděle službami Božími a dobrými skutky, má veliký význam vzdělávací a zušlechťující. Kdyby lidé šest dní dobře pracovali a neděli svědomitě světili, zajisté že by mravy jejich a blahobyt jejich utěšeně zkvétaly. Spravedlnost, zbožnost, k nimž nabádá svěcení neděle, zvyšují národ, ale hřích činí jej bídným. V neděli slyší křesťan slovo Boží, které je zpečetěno slavným vzkříšením Páně. Připomíná si cíl svůj věčný, jehož lze dojíti srdečnou láskou k Bohu a k zákonu jeho a účinnou láskou k bližnímu. K této lásce jej povzbuzuje nevýslovná láska Krista Pána na oltáři se obětujícího. Tak se křesťan svěcením neděle povznáší, silí a těší. S novou silou oddává se povolání svému a moudře užívá hřiven Bohem mu svěřených, aby došel jednou věčné odměny.

Neděle jest dále dobrodiním pro rodinu. Oživuje v ní ducha náboženského a tím upevňuje pouta mezi rodiči a dětmi. Nábožní rodiče spatřují ve svých dětech poklad, který jim Bůh svěřil, a za nějž budou klásti účty na soudě Božím. Nábožné dívky ctí ve svých rodičích zástupce Boží a své největší po Bohu dobrodince. Když rodiče a dívky v neděli v chrámu Páně zbožně jsou přítomni mši sv., když se za sebe upřímně modlí, když slyší pozorně slovo Boží a když častěji přiklekají společně ku stolu Páně, zdaž se tím neoživuje víra jejich a neutvrzuje vzájemná láska a oddanost a tím rodinné blaho a pokoj?

Neděle jest důležitá pro veškeru společnost lidskou. V chrámu Páně mizí rozdíly jednotlivých stavů, které mimo chrám Páně v životě veřejném i soukromém jsou snad příkrými. V chrámu Páně

klečí boháč vedle chudáka a modlí se k témuž Otci na nebi, jemuž každý vydá počet ze skutků svých. Pán a služebník jeho, paní a služka její, všichni se tu cítí dítkami jednoho Otce a bratry a sestrami v rodině lidstva.

Podle svatého evangelia, evangelia lásky a spravedlnosti, které se hlásá všem bez rozdílu, má být spravedlivými zákony pečováno o blaho stavů všech. Ducha obětavosti jest třeba vrchnostem a představeným, aby ve svých úřadech, ve svých vědomostech a schopnostech spatřovali prostředky, jimiž působiti mají k slávě Boží a blahu svých bratrů poddaných. Ducha obětavosti jest potřebí poddaným a podřízeným, aby ctili svůj stav, svoji práci, a pilí a šetrností si zlepšovali život svůj. Tohoto ducha obětavosti nenabývají lidé v domech zábavy a rozkoše ani četbou knih a spisů zlehčujících a tupících víru svatou, nýbrž jedině vděčným rozjímáním o největší oběti, kterou na kříži vykonal Božský Spasitel za všechny lidi a kterou na oltáři obnovuje způsobem nekrvavým. Pro národy křesťanské jest mše svatá školou obětavosti, vzájemné lásky a pokoje. Buď se účastňují mše svaté a klaní se Beránku Božímu, který se na oltáři obětuje a žije v míru, aneb ji opouštějí a kráčejí vstříc bouřím a převratům, v nichž padati budou oběti lidské. Ve Francii bořili v 18. století oltáře — a následovaly krvavé bouře.

Poněvadž svěcení neděle jest tak důležité pro jednotlivce, rodiny a veškeru společnost, má být zákonem přísně zakázáno a stíháno vše, co ji znesvěcuje a porušuje.

Vzorně slaví neděli katolíci v Anglii, jak píše očitý svědek. Jaký pořádek je v kostele, jaké ticho

velebné, jaká vroucnost modliteb, jaká horlivost v slyšení slova Božího, jaká zbožnost a pokora při mši svaté, představí si jenom ten, kdo katolické kostely v Anglii navštívil. Lid klečí při mši svaté a koří se Bohu svému. Ve stavech není rozdílu. Všichni stejně se klaní Ježíši Kristu ve Svátosti skrytému.

Krásný příklad svěcení neděle zůstavili Cechům zbožní předkové. Přišedše ze služeb Božích tázali se dítek, o čem kázal sluha Páně, která napomenutí, povzbuzení a výstrahy dával. Ceho bylo třeba, rodiče doplnili a vysvětlili. Odpoledne po službách Božích čteno bylo v rodinách Písmo svaté aneb jiné nábožné knihy a vypravovány krásné děje vlastenecké.

114. **Mše svatá.**

Mše svatá jest uctavičná oběť Nového Zákona, ve které se Ježíš Kristus pod způsoby chleba a vína Otci svému nebeskému nekrvavým způsobem obětuje. Ustanovena byla Ježíšem Kristem při poslední večeři. Pán Ježíš proměnil všemohoucím slovem chléb v Tělo své. »Toto je Tělo mé, které za vás bude vydáno«, pravil nad chlebem a pod způsoby chleba se Otci svému obětoval. »Toto je krev má, která za vás a mnohé vylita bude na odpuštění hříchů«, pronesl nad vínem a pod způsoby vína se Otci svému obětoval. Svatým apoštolům přikázal: »To čiňte na mou památku«. Svatí apoštolové plnili věrně příkaz Páně. Všude, kam přišli a kde získali vyznavače Kristovy, sloužili mši sv. Svědomitě konali oběť mše svaté, jak při poslední večeři ji vykonal Pán jejich, a z úcty a lásky k Ježíši Kristu

připojili modlitby a obřady. Přesvatý výkon Páně, kterému se naučili při večeři poslední, když byla mše sv. ustanovena, ovinuli věncem modliteb a významných výkonův (obřadův). Souhrn modliteb a výkonů při oběti mše svaté slul liturgia (t. j. veřejná bohoslužba).

Slovo »mše« je z latinského slova missa. Missa je podstatné jméno zkrácené (místo missio) a znamená propuštění. V prvotní církvi bývali přítomni přípravné části mše sv. až do »Věřím v Boha« také ti, kteří se připravovali na svatý křest (katechumeni). Před »Věřím v Boha« byli z chrámu propuštěni slovy, která k nim jáhen pronesl: *Ite, missa est* (Jděte, jest propuštění = jste propuštěni). Tak byla zvána pouze ona část přípravná »missa« a později se název rozšířil na celou oběť.

Hlavní části mše svaté jsou evangelium, obětování, proměňování a přijímání. Ježíš Kristus totiž při ustanovení mše sv. vzal chléb a víno do svatých rukou svých, díky činil a žehnal (obětování), potom chléb a víno proměnil v Tělo a Krev Svou (proměnění), konečně dával obojího požívati sv. apoštolům (sv. přijímání). Hlavní části mše svaté slují celkem mše svatá věřících (od Věřím v Boha až ku konci). Od začátku až po Věřím v Boha je část přípravná, zvaná mše katechumenův (německy *Vormesse*).

Svatý Justin, obhájce víry křesťanské proti ukrutným císařům římským, jimž předložil dvě sepsané obrany křesťanství a r. 166 byl umučen, popisuje (ve své obraně č. 67), kterak tehdy slavili křesťané mši svatou. Píše: V neděli se shromažďují všickni, kteří jsou v městech aneb na

venkově na společném místě a bývají čteny listy apoštolův aneb knihy proroků, pokud stačí čas (epištola, evangelium). Když předčítající (lektor) ukončí, koná představený (biskup) promluvu, ve které napomíná a vybízí, aby krásná naučení a svaté příklady v životě křesťanů jevíly účinky. Všickni potom povstaneme a vysíláme modlitby k nebesům. Po modlitbě se přináší na oltář chléb a víno s vodou (obětování) a představený (biskup) vroucně pronáší modlitby a díkučinění (proměnění) a lid volá »Amen«. Potom všickni požíváme z toho, co bylo konsekrováno (proměněno) a těm, kteří nejsou přítomní, donášejí jáhnové (sv. přijímání).

Na rozkaz Páně konali oběť mše svaté apoštolové a od sv. apoštolův ustanovení biskupové a kněží. Vždy se slavila mše sv. a slaviti se bude až do konce světa. Jest to nejvelebnější způsob oslavy a chvály Boží na zemi. Na tuto bohumilou oběť vztahují se slova posledního proroka Malachiáše: »Aj, již přichází, kterého vy chcete (Vykupitel). Tehdáž přestane obětování zvířat. Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupův, a darů nepřijmu z rukou vašich. Nebo od východu slunce až na západ veliké bude jméno mé mezi národy a na každém místě obětována bude jménu mému oběť čistá«. Při mši svaté se povznáší duše důvěrně k Bohu a pro oběť Bohu nejmilejší dochází vyslyšení. Je-li hříchy poskvřena, bývá proniknuta lítostí a touhou po smíření s Bohem.

Každý katolický křesťan jest zvláštním příkázáním církevním pod těžkým hříchem zavázán, aby byl v neděle a svátky uctivě a zbožně přítomen celé mši svaté. † Omlouvá pouze nemoc,

náhlé neštěstí, vzdálená cesta za velmi špatného počasí, vůbec jenom závažná příčina, nikoli maličerná. Již od časného rána v neděli a ve svátek pamatuje nábožný křesťan, že jest den Páně, ve který rodina lidstva Otci svému v nebesích svorně a příkladně, radostně a srdečně má poděkovati jako dárci života a všeho, čeho k životu potřebí. V den Páně si připomíná věčný cíl svůj, k němuž jest duši třeba přípravy. »Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích«, praví Pán a Spasitel. Duch jeho zalétá již ku svatostánku, kde trůní v lásce nevýslovné král nejvyšší a volá k sobě všecky práci a starostmi a kříži sklíčené: »Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím« a kde svými věrnými se dává požívat. »Kdo jí mé tělo, živ bude na věky«, praví Božský Spasitel. Víra tato pobádá křesťana, že alespoň v jednu neděli v měsíci přistupuje vroucně ku stolu Páně.

Neděle jest křesťanu dnem výhradně službě Boží, spáse o duši a společnému náboženskému vyznání a povzbuzení zasvěcený. »Kdo mne vyzná před lidmi, toho já vyznám před Otcem nebeským«, praví Ježíš Kristus.

Vcházeje do chrámu Páně kropí se křesťan svěcenou vodou a prosí: »Pane, očišť mysl mou od všech marných a hříšných myšlenek, abych pozorně a zbožně byl přítomen nejdražší oběti Syna Tvého«. Vejde do chrámu a padá na kolena před Pánem a Bohem svým šeptaje modlitbu: Ježíši Tobě žiji; Ježíši Tobě umírám; Ježíši, Tvůj jsem v životě i smrti. Pochválena budiž bez ustání, Nejsvětější Svátost Oltářní. Vzpomíná veliké milosti křtu sv. a obnovuje slib křestní: Děkuji Ti,

Bože, že jsi mne křtem svatým přijal do církve pravé. Dle víry svaté chci žítí, v pravé víře chci zemřítí. Odříkám se ďábla, jeho skutků, jeho pýchy.

Potom otevírá modlitební knihu svou a najde si modlitby ke mši sv. aneb píseň mešní.

Začátek mše sv. Kněz oděn bohoslužebným rouchem a nesa kalich vejde k oltáři. Postaví kalich na oltář, otevře mešní knihu a sestoupne před stupně oltáře a koná :

Stupní modlitby.

Stupní modlitby nazvané tak proto, že se konají u stupňův oltářních od kněze a přísluhujících (ministrantů), kteří místo všeho lidu knězi odpovídají.

Stupní modlitby obsahují: 1. Žalm 42. 2. všeobecné vyznání hříchův. 3. prosbu za odpuštění hříchův.

Žalm 42. se modlil David na útěku před nezdárným synem Absolonem. Netouží po paláci svém, ale po stánku Božím, kde by mohl obětovati a v soužení pomoci dojíti. Žalm 42. zní: Sud' mne, Bože, a rozeznej při mou, od národu ne-svatého, od člověka nepravého a lstivého vytrhni mne. Nebo ty jsi, Bože, síla má; proč jsi mne zapudil, a proč mám smuten choditi, když mne sužuje nepřítel? Sešliž světlo své a pravdu svou; ty aby mne vyprovodily a přivedly na horu svatou tvou a do stanů tvých. I vejdu k oltáři Božímu; k Bohu, který obveseluje mladost mou. Chválu vzdávati budu tobě na harfě, Bože, Bože můj; proč jsi smutna duše má, a proč se kormoutíš? Doufej v Boha, neb ještě vyznávati mu budu, že jest spasení obličeje mého a Bůh můj. Sláva Otci

i Synu i Duchu svatému. Jakož bylo na počátku, nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

Obecné vyznání hříchů koná napřed kněz a potom ministrant. Nakloní při tom tělo a bije se v prsa. Vyznáním tím se dává na jevo kající smýšlení. Také svatí se vzývají a sice: královna všech svatých, Panna Maria; kníže andělův a ochránce církve bojující, sv. Michal; sv. Jan Křtitel jakožto zástupce spravedlivých Zákona Starého, a kněžata apoštolská, sv. Petr a Pavel, jako zástupci svatých Zákona Nového: »Vyznávám se Bohu všemohoucímu, blahoslavené Panně Marii, sv. Michalu archandělu, sv. Janu Křtiteli, svatým apoštolům Petru a Pavlu, všem svatým a vám, bratři, že jsem těžce zhřešil myšlením, řečí a skutkem: má vina, má vina, má největší vina. Proto prosím blahoslavenou Pannu Marii, sv. Michala archanděla, sv. Jana Křtitele, svaté apoštoly Petra a Pavla, všechny svaté a vás, bratři, prostě za mne u Pána Boha našeho.«

Kněz se modlí dále za odpuštění hříchův: »Smilujž se nad vámi všemohoucí Bůh, odpustiž vám hříchy vaše a přivediž vás k životu věčnému. Amen.« Připojuje: »Prominutí, rozhřešení a odpuštění hříchů našich uděliž nám všemohoucí a milosrdný Hospodin. Amen.«

Skloněn říká střídavě s ministranty:

Obrátiž se k nám, Bože, a obživ nás!

A lid tvůj veseliti se bude v tobě!

Ukaž nám, Hospodine, milosrdenství své!

A spasení své dej nám!

Pane, vyslyš modlitbu mou!

A volání mé k tobě přijď!

Pán s vámi!

I s duchem tvým!

Po stupních vystupuje k oltáři a modlí se :
 »Odejmi od nás, prosíme Hospodine, nepravosti naše, abychom do svatyně svatých s čistým srdcem vejíti zasloužili. Pro Krista, Pána našeho. Amen.«
 Skloní se k oltáři a líbá jej na tom místě, kde jsou uloženy ostatky svatých a uctívá tak svaté, ale též Ježíše Krista, jehož obrazem je oltář, a uctívá místo, na němž obět mše sv. se konati bude. Při tom se modlí: »Prosíme tebe, Hospodine, pro zásluhy tvých svatých, jejichž ostatky zde jsou, i všech svatých, abys odpustiti ráčil všechny hříchy mé. Amen.«

Je-li slavná mše sv., okuřuje se oltář. Tím se uctívá Nejsv. Svátost, které se máme klaněti. Uctívá se tím Kříž svatý, nástroj umučení, oltář, místo obětní, a kněz, jako zástupce Krista Pána. Okuřování značí také modlitbu, která jako líbezne kadidlo k Bohu má vystupovati. Na epištolní straně (levé) modlí se z missálu vstupní čili úvodní modlitbu, kterou se dříve modlili v choru, když kněz k oltáři vstupoval. (Tehdy se zpíval celý žalm.) Vstupní modlitba (introit) jest věta z Pisma sv. (antifona), jeden verš žalmu a Sláva Otci atd. Uprostřed oltáře volá kněz střídavě s ministranty o smilování Boží třikrát k Otci, třikrát k Synu, třikrát k Duchu sv.: Kyrie eleison = Pane, smiluj se nad námi!, Christe eleison = Kriste, smiluj se nad námi!, Kyrie eleison = Pane, smiluj se nad námi! Jsou to střelné modlitby řecké. Proč? I židovská slova: Amen (staň se), Hosanna (chvála), Sabaoth (zástupy) se při mši svaté pronášejí. Proč? Poněvadž všemi jazyky má býti Bůh veleben a poněvadž mše svatá prospívá všem národům.

Katolík se může modliti na začátku mše svaté

takto: Pane Ježíši Kriste, vroucně Ti děkuji, že jsi při poslední večeři z nevýslovné lásky k nám ustanovil Nejsv. Svátost Oltářní. Večer před hořkou smrtí svou jsi učinil poslední vůli a v ní sám sebe nám daroval. Chtěje býti mezi lidmi ve svatostánku a chtěje se jim dávat jako pokrm pro věčný život a na oltáři stále se obětovati, poručil jsi milým apoštolům svým: »To činite na mou památku!« Kdo pochopí, kdo vysloví lásku Tvou? Ó Bože můj! ó lásko má a mé všecko! Učiniv závěť svoji rozloučil jsi se se svatými apoštoly a ubíral se do zahrady Getsemanské. Tam byla duše Tvá smutná až k smrti; třikrát jsi opakoval modlitbu k Otci svému, pro hrůzu hříchův a velikost bolestí, které Tě očekávaly, jsi se potil krví. Ach, Pane můj!, vím, že i mé hříchy byly příčinou smrtelné úzkosti tvé! Vyznávám hříšnost svou. Zhřešil jsem myšlením, řečí, skutky. Želím toho srdečně. Milosrdný Bože! srdcem zkroušeným nezhrdej! Smiluj se nad námi všemohoucí a milosrdný Bože a odpusť hříchy naše a uveď nás do života věčného. Amen.

Gloria (Sláva na výsostech Bohu).

S pocitem radosti pozvedá kněz ruce a modlí se andělský chvalozpěv, jímž velebí Boha za milost vykoupení lidstva a za ustavičné obnovování oběti kříže mší svatou. Gloria zní: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle! Chválíme Tebe, klaníme se Tobě, oslavujeme Tebe! Díky vzdáváme Tobě pro velikou slávu Tvou, Hospodine, Bože, Králi nebeský, Bože, Otče všemohoucí! Pane Ježíši Kriste, Synu jednorozený, Pane, Bože, Beránku Boží, Synu Otce. Který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Který

snímáš hříchy světa, přijmi modlitbu naši! Který sedíš na pravici Otce, smiluj se nad námi! Nebo Ty sám jsi svatý, Ty sám jsi Pán, Ty sám jsi nejvyšší, Ježíši Kriste, s Duchem svatým ve slávě Boha Otce. Amen.

Modlitba.

Velebím, chválím a klaním se Tobě, Otče nebeský, že jsi mne k obrazu svému stvořil. Klaním se Ti, Pane, Ježíši, jenž jsi z lásky k nám člověkem se stal a smrtí svou na kříži nás vykoupil. Kořím se Ti, Duše svatý, jenž jsi mne krtem sv. posvětil a milostí svou osvěcuješ. Sláva Oci i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Po Gloria políbí kněz oltář, obrátí se k lidu a přeje mu Boží ochrany a požehnání slovy: »Pán s vámi!« a při tom rozpíná ruce a opět je spojuje na důkaz, že láska jeho se vztahuje na všechny věřící. Lid mu přeje rovněž Boží ochrany, odpovídaje ústy ministrantův: »I s duchem tvým!«

Na straně epištolni se modlí kněz slavnostně krátké a jadrné modlitby, zvané kolekty (sebrané modlitby). Jmenují se sebrané, jednak že jsou složeny z Písma sv. a ústního podání, jednak že je kněz sbírá, spojuje a za lid na místě Ježíše Krista Bohu přednáší. Při těchto modlitbách má kněz ruce rozpjaté, čímž připomíná Krista Pána na kříži se modlícího a vyznačuje vroucí přání, aby modlitby byly vyslyšeny.

Modlitba.

Dobrotivý Bože, vyslyš naše pokorné prosby. Odvrát od nás milosrdně metly hněvu svého, jichž jsme za hříchy zasloužili. Vyslyš prosby kněze, které

za nás k trůnu Tvému vysílá! Uděl nám milostivě, čeho pro duši i tělo potřebujeme, pro Ježíše Krista, Syna Tvého, který s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého na věky věkův. Amen.

Epištola.

Epištola (list, psaní) jest úryvek z Písma sv. Starého nebo Nového Zákona (ne však z evangelii), nejčastěji z listů sv. apoštolův.

Epištola sv. Pavla ke Korintským (I.) 11, 23. »Bratři! Já zajisté přijal jsem od Pána, což i vydal jsem vám, že Pán Ježíš v tu noc, v kterouž byl zrazen, vzal chléb a díky učiniv lámal a řekl: Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé, které za vás vydáno bude. To čiňte na mou památku. Tak vzal i kalich, když povečeřel, řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi. To čiňte na mou památku. Nebo kolikrátkoli budete chléb tento jísti a z kalicha jísti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde. Protož, kdokoli jísti bude chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně. Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z tohoto chleba jez a z kalicha pij. Nebo kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Páně (od obyčejného pokrmu).«

Modlitba.

Vroucí díky Ti, ó Bože, za zjevení velkých pravd a tajemství a za poznání vůle Tvé. Tys mluvil ústy praotců našich, ústy svatých proroků, poslal jsi nám Syna Svého, Ježíše Krista. Učení Ježíše Krista hlásá a vykládá nám církev katolická, kterou Duch sv. a všeho bludu chrání. Dej

mi milost, abych jako katolický křesťan žil a ve víře živě vytrval pro Krista, Pána našeho. Amen.

Graduale.

Graduale je zpěv stupňový (gradus = stupeň). Dříve, když jáhen vystupoval po stupních na vyvýšené místo, aby lidu četl sv. evangelium, zpíval sbor zpěváků žalm. Nyní říká kněz jenom několik veršů (vět) žalmových. Na vyznačení radosti v neděle a svátky pojí se ku graduale ještě zvláštní verš, jenž počíná dvěma »Alleluja« a jedním končí. V době svatopostní a při mši sv. za zemřelé se připojuje ku Graduale několik veršů žalmových obsahu kajícího a smutečního a slují tractus (tah), poněvadž se bez přerušení v souvislosti vážně pronášejí.

Na slavnost velikonoční, svatodušní, Božího Těla, Bolestné Panny Marie a při zádušní mši sv. druží se ku Graduale sekvence (následující), velebné zpěvy obsahu slavnostního a srdce uchvacujícího. Na slavnost Bolestné Panny Marie se čte sekvence, kterou složil františkán Jakopone de Todi († 1306): Stála matka litující u dřeva kříže plačící, když na něm pněl Kristus Pán atd. Na velikonoce je sekvence od Vippona, dvorního kaplana císaře Konráda II.: »Oběti velikonoční chvály vzdejte křesťané: Beránek vykoupil ovečky, Kristus nevinný s Otcem smířil hříšníky«. O svatém Duše je sekvence od francouzského krále Roberta (zemřel 1031): »Přiď, Duše svatý, a paprsek světla svého s nebe sešli«. O Božím Těle se čte chvalozpěv (hymnus, sekvence), v němž sv. Tomáš Akvinský († 1274) velebí Nejsvětější Svátost. »Chval, Sione, Spasitele, pastýře a vůdce, vře, prozpěvuj mu v písních čest«.

Modlitba ku Graduale.

Oči všech v Tebe doufají, Hospodine, a Ty dáváš jim pokrm v čas příhodný. Otevíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním. »Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm«.

Evangelium (blahověst, radostné poselství).

Evangelium jest první část mše svaté; je vyňato z některého ze čtyř svatých evangelií. Před čtením evangelia se modlí kněz skloněn uprostřed oltáře, aby mohl evangelium zvěstovati srdcem i ústy čistými. Jde na stranu evangelijní (pravou), učiní na knize kříž, poněvadž obsahuje evangelium učení ukřižovaného Spasitele, a čte sv. evangelium. Na konci je políbí. Ministrant dí: »Sláva Tobě, Kriste!«

Evangelium se čte směrem k severu, aby se tím naznačilo, že křesťanství zaplašilo temnotu říše pohanské, kterou značí sever.

Věřící z úcty k slovu Kristovu a z ochoty, je vyznávati a hájiti, povstávají a žehnají čelo, ústa a srdce svatým křížem.

Při slavné mši svaté se kniha evangelijní okuřuje a při zpěvu evangelia po obou stranách se drží rozžaté svíce, kteréž připomínají výrok Páně: »Já jsem světlo světa«.

V prvních dobách bylo a na mnohých místech dosud jest po svat. evangeliu kázání. Po kázání byli katechumeni propuštěni. Jáhen jim pravil: *Ite, missa est* = Jděte, jest propuštění = jste propuštěni.

Evangelium dle sepsání sv. Jana 6. hlava, 54. verš. »Amen, Amen, pravím vám : Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já jej vzkřísím v poslední den. Nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Jakož mne poslal živý Otec, a já živ jsem pro Otce, tak kdož jí mne, živ bude pro mne. Tentof jest ten chléb, který s nebe sestoupil. Ne jako otcové vaši jedli mannu a zemřeli : Kdo jí chléb tento, živ bude na věky«.

Modlitba.

Božský Spasiteli! Tys světlo života! Tys cesta, pravda, život! Osvěćuj rozum můj, abych radostně přijímal pravdu Tvého učení a sil mne, abych po cestě Tvých přikázání kráčel a jednou došel cíle věčného. Amen.

Credo (Krédo = Věřím v Boha).

Jest to modlitba, kterou svatí apoštolové víru svou vyznali a nazývá se obyčejně »apoštolské vyznání víry« aneb »Věřím v Boha«.

Na sněmu Nicejském r. 325 a na církevním sněmu v Cařihradě roku 381 bylo apoštolské vyznání víry rozšířeno, zřejměji vytknuta pravda, že jest Ježíš Kristus Syn Boží a že Duch svatý jest třetí Božská Osoba. Modlitbou »Věřím v Boha« se veřejně vyznává víra v pravdy svatého evangelia knězem a lidem shromážděným v chrámě.

»Věřím v Boha« se modlí při mši sv. kněz ve všecky neděle, ve svátky Páně, Panny Marie,

sv. andělů, sv. apoštolův, evangelistů, církevních učitelů, na slavnost posvěcení chrámu Páně a patrona chrámu Páně a v oktávách těchto svátkův.

Mimo vyznání víry apoštolské jsou ještě vyznání víry svat. Athanáše, biskupa v Alexandrii († 373), a vyznání víry sněmu Tridentského (1545 — 1563), které bylo roku 1564 od papeže Pia IV. veřejně vyhlášeno. Jest to způsob přísahy náboženské, kterou koná evangelík vracející se do lůna církve svaté, kněz uváděný v úřad farní, při povýšení na hodnost doktora богослові atd.

Kněz se modlí při mši svaté vyznání víry :
 »Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všech viditelných i neviditelných věcí, a v jediného Pána našeho, Ježíše Krista, Syna Božího jednorozeného a z Otce narozeného přede všemi věky, Boha z Boha, Světlo ze Světla, Boha pravého z Boha pravého, zplozeného, neučiněného, spolupodstatného Otcí, skrze kteréhož všecky věci učiněny jsou; kterýžto pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil s nebe a vtělil se z Ducha svatého z Marie Panny a člověkem učiněn jest. Ukřižován také pro nás, pod Pontským Pilátem trpěl, a pohřben jest a třetího dne vstal z mrtvých podle Písem. A vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce; a zase přijde se slávou soudit živých i mrtvých, jehožto království nebude konce. Věřím v Ducha svatého, Pána a obživujícího, kteráž z Otce i Syna vychází, kterýžto s Otcem i Synem spolu ctěn a spolu slaven bývá, kterýžto mluvil skrze proroky. Věřím v jednu svatou, všeobecnou a apoštolskou církev, vyznávám jeden křest na odpuštění hříchův a očekávám vzkříšení z mrtvých a života budoucího věku. Amen.«

Modlitba.

Všemohoucí Bože, který skrytou moc svou pyšným nezjevuješ, dej mi pravou pokoru, abych se nikdy neopovážil Tebe zkoušeti. Upevni ve mně svatou víru ať nikdy o tom nepochybuji, co Ty, věčná neomylná pravdo, církvi katolickou věřiti velíš. Věřím v Boha . . .

Offertorium (obětování).

Vlastní oběť mše svaté počíná obětováním. Kněz pozdraví lid a potom říká modlitbu, v níž obsaženy jsou city a úmysly, s kterými hodlají kněz a lid obětovati. Modlitba ona jest výňatek z Písma sv.

Kněz odkryje kalich a připravuje a posvěcuje Bohu dary, které budou za krátko proměněny v Tělo a Krev Páně. Proto je již nazývá obětí neposkvrněnou.

Na zlaté, otevřené misce (paténě) pozvedá chléb (hostii) a modlí se: Přijmi, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, tuto neposkvrněnou oběť, kterou já, nehodný služebník Tvůj, obětuji Tobě, Bohu svému živému a pravému, za své nesčíslné hříchy, urážky a nedbalosti, za všechny okolostojící, ale též za všechny věrné křesťany, za živé i zemřelé, aby mně i jim prospěla k spasení a k životu věčnému. Amen.

Do kalicha nalévá víno a přimísí tři kapky vody a říká: Bože, jenž jsi důstojnost lidské přirozenosti podivně stvořil a podivněji obnovil, dej nám, abychom skrze tajemství této vody a tohoto vína byli účastni božství toho, jenž člověčenství našeho účastným státi se ráčil, Ježíš Kristus, Syn Tvůj, Pán náš, který s Tebou živ jest a kraluje

v jednotě Ducha svatého, Bůh po všechny věky věkův. Amen.

Voda se přimísí do vína na památku, že ze srdce Kristova při smrti jeho krev s vodou smíšená vytekla pro spásu naši. Znamená též spojení přirozenosti lidské s přirozeností Božskou v jedné Božské Osobě Ježíše Krista. Poněvadž se má křesťan zcela Bohu oddati a srdce pokorné jemu obětovati, prosí kněz hluboce skloněn uprostřed oltáře: »V duchu pokory a se srdcem zkroutěným nechat přijati jsme od Tebe, Pane, a oběť naše před obličejem Tvým ať tak se koná, aby se líbila Tobě, Pane Bože.« Prosí Boha, aby sestoupil na skutečné dary obětní na oltáři a aby srdce k službě bohumilé roznítil. Žehnaje dary, modlí se: »Přiď, posvětiteli, všemohoucí, věčný Bože, a požehnej tuto oběť Tvému svatému jménu připravenou.«

Po té si myje na epištolní straně ruce. Až do X. století přinášeli věřící při obětování dary na oltář. Kněz oddělil chléb a víno potřebné ke mši sv. a k sv. přijímání, z ostatních darů část určena pro chrám, část pro chudobné a část pro kněze a jich výživu.

Po obětování si myl kněz ruce. Při mytí rukou se modlí žalm 25.: Umyji mezi nevinnými ruce své a obstoupím oltář Tvůj, Hospodine. Abych slyšel hlas chvály a vypravoval všechny divné skutky Tvé. Hospodine, miluji okrasu domu Tvého a místo přebývání slávy Tvé. Nezahlazuj s bezbožnými, Bože, duše mé a s muži krve života mého. V jejichž rukou nepravosti jsou: pravice jejich naplněna jest dary (úplatky). Já pak v nevinnosti své kráčel jsem: vysvobod mne a smiluj se nade mnou. Noha má stála na cestě

spravedlnosti: ve shromážděních dobrořečiti budu Tobě, Hospodine. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému: jakož byla na počátku, nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

Potom uprostřed oltáře skloněn opět vyzývá Nejsv. Trojici, aby obětní dary milostivě přijala a vyzývá věřící k modlitbě: »Přijmi, svatá Trojice, tuto oběť, kterou Tobě přinášíme na památku umučení, z mrtvýchvstání a na nebevstoupení Ježíše Krista, Pána našeho, a ke cti blahoslavené Panny Marie, blahoslaveného Jana Křtitele, svatých apoštolů Petra a Pavla i těchto všech Svatých, aby jim byla ku cti, nám pak k spasení; a by oni za nás přimlouvati se ráčili na nebi, kterýchžto památku konáme na zemi. Pro Krista, Pána našeho. Amen.« Kněz: »Modlete se, bratři, aby má i vaše oběť příjemnou se stala u Boha, Otce všemohoucího.« Ministrant: »Přijmiž Hospodin oběť z rukou tvých ke cti a chvále jména svého, jakož i k užítku našemu a celé své církve svaté. Amen.«

Modlitba při Offertoriu.

Věčný Bože! pevně věřím, že brzo již dary obětní proměněny budou v Tělo a Krev Ježíše Krista. Jak šťastný jsem, že mi dopřáno býti přítomnu oběti Syna Tvého. Z vděčnosti veliké se Ti všecek obětuji. Nevzpomínej hříchů mých! Patř na předsevzetí mé, že Tě chci milovati a vše z lásky k Tobě činiti a trpěti. Pohni k lítosti hříšníky! Chraň představené a vrchnosti. Kéž nám všem oběť Ježíše Krista prospěje k spáse.

Secreta (sekreta = tichá modlitba)

se koná po obětování. Obsahem a počtem se řídí dle sebraných modliteb (kollekt).

P r a e f a c e (préface = předmluva)

je úvod ku svatému proměnění. Jest to slavnostní vyzvání k díkům a chvále Boží. Začátek a zakončení praeface jest vždy stejné. Chvalozpěv, který jest obsahem a jádrem praeface se střídá podle svátkův. Praefací jest jedenáct: 1. na Vánoce a slavnosti Nejsvět. Svátosti Oltářní, 2. na Zjevení Páně, 3. na Svatý půst, 4. na svátky, které se vztahují na utrpení Páně, 5. na Velikonoc, 6. na Nanebevstoupení Páně, 7. na Svat. Ducha, 8. na Nejsv. Trojici a všechny neděle, ve které zvláštní praeface není určena, 9. pro svátky blahosl. Panny Marie, 10. pro slavnosti svat. apoštolů, 11. na slavnosti sv. andělův a svatých, pro jejichž svátky není zvláštní ustanovena, a pro mše sv. za zemřelé.

Úvod k praefaci: *K.* po všechny věky věkův. — *M.* Amen. — *K.* Pán s vámi. — *M.* I s duchem tvým. — *K.* Vzhůru srdce. — *M.* Máme k Bohu. — *K.* Díky vzdávejme Pánu Bohu našemu. — *M.* Hodno a spravedливо jest.

Praeface: V pravdě hodno a spravedливо jest, slušno a spasitelno, abychom Tobě vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože. Neboť skrze tajemství vtěleného Slova nové světlo jasnosti Tvé zraku ducha našeho zaslavit, abychom viditelně Boha poznávající skrze něho láskou k neviditelnému zaníceni byli. A proto s anděly i archanděly, s trůny a panstvy a se všemi sbory nebeského vojska chvalozpěv slávy Tvé zpíváme, bez konce říkájice:

(Zakončení praeface, *S a n c t u s* :) Svatý, svatý, svatý Pán Bůh (tříkrát Svatý = Trisagion) zástupů: plná jsou nebesa i země slávy Tvé. Hosannah na výsostech.

Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.
Hosannah na výsostech.

Modlitba k Sanctus.

Spravedливо jest, ó Bože, abychom Ti vždy a všude chválu vzdávali. Vždyť z milosti Tvé žijeme. Proto se připojuji vděčně ke sborům andělským a s nimi volám: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů, plná jsou nebesa i země velebnosti Tvé. Hosannah na výsostech. Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.

K á n o n (= pravidlo)

jsou nejstarší modlitby mše svaté, které se konají při každé mši svaté a to tiše na znamení, že veliké tajemství náš rozum převyšující se na oltáři stane.

Jest kánon čili modlitby před Proměněním, při Proměnění a po Proměnění.

V Kánonu před Proměněním se modlí kněz, aby Bůh oběť milostivě přijal ku blahu církve svaté, papeže, biskupa, všech věřících, všech přítomných a ku spáse těch, za které chce oběť přinést, a prosí Svaté a královnu Svatých Pannu Marii za přimluvu. Prosí, aby chléb a víno v Tělo a Krev Kristovu proměněny byly. Vztahuje ruce na dary obětní a dělá nad nimi kříže, aby naznačil, že jsou zcela Bohu určeny a zasvěceny.

K á n o n před Proměněním.

Tebe tedy, nejdobrotivější Otče, skrze Ježíše Krista, Syna Tvého, Pána našeho, skroušeně prosíme a žádáme, abys milostivě přijal a požehnal

tyto † dary, tyto † pocty, tyto † svaté oběti neposkvrněné: zvláště které Tobě obětujeme za církev Tvou svatou katolickou, kterouž upokojiti, hájiti, sjednotiti a řídití račiž po celém oboru zemském spolu se služebníkem Tvým, papežem naším Piem, biskupem naším a císařem naším Františkem Josefem i se všemi pravověřícími vyznavači víry katolické a apoštolské. Rozpomeň se, Pane, na služebníky a služebnice své N. N. a na všechny přítomné, jejichž víra i pobožnost Tobě známa jest, za které Tobě přinášíme, nebo kteří Tobě přinášejí tuto oběť chvály za sebe i za všechny svoje, za vykoupení duší svých, za naději spasení a zachování svého a předkládají žádosti své Tobě, Bohu věčnému, živému a pravému. Obcování majíce a v uctivosti chovající památku především slavné vždy Panny Marie, Rodičky Boha a Pána našeho Ježíše Krista, ale též blahoslavených apoštolův a mučedníků Tvých, Petra a Pavla, Ondřeje, Jakuba, Jana, Filipa, Bartoloměje, Matouše, Šimona a Tadeáše: Lina, Kleta, Klementa, Xista, Kornelia, Cypriana, Vavřince, Chrysogona, Jana a Pavla, Kosmy a Damiana, i všech Svatých Tvých, pro jejichž zásluhy a prosby uděliž, abychom ve všem pomoci ochrany Tvé opatrování byli. Pro téhož Krista, Pána našeho. Amen.

Tuto tedy oběť služebnosti naší i veškeré čeledi své, prosíme, Pane, abys milostivě přijal, dny naše v pokoji svém pořádal a od věčného zavržení nás vysvoboditi a k zástupu svých vyvolených nás připojiti ráčil. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

Kteroužto oběť rač Ty, Bože, prosíme, ve všem požehnanou †, přijatou †, platnou †, roz-

umnou a příjemnou učiniti, aby se nám stala Tělem † a Krví † nejmilejšího Syna Tvého, Pána našeho Ježíše Krista.

Modlitba před pozdvihováním.

Shlédniž, ó Pane, na tuto oběť, kterou Ti přinášíme za církev Tvou svatou. Chraň ji proti zlobě nepřátel, dej, aby se po všem světě rozšířila. Posiluj svatého Otce, papeže, Pia, našeho biskupa . . . , císaře a krále našeho Františka Josefa, aby konali vše, co k slávě Tvé a nám ku blahu jest. Žehnej mým milým rodičům a přátelům, udílej jim milosti, aby šťastně v službě Tvé žili na zemi a po smrti na věky v království Tvém oslaveni byli. Amen.

Kánon při Proměňování.

Kněz zalétá duchem do večeřadla, v němž Božský Spasitel mši svatou ustanovil, a koná věrně, co Pán Ježíš sv. apoštolům a jejich nástupcům konati přikázal. Nad chlebem pronáší slova Kristova Toto je Tělo mé . . . , padá na kolena a pozvedá Nejsv. Tělo Páně. Nad vínem pronáší slova Páně: Toto je krev má . . . opět padá na kolena a pozvedá krev Páně. Toť okamžik nejsvětější.

Proměňování (pozdvihování).

Kněz se modlí: Kterýž den před tím, než trpěl, vzal chléb do svatých a velebných rukou svých a pozdvihnul oči k nebesům, k Tobě, Bohu Otci všemohoucímu, Tobě díky čině žehnal †, lámal a dával učedníkům svým řka: »Vezměte a

jezte z toho všichni, nebo toto je Tělo mé«. (Pozdvihování Nejsv. Těla.)

Podobným způsobem, když povečeřeli, bera i tento přeslavný kalich do svatých a velebných rukou svých opět díky čině žehnal † a dal učedníkům svým řka : »Vezměte a pijte z toho všichni, neb tento jest kalich krve mé Nového a věčného Zákona, tajemství víry, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchův. Kolikrátkoli to činiti budete, na mou památku to učiníte«. (Pozdvihování Nejsv. Krve.)

Modlitba při pozdvihování Těla Páně.

Pozdraveno buď pravé Tělo Pána našeho Ježíše Krista, mocí Ducha svatého v životě panenském způsobené, pro nás na dřevo kříže přibité a spolu s ním bolestně vyzdvižené. Zdráv buď živý chlebe, který jsi s nebe sestoupil. Pozdravena budiž tisíckrát nejsvětější Svátost Oltární. Zdráv buď nejsladší poklade Srdce Otcovského, úplné nasycení a rozkošné občerstvení po Tobě toužící duše! Obětuji Tobě srdce své, duši svou. Amen.

Při pozdvihování Nejsv. Krve Páně.

Pozdravena budiž pravá a živá krev Spasitele mého v kalichu tomto, kteráž za mne hříšného na kříži vylita byla. V nejhlubší pokoře klaním se Tobě! Ježíši, Tobě žiji, Tobě umírám!

Kánon po Proměnění. (Pozdvihování.)

Kněz vzpomíná dle vůle Páně utrpení, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista a prosí, aby nejsvětější oběť před trůnem velebnosti Boží prospěla duším v očistci a všem věřícím na zemi,

aby všickni byli přijati do společnosti andělův, apoštolův a mučedníkův. Nejsvětější Svátost pozvedá nad kalichem a praví, že Bůh nejvíce se oslavuje obětí Krista Ježíše. (Skrze Krista, v něm a s ním, ó Bože, v jednotě s Duchem sv. všechna čest a sláva.)

Po Proměňování se modlí kněz :

Pročež také pamětlivi jsouce, Pane, my služebníci Tvoji, ale i svatý lid Tvůj, téhož Krista, Syna Tvého, Pána našeho, jak blahoslaveného umučení a zmrtvýchvstání, tak i nanebevstoupení, přinášíme přejasně velebnosti Tvé ze Tvých darův a uštedření obětí † čistou, obětí † svatou, obětí neposkvrněnou †, chléb † svatý života věčného a kalich † spasení ustavičného. Na tyto dary rač milostivou a jasnou tvář shlédnouti a je laskavě přijmouti, jako jsi ráčil oblíbiti sobě dary spravedlivého sluhy Abela, obětí arciotce našeho Abrahama, a tu, kterouž vydal Tobě nejvyšší kněz Tvůj Melchisedech, obětí to svatou a neposkvrněný dar. Pokorně Tě prosíme, všemohoucí Bože, rozkaž tyto dary donéstí skrze ruce anděla svého na vznešený oltář svůj, před obličej božské velebnosti své, abychom, kdožkoli z tohoto účastenství oltáře svatosvaté † tělo a krev † Syna Tvého požívati budeme, všelikým požehnáním nebeským a milostí naplnění byli. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

Kněz vzpomíná na zemřelé :

Rozpomeň se také, Pane, na služebníky a služebnice své N. N., kteří nás předešli se znamením víry a odpočívají ve spánku pokoje. Jim, Pane, a všem v Kristu odpočívajícím, abys místa

občerstvení, světla a pokoje popřáti ráčil. Pro téhož Krista, Pána našeho. Amen.

Nám také hříšníkům, služebníkům svým, důvěřujícím ve množství slitování Tvých, račiž podíl nějaký a společenství dáti se svými svatými mučedníky: s Janem, Štěpánem, Matějem, Barnabášem, Ignácem, Alexandrem, Marcellinem, Petrem, Felicitou, Perpetuou, Hátou, Lucii, Anežkou, Cecilíí, Anastasií a se všemi Svatými svými, v jejichžto společnost ne vzhledem na zásluhy naše, nýbrž podle slitování svého nás připust. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

Skrze nějž toto všecko, Pane, vždy dobré tvoříš, posvěcuješ †, oživuješ †, požehnávaš † a uděluješ nám. Skrze něj †, s ním † a v něm † jest Tobě, Bohu Otci † všemohoucímu, v jednotě Ducha † svatého všecka čest a sláva. (Sv. hostií dělá nad kalichem kříž, poněvadž mše sv. je táž oběť jako na kříži. Maličko pozvedá Tělo a Krev Páně. Až do polovice 11. století bylo jenom toto malé pozdvihování). Kněz: Po všecky věky věkův. Ministrant: Amen.

Modlitba po Pozdvihování.

Pane Ježíši!, jenž jsi tři hodiny v nevýslovných bolestech na kříži pro spásu pněl a za nás zemřel, smiluj se nad námi, smiluj se, až duše má s tělem loučiti se bude. Vzpomeň duší v očištění a přijmi je k Sobě, ať jim věčné světlo svítí. Pro nejdražší oběť Tvou, ó Ježíši, v milosrdenství Boží pevně doufáme. Amen.

Sv. přijímání

jest čtvrtá hlavní část mše svaté.

Přípravou k svatému přijímání je »Otčenáš«, v němž kněz Bohu potřeby naše přednáší. K prosbě

sedmé za vysvobození od zla přidává modlitbu za zbavení zla minulého (hříchu), přítomného (hříchu a pokušení a strastí vezdejších) a budoucího (trestů za hříchy). Paténou dělá na sobě kříž a pak ji z úcty políbí a klade na ni Nejsvětější Tělo Páně.

Svatou hostii nad kalichem láme, čímž se připomíná násilná smrt Páně na kříži.

Dvě části svaté hostie klade opět na patěnu, třetí částěčku dává do kalicha, aby naznačil spojením Těla a Krve Páně jeho slavné vzkříšení, při němž se duše s tělem spojila.

Agnus Dei (Beránku Boží).

Bližší příprava k sv. přijímání jest vzývání Boha za smilování slovy třikrát opakovanými: Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi (po třetí: uděl nám pokoje).

Potom se modlí kněz tři modlitby: za pokoj církve a věřících, za odpuštění hříchův a za hodné svaté přijímání.

Po modlitbě za pokoj církve a věřících dávali si v prvních stoletích křesťané políbení pokoje, muži zvlášť a ženy zvlášť. Nyní tak činí při slavné mši sv. kněží u oltáře.

Při svatém přijímání drží kněz v levé ruce patěnu a na ní svatou hostii a pravou se bije třikrát v prsa a volá s římským setníkem pokorně: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovo a uzdravena bude duše má!« Požívá Tělo Páně, řka: Tělo Pána našeho Ježíše Krista, zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.

Podává Nejsv. Svátost věřícím, kteří jsou připraveni. Ostatní požívají duchovně Tělo Páně.

Poživ Krev Páně, dává si kněz nalíti do kalicha vína, potom na prsty, ve kterých držel sv. hostii, víno a vodu, a vyčistí kalich. Při tom pronáší modlitby, které jsou povzbuzením k zachování čistoty po sv. přijímání.

Modlitba kněze před sv. přijímáním.

K. Modleme se. Spasitelnými rozkazy napomenuti a božským naučením vycvičení, osmělujeme se říkati: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším vinníkům, a ne-
 uveď nás v pokušení.

M. Ale zbav nás od zlého.

K. Amen.

Zbav nás, prosíme, Pane, všeho zla minulého, přítomného a budoucího a na přímlovu blahosla-
 vené a předústojné vždy Panny, Bohorodičky Marie, blahoslavených apoštolů Tvých Petra a Pavla, též Ondřeje a všech Svatých uděl milostivě pokoje za dnů našich, abychom pomocí milosr-
 denství Tvého jsouce podporováni, i hříchu byli vždy prosti i přede vším soužením bezpečni. Pro
 téhož Pána našeho Ježíše Krista, jenž s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého, Bůh

K. po všechny věky věkův.

M. Amen.

K. Pokoj Páně budiž s vámi vždycky.

M. I s duchem tvým.

K. Toto sloučení a posvěcení těla a krve Pána našeho Ježíše Krista, budiž nám přijímajícím k životu věčnému. Amen.

Agnus Dei (Beránku Boží).

Kněz říká: Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, uděl nám pokoje!

• Tři modlitby kněze před svatým přijímáním.

Pane Ježíši Kriste, jenž jsi řekl apoštolům svým: »Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám«, nehleď na hříchy naše, nýbrž na víru církve své a rač ji podle vůle své v pokoji a jednotě zachovati, jenž jsi živ a kraluješ Bůh na věky věkův. Amen.

Pane Ježíši Kriste, Synu Boha živého, jenž jsi z vůle Otce přičiněním Ducha svatého smrtí svou svět obživil, vysvoboď mne skrze toto svato-svaté tělo a krev svou od všelikého zlého a učiň, abych vždy byl oddán přikázáním Tvým, a nedej, abych se odloučil od Tebe. Jenž s týmž Otcem i Duchem svatým živ jsi a kraluješ na věky věkův. Amen.

Požívání Těla Tvého, Pane Ježíši Kriste, kteréž já nehodný požívati se osměluji, nebudiž mi k odsouzení a zavržení, ale podle dobroty Tvé přispěj mi k ochraně duše i těla a k jejich vyléčení. Jenž jsi živ a kraluješ s Bohem Otcem v jednotě Ducha svatého Bůh po všechny věky věkův. Amen.

• Chléb nebeský přijmu a jméno Hospodinovo vzývati budu. Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rei slovo a uzdravena bude duše má. (Třikrát.)

Přijímání kněze.

Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.

Čím se odplatím Pánu za všecko, co mi učinil? Kalich spasení vezmu a jméno Páně vzývati budu. Chválu vzdávaje vzývati budu Pána a od nepřátel svých vysvobozen budu. Krev Pána našeho Ježíše Krista, zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.

Co jsme ústy přijali, Pane, s čistým srdcem podržme a z daru časného staniž se nám lék věčný. Tělo Tvé, Pane, které jsem přijal, a krev, kterou jsem požil, nechať utkví v útrokách mých a dej, aby ve mně nezůstala skvrna nepravosti, jelikož mne čistá a svatá občerstvila svátost. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův.

Modlitba lidu k sv. přijímání.

Zároveň s knězem: »Otče náš«, potom: »Beránku Boží« třikrát.

Když kněz přijímá Tělo Páně: Pane Ježíši!, po umučení Tvém svaté Tělo Tvé s kříže bylo snato, čistými rouchy ovinuto a do nového hrobu položeno. Kéž bych mohl Tělo Tvé nyní přijmouti! Než, vědom jsem sobě svých pokleskův. Lituji jich a vyznám se z nich. Již těším se a toužím po Tobě, až Tě důstojně přijímati budu. Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovo a uzdravena bude duše má. (Třikrát.)

Duše Kristova posvěť mne,
Tělo Kristovo spasiž mne,
Krev Kristova napoj mne,
voda z boku Kristova obmyj mne,

utrpení Kristovo posilni mne,
 ó dobrý Ježíši, vyslyš mne,
 v ranách Tvých skryj mne
 a nedej mi se odloučiti od Tebe.
 Před zlým nepřítelem chraň mne,
 v hodinu smrti povolej mne
 a poruč mi přijíti k Tobě,
 abych se všemi Svatými chválil Tebe,
 na věky věkův. Amen.

Díkůčinění kněze po sv. přijímání

se nazývá »communio« (přijímání); jest to jeden verš žalmový. Dříve při sv. přijímání zpívali věřící žalm.

Potom se modlí modlitby zvané »postcommunio« (po-přijímání), jichž je tolik, kolik bylo kollekt. Prosí v nich, aby se věřící, kteří přistoupili ke stolu Páně, stále těšili z ovoce hodného přijímání. Ku konci volá k lidu: »Ite, missa est« (Jděte, jste propuštěni) a modlí se skloněn, aby Bůh se zalíbením oběť vykonanou přijal.

Uděluje sv. požehnání kněžské a modlí se na evangelijní straně evangelium sv. Jana.

Modlitby kněžské po svatém přijímání. **Communio.** »Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokud nepřijde. Protož kdo jí chléb tento, nebo pije kalich Páně nehodně, vinen jest tělem a krví Páně« (1. Kor. 11).

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Modleme se. Popřej nám, prosíme, Pane, abychom věčným požíváním božství Tvého naplnění byli, jež časné požívání drahého těla a krve Tvé zobrazuje. Jenž jsi živ a kraluješ s Bohem

Otcem v jednotě Ducha svatého Bůh po všechny věky věkův.

M. Amen.

K. Pán s vámi.

M. I s duchem tvým.

K. Ite, missa est. (Jděte, mše jest skončena.)

M. Bohu díky.

K. Kéž se Ti líbí, svatá Trojice, služba poddanosti mé a propůjč, aby oběť, kterou jsem já nehodný před očima velebnosti Tvé obětoval, Tobě byla příjemna a mně i všem, za něž jsem ji obětoval, pro milosrdenství Tvé sloužila k smíření. Pro Krista, Pána našeho. Amen.

Požehnejž vás všemohoucí Bůh Otec, Syn † a Duch svatý.

M. Amen.

K. Pán s vámi.

Když kněz žehná, modlí se: Požehnejž a ostrihejž vás ode všeho zlého všemohoucí a milosrdný Bůh † Otec, † Syn a Duch † svatý. Amen.

Kněz říká poslední evangelium.

K. Počátek evangelia podle sepsání sv. Jana.

M. Sláva budiž Tobě, Pane.

Na počátku bylo Slovo, Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo. To bylo na počátku u Boha. Všecky věci skrze Ně učiněny jsou a bez Něho nic učiněno není, co učiněno jest. V něm život byl a život byl světlem lidí a světlo ve tmách svítí a tmy ho neobsáhly. Byl člověk poslaný od Boha, jehož jméno bylo Jan. Ten přišel na svědectví, aby svědectví podal o světle, aby všichni věřili skrze něho. Nebyl on světlo, ale aby svědectví vydal o světle. Bylo světlo pravé, kteréž osvětluje každého člověka přicházejícího na tento svět. Na světě byl, a svět skrze něho učiněn jest,

a svět ho nepoznal. Do vlastního přišel a vlastní ho nepřijali. Kteríž pak přijali jeho, dal jim moc syny Božími býti, těm, kteří věří ve jménu Jeho, kteřížto ne z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha zrozeni jsou. A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce, plného milosti a pravdy.

Modlitba po mši svaté.

Děkuji Ti, Bože, pokorně za milost, že jsem nejsvětější oběti přítomen býti mohl. Promiň mi ve svém milosrdenství, nebyl-li jsem tak svatě přítomen, jak jest slušno a spravedливо. Činím předsevzeti, že ve svém myšlení, řečech svých a skutcích bdíti budu, abych se nezbavil milostí, jichž se mi při nejdražší oběti dostalo. Pochválena budiž bez ustání Nejsv. Svátost Oltářní. Požehnej mne, Pane, a propusť mne od tváře Svě v pokoji. Amen.

* * *

Povzbuzení.

Kníže český Bořivoj byl roku 894 na Velehradě pokřtěn od sv. Metoděje. Vrátiv se na svůj hrad v Čechách, Hradec, dal postaviti chrám sv. Klimenta, v němž sloužil první mši sv. zbožný kněz, žák sv. Metoděje, Kajch.

Kníže český sv. Václav (928—935) z veliké úcty a lásky k Ježíši Kristu, jenž se při mši sv. za nás pod způsoby chleba a vína obětuje, připravoval chléb a přinášival víno k oběti mše svaté.

Karel IV., císař a král, otec vlasti (1346—1378), dal roku 1350 stavěti v Praze na Karlově

kostel a klášter, aby řeholníci zaň a jeho rodinu služby Boží konali.

Svatá Hedvika († 1243), manželka vévody vratislavského Jindřicha I., chodila horlivě na mši svatou. Při mši sv. klečovala.

Jakub Sobieski, otec Jana Sobieského, který byl od roku 1674 králem polským a později potřel Turky u Vídně, napomínal syny své a přikazoval jim, aby každodenně chodili na mši svatou a říkával jim, že mše svatá «nikomu času nezkalí» (polské přísloví).

Roku 1356 byl císař a král Karel IV. v Metách na službách Božích. Mši sv. sloužil kardinál Talleyrand, papežský vyslanec. Byli také přítomni knížata a velmoži. Karel byl oděn rouchem císařským a měl korunu na hlavě. Od oltáře zpíval ve svém císařském rouše sv. evangelium. Tak činíval i v Praze. Právo ono udělil papež všem korunovaným císařům římským.

Sv. Kazimír, polský královský princ († 1483), s největší radostí chodíval denně na mši svatou. Pobožnost jeho byla tak srdečná, že v tváři jeho se jevila radost a rozkoš nadzemská.

Václav II., král český (1282—1305), nikdy neopominul mše svaté, při níž klečoval. Po obětování přistoupil k oltáři, políbil obětujícímu knězi ruku a obětoval stříbrný peníz.

Před bitvou a porážkou Turkův u Vídně r. 1683 odebral se král polský Jan Sobieski se svým synem Jakubem ku kapli kláštera kamaldulského na Lysé Hoře u Vídně. Očekával jich kněz Marco d'Aviano, aby sloužil mši svatou. Král ministroval při mši svaté a syn vroucně se modlil. Potom udeřilo vojsko polské na Turky a osvobodilo Vídeň.

Byli dva sousedé. Jeden světil svědomitě neděli, druhý se mu proto smál. »Slyš«, pravil jednou zbožný k lehkomyšlnému sousedu: »Kdosi měl 7 dolarův a 6 daroval žebrákovi. Jeden si podržel. Co soudíš o něm?« »Byl šlechetný«, odpověděl soused. »Což kdyby žebrák dobrodinci o nomu ukradl ten sedmý dolar?« »Byl by ničemný, bídný, trestuhodný«, pravil opět soused. »Vidiš«, poučoval ho řádný muž, »Bůh nám dal 6 dní, abychom o tělo pečovali, sedmý den máme světit; a přece mnohý člověk krade Pánu Bohu i ten den«.

XIV.

Posvátná místa.

115. Chrám.

Hlavním projevem a výkonem úcty k Bohu je oběť t. j. viditelný dar, který lidé Bohu podávají a změněním aneb zničením daru svou úplnou závislost na Bohu, svoji nicotu, vyznávají. Všickni národové obětovali. Dokud neměli pevných sídel, přinášeli oběti na horách aneb vůbec na místech vyvýšených myslíce, že jsou blíže bohům. Když se trvale usadili, budovali bohům příbytky, v nichž kněží obětovali. Chrámy se vždy líšily úpravou a ozdobou od lidských příbytkův.

Židé putující na poušti sloužili pravému Bohu ve svatém stánku. Byl to přenosný stan z desek pozlacených, upevněných na stříbrných podstavcích. Desky se zakrývaly skvostnými čalouny. Svatostánek byl dlouhý 15 m, široký 5 m, vysoký 5 m. Část svatostanu zvaná velesvatyně byla krásnou oponou oddělena od svatyně. Ve velesvatyni byla skříň podlouhlá ze dřeva akácového, uvnitř i zevnitř pozlacená. Víko měla zlaté ozdobené dvěma anděly. Ve schránce oné byly dvě kamenné desky zákona, zlatá nádobka s mannou a prut Aronův. Ve svatyni byl dřevěný stůl zlatem obložený, na který se kladla nádoba s vínem a dvanáct nekvašených chlebů, které v sobotu

vždy novými se nahražovaly. Na oltáři kadidlovém každý den ráno a večer bylo zapalováno kadidlo a vonné věci. Na zlatém sedmiramenném svícnu byly číše naplněné nejčistším olejem. Kolem svatostánku byla ohrada 50 m dlouhá, 25 m široká. Do země se zarazily akacové sloupy v jisté vzdálenosti a spojily se lněnými oponami. V ohradě před svatostánkem byl oltář zápalný, skříň to z desek akacových naplněná hlinou. Na oltáři zápalném každé ráno byl obětován beránek.

Když opanovali židé Palestýnu, vystavěl král Šalomoun v Jerusalemě překrásný chrám na hoře Moria. Byl zbudován z mramoru a dříví, z cedrů na hoře Libanon vykácených. Uvnitř byl vyzdoben zlatem. I podlaha ve svatyni a velesvatyni byla zlatem pokryta. Nádoby chrámové byly z ryzího zlata. Ve svatyni bylo 10 zlatých sedmiramenných svícňův, oltář kadidlový a stůl, na nějž kladeny chleby obětní. Ve velesvatyni byla archa úmluvy uprostřed dvou andělův. V nádvoří byl oltář zápalný, měděné umývadlo, spočívající na hřebetech dvanácti měděných býků, a deset menších umývadel, v nichž se mylo maso obětní. Šalomoun počal chrám stavěti r. 1011 př. Kr. P. Pracovalo 180 tisíc dělníkův. Za sedm a půl roku byl dokončen. R. 588 byl tento chrám Šalomounův od krále babylonského Nabuchodonosora zbořen a židé odvedeni do zajetí babylonského.

V zajetí babylonském se shromažďovali židé k společným modlitbám v domech, které se zvaly synagogy.

Židé, kteří se r. 538, vedeni knížetem Zorobabelem, ze zajetí vrátili, počali budovati nový chrám (Zorobabelův). Chrám Zorobabelův byl přestavován. Počal Herodes r. 21 př. Kr. P. Přestavba

byla skončena r. 65 po K. P. Již r. 70 byly chrám i město od Římanů zbořeny. Vůdcem vojska římského tehdy byl Titus.

116. Chrámy křesťanské.

První křesťané se shromažďovali k společné modlitbě a k slavení nejdražší oběti Nového zákona v příbytcích soukromých, k tomu upravených a ozdobených. V čas krutého pronásledování se skrývali na místech tajných i v podzemních chodbách a tam vykonávali bohoslužbu společnou (katakomby). Teprve po třistaletém bezvýsledném boji proti víře křesťanské byla dána křesťanům svoboda r. 313 císařem Konstantinem.

Tehdy počali křesťané stavěti chrámy svobodně. Basiliky čili příbytky krále králů, Ježíše Krista, se jmenovaly první svatyně křesťanské. Povstaly ze soukromých domů, které se jen poněkud přizpůsobily. Základem stavby byl obdélník.

Basiliky byly uvnitř rozděleny sloupořadími obyčejně na tři lodě, z nichž prostřední byla nejvyšší a slula hlavní, ostatní dvě vedlejší. Delší část basiliky uvnitř byla zvana loď na památku lodičky Petrovy; byla v ní sedadla a klekátka pro lid. Kratší část byla pro kněze a slula chor. Chor je řecké jméno a značí sbor zpěvákův. Kněží totiž se modlili na určeném místě hodinky kněžské a při mši svaté zpívali. V choru byl oltář směrem k východu, poněvadž od východu vzešlo světlo víry svaté. Zeď před oltářem k východu byla polokruhovitě vyhloubena a na ní spočívala klenba. Výklenek ten měl jméno »apsis«, též svatyně dle oběti mše svaté. Na pravé straně oltáře bylo čestné místo pro muže, na levé pro ženy. Chor

byl od lodí oddělen mříží, od níž s vyvýšeného místa se lidu předčítala epištola a evangelium. Pod chorem se pochovávali zemřelí (v kryptě) a také se obětovala na témž místě za ně mše svatá.

Před hlavním vchodem do chrámu byla síň zvaná ráj, poněvadž v ní byl zobrazen pád člověka v ráji a jeho vyloučení z ráje. V síni byli při mši svaté kající hříšníci a to, slyšící a klečící, kdežto plačící stáli pod širým nebem u vchodu do předsíně, oděni rouchem kajcnosti a lítostně prosili vcházející do chrámu za přímluvu. Uprostřed síně chrámové stála nádoba s vodou, jíž se křesťané než vstoupili do chrámu, pokropili aneb ruce a tvář umyli. Nyní jsou u dveří chrámových kroupky.

Křížové stavby chrámové tvarem svým křížovým připomínaly věřícím, že se koná v nich táž oběť, kterou na kříži vykonal Spasitel světa.

Chrámy slohu byzantského byly budovány tím způsobem, že na zdích v podobě kříže stejnoramenného byly vyklenuty polokruhovitě bání. Památným chrámem slohu byzantského jest chrám Boží Moudrosti v Cařihradě.

Ve stoletích 9.—13. vyniká sloh románský. Basiliky byly základem jeho, ale vykonány značné změny. Chor byl prodloužen a zvýšen. Podoba kříže určitěji vyznačena. Místo sloupů stavěny pilíře. K pilířům přiléhaly polokulaté sloupy stojící na »patkách« a na vrchu opatřené hlavicemi krychlovými aneb kalichovými. O hlavice se opíraly polokruhovité oblouky, mezi nimiž byla klenba křížová, jíž bylo zakryto trámoví chrámu. Věže se vznášely buď při choru aneb při vchodu. Okna chrámů románských byla nízká, polokruhovitá. Římsy a štíty zdobil tak zvaný »vlys obloučkový«.

Ve století 13.—16. nabyl vrchu sloh gotický. Známkou jeho jest lomený oblouk. Chrám gotické mívají více lodí, z nichž prostřední je nejvyšší. Malba oken gotických propouští přitlumené světlo do chrámu. Pološero chrámové nabádá k modlitbě a rozjímání. Velkolepé věže gotické ukazují jako prst vzhůru a hlásají člověku, že má stále pamatovati na pravou svou vlast, vlast nebeskou. Chloubou Prahy jest památný chrám gotický sv. Víta na hradě Pražském ze století 14., ozdobou Vídně jest gotický chrám sv. Štěpána.

117. Jerusalem.

Jerusalem jest vystaven na čtyřech pahrbcích: Sion, Moria, Akra a Bezetha. Údolí, která dříve pahorky od sebe dělila, byla časem vyplněna zříceninami. Město bylo několikrát zbořeno od nepřátel, ale povždy zase na témž místě zbudováno. Z nejstarší doby jest zachována na Sionu silná věž Davidova a kolem hory Moria mohutné zdi z doby Šalomounovy. Některé kameny oné zdi jsou 10 m. dlouhé a 4 m. široké. Jerusalem jest obehnán zdí, na niž jest 34 věží. Do města jest pět bran. Ulice města jsou úzké a nečisté. Domy kamenné neomítané. Střechy domů rovné, na nich banež značně vysoké. Oken do ulice domy nemají, pouze do zahrady aneb dvoru. Nemajíť Arabové rádi, aby jim někdo zvědavě nahlížel do jejich příbytkův.

Obyvatel má Jerusalem asi 60.000. Polovice jest jich židů, z ostatních polovice mahomedánův a polovice křesťanův. Židé jsou chudobní. Žijí většinou z darů, které jim zasílají bohatí židé evropští.

Jerusalem jest památným pro židy. Král David vystavěl na Sionu hrad a Šalomoun postavil na na hoře Moria nádherný chrám, jenž byl divem světa. V chrámě konány slavnosti pro všecek národ významné: velikonoce, letnice, stánkův. Denně byl ráno a večer v chrámě obětován beránek. Ve velesvatyni byl chován poklad národa vyvoleného, archa úmluvy, totiž skříň pozlacená a dvěma anděly na víku ozdobená, ve které byly ukryty dvě kamenné desky poznačené desíti příkázáními Božími, nádobka zlatá s mannou a prut Aronův.

Slavně kraloval Šalomoun. Královna ze Sábý přišla vidět lesk moci jeho a slyšet moudrost jeho. Byla překvapena nádherou, již spatřila. Než zhynula sláva Jerusalema. Hříchy národa vyvoleného, zvlášt modloslužba, zavinily pád jeho.

Roku 586 př. Kr. P. král babylonský zbořil Jerusalem i chrám. Odnesl poklady a lid odvedl do zajetí. Po sedmdesáti letech se vrátili židé ze zajetí a postavili opět město a chrám. Hrdinsky hájili židé svobody a práv svých proti králi syrskému Antiochovi. Rekem národním v bojích za svobodu byl Juda Makkabejský. Národ stále snil o velikosti a slávě své pozemské. Toužebně čekal pomoc od slíbeného Vykupitele. A přece, když přišel Vykupitel a zjevil moc svoji a moudrost Božskou, nepřijal ho národ židovský. Nad slepotou onou, a tvrdostí srdce nařikal Božský Spasitel: »Jerusaleme, Jerusaleme, kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé jako slepice kuřátka shromáždí pod křídla svá, ale ty jsi nechtěl!« Nejen že neuposlechli hlasu a napomenutí Páně, nýbrž ukřižovali potupně krále svého a svolávali krev jeho na sebe a syny své. Trest jich neminul. R. 70.

dobyli Římané v čele s Titem, rozníceni vzpourou a odbojem židovským města, v němž způsobili hrozné krveprolití. Město a chrám zbořili.

Marně se pokoušel císař Julian odpadlík chrám Jerusalemský znovu vystavěti, posmívaje se proctví Páně. Z chrámu jest zachován pouze kus zdi, u níž se židé podnes scházejí zvláště v pátek, líbají kameny a oplakávají minulou slávu chrámu i města.

I Mohamedánům jest Jerusalem památným místem. Odtud prý prorok Mahomed odejel na koni do nebe.

Nám pak křesťanům jest Jerusalem městem drahým a svatým. Vždyť tam učil, zázraky činil, bolestně trpěl, umřel, z mrtvých vstal a na nebe vstoupil náš Spasitel, Ježíš Kristus, náš věčný král a soudce. Proto touží křesťané po městě svatém a nelekají se daleké a obtížné cesty. Jak šťastnými se cítí ti, jimž dopřáno polibiti místa životem Páně posvěcená! S pocity čisté radosti vstupují poutníci nejprve do chrámu Božího Hrobu. Vystavěl jej císař Konstantin, jehož matka sv. Helena místa svatá navštívila a pilně pátravši sv. kříž Kristův našla. Chrám nad Božím Hrobem byl slavně posvěcen r. 325 za velkého účastenství biskupů z Asie a z Afriky. Byl několikrát zbořen od nepřátel, ale zase od křesťanů vystaven.

Nynější chrám z větší části jest od křižáků, kteří r. 1099 Jerusalema dobyli a království Jerusalemské založili. Konec království učiněn pro nesvornost knížat křesťanských r. 1270. Před chrámem jest prostranné místo, na němž nejen křesťané, ale i židé a mohamedáné nabízejí rozličné památky z Jerusalema.

Vstupme v duchu do svatyně. U dveří nemile dojme poutníka pohled na tureckou stráž. Ve výklenku zdi leží na rohožkách vojáci. Vaří si a popíjejí kávu, kouří a hlasitě se baví. Pánem chrámu jest turecký paša (místodržitel). Ráno vydá klíče vojínovi, chrám se otevře, na večer se zamkne a klíče se odevzdají opět pašovi. Dříve musil každý poutník platiti za vstup do chrámu několik dukátův. Nyní jest vstup volný.

Chrám kryje skálu Kalvářskou. Byla otesána a ponecháno pouze místo, kde byl Pán Ježíš na kříž přibit a povýšen. Na obou místech jsou kaple a obrazy značící ony bolestné výjevy z utrpení Páně. V jedné jest kaménky v zemi zasazenými zobrazeno, kterak jest Božský Spasitel na kříž přibíjen. V druhé kapli jest ve skále otvor stříbrem vyložený, v němž stál sv. kříž. Viděti tam také trhlinu ve skále způsobenou zemětřesením při smrti Krista Pána. Možno do ní vložití ruku. V téže kapli jest oltář a na něm obraz, kterak Kristus Pán umírá na kříži. Pod křížem stojí sv. Jan a Panna Maria. Poutníci tu poklekají. Srdce jejich mocně bývá pohnuto. Tiše se modlí. Modlitby provázejí hluboké povzdechy. Z očí se roní slzy. Hříšník se bije pokorně v prsa svá. Vždyť na místě tom tekla krev přesvatá na očistění duší lidských a jich záchranu, tam zněla modlitba Pána umírajícího : »Otče odpust jim, neb nevědí, co činí«. Tam odpustil kajícímu lotru a potěšil jej ujištěním : »Dnes ještě budeš se mnou v ráji.«

Pod oněmi kaplemi kalvářskými jest kaple zvaná Adamova. Tam prý byl Adam pochován a při smrti Páně trhlinou ve skále prý stékala krev na lebku jeho. Jest to jenom zbožné podání.

Smysl jeho jest, že krev Kristova smyla vinu Adamovu.

Mocně dojati ubírají se poutníci ku kapli Božího Hrobu. Mnozí sezouvají obuv před vchodem do kaple, padají na kolena a čelem se dotýkají země. Kaple Božího Hrobu má dvě části. První část, do níž se vstupuje, je větší: pojme asi 40 lidí. Uprostřed ní je sloup a v něm část oné kamenné desky, která kryla Hrob Páně. Poutníci ji libají.

Druhá část kaple je menší. Vchod do ní je úzký. Jest v ní Boží Hrob, rakev to z kamene vytesaná dva metry dlouhá, půl metru široká a rovněž tak vysoká. Všecka jest obložena mramorem na ochranu, aby z ní poutníci nemohli urážeti částechy na památku. Aby se mohla na Božím Hrobě sloužiti mše svatá, klade se naň dřevěný stůl. Při mši sv. přistupují poutníci k sv. přijímání. Nad Božím Hrobem hoří ustavičně 43 lamp. Nad kaplí Božího Hrobu jest veliká báně na 18 pilířích.

Jak asi působí na křesťana, klečí-li v Božím Hrobě, jak zanícená a po Bohu roztoužená jest duše jeho, dosvědčují slova, která napsal vznešený poutník z rodiny Habsburské, bratr císaře pána, vévoda Maximilian, který r. 1855 přijal v Božím Hrobě Nejsvětější Tělo Páně. Píše: »Dny mojí pouti jsou nejkrásnější v mém životě. Nemyslil jsem dříve, že náboženství křesťanské skýtá tolik síly a útěchy. Místa svatá mne dojala, a svaté přijímání v Božím Hrobě mne naplnilo největší slastí. Tam jsem se v životě svém nejvroucněji modlil. Rád bych tam byl jsa s Bohem smířen a vírou svatou povznešen vydechl duši svou. Děkuji Bohu za tak veliké milosti«.

Také císař pán, František Josef, navštívil r. 1869 Boží Hrob a dal krásný příklad zbožnosti.

Hrob Páně je slavný. Hlásá vzkříšení Páně. Nepřátelé zbořili svatý chrám Těla Jeho, ale mocí svou ve třech dnech jej vzdělal. Jako Jonáš byl tři dny v břiše veliké ryby, tak byl Kristus Pán v lůně země a třetí den vstal z mrtvých. Nepřátelé byli zdrceni. Rady si nevěděli. Plesali apoštolové nad vítězstvím Páně. Jej viděli, slyšeli, s ním rozmlouvali, jeho svatých oslavených ran se dotýkali, moc velikou od něho přijali a viděli jej slavně vstupovati na nebe. Hrob Páně byl slavný. Rozehřál srdce tisíců, kteří se ozdobili křížem a svými životy chtěli vysvoboditi Hrob Boží z rukou nevěřících. Rozehřál i čistá srdce dítek křesťanských, které se ubíraly vybojovat Ho.

K Božímu Hrobu je přistavěna kaple zjevení, kde se Ježíš Kristus zjevil blahoslavené Panně Marii. Jiná kaple se jmenuje »žalář Kristův«. Tam prodlel Pán Ježíš, než bylo vše k ukřižování připraveno. Do kaple sv. Heleny se sestupuje po 28 stupních. Ještě níže po 13 stupních se přichází k místu, kde našla sv. Helena sv. kříž. V kapli korunování jest kus sloupu, na němž seděl Božský Spasitel, když byl od necitelných vojinů v domě Pilátově potupen a trním korunován. V kapli Marie Magdaleny je označeno místo, na kterém se zjevil Ježíš Kristus po svém vzkříšení Marii Magdaleně.

S pohnutým srdcem navštěvují poutníci ona místa, kudy se ubíral s těžkým křížem Božský Spasitel, a rozjímají o bolestech a potupách, které trpěl z lásky k nám.

Památnou jest u Jerusalema hora Olivetská. Na úpatí jejím jest místo, kde Pán náš pro zlobu

hřichu všeho světa smrtelnou úzkostí pojat byl. Na vrchu hory jest místo, odkud vstoupil oslavený Božský Spasitel do slávy věčné, Jerusalema nebeského, kamž Ho následovati budou všichni, kteří Jej milují a s chloubou před světem vyznávají.

118. Řím.

Řím se může právem zváti městem světovým. Založil jej národ světový, proslavený v dějinách, jehož jméno bude žíti, pokud žíti bude pokolení lidské. Stal se hlavním městem státu, jež Římané četnými výboji neustále zvětšovali, a řídil konečně všechny záležitosti nejen evropské, nýbrž také i v ostatních světa dílech tehdá známých. Však také národ dbal toho, aby pýchu svoji náležitě ozdobil. Snesl do Říma veškerá díla umělecká, z nichž mnoho až podnes se zachovalo. Řím stal se sídlem věd a umění, takže již starověký historik Titus Livius mohl napsati: *Nec umquam civitas nec maior nec sanctior.* (Nikdy nebylo města ni většího ni světlejšího.)

Avšak Řím pohanský klesal a klesal, až konečně padl a podlehl vítěznému kříži křesťanskému, jehož zástupcové zvolili si Řím za sídlo své. Avšak neodstraňovali dle liché domněnky staré památky, naopak právě jejich zásluha to jest, že až na naše doby se zachovalo mnoho uměleckých děl a sbírek, v nichž do syta ukojiti mohou lační učenci žízeň po vědomostech.

Popatřme jen na ty chrámy, jichž tolik ve věčném městě Římě se čítá. 364 svatyň bys napočítal, navštíviv všechny chrámy římské. Nejznamenitější jest chrám sv. Jana Křtitele v Lateraně a dóm sv. Petra na Vatikáně.

Kostel sv. Jana v Lateráně jest nejpamátnější po chrámu sv. Petra v celém Římě. Stojí o samotě, budova velebně dojíhá. Jméno »Lateran« má původ svůj ve jménu Plantia Laterana, římského senatora, na jehož pozemku stojí. Vystavěl ho císař Konstantin Veliký a daroval papeži Silvestrovi. Od těch dob nazývá se »matkou a hlavou všech kostelů«. V chrámu tomto shromážděn byl pětkrát církevní sněm. V hlavní lodi chrámové vyplňují výklenky 12 velikých soch apoštolů ze stříbra, z nichž každá váží 90 liber. Mimo to honosí se kostel bohatou klenotnicí, v níž možno viděti stůl, za kterým Kristus Pán naposled s apoštoly stoloval a ustanovil nejsvětější Svátost Oltářní.

Ze všech chrámů v Římě jest chrám sv. Petra na Vatikáně nejslavnější a nejpamátnější. Jest to největší chrám vůbec v celém křesťanském světě a jest důstojným zástupcem a představitelem sv. církve. Založen byl papežem Juliem II. v první polovině 16. století. Na tom místě stával někdy cirkus římského císaře Nerona, po jehož rozboření vystavěl Konstantin a sv. Helena basiliku.

Plán vypracoval mistr Bramante. Po něm řídili stavbu Giuliano de S. Galo, Fra Giocondo, Rafael Peruzzi, Antonio de S. Galo a Michelangelo. Poslední zvěčnil své jméno postavením ohromné kopule, která se pokládá za zázrak a nejodvážlivější dílo stavitelské nové doby. Chrám byl původně stavěn v podobě řeckého kříže, t. j. takového, který má všechna čtyři ramena stejně dlouhá. Avšak stavitel Maderno původní plán změnil a loď prodloužil, takže chrám nabyl podoby kříže latinského. Tím se ovšem uškodilo jmenovitě kopuli, která nepůsobí takovým doj-

mem, jakým by při své ohromnosti působiti měla. R. 1626 byl chrám zasvěcen, ačkoliv nebyl úplně dokončen. Vybudování celého chrámu vyžadovalo náklad asi 100 millionů zlatých, jež byly uhražovány sbírkami z celého křesťanstva.

Před chrámem jest ohromné ellipsovité náměstí, v jehož ohniskách stojí dvě fontány vytryskující proudy vody do značné výše. Uprostřed náměstí jest známý obelisk Neronův, jenž kdysi stával v cirku Neronově. Celé náměstí jest obehnané trojí řadou sloupův.

Do chrámu se vchází pěti dveřmi, z nichž prostřední jsou otevřeny pouze v jubilejním roce; jindy jsou zazděny.

Chrámsvatého Petra jest trojlodní. Loď prostřední jest 27 *m* široká a 47 *m* vysoká. Vnitřek chrámu jest ohromný a překvapuje svými rozměry: délka od vchodu až za oltář obnáší 187 *m*, šířka 137 *m*. Zvenčí však nezdá se býti tak ohromně velikým.

Oltář stavěn jest tak, že kněz jest obrácen tváří k lidu. Nad oltářem jest baldachýn na čtyřech točených sloupech v rokokovém slohu. Před oltářem nalézá se papežská hrobka, ohražená mramorovým zábradlím a osvětlovaná 86 zlatými lampami, jež stále hoří. Po schodech možno sejíti a tmavou chodbou se přijde ke hrobu svat. Petra. — V obou lodích postranních jsou náhrobky papežův. Na pravé straně lodi jest památná socha sv. Petra z V. století. Věřící líbají na znamení oddanosti a uctivosti k sv. Petrovi její nohu a říkají při tom krátkou modlitbičku. U hlavního oltáře smí sloužit mši svatou jedině papež a to jen o velikých svátcích. Za oltářem

jest ve výši dřevěný stolec svat. Petra. V příčné lodi na levo jsou zpovědnice pro různé národnosti, na tabulkách naznačené. Takové zařízení jest zajiště při návalu poutníkův účelné.

Na pravé straně basiliky sv. Petra je kaple Panny Marie Bolestné, proslulá sochou P. Marie držící na klíně mrtvého Krista — dílo to Michelangelovo. Dále jest kaple svat. Šebestiána, v níž jsou dva hroby: Innocence XII. a Matildy, hraběnky z Mantovy. Opodál jest velkolepá kaple Nejsvětější Svátosti Oltářní, v níž spatřiti lze památné hroby papežů Sixta IV. a Řehoře XIII., skvostný svatostánek a nádherný obraz mosaikový, představující Přijímání sv. Jeronýma. V této kapli umývá sv. Otec bez papežských odznaků dvanácti starcům na Zelený čtvrtek nohy. Následuje kaple Panny Marie s náhrobkem Benedikta XIV. a Klimenta XIII.

Po levé straně chrámu jest oltář sv. apoštolů Šimona a Judy ozdobený dvěma pilíři z černé žuly. Před kaplí svatého Lva Velikého stojí dva sloupy z červené žuly s nádhernou vypuklinou, představující papeže, an odvracuje hunského krále Attilu od Říma. Oltář v kapli samé vyniká čtyřmi sloupy, z nichž dva jsou z alabastru a dva z černé žuly. V kapli Klementinské odpočívá papež Pius VII. mezi sochou Síly a Moudrosti. Následuje kaple kapitoly svatého Otce. Jest oddělena pozlacenou mřížkou. Pod sousední branou bývá prozatímně uložena mrtvola posledně panovavšího papeže, jež se nespustí do hrobu dříve, dokud nezemře jeho nástupce. Ještě dlužno jmenovati dvě kaple: Obětování P. Marie a kapli křestní.

Obě strany lodi chrámové jsou ozdobeny obrazy zakladatelů všech řádů náboženských.

Chrám sv. Petra honosí se velkým množstvím ostatků svatých a mučedníků každého věku, stavu a pohlaví mimo četná těla papežů, svatých apoštolův a evangelistů, biskupův a mnichův.

To jest stručný nástin chrámu sv. Petra, na jehož vypsání dějin, významu a památností nestačilo by ocelové péro ani nejplodnějšího spisovatele.

XV.

Následování Ježíše Krista.

119. Následování Ježíše Krista.

Ke spáse věčné jest křesťanu nezbytno následovati Ježíše Krista čili snažiti se žiti tak, jak žil Ježíš Kristus. Tuto povinnost vyznačuje samo jméno »křesťan«, to jest učedník, vyznavač Ježíše Krista. Při křtu svatém, v němž se člověk stává novým člověkem, křesťanem, slibuje každý, že se zříká skutků, k nimž svádí ďábel a že tedy chce konati skutky, jimž učí Ježíš Kristus slovem a příkladem.

V Ježíši Kristu je spása věčná.

»Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jediného dal, aby, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný«, dí Ježíš Kristus. (Jan 3.) Kdo věří v Syna Božího, bude spasen. Kdo nevěří, bude zavržen. »Tento jest můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo; toho poslouvejte«, pravil Bůh při křtu Páně. Jenom ten křesťan je Bohu milým, který poslouchá Syna Božího, to jest, který věří, čemu učil Ježíš Kristus a dle příkladu jeho žije. »Já jsem cesta, pravda a život, nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne«. Ježíš Kristus slovy těmito své učení, svůj život nazývá cestou k pravdě

věčné a životu řádnému zde na zemi a věčnému blaženému na onom světě.

Veliký apoštol svatý Pavel napsal, že není jména pod nebem daného lidem, v němž by mohli dojíti spasení, mimo jméno Ježíš, a napomínal křesťany takto k následování Ježíše Krista: »Bratři! Vězte, že hodina jest, abychom již ze sna povstali . . . Noc minula, den pak se přiblížil. Odvrzmež tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne poctivě chodme; ne v hodování a opilství, ne ve smilstvech a nestydatostech, ne ve sváru a závisti, ale oblect se v Pána Ježíše Krista« (následujte Ho).

Pro křesťana jest velikým vyznamenáním a štěstím, že může a má následovati tak vznešený vzor života.

Ježíš Kristus jest vtělený Syn Boží. Sv. Jan o něm píše: Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto jednorozeného od Otce plného milosti a pravdy. Jest králem králů, jenž má všecku moc na nebi a na zemi. Přijde slavně soudit všech lidí. Tehdy plesati budou ti, kteří Jej na zemi následovali. Kristus Pán jim slibuje: »Amen, pravím vám, že vy, kteříž jste mne následovali, v druhém narození (při budoucím všech věcí obnovení), když seděti bude Syn člověka na stoličce velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských. A každý, kdo opustí dům, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb syny, neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude«. (Mat. 19.) Nejen moc, ale i láska Páně jest nekonečná. Z té lásky konal všechny ctnosti, které žádá od svých vyznavačův. Pokoru,

tichost, lásku k Bohu a bližnímu atd. osvědčil nejvyšší mírou ve svém životě a konečně podstoupil z lásky k lidem nejhroznější smrt. Laskavě zve k sobě: »Kdo chceš ke mně přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne«. (Mat. 16.) Nad to může křesťan ve svém životě spoléhati na milost od Pána, která tak sílila sv. Pavla, že zvolal: »Vše mohu v tom, jenž mne sílí«.

Podmínkou následování Pána jest
znalost jeho života.

Slova, skutky, ctnosti a zázraky Páně jsou nejpoučnější knihou, nevyčerpatelným pokladem moudrosti života. Ve své velekněžské modlitbě vytkl Ježíš Kristus jako podmínku spásy, aby jej lidé poznali: »To jest život, abyste poznali jediného, pravého Boha a toho, kteréhož poslal, Ježíše Krista«. A kdo poznal slovo a vůli Páně, jest povinen ji plnit. Proto pravil Ježíš Kristus: »Ne, kdo mi říká Pane, pane, vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého, ten vejde do království nebeského«. (Mat. 7.) Svatý Pavel považuje známost Ježíše Krista za vrchol všeho vědění, za pravou vědu. Píše Korintským (1. 2, 2): »Nebo nesoudil jsem, že bych co jiného mezi vámi uměl, než Ježíše Krista a to ukřižovaného«. Vše, co dříve poznal, zdálo se mu nepatrným, přirovnáno k známosti Páně. Píše Filipenským 3. 8: »Anobrž všecky věci pokládám býti škodou pro vyvýšenou známost Ježíše Krista, Pána mého, pro nějž jsem vše ztratil a mám za věc nepatrnou, abych Krista získal«.

Věřícím stále kladl před oči obraz Kristův, jak píše Galatům 3. 1: »Ó nesmyslní Galaté, i kdo

vás zmámil, abyste nebyli povolni pravdě, ježto vám prve Kristus před očima vypsán byl (jako) mezi vámi ukřižovaný«. Modlil se, aby věřící poznáním Ježíše Krista pravou moudrostí vynikali, jak čteme v listě, který psal Efezským I. 16. 17: »připomínaje vás na modlitbách, aby Bůh Otec Pána našeho Ježíše Krista dal vám ducha moudrosti a zjevení v poznání jeho«.

Svatá evangelia a listy svatého Pavla obsahují život Kristův, pravdami a tajemstvími přebohatý. Čtením jich roste křesťan ve známosti svého Spasitele. Čti každodenně částku, třeba jen několik řádků sv. evangelia, a zapamatuj si je!

Podmínkou následování Ježíše Krista je láska k němu.

Kristus Pán žádá větší lásku, než jakou mají lidé i k svým nejdražším příbuzným. »Kdo otce aneb matku miluje více nežli mne, není mne hoden, a kdo miluje syna aneb dceru více nežli mne, není mne hoden«. (Mat. 10.) Té lásky jest hoden Kristus Pán pro nekonečné svoje dokonalosti, pro nevýslovnou lásku k lidem a hořké umučení své. Čím více kdo miluje Krista, tím raději plní jeho přikázání. »Kdo zachovává má přikázání, ten mne miluje«. (Jan 14.) Čím více kdo miluje Krista, tím statečněji překonává obtíže tohoto života. Viděti to v životě sv. Pavla. Táže se: »Co nás odloučí od lásky Kristovy? zda-li soužení? aneb úzkost? nebo hlad? nebezpečí? protivensství? meč?« Ustavičným sebezapíráním tak se připodobňoval Kristu Pánu, že napsal Galatským 6. 17: »Já zajisté nosím jizvy Pána Ježíše na těle mém«. Tak věrně následoval svého Pána, že

napomínal Korintské (1. Kor. 11): »Budte následovníky mými, jako já jsem Kristův«.

Sv. Ignác, biskup Antiochenský, pohanskému císaři Trajanovi pravil, že nosí Krista Pána v srdci svém. Tak jej miloval a následoval. Byl umučen. Láska k Ježíši Kristu pohnula sv. Ignáce, že založil Tovaryšstvo Ježíšovo, aby jím byl oslaven Božský Spasitel.

120. Následování Ježíše Krista.

Ježíš Kristus praví svým vyznavačům: »Následujte mne!« Kam dojdou, poslechnu-li hlasu Jeho? Ježíš Kristus vykonal na kříži nejpatrnější a největší dílo pro všechny věky, smířil člověka s Bohem, vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. Do nebe tedy nás zve Ježíš Kristus. Vyzvání Páně, abychom Ho následovali, osvětluje život náš pozemský, jest útěchou v kříži a slastí v hodinu smrti.

Náš život je poutí. Poutníku třeba znáti cestu, aby došel cíle. Nuže, který jest cíl mého života, která cesta k němu vede? Proč jsme živi? Jak zle jest člověku, nezná-li na ony otázky jasné odpovědi!

Největší mudrc pohanský, Plato, trápen nejistotou volal: »V pochybnosti jsem žil, v pochybnosti umírám. Ó, bytosti všech bytostí smiluj se nade mnou!« Toť žalostný výkřik pohanstva tápajícího ve tmách. Oč šťastnější je křesťan! V Kristu Pánu září mu nebeské světlo. Cílem života je mu věčná blaženost, do níž jej zve Pán a Spasitel slovy: »Následuj mne!« Nuže, vzhůru srdce! Žijme dle učení a příkladu Pána svého! Vše ku cti a slávě Boží! Každá cesta bývá spo-

jena s obtížemi. Ani pout životní, cesta k věčné blaženosti, není bez obtíží a obětí. Proto volá Pán Ježíš: »Zapři sebe!« Bez sebezapření není ctnosti. Chce-li zůstat křesťan hodným, Bohu a lidem milým, musí býti stále bdělým a rozhodným. Pevné vůle jest třeba, když stihne člověka neštěstí, ztráta, trpké zklamání. A co sílí a těší srdce lidské v bouřích života? Jest to slovo Páně zaznívající s výšin nebeských: »Následuj mne!«

K nebi upíral zraky své svatý Štěpán, když naň padal déšť kamení z rukou zuřících nepřátel. Kříž svatý tiskl k ústům svým svatý František na smrtelném lůžku. Život se schyluje ke konci. Rychle vadnou růže a rychle plynou léta života lidského. Blíží se odchod na věčnost. V ty vážné chvíle se ozývají trpké výčitky v duši těch, kteří na věčnost nepamatovali. S hrůzou vidí, že žili nadarmo.

Jeden šlechtic prosil v klášteře, aby mu bylo dopřáno v zátíší klášterním vykonati duchovní cvičení a ducha svého osvěžiti. Kněz věda, že k životu zbožnému a ctnostnému jest třeba býti přesvědčenu o určení člověka pro čas i věčnost, rozjímal s oním šlechticem o slovech Páně: »Co pomůže člověku, kdyby měl všecek svět, ale na své duši škodu«. Šlechtic byl pohnut. Zakryl tvář svou a naříkal: »Proč jsem tolik času promarnil? Ach, jaká ztráta, jaká škoda, že jsem si dříve nevťiskl do duše ona slova a nepamatoval, že nejsem stvořen pro tento svět.«

Jak blaží v hodinu smrti křesťana vzpomínka na život bohabojný! Se svatým Aloisem volá: »Jdu k Ježíši!« Kdo Ježíši žije a jemu umírá, v nebi bude od Něho oslaven.

121. Čtyři stupně následování Ježíše Krista.

1.

Počátek v následování Páně činí křesťan tím, že se zříká hříchův a jich lituje. Život Ježíše Krista, zvlášt utrpení jeho jest křesťanu zrcadlem, v němž spatřuje duše jeho skvrny svých hříchův a poznává ohavnost jejich. Trním zbodená hlava Páně ukazuje mu zlobu pýchy. Vyprahlá ústa umučeného Spasitele ukazují mu ohavnost nestřídmosti a opilství. Modlitba Páně s kříže: »Otče odpust jim!« kárá křesťana pro jeho nesmířlivost, hněv, závist. Nejvyšší chudoba a opuštěnost Spasitele činí trpké výčitky zaslepenému boháči. Ruce a nohy Kristovy na kříž přibité ukazují zlobu skutků, jimiž se křesťan poskrnil a hříšnost cest, na které se dal svěsti z pravé cesty zákona Božího.

Vzhlednuv se v zrcadle nejčistšího života Spasitele svého svléká se sebe křesťan dle slov sv. Pavla starého člověka, odkládá skutky temnosti, aby oblékl nového člověka dle vzoru Kristova. Marie Magdalena, hříšnice, nahlédla do přecistého zrcadla života Páně, spatřila zlobu hříchů svých a činila přísné pokání.

Lotr na pravici patře na ukřižovaného nevinného, tichého Ježíše poznal ošklivost svých činův a litoval jich.

Kdo chce býti dokonalým, musí nejprve kajnicně odložití zlé návyky a hříchy a proto dle napomenutí sv. Pavla »složiv hřích trpělivě běžeti k uloženému sobě boji patře na původce a dokonavatele víry, Ježíše, který místo předložené sobě radosti (který mohl i jako člověk na světě

hojně míti a požívat) strpěl kříž nedbaje hanby a sedí na pravici Boží«. K Židům 12.

2. stupeň následování Páně.

Druhým stupněm k následování Ježíše Krista jest ustavičná snaha »vždycky mrtvení Ježíšovo nositi na těle svém, aby i život Ježíšův byl zjeven na tělech našich«. 2. Kor. 4.

Kristus Pán jest nejkrásnějším obrazem, na nějž stále upírá křesťan snažící se po dokonalosti oko své a napodobí jej ve svém zevnějším chování, ve svých pohledech, řečích, skutcích. Dbá vždy, aby oko jeho bylo tak čisté a skromné, jako oko Kristovo, aby bylo oko svící těla jeho. Pečuje o to, aby dle příkladu Páně ucho jeho nebylo přístupno řečem nelaskavým, zlým, pochlebným. Stará se o to, aby ústa jeho jako ústa Kristova, bližního poučovala, povzbuzovala a těšila. Rukou i nohou svých k dobrému užívá, aby milosrdenství konal, jako Kristus Pán chodil dobře čině. (Sk. apošt. 10.) Ve všem zevnějšku svém zachovává mravnost a slušnost a prospívá nejenom věkem, ale i moudrostí a milostí před Bohem i lidmi.

Svatý František Saleský, biskup v Genevě († 1622) následoval svého Spasitele v chování svém a příklad jeho mocně působil i na bludaře. Svou tichostí a láskou jich mnoho uvedl dolů na pravé cirkve. Kniha jeho »Filotea« (duše Boha milující) mnohé povzbudila k nábožnému životu.

3. Skutky Páně jsou vodítkem skutků lidských.

Skutky lidské jsou trojího druhu. Jedny se týkají člověka samého, člověk je koná, aby žil.

Jsou to přirozené skutky: jídlo, pití, občerstvení atd. Druhý druh skutků se týká bližního. Jsou to skutky lásky, soucitu, zdvořilosti a j. Třetí skutky a to nejvyšší vztahují se na Boha. Jimi má být zvláště oslaven Bůh, na př.: modlitbou, obětí mše sv., přijímáním svatých svátostí a j. Všecky skutky onoho trojího druhu konal Ježíš Kristus. Skutky Páně jsou pravidlem člověku, kterak ony trojí skutky konati má.

Pro naučení, jak má člověk pokrmem občerstvovati tělo své, budiž uvedeno zázračné nasycení tisíců na poušti. Kristus Pán se nejprve modlí a žehná chleby. Káže, aby se lid posadil a požil darů v jeho přítomnosti. Konečně dává sebrati zbylé drobty.

Skutek Páně jest křesťanu pravidlem, kterak vezdejšího chleba požívati má. Nemá opominouti před jídlem se pomodliti k dobrotivému Otci, dárce života a všeho pokrmu. Po jídle má vděčně poděkovati za přijatý dar. Byť člověk pracoval a se namáhal, nechť přece vždy pamatuje, že Bůh mu dává zdraví, sílu a že bez Božího požehnání, marné lidské namáhání. — Jiné skutky člověka se vztahují na jeho bližní. I v těch jsou skutky Páně pravidlem.

Božský Spasitel přijímal všecky lidi a to v každý čas. Dítka laskavě poučoval, nemocným ochotně pomáhal, hříšníkům prosícím mile odpouštěl. K nepřátelům svým byl velkomyslný a na útoky jejich a úskoky důstojně odpovídal. Ochota, laskavost, útrpnost, trpělivost, přímost mají býti ozdobou člověka ve styku s bližním.

Třetím druhem skutků jest zvláště Bůh oslavován. Jsou to zvláště modlitba, mše sv. a sv. svátosti. Vizme příklad Páně! Život jeho byl prací

a modlitbou. Modlil se, aby děkoval Otci, aby jej prosil, aby jej smířil. Modlil se ve skrytě, ale též veřejně. Modlil se krátce, ale i celé noci vytrval v modlitbě. Rozjímavou byla modlitba jeho na příklad na hoře Tábor, při čemž se zaskvěla tvář jeho jako slunce a roucho bylo bílé jako sníh.

Poučnou jest modlitba jeho v zahradě Getsemanské. Klečí na kolenou a učí nás tak pokorně modlitbě. Volá k Bohu »Otče« a učí nás tak důvěrně modlitbě. Třikráte prosí, abychom i my vytrvale se modlili. Odevzdanosti do vůle Boží učí slovy modlitby své: »ne má, ale Tvá vůle se staň!«

Kristus Pán se na oslavu Otce svého a pro spásu naši obětoval na kříži. Oběť kříže se obnovuje na oltáři ustavičně a oběť tato, mše svatá, jest nejvyšším výkonem křesťanského náboženství. Proto se jí má křesťan v neděli a svátky účastniti. Nečiní-li tak, hřeší smrtelně.

Než kterak má býti přítomen mše sv.? Křesťan má slyšeti mši sv. s nejhlubší vírou v Božství Páně. Aby víru tuto upevnil, vykonal Ježíš Kristus zázraky, které připravovaly srdce apoštolů na zázračné proměnění chleba a vína v tělo a krev jeho. Zázraky ony byly: proměnění vody ve víno a rozmnožení chlebů na poušti.

Když apoštolové slyšeli, že Tělo a krev Páně bude dáno lidem za pokrm a nápoj, vyznali víru svou slovy sv. Petra: »Pane ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného, a my jsme poznali, že jsi Syn Boží.« A než ustanovil mši sv. při poslední večeři a než dal svatým apoštolům tělo své jísti, opět poučil o víře, pokore a čistotě, s níž člověk při mši svaté má Boha velebiti a

Tělo jeho přijímati. Kristus Pán se ponížil a umýval sv. apoštolům nohy. Služ Bohu mši sv. ! Buď jí přítomen s věřící duší a pokorným srdcem !

Božský Spasitel, jak pravil, toužil po onom okamžiku, kdy ustanoví mši svatou a dá sebe požívati. Nuže, raduj se, když ti možno býti přítomnu mši svaté. Sv. František Borgiaš denně při všech svých skutcích se řídil dle příkladu Páně. »Vstávám-li«, praví sv. František, »vzpomínám, kterak mne miloval Kristus Pán a za mne se obětoval. Činím úmysl, že z lásky k němu vše činiti a trpěti budu po celý den«. Když se oblékám, vzpomínám na chudičké plénky, jimiž ovinula Panna Maria útlé tělo Spasitele mého aneb si představuji, kterak jej Herodes oblékl na posměch v roucho bílé. Odkládám-li večer šat svůj, myslím na onen okamžik, kdy vojáci sňali Pánu mému šat a tělo jeho hrozným bičováním zranili, aneb kterak jej ukřižovali. Jsem-li v chrámu Páně, kořím se Ježíši v Svátosti oltářní přítomnému a zalétám v duchu v onen den, kdy byl jako něžné dítě v chrámě obětován aneb v ony dny, kdy putoval na slavnost do chrámu a dal nám příklad horlivosti v službě Boží. Při modlitbě pamatuji, že se modlil můj Spasitel i v noci a v duchu patřím naň, jak klečí v zahradě Getsemanské a modlí se. Při mši svaté si připomínám poslední večeři Páně aneb krvavou oběť jeho na Kalvarii. Požívám-li pokrm, myslím na chudobu a střídmost Páně a jeho učedníkův. Mám-li udělití almužnu, tane mi na mysli zázrak na poušti, kde rozmnožil Kristus Pán málo chlebův a zástupy nasýtil. Navštěvuje nemocné obírám se v duchu příkladem mého Ježíše, zázračného a dobrotivého lékaře. Výtky pro dobrý skutek mi učiněné připomínají

mně, že i Božskému Spasiteli bylo zle vykládáno, že v sobotu uzdravil. Pomlavy a potupy snažím se snášeti s tichostí, již osvědčil Pán Ježíš, když jej potupili, že je spolčen s ďáblem. Nevinně a nespravedlivě obžalovaný a k smrti odsouzený Pán mi je útěchou, děje-li se mi bezpráví a křivda«. «Jsem-li lačný, vzpomínám, že 40 dní se postil Božský Spasitel na poušti. V žízni své slyším slovo Páně s kříže: »Žízním«. Jsem-li zklamán ve svých přátelích, uvažuji, že Ježíše Krista opustili učedníci, když byl jat. Když se loučím s přáteli, představuji si bolestné rozloučení Páně s jeho matkou, než se vydal nepřátelům. V utrpení a bolestech silí mne myšlenka na nevýslovné utrpení Kristovo. Kdykoliv na smrt vzpomenu, povzdechnu k Bohu slovy umírajícího Spasitele: »Otče, v ruce Tvé poručím ducha svého«.

4. Čtvrtý stupeň následování Páně.

Čtvrtý stupeň následování Ježíše Krista jest, že křesťan v sebe přijme ducha Kristova. V duchu Kristově smýšlí o věcech vezdejších. V duchu Kristově snaží se o to a miluje to, co Ježíš Kristus. V duchu Kristově při všem hledá ten cíl, který měl Ježíš Kristus. V snažné touze po svatosti vtiskuje Krista, jako pečeť do srdce svého. (Píseň Šalom. 8.) Smýšlí s Kristem Pánem, že před Bohem jest opravdu veliký, kdo se pokoruje. »Kdo se poníží, bude povýšen«. (Mat. 23.) Štěstí pravé posuzuje dle slov Kristových: »Blahoslavení lkající, neboť potěšení budou«. (Mat. 5.) Protivenství sobě učiněná pro spravedlnost pokládá za stupně k slávě nebeské dle výroku Páně: »Blahoslavení jste, když vám zlořečiti a protivenství či-

niti budou pro mne zlé o vás lhouce: radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích«. (Mat. 5.)

Za opravdu bohatého považuje toho, který nemiluje statků vezdejších tak, že by zapoměl věčných, neboť Kristus Pán dí: »Blahoslavení chudí duchem; jejich jest království nebeské«. (Mat. 5.) Co lidé nazývají velikým nedbajíce pravd Božích, to jest před Bohem ohavností, jak praví Kristus Pán farizeům: »**Vy** jste, ježto se spravedlivými činíte **před** lidmi: ale Bůh zná srdce vaše; nebo, co jest u lidí vysokého, jest před Bohem ohavnost«. (Luk. 16.) Dle toho pohlíží křesťan na vše, co činí svět pohrdající vůlí Boží a hledající slávu svou. V duchu Kristově dokonalý křesťan nebaží po cti a slávě, po bohatství a rozkoších, nýbrž miluje pokoru, chudobu, ponížení. Kristus Pán, ač konal zázraky a hlásal nejvyšší učení, žil pokorně tak, že blahoslavil ty, kteří se proto naň nehoršili a horšiti nebudou. (Mat. 11. 5.) Nejvyšší pohnutkou byla Kristu Pánu vůle Boží a oslava Boží a láska k Otci nebeskému. Pokrmem jeho bylo, plniti vůli Otce svého. Ve všem hledal slávu Otce svého. (Jan 7. 18.) Utrpením svým oslavil Otce svého. »Nyní oslaven jest Syn člověka a Bůh oslaven jest v něm«. (Jan 13. 31.) Blaze křesťanu, jenž nadšen jest duchem Kristovým a vůli Boží se koří a slávu Boží vši silou šíří. Jest obrazem Kristovým a Bůh má v něm zalíbení.

122. Horlivost pro čest a slávu Boží.

Sláva Boží jest nejvyšší dobro. Bůh nekonečně dokonalý vše stvořil, aby zjevil slávu svou. Oslavovati Boha jest nejvyšší úkol tvorstva, zvláště

rozumného člověka. Dobrořečte všecka díla Páně Pánu, chvalte a vyvyšujte ho na věky! Ježíš Kristus jest nejkrásnějším vzorem oslavy Boží. Při narození jeho oznamovali andělé, proč přichází na tento svět: »Sláva Bohu na nebi a pokoj lidem na zemi dobré vůle«.

Božský Spasitel výslovně pravil, že přišel oslavit Otce svého: »Nepřišel jsem, abych hledal slávu svou, ale slávu Otce svého«. (Jan 8.) Vše činil na oslavu Otce svého. Každou myšlenku, každé přání svatého srdce svého, každé slovo, každý skutek zasvětil oslavě Otce nebeského, »co libého jest jemu (Otcí mému), to já činím vždycky«. Všecko, svůj klid, své radosti, svou svobodu, svou čest, svůj život, sebe sama po všecek svůj život Otcí svému daroval (obětoval) jako vůni rozkošnou. »Kristus miloval nás a vydal sebe samého za nás v obětování a oběť Bohu k vůni rozkošné«. (Efez. 5.) Velikou obětí Kristovou na kříži byl Bůh oslaven a usmířen. Nekrvavou obětí na oltáři ustavičně Ježíš Kristus Otce svého oslavuje. Svatým rozhořčením vzplanulo srdce Páně, když spatřil, že v síni chrámu Jerusalemského si nedůstojně a hříšně počínají. Ve svatém rozhorlení pravil: »Dům Otce mého jest dům modlitby!« a vyloučil jich ze síně chrámové.

Křesťan jest povinen horliti pro slávu Boží. Vždyť jest to jeho nejvyšší životní úkol a spolu nejčestnější a nejzáslužnější. Čím jest kdo větší, tím jest větší jeho čest a tím více se lidé honosí přízní jeho a tím ochotněji jej uctívají. Kdo jest však jako Bůh? Čím jsou velikáni lidští, čím všichni národové proti Bohu, Tvůrci všemocnému a soudci nejspradlivějšímu? Bůh stvořil vše ke slávě své!

Povinnost Boha oslaviti, plyne z rozkazu Kristova: »Miluj Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, z celé mysli své, ze vši síly své«. Kristus Pán zjevil velebnost a dobrotu Otce svého. Přinesl oheň čisté lásky k Bohu a chce, aby v srdci, duši a mysli křesťana plápolal a ve všem životě se jevil, tak aby heslem křesťana bylo: »Vše z lásky k Bohu! Vše pro Boha!«

Horlivost pro slávu Boží předně nabádá ku svědomitému plnění povinností stavu svého. Každý, ať poddaný či představený, konej své povinnosti z lásky k Bohu! Svatý Pavel konal svůj úřad apoštolský neúnavně putuje od města k městu, aby vyplnil úkol svůj. Křesťan nadšený pro Boha vítá s radostí každý skutek svých bližních, kterým se šíří známost a uctění pravého Boha. Možno-li mu, sám přispívá k takovému dílu. Dobrá kniha, dobrý spolek, dobrý podnik, jimiž čest Boží mezi lidmi rozmnožena a blaho bližního zvýšeno býti může, nalézají v něm ochotného přívržence a zastance.

Horlivý křesťan si srdečně přeje a snaží se, aby se splnily první tři prosby Otčenáše: »Posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi!«

Nad urážkami, jichž se bližní dopouštějí proti Bohu svému, se horlivý křesťan upřímně rmoutí a dává na jevo svou nelibost a rozhořčení. Může-li, zakáže důrazně hříšné řeči a jednání; nemůže-li zakázati, alespoň napomene a poučí aneb obrátí pozornost a mysl na jiný předmět. Společnost, již nic není svatého opouští a jí se opatrně varuje.

Ozdoba domu Božího a vznešenost bohoslužby, již se Bohu vzdává čest a chvála, poutají zájem dobrého křesťana. Přeje si a dbá o to, aby se

neděle a svátky svědomitě světily a aby v chrámu Páně se nic nedálo, čím by Bůh byl urážen.

Horlivost pro slávu Boží musí býti čistá a srdečná. Horlivost farizejskou, při níž farizeové svou čest hledali, Pán Ježíš odsoudil. Horlivost musí býti opatrná a rozumná, musí se dít v pravý čas, na pravém místě a takovými slovy, aby se neminula účinkem. Slepá horlivost škodí. Bujný oř musí býti ovládán uzdou. Horlivost pro slávu Boží musí býti rozhodnou, pevnou. Káže-li povinnost křesťanská a stavovská vystoupiti proti hříchu, musí všecky ohledy na nějaké nepřijemnosti i na osoby ustoupiti. »Kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden; kdo miluje syna aneb dceru více nežli mne, není mne hoden«. (Mat. 10.) »Kdo není se mnou, proti mně jest«. (Mat. 12.) Třeba býti bdělými. Člověku, nakloněnému k sobectví třeba při všech skutcích býti na stráži, aby se nevloudila sebeláska a žádost vlastní cti a oslavy místo oslavy Boží do srdce jeho.

Při každém skutku jest dobře vzbuditi úmysl, že vykonán bude z lásky k Bohu a pro Boha. Dobrý úmysl nazývá Pán Ježíš čistým okem. Úmysl dobrý činí skutky, jsou-li konány v milosti Boží, Bohu milými a záslužnými. Večer zpytuj svědomí své, kolik dobrých skutků jsi vykonal za uplynulý den.

Sv. Ignác narodil se ve Španělich na zámku Loyola r. 1491. Byl šlechtný, ohnivý, po velikých věcech toužící. Byl čas na dvoře krále Španělského, Ferdinanda V. Vstoupil do vojska a pro svou statečnost byl ustanoven velitelem pevnosti Pampelony. Za války Karla V. španělského s Františkem I. francouzským hájil Ignác udatně Pam-

pelonu. Byl poraněn a léčen v nemocnici. Pro ukrácení chvíle četl mimo jiné také životy Svátých. Byl jimi povznešen. Umínil si, že také něco velikého pro Boha vykoná. Uzdraven odešel domů a rozloučil se s rodiči a bratry svými. V klášteře Monteferrato vykonal životní zpověď. V chudém šatě odešel do nemocnice v Manrese a tam dlouho sloužil nemocným. Odtud se uchýlil do samoty a modlil se, rozjímal a pokání činil. Ovoce rozjímání jeho byla krásná kniha: »Duchovní cvičení«, která byla v Římě vytištěna a od papeže Pavla III. potvrzena. Toužil po svaté zemi, kamž odešel r. 1523.

Po návratu svém do Španěl r. 1524 se vzdělával na vysokých školách v Barceloně, Alkale, Salamance a konečně v Paříži. Všude žil zbožně a kajicně. V Paříži sdružil okolo sebe devět zbožných vynikajících vzdělaných mladíkův. Roku 1534 na slavnost Nanebevzetí Panny Marie přijali všickni v chrámu Páně na Montmartre Nejsvětější Svátost a učinili slib, že budou nevěřícím hlásati víru Kristovu a to v Palestýně. Než přišli jenom do Říma. Pro bouře válečné nemohli se dostat do svaté země. Zatím kázali v Římě a okolí.

R. 1540 založil sv. Ignác řád »Tovaryšstva Ježíšova«, jehož údové se zavazovali vzdělávati lid v nejvznešenější nauce a moudrosti křesťanské. Činili čtverý slib a to chudoby, čistoty, poslušnosti k představeným a slib čtvrtý, že půjdou hlásat evangelium, kam jich papež pošle. Prvním generálem řádu byl sv. Ignác. Řád se brzo rozšířil ve všem světě. Do Portugal poslal sv. Ignác na prosbu královu sv. Františka Xavera a Rodrigueza. Sv. František se potom odebral do Indie a získal si název »apoštola Indie«. Sv. Ignác

uložil údům svého řádu, aby vzdělávali mládež ve vědách a bohabojně je vychovávali. Heslem myšlení, řeči a skutků jim učinil: »Vše ku větší slávě Boží«. (O. A. M. D. G.)

Sv. Ignác zemřel r. 1556 v Římě a tam tělo jeho odpočívá.

Řád Jesuitský byl od lidí dobré vůle velmi ctěn a milován, od lidí zlých tupen, nenáviděn a pronásledován. Ze všech řádů trpěl nejvíce. Řád má vznešený účel: oslavu Boží a spásu duší. Prostředky k onomu cíli mu jsou: modlitba, čistý život, pokání, kázání a svatá věda. Tisíce hříšníků pohnuli k pokání. Řád jesuitský jest oslaven 800 světci mučedníky. Podnes umírají v Číně jako mučedníci. Kázeň v řádu jest velmi přísná. Na rozkaz představeného odchází člen, kterého si vyvolil představený, poslušně do nejvzdálenějších končin kázat víru Kristovu. Jesuité slynuli a slynou podnes velikou učeností, které jim nepřátelé nemohou upříti. Školy Jesuitské ve všech větších městech založené, vychovávaly muže učené a zbožné. Jesuité byli slavnými učiteli a vychovateli. R. 1565 vyučoval v Paříži Jesuita Maldonat. Pro nával posluchačů vyučoval pod širým nebem. Krásnými květy řádu Jesuitského jsou: sv. Alois, sv. Stanislav, blahoslavený Jan Berchmann.

123. Pokora.

Pokora jest ctnost, kterou vše dobré Bohu přičítáme, svou slabost a hříšnost na mysli máme a proto se rádi ponížujeme.

Pokora má tři stupně. První stupeň, když člověk o sobě skromně smýšlí jsa stále pamětliv, jak slabým a nepatrným jest proti Bohu.

Druhý stupeň pokory jest, když jest člověk lhotejný k chválám a vyznamenáním lidským.

Třetí stupeň, když jest lhotejným i k potupám a k posměchu, jenž se mu děje. Takovouto pokorou vynikali mnozí svatí. Snášeli klidně mnohé potupy, aby se podobali Ježíši Kristu, jenž se pro nás ponížil až k nevýslovně potupné smrti.

Člověk má mnoho příčin, aby byl pokorným. Pohled do minulosti praví mu, že před časem vůbec nebyl, že od Boha jest stvořen. Pohled do přítomnosti poučuje ho o slabosti a nestálosti jeho v konání dobrého, o náklonnosti jeho ke zlému. Pohlédne-li do budoucnosti, naplňuje ho obava a úzkost, jaká bude smrt jeho, jaký soud po smrti, zdaž dojde spasení. Zhřešil-li člověk, pak vzpomínka na hřích jej hluboce pokořuje. Hříchem potupil Boha, jemuž náleží nejvyšší čest a chvála. Jakého ponížení zasluhuje hříšník, že se odvážil Boha uraziti a zneuctiti! Věčného zavržení je hoden, pokud trvá ve hříchu. »Kdo věří v Syna, má život věčný, ale kdo jest nevěřící Synu, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává v něm«. (Jan 3. 36.) Snad se již vyznal ze hříchu. Než vykonal vše řádně, měl dokonalou lítost? Také taková myšlenka pokořuje.

Pokora jest ctností výhradně křesťanskou. Pohané ji neznali.

Ježíš Kristus jevil pokoru celým svým životem a žádal ji od svých vyznavačů: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem«. (Mat. 11.) Ukazoval všechny tři stupně pokory v nejvyšší míře. Ač byl všemohoucí, přece pravil: »Nemohu já sám od sebe ničeho činiti. Jak slyším, tak soudím a soud můj jest spravedlivý, nebo nehledám vůle své, ale vůle toho, který mne

poslal«. (Jan 5. 30.) Ač byl nejmoudřejší, přece pravil: »Mé učení není mé, ale toho, který mne poslal«. (Jan 7. 16.) Ač byl nejpravdomluvnější, přece pravil: »Vydávám-li svědectví sám o sobě, svědectví mé není pravé«. (Jan 5. 31.)

Ježíš Kristus nehledal slávy lidské. Svými zázraky vzbuzoval obdiv a nadšení. Lidé uzřevše divy, pravili: »Tento jest jistě Prorok, který přijíti má«. Tedy Ježíš, když poznal, že chtěli přijíti, aby jej chytili a učinili králem, ušel opět na horu sám jediný. Svědkům svého slavného proměnění na hoře Tábor přikazoval: »Žádnému nepravte vidění, dokud by Syn člověka nevstal z mrtvých«. (Mat. 17.) Ponížil se nevýslovně tím, že jako slabé dítě v jesličkách v jeskyni spočíval. Pokořil se nad míru, že vyrostl v Nazaretě jsa považován za syna tesařova. Trpěl mnoho potupy od nepřátel, na př. že má spojení s ďábly a jimi že koná zázraky. Splnilo se na něm proroctví, že bude pohaněním nasycen a bolesti naše ponese, že bude raněn pro nepravosti naše. Byl bičován, trním korunován, nesl těžký kříž a na něm byl přibit. O svém utrpení mluvíval s touhou. »Ale křtem (krve, utrpením) mám býti křtěn a kterak jsem soužen, dokudž se nevykoná«. (Luk. 12. 50.) Jidáš zrádci praví: »Co chceš učiniti, učiň spěšně«. (Jan 13.)

Náš rozum žasne nad pokorou Kristovou. Proto dí Božský Spasitel: »Blahoslavený, který se nade mnou (nad mým ponížením) nebude horšiti« (Mat. 11) a slibuje odměnu v nebi těm, kteří se za něj stydět nebudou. »Nebo kdo by se styděl za mne a za řeči mé, za toho se bude stydět i Syn člověka, když přijde v slávě své a Otce i svatých andělův«. (Luk. 9. 26.)

I slovy učí třem stupňům pokory. Že máme skromně o sobě smýšleti, plyne ze slov jeho: »Beze mne nemůžete ničeho činiti«. (Jan 15.) »Jako ratolest nenese ovoce, nezůstane-li při kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li při mně«. (Jan 15.) Vykonal-li člověk skutek dobrý, nemá proto zpyšněti. »Když učiníte, co vám přikázáno jest, rcete: »Služebníci neužiteční jsme; což jsme povinni byli učiniti, učinili jsme«. (Luk. 17. 10.) Že nemáme chvály světské hledati a po ní toužiti, obsahuje výrok Páně: »Pilně se varujte, abyste spravedlnosti své nečinili před lidmi, abyste od nich byli viděni (pro chválu a chloubu): jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích«. (Mat. 6. 1.)

Třetí stupeň pokory, totiž snášení potupy, jest vyznačen slovy: »Blahoslaveni jste, když vám zlořečiti a protivenství činiti a všecko zlé o vás lhouce mluviti budou pro jméno mé: radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích«. (Mat. 5. 11.) »Kdo mezi vámi větší jest, budiž jako menší«. (Luk. 22.) »Když budeš pozván, posad' se na posledním místě, aby když přijde ten, který tebe pozval, řekl tobě: »Příteli, posedni výše. Tehdy budeš míti slávu před spolustolujícími«. (Luk. 14.)

Pokora jest základem všech ctností. Pokornému uděluje Bůh hojných milostí a oslaví jej v nebi. Pokorný publikán vyšel ospravedlněn z chrámu, v němž lítostně se bil v prsa volaje: »Bože, buď milostiv mně hříšnému!« Ctnost pokory přináší duši mír a pokoj: Pyšný jest stále zmitán nepokojem, buďto že se mu dle jeho mínění dostalo málo chvály a slávy, aneb že i druzí poctěni byli tak jako on aneb snad ještě více než

on. Ježíš Kristus slibuje pokoj pokorným: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pokoj duší svých«. (Mat. 11.) Pokora jest nejjistější cesta k nebesům, neboť se jí člověk nejvíce připodobňuje Ježíši Kristu, jenž pokoru miloval.

Pokorou se člověk nedopouští něčeho nečestného, člověka nedůstojného. Vždyť pokora se zakládá na pravdě, že jsme závisli na všemohoucím Bohu. Ani pokora před lidmi není nečestnou, poněvadž se křesťan pokořuje pouze proto před lidmi, že i oni mají na sobě něco božského, totiž obraz Boží, nesmrtelnou duši. Nepokořuje se před nimi křesťan pro bohatství, krásu, učenost, urozenost. Svět pyšný se plazí po zemi před bohatstvím, krásou a urozeností a chudobným člověkem pohrdá. Pýcha tedy opravdu je člověka nedůstojná.

Pokorný křesťan se nedává másti a mýliti leskem pomijitelné a vratké slávy a velikosti pozemské a nebojí se říci pravdu i mocným tohoto světa. Sv. Jan Křtitel, pokorný předchůdce Páně, směle a bez ohledu vytýkal bezbožnému Herodesovi neřest jeho. Pokorné smýšlení nechromuje síly člověka, nýbrž vzpružuje je.

Pokorný apoštol sv. Pavel, jenž vyznal, že není hoden slouiti apoštolem, poněvadž pronásledoval církev Boží (I. Kor. 15.), přece ukazoval v apoštolování svém neobyčejnou zmužilost a vytrvalost. Čím to? Sv. Pavel praví: »Všecko mohu v tom, jenž mne sílí« Fil. 4. Jak mnoho vykonal na útěchu a pomoc trpícím pokorný kněz sv. Vincenc z Pauly a jiní svatí a světice Boží!

Miluj pokoru a cvič se v ní! Uvaž často, jak slabým a hříšným jsi před všemohoucím Bohem!

Pohlédni občas na kříž svatý a připomeň si ponížení svého Spasitele! Modlívej se bolestný růženec, v němž se opakují tajemství bolestná a vtiskni si je v mysl i srdce! Přijímej pokorně svaté svátosti a z hloubi srdce volej: »Pane nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má!« Jsi-li právem kárán od rodičův a učitelů pro svoje poklesky, mlčky vše vděčně vyslechni a naprav se! Nedej se mýliti zevnějškem, jenž často zklame! Nermuť se, neděje-li se ti vše dle vůle tvé a přání tvého! Nemluv se zalíbením o svých přednostech a o chybách svých bližních!

Svatý Vojtěch, biskup pražský, byl ze slavného rodu českého Slavníkovců. Narodil se na hradě Libici r. 956. V mládí mu byl učitelem výtečný kněz Radla. Vyššího vzdělání nabyl na biskupské škole v Děvině, kdež mu dal biskup Adalbert při sv. biřmování z lásky svoje jméno. Po devíti letech se vrátil do Prahy a byl od pražského biskupa Dětmara na kněze posvěcen. Když Dětmar zemřel, zvolilo kněžstvo a panstvo české shromážděné na Levém Hradci sv. Vojtěcha pražským biskupem. Horlivě konal úřad svůj ve velikém svém biskupství, k němuž mimo Čechy patřila také Morava a Slovensko. Káral a vymyštoval bludy a návyky pohanské. V pokoře své myslil, že není hoden tak důležitého úřadu a odešel do Říma, kdež s povolením papeže vstoupil do kláštera sv. Bonifácia na hoře Aventinské. Opat Lev oblékl českého šlechtice-biskupa v chudobné roucho synů sv. Benedikta. Nebylo práce, jíž by Vojtěch nebyl ochotně vykonal. Spolubratři netušili kdo jest ten, jenž před svítáním vodu přináší, u stolu přisluhuje a v domě i nejnížší

práce koná. Opat, jenž věděl o důstojnosti sv. Vojtěcha, divil se veliké pokoře jeho. Čechové toužili po svém biskupu. I vrátil se sv. Vojtěch do Prahy. Po druhé odešel z Prahy do Říma a potom do země slovanských Prusů, kázat jim evangelium. Byli ještě pohany. Byl však na posvátném jejich poli Romove umučen. Tělo jeho draze vykoupeno a pochováno ve Hnězdně. Odtud je kníže český Břetislav r. 1039 s velikou slávou odvezl do Prahy.

124. Poslušnost.

Poslušnost je ctnost, kterou podrobuje člověk ochotně vůli svou vůli Boží a vůli svých rodičů, představených a vrchností ve všech dovolených, Bohu milých věcech.

Velikým darem Božím jest svobodná vůle člověka. Svobodnou vůlí podobá se člověk svému Tvůrci. Může se svobodně rozhodnouti a vykonati mnoho pro čest Boží a blaho bližního. Až do jistého stupně v kruhu širokém může člověk používatí svobody své. Nesmí se však svobodná vůle zvrhnouti v záhubnou a hříšnou bezúzdnost a nevázanost. Svobodná vůle lidská má určeny své meze vůlí Boží.

Bůh zjevil lidem vůli svou. Poznáváme ji v lidském svědomí, které dobrý čin člověka chválí a zlý skutek kárá a výčitky činí. Zvláště poznáváme vůli Boží v Božích a církevních příkázáních.

Pořádek a blaho společnosti lidské nezbytně toho vyžaduje, aby byli ve společnosti lidské představení a vrchnosti. Představení a vrchnosti jsou zástupci Boží. Dítě spatřuje zástupce Boží ve svých rodičích. Poddaní vidí zástupce Boží v před-

stavených svých a vrchnostech. Že jsou představení a vrchnosti z vůle Boží, čteme v Písmě sv.

Božský Spasitel vyvolil dvanáct apoštolův a učinil je představenými církve své. Privil jim: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Jako mne poslal Otec i já posílám vás. Jděte do celého světa, učte všechny národy, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učte je zachovávat co jsem vám přikázal. Já s vámi jsem až do konce světa«. »Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo pohrdá mnou, pohrdá Otcem mým, který mne poslal«. »Co svážete na zemi, bude svázáno na nebi; co rozvázete na zemi, bude rozvázáno na nebi«. (Svazovati znamená prikazovati. Rozvazovati znamená odpouštět tresty.) Slova Páně se vztahují také na nástupce sv. apoštolů, totiž na biskupy.

Sv. Petra učinil Ježíš Kristus nejvyšší hlavou církve slovy: »Ty jsi Petr, to jest skála; na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné ji nepřemohou. Tobě dám klice království nebeského; co svážeš na zemi, bude svázáno na nebi; co rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi«. »Pas beránky mé, pas ovečky mé!«

Představené církve ustanovil přímo Ježíš Kristus. Že i světští představení jsou z Boží vůle, o tom píše sv. apoštol Pavel: »Služebníci, buďte poslušní pánů tělesných (světských, zemských) s bázní a třesením v prostotě srdce svého jako Krista: ne na oko sloužíce, jako lidem se líbíce, ale jako služebníci Kristovi činíce vůli Boží ze srdce, s dobrou vůlí sloužíce jakožto Pánu a ne lidem«. (Efezs. 6.) Jest tedy pravdou zjevenou, že poslušní jsouce zákonitých představených, kteří ctí zákon Boží a církevní, posloucháme Boha samého.

Poslušností se zřiká člověk do jisté míry své svobody, proto mu bývá těžkou obětí. Aby oběť onu ulehčil a milou učinil, dal Božský Spasitel nejskvělejší příklad poslušnosti. »Můj pokrm jest«, praví Kristus Pán, »abych plnil vůli toho, který mne poslal«. (Jan 4.) »Nepřišel jsem z nebe, abych plnil vůli svou, ale vůli toho, který mne poslal«. (Jan 6.)

Třicet roků poslouchal, tři roky rozkazoval. Třicet roků sloužil v tichém domku Nazaretském, tři roky se nechal nazývati mistrem a Pánem. Ačkoliv jest vtělený Bůh, přece byl poddán lidem, Panně Marii a sv. Josefu. Jako dítě poslušné jest příkladem dětí.

Služebným jest vzorem poslušnosti tím, že pomáhal pilně v práci tesařské svatému pěstounu svému, Josefovi. Poddané nabádá k poslušnosti tím, že zaplatil daň, ač jest králem nebes i země, a že se představil duchovní vrchnosti (veleradě) a světské (Pilátovi).

Úřadům září Pán Ježíš vzorem, že ve svém velikém poslání jako Spasitel světa plnil vždy vůli Otce svého. Přesně vyplnil, co Bůh ústy prorokův o něm předpověděl. Byl poslušný až k smrti kříže. Hrozilo se sice tělo jeho večer před utrpením nevýslovných bolestí a hořkostí, chvělo se a úzkostí krev na něm vystoupila, než poslušný duch Kristův volá: »Otče, ne má, ale tvá vůle se staň!« Vydal se dobrovolně v ruce nepřátel. Na kříži tiše trpěl. Vykonav vůli Otce svého a smířiv spravedlnost jeho, zvolal: »Dokonáno jest!«

Poslušnost hlásal v úřadě svém učitelském a činil ji podmínkou spásy věčné. »Ne, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého, ten vejde do krá-

lovství nebeského«. (Mat. 7.) Chce, aby křesťané radostně Bohu sloužili jako andělé v nebi. Naučil nás modlitbě »Otče náš« a v ní prosbě: »Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi«. Ti, kteří plní vůli Boží, jsou Kristu milými jako matka. »Nebo kdožbykoli činil vůli Otce mého, jenž v nebesích jest, tenť jest bratr můj i sestra má i matka«. (Mat. 12. 50.)

Kdo poznal vůli Boží, jak ji zvěstuje Pán Ježíš, a neplní ji, bude přísně trestán. Kdo ji mohl poznati, ale nedbal toho, bude rovněž trestán. »Služebník zajisté, který poznal vůli pána svého a nepřipravoval se a nečinil podle vůle jeho, bude bit mnohými ranami; který pak nepoznal a věci trestuhodné činil, bude méně bit. Nebo od každého, komu jest mnoho dáno, bude mnoho požádáno: a komu mnoho poručili, od toho více požádají«. (Luk. 12. 47.)

Známkou lásky k Ježíši Kristu jest poslušnost. »Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, který mne miluje. A kdo mne miluje, milován bude od Otce mého: i já budu jej milovati a zjevím jemu samého sobě.« (Jan 14. 21.)

Poslouchati zákonité představené jest totéž jako »Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá«, praví Ježíš Kristus sv. apoštolům. (Luk. 10.) I kdyby ve svém soukromém životě představení zhřešili, třeba jich poslouchati. »Protož všechno, cožbykoli vám řekli zachovávejte a činite, ale podle skutků jejich nečinite; nebo praví a nečiní.« (Mat. 23. 3.) Na poslušnost k císaři a světským vrchnostem kladl důraz slovy: »Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.« (Mark. 12. 17.) Miluj ctnost poslušnosti! Rozkaz rodičův a představených budiž ti svatým! Vždy

vzpomeň, že Boha zastupují a že jest nejenom důstojnost jejich veliká, nýbrž i zodpovědnost před Bohem. Poslechni ihned, poslechni s radostí, poslechni přesně a nepřemítej, proč ti to či ono bylo poručeno. Tím bude poslušnost tvá záslužnou u Boha.

125. **Sebezapření** je ctnost, kterou člověk přemáhá zlé náklonnosti a duši i tělo podrobuje vůli Boží.

Pán Bůh stvořil prvního člověka dokonalého, svatého a spravedlivého. V člověku byl nejkrásnější soulad a pořádek. Rozum a vůle byly podrobeny vůli Boží, tělo bylo poslušno ducha. Na zkoušku bylo člověku uloženo nepatrné sebezapření, nepožívatí plodu s jednoho stromu. Člověk neobstál ve zkoušce, zhřešil, a tím byl porušen bývalý soulad. Rozum člověka, jenž chtěl být moudrý jako Bůh, se zatemnil, tak že člověk se chtěl ukrýti před vševědoucím a všudy přítomným Bohem. Vůle, která se vzepřela vůli Boží, se naklonila ku zlému. Tělo a jeho náklonnosti se vzbouřily proti duchu. Zvlášť se ozvaly v těle zlé žádosti tělesné.

V plnosti času přišel Vykupitel, aby obnovil člověka v svatosti a spravedlnosti. Učinil to křížem a utrpením. Není tudíž po hříchu jiné cesty a jiného prostředku k dosažení svatosti než kříž a sebezapření.

Ježíš Kristus jest otcem, hlavou, nového pokolení. Dle příkladu Kristova musí se křesťan přemáhati. To se mu ukládá již při křtu svatém jako úkol životní. Odřiká se totiž na křtu svatém ďábla a veškeré pýchy jeho a všech skutků jeho, čímž bere na sebe povinnost, zapíratí a přemáhati sebe.

Sebezapření jest pokáním za hříchy. Bez pokání není odpuštění. Sebezapření jest ochranou proti hříchu. Zlé náklonnosti musí býti přemáhány a kroceny čili dle slov Páně musí jim býti násilí činěno, aby se člověk hříchu uchoval. Sebezapření žádá každý stav a každé povolání. Rodiče, aby dobře dítky vychovali, mnoho obětí přinášejí, mnohých občerstvení a radostí se zříkají čili zapírají se. Čím vyšší stav, tím větší oběti jsou s ním spojeny, je-li svědomitě zachováván. Sebezapření vnitřní řídí rozum člověka, aby se zdržoval domýšlivého a všetečného posuzování pravd Bohem zjevených a ochotně se jim podrobil. Sebezapření vnitřní ovládá obrazotvornost, aby netěkala a nelibovala si ve zlých a neslušných obrazech a představách. Vnitřní sebezapření krotí paměť, aby nevzpomínala trpce urážek, které byly člověku učiněny, aby vzpomínala vděčně dobrodiní přijatých a nevzpomínala chlubně dobrodiní učiněných.

Zvláště však podmaňuje sebezapření vnitřní vůli člověka vůli Boží, aby přijala sladké jho zákonů Božích a církevních. Sebezapření vnější krotí žádosti těla postem čili mírným požíváním aneb odepíráním si pokrmův a nápojův. Sebezapření vnější drží na uzdě jazyk, aby neoplýval sebechválou, aby svěřených tajemství nesděloval, nevyjevoval bez potřeby chyb jiných atd. Sebezapření vnější ovládá oko člověka a odvrací je od věcí nejen hříšných, ale často i od takových, které nejsou hříšny, ale oko mocně poutají.

Casto a důtklivě hlásal Ježíš Kristus sebezapření: »Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské«. (Mat. 4.) »Úzká, obtížná cesta vede do života věčného«. (Mat. 7.) »Království ne-

bezké násilí trpí, a ti, kteří si násilí činí, uchvacují je«. (Mat. 11.) Sebezapření odporučuje v podobě: »Zrno pšeničné padší v zemi, neumře-li, samotné zůstane: pak-li umře, mnoho užitku přinese. Kdo miluje život svůj, ztratí ho: a kdo nenávidí života svého na tomto světě, k životu věčnému ostříhá ho.« (Jan 12.)

Sebezapření vnitřní ukládá Ježíš Kristus tím, že zjevil člověku pravdy nad rozum lidský, aby se před nimi sklonil. »Kdo uvěří, spasen bude«, praví Božský Spasitel. Chválí ty, kteří pokorně přijímají slovo Boží: »Chválím Tě, Otče, Pane nebe i země, žeš tyto věci skryl před moudrými a cpatrnými a zjevilš je maličkým«. (Luk. 10, 21.) Sebezapření vnitřní, které se děje odpouštěním, doporučuje Pán Ježíš slovy: »Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, potresci ho: a bude-li toho želeti, odpust mu. A byť pak sedmkrát za den zhřešil proti tobě, a sedmkrát za den obrátil se k tobě řka: Želím toho; odpust mu.« (Luk. 17.) Sebezapření vnitřní poslušností k Bohu má býti každodenní, ano ustavičnou starostí křesťana, k níž si vyprošuje milosti v třetí prosbě Otčenáše: »Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi«.

Zevnější sebezapření, půst, poznačil Kristus Pán jako Bohu milý, záslužný skutek. »Když se postíte, nebývejtež jako pokrytci smutní; neboť pošmuřují tváří svých, aby vědomo bylo lidem, že se postí. Amen, pravím vám, vzaliť odplatu svou. Ty pak když se postiš, pomaž hlavy své a tvář svou umej, aby nebylo zjevné lidem, že se postiš, ale Otcí tvému, který jest v skrytě: a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě.« (Mat. 6, 16.)

Pro přísný půst chválil sv. Jana Křtitele, kdežto hrozil těm, kteří rozmařile žijí: »Běda vám

bohatým, nebo již máte potěšení své. Běda vám kteří jste nasyceni, nebo lačněti budete. Běda vám, kteří se nyní smějete, nebo kvílíte a plakati budete.« V podobenství o bohatci a chudém Lazaru vyličil osud rozmařilého nemilosrdného boháče: pohřben jest v pekle a tam se trápil. Slovy: »Pohoršuje-li tě oko, vylup je a uvrz od sebe atd.« (Mat. 5.) velí Pán Ježíš střežiti oko, bránu do duše.

Ve svém pozemském životě zapřel sebe Pán Ježíš tak, že mimo Pannu Marii a sv. Josefa neměli lidé v Nazaretě ani tušení, kdo jest Ježíš Kristus a to až do třicátého roku věku jeho. Většího sebezapření nelze si mysliti. Ač byl králem slávy věčné, přece se na zemi zřekl slávy, radostí a statků tohoto světa.

O vnitřním sebezapření Páně svědčí to, že prospíval v moudrosti jako dítky ostatní, ač v něm plnost moudrosti a poklady vědomostí byly.

Kterak se zapíral vnitřně, suďme z výroků jeho: »Mé učení není mé, ale toho, který mne poslal«. (Jan 7, 16.) »Nepřišel jsem, abych plnil vůli svou, ale vůli Otce nebeského«.

Zevnější sebezapření Páně hlásají jesličky v Betlémě, útěk do Egypta, skrytý život v Nazaretě, poušť, na níž se postil 40 dní a byl pokoušen, zvláště však zahrada Getsemanská, kde se krví potil a Kalvarie, kde za nás byl ukřižován.

Cvič se v sebezapření! Chraň oko své veškeré tékavosti! Nebuď zvědavým, když se mluví plané řeči aneb o bližním nelaskavě, ale buď zvídavým, snaživým v užitečných vědomostech. Nebuď vybíravý v pokrmech! Přijmi vděčně, co ti dobří rodiče k jídlu předloží. Nevychvaluj se! Nehaň bližního! Přemáhej nechuť a pohodlnost,

máš-li konati povinnost. Modlitby své ranní a večerní přesně vykonej! V neděle a svátky vyplň svědomitě a určitě křesťanskou povinnost svou!

126. Chudoba duchem.

Chudoba duchem jest ctnost, která řídí křesťana, aby nelnul příliš srdcem k statkům vezdejšímu a aby jich nabýval a používal tak, aby se nezbavil blaha věčného.

Křesťanství nezbraňuje člověku, aby neshromáždil majetek svojí příčinlivostí a poctivostí. Svatou povinností křesťana jest pracovati a na budoucnost pamatovati. I křesťan dobrý může býti velikým boháčem a velký boháč může býti dobrým křesťanem. Křesťanství varuje, aby člověk nehledal v bohatství všecku radost srdce svého a svůj cíl. Učí, aby boháč z přebytku bližnímu pomáhal. Učí, že svrchovaným pánem majetku jest Bůh, kdežto člověk jenom správcem. Na soudě Božím vydá boháč počet z toho, jak mnoho dobrého učinil ze statku jemu svěřeného.

Nezřízená láska k penězům zaslepuje ducha a zatvrzuje srdce. Nenasytný lakomec, kterému jest zlato modlou, neštítí se lichvy, podvodu ani krádeže. Právem dí sv. Pavel: »Ti, kteří chtějí zbohatnouti (kteří se ženou slepě za bohatstvím) upadají v pokušení a v osidlo ďáblovo a v žádosti mnohé a neužitečné i škodlivé, kteréž pohřbívají lidi v zahynutí a zavržení«. (1. Tim. 6. 9.)

Křesťan chudobný duchem šest dní se přičiňuje a prosí Boha za požehnání práce své, těší se z ovoce a výtěžku práce své, ale v neděli, v den Páně, zachovává klid, oslavuje Boha zbožným slyšením mše svaté a slova Božího. Po šesti-

denní starosti o život pozemský jeden den 'se vážně obírá myšlenkami na život věčný a spásu duše své. V bohatství svém jest pokorným před Bohem a nepohrdá bližním svým. Nehledí pln úzkosti a zasmušile do budoucna. Stihne-li jej neštěstí nebo ztráta volá odevzdaně: »Bůh dal, Bůh vzal, buď jméno Páně pochváleno«, jak volal trpělivý Job.

Křesťan chudobný duchem, byl i bohatý, nepozbývá nikdy duševního klidu a spokojenosti. I hodina smrti jest mu lehkou, poněvadž nevázal v životě svém srdce svého na svoje bohatství. Zaslíbený boháč jest spjatý mnoha pouty na tuto zemi, proto těžce umírá a nařiká, když se ona pouta trhají. Již vzpomínka na smrt děsí nenasytného boháče. Ó smrti, jak hořká jest vzpomínka na tebe pro toho, kdo své štěstí ve statcích pozemských hledá«, praví Písmo sv. (Sirach 41. 1.)

Základem křesťanského života jest chudoba duchem. Chudobné duchem, kteří v bohatství svém nespátřují cíle svého, nýbrž pouze prostředky k cíli věčnému, blahoslaví Pán Ježíš: »Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské«. (Mat. 5.) Ne snad starost a péči o život vezdejší, ale úzkostlivé starosti, které činí člověka až malomyslným, zapovídá Pán a Spasitel slovy: »Nepečujte příliš o život svůj, co budete jísti, a o tělo své, čím se budete odívati«. (Mat 6.) »Zdaž není život více nežli pokrm a tělo více nežli oděv?« Otec nebeský, jenž dal člověku tak veliký dar, život, zajisté také dá, čeho je k životu potřebí, vykoná-li člověk povinnost svou.

Jest-li o nepatrné ptáče a o kvítko polní pečuje Otec nebeský, čím více se stará o člověka,

kterého stvořil k svému obrazu a chce býti od něho Otcem nazýván. »Pohleďte na ptactvo nebeské; neseje, nežne, neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je«. »Pohleďte na kvítí polní; nepracuje, nepřede a přece ani Šalomoun ve vsí slávě své nebyl tak oděn jako jedno z nich«. Jak krásná, nepřekonatelná podobenství! Božský Spasitel jimi chce vzbuditi víru v Boží prozřetelnost v lidech pozemsky smýšlejících. Ne pomíjitelné pozemské, ale blaho věčné a podmínka k jeho dosažení, svatost a spravedlnost, mají býti předmětem úsilovné péče rozumného člověka. »Hleďte nejprve království nebeského a spravedlnosti jeho a toto vše (pokrm, nápoj, šat) bude vám přidáno«. »Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto rez a mol kazí a kdež zloději vykopávají a kradou, ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez ani mol nekazí a kdež zloději nevykopávají aniž kradou«. (Mat. 6.)

Bohatství, jemuž se mnohý člověk oddává a všechn život jemu zasvěcuje, nazývá Božský Spasitel modlou »mammonem«. »Nemůžete sloužiti Bohu a mammonu«. (Mat. 6. 24.) (Mammon či Mammona byl u pohanů bohem všeho jmění a bohatství. Mammoně sloužiti jest, nezřízeně pečovati o bohatství a považovati je za svoje největší štěstí, což se nedá srovnati se službou Boží). Přílišná péče o bohatství dusí jako trní vzrůst nebeského semene slova Božího v srdci boháčově. Proto tak těžko jest nenasytnému boháči dojíti blaženosti věčné, že praví Kristus Pán: »Spíš projde velbloud uchem jehly, nežli boháč do království nebeského«; to znamená: jako není vůbec možno, aby velbloud prošel uchem jehly, tak také není vůbec možno, aby bohatý lakomec vešel do království nebeského.

Vznešený příklad chudoby duchem všemu světu dal náš Pán a Spasitel. Jako chudičké dítě chudobné panenské Matky v chudičském chlěvě přichází na tento svět. Až do třicátého roku žil v chudobném domku v Nazaretě. A když veřejně vyučoval, neměl svého přístřeší, kde by odpočinul. Právem mohl říci: »Lišky mají doupata a ptáci hnízda svá, ale Syn člověka nemá, kde by hlavy sklonil.« (Mat. 8.) Pokrmem Páně a učedníků jeho byl chléb a sušené ryby. Často ani skrovného pokrmu se nedostávalo, jak čteme: »V ten čas šel Ježíš v sobotu skrze obilí: a učedníci jeho lačni jsouce počali trhati klasy a jísti.« (Mat. 12. 1.) Almužny od zbožných žen, Marie Magdaleny, Salome, Marie, manželky Alfeovy, přijímali a z nich opět chudobným udíleli.

V chudobě umíral náš Pán na kříži zbaven roucha svého, o něj vojíní metali los. Spasitelný jest pohled na kříž svatý a krátká úvaha o dobrovolné chudobě Spasitele, Bohočlověka. Prospěšno duši, pomyslí-li, kterak člověk bohatství svoje při smrti opouští a nemá-li skutků dobrých, bídne vstupuje před soudnou stolicí Boží. Užitečno člověku, když rád přispěje, je-li bohatým, trpícím bližním svým, pamětliv slov Kristových: »Co jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.« (Mat. 40.)

127. Pohrdání světem je ctnost, kterou křesťan slávou a rozkoší a statky pozemskými se nedá odvrátiti od Boha a odmítá zásady a smýšlení lidská, která odporují pravdě Boží.

Světem se rozumějí smyslné rozkoše a sláva a bohatství, po nichž mnozí lidé nerozumně a ne-

zřízeně touží. Srdce lidské chce býti šťastno. Šťastí a blaženost, kterých si přeje člověk, musí býti dokonalé a čisté bez hořkosti a trvalé. Takové blaženosti požitky a poklady světa člověku neposkytují. Statky tohoto světa neoblažují dokonale. Byť lákaly člověka vždy novým svůdným jménem a novým způsobem, přece srdce lidské konečně cítí prázdnotu. Kdyby byl člověk pánem všech pokladů vezdejších, přece srdce jeho zcela šťastno nebude.

Všeho užil král Šalomoun, poklady oplýval a přece nazývá vše marností a varuje před slepou láskou k tomuto světu. Píše: »Podnikl jsem věci veliké, vystavěl jsem sobě domy a štípil vinice, vzdělal jsem sobě zahrady a štěpnice a vysadil sem je všelikého plodu stromovým a nadělal jsem sobě rybníkův, abych svlažoval les dříví rostoucího: měl jsem služebníky a dívky a měl jsem čeleď velikou, skoty také a veliká stáda ovcí nade všecky, kteří přede mnou byli v Jerusalemě; nashromáždil jsem sobě stříbra a zlata a nábytku králův a krajin: zjednal jsem sobě zpěváky a zpěvkyně i rozkoše synů lidských, koflíky a džbány k posluhování k nalévání vína: převýšil jsem bohatstvím všecky, kteří přede mnou byli v Jerusalemě: nad to moudrost také trvala se mnou. A čehožkoli žádaly oči mé, neodepřel jsem jim: aniž jsem zbraňoval srdci svému, aby nepožívalo všeliké rozkoše a nekochalo se v tom, což jsem byl připravil . . . a omrzel mne život můj, an jsem viděl, že všechno jest marnost a trápení ducha.« (Kazatel 2.)

Statky světa neoblažují srdce, poněvadž nejsou trvalé. Mizí jak stín, prchají jako sen. »Svět pomijí i žádosti jeho, ale kdo plní vůli Boží, už-

stává na věky«, dí sv. Jan I. 2. Požitky pozemské jsou smíseny s trpkostí. Těm, kteří se jimi dávají lákati, děje se jako rybě. Vnadiclo udice ji svedlo, ale ostrý skrytý hrot ji krvavě zramil. Děje se jim, jako komáru, který k rozžaté svíci u večer přilétá a hyne. Jak mnozí, kteří v mládí svém nerozvázně se pustili v proud rozkoší světských, později bědují nad zlými následky, nemocí, bídou, hanbou, opuštěností. Nezřízená láska k pozemským statkům je příčinou, že mnozí věčně zahynou. Sloužice světu nedbají služby Boží. »Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti. Neboť buď bude jednoho nenáviděti, druhého milovati, aneb k jednomu přilne a druhým pohrdne. Nemůžete sloužiti Bohu a mammoně.« (Mat. 6.) Proto varuje sv. Jan před nezřízenou láskou k světu: »Nemilujte světa ani co v něm jest. Kdo miluje svět není láska Boží v něm.« (1. Jan 2.) Proto křesťan opatrný užívá radostí a statků časných tak, aby se nezbavil radostí věčných. Vše, co vábí na zemi oko, co lahodí na světě sluchu a co je srdci milo, nedá se srovnati s oslavou věčnou. Ani oko nevidělo ani ucho neslyšelo, ani srdce nepocítilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.« (1. Kor.)

Z lásky k Ježíši Kristu a blaženosti věčné považoval sv. Pavel vše vezdejší za škodu: »Ale, co mi bylo zisk, položil jsem sobě za škodu pro Krista.« (Filip. 3. 7.) Světem se rozumějí také lidé, kteří spatřují účel svého života v smyslných rozkošech a požitcích. Krásnými barvami líčí radosti vezdejší, aby co nejvíce lidí k sobě přivábil. Mají svoje zásady zcela rozdílné od zásad Kristových. Kristus Pán praví: »Pečujte o duši svou! Co vám pomůže bohatství a sláva všeho světa, jestli těžkým hříchem poskvrnění vejdete na věč-

nost.« Naproti tomu volá svět : »Užívejte co nejvíce můžete radostí a rozkoší, pokud žijete. Život je krátký, rychle užívejte. O to, co bude po smrti, se nestarejte!«

Kristus Pán praví: zapři sebe, přemáhej zlé náklonnosti; svět hlásá opak: pust uzdu svým náklonnostem. Kristus Pán praví: nelni příliš svým srdcem k statkům pozemským, v hodinu smrti vše opustíš; svět však spatřuje vrchol štěstí v shromáždování a rozmnožování majetku. Kristus Pán učí smířlivosti a odpouštění, svět však hlásá pomstu. Kristus Pán vybízí k modlitbě a službě Boží, svět to pokládá za zbytečné a neprospěšné. Co Kristus miluje, toho svět nenávidí. Co Kristus zavrhuje, to svět schvaluje. Světem se nerozumějí ti, kteří v slabosti lidské zhřešili, ale ti, kteří s jakousi okázalostí hřeší, hříchy svými se chlubí a zbožně smýšlejícím se posmívají.

Smýšlení tohoto »světa« popisuje kniha moudrosti 2. 1—20. Bezbožní se obírají takovými to myšlenkami: »Krátký a teskný jest čas života našeho, a není občerstvení při konci (není léku proti smrti) člověka a není znám, kdoby se byl z pekel navrátil. Nebo z ničehož narodili jsme se, a potom zas budeme, jakobychem byli nikdy nebyli: nebo jako dým jest dýchání v chřípích našich: a řeč jest jiskra z pohnutí srdce našeho (rozum, duch náš, jest pouhá jiskra, která pochází z hýbání našeho srdce, a s ním i pomine: kteráž když zhasne, popel bude tělo naše, a duch se rozplyne jako lehký větříček, a život náš pomine jako stopa oblaku a zmizí jako mlha, kteráž rozehnána jest od paprsků slunce a potlačena od horkostí jeho: a jméno naše přijde časem v zapomenutí, a nikdo nevzpomene na skutky

naše. Nebo stín pomljející jest čas náš a není navrácení po skonání našem: proto že zapečetěno jest (staří zapečetovali hroby), a nikdo se nenavrací. Pojdtež tedy, a požívejme dobrých věcí, kteréž tu jsou, a užívejme tvorstva jako v mladosti rychle. Drahým vínem a drahými mastmi naplněme se: a ať nemine nás květ času (spíš než mine mladost). Korunujme se růžemi, prve nežli svadnou: nižádná nebuď louka, kteréž by nepřešla bujnost naše (užijme každé rozkoše). Žádný z nás nebuď prázden rozpustilosti naší: všudy pozůstavme znamení veselosti: nebo tenť jest díl náš, a ten jest náš los. Utiskněme chudého spravedlivého, a nešetřme vdovy, aniž se ostýchejme šedin starce mnohého věku. A síla naše buď nám pravidlem spravedlnosti; nebo co nestatečného jest, za neužitečné shledáno bývá. Protož oklamejme spravedlivého, nebo neužitečný jest nám, a protiví se skutkům našim, a vytýká nám přestoupení zákona a rozhlašuje na nás hříchy obcování našeho. Udává, že má známost Boží a synem Božím se nazývá. Učiněn jest nám k pohanění myšlení našich (kárá úmysly a rady naše). Těžko nám na něj i hleděti, nebo nesrovnává se s jinými život jeho. Za lehkomyšlné počtení jsme od něho, a zdržuje se od cest našich jako od nečistot, a blahoslaví konec spravedlivých, a chlubí se, že má otce Boha. Vizmež tedy, jsou-li cesty jeho pravé, a zkusme, co na něj přijde, a zvěďme, jaký bude jeho konec. Nebo jestliže jest pravý syn Boží, ochrání jej, a vysvobodí jej z rukou protivníkův. Potupou a trápením zkoušejme ho, abychom poznali pokoru jeho, a zkusili trpělivost jeho. K smrti nejohavnější odsuďme ho: neb bude poznán z řečí jeho. Toto mysli, a blou-

dili: nebo oslepila je zlost jejich. A neznali tajemství Božích, aniž se nadáli mzdy spravedlnosti, aniž vzali v soud počtení duší svatých (neuvažují odměny duší neposkvrněných).

Bůh zajisté stvořil člověka neporušitelného, a k obrazu podobenství svého učinil jej. Ale závidí ďábla přišla smrt na okršlek země: následují pak ho, kteříž jsou se strany jeho.« (Moud. 2.)

Nad světem, totiž nad lidmi, kteří pohrdají Boží pravdou, pronesl Pán Ježíš hrozné běda: »Běda světu pro pohoršení«. (Mat. 18. 7.)

Svět nechce znáti Boha, ale ďábla ctí jako svého knížete. Pravi Ježíš Kristus: »Otče spravedlivý, svět tebe nepoznal«. (Jan 17. 25.) »Kdybych byl nepřišel, a jim nemluvil, hříchu by neměli: ale nyní nemají výmluvy z hříchu svého«. (Jan 15. 22.) »Již nebudu s vámi mnoho mluviti; nebo přichází knížete tohoto světa a na mně nemá ničeho« (to jest, ničeho proti mně nevyřídí). (Jan 14. 30.)

Pýchu světa káral v pyšných farizejích nazýváje je obílenými hroby uvnitř plné hnilyby. V podobenství o pyšném farizeu a pokorném publikánu ukazuje protivu pýchy a pokory. Žádost očí, touhu po bohatství jako cíli života odsoudil výrokem: »Běda vám, vy boháči; spíš projde velbloud uchem jehly, nežli boháč do království nebeského«. (Luk.)

Smrt a soud na věčnosti budou pro boháče nešťastny. Oboje líčí Ježíš Kristus v podobenství. Boháč, jenž si nashromáždil statkův a těšil se na dobré časy, slyšel hlas Boží: »Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, to pak, cos připravil, čím bude?« (Luk. 12. 20.)

Bohatec nemilosrdný pohřben byl v pekle. (Luk. 16. 19.) V podobenství o veliké večeři (Luk. 14. 16.) viděti, kterak si uškodili ti, kteří pozváni byli a starostmi světa se vymlouvali, že shlédnou pole, dobytek a j. Pohrdli pozváním a proto pravil o nich pán, který je laskavě zval, slova: »Pravím pak vám, že žádný z těch, kteří pozváni byli, neokusí večeře mé«. (Luk. 14. 24.)

Před nemírnými smyslnými požitky, před přílišnou péčí o jídlo a nápoj důrazně Pán Ježíš varoval. Slyšme výpovědi Páně: »Protož pravím vám, nepečujte o život svůj (příliš, beze vší důvěrnosti v božskou prozřetelnost) co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdaliž není život více nežli pokrm a tělo více nežli pokrm? Pohledte na ptactvo nebeské, žeť neseje ani žne, ani shromažďuje do stodol: a Otec váš nebeský živí je. Zdaliž vy nejste dražší nežli ono?« (Mat. 6, 25.) »Jakož se stalo za dnů Noěma, tak bude za dnů Syna člověka. Jedli a pili, ženili se a vdávaly se až do dne, v kterémžto Noě všel do korábu: i přišla potopa a zahladila všecky. Podobně jako se stalo ve dnech Lotových: jedli a pili, kupovali a prodávali, štěpovali a stavěli: ale toho dne, když vyšel Lot ze Sodomy, pršel oheň a síra s nebe a zahladil všecky.« (Luk. 17.) »Běda vám, kteří se nyní smějete (zbožným lidem), budete se rmoutiti a plakati«. (Luk. 6.) »Pohoršuje-li tě oko tvé, vylup je a vrhni od sebe, nebo užitečnější jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby celé tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně. A jest-li ruka tvá pravá pohoršuje tě, u niž ji a vrz od sebe: nebo užitečnější jest tobě, aby zahynul jeden úd tvůj, než aby všecko tělo tvé bylo uvrženo do pekelného ohně.« (Mat. 5, 29, 30.) Smysl

posledního přirovnání je tento: Je-li ti někdo tak milý jako oko v hlavě a láska ta jest pro tebe příležitostí ku hříchu, zhoubnou pro duši tvou a spásu tvou, varuj se té příležitosti, byť ti to z počátku i bolest působilo. Zachováš alespoň duši svou.

Pozorujme příklad Ježíše Krista! Zvolil si chudobnou, pokornou Pannu matkou svou, pěstounem prostého ve světě neznámého muže, tesaře sv. Josefa. V tiché noci bez slávy a ruchu světského přichází na svět. Pastýři uslyševše od anděla, že se Vykupitel narodil, pospíchají do Betléma, ale nevidí slávy a lesku pozemského, nevidí bohatství zlata a drahocenných rouch, nýbrž patří na dětátko plénkami ovinuté a v jesličkách položené. Pyšný, smyslným rozkošem a lakotě oddaný světák, král Herodes, pronásleduje Spasitele, ale v boji podléhá, umírá bídně trápen zlým svědomím. Největší část života pozemského žil Pán Ježíš v tichosti, chudobě, pracovitosti v nepatrném domku v Nazaretě. Dříve než počal veřejně učit, odmítl od sebe troje pokušení ďábla, knížete tohoto světa. Když se Pán Ježíš čtyřicet dní postil a zlačněl, pokoušel jej ďábel. Nejprve chtěl vzbuditi v Božském Spasiteli žádost těla, žádost po smyslném požitku. Zcela nevinně praví: Jsi-li Syn Boží, rci, ať kamení toto chlebové jsou! Božský Spasitel odmítá pokušení slovy: Nejenom chlebem živ jest člověk, ale také slovem Božím! Není člověk jenom tělem, ale také duchem. Nestačí žádati si jenom věcí smyslných, ale i duchovních, třeba duši poskytovat slova Božího. Při druhém pokušení svádí ďábel Pána Ježíše k pýše života. »Jsi-li Syn Boží, spust se s chrámu!« volá ďábel. Opět je zapuzen. Po třetí přichází a

chce probuditi žádost očí, touhu po majetku a bohatství. »To vše ti dám, jest-li se mi budeš klaněti«. I po třetí je odražen úskok jeho. »Odejdi ode mně satane! Psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš!« odpovídá Kristus Pán. Prosté, neučené rybáře vyvolil a svými apoštoly učinil.

128. Svatý Alois Gonzaga, vzor a ochrance mládeže,

byl potomkem starobylého rodu Gonzagů v horní Italii. Narodil se r. 1568 na otcovském zámku Kastiglione ve vévodství Mantovském. Již v útlém dětství svým lnul srdečnou láskou k Bohu a blahoslavené Panně Marii. Otec jeho Ferdinand si přál, aby se stal Alois vojínem. I vyprávěl mu často o vítězných bitvách slavných mužův a kladl do útlé ručky jeho malé zbraně. Také jej brávil do vojenského tábora a vida, kterak si synáček jeho pohrává zbraněmi vojínů, těšil se, že bude statečným vojínem. Jednou vzal Alois nepozorovaně něco prachu a vloživ jej do děla vypálil ránu tak nešťastně, že by byl svůj skutek zaplatil životem. Od té doby nechtěl mládeneček Alois o vojenském životě ani slyšeti. Otec jeho se upokojoval myšlenkou, že bude dítě jeho jednou dobrým pánem svým poddaným. Než i v této své naději se otec klamal. Alois se odvracel od časných věcí a planul touhou, oddati se výhradně službě Boží. Touha ona v něm rostla, když čítal život Krista Pána a životy Svatých. Před křížem svatým a obrazem Panny Marie dlouho klečival ve zbožných modlitbách. Dva roky prodlel s bratrem svým na vévodském dvoře ve Florencii a

při veškeré tamnější nádheře a přepychu a rozkoších si zachoval nevinné a zbožné srdce. Ve Florencii vykonal první svatou zpověď. Ač se těžkého hříchu úzkostlivě varoval a s pomocí Boží uchránil, přece jej malé poklesky jeho naplnily takovou lítostí, že proléval při svaté zpovědi slzy.

Vrátiv se po dvou letech k rodičům svým na hrad Kastiglione přistoupil jako 12letý mládeček po prvé s velikou vroucností ke stolu Páně prolévaje slzy radosti. Nejsvětější Svátost podal sv. Aloisiovi sv. Karel Borromejský, arcibiskup Milánský.

Sv. Alois ctil vřele Nejsvětější Svátost a přijímal ji v každou neděli a svátek. Ve dny ostatní činil díky po sv. přijímání a opět se připravoval k novým milostem. Denně býval přítomen mši svaté.

Roku 1581 přibyl sv. Alois s rodiči svými na královský dvůr Filipa II. v Madridu, ve Španělsku. I tam pěstoval věrně něžnou lilii své nevinnosti. Bděl nad svými smysly a vyhýbal se dvorským zábavám a hrám. Když mu bylo patnáct let, oznámil matce své, že si vyvolil řád Tovaryšstva Ježíšova, aby mohl pracovati pro spásu duší. Matka svolila, ale otec uslyšev to, snažil se vzbuditi v něm jiné myšlenky a tužby. Líčil Aloisiovi skvělou budoucnost, která mu kyne v slávě a bohatství. Než Alois odpovídal: »Co mi to prospěje k životu věčnému?«

Po návratu z Madridu do Kastiglione r. 1584 obnovil Alois otcí prosbu, aby mu dovolil vstoupiti do řehole. Otec odpíral svolení a posílal Aloisia na knížecí dvory do Milána, Mantovy a jiných měst, chtěje tím mysl synovu změnit. Sv. Alois však byl nezlomný ve svém úmyslu a jedenkrát

pravil otcí: »Otče! Bůh mne volá! Vůli Boží byste odporoval, kdybyste mi dále zbraňoval«. I pravil mu s pláčem otec: »Synu, miluji tě a chci tvé štěstí; jest-li však tě Bůh skutečně volá, nuže jdi a Boží požehnání budiž s tebou!«. Otec požádal generála řádu Jesuitského v Římě, Klaudia Akvavivu, aby přijal syna jeho Aloisia do řádu. Žádosti jeho bylo vyhověno a Alois byl povolán do Říma. Napřed však se zřekl svého práva na knížectví Kastiglionské ve prospěch svého mladšího bratra Rudolfa a císař Rudolf II. k tomu svolil.

V listopadu roku 1585 vstoupil Alois, naděje a chlouba rodu svého, do Tovaryšstva Ježíšova v Římě. Klášterní světnička, v níž bydlel, byla mu rájem pozemským. Pravidla řeholní plnil dokonale. Vůle své se zřekl a radostně podroboval se vůli představených. Pokorně konal všechny práce. Stala-li se vzpomínka na vznešený rod jeho, buď se Alois vzdálil aneb začal hovořiti o něčem jiném. Nespokojoval se obyčejnou kázní řeholní, nýbrž podroboval tělo své nejprísnějším skutkům kajcnosti, přísně se postil a tělo své bičoval. Jednou týdně přijímal svaté svátosti, jak to již dříve činíval. Velikou přísností zesláblo tělo jeho. Na zotavenou byl poslán do Neapole. Posilniv se vrátil se do Říma, vykonal prosté sliby řeholní, přijal čtyři nižší svěcení a počal horlivě studovati bohosloví.

Roku 1591 vypukl v Římě mor. Jesuité zřídili veřejnou nemocnici pro chudobné nemocné a pečovali o ně. Také svatý Alois, ač byl slabý, si vyprosil svolení, aby směl nemocným sloužiti. Donášel opuštěné nemocné do nemocnice, čistil a ovazoval rány jejich, podával jim pokrm a nápoj a čistil komnaty. Umirající těšil a povzbuzoval

k odevzdanosti do vůle Boží. Za nedlouho byl sám zachvácen nemocí a ulehl. Tři měsíce stonal. Připravoval a těšil se na smrt. Přijal sv. svátosti a rozjímal o utrpení Páně. Slyše od lékaře, že za krátko zemře, zapěl chvalozpěv: »Tě Boha chválíme!« Stále upíral oči své na kříž a šeptal modlitby. K umírajícímu přišel představený v průvodu bratří řeholních a podal mu Nejsvětější Svátost. Dojati k slzám jeho zbožností prosili všichni, aby za ně u Boha orodoval. Tři kněží zůstali u lůžka jeho a předříkávali modlitby umírajících, kteréž sv. Alois tiše opakoval a zbožně vzdychal: »Pane, v ruce tvé poručím ducha svého!« V ruce držel hořící svíci a hasnoucí oko upíral na sv. kříž. Poslední slova, která pronesl, byla: »Ježíš, Maria!« načež vypustil svatou duši svou, aby vešla v radost věčnou dle příslibení Páně: »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou«. Zemřel 21. června r. 1591.

131. Láska k bližnímu.

Láska k bližnímu jest ctnost, kterou bližnímu z lásky k Bohu dobrého přejeme a dobré činíme. Bližní náš svojí nesmrtelnou duší rozumnou a svobodnou jest obrazem Božím. Je-li duše jeho ozdobena milostí Boží, jest obraz ten tím krásnější. Jako v obraze ctíme panovníka, tak v bližním máme milovati Boha. Bůh jest otcem všech lidí. K němu všickni volají: »Otče náš, jenž jsi na nebesích.« Mají se tudíž jako bratři a sestry milovati. Pohané nevěřící a hříšníci nejsou sice dítkami Božími, ale i na ně se má vztahovati láska a jeviti se modlitbou a snahou, aby jedni pravého Boha poznali, druzí hříchů litovali a k Bohu se obrátili.

Za všechny lidi vylil krev svou Božský Spasitel. »Nejsme vykoupeni pomíjitelným zlatem a stříbrem, nýbrž drahou krví Krista, neposkvrněného beránka«, píše sv. Petr (I. Petr. 1.) Varuje tudíž sv. Pavel v listě k Římanům (14. 15.), abychom se varovali, aby nezahynul vinou naší bližní náš, za kteréhož Kristus zemřel. Všickni jsou povoláni, aby byli údý tajemného těla jeho, církve svaté. »Jedno tělo a jeden duch, jakož povolání jste v jedné naději povolání jeho.« (Efes. 4.) Všechny zve Božský Spasitel k svaté hostině na zemi, aby požívali Nejsv. Tělo jeho a úzce spolu spojení byli, jako se Kristus Pán s nimi spojuje. »Nebo jeden chléb, jedno tělo mnozí jsme, všickni, kteříž jednoho chleba účastni jsme«, dí sv. Pavel v listě 1. Kor. 10.

Konečně volá Pán Ježíš v podobenství o veliké večeři všechny lidi, židy i pohany, k účasti ve věčné blaženosti, jenom když se ozdobí rouchem svatebním, milostí posvěcující. Kterak tedy by se měli nenáviděti ti, kteří věčně pospolu radovati se mají v království nebeském? Božský Spasitel přikázal, aby se lidé milovali. Oznamil způsob, kterak se láska má jeviti. »Nové přikázání dávám vám, abyste se milovali, jako já jsem miloval vás« (Jan 13.) Známo bylo sice přikázání lásky již židům, ale vznešený důvod a příklad lásky jim byl zjeven v Ježíši Kristu. »To je moje přikázání, abyste se milovali«, praví opět Ježíš Kristus. (Jan 15.)

Lásku k bližnímu poznačuje jako znamení vyznavačů svých: »Po tom poznají lidé, že jste učedníci moji, budete-li se navzájem milovati«.
(Jan 13.)

Vznešenost a krásu lásky k bližnímu naznačuje tím, že přikázání lásky k Bohu a k bližnímu spojuje: »Miluj Boha z celého srdce, z celé duše, ze vší mysli, ze vší síly. Miluj bližního jako sebe«. (Mat. 22.) Lásku a milosrdenství k bližnímu odmění Pán Ježíš v den soudný tak, jako by jemu bylo učiněno. »Pokud jste to učinili jednomu z mých nejmenších bratří těchto, mně jste to učinili«. (Mat. 25. 40.) »A kdožkoli dá nápoje jednomu z těchto nejmenších číši vody studené, toliko ve jménu učedníka, zajisté pravím vám, neztratí odplaty své«. (Mat. 10. 42.) V řeči své, již se loučil Božský Spasitel s učedníky svými, napomínal k společné lásce: »Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek«. (Jan 15.) Sv. Jan, miláček Páně, apoštol lásky, jenž lásku k bližnímu ve svých listech opěvuje, ve svém vysokém stáří jako biskup v Efezu konal k ovečkám svým kratičké kázání slovy: »Synáčkové, milujte se!«

Pravidla lásky k bližnímu stanoví Kristus Pán tři: 1. »Milujte bližního jako sebe«. (Mat. 22.) 2. »Cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim«. (Mat. 7.) 3. Nové přikázání dávám vám, abyste se milovali jako jsem vás miloval.

Miluj bližního jako sebe. Každý sebe sama miluje opravdu, upřímně. Sebeláska nespočívá jenom v přání a slovech, nýbrž ve skutcích. Podobně má býti bližní opravdu bez přetvářky milován. Sebeláska jest citliva. I malé zlo se dotýká člověka. Sebeláska brání člověku, že nevidí svých chyb, nerad o nich slyší. Tak citlivou budiž i láska k bližnímu, k jeho utrpení a bolestem. Lásku takovou měl sv. Pavel, jenž praví: »Kdo jest nemocen, abych já s ním nebyl nemocen? Kdo se horší (jest pohoršován), abych já se nepálil?«

(2. Kor. 11. 29.) Pravá láska k bližnímu nevyhledává jeho chyb. Nesoudí příkře. Pochybil-li bližní, omlouvá čin jeho aneb úmysl jeho. Nemůže-li omluviti, mlčí. »Nesudte, abyste nebyli souzeni«; nebo jakým soudem souditi budete, takovým souzeni budete a jakou měrou měřiti budete, takovou bude vám zase odměřeno. Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého: a v oku svém břevna nevidíš (necítíš)? Aneb kterak díš bratru svému: Nech ať vyvrhnu mrvu z oka tvého: a hle břevno jest v oku tvém? Pokrytče, vyvrz nejprve břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyvrhl mrvu z oka bratra svého«. Tak napomíná Ježíš Kristus. (Mat. 7.)

Podle pravidla druhého mají lidé činiti bližním svým to, co jim podle přání jejich mají druzí činiti. Stačí, když v rozličných chvílích života pospolitého ve styku s přítelem i nepřitelem si člověk často klade otázku: Přál bych si, aby mne někdo křivě posuzoval, se mi posmíval, zle o mně mluvil, odpustiti mi nechtěl atd.? Takovými častými zkouškami stává se láska k bližnímu trpělivou, dobrotivou, srdečnou, jak ji líčí sv. Pavel. »Láska trpělivá jest, dobrotivá jest; láska nezávidí, nečiní nic na chloubu, nenadýmá se, není cti žádostivá, nehledá, co jejího jest, nezpouzí se, nemyslí zlého, neraduje se z nepravosti, ale raduje se pravdě; všecko snáší, všemu věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká.« (I. Kor. 13.) Třetí pravidlo křesťanské lásky k bližnímu jest Kristem Pánem stanoveno: »Milujte se jako já jsem vás miloval«. (Jan 13.)

Láska Ježíše Krista byla nejčistější a nejnezištnější. Nepotřeboval lidí. Kdo nemiluje Krista Pána, sobě škodí a je nešťasten. Láska Páně byla

obětovná. Pro spásu člověka vše, i život svůj, Pán náš daroval. Z čisté lásky má křesťan i ty milovati, kteří mu ublížili, i své nepřátele. »Milujte nepřátele své, čiňte dobře těm, kteří vás nenávidí; dobrořečte těm, kteří vám zlořečí, a modlete se za ty, kteří vám utrhnají«, přikazuje Ježíš Kristus. (Luk. 6, 27.)

K lásce nezištné zve Pán Ježíš slovy: »Když činíš hody, povolej chudých, mdlých, kulhavých a slepých: a budeš blahoslavený, neboť nemají, odkud by oplatili tobě, ale bude tobě odplaceno při vzkříšení spravedlivých«. (Luk. 14, 12—15.)

Běží-li o spásu duše bližního, má křesťan býti ochoten i k největším obětem. Tak soudí ze života Páně sv. Jan: »Po tom jsme poznali lásku jeho, že za nás život svůj obětoval, a tak máme také my za své bratry umíratí«. (I. Jan 3.) Ježíš Kristus jest vtělenou láskou. Z lásky k člověku přijal tělo i duši, stal se údem pokolení lidského a zářil láskou svojí všemu světu. Jeho láska převyšuje všelikou vědomost, jak píše sv. Pavel Efes. 3. Každý povzdech, každá myšlenka, každé slovo, každý čin byly výronem převeliké lásky jeho k nám. Litoval zástupu na poušti, který již neměl pokrmu a byl hladový, a pomohl mu rozmnožit chléb. Litoval smrti Lazarovy a vzkřísil jej. Potěšil zarmoucenou matku vdovu plačící nad smrtí syna svého a syna jí vzkřísil. Nešťastným stíral slzy a těšil je. Kam přišel, dobře činil. Byl shovívavým k těm, kteří si přáli poučení. I v noci přijal učitele židovského Nikodema a o království svém jej poučoval.

130. Sv. Vincenc z Pauly,

zakladatel kazatelského řádu Lazaristů, starostlivý otec nemocných, chudobných a opuštěných.

Narodil se roku 1578 v jihozápadní Francii v krajině Gaskoň. Rodiči jeho byli chudobní, ale přece se snažili, aby zbožný a nadaný Vincenc byl nejlépe vzdělán. Když bylo Vincenci dvanáct let, byl dán do latinských škol kláštera Františkánského v městě Akos. Vyšší studia vykonal na vysokých školách v Toulousu. R. 1600 byl posvěcen na kněze. Brzo jej stihla trpká zkouška. Byl v městě Marseillu. Odtud plul na lodi do Narbonnu. Již mysli, že loď dopluje šťastně přístavu. Náhle však je přepadla loď loupežnická. Po prudkém boji byli od loupežníků zjímáni a prodáni za otroky Turkům. Sv. Vincenc byl prodán odpadlíku křesťanovi v Tunisu v Africe. Tiše snášel krutou ránu. Těšil spoluzajatce vypravuje jim životy Svatých. Ubožáci oni pracovali vzorně a trpělivě. Útrapy svoje si oslazovali modlitbami a zpěvy náboženskými. Odpadlík pán pozoroval změnu v chování otrokův. Paní jeho, Turkyně, poslouchala se zalíbením křesťanské modlitby a písně. Slyšíc, že sv. Vincenc je knězem, žádala jej za poučení. Divila se kráse křesťanství a vytýkala muži svému, proč tak vznešenou nauku opustil. Muž litoval zrady na víře otců svých, s manželkou svou a sv. Vincencem odeplul do Francie a v Avignonu se vrátil do katolické církve. Manželka jeho Turkyně byla pokřtěna. Sv. Vincenci bylo otevřeno široké pole, na němž vytrvale pracoval.

Tehdy byla Francie zmítána bludy, které se zrodily ve zkaženém srdci lžiapoštola Kalvína,

advokáta v Ženevě. Rouhavě učil, že prý Bůh určil od věčnosti část lidí k věčnému zavržení a proto prý tu část lidí ponouká ke hříchu, aby mohli býti spravedlivě potrestáni. Adama prý Bůh ke hříchu donutil. Kdo nesmýšlel stejně, jako Kalvín, toho prohlašoval za kacíře a odsuzoval jej k smrti. Lékař Servede byl na rozkaz Kalvína na hranici upálen. Blud Kalvínův se vloudil též do Francie, kdež jeho přívrženci se jmenovali Hugenoté. Hugenoti tropili zmatky a bouře. Bořili oltáře, ničili obrazy svatých, zneuctívali kláštery, vraždili kněze a řeholníky. Lid tonul v náboženské nevědomosti, vlažnosti a prostopášnosti. Sv. Vincenc byl ustanoven duchovním správcem v Clichy u Paříže. Osadu onu tak vycvičil a zvelebil, že dobří ti lidé žili jako andělé. Podobně napravil a povznesl obec Chatillon.

Sv. Vincenc rozvíjel široce svou blahodárnou činnost. Na venkově i v městech konal svaté missie. Kázal pravdy Boží a lid napomínal ku kajicnosti. Úspěchy byly veliké.

Aby se mohly svaté missie pravidelně konati, založil bratrstvo kněží missionářů, jimž bylo darováno bývalé převorství u sv. Lazara na předměstí Pařížském. Odtud byli zvaní Lazaristé. Papež Urban VIII. potvrdil tuto družinu kněží missionářův. Sv. Vincenc dal jí zvláštní pravidla společného života. Družina se šířila a všude blaze působila. Již dvě stě let pracují Lazaristé v Evropě, Asii, Americe.

S nešťastnými projevoval sv. Vincenc upřímnou soustrast. Zločinci bývali odsuzováni ve Francii na galeje. Pracovali na lodích. Než byli na lodě posláni, žili v tmavých a vlhkých podzemních žalářích. Sv. Vincenc vešel mezi ony ubožáky.

Zhrozil se bídy tělesné, v níž úpěli, a žasl nad jejich spustlostí mravní a zvrhlostí. Bohu se rouhali a zuřili jako dravá zvěř. Sv. Vincenc jim rozdával almužny, poučoval a napomínal jich. Urážkami se neodstrašoval. Generála galejí, hraběte Gondyho, poprosil, aby bylo odsouzencům ulehčeno. Ubožáci byli vyvedeni z podzemních žalářů do prostranného domu, který byl žalářem a nemocnicí. Takový dům byl na prosby sv. Vincence zřízen i v Marseillu. Také mravy trestanců se lepšily. Mnozí vykonali životní sv. zpověď. Hrabě Gondy radostí plakal, vida krásný pořádek v domě a změnu v životě trestancův.

Pro všechny strasti lidské vynalezal milosrdný duch Vincencův mírnící léky. Na obsluhu nemocných založil řád milosrdných sester, zvaných »šedé sestry«, které jako andělé v těle lidském dnem i nocí dlely u lůžka trpících a hojily rány tělesné a vlévaly do zraněných duší důvěru v Boha a jeho milosrdenství. Řád milosrdných sester se rozšířil po všem světě, a jenom Bůh může dosti odměniti nesmírné oběti jejich. Sv. Vincenc najal v Paříži veliký dům, v němž milosrdné sestry pečovaly o dítky opuštěné, pohozené od ničemných matek. Do roka bývalo takových ubožátek v ulicích pařížských nalézáno a do nalezince přijato asi 400.

Aby se dostalo poctivým chudobným podpory a útěchy náboženské, sestavil sv. Vincenc řád chudinský a zřídil bratrstva mužův a žen, aby dbala o potřeby chudobných. Spolky sv. Vincence na podporu chudobných jsou známy ve všem katolickém světě i záslužná činnost jejich. Kde bylo třeba, pomáhal sv. Vincenc a družina jeho ochotně a mile.

Ve válce třicetileté (1618—48) poslal dvacet kněží do pole válečného, aby konali správu duchovní a pečovali o raněné a nemocné vojíny. Lotrinsko bylo velmi spustošeno válkou. Sv. Vincenc posýlal hojné almužny do země oné a tisíce lidí zachránil od smrti hladem. Uprchlíky lotrinské přijímal v Paříži v ústavě sv. Lazara a těšil a pomáhal jim všemožně. Nadšen láskou k Bohu a k bližnímu vykonal dílo neocenitelné.

Nemoc jeho vzbudila zármutek obecný. Smrt jeho oplakávali tisícové († 1660). »Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou«, dí Kristus Pán. Dle svého příslibení odměnil Božský Spasitel milosrdného světce v království nebeském.

132. Tichost.

Tichost jest ctnost, kterouž všelikou mstivost a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu krotíme.

Hněv jest rozčilení duše pro nějaké zlo. Je-li zlo proti rozumu, jest rozčilení duše odůvodněno a slove nevolí. Je-li zlo, pro něž se bouří mysl, hřích, pak je pobouření mysli zváno horlivostí pro čest Boží. Pobouření duše pro urážku na cti bližnímu učiněnou se nazývá citlivostí a pomstychtivostí, kteráž jest hříšnou. Dostiučení za osobní urážky si má křesťan zjednati mírnou domluvou aneb právní cestou a vždy býti ochotným smíru. Hněv vzbuzený nerozumným, převráceným jednáním bližního aneb hříchy, jichž se bližní dopustil, jest spravedlivý. Než i spravedlivý hněv musí zachovati jistou míru a meze. »Hněvejte se, ale nehřešte«, praví Žalmista Páně. (Ž. 4.)

Vůdkyní a strážkyní spravedlivého hněvu je tichost. Řídí jej, aby šetřil osoby, když kárá zlo.

Mírní jej, aby nepronесl slov, která by bližního zatvrdila místo polepšení. Tichost působí, že bližní, je-li pro svoje nerozumné a hříšné chování kárán a trestán, poznává a cítí, že se tak děje z lásky k němu, aby se polepšil.

Velebným vzorem tichosti jest náš Pán a Spasitel. Učedníci jeho mnohým nerozumným přáním vzbudili spravedlivý hněv jeho. Prosili, aby seslal na obyvatele Samarské za to, že jich nepřijali, oheň s nebe a spálil je. Pán kárá nerozum jejich slovy: »Nevíte, čího ducha jste! Syn člověka nepřišel duší zavrňovat, ale spasit«. (Luk. 9. 55.) Spravedlivým hněvem zahořel, když spatřil prodavače a kupce v síni chrámové, i bičíky vyňal z pod šatu a hrozil jim; ale i tehdy zachoval důstojný klid a míru v slovech i jednání svém. Od nepřátel se mu stalo mnoho urážek. Nazvali jej rušitelem soboty, Samaritánem, vinili jej ze spojení se zlými duchy a j. S tichostí a klidem odmítal Božský Spasitel od sebe ony urážky, ukazoval, jak jsou bezdůvodny, ano slíbil, že odpuštěny budou kajícím: »Kdobykoli řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, ale kdožby mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím«. (Mat. 12. 32.) Tichostí svou pohnul mnohé hříšníky k lítosti. Ano zastal se hříšných proti nelaskavým horlitelům, jak se to stalo v domě farisea, jenž odsuzoval ženu hříšnici, která slzami lítosti máčela nohy Božského Spasitele.

Sv. Lukáš (7. 40) vypravuje o tom: »I odpovídaje Ježíš, řekl k němu: „Šimone, mám tobě něco pověditi“. A on řekl: Mistrě, pověz. „Dva dlužníky měl jeden věřitel: jeden byl dlužen pět set peněz a druhý padesát. Když neměli odkud by

zaplatili, odpustil oběma. Který ho tedy více miluje?‘ Odpověděv Šimon, řekl: ‚Mám za to, že ten, kterému více odpustil‘. A on řekl jemu: ‚Právě jsi rozsoudil‘. A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: ‚Vidíš tuto ženu? Všel jsem do domu tvého a nepodal jsi mi vody na nohy mé: ale tato smáčela nohy mé slzami a vlasy svými vytírala. Nepolíbil jsi mne: ale tato, jakž vešla, nepřestala líbati nohou mých. Nepomazals olejem hlavy mé: ale tato mazala mastí nohy mé. Protož pravím tobě: odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho; komuž pak se méně odpouští, méně miluje.‘ I řekl k ní: ‚Odpouštějí se ti hříchové‘.«

Vjezd svůj do Jerusalema konal před svým umučením Pán Ježíš (dle proroka Zachariáše 9. 9.) způsobem milým a dojemným. »Plesej velice, dcero sionská, vesel se, dcero jerusalemská: aj, král tvůj přijde tobě spravedlivý a spasitel: sám chudý a sedě na oslici a na oslátku mladém oslice«. (Zach. 9. 9.) Jako tichý beránek kráčel na smrt za hříchy světa, jak předpověděl prorok Isaiáš (53. 7): »Obětován jest, protože sám chtěl, a neotevřel úst svých: jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříže, oněmí a neotevře úst svých«.

Právem vyzývá Pán a Spasitel lidstvo, aby následovalo tichost jeho: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem«. (Mat. 11.) Zapo- vídá hněv nespravedlivý a všecku pomstychtivost. Trestán bude, kdo se v srdci na bližního hněvá. Více bude trestán, kdo k němu nelaskavě a urážlivě mluví. Nejvíce však, kdo mu Boha a náboženství upírá, což bylo u Židů největší urážkou. Slyšme slova Páně: »Každý, kdož se hněvá na

bratra svého, hoden bude soudu. Kdo řekne bratru svému slovo hanlivé (ničemníku), hoden bude rady (nejvyššího soudu, těžšího trestu). Kdo mu řekne blázne (bezbožníku, neznabohu), hoden bude pekelného ohně. Protož, přinášíš-li dar svůj na oltář a tu se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, nechejž tu daru svého před oltářem a jdi prve, smiř se s bratrem svým a potom přijď a obětuj dar svůj«. (Mat. 5. 22.)

Urážku osobní má křesťan, byv za odpuštění požádán, vždy odpustiti. Sv. Petr se ptal Pána Ježíše: »Pane, kolikrát zhřeší proti mně bratr můj a odpustím jemu? zda-li do sedmkrát?« Dí jemu Ježíš: »Pravím tobě, ne do sedmkrát, ale do sedmdesáti sedmkrát«. (Mat. 18. 22.)

V podobenství o služebníkovi nemilosrdném, jemuž pán veliký dluh odpustil, a jenž nechtěl spoluslužebníkovi svému poshověti, až by mu splatil malý dluh, a proto právem od pána svého trestán byl, končí Pán Ježíš: »Tak i Otec váš nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte každý bratru svému ze srdcí svých«. S hříšníky má křesťan jednati rozhodně, aby se poznali. Božský Spasitel dává návod, dle něhož má býti působeno na hříšníky, aby se polepšili. Hříšníka třeba nejprve laskavě napomenouti mezi čtyřma očima soukromně. Nepomohlo-li soukromé napomenutí, třeba přibrati jednoho aneb dva svědky a před nimi na hříšníka působiti. Když i to bylo marno, třeba žalovati představeným církve.

V tichosti se musí křesťan cvičiti, chce-li zachovati slovo Páně: »Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.« 1. Jest vždy činiti rozdíl mezi spravedlivým hněvem a hříšným. 2. V prvním rozčilení nejednati, nemluvíti trpkých slov, po-

něvadž se jimi rozčilení stupňuje. 3. Napomínati laskavě a důstojně. 4. Nikdy hněvu nechovati dlouho v srdci svém. »Ať nezapadá slunce nad hněvivostí vaší«. (Efezs. 4. 26.)

130. Trpělivost.

Trpělivost je ctnost, která sílí a těší křesťana, aby vezdejší utrpení snášel tiše, bez reptání, s odevzdaností do vůle Boží, ano s radostí.

Vnější zla, která působí utrpení, jsou na př. ztráta drahých osob, věcí, pronásledování a j. Tělesná utrpení jsou: nemoci, hlad, žízeň, horko, zima atd. Vnitřní, duševní utrpení jsou: smutek, opuštěnost, výčitky svědomí a j.

Trpělivosti jsou tři stupně. První stupeň: Člověk v utrpení nařiká, pláče, rád by se ho zbavil, ale proti Bohu nereptá. Nechce se dopustiti hříchu, aby se utrpení sprostil.

Druhý stupeň: Člověk trpí bez pláče a nářku. Je zcela odevzdán do vůle Boží. Cítí bolest a zármutek v duši, ale z lásky k Bohu zdržuje se všeho nářku.

Třetí stupeň: Člověk trpí nejen bez reptání a nářku, nýbrž s radostí. Zbožný Job sevřen utrpením volal: »Bůh dal, Bůh vzal, buď jméno Páně pochváleno«. (Job. 1.) Sv. Terezie vzdychala: »Pane, buď trpěti aneb umříti«. Sv. Magdalena z Pazzis prosívala: »Pane, ne zemříti, ale trpěti«. »Bratři«, píše sv. Jakub, »za největší radost mějte, když v rozličná utrpení upadnete«. (Jak. 1.)

K trpělivosti pobádá vzpomínka na Boha. Spravedlivý Bůh sesílá utrpení, aby zjevil svůj

soud spravedlivý. V tom smyslu píše sv. Pavel k Tessalonským: »Díky činiti máme Bohu vždycky z vás, bratři, tak jakž hodno jest, protože velmi roste víra vaše, a rozhojňuje se láska jednohokaždého z vás vespolek; tak že my sami chlubíme se vámi v církvích Božích, pro vaši trpělivost a víru, a ve všech protivenstvích vašich, i souženích, kteráž snášíte na důkaz spravedlivého soudu Božího, abyste hodni byli jmíni království Božího, pro něž i trpíte«. (2. Tess. 1.) Utrpením čistí Bůh spravedlivé jako zlato v ohni, aby vešli v radost věčnou. Strastmi a zkouškami pěstuje Bůh v duších spravedlivých pevnou víru a naději a lásku k Bohu, tak že volají s Jobem: »I kdyby nejhorší zlo na nás seslal Bůh, doufati budeme v něj«.

Hříšníka povzbuzuje k trpělivosti v utrpení vzpomínka na hříchy jeho a na věčný trest, kterého zasloužil za své hříchy. Všecka zla tohoto světa, která hříšník snáší, jsou nepatrná proti věčným trestům. »Nebojte se těch, kteří vraždí tělo«, praví Pán a Spasitel, »ale duše nemohou zavraždit, nýbrž bojte se toho, který může duši i tělo zavrhnouti do věčného ohně«. (Mat. 10.)

Trpělivým činí člověka častá vzpomínka na nebe. »Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích«, praví Božský Spasitel. (Mat. 5. 12.) »Utrpení tohoto času nejsou rovna slávě, která zjevena bude na nás«, dí sv. Pavel. (Řím. 8.) »Nebo toto nynější kratičké a lehké soužení naše působí v nás převelmi velikou váhu slávy věčné«, (sv. Pavel 2. Kor. 4.) Křesťanům jest výmluvným důvodem k trpělivosti utrpení Páně.

Ježíš Kristus trpěl zla vnější, chudobu, pronásledování, již při svém příchodu na tento svět

a po všecek svůj život. Tělesné utrpení jeho, zvláště hořké umučení bylo tak veliké, že bylo židům pohoršením a pohanům bláznovstvím. (1. Kor. 1.) Byl bičován, trním korunován a ukřižován. Abychom měli pojem o vnitřních bolestech duše Páně, představme si jeho úzkost smrtelnou v zahradě Getsemanské. Nejsvětější duše Kristova, která lépe než lidé poznávala ohavnost hříchu, patřila v oné chvíli na všecky hříchy lidstva. Duše Páně byla dojata hrůzou a ošklivosí hříchův.

Než Kristus Pán jako nejvyšší kněz chtěl sám sebe obětovati za hříchy všeho světa. V onu chvíli vloženy naň všecky hříchy lidské, jak předpověděl Isaiáš (53. 6.). »Všickni my jako ovce zbloudili jsme, jeden každý na cestu svou uchýlil se: a Hospodin složil na něj nepravost všech nás.«

V zahradě Getsemanské vzal Kristus Pán všecky hříchy na sebe, na svou duši a na své svědomí, tak jako by se jich byl sám dopustil. »Kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo, abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli; jehožto zsinlostí uzdraveni jsme.« (1. Petr. 2.) Ký div, že přesvatá duše Páně se rmoutila, což divu, že cítil Kristus Pán smrtelnou úzkost a krví se potil!

Božský Spasitel trpěl bez nářku. Jako tichý beránek se dal vésti na smrt. Volání s kříže v nejvyšší opuštěnosti nebylo náíkem, nýbrž výronem duše ponořené v nejvyšší bolest. Voláním oním vyplněno slovo žalmisty Páně (Žalm 21.), jehož druhý verš zní: »Bože, Bože můj, shlédniž na mne: proč jsi mne opustil«.

Ježíš Kristus trpěl dobrovolně, ochotně. Petrovi, který jej chtěl brániti mečem, pravil: »Scho-

vej meč svůj do pochvy. Neměl bych pít kalich, který mi Otec můj pít dal?« (Jan. 18.) Cítil sice velikost a tíhu utrpení, ale vůle jeho se podrobila vůli Otce nebeského: »Otče, ne má, ale tvá vůle se staň«.

Ježíš Kristus toužil po utrpení svém, aby oslavil Otce svého a lidstvo vykoupil. Když předpovídal svoje utrpení a svatý Petr jej chtěl odvrátiti od úmyslu takového, káral jej Kristus Pán slovy: »Odstup ode mně, ty jsi mi pohoršením, tvoje myšlenky jsou lidské myšlenky«. Po utrpení svém, které nazval krvavým křtem, toužil slovy: »Ale křtem mám býti pokřtěn, a kterak jsem soužen, dokudž se nevykoná«. (Luk. 50.) Toužebně objal kříž, na němž jako na oltáři se obětoval pro spásu člověčenstva.

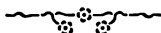
Na cestu kříže a utrpení zve své vyznavače Pán Ježíš slovy: »Kdo chceš ke mně přijíti, zapři sebe sama, vezmi kříž svůj a následuj mne!« (Mat. 10.) Varuje před širokou, pohodlnou cestou, která vede k zahynutí a odporučuje cestu úzkou, kamenitou: »Jak těsná brána, a úzká jest cesta, která vede k životu: a málo jest těch, kteří ji nalézají!« (Mat. 7.)

Jen stálým sebezapíráním zachová si křesťan duši k životu věčnému. »V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými«, praví Kristus Pán. (Luk. 21. 19.) »Kdo vytrvá až do konce, ten bude spasen«. (Mat. 10.) Aby se člověk cvičil v trpělivosti, žije mezi hříšníky, které Bůh trpí jako koul mezi pšenicí.

Učedníky své a své vyznavače Pán Ježíš posílá jako trpělivé ovečky mezi vlky a slibuje jim hojnou odměnu za stálost a věrnost jejich: »Blaho-

slavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost; jejich jest království nebeské«.

V utrpení třeba důvěrně volati k Otci nebeskému, který sice dopouští, ale nedopouští, slovy Pána a Spasitele našeho: »Otče, je-li možno, odejmi ode mne hořký kalich tento, ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň!«

Obsah.

VII. Blažící působení křesťanství	3
VIII. Zásluhy katolické církve	29
IX. Zásluhy papežův	45
X. Vzdělanost středověku	78
XI. Bohem nadšení mužové	84
XII. Křesťanství je zdrojem uměleckého nadšení .	111
XIII. Obcování člověka s Pánem Bohem	120
XIV. Posvátná místa	183
XV. Následování Ježíše Krista	198

Dědictví sv. Jana Nep. v Praze, založené r. 1835, jest ústav k vydávání dobrých knih českých pro lid. Rokem 1907 počínajíc vychází nákladem tohoto Dědictví každého roku knih několik.

Údem Dědictví se stává, kdo složí jednou pro vždy **20 K.** Rod, škola, obec, spolek nebo knihovna stávají se údy, složí-li jednou pro vždy **40 K.** Vklad možno též splatiti **ve dvou ročních lhůtách po 10 K** (u rodů, spolků atd. po **20 K**).

Příhlášky nových údů přijímá Ředitelství Svatojanského dědictví v Praze-IV., Hradčany. Nově přistouplý člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě darem některé **starší** knihy, dle ustanovení ředitele »Dědictví«.

Za nepatrný obnos 20 K, u rodů atd. 40 K, jednou pro vždy složený, dostávají údové každého roku několik knih **zdarma**.

Jak veliká to výhoda, již by každý k svému vlastnímu prospěchu měl užiti!

Přistupujte hojně k našemu „Dědictví“ a jiné k tomu povzbuzujte!

Ředitelem »Dědictví Svatojanského« jest praelát Dr. **Josef Tumpach**, metropol. kanovník u sv. Víta na hradě Pražském.

Rukopisy pro »Dědictví« přijímá Dr. **Ant. Podlaha**, metrop. kanovník u sv. Víta v Praze-IV., redaktor »Dědictví Svatojanského«.